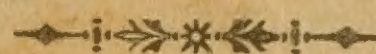

ספר

אמרי צדיקים

כולל אמרות טהורות. עינים מאירות נפש משיבות מקדושי עליונים המאורות הגדולים ה"ה קדוש ה' מכובד. מופת הדור והדרו. נזר הקודש האלהי. גדול מרבן שמו מהור"ר **חיים מקראסנא** זצוק"ל. וה"ה הגאון הקדוש **אור** ישראל וקדושו. איש אלהים. פאר הדור כקש"ת מוהר"ר **לוי יצחק** זצוק"ל בעהמ"ס **קדושת לוי** האב"ד דק"ק **ברדיטשוב** אשר כתבם עלי ספר תלמידם הרב הקדוש איש חסיד המתחסד עם קונו מו"ה **צבי חסיד** זצ"ל **מיאמפאלא** וליקוטים נחמדים משאר צדיקי עולם זי"ע ועכ"י.

הובא לביה"ד ע"י ר' משה מרדכי בא"א מו"ה חיים ז"ל מזיגיוקע
שהוא בן הרב הצדיק הר' צבי חסיד מיאמפאלע פאדאל

בדפוס החדש של יוסף קעסעלמאן
אשר הוקם על ע"י אליהו פיינבערג

בזיטאמיר

לפרט פרנסה בריוה ובכבוד

ИМРЕ ЦАДИКИМЪ

изданіе М. М. ЛЕВТОВА.

Житоміръ. типографія I. Кесельмана.

1900

Дозволено Цензурою Кіевъ, 23 Августа. 1900

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה דוד משה שליט"א מטשארטקוב

את הכתבים אשר ביד המוכ"ז בנש"ק הר' משה מרדכי מזיגיפקע מהמגיד הקדוש האלקי ממעזריטש זי"ע ועכ"י ומשאר צדיקי עולם אשר נלקטו ע"י הרה"ק ר' צבי חסיד ז"ל היו למראה עיני כ"ק אדמו"ר לי"ע שליט"א והוטב בעיני קדשו להביאם לבית"ד והבטיח אי"ה בעת יוציאם לאור יקח ספר א' במחיר אשר יושת עליו וממנו יראו וכן יעשו להביא ברכה אל תוך ביתם וכבר נתן מ"ק ליד המוכ"ז וע"ז באעה"ח יום ד' ראה תרכ"ז פה טשארטקוב . צבי הירש ראפאפארט

בעזה"י טשארטקוב . למראה עיני כ"ק הרב עטרת ישראל שליט"א היו הכתבים אשר ביד המוכ"ז בנש"ק החסיד המופלא מו"ה משה מרדכי מזיגיפקע ופעולתו אשר רוצה להביאם לאור הדפוס הוטב בעיני קדשו כי ממקום קדוש יהלכון ולזאת הבטיח למוכ"ז לקבל ספר אחד במחיר אשר יושת עליו המו"ל ולראיה באתי עה"ח בפקודת קדשו יום ד' כ"ו מנחם אב תרכ"ז טשארטקוב . אהרן דאהל :

תעודת אדמו"ר ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה מתת שליט"א משטיפינעשט

כן פקד עלי אדמו"ר הקדוש שליט"א מסטיפינעסט לכתוב ולחתום עבורו אשר נתן ליד המוכ"ז הרה"ת מו"ה משה נכד הרה"ק הר' צבי חסיד מ"ק א' רו"כ . וברצ"ה אם יצאו מביהד"פ הספרים לקבל עבורו שני הספרים אשר כעת הם בכ"י ת"י הר"מ הנ"ל במחיר אשר ישית וזכות הצדיקים הקדושים יגן עלינו. מאתי יעקב סג"ל מסב"ק :

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה יצחק שליט"א מבאיאן

בעזה"ית נפקדתי מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א לרשום בכתב שכאשר יצא ממכבש הדפוס הספר אמרי צדיקים מהמגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע יקח כ"ק ספר א' מהמופלא הר' משה מרדכי בנש"ק מזיגיפקע במחיר אשר יושת עליו וממנו יראו וכן יעשו כל אנ"ש ולראי' באתי עה"ח ח' מרחשון תרכ"ט. הק' ישראל מרגליות :

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה ישראל שליט"א מסאדיגורא

המוכ"ז בנש"ק הגיע ר' משה מרדכי לפני אדמו"ר הק' שליט"א כי ברצונו להעלות על מזבח הדפוס את הס' אמרי צדיקים כתבי קודש מהה"ל הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע ועכ"י זלוקלל"ה לזאת פקד עלי אדמו"ר שליט"א • לכתוב נא למזכרת כי בצאת הס' הנ"ל מביהד"פ יקח גם הוא ספר א' ונתן מ"ק כנהוג וממנו יראו וכן יעשו כאנ"ש לקנות הס' הנ"ל בכסף מלא למען יראה פרי טוב בעמלו ולראיית האמת באעה"ח היום יום ועש"ק י"ב מרחשון ע"ל חסד"ך והמת"ך לפ"ק פה"ק סאדיגורא אברהם וויינשטאק שומר משמרת הקודש :

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה ישראל שליט"א מהוסיאטין

בעזה"ית יקר בעיני אדמו"ר הקדוש לי"ע שליט"א הכ"ק אשר ביד המוכ"ז בר אבהן כ"י. והכ"ק מהתייר הגדול רשכבה"ג המגיד הקדוש זללה"ה זי"ע המה בכתובים אות באות בגנזי אוצר הספרים מאדומ"ר הקדוש לי"ע ברגא דנהורא עילאי זללה"ה זי"ע וכאשר יוציאם לאור מביהד"פ יקח כ"ק מרן שליט"א ג"כ ספר א' במחיר אשר ישית עליו המוכ"ז כ"י ומ"ק ניתן לו ע"ז. באעה"ח ר"ח כסלו דבר"י אמ"ת לפ"ק. דוד שוואגער:

הסכמות ותעודות צדיקי זמנינו

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו כקש"ת מו"ה **דוד** שליט"א מראחמיסטרובקע **ב"ה** ריזון. אדמו"ר הרב הצדיק ר' דוד שליט"א מראחמיסטרובקא נתן מ"ק על הספרים הקדושים מהרה"ל הקדוש רשכבה"ג מו"ה דוב בער זצוק"ל ומהה"ל הקדושים מו"ה חיים מקראסני ומבעל קדושת לוי זי"ע ועכ"י ופקד עלי שאכתוב אל כל אנ"ש שממנו יראו וכן יעשו להביא ברכה ושמירה לתוך ביתם וזכות הצדיקים יגן על כל לוקחי הספרים מיד המוכ"ז יום ג' פ' מטו"מ שנת תרכ"ו משה ריכטער מאנשי אדמו"ר :

תעודת אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו הר' **מרדכי** שליט"א **מקאראסטשוב**

המופלא ר' משה מרדכי **לבטוב** נכד הרה"ק ר' צבי חסיד מיאמפאלע פאדאל רצונו להדפיס שני ספרים אחד מהרב המגיד ממעזריטש זצוקללה"ה והשני מהרה"ק ר' חיים מקראסנא ומהרב ה"ק מבא"ד זי"ע ואי"ה כשיגמור אותם מהדפוס יקבל אדמו"ר את שני הספרים במחיר אשר יושת עליו ויבקש מכל אחד שממנו יראו וכן יעשו והשי"ת ישפיע להם בריאות וחיים ושפע והצלחה. ד' יעקב בן אשר משמש דהרב. הכותב כל זאת בפקודת אדמו"ר מקאראסטשוב

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא **משה מרדכי** שליט"א מקאדניא הן בא לפני ובידו כ"ק מקדוש ה' וכו' המגיד מישרים ממעזריטש וכתבים מהה"ק מברדיטשוב זצוק"ללה אשר היו טמונים עד כה וברצונו להביאם לביה"ד אף שאין צריכין הסכמה וכו' וכו' והנני לבקש מכל אנ"ש אשר ממני יראו וכן יעשו להביא הברכה הזאת לתוך ביתם ולהיות בעזרתו כיד ד' הטובה עליהם ובודאי זכות הצדיקים יגן עליהם להושע בכל משאלות לבם לטובה ולברכה הכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה ולכבוד הצדיקים הקדושים זי"ע עכ"י אמן. ה"ק **משה מרדכי** בהרב המפורסם מו"ה **יעקב יצחק** זצוק"להה.

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו כקש"ת מו"ה **דוד** שליט"א **מסקווירא** **ב"ה** חמעלניק. אי"ה כשיצאו לאור כתבי הקודש שני ספרים א' מהרב הק' המגיד ממעזריטש זי"ע ועכ"י השני מהרב הק' ר' חיים מקראסני ומהרב הק' מברדיטשוב ומהה"ק ר' צבי חסיד מיאמפאלא זי"ע ועכ"י גם אדמו"ר הה"ק ר' דוד שליט"א מסקווירא יקח את הספרים הק' במחיר אשר ישית המו"ל הר' משה נכד הה"ל ר' צבי חסיד הנ"ל כ"ה תמוז תרכ"ד ד' ברוך הכותב בפקודתו :

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא מו"ה יוסף מאיר שליט"א מסקווירא **עת** לכל חפץ הגיע יום רצון לה' להתנוצץ האור מכ"ק של הרב הק' המגיד ממעזריטש זצוקללה"ה וחיבר בקודש כ"ק מהה"ל הק' מברדיטשוב זצוקלל"ה ומגלגלין זכות ע"י זכאי שמופלא הר' משה נכד הה"ל ר' צבי מיאמפאלא והעמים שכמו להביאם לביה"ד ובכן מוטל על כאו"א מישראל להיות בתמכין דאורייתא וגם אנכי חלקם עמהם וזכות הצדיקים יגן עלינו להיות חלקינו בתורתם וביראתם **יוסף מאיר** בהרב המפורסם מו"ה **אברהם יהושע העשיל** זצוקלל"ה :

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא מו"ה **נחום** שליט"א **מטאלנא** **גם** אדמו"ר הה"ק ר' נחום שליט"א מטאלנע יקח את הספרים הקדושים אור האמת ואמרי צדיקים במחיר אשר ישית המו"ל הר' משה מרדכי נכד הה"ל צבי חסיד מיאמפאלא פאדאל ד' אייר תר"ם הכותב בפקודתו ירמי' לאחאווסקע

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל•

חדושים ממה שקבלתי מאדמו"ר האי גאון נ"ע מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבארדיטשוב:

איתא בחגיגה שמעתי בת קול שובו בנים שובבים חוץ מאחר שידע את רבונו ומכוין למרוד בו. הענין הוא כך כל ההתעוררות הבא לאדם מלמטה. הוא הכל מה שמעוררים אותו מלמעלה. והן הן הרהורי התשובה שמגיעין לאדם כמאמר חז"ל (ברייתא דאבות) בכל יום ויום בת קול יוצאת ומכרזת. דהכלל הוא כך שמה שנכנס בלב האדם לשוב בתשובה שלימה לפני הבורא ית"ש. הוא הבת קול בעצמו והן הן הרהורי תשובה שמגיעים לאדם. וזה להוי ידוע בלב כל אדם שזה נקרא בת קול בעצמו. מה שנותנין לאדם לכל אחד ואחד מכל אחינו בני ישראל הוא הבת קול בעצמו. וא"כ אם האדם מאמין זה באמונה שלימה בלי שום פניה ח"ו. שזה הב"ק אומרת לו בפי' שישוב בתשובה שלימה לפני הבורא ית"ש. אזי מאמין אם בא לו שנתעורר בלבו מן השמים איזה יראה או אהבת הבורא ית' ומדבק היראה והאהבה להבורא ית"ש ויתעלה. וא"כ נחקק בלב האדם בהתאמצות גדול. אזי הב"ק עושה פעולה באדם לעבודתו ית"ש ויתעלה שעשה הבת קול רושם באדם כמו שהיה רצון הבורא ית' ששלח לו הרהורי תשובה או האהבה והיראה לשמור א"ע מדבר רע. שלא נדבק א"ע חלילה לדבר שקר ולא לשום פניה ח"ו. רק לדבק א"ע באהבה ויראה הנ"ל מחמת הב"ק כנ"ל לעבודתו ית"ש ויתעלה ובתורתו הקדושה. וכאשר האיש הנלבב הזה הולך בדרך הזה אזי יתן לו השי"ת לשמוע ג"כ הבת קול הנ"ל בכל עת ואפילו בכל רגע ההתעוררות דלעילא. כי בודאי השי"ת לא יהיה מונע ח"ו הב"ק הנ"ל. כיון שהוא מקיים הב"ק וזה האדם הנלבב עובד בזה הב"ק את הבורא ית'. וזה נקרא אתרועתי (נ"ל אתערותא) דלעילא. וכן הוא הדרך של בעל התשובה להחזיק בעצמו שבכל עת בא לו הב"ק. הן אהבה ויראה הכל הוא הב"ק לשוב באמת בלי שום פניה ח"ו לפני הבורא. ולפי זה אין לאיש כזה הנלבב רק להחזיק בשלימות גדול בשמיעת הב"ק הנ"ל. אבל ח"ו מי שמכוין למרוד בו חלילה אינו יכול להחזיר א"ע בתשובה שלימה מחמת שמיעת הב"ק. כי הוא אינו משגיח בבת קול כי מכוין ח"ו למרוד בו. וא"כ אי אפשר לשוב בתשובה שלימה כנ"ל כי אם באתרותא (נ"ל באתערותא) דלתתא פי' שיתעורר א"ע בלב שלם לחזור בתשובה שלימה בלי הבת קול כי בב"ק אינו משגיח אבל באם יעורר א"ע באיתרותא (נ"ל באתערותא) דלתתא. בודאי יקובל לפניו יתברך. כי גדול כח התשובה. וזה פי' בכל מקום שיש שני מיני התעוררות אתערותא דלתתא. ואתערותא דלעילא. פי' אתערותא דלתתא מה שהאדם בעצמו מתחרט בלי שום בת קול כנ"ל וזה פי' שמעתי ב"ק שובו בנים שובבים חוץ מאחר שידע את רבונו ומכוין למרוד בו. פי' שאינו משגיח באתערותא דלעילא כי מכוין למרוד בו. אבל באמת באתערותא דלתתא אפשר שיעשה תשובה כי גדול כח התשובה כמאמר חז"ל אין לך דבר שעומד בפני התשובה. וא"כ פי' ומכוין למרוד בו הוא ממה שאינו משגיח בבת קול ח"ו. אבל באתערותא דלתתא כנ"ל בודאי יקובל כנ"ל כי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד וזה פי' שובו בנים שובבים מחמת ההתערותא דלעילא שהוא הב"ק חוץ מאחר שהוא צריך להתערותא דלתתא כי אינו משגיח בב"ק הנ"ל:

חדושים ממה שקבלתי מאדמו"ר הרב האי גאון הנ"ל זצוק"ל (הרב מבארדיטשוב):

וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם נראה דאיתא בגמרא לא היו ישראל ראוים לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה לרבים. ונקדים לפניו פסוק ויצא העגל הזה (ועי' פירוש רש"י) וקשה וכי מפני שנכתב על הטס עלה שור. וזה היה ע"פ שמות הקדושים כדי שיעלה ארונו של יוסף מן הנילוס. חלילה לנו לחשוב זאת שיהיה ע"י שמות הקדושים קלקול לעמו הקדוש בית ישראל. שיבואו ע"י שמות הקדושים לעון גדול כזה ח"ו. והלא שמות הקב"ה הכל כדי לרחם על עמו בית ישראל בכל מיני ברכות ושפע רב. להשפיע להם כל טוב כאמור אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל

בתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

גוי אחד פי' שכל שמות הקדושים הם לרחם על עמו בית ישראל כנ"ל. וח"ו מאתו לא תצא הרעה פי' משמותיו של הקב"ה בודאי לא יבא רעה ח"ו לעמו ב"י וא"כ קשה איך יבא מן השם כנ"ל איזה רעה ח"ו לעמו ב"י. אך הענין הוא כך למשל מלך אדיר ונורא שהיה לו בן יחיד נעים ונחמד במעשים טובים. בכל מיני מעלות טובות ובמחשבות טובות. מה שלא נמצא כמוהו בכל העולם. ועי"ז נכנס בלב אביו המלך הנ"ל אהבה שאין לערוך ואין לשער. לאהוב את בן יחידו כמו שאמר שלמה המלך ע"ה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה וכמו שנאמר בשיר השירים אהבתו וחיבתו לעמו בית ישראל מחמת שיודע במעשה בנו שכל מעשיו כהוגן לעשות נ"ר לאביו המלך האדיר והנורא ולא לזולתו ח"ו. אך הבן הנ"ל היה לו כמה וכמה מקטריגים. שמקטריגים על הבן הנ"ל בכזבים ושקרים. לכן כביכול המלך מתדמה בעצמו. אולי ח"ו יכנסו באיזה פעם באזני דברי המקטריגים. וחלילה אכעס על בני הנחמד. אזי קורא לבנו יחידו הנ"ל ביחידות ואומר לו אהובי בני דע שיש לך מקטריגים גדולים. אך איעצך ויהי אלהים עמך. לעשות מעשה גדולה אשר לא יעשה. ואנכי אומר לך לעשות מעשה הזאת. ובודאי יבואו תיכף המקטרגים להלשין עליך. וכאשר ישמעו שאין אנכי שומע להם ולדבריהם. כי כביכול אנכי בעצמו צויתי לעשות זאת. לא יבואו עוד מזה הזמן לקטרג ולהלשין שום קטרוג ח"ו וזה פי' ויצא העגל הזה כפי' שגם רצון הבורא היה שיצא העגל. ויסלח לעון עמו בני ישראל ולא יבא שום מקטרג לקטרג עוד. בשמעם שאדון הכל סולח לעון גדול כזה. ובזה נתרץ קושיא של השם הנ"ל שגם השם עשה פעולה שיצא טובה לעמו ב"י עוד עד עולם וזה פי' מרז"ל לא היו ישראל ראוים לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה לרבים פי' להמקטריגים המלשינים עלינו והמה הרבים. ובזה אשר נמחל לנו עון העגל הוא תשובה נגד פניהם שאין לקטרג עוד. וזה פי' כאשר התפלל מרע"ה על העון אמר לפני הבורא ית' אנא חטא העם חטאה גדולה ולכאורה היה למרע"ה. לעשות העון קטנה. כמאמר המדרש בפרשה הנ"ל אמר הקב"ה משה אף אתה טועה כמותם. והלא אין בו ממש. א"ל מרע"ה א"כ שאין בו ממש. למה ה' יחרה אפך בעמך אך זה היה תפלתו של אדון הנביאים. רבון כל עלמין וסיבת כל עלמין הלא אם תשא חטאתם העון הגדול אזי לא יבא עוד שום מקטרג לקטרג עוד כי כאשר יראו שאתה מוחל להם העון הגדול הזה אזי לא יבאו לקטרג עוד וזה פירוש המדרש שלשה פעמים שמחו אומות העולם נאמר לכו נא ונוכחה יאמר ה' אמרו וכי יכול אדם להתווכח עם הבורא ב"ה וב"ש. וכשאמר ה' אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו אזי יצאו אוה"ע בבושת פנים. פי' שלא יהיה פתחון פה לקטרג עוד בשום פנים. וזה פירוש כי פרעה אהרן לשמצה בקמיהם פי' שיבושו כל המקטרגים לקטרג על עמו בית ישראל. וזה פירוש המדרש שיצאו בבושת פנים. ופי' בקמיהם שהם קמים על עמו בית ישראל. ויצאו בבושת פנים כי ה' סולח להם וכן ימלין בעדינו עד עולם:

(**מרי צבי חסיד**) ולפי דברי קדשו יש לפרש דברי רש"י הק' בפ' חוקת. לפי שהשטן ואוה"ע מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לכך כתיב בה חוקה. ולכאורה קשה הלא יש טעם לפרה תביא אמה ותכפר על בנה. ומדוע לא ישיבו בנ"י לאוה"ע טעם זה. אך לפי דברי קדשו במשל הנ"ל אין הדרך להשיב לאוה"ע שכביכול רצון הבורא היה ג"כ כן כי אין להבן לגלות מה שאביו מדבר עמו סודות לטובת הבן כמעשה דתלמי המלך (פרק קמא דמגילה) ששינו כמה דברים בהתורה לזה נאמר חוקה חקקתי ואין לך רשות להרהר בה וזה פירש"י הק' לפי שהשטן ואוה"ע מונים את ישראל כלומר שהם רוצים שתשובו להם טעם הנ"ל לכך אמרתי לך חוקה היא ע"כ:

חדושים

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל,

חידושים ממה שקבלתי מאדמו"ר הרב הגאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל (מבארדיטשוב):

בגמרא דשבת דף ל"ח ע"ב והבריח התיכון בתוך הקרשים. תנא בנס היה עומד. ופירש"י ז"ל שאחר שהקרשים נתונים באדנים לצפון למערב ולדרום היה נותנו ומבריח לשלשה הרוחות ואין לך אומן יכול לעשות כן ובנס היה נכפף מאליו עכ"ל רש"י הק'. ופי' הוא ז"ל כי הלא נראה כי כל הנקודות הק' בהאלף בי"ת הם למטה מן האותיות הקדושים. רק שני נקודות שאינם תחת האותיות האחד הוא חולם שהניקוד הוא על האות והשני הוא המלופים שהוא באמצע האות ונתן טעם לדבר כי נקודת החולם מרמז שהקב"ה הוא כל יכול ואפילו למעלה מן הטבע. והוא משדד המערכות לעשות כרצונו וכחפצו לעשות טובה בית ישראל בכל עת ובכל רגע למעלה מן הטבע כנראה בחוש שישראל עם קדוש וטהור הם שה אחת בין ע' זאבים (כוונתו על ע' אמות שהיו בזמנים הקודמים) וכמו שאומרים בכל יום אני מאמין בכל יום שיבא וזה יהיה למעלה מן הטבע וזה הבחינה נקרא נקודת חולם ולכן הנקודה היא על האות כי מרמז שהיא למעלה מן הטבע (הגה מר' צבי חסיד זצ"ל. ולפי דברי קדשו יש לפרש כי נקודת החולם הוא וא"ו הי הוא ממשיך טובות לעמו בית ישראל מן אלף שהוא פלא העליון לואו. וזה פי' לעושי נפלאות פי' פלא האלף גדולות לבדו כל"ח לעשות טובות לכלל עמו בית ישראל בכל עת ובכל רגע למעלה מן הטבע כנ"ל) וגם יש עוד בחי' הש"ת שעושה עם עמו בית ישראל טובות. ונקרא בחי' זאת מלאפום. כדמיון מעשה אחשורוש שאפשר חלילה וחלילה לעלות על הדעת שזה ח"ו היה ע"פ הטבע. שאחשורוש הרג את המן מפני אהבת אסתר ולכן נעשה לנו הנס. אך חלילה לחשוב זאת רק כי גם זה הנס היה שלא ע"פ הטבע. כמארז"ל אסתר ברוח הקודש נאמרה אך אעפי"כ נקרא נס זה נס אסתר מלשון ואנכי הסתר אסתיר וזאת הבחינה נקרא מלופם פי' נקודה באמצע האות פי' שיש לנטות לכאן ולכאן. ולכן היא ג"כ באות וא"ו להמשיך למעלה. שאפילו זאת הבחינה היא למעלה מן הטבע כמאמר חז"ל הנ"ל. כי הכל מאתו ית"ש וא"כ הוא למעלה מן הטבע. ולפ"ז פירוש הגמ' הנ"ל כך הוא כי מלאופים הוא' בריח התיכון שהוא באמצע האות והוא מבריח בתוך הקרשים וזה בנס היה עומד פי' שנאמין באמונה שלימה שזה ג"כ למעלה מן הטבע פירוש שגם נס של פורים הוא נס נגלה למעלה מן הטבע כנס יציאת מצרים שהיא חידוש העולם למעלה מן הטבע אך שנס יציאת מצרים נקרא חולם. ונס פורים נקרא מלופם כנ"ל. וזה פירוש הבריח התיכון בנס היה עומד שגם המלאופים על זה על בחי' למעלה מן הטבע. ולפי זה פירש הוא ז"ל הסימן של קביעת המועדים (בש"ע או"ח סי' תכ"ח סעיף ג') הוא א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"ן ו"פ והסימן של ו"פ הוא פורים שלפניו. ולכאורה קשה על שלפניו סימנא למה לי מה דהוה הוה. אך האמת היא כך כי באמת מעשה דיציאת מצרים היה קודם פורים. ומעשה פורים היה זמן רב אחר יצי"מ והטעם כי הש"ת גילה לנו ביציאת מצרים שהוא כל יכול לשדד המערכה למעלה מן הטבע וזו נסים נגלים ואח"כ גילה לנו נס הפורים שהם נסים נסתרים ועי' נס יציאת מצרים נאמין ג"כ בנס פורים שהוא למעלה מהטבע. והפשר שאם חלילה לא היה לנו נס יציאת מצרים קודם בזמן אפשר חלילה לא היינו מאמינים בנס פורים שהוא למעלה מהטבע אך אחרי שראינו בעינינו גודל הנס של יציאת מצרים וראינו שהוא ית"ש כל יכול. אנו מאמינים ג"כ בנס הפורים שהוא (ג"כ) שלא ע"פ הטבע אבל באמת אצלינו מתחיל השנה מראש השנה כמאמר רז"ל בא' בתשרי ר"ה לשנים. וא"כ הוא פורים קודם ואח"כ פסח ולמה הוא כן. לרמז לנו שאם נאמין באמונה שלימה שגם פורים הוא למעלה מהטבע. בוודאי יהיה לנו בפסח הבא יותר אמונה שהוא למעלה מן הטבע. כי אפילו פורים שהוא נסתר אעפ"כ אנו מאמינים מכש"כ יציאת מצרים

שהוא

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מזאמפאליא פאדאל

שהוא נס נגלה לכן אצלינו פורים קודם. אבל השי"ת נתן לנו יציאת מצרים קודם בכדי שיהיה לנו ראיה ברורה שהוא כל יכול. וא"כ כאשר אנו עושים יו"ט של פורים קודם פסח ומאמינים שהשי"ת כל יכול. והוא לבדו עשה נפלאות גדולות למעלה מן הטבע בנס פורים. א"כ כשמגיע פסח בוודאי יהיה לנו מוחין גדולים לקבלו באהבה ויראה כנכון לפני שמו ית' כי הוא קל וחומר נגד פורים שעבר וזה פירוש ו"פ פורים שעבר פירוש אם היה לנו פורים שלפניו במוחין באמונה שלימה שהוא נס נגלה בוודאי יהיה בחג הפסח יותר מוחין בגדלות וא"כ מרמז הסימן על העתיד לבא שתראה מן פורים העבר באיזה אופן יהיה חג הפסח וזה ו"פ פורים שלפניו. וזה פי' **והבריח התיכון** שהוא פורים כנ"ל **בנס** פי' משום יציאת מצרים שהיה לנו מקודם היה עומד פי' יש לו עמידה. להאמין שגם נס הפורים היה למעלה מהטבע כנ"ל ודפח"ח (כ"ב מהה"ק **ר' צבי חסיד** זצ"ל. ולפי ד"ק יש לפרש. מה שאנו מברכים בחנוכה ופורים שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. ובפסח אין אנו מברכים שעשה וכו' כנ"ל. אך על נס חג הפסח הקדוש בוודאי אנו מאמינים שהוא למעלה מהטבע. ואבות הוא לשון רצון כמו ולא אבה. ואיך נברך שעשה נסים לאבותינו על נס חג הפסח. הלא הנס פסח למעלה מרצוננו. אבל על נס חנוכה ופורים נוכל לברך שעשה נסים לאבותינו כי ברצוננו נוכל ח"ו לומר שהוא עפ"י הטבע ואין נס כלל. רק שאנו מאמינים שגם נס חנוכה ופורים הם למעלה מן הטבע. ולכן אנו מברכין שעשה נסים לאבותינו פי' לרצוננו שאנו מאמינים שהוא נס ג"כ למעלה מהטבע וזה פירוש **בימים ההם** פי' מחמת שהיה לנו בימים הקדמונים נסים שהם בוודאי למעלה מהטבע וזו חג הפסח לכן אנו מאמינים ג"כ **בזמן הזה** בנס חנוכה ופורים שהם למעלה מהטבע וזה פי' בזמן הזה גם כן אנו מאמינים) :

חדושים ממה שקבלתי מאדמו"ר הנ"ל (הרב מבערדיטשוב) זצוק"ל :

בגמרא דמגילה (ריש פרק קמא) ואימא שיתסר ושיבסר. ומשני ולא יעבור כתיב. ונתן הוא ז"ל טעם לדבר מדוע אפילו אם לא קרא המגילה בזמנו לא יקרא בשיתסר כפי פי' הגמרא הנ"ל. לכאורה אמאי לא יקרא גודל הנס אפילו בשיתסר אך הכלל הוא כך כי פורים הוא נסים נסתרים ופסח הוא נסים נגלים ואצלינו הנסים הנגלים יותר יקרים מנסים הנסתרים מחמת שמנס הנגלה נתגדל ונתקדש שמו יתברך בכל העולם אפילו אצל אומות העולם כנס קריעת ים סוף ויציאת מצרים. אבל נס נסתר אינו גלוי רק לפני עמו בית ישראל. ואיתא בפסחים (דף ו') שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום א"כ לפ"ז התגלות דמוחין דגדלות של חג הפסח הק' מתחילין משיתסר באדר שלשים יום קודם לחג הפסח לעשות עצמו הכנה כדי לקבל הנסים הנגלים וא"כ איך יקרא המגילה או יעשה סעודת פורים על נס הנסתר שעבר והיום הוא הנס הנגלה כי שלשים יום קודם לפסח מתחיל התארה דנסים נגלים ומשום הכי אמרו חז"ל ולא יעבור כתיב שאי אפשר לקרות באותו זמן או לעשות סעודת פורים על נס הנסתר כי הלא עכשיו הוא נס נגלה (כ"ב הג"ה מהה"ק ר' צבי חסיד זצ"ל. ולפי דברי קדשו היה הכלל העולה שאנחנו עמו ב"י מאמינים בכי מאמינים בכל הנסים שעשה לנו השי"ת הן בנסים נגלים הן בנסים נסתרים הכל הם למעלה מן הטבע ונס נגלה נקרא חולם ונס נסתר נקרא מלאופים. והן מלופם והן חולם הכל הוא"ו רק חולם הוא. על התיבה ומלופם באמצע התיבה דהיינו הוא"ו ולפ"ז יש לפרש מה דכתיב אצל יעקב אבינו ע"ה וידו אוחזת בעקב עשו כי סוף של עשו היא וא"ו וזהו ויעקב אחז בעקב פי' שמאמין הן בנסים נגלים הן בנסים נסתרים שהוא הוא"ו כנ"ל שהכל הוא למעלה מן הטבע אבל אוה"ע אינם מאמינים בזה) :

תירוצים

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל'

חדושים ממה שקבלתי מאדמו"ר הנ"ל (הרב מבארדיטשוב) זלוק"ל :

ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב והדבר תמוה אם כתב המלך אין להשיב מה יועיל מכתב השני נגד אגרות הראשונות אך הכלל היא כך כל הנסים אשר הקב"ה עושה לעמו בית ישראל כאשר עושה המקצת מן הנס אזי תיכף נתגדל שמו אצל עמו בני ישראל ומפארים ומשבחים תיכף להשי"ת אעפ"י שעדיין לא נגמר על תכליתו ויש להם ג"כ יראה אולי יגרום החטא כנאמר אצל יעקב אבינו ע"ה וכנאמר אצל מרדכי ששב לשקו ולתעניתו ולמה הוא כך למשל האב רוצה שינצחו בניו והם יעשו הדבר בפועל (בכ"י בפועלה) ואז יש להאב תענוג גדול ולכן כביכו"ל הקב"ה עושה נסים בתחלה מקצת הנס ויגמר הדבר ע"י עמו בית ישראל ואז יש להקב"ה כביכול תענוג גדול מעמו בית ישראל ואמרו חז"ל אין מזל לישראל פי' המדה הנק' אין הוא מזל לישראל לכן כך אמר אחשורוש כי כתב אשר נכתב בשם המלך רואה אני שיש לכם מזל הנק' אין להשיב שיכול להשיב אפילו כתב מלך תתאה כי גבר מלכא עילאה וא"כ הדבר תלוי בכם כדי שיהיה להשי"ת תענוג גדול ממעשיכם הטובים וזו ואתם דייקא כתבו על היהודים כטוב בעיניכם כי אין הדבר תלוי בי רק בכם (הגה כ"ב ולפי דברי קדשו יש לפרש מה שנאמר צדיק מושל ביראת אלהים ודרשו חז"ל מי מושל בי צדיק ולפי ד"ק יש לומר כך הוא הפי' מה שהצדיק מושל הוא מחמת שאין מאמין בעצמו כנאמר אצל מרדכי ששב לשקו ולתעניתו וזה ביראת אלהים ומחמת זה כביכול נגמר הנס ע"י הצדיק ויש להקב"ה תענוג גדול מזה שינצחו בניו ביראה הנ"ל וזו מי מושל **בי** ולא נאמר עלי הפי' הוא כך כי ההתחלה הוא בי שאני עושה תחלת הנס ואח"כ כביכול הצדיק גומר הדבר על תכליתו ביראה המגיע לו מן תחלת הנס כמו שהיה אצל מרדכי כנ"ל וזה פי' לעושה נפלאות גדולות לבדו כל"ח פי' כי תחלת הנס עושה הקב"ה לבדו לעמו בני ישראל ואח"כ רצון הבורא כי לעולם חסדו שהעולם לבדו יגמרו חסדו להביא כל טוב לעמו בית ישראל ויגמרו הדברים אמן) :

חידושים ממה ששמעתי מאדמו"ר הנ"ל זלוק"ל (מבארדיטשוב)

בפסוק כי אם החרש תחרישו בעת הזאת רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר כי הכלל הוא כך שמצינו שעושה הקב"ה נסים ונפלאות ע"י דברים אחרים כגון אצל מעשה דרבי שלוה הקיסר שיבא בעש"ק ובא ע"י שר המרחץ וזה נקרא דבר אחר בכן כך אמר מרדכי לאסתר המלכה כי בוודאי יבא הנס מכל מקום דהיינו ע"י דבר אחר. אבל יש ג"כ לעשות בידך דבר זה ואתה צדקת לכן איעצך שתעשה אתה בעצמך שתבוא הגאולה על ידך וזה אם החרש תחרישי בעת הזאת שהזמן גורם שצריכין לגאולה רוח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר כנ"ל בכן יותר טובה שתעשה בעצמך הגאולה ויהי' נקרא על שמך :

במגילה רבי נחמן בר יצחק פתח לה פתחא להאי פרשתא מהכא שיר המעלות לדוד לולא ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם. אדם ולא מלך שמעתי מפי הרב האי גאון גאון עוזינו מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא נ"י שאמר בשם אדמו"ר הנ"ל נ"ע (מבארדיטשוב) שהקשה הלא כל הפתיחות שבגמ' הנ"ל הכל להראות גודל הנס וכמה יש לנו לשמוח שעשה הקב"ה נסים בימי מרדכי ואסתר ולכאורה כאן מה הוא גודל הנס שקם עלינו אדם ולא מלך הלא יותר היה גודל אם היה מלך ולא אדם ותירץ שזה הוא גודל הנס בקום עלינו אדם אדם ולא מלך. למשל מלך אחד עלה בדעתו לכבוש את כל העולם כולו ויהי' מולך בכיפה מה עשה. עשה תחבולות וכבש קודם מלך אחד ואח"כ כבש עוד מלך עד שנתגדל מלכותו ומלך בכיפה אך זה היה בכמה שנים וברוב תחבולות וברוב מחשבות שהי' שכמעט לא היה רגע אשר לא חשב איך לעשות איזה תחבולה לכבוש את זה ואחר כך את זה ונעשה אצלו לחשוב מחשבות כמו טבע ב' שאם לא יחשוב לא יחי'

ואשר

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

וכאשר גמר מחשבתו ונעשה מולך בכיפא לא היו לו עוד מה לחשוב כי הגיע למחת חפצו . ועלה בדעתו שילא מעט לשדה כמו חלי תחום שבת לחשוב איזה תחבולה שיהיה לו תמיד לחשוב בכדי לחיות נפשו שיחשוב זאת תמיד והנה כאשר בא לשדה בעצמו בלי שום עבד והוא רחוק מן העיר כמו חלי תחום שבת בא כנגדו אדם אחד במקלו ובתרמילו ואמר למלך אמת שכבשת את כל העולם והנה אתה מולך בכיפה תלחם עמי ועם מקלי וביד המלך אין שום כלי זיין להעמיד להציל את נפשו מיד האדם הפשוט וכאשר דיבר האדם למלך כדברים האלה ראה המלך מאחוריו גדר של עלים וקנים והלך המלך לאחוריו עד הגדר ולקח מקל ותלה את האדם על העץ אשר הוכן למלך ונמלא זה היה יותר נפלא ויותר גבורה מכל מלחמותיו שעשה בעולם . והנמשל מובן שביליאת מלרים היה לנו מלחמת השם עם מלך וכאן היה לנו עם אדם כמשל הנ"ל ונתלה על העץ אשר הכין לו. וזה פי' אמר רב נחמן פתח להאי פרשתא מהכא בקום עלינו אדם . אדם ולא מלך ויש לנו יותר לשמוח בשמחת פורים שנתלה המן על העץ בכל מיני שמחות שבעולם כמשל הנ"ל עד כאן שמעתי מפי הגאון הנ"ל:

חדושים ממה ששמעתי מאדומו"ר הנ"ל זצוק"ל מברדיטשוב

בגמרא כל השירות נאמרו אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה חוץ משירה זו שירת הים שנאמרה אריח על גבי לבינה . ולבינה על גבי אריח . ונראה הטעם ע"פ דאיתא בגמרא ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ולכאורה הוא אינו מובן למה הוא כן ונראה ע"פ דאיתא כי תורה חדשה מאתי תלא . וקשה והלא זה מן השלשה עשרה עיקרים שאנו אומרים אני מאמין באמונה שלימה שזאת התורה לא תהיה מוחלפת ולא תהיה תורה אחרת מאת הבורא ית"ש אך הכלל הוא כך שבוודאי זאת התורה לא תהיה מחולפת כמו שאנו אומרים אני מאמין באמונה שלימה שכל התורה המלויה עתה בידינו הוא הנתונה למרע"ה. אבל נראה בעין שכלינו למה התורה הנתונה בידינו אסור להיות נגיעה מאות לאות. אך הענין הוא כך שגם הלובן הם אותיות התורה. אך אין אנו מבינין לקרותם כמו השחרות האותיות. אבל לעתיד לבוא יגלה לנו השי"ת אפילו הלבנונית של התורה פי' שנבין אות הלבן שבתורה שלנו וזה פי' כי תורה חדשה מאתי תלא פי' על אותיות הלובן שבתורה שיבינו כלל ישראל גם האותיות שהם לבנים בתורה שלנו הנתינה למשה. אבל כעת נסתמו מאתנו אותיות הלובן . אבל בשירת הים כשאמרו זה אלי ואנוהו ואיתא בהאר"י הקדוש והוא כי פרחה נשמתם ששמעו קול שירת מלאכי השרת. ופתח השי"ת את אזנם וכולי וא"כ ראתה שפחה על הים הלובן האותיות מה שלא ראה וכולי כי נסתם הדבר עד ביאת הגואל בב"א. וא"כ כך אמרו חז"ל כל השירות נאמרו אריח על גבי אריח שאנו מבינים אותיות האריח ולבנה על גבי לבנה פי' שהוא כלל בידינו שיהיה הלבנה שנבין לעתיד לבוא בב"א חוץ משירה זו שנאמרה אריח על גבי לבנה ולבנה על גבי אריח שפי' זה בזמן שירת הים שהבינו גם אותיות הלבנה כמו השחרות והשחרות כמו הלבנה ולכן אמרו שיהיו נכתב כן שירות הים בתורתנו הקדושה לרמז כנ"ל. וכשיבא משיח לדקינו נבין גם הלבנונית שבתורה בב"א (ולפי ד"ק י"ל מה שפי' רש"י המאורות הגדולים שוים נבראו ונתמעטה הלבנה לפי שאמרה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד ולפי ד"ק י"ל דכתר אחד היא התורה הכתר א' ויש בה שני מלכים דהיינו הלובן והשחרות כנ"ל. ולכך נתמעטה הלבנה פי' שאין אנו מבינין אותיות שבתורה שהם הלבנונית וז"פ לכי ומעטי א"ע פי' שיהי' מכוסה אותיות הלבנונית עד ביאת משיחנו בב"א ולפיכך אנו מתפללים ויהיה אור הלבנה כאור החמה פי' שנדע גם הלבנונית דהיינו אותיות הלבנות שיש בתורה וז"פ כמו שהיתה קודם מעוטה פירש קודם שנסכסה):

בפסוק ביום ההוא יהיה ה אחד ושמו אחד . וקשה איך שייך אצל הקדוש ב"ה השם יהיה

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

יהיה כי באמרו היה הוה עד עולמי עולמים עד אין סוף ב"ה וב"ש. ועל איזה דבר נאמר השם הק' יהיה ונראה כי שם זה נקרא השי"ת בורא כ"ע וכב"ע. כאשר הצדיק מושל ביראת אלהים ונתהווה רצון הצדיק כאמור מי מושל בי צדיק אז כב"י נק' הקב"ה השם הקדוש יהיה פי' שנתהוה רצון הצדיק. אך עתה בעו"ה בזמן הזה שעדיין לא נתהווה רצוננו כי עיקר מגמת נפשנו שיהיה נעשה רצוננו בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן. ורצוננו עדיין לא נגמר כבי' אין השי"ת נקרא בשם הק' יהיה אבל לעתיד אי"ה בב"א בביאת משיחנו יהיה שמו הקדוש יהיה כי יהיה נתהוה רצוננו ונמצא הפירוש הוא ביום ההוא כשנפעל פעולה שלימה בביאת הגואל יהיה שמו ית' השם יהיה שנתהוה רצוננו וזו ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד בא"ת מ"ש צבי חסיד (ולפי ד"ק י"ל פי' ביום ההוא ההוא גימ' טוב וכל מגמתינו לטוב לנו באחריתנו כי גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון וזה ביום ההוא שהוא שם אהוה שהוא הטוב שלנו יהיה ה' אחד ושמו אחד פי' אז יקרא כבי' השי"ת יהיה שיהיה נעשה רצוננו כנ"ל:

ואגב נכתב מה ששמעתי בשם הרב הצדיק עולם מו"ה יצחק אייזיק מק"ק קארעץ בעל המחבר ברית כהונת עולם נ"ע בג"מ על פסוק כפור כאפר יפזר דאיתא יעוין בסידור האר"י כלומר נשאר צמר וזהו אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ואם יאדימו כתולע כצמר יהיו ולכן אמר מה הוא הממתקה אם יהיה כשנים או אם יאדימו כתולע אמר הרב הנ"ל שזו הוא הממתקה הנאמר כפור כאפר יפזר. כפור הוא כ"ו פ"ר. כאפר הוא כ"א פ"ר. יפזר הוא י"ז פ"ר והם שלשה שמות הקדושים שממתיקן הדינים על כל דבר הנעשה בעולם דהיינו פ"ר דינים ע"י הג' שמות יהוה אהיה אהוה וזה הוא כפור כ"ו פ"ר גימ' שם הקדוש יהוה. כאפר גימ' אהיה פ"ר. יפזר גימ' אהוה גימ' טוב ועי"ז נמתקין כל הדינים כנאמר בהאר"י הקדוש:

חדושים מאדמו"ר מברדיטשוב ממה ששמעתי מפיו זצוק"ל:

בתקונים דף מ"ט יריע בתרועה יצריח בשברים על אויביו יתגבר בתקיעה. ואיתא בתקונים תלישא קטנה ותלישא גדולה הוא קרני פרה ושמעתי מאדמו"ר הנ"ל הפי' של תלישא קטנה הוא מה שאדם תולש א"ע מן תאות העוה"ז. ותלישא גדולה הוא מה שאדם מדבק א"ע בדביקות וביראה ובאהבה ופירוש תלישא הוא שבכל כוחו ובמס"נ רוצה לדבק א"ע להשי"ת בכל מוח שלו. ותלישא הוא בלשון לע"ז (ער רייסט זיך צו גאט) וזה אי אפשר כי אם שיהיה לו מקודם תלישא קטנה. פי' שנתבטל אצלו ונתלש ממנו כל הקטנות היינו התאות העוה"ז כי כל עיסק' העוה"ז הוא אצלו רק לכבודו ית'. ואז אין לאיש זה רק עובדא אחת דהיינו תלישא גדולה להדבק להבורא בדבוק גדול. אבל האיש שנצרך לתלישא היינו לתלוש את עצמו מן העוה"ז ולבא לתלישא גדולה לדבק את עצמו בתפלה ובעבודה לשמו יתברך אשר. זה הוא תלישא גדולה איש כזה צריך לסיוע מלמעלה כי יש לו שני עבודות אחד לשבר א"ע מהעו"ז וגם לבא לדרגא עליונה לדבק בו ית'. אבל הצדיק אשר כבר נתבטל אצלו תאות העוה"ז ואין לו רק עבודה אחת לדבק בו ית' לזה הצדיק בקושיא סיוע מן שמיא כי אין לו רק עבודה אחת. וזה פי' הפסוק בפ' קרח בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הק' והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו ולכאורה קשה מפני מה שינה הכתוב אצל ואת הקדוש והקריב ואצל יבחר בו כתיב יקריב והלא אצל שניהם הוא באפשרי לכתוב חד לשון או והקריב או יקריב. אך לפי פי' הנ"ל הפי' הוא כך ואת הקדוש פי' מי שהוא קדוש מכל תאות העוה"ז רק שאין לו רק עבודה אחת להתחזק לדבק אליו נאמר והקריב אליו פי' שצריך בעצמו לחזק לעבודה זו בכל כחו אבל מי שיש בו עוד עסק בחירה ויש לו שני עבודות כנ"ל. וצריך סיוע מלמעלה וזה פי' ואשר יבחר בו יקריב פי' שהקב"ה מקריב אותו כי הוא ית' מסייע לו. וזה פי' המשנה

בר"ה. ראש ב"ד אומר מקודש וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש. ויש לתת טעם לדבר מה שראש אינו אומר רק פעם אחת מקודש וכל העם שני פעמים. אך כי ראש ב"ד הוא צדיק גמור ואין לו תאות עוה"ז לפיכך רק פעם אחת מקודש מפני שצריך הוא בעצמו לקדש א"ע להבורא בלא סיוע מן שמיא. והוא בחי' תלישא גדולה. אבל העם עונין אחריו מקודש מקודש שצריך לקדש א"ע מתאות עוה"ז שהוא תלישא קטנה ואח"כ לדבק א"ע בדביקות ובחביבות להבורא ית' שהוא נקראת תלישא גדולה לכן עונין שני פעמים מקודש מקודש. וכן הוא הפי' של התקונים כי שברים היא ג"כ מה שמשבר א"ע מתאות עוה"ז ותרועה הוא ג"כ שמשבר א"ע לעבודתו ית' אך הוא ג"כ לשון ריעות והוא תלישא גדולה. וכך היא פי' התקונים יריע בתרועה פי' יריע הוא לשון ריעות לחבר א"ע ולשבר כל כוחותיו באה' הרוממות ויצריח בשברים פי' וגם זה מי שצריך עוד לשבר תאות העוה"ז יצריח פי' יצעק להשי"ת לסייע לו. וזה מה שכתב בתקונים ושים בסלע קנך דא קרני פרה כי קרני פרה הוא תלישא קטנה ותלישא גדולה ופרה נק' כבי' הקב"ה כמאמר חז"ל יותר מה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק. וקרני הוא לשון הוד ופאר כמאמר כי קרן עור פניו. וז"פ התקונים ושים בסלע קנך דא קרני פרה דכך הוא הדרך והוד והדר לפניו ית' שיהיה אדם בדרגא א שיהיה בתלישא קטנה מקודם ואח"כ תלישא גדולה וזה הוא ועל אויביו יתגבר בתקיעה כי תקיעה הוא תקע יה ותקע הוא מלשון תקיעה בלבו ואויביו היינו תאות עוה"ז ואז אם ילך בדרך זה גם אויביו ישלים אתו ונשאר תקיעה להשי"ת בשם יה (העולה מזה הדרוש לפי ד"ק שיש שני מיני צדיקים אחד נקרא תלישא קטנה וא' נקרא תלישא גדולה. ולפ"ז יש לפרש בתקונים ועליה אתמר צדיק יסוד עולם על צדיק דלעילא קיימא עלמא דאתכסיא ועל צדיק דלתתא קיימא עלמא דאתגליא והיינו מצדיקי הרבים דאתמר עלייהו הלכה כרבים ומתמן אתמר ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ פי' שכל הגשמיות שלהם הכל לכבודו ית' וזו פי' פתח בחד וסיים בתרין פתח צדיק יסוד עולם ומסיים על צדיק דלעילא ועל צדיק דלתתא. ולפי ד"ק כך הוא הפירוש כי גם צדיק דלעילא אשר נתלש מכל תאות עוה"ז והוא רק בתלישא גדולה שמתלהב רק לעבודתו במ"ג לעבודתו אבל בוודאי היה לו מקודם תלישא קטנה קודם שבא למדריגה זאת וא"כ ג"כ מה שעבד להשי"ת בעובדא נקרא ג"כ לחוד צדיק גמור וא"כ אצל צדיק אחד יש שני מיני צדקות וע"ז נאמר צדיק יסוד עולם פי' שהוא רק צדיק א' ואעפ"כ יש בו שני צדיקים כנ"ל. וע"ז פי' על צדיק דלעילא דהיינו מה שמחשב הצדיק בתלישא גדולה להתלהב לעבודתו קיימא עלמא דאתכסיא ועל צדיק דלתתא פי' מה שהיה לזה הצדיק כמה יגיעות עד שתלש א"ע מן התאות והעלה אותם להשם וגם זה לא נאבד ממנו ועל דבר קיימא עלמא דאתגליא ובדרך זה שמעתי בשם הרב המגיד הצדיק עולם מו"ה יחיאל מיכל מזלאטשוב ז"ל על מאמר חז"ל ברכני אמר להם ר' יהושע בן קרחה הלואי שתגיעו לחצי ימי ואמרו ליה ולכולי לא אמר א"ל א"כ הבאים אחריכם בהמות ירעו ולכאורה אינו מובן וכי בשביל זה ימותו ח"ו בחצי ימיהם ואמר הוא ז"ל נ"ע בג"מ דהענין הוא כך וכך הוא הפי' של הגמרא כי חיי האדם הוא רק מה שעובד האדם להשי"ת ביראה ובאהבה וזה נקרא ימים שהם המדות כידוע ועיקר הוא יראה ואהבה הם ימיו ושנותיו של אדם כמאמר חז"ל ואברהם זקן בא בימים וא"כ חצי ימיו של אדם פי' המדות הם יראה וחצי ימיו הם אהבת הבורא והחילוק שבין יראה לאהבה כי מן היראה יכולין עמו ב"י אפילו המון עם ללמוד ממנו שרואים איך האיש הלזה הנלבב ירא את הבורא ב"ה וירא לעבור על מצותיו בדחילו עד שאבריו מתפרקין מחמת המורא הגדול אבל האהבה היא מסותרת בלב האדם שאין בני אדם מכירים מה שיש בלב האדם אהבה להבורא ב"ה וזה נקרא אהבה גמורה אהבה הבלתי תלוי כי האהבה מוסתרת אצלו בלבו וא"כ אינם יכולים בני אדם ללמוד ממנו מהאהבה וזה פירוש מה שבירך אותם הלואי

שתגיעו

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי זצ"ל חסיד מיאמפאלא פאדאל

שתגיעו לחצי ימי פי' ליראה שנקרא חצי ימיו של אדם . ואמרו לו תלמידיו ולכלהו לא פי' מפני מה לא ברכתני גם שיגיעו לנו אהבת הבורא ב"ה וב"ש ואמר להם א"כ הבאים אחריכם בהמות ירעו הם לא יבינו האהבה שלכם כי האהבה היא בלב האדם ואין בני אדם יכולים ללמוד האהבה מאיש הק' כי האהבה נסתרה אצלו בלב אהבה מוסתרת ע"כ ד"ק) . וקרוב לזה שמעתי מפיו קדוש בהיותי עמו בק"ק באלטא על פסוק וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ואמר הוא ז"ל כי יש תרי גווני צדיקים צדיק אחד שהוא בעצמו אצלו בלבו שפל באמת ובכל עת ובכל רגע הוא במחשבתו כמה לא עבדתי את ה' בכל כוחי שיש לי וזה הצדיק נקרא שפל באמת ובכל לבבו הוא באמת וגם יש עוד צדיק שעובד השי"ת מחמת גדולת הבורא ועובד ביראה ובאהבה ולזה הצדיק אפשר שיגיע לו ירידה בעבודה והירידה היא לורך עליה שיהיה לו עליה בעבודתו ית' אבל הצדיק הראשון אין שייך אצלו ירידה כי הוא תמיד במוחו שפל באמת ובירידה גדולה עד לעפר וא"כ אנא יפול עוד כי תמיד הוא במוחו שלא עבד כלום וזה פי' הפסוק וקוי ה' יחליפו כח פי' קוי ה' שהם שפלים באמת יחליפו כח פי' כי הם מחליפים הכח שלהם באמרם שלא עבדו את השי"ת כפי כחם כראוי וכנכון והם אצל עצמם תמיד בירידה ושחים עד לעפר יעלו פי' הצדיקים אשר הולכים בדרך זה יעלו אברים בהשכינה כנשרים ולשון נשר הוא נפילה כמו הדלה מפני הנשר והפסוק נותן עצה שיהיה תמיד שפל ברך ולא יצטרך לירידה וזה פי' יעלו אבר כנשרים ולכן אמרו בגמרא אפילו כל העולם כלו אומרים עליך שאתה צדיק הוי בעיניך כרשע פי' שתמיד יהיה בעיניו ויחשב במחשבתו כמה לא עבדתי את הבורא ב"ה וב"ש עד שחושב בעצמו ח"ו שהוא רשע חלילה ונמצא הוא אצלו תמיד בירידה ולא יצטרך לירידה עוד וזה עצה היעוצה שיהיה תמיד כן בלבו :

וקרוב לזה שמעתי מפ"ק שלא יתרשל אדם ח"ו במצות השי"ת מחמת שאין לו התלהבות כי חלילה כאשר ימתין אדם שיהיה לו דוקא התלהבות יעבור זמן המצוה חלילה ואין זה עבד נאמן רק צריך לעשות המצוה בכל עת שיגיע לידו אף שאין לו התלהבות ואמר הוא ז"ל שלזה כיון רש"י הקדוש בפ' עקב על פסוק ושמתם את דברי אלה על לבבכם אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצות הניחו תפלין עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם כחדשים כשתחזרו עכ"ל רש"י ופי' הוא ז"ל כי עיקר גלות המוחין כשאינו מבין התגלות האלהות במוחן שלו שנתן השי"ת בכל עת ובכל רגע כי כאשר מבין אדם זאת מתלהב לעבודתו ית"ש אבל לא יאמר אדם כיון שהוא בגלות ואין לו התלהבות ח"ו מה לו לעשות מעשה הזאת ולזה בא רש"י הק' ללמדינו שחלילה וחלילה לעשות כן רק אעפ"כ תעשה המצוה בלי התלהבות וזה פי' הניחו תפילין פי' בהנחה לבד בלי התלהבות עשו מזוזות פי' בעשיה לבד וזה לחות לשון רש"י כדי שלא יהיו בעיניכם כחדשים כשתחזרו פי' מוחין שלכם לעשות בהתלהבות לא יהיו בעיניכם כחדשים מעשה המצוה גופא רק שיתחדש עליכם השי"ת מוחין חדשים לעשות המצות במוחין גדולים ובהתלהבות גדול לפניו ית' באהבה וביראה :

חדושים מה ששמעתי מפיו מאדמו"ר זצוק"ל מברדיטשוב :

בגמרא דר"ה דף י"ז תנא דבי ר' ישמעאל מעביר ראשון ראשון וכך הוא המדה . ולכאורה אינו מובן מה הוא הלשון וכך הוא המדה ופי' הוא ז"ל דאמרו חז"ל כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה נעשה לו כהיתר וא"כ עיקר עבירה היא העבירה הראשונה אבל מה שעושה אח"כ העבירה הזאת אינה כ"כ עבירה מחמת שנעשה לו כהיתר וא"כ הפי' הוא כך הקב"ה מעביר ראשון ראשון ולכאורה די בחד ראשון אם נאמר שקאי על עבירה ראשונה שעשה . אך כך הוא פי' הגמרא מן כל עבירות שעשה האדם אף שעשה העבירות כמה פעמים אעפי"כ הקב"ה מעביר מכל העבירות שעשה הראשון שלהם וזה פי' ראשון ראשון מן כל העבירות . ולכאורה יש לבע"ד לחלוק והלא יש עוד עבירות מה שעשה

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

זה כמה פעמים ומה בכך שמעביר ראשון ראשון וזה פי' וכך פי' הלא יש לו שעשה זה העבירות כמה פעמים ומתרץ הוא המדה פי' שעבירת מה שעשה זה אח"כ אינם כל כך עבירות כיון דנמחל לו העבירה הראשונה אינם כ"כ עבירות כיון שהם אצלו כהיתר כנ"ל ואם כן אינם נעשין בזדון חס ושלום וכן ימליץ בעדינו תמיד ר' צבי חסיד (ולפי דברי קדשו יש עוד לפרש הגמרא הזאת עפ"י ששמעתי מפיו פי' ויכון בחסד כסאך ותשב עליו באמת פי' הוא ז"ל שכנ"י מתפללים להשי"ת שמו ומבקשים מאתו ית' שיתנהג אתנו השם בחסד ויכון הכסא כי (אם) ח"ו לא יתנהג בחסד כ"י יש צדיקים שיכולים להיפך מדה"ד למדה"ר ע"פ דאיתא ומי מושל בו צדיק אבל כשהקב"ה מתנהג עם עמו ב"י במדת החסד גם הצדיק מודה לזה . וז"פ ותשב עליו באמת כאשר יתנהג עם עמו ב"י בחסד עכד"ק אך אי קשיא הא קשיא וכי ח"ו הצדיק קטגורי' דלעילא כמאמר הזוהר הק'. אך יש לפרש שגם רצונו של הבורא ב"ה שהצדיק יגזור ויגזור ויקום לבטל דינים מעמו ב"י . וא"כ הצדיק עושה ג"כ רצון הבורא ולכן כתיב ומי מושל בי ולא נאמר עלי פי' כי זה שהצדיק מושל הוא בי פי' ברצוני בכך אך אעפ"כ אנו מתפללין להבורא שיכון בחסד כסא שיהיה רצון הבורא להשפיע לנו כ"ט הגנוז ואיתא שהקב"ה נקרא ראשון כדאיתא בגמ' תניא ר"י אומר משום ר"ע בראשון מה הוא אומר לה' הארץ ומלואה ופי' רש"י שקנה שמים וארץ והקנה תבל ליושבי בה כלומר קנה להקנות לבריותיו . וזה דבורינו פה שגם מה שהצדיק מושל הוא רצון הראשון כדי להקנות עמו ב"י למי שנקרא ג"כ ראשון הוא הצדיק כמאמר בתקונים על צדיק דלעילא קיימא עלמא דאתכסיא ועל צדיק דלתתא קיימא עלמא דאתגליא וכ"י שניהם נקראו ראשון שגם הצדיק נקרא ראשון כי בשבילו נברא העולם והוא המנהיג את העולם ברצון הראשון הבורא ית'. וזפי' מעביר ראשון ראשון פי' הקב"ה מעביר חטאת עמו ב"י בשביל ראשון פי' בשביל הצדיק שבשבילו נברא העולם. פי' כי הצדיק מהפך מדה"ד למדה"ר . ולזה פריך הגמרא וכך פי' וכי כך ראוי להיות שהצדיק יהיה קטגוריא דלעילא ח"ו לכן מתרץ הוא המדה כך הוא מדתו של הקב"ה ורצונו שע"י הצדיק יושפע כל טוב לעמו ב"י). עוד דבריו הק' מה שנאמר בפייט אתה הוא אלהינו בשמים ובארץ גבור ונערץ. דגול מרבבה. הוא שח ויהי . ע"פ דאיתא בעץ חיים שזה העולם נתהוה ע"י צמצום מניה וביה הוא שלא היה העולם ביכולתו לקבל גודל הבהירות וז"פ אתה הוא אלהינו בשמים וא"כ איך הוא ביכולת הארץ לקבל גודל הבהירות וזו פי' ובארץ והוא לשון תמיה וכמו שאמרו מלאכיך אשר תנה הודך על השמים וזה קאי על ראש דברי הפייט הלא הוא ית' גבור ונערץ דגול מרבבה ואיך ישגיח על עולם השפל כזה. ולכן תירץ הוא שח ויהי פי' שכל כך היה כבי' אצלו ית' הצמצום כדי שיוכלו כל העולמות לקבל בהירתו . ושח הוא מלשון וישח אדם וזה היא צמצום כבי' שכינתו עד שנעשה העולם וזו הוא ולוה ונבראו שע"י שיחתו כבי' נבראו כל העולמות :

חידושים מאדמו"ר (מברדיטשוב) מה ששמעתי מפ"ק :

בפ' בהעלותך ויעש כן אהרן ופי' רש"י הק' להגיד שבחו של אהרן שלא שינה והקשה הוא ז"ל וכי זה שבחו של אהרן שלא שינה ממה שצוה השי"ת ב"ה ותירץ ע"פ דאיתא ברש"י הק' ובמאמר חז"ל והביאו רש"י הק' בפ' שמות על פסוק ויאמר בי אדני שלח נא וכו' ויחר אף ה' ר' יהושע בן קרחה אומר כל חרון אף עושה רושם חוץ מזה שלא נאמר בו רושם ולא מצינו שבא אותה עונש מזה עליו . אמר לו ר' יוסי אף בזו נאמר בו רושם שנאמר הלא אהרן אחיך הלוי שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן . והכהונה הייתי אומר לצאת ממך מעתה לא יהיה כן אלא הוא יהיה כהן ואתה לוי עכ"ל רש"י הק'. וא"כ מאיזה סיבה זכה אהרן להיות כהן לעבודתו ית'. מחמת שאמר מרע"ה שלח נא אבל אהרן נאמר בו שאמר הקב"ה אל אהרן לך לקראת משה המדברה וילך ויפגשהו וכו' א"כ אהרן לא שאל להקב"ה

להקב"ה על שום דבר ולכן זכה לכהונה . וי"ל שזה פי' רש"י הק' ויעש כן אהרן פי' מה שעשה עבודת הכהונה הוא מחמת שעשה כן פי' תיכף ולא שאל שום דבר וז"פ שלא שינה בעת שאמר לו הקב"ה כי אם היה בו שינה כמו אצל מרע"ה אזי בוודאי לא ניתנה לו הכהונה כנ"ל אלא למשה וז"פ ויעש כן אהרן פי' מה שעשה עבודת הכהונה וזכה בה הוא מחמת שלא שינה עכד"ק (ולפי' ד"ק י"ל עוד אולי כן הפי' להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ע"פ דאיתא (פ"א דאבות) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס אלא הוי שלא ע"מ לקבל פרס ולכאורה אם אדם עושה בשביל שצוה לו ית' אפשר שיעלה בדעתו שעושה ע"מ לקבל פרס כי עשה צווי המלך ב"ה וב"ש וחלילה זה נקרא שינה. כי דעת הבורא אפי' אם צוה לו יעשה המצוה כאילו לא צוה לו וזה הוא שלא ע"מ לקבל פרס. וז"פ הפסוק ויעש כן אהרן פי' שלא ע"מ לקבל פרס וז"פ רש"י הק' להגיד שבחו של אהרן שלא שינה פי' שח"ו לא עשה ע"מ לקבל פרס כי זה נקרא שינה ח"ו מרצונו ית"ש . וזו שלא שינה רק היה עבודתו עבודה תמה ותמימה ושלימה בלי שום מחשבה מחמת שצוה לו ית' וזה הוא שבחו של אהרן שלא שינה רק ויעש כן אהרן כאלו לא נצטוה . וז"פ גדול המצוה ועושה ממי שלא נצטוה ועושה כי מי שלא נצטוה בוודאי עושה שלא ע"מ לקבל פרס וא"כ אם מי שנצטוה ועושה ע"ד כאלו לא נצטוה בוודאי היא גדול כי עושה המצוה שלא ע"מ לקבל פרס: **א"י** להגיד שבחו של אהרן שלא שינה כי הלשון **כן** היא מלשון כנים אתם פי' כל עבודתו של אהרן עבודת הכהונה היה הכל להמתיק הדינים מעל עמו ב"י בכל מקום שהם כי עבודת הקרבנות נעשה הכל להמתיק הדינין כמו שאמרו חז"ל הכל באו לכפר על טומאת מקדש וקדשיו וז"פ להגיד שבחו של אהרן **שלא** שינה פי' שנעשה מן **לא** חסד **אל** כל היום בעבודת אהרן עבודה תמה עבודת הקדש ונעשה שינה כי יען לא נעשה אל וזה הוא שבחו של אהרן שכך היה עבודתו להמתיק הדינים מעל כל עמו בית ישראל בכל מקום שהם .
א"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה כי בהתורה נאמרה שצוה הקב"ה למרע"ה שיצוה לאהרן כאמור דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות . ואח"כ כתיב ויעש כן אהרן ואמרו חז"ל אין דומה מי ששמע מפי הרב למי ששמע מפי התלמוד . וא"כ נוכל ח"ו לומר שגם אהרן עשה העבודה כאלו שמע מפי התלמוד מפי מרע"ה ששמע מפי הגבורה לכן בא הפסוק לומר ויעש כן אהרן פי' שעשה מצות העבודה כאלו הוא בעצמו שמע מפי הגבורה. וז"פ רש"י הק' להגיד שבחו של אהרן שלא שינה שלא עשה את העבודה כאלו שמע מפי מרע"ה אלא עשה את העבודה כאלו הוא בעצמו שמע מהקב"ה וזו הוא שלא שינה שלא היה בו שום שינה. ולפי דברינו אלה י"ל מה שנאמר בפ' חקת וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול ולכאורה הוי למכתב ויקחו אליכם שהדבור נאמר אל שניהם אל משה ואל אהרן אך כפי הנ"ל הפי' הוא כך שהבורא ית"ש צוה לנו בכל המצות שנעשה אותם כאלו שמענו מפי הגבורה בעצמנו וכל מה ששמענו מפי מרע"ה הכל היא כ"י כאלו שמענו מפי הגבורה כנ"ל באפי' מה ששמע אהרן מפי מרע"ה היה אצלו כאלו שמע בעצמו מפי הגבורה וז"פ ויקחו אליך שהלקיחה תהיה אצלם כאלו אני בעצמי צויתי אותם אף שאני אמרתי לך לומר להם שיקחו אעפ"כ במחשבתכם יהיה כאלו אמרתי להם שיקחו כמאמר חז"ל שכינה מדברת מתוך גרונו של מרע"ה ולזה הוא כאלו אתם בעצמכם שמעתם ממני כבי' וז"פ זאת חקת התורה שיהיה באמונה שלמה שתורת מרע"ה בכללה היא כאלו שמענו מפי הבורא בעצמנו כנ"ל וכה"ג תקח גם הפרה אדומה וזה תמימה שאז תהיה תמימה לפני אשר אין בה מום דאיתא בהאר"י משרתים ואשר משרתיו ר"ת מום וז"פ אשר אין בה מום שלא יהיה בעיניך מעשה המצוה כאלו שמעת מפי משרתיו הק' כי איני דומה מי ששומע מפי הרב לשומע מפי משרתיו הק'

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

סק'. רק תעשה כל המצות כאלו שמעת מפי הבורא ואפשר שלזה כיון רש"י הק' בלשונו ויקחו אליך לעולם הוא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר אך שהקהל עשו את הפרה אך נעשה ע"י דבור של משרע"ה בכן היא כאלו אנחנו בעצמנו שמענו מפי הבורא ב"ה וב"ש וז"פ פרה שעשה משה במדבר פי' בדבור שלו והדבור הוא כאלו שמענו מפי הגבורה כי השכינה מדברת מתוך גרונו של מרע"ה ולפיכך צריכה שתהיה תמימה ואדומה פי' שתעשה בהתלהבות גדול כי התלהבות נק' אדומה ולא יהיה בה שחרות כי העצבות נקראת שחרות וז"פ שאם יהיה בה שתי שערות שחורות פסולה פי' שלא נעשה העבודה כתקנה כי השומע מפי הרב עושה המצוה בחדוה ובשמחה וגילה ובהתלהבות גדול וזה נק' אדומה תמימה :

עוד י"ל ויעש כן אהרן להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ע"פ ששמעתי בשם הגאון מו"ה יצחק אייזיק מקארעץ בעה"מ ספר ברית כהונת עולם פי' אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי ע"פ דאיתא בהאר"י ז"ל קושיא מפני מה לא נאמר אלא מעשה בראשית אלא בריאת האור ויהי כן כמו בכל מעשה בראשית רק נאמר ויאמר אלהים יהי אור ,ויהי אור ותירץ ע"פ דאיתא דאור מע"ב נגנז לצדיקים לע"ל לכן לא יתכן לכתוב ויהי כן. כי היא גנוז ועומד לימות המשיח בב"א. לכן כתיב יהי אור ויהי אור. פי' כי כל מקום שנאמר ויהי היא לשון צער ופי' שכן היה הצווי של הבורא בשעת הבריאה שיהיה נגנז לצדיקים לע"ל וזה פי' ויהי אור ולכן כך הוא הפי' של הפייט אור עולם באוצר החיים פי' שגנוז לצדיקים לע"ל אורות מאופל פי' על אור שלנו אמר הבורא ויהי פי' שיהיה בצמצום עכד"ק ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל ויעש כן אהרן פי' שהדלקת אהרן את הנרות היה מול המנורה העליונה אשר היא גנוזה לע"ל והיה שייך אצל אהרן הלשון כן כמו במ"ב שנעשה כן וזה להגיד שבחו של אהרן שלא היה אצלו שינוי מן אור המנורה לאור הגנוז לצדיק לע"ל :

חדושים מאדמו"ר מבארדיטשוב הנ"ל ששמעתי מפיו זלוק"ל :

בפסוק פ' משפטים שמות כ"ד ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה. ובפסוק שאחריו כתיב ויקח את ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע וקשה מפני מה נאמר בפסוק הראשון הלשון של תורה ויען כל העם וה"ל למכתב ויענו ועוד קשה מה הוא הלשון קול אחד וע"ק למה נכתב ויאמרו כל הדברים וה"ל למכתב ויאמר כל אשר דבר ה' כמו שנאמר בהפסוק שלאחריו וע"ק מפני מה לא נאמר גם בפסוק הראשון נעשה ונשמע כמו שאמרו באחרונה ותירץ הוא ז"ל כי הכלל היא כך למשל לעבד שיודע באדונו שהוא כל יכול וכל עשיותיו ודבוריו ומוחין הם בשכל גדול ומאמין בזה באמונה שלמה ונחלט בלבו האמונה הגדולה הזאת עד אין חקר ועד אין סוף והאדון מצוה עליו שיעשה זאת העבודה ובשעה זו תעשה המלאכה עד גמירא. והעבד ירצה להבין תיכף השכל מפני מה צוה לו האדון כך וישב ויחשוב לעמוד על שכל אדוניו אין זה עבד נאמן כי כל זמן שיחשוב מפני מה צוה לו אדוניו תעבור השעה הצריכה לכך ולא יעשה גופא דעובדא. ואין תקנה לתקנה כי האדון צוה שיהיה בשעה זו והוא לא עשה הגופא דעובדא רק חישב במחשבתו מפני מה צוה לו אדונו כך. ואיזה הוא עבד הנאמן מי שמאמין באמונה שלמה שהשעה צריכה אך שאין אני יודע מפני מה צוה עלי האדון לעשות ואעפ"כ אעשה תיכף בלי איחור כלל וכלל וכשאמר צווי האדון אזי תיכף עושה בלי איחור כלל אף שאינו מבין מפני מה עושה זאת אך אח"כ ישב העבד ומחשב במחשבתו מפני מה ומאיזה טעם צוה לי האדון ואני רוצה להבין הטעם הדבר וגדולת האדון ומחשב זאת כמה וכמה ימים עד שהאדון בעצמו מרחם עליו ונותן לו שכל להבין כל דבר. דבר דבר על אופניו. כפי שכל העבד זו הוא עבד נאמן ועבודה תמה לפני האדון והנמשל מובן מי שהוא עבד

נאמן

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל •

נאמן לאדון העולם באמת מחמת חיבה ואהבה ויראה אמתית ומתלהב לעבוד את אדונו בכל עת שיגזור עליו לעשות איזה עבודה תמימה. והעבד מאמין באמת שכל מה שיגזור עליו אדון הכל הוא שכל גדול אף שאין מבין כעת השכל הזה למה יעשה כן דוקא בזמן הזה אעפ"כ עושה מצוה כתיקונה ועושה המצוה ע"פ האמונה שנחקק בלבו ומאמין כ"כ באמונה כאלו הוא מבין בעצמו השכל הגדול ועושה המצוה בהתלהבות גדול ועושה תיכף העבודה כאשר צוה האדון בזמנו ואינו ממתין עד שיבין מעשה המצוה בשכלו כי ירא שמא יעבור זמן המצוה עד שיבין מעשה המצוה ומה יועיל לו מה שהבין הלא עבר זמנו כדרך מעשה תקיעת שופר וסוכה ולולב וכדומה אפשר עד שיבין מעשה המצוה יעבור הזמן ומה תועיל לו ההבנה כיון שלא עשה את המצוה בפועל לכן עושה את המצוה כתיקונו אף שלא הבין. אך אעפי"כ אח"כ כאשר גמר מצות אדונו בזמנו הוא יושב וחושב על מה ולמה צוה לו אדון העולם לעשות כן ובזמן הנ"ל ומה טעם יש בה אפשר שיבא לו ג"כ שכל טעמי המצות ואף אם לא יגיע לו כל השכל של האדון אעפ"כ יבין מעט השכל ואם יגיע שוב מעשי המצוה לידו יעשה המצוה ביתר שאת בזמנו כפי שכלו הזך אשר הבין ויעשה אז יותר בהתלהבות וכן קיבל על ירבה עד שיבין יותר וזה נקרא עבד הנאמן יתברך לפניו אבל העבד שרוצה להבין תיכף טעם המצוה. מפני מה צוה לו האדון העולם כן אפשר שיבטל לגמרי ממעשה המצוה כי עבר עונתה וזמנה והאיש הזה אינו עובד כ"כ בשלימות כמו הראשון וגם אפשר ח"ו שיבוטל לגמרי כי יעבור עונתה אבל לא כן העבד הראשון שא"א לו לבטל המצוה לגמרי כי אינו מניח בשעת מעשה שיבין טעם המצוה רק הוא רואה שלא יעבור זמנה ואח"כ יבין הטעם ונמצא איש כזה הוא תמיד מדובק בהשי"ת הן במעשה והן במחשבה ובזה יובן כי בתחלה כאשר דבר משה רע"ה את המשפטים אשר צוה ה' כתיב ויען כל העם קול אחד כי שייך כאן אצל העשיה אשר צוה ה' לשון ויען וגם קול אחד וגם נעשה פי' בזמנה בעונתה ואפילו בלי שום הבנה של מעשה המצוה כי אנו יראים שח"ו לא נבטל לגמרי כנ"ל ולכן שייך הלשון קול אחד כי בעשיות המצוה בלי הבנה שוים כלל ישראל כי בעשיה אין שום שנוי בכלל כל ישראל כי כאשר זה עושה העשיה לבד כן ג"כ חבירו עושה כי אינם מבינים טעמי המצוה. אבל בהבנה על המצוה לא שייך קול אחד כי זה מבין כך וזה מבין יותר וזה מבין עוד יותר עד (אין) שיעור ועד אין סוף ואין חקר כנאמר החקר אלה תמצא ומשום הכי נאמר בפסוק האחרון ויקח ספר הברית פי' שלקח התורה ויקרא באזני העם פי' שקרא לפניהם התורה כשיבא פסח יעשו פסח וכשיבא סוכות יעשו סוכות וכדומה כל המצות אבל בעת קריאתו לפניהם עדיין לא בא מעשה המצוה הזאת נמצא יש לנו זמן ג"כ עד זמן העשיה לחשוב טעם המצוה לכן לא שייך הלשון ויען וגם לשון קול אחד ולא כל הדברים כי לשון דברים שייכים על המעשה כמו דבר זה תעשה ולכן לא כתוב אצל פסוק ויקח ספר הברית הלשון דברים רק כל אשר דבר כי הלשון דבור שייך אצל ההבנה שצריך להבן הדבור שיצא מפי הקב"ה מאיזה טעם היא ולמה צוה כך ולכן אמרו כאן בני ישראל כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע פי' אע"פ שנעשה בעת בוא הזמן מעשה המצוה אפילו בלא הבנה מחמת יראה שלא נבטל לגמרי אעפ"כ בעת שלא נעשה המצוה הן קודם בוא חיוב עשית המצוה או אחר עשית המצוה נשמע פי' אנו משימים את לבנו להבין סודות המצות וטעמי המצות ודקדוקיהם כל אחד כפי השגתו ומוחו עד אין סוף ועד אין חקר להבין טעמי המצות (ולפי ד"ק מר' צבי חסיד ז"ל הזמר של שבת לנוח בו ולשמוח בו בתענוג אכול ושתו כל עדת ישראל יעשו אותו כי העשיה המצוה לבד בלי טעם כל עדת ישראל יעשו אותו כאחד אבל אם צריכין להבין הדבר זה מבין כך וזה מבין כך ויש חילוק בין כלל ישראל וזה שאנו מתפללין משוך חסדך ליודעיך פי' שתשפיע לכל אחד ואחד מוחין שלו להבין טעם הדבר על נכון. ולפי ד"ק מר' צבי

, כתבי הקדוש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאראל

חסיד יש לפרש מה שנאמר בפ' בהעלותך אל המנורה ויעש כן אהרן פי' רש"י הק' להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ולכאורה קשה מה זה השבח של אהרן כנ"ל ולפי ד"ק הכי קאמר ויעש כן אהרן כי עבד נאמן הוא כנ"ל ולא המתין עד שיבין טעמי מצות המנורה וזה פי' שלא שינה רק תיכף עשה וזה הוא שבחו של אהרן) :

הכלל העולה מזה שהאיש הנלבב לעבודתו ית' מחויב לעשות מצותינו הקדושים כמו שהם כתובים (אפי') אם אין במוחו התלהבות אבל לכתחלה מחויב לעשות המצוה בהתלהבות גדול ולפ"ז פי' הוא (אדמו"ר הרב הגאון כ"ע מו"ה לוי יצחק מברדיטשוב זצוק"ל) כ"ע בג"מ בג"ע העליון פי' הפסוק ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה' אשר עשה עמכם להפליא דאיתא בזוהר הקדוש במדרש הנעלם פ' תולדות דף קל"ה אמר ר' אלעזר סעודת הצדיקים לעתיד לבא כהאי דכתיב ויחזו את אלהים ויאכלו וישתו ודא הוא דתנן ניזונין ע"ש עד וכהאי גוונא סעודתן של צדיקים לעתיד לבא לשמוח בשמחתו. עוד אמר ר' יהושע האי מהימנותא דאמרו רבנן לרווחא דעלמא דזמינין אינון בהאי סעודתא דלויתן והאי תורא ולמשתי חמרא עכ"ל ופי' הוא ז"ל כי שניהם אמת כי דברי חז"ל אמת שיהיה ג"כ סעודת לויתן ושור הבור ואווזים וחמר אך הפי' הוא כי מי שאכל בעוה"ז ואכילה שלו היה בסודות נפלאות בהתלהבות גדול לעבודתו ית"ש יתנו לו לעתיד עוד סודות נפלאים להתענג יותר כמאמר מדרש הנעלם אבל מי שאכל לשובע נפשו יתנו לו הדברים הנ"ל כפשוטו וזה פי' ואכלתם אכול כפשוטו היינו לויתן ואווזים וחמר אם אכלתם רק לשבוע וזה ושבוע אבל אם אכלתם להלל את שם ה' וזו והללתם את שם ה' זו יהיה עמכם להפליא וזה פי' אשר עשה עמכם להפליא פי' נותן לכם הש"ית סודות נפלאים כמאמר מדרש הנעלם הנ"ל ופלא הוא סודות גדולים כידוע ליו"ח :

עוד אמר הוא ז"ל פי' באופן אחר על פסוק הנ"ל כי הקשה מה הוא הכפל לשון ואכלתם אכול ופי' הוא ז"ל כ"ע כי פי' הפסוק הוא כך כי מה שאדם אוכל לכבוד שבת ולכבוד אורחים הן דגים הן בשר כך יהיה חלקו חלק הדגים בלויתן וחלק הבשר באווזים וזו ואכלתם אכול פי' שתאכלו מה שאכלתם כבר לכבוד שבת ולכבוד אורחים וזה יהיה לפני האוה"ע פליאה כי בשלמא מה שנותן הש"ית לישראל שכר עבור המצות כי עשו המצות והם לא עשו. אבל עבור האכילה הלא הם אכלו יותר וזה פי' אשר עשה עמכם להפליא נגד האוה"ע ודפח"ח :

חדושים מאדמו"ר הרב הגאון כ"ע מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מברדיטשוב :

מה דאמרינן בגמרא פנחס זה אליהו יש קושיא למה לא אמר בהיפך אליהו זה פנחס כי השם של אליהו הוא מאוחר בזמן משם של פנחס והנר' דהנה כתי' פנחס בשעה שקנא קנאת ה' צבאות פרחה ממנו נשמתו ואז ברגע זו בא לבחינה שנקרא בשם אליהו ואח"כ כשחזר אל עצמותו אז חזר לקראו בשם פנחס ונמצא שם אליהו קודם לשם פנחס בשעה שפרחה נשמתו עכד"ק מר' צבי חסיד (ולפי ד"ק נזכרתי מה ששמעתי מאדמו"ר הרב החסיד עולם מוה"ר חיים מקראסנע כ"ע פי' על מה שנאמר אשרי מי שראה פניו בחלום ע"פ דאיתא בגמרא תענית מי איכא דניים שבעין שנין ואיתרחם אללו דנים שבעין שנין והכלל הוא כך דפנים נקראים המחשבות הקדושות אשר לאדם כל ימי חייו כמאמר חכמת אדם תאיר פניו ונמצא מי שיש לו מחשבות קדושות הוא בחי' אליהו וז"פ אשרי מי שראה פניו היינו המחשבות קדושות בכל השבעים שנה של ימי חייו כימי שנותינו בהם בהמחשבות קדושות הם שבעים שנה וזה נקרא בחי' אליהו כי אליהו היו לו כל השבעים שנה מחשבות קדושות ומי שיש לו לאדם איזה מחשבה טובה זה נקרא בחי' אליהו :

ושמעתי עוד מפ"ק דאיתא כל בי עשרה שכינתא שריא פי' אפילו אנשים פשוטים מעמינו ב"י אעפ"כ השכינה שורה ביניהם כי לכל דבר שבקדושה צריכין

עשרה

עשרה . וא"כ אם השכינה שורה בוודאי אליהו ג"כ שם וא"כ אל ידמה אדם בעצמו מחמת שראה פעם אחד אליהו בחלום שהיא לדיק כי הפירוש של אשרי מי שראה פניו בחלום הוא מי שיש לו מחשבות קדושות כל השבעים שנה של ימי חייו . וגם מי שנכנס לבהכ"נ של בי עשרה הוא ג"כ יש לו בחי' אליהו משום דשכינתא שריא בגויה . אך העיקר היא ככ"ל לראות בעצמו בכל עת ובכל רגע שיהיה לו מחשבות קדושות וטהורות כמו אליהו לעבודתו וליראתו ליראה את הבורא ולאהבה את הבורא במס"נ כמו אליהו וכאשר יגיע לאדם המחשבה הטובה הנ"ל אז הוא בבחי' אליהו בעצמו . כי אליהו הוא חי וקיים ותמיד יש לו מחשבות קדושות א"כ האדם הנ"ל הוא בחי' דילי' : ולפי דבריהם הקדושים יש לפרש מה שנאמר חכמת אדם תאיר פניו וקשה הלא הרמב"ם בהלכות דעות כתב שהחכם ניכר בדעתיו ובהלוכיו ולא כן הכסיל כי הכסיל ניכר גם בהליכתו כמאמר הכתוב וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ואמר לכל סכל הוא אפילו אם לא אמר בפיו רק בההליכה שלו אמר לכל סכל הוא שהעולם מבינים שהוא סכל וא"כ מפני מה נאמר חכמת אדם תאיר פניו דווקא הלא גם בהליכה ניכר אם הוא חכם או כסיל כמאמר הכתוב הנ"ל אך הכלל הוא כך בעבודתו ית' שעיקר החכמה הוא היראה מלפניו ואהבה שיכנס בלב אדם אהבת הבורא. אך עיקר המקור מהיכן יוכל אדם לבא לזה הדרך שיבער בלבו יראת הבורא ואהבת הבורא הוא כאשר ישום על לבו תמיד בחשבו שהיום הזה הוא כמו אתמול ועל יום שעבר בוודאי יתחרט אדם מדוע לא היה לו אהבת ויראת הבורא כי כעת יש לו איזה דבר שמבטל אותו אבל על מה שעבר מדוע לא יבער בלבו מדוע לא היה יראה או אהבה כראוי וכנכון כמאמר הכתוב ויוכח אמש פי' שיום אתמול יוכח לכם שיהיה לכם יראה או אהבה עכשיו כמו שבוער בלבך על יום אמש וזו הוא סוף מעשה במחשבה תחלה פי' שיהי' בלבך סוף המעשה פי' היום כמו אמש שנקרא יום אתמול נגד היום תחלה כי האתמול כבר היה והדבר שכבר היה נקרא תחלה וז"פ חכמת אדם תאיר פניו כי פניו הוא לשון תחלה כמו וזאת לפנים בישראל וזה עיקר החכמה של אדם שיאיר ביראה ואהבה שלו פניו שיקח מוסר מה שהיה לפניו שבוער בלבו מדוע לא היה לו יראה ואהבה וא"כ יבא גם עתה לידי יראה וזה חכמת אדם תאיר גם עתה פניו לא זו שמעלה את יום אתמול אלא גם עתה תאיר מחמת פניו . וז"פ בפ' ראה ראה אנכי נותן לפניכם היום ולכאורה קשה מה הוא הלשון היום אך לפי הנ"ל כך הוא הפי' שהתורה נותנת לנו עצה הגונה לעבודתו שבכל עת שנקרא היום יהיה העבודה תמיד כמו לפניכם שבוער בלבך כמה לא עבדתי את השם כן יהיה בלבך היום וזה אנכי נותן לפניכם שתדעו היום איך לעבוד הבורא ב"ה וב"ש : (ועיין בדף על קושית הארי"י ז"ל מדוע ברא השי"ת השינה) וז"פ אשרי מי שראה פניו בחלום כי חלום נקרא כח כמו עתים חלים ופי' אשוריו של אדם מי שראה פניו מה שעשה אתמול שנקרא פניו בחלום ועושה מחמת זה גם עתה בכחו זה הוא אשוריו שיבא לידי יראה ואהבת הבורא תמיד כאשר יבחין את זאת בכל עת כמה לא עבדתי את הבורא יבא מזה לעבודה תמה : וקרוב לזה שמעתי מאדמו"ר החסיד עולם מהר"ר חיים מקראסני ז"ל על הגמ' דתענית ואמאי קרו ליה נחום איש גם זו מפני דכל מלתא דהוי סלקי ליה אמר גם זו לטובה עכ"ל הגמרא אמר הוא ז"ל דאיתא בהאר"י ז"ל שיש פנים ואחור . ופנים הם האותיות הקודמים בשם הויה ב"ה היינו שם הק' מדה"ד . ואחור הם אותיות המאוחרות שבשם הויה שם הק' בוז"ו וידוע שהשם הק' מדה"ד כלם רחמים גמורים ושם הק' אשר אחר האותיות של שם הויה ב"ה מרומז על דינים אך שני אותיות הקודמים בשם ש"ק בוז"ו הם בו וכ"ו היא גמ' שם הרחמים וכולו רחמים גמורים רק שנשאר ז"ו שהם דינים כנזכר בכתבי האר"י ז"ל (ויש רמז נפלא ג"כ בפסוק דכתוב זו מתת אלקים היא) ולכן פי' הגמ' כך

הוא

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

הוא אמאי קרו ליה נחום איש גם זו דהוי כ"כ איש צדיק דכל מלתא דהוי שלקי ליה אמר פי' המתיק כמאמר הכ' וה' האמירך היום והמתיק הדינים בשורשם שאפי' גם זו עשה לטובה ברוב צדקותיו כי גם זו גימ' אחד ומאתו לא תצא הרעה ומצא ג"כ ברעה דבר טוב לעולם ועד ונתהפך כלו לרחמים גמורים זה היא ד"ק. ולפי דבריהם הק' י"ל מה שנאמר אשרי מי שראה פניו בחלום אצל אליהו וכך הוא הענין כי אותיות הקודמות של אליהו הוא תכ"טד"ה ופי' שכך הוא הכלל יהיה אצל האדם הנברא שיהיה דעת שלו תמיד להשי"ת ע"י נשמתו הטהורה שנתנה לו מאת הבורא ברוך הוא שכל מה שיזדמן לו שכל הוא לטובה כנ"ל וזה פי' של אותיות הקדומות למפרע הנשמה דעת טוב כל תהלל פי' שהנשמה כאשר יש לה דעת טוב כל תהלל שכל מה שיתרחש לאדם תהלל יה וזה פי' אשרי מי שראה פניו פי' אותיות הקדומות כנ"ל בחלום אפי' כשיש ח"ו לאדם דינים וזה בחלום כי בחלום גימ' פ"ו גימ' אלהים. אלהים הוא דינים וזה פי' התרגום ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם ומתרגמינן ואלין דינייא די תסדר קדמיהון כי האותיות של אלהים אותיות הקדומים הם תכדט"ל וי"ל למפרע לעשות טוב בדעת כל תהלל כל מה שיגיע לאדם ימתיק אדם בשורשן באותיות הקדומים וגם י"ל עד"ז מה שאנו אומרים בשבחים של אליהו איש שמו אחריו ה' הוא האלהים כי האותיות האחורים של אליהו הם כזה במכו"ז ולמפרע יש לפרש זו כל מעיני בך פי' שגם זו נעשה לטובה ע"י אם כל מעיני פי' המחשבה של אדם לתקן ע"י בך הם הכ"ב אותיות התורה הק'. יוכל לעשות גם זו לטובה. וז"פ שמו אחריו אחר האותיות של שם אליהו יוכל להיות ה' הוא האלהים ולמפרע פירושו הוא כן האלהים אף שנראה דינים הוא ה' כולו רחמים גמורים (ושם האחורים של אליהו בגי' שמו עם הכולל ושמו בגימ' ע"ד גימ' שם הקדוש אבדט"מ גימ' ע"ד וזה פי' איש שמו אחריו שגימ' ע"ד שם הבטחון כנאמר בהאר"י בטחו בה' עדי עד שם הבטחון גימ' שם אבדט"מ וזה ה' הוא האלהים כנ"ל) עוד י"ל בפסוק ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד ולכאורה הו"ל למיכתב ביום ההוא יהיה הוא ושמו אחד ולפי דבריהם הקדושים כך הפירוש פי אחד גימ' זו ושני פעמים אחד גימ' הויה ב"ה וז"פ ביום ההוא שגימ' טו"ב שם הק' אה'וה' גימ' טו"ב וזה יהיה ה' אחדושמו אחד כי שני פעמים ז"ו הם גימ' שם הויה ב"ה:

ושמעתי קרוב לענין זה בפסוק הנאמר במגילת אסתר וימלא המן חמה ופי' אדומו"ר מהר"ר חיים מקראסני ז"ל כי הכלל הוא כך בהמתקת הדינים בשורשם אם יש תיבה אחת או פרשה אחת כמו הקללות שבתורה שהם כולם ברכות כנאמר בזוה"ק ויש להמתיק את הקללות באותיות המלוי כגון א המלוי שלו ל"ף וכדומה בכל האותיות ונוכל עמו ב"י לצרף אותיות הנ"ל שיהיה לטובה כן הוא הדרך אל אנשי אמת עמנו ב"י אבל המן הרשע אפי' המלוי שלו המן כי המלוי של ה' ג"כ ה' כזה הה והמלוי של מ' גם מם כזה מם והנון ג"כ נון כזה נן וא"כ המלוי שלו ג"כ המן וזה וימלא המן אפי' המלוי שלו ג"כ המן ולכן הוא נשאר בחמה אבל אנשי אמת יכולים לצרף שיהיה כלו לטובה כנ"ל:

ועל פי הדברים הנאמרים לעיל יש לפרש מה שנאמר בפסוק פנחס בן אלעזר הכהן השיב את חמתי מעל ב"י בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בנ"י בקנאתי לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום יש לפרש כי זה דבר כללי שמאתו לא תצא הרעה ולכאורה אנחנו רואים בחוש שהשי"ת עושה דין עם הרשעים ונבין הדבר שלא מאתו לא תצא הרעה אך הכלל הוא כי זה טובתו של הרשע שנאמר באבוד רשעים רנה ורגש הוא דבר טוב וזה כאשר הקב"ה עושה בעצמו הדין אבל כאשר אדם עושה דין באיזה

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

רשע י"ל שלא עשה באמת לטובתו של הרשע אך עשה זאת בדעתו. ואף שנכתב בתורה שיעשה זאת אולי יש לו איזה פניה בדבר כי מין האנושי מעורב טוב ורע ולזה העידה התורה הקדושה פנחס השיב את חמתי כי חמתי גימ' טוב גימ' שם הקדוש אהוה גימ' טו"ב ולכן הושבנא דדין כהושבנא להודיע לנו שחמה של הקב"ה הוא טוב כי חמתו גימ' טוב שם הקדוש הנ"ל לכן העידה התורה על פנחס שגם הוא היה בדרג' האמת שעשה מה שעשה לטובת כל בית ישראל כמו הקב"ה וזה השיב את חמתי כי למפרע הוא חמתי אותיות יתמ"ח שעשה דין שיתמח שמו וגם תיבת יתמח' הוא בגי' טוב במ"ק בגי' שם הק' אהו"ה ועשה זאת כי באבוד רשעים רנה וזה הוא הטובה וזה פי' בקנאו את קנאתי ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי פי' תמיד מה שאני עושה דין עם רשעים הוא הכל לטובה בכל עת ובכל זמן לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום ונקדים לפניו מאמר חז"ל לא מצא הקב"ה כלי מחזיק טובה לישראל אלא השלום כי שלום ג"כ במ"ק גימ' טוב עם הכולל שם הק' אהו"ה וזה לא מצא הקב"ה כלי מחזיק טוב לישראל אלא שלום שהכל לטובה וכאשר עשה פנחס מה שעשה הדביק עצמו במדותיו הקדושים לעשות נקמת ה' בטובה כנ"ל כאשר הוא מדתו של הקב"ה ששמו שלום וכאשר נתן לו הקב"ה שם שלום אלופו של עולם אז יש עוד מכין אחד להשלים ונעשה בגימ' טוב כנ"ל כי שלום גימ' י"ו. עוד יש לפרש בענין פנחס זה אליהו תירוץ על קושיא הנ"ל הו"ל אליהו זה פנחס אך הענין כך כי אמרו ת"ל כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שהתנבא בזה. ולכאורה מה ההוספה של מרע"ה ומה הוא החילוק של כה או של לשון זה אך איתא ברש"י הק' עירובין כי זה הוא לשון וכן יעשה עיין בדף א' על מאמר חז"ל סוכה דאורייתא תני פסולה והתורה נתנה ע"י משה ולכן שייך אצל משה הלשון זה וא"כ כאשר עשה פנחס נקמת ה' היה בעת הזה כנבואות מרע"ה משום שנכתב המעשה בהתורה וכן יקום לדינא שהבא אל ארמית קנאים פוגעין בו כאשר עשה פנחס וזה פי' פנחס זה אליהו פי' שהיתה אז נבואתו כמו מרע"ה ועוד כי פנחס עם הכולל בגי' זה אליהו חשבנא דדין כחושבנא דדין במ"ק וז"פ פנחס אותו זמן הי' זה אליהו נבואתו היה בזה ושמו בשם זה אליהו בגימ' כנ"ל:

מה ששמעתי מאדמו"ר הרב האי גאון נ"ע הנ"ל מברדיטשוב זצוק"ל:

בגמרא אמר רב המנונא מ"ד מי כהחכם יודע פשר דבר מי כהקב"ה שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיה ובין ישעיה חזקיה אמר ליתי ישעיה לגבאי דהכי אשכחן באליהו דאזיל לגבי דאחאב שנאמר וילך אליהו להראות אל אחאב וכו' יעיי"ש. שמעתי פי' ראוי ללמד זכות על מלך ונביא אמת בהיותם שלמים בצדקם אין להאמין וכי יעלה על הדעת שעבור כבודם היה ביניהם הדבר הנ"ל וחלילה לחשוב זאת אך הענין הוא כך כי כל אחד ואחד היו באמת שפל בעצמו כמאמר חז"ל אפילו כל העולם כלו אומרים עליך שאתה צדיק הוי בעיניך כרשע ואיתא בזוה"ק זכאין אינון מאן דרדפין בתר חייביא למיהדר אותן בתיובתא ולכן הפי' הוא כך שכל אחד היה מחזיק א"ע כנ"ל ואמר כל אחד ליתי לגבאי פי' שהחיוב עליו שיבא לגבאי להחזיר אותו לעבודתו ית' וסוף המעשה כך היה שבא ישעיהו לגבי חזקיה להדרו ולנסיב אתתא ולכן בא ישעי' אצל חזקיה לזכות אותו במצוה:

וקרוב לזה שמעתי מפ"ק בפ' שופטים. שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך ושפטו את העם משפט צדק והכלל היא כך שאפי' כל העולם כלו אומרים עליך שאתה צדיק הוי בעיניך כרשע ונתנה לנו התורה עצה הגונה שחלילה לחשוב באם אני רשע ודאי כל העולם כלו רשעים חלילה לחשוב כן רק שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך בשעורין דיליה אבל ושפטו את העם משפט צדק שיהיה כל העולם בעיניך כצדיקים והוי דן את כל האדם לכף זכות (וקרוב לזה שמעתי בשם הרב החסיד עולם מוהר"ר זוסיא נ"ע מק' האניפאליע על

מאמר

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

מאמר חז"ל (קדושין מ') הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה ופי' הוא ז"ל כי אלא מין אנשי יש פעם שאדם יש לו מחשבה טובה לעשות איזה מצוה בלי שום פניה אבל העשיה הוא בפניה ח"ו וא"כ יש לו רק מחשבה טובה אבל העשיה בפניה ויש אדם אחר שיוכל לעשות גוף המעשה כגון צדקה ועושה גוף המעשה ובמחשבה יש לו פניה שיהיה לו התפארות מפני בנ"א וחז"ל (אבות פרק ב') אמרו כל שהיא תפארת לעושיה. פי' שיהיה לו התפארות רק להשי"ת והאיש האנשי הנ"ל שיש לו מחשבה בלי שום פניה כגון לעשות צדקה ואין לו אזי הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה פי' כי כלל ישראל ערבים זה בזה ולוקח הקב"ה המחשבה טובה של איש זה עם המעשה של איש אחר שהיא בלי שום פניה נעשה יחוד אחד המחשבה עם המעשה שיהיו שניהם בלי פניה) :

מאדמו"ר הק' מו"ה לוי יצחק זצוק"ל : בפסוק איכה ישבה בדד ומגלה זו אחד מחמש מגלות הקדושים ולכאורה לעתיד לבא בב"א יעשו על המגלה זו שהחיינו ואיך יקראו המגלה הזאת בנחת ביום תשעה באב. אך יש לפרש כך יקראו את המגלה בזה הלשון איכה עד עכשיו היתה ישיבתה בדד העיר ועכשיו רבתי עם שרתי במדינות. היתה למס ועכשיו נתנו כל האומות לישראל בכו תבכה בלילה ודמעתה על לחיה עד היום ועכשיו אין מנחם לה פי' המדה של אין מנחם לה ויקרא כל המגלה בדרך זה בתענוג גדול מה שאין פה יכול לדבר ומשום הכי יהיה שייך ג"כ הברכה של שהחיינו על אופן זה יהיה כל המגלה ונזכה בב"א (שמעתי מפי אדמו"ר הרב החסיד עולם נ"ע מוהר"ר חיים מקראסנע ז"ל על פי' הגמרא הלא בעשירי נבקע העיר א"כ למה תקנו לומר קינות בט' באב אך הענין הוא כך כי אמרו חז"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך ואיתא בגמ' ראוי מדברת ואמרו חז"ל מאי מדברת נבעלה ואיתא כביכול בט' באב הוי כבי' יציאת הקב"ה להיות עמנו בגלות כמאמר עמו אנכי בצרה וכמו שנאמר שכל פמליא של מעלה יצאו עמנו בעשירי וא"כ בתשיעי הוי כבי' כמו יוצא לדרך א"כ אז יש לנו עכ"פ דבור לומר קינות כמו ראוי מדברת כי חייב לפקוד כנ"ל אבל בעשירי אז אין לנו אפי' כח הדבור לומר קינות ולכן אומרים קינות בתשיעי וכך ראיתי בכ"י וסיום הדברים בכסוי היו דברים אלו דברים של עתיק יומין) עוד בענין זה שמעתי מאדמו"ר הרב האי גאון הנ"ל מוהר"ר לוי יצחק ז"ל מבארדיטשוב בפסוק איכה ישבה בדד כי הכלל היא כך שיש איכות. וכמות או כמוס ולשון כמוס או כמות הכל היא לשון אחד כי כמוס בסמ"ך היא לשון כמוס עמדי וגם כמות הוא בלשון כמות שהוא ואין לשנות אבל לשון של איכות הוא לשון המחשבה כמו שמן אנושי מחשב בדעתו איך לעשות. או יעשה כן או לא יעשה כן. וזה לשון של איכה. וזה פי' איכות כמות כי איכות הוא המחשבה וכמות הוא המעשה. וא"כ נראה מה היה לנו בעת שהיה בהמ"ק קיים היה לנו יחוד גמור בין האיכות וכמות פי' כי הכהן שהיה עובד העבודה היה לו המחשבה והיתה צריכה להיות זכה בלי שום פניה ח"ו. כי ח"ו אם היה לו איזה מחשבה אחרת הוי נעשה הקרבן פגול ח"ו רק היה צריך להיות לו מחשבה זכה. והכמות היה שהאיש האנשי אשר הביא הקרבן להכהן היה לו הכמות גופא דעובדא וא"כ הוי יחוד בין האיש הלזה ובין הכהן העובד כי זה יש לו מחשבה טהורה וזה יש לו מעשה טובה. אבל עתה בעוה"ר אין לנו לא כהן בעבודת ואין לנו רק העבודה כאלו הקרבן קרבן כאמור ונשלמה פרים שפתינו אבל גופא דעובדא אין לנו שנאבד מאתנו בעוה"ר וז"פ איכה ישבה בדד בלי הכמות כי אין לנו רק המחשבה בלי הגופא דעובדא וזה אנו אומרים על זה היה דוה לבנו (ולפי ד"ק י"ל שזה פי' על זה דוה לבנו כי זה הוא פירוש הכמות כי זה הוא כמו כי הוא זה ועתה אין לנו הגופא דעובדא ודוה לבנו על זה. ועוד יש לפרש בפסוק על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון כי ציון היא המחשבה פי' שמציין את עצמו אך לעשות פעולה זו להשי"ת וזה בזכרנו את ציון לבד בלי שום מעשה רק כאלו הקרבנו

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל.

הקרבנו קרבן בלי גוף המעשה ועל זה דוה לבנו כנ"ל) :

חדושים מאדמו"ר הרב הגאון מבערדיטשוב זללה"ה

בפסוק נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם וקשה מפני מה נאמר שני פעמים נחמו וגם באומרו נחמו עמי וכו' אך הכלל הוא כך כאשר הבוב"ה הבטיח לנו כל הנחמות שיהיו הנאמרים בתורה ובנביאים ובכתובים הם כל הנחמות אצל הבוב"ה רק נחמה אחת וכל הנחמות כאלו נאמרו בדבור אחד. אבל אצלינו הם שני נחמות והיא בזכרינו עכשיו שכך הבטיח לנו הבוב"ה שיהיה לנו הנחמה ויש לנו נחת מההבטחה וגם בעת אשר יבא הנחמה יהיה במוחינו שכך עשה כאשר הבטיח לנו אבל כאשר לא בא עדיין הנחמה עיקר הנחמה שלנו שכך הבטיח לנו השי"ת ומה הוא עיקר הנחמה שאפי' עדיין לא בא לנו הנחמה נקראים אנחנו עמו בזמן הזה וע"כ ההפטורה של שבת נחמו היא נחמו נחמו כי אע"פ שעדיין לא בא הגואל משיח לדקנו אעפ"כ יש לנו נחמה ומה היא הנחמה שה' קורא אותנו עמו וזו נחמתינו כעת עתה וזה פי' נחמו אפי' בעת עתה שאנו קורין ההפטורה כשעדיין לא בא משיח לדקנו אעפ"כ יש לנו נחמה מה שאמר אלהיכם עמי וזה נחמו כל נחמותינו נחמו עמי יאמר אלהיכם אבל בעת בוא הנחמה לא יהיה לנו רק נחמה אחת שבאים לנו כל הנחמות מה שהבטיח לנו הבורא כנ"ל (ועד"ז שמעתי מאדמו"ר החסיד עולם מוהר"ר חיים מקראסני זצ"ל על מה שנאמר הויכוח שיש לנו עם הבורא ב"ה כאמור שובו אלי ואשובה אליכם ואנחנו עמו בית ישראל אומרים השיבנו אליך ונשובה והעיקר שרצונו של הבורא ב"ה שיהיה הגאולה השלימה מאתנו ואז יקוים בנו הפסוק שובה ישראל עד ה' אלהיך פי' שיהיה ה' אלהיך על דרך מי מושל בי לדיק וכב"י יהיה ה' אלהיך כאשר עמו בני ישראל יאמרו כן יקום וזה הוא רצונו יתברך וזה פי' נחמו פי' עיקר הנחמה ופי' נחמו כאלו אנחנו שואלין מה הוא הנחמה והתירוץ שעיקר הנחמה נחמו עמי יאמר אל תקרי יאמר אלא יאמר אלהיכם שנהיה אנחנו פועלין הגאולה וכאשר אנחנו במעלה זו אזי יקרא כביכול השי"ת אלהיכם וזה שהקב"ה קורא אותנו כעת עמו היא לנו כעת עיקר הנחמה כנ"ל :

חדושים מאדמו"ר הרב הגאון כ"ע מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבערדיטשוב :

בפסוק קרא עלי מועד ולהבין הדבר עפ"י משל ומליצה למשל מלך אחד שהיה לו בן יחיד והבן הנ"ל הלך בדרך לא טוב מה עשה המלך גירש את בנו הנ"ל למרחקים. ופשט את בגדיו בגדי יו"ט מעליו והלבישו אותו בגדי קדרות ושחרות. וזה הזמן אשר שלח מאת הבן הבגדים הנ"ל עשה המלך בזה היום רושם שמתי שיגיע יום זה אשר להבן כך יזכיר את בנו ואם יראה בהבן בתוך זמן זה איזה חרטה אזי יחזור אותו לביתו בכבוד גדול. ואם לאו ח"ו עכ"פ יזכור זה היום שגירשו ובאותו יום יתלה בגדיו לחוץ בכדי שלא יכמשו ולא יאכלם עש וגם אולי יעבור בנו בשוק ויראה בגדיו שהיה לו מקדמת דנא אזי אולי יתחרט ויעשה תשובה וכאשר הבן הנלבב רואה את בגדיו הנ"ל בזמן רב אפילו שאין הבגדים הנ"ל שייכים לו מחמת גודל היסורים שהיה לו בזמן שנתגרש אעפי"כ כשראה אותם מה מאוד דוה לבו וסמר בשרו בזכרו את בגדיו שהיה רואים בזמן הקודם שנתגרש מאביו. וכאשר ישים זאת אל לבו בלב שלם אזי כבי' מה מאוד יכמרו רחמיו בראותו שהבן מתחרט על מעשיו ובוודאי יש ביכולת אביו לעשות לו בגדים טובים יותר מהראשונים וזה פי' קרא עלי מועד כי מועד היא לשון זמן שכבי' הקב"ה נתן זמן בזה הזמן יהיה נתעורר כל הדברים שהיה לנו בזמן הבית. וכאשר עמו בני ישראל רואים זאת ובוכים ומתאוננים על החורבן אזי יכמרו רחמי הקב"ה על עמו בני ישראל וזה פי' קרא עלי מועד במה שנתעורר הדבר לראות בגדי יו"ט בזמן ההוא וכמה נשבר לבינו בזמן זה בזכרנו את ציון וכמה גדולה היה לנו וה' ברוב רחמיו וחסדיו ירחם עלינו בזכרנו את כל זאת ונפרוש

כפינו

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

כפינו לאלהי השמים שיחזור אותנו לבית מאוינו כמאז ומקדם מר' צבי חסיד (ולפי ד"ק י"ל שזה פי' הפסוק גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון ולפי ד"ק יש לומר מה שנ' תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות כי ביום הזה נשפכים כל אבני קודש שהם האותיות בראש כל חוצות כמו המשל הנ"ל שלא יאכלם עש ומה שהיה לנו באותיות הנ"ל בזמן הבית שיר הלוים והכהנים ושירות מעמדי ישראל וכהיום באותיות הנ"ל יש לנו קנים ונהי. וזה פי' בראש כל חוצות וכאשר נשים זאת על לבנו בוודאי ה' ירחם עלינו במהרה בימינו אמן :

בפסוק הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא יום הגדול והקשה הוא ז"ל (אדמו"ר הרב האי גאון נ"ע מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבארדיטשוב) הא אמרו בב"ר והביא הבעל הטורים בפ' פנחס וזה לשונו וכן אליהו כתיב חסר וי"ו ויעקב מלא וי"ו שנטל וי"ו מאליהו למשכון עד שיבוא עם המשיח ויגאל את בניו זה יגל יעקב ישמח ישראל נמצא עד שלא יגאל ישראל נקרא שם אליהו אליה וא"כ האיך כתוב בקרא הנה אנכי שולח לכם את **אליהו** וה"ל למיכתב הנה אנכי שולח לכם את **אליה** לפני בא יום הגדול כי עדיין לא בא הגואל. אך הקשה עוד קושיא אחת מה היה נצרך יעקב אבינו ליקח משכון אצל אליהו הוי"ו וכי אין בטוח הוא שיבא משיח לצדקינו ובזה תירץ חדא ביררך חברתה דכך יהיא הדרך שבשעה"ר על משך רב אפילו מי שבטוח נוטלים אצלו משכון כיון שיומשך הזמן ויעקב היה יודע שבעוה"ר יומשך זמן הגלות זמן רב כי עדיין לא בא. ולכן לקח אצלו משכון כנ"ל ואמר עפ"י משל נמשל שלקח אצל אליהו המשכון הבגד עליון שהולכים לכבוד הנקרא טיזלי"ק כיון שהוא לזמן מרובה אבל בהגיע קרוב לזמן יום אחד לפני הזמן ובא מי שהמשכון שלו וביקש מאת מי שבידו המשכון שילוה לו את המשכון על יום אחד כי בוודאי יום מחר ישלם לו מה שהוא חייב לו וכיון שהוא רק על יום אחד בוודאי יתן לו כי הוא גם עכשיו בטוח גדול וזה פי' הנה אנכי שולח לכם את אליהו לפני בוא יום הגדול דהיינו דווקא יום אחד מקודם יקרא שמו אליהו ולא אליה בלא וי"ו כי יעקב אבינו יחזיר לו המשכון הוי"ו הנ"ל. (ולפ"ז יש לפרש בפסוק וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה' וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם ולכאורה קשה מפני מה נאמר אצל אברהם ויצחק רק **אל** ואצל יעקב נאמר **ואל** ועוד קשה מפני מה לא נאמר וארא אל אברהם יצחק ויעקב כי לעולם ילמד לתלמידו דרך קצרה אך הענין הוא כך דאיתא בגמרא לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה שנאמר הר תחרב שדה תחרש אלא כיעקב שקראו בית. והוא"ו הוא לשון המשכה ולכן שייך אצל יעקב אבינו הוא"ו כנאמר למעלה שלקח הוא"ז במשכון וזו תהיה המשכה אצלנו שגדול יהיה כבוד הבית האחרון וכו' אך אי קשה מפני מה נאמר אצל אברהם ואצל יצחק יתיר הלשון **אל** לכן יש לפרש כי הכלל הוא כך כי אל הוא לשון חוזק כמו ואת אילי הארץ לקח ולכן הנקודה מהפכת שנאמר בסגול וסגו"ל הוא אברהם יצחק ויעקב כנודע יעקב בגתיים וד"ל :

חדושים מאדמו"ר הרב האי גאון נ"ע מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבארדיטשוב :

בגמרא יעקב אבינו לא מת. ואמר הוא ז"ל דהכלל הוא כך נשמת כל הצדיקים כשהם עולים ונסתלקים לעולם האמת שוכחים בעולם השפל הזה כי באים לעולם התענוג שאין לשער אותו במוחינו ולכן שוכחים העולם השפל אבל האבות אברהם יצחק ויעקב הם תמיד זוכרים בזה העולם לטובתינו ושמם מוכיחים על דבר הנ"ל שנקראו אבות ואבות הוא לשון רצון כמו ולא אבה פי' שהם תמיד ממליצים על (העולם) הזה שיהיה נעשה רצונינו בעולם השפל הזה בבני חיי ומזוני וזפ"י יעקב אבינו לא מת פי' שזה הבחינה שהוא מתפלל בעדינו לא נסתלק מן העה"ז כי גם עכשיו הוא מתפלל בעדינו עכד"ק. ולפי דברי קדשו מר' צבי חסיד י"ל שזפ"י יעקב אבינו לא מת שאינו נקרא מת רק תם פי' שהוא תם תמיד עד עולם להמליץ בעדינו כי מת הוא מלשון שבורה שנשבר הדבר ולא יכול לעשות

עוד

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל.

עוד פעולה מה שהיה עוסק עד עכשיו אבל יעקב אבינו אפי' כעת אתה הוא עושה פעולתו הראשונה ולא נקרא מת אלא תם ועי"ז נקרא יעקב איש תם. ויש לתת טעם לדבר מפני מה כל הצדיקים שוכחים בעוה"ז כשהם באים לעולם התענוג. ונקדים לפניו מה ששמעתי מהרב הגדול מו"ה אהרן קלאבלאניר זצ"ל על הגמ' שאמרו חז"ל שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלהינו והקשה הוא ז"ל נ"ע בשלמא אם אמרו חז"ל שאנחנו בית ישראל מחויבים לשבור א"ע שיהא שוה אלינו אבל אמרו חז"ל שקולה מיתת הצדיקים משמע שכך הוא אצל כל אדם בלי שום דבר שיתחזק א"ע לעשות רק כן הוא הדבר ולכאורה נראה בחוש שיש אדם שחביב עליו צדיקים שבדור יותר מהבית. ויש לך אדם להיפך שבנין הבית חביב עליו יותר מצדיקים שבדור. וא"כ האיך אמרו חז"ל שקולה. אך איתא בדחז"ל כשעלה עזרא מבבל. הוי הללו בוכים והללו שמחים ופי' רש"י ה"ק דגלות בבל לא הוי רק שבעים שנה וא"כ כשעלו הוי הזקנים שבדור שהי' מכירים הבית הראשון והיו אנשים נערים אשר לא ידעו בנין בית הראשון והבית השני הוי נחסר חמשה דברים לכך היו בוכים והללו שמחים מחמת שלא ראו הבנין ראשון והיו שמחים בבנין השני וא"כ כך הוא הפי' של דברי חז"ל שקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלהינו פי' שמי שראה את הצדיק הראשון הוא כאלו ראה בית ראשון. והצדיק השני אצלו כמו בית שני ובוכים ומי שלא ראה הצדיק הראשון ורואה הצדיק השני אף שנחסר הוא שמח מחמת שלא ראה צדקת הראשון וזה שוה אצל כל אדם עכד"ק ולפי ד"ק מר' צבי חסיד נמצא הצדיק הראשון נקרא בית ראשון והצדיק השני נקרא בית שני ונמצא שהצדיקים נמשלים להבית הן בית ראשון והן בית שני ובתי מקדשים שלנו אף שנשתלחו בעוה"ר ששפך חמתו על העצים ועל האבנים אבל הם גופא הבתי מקדשים הם ביותר מעלה למעלה כמאמר הכתוב ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו וגם יש להם כה"ג כנא' מיכאל שר הגדול הוא הכהן העובד בבתי מקדשים הנ"ל והם בתי מקדשים כמקודם ולא נחסר דבר אלא אצלינו הית החסרון. והן הצדיקים שבדורינו הם ג"כ כדמיון הזה. אבל האבות שאמרו שהן הן האלהות וא"כ מחויבים הם לעיין בכל עסקי העולם הזה כמו הקב"ה שאין לכל בחינת חיות בלתי מאתו ית' והן מדותיו של הקב"ה שאברהם נקרא **חסד** ויצחק נקרא **גבורה** ויעקב נקרא **תפארת** וע"כ הם נקראים זכות אבות:

ובענין זה שמעתי מפי אדמו"ר מוהר"ר חיים מקראסני ז"ל על פסוק נקום נקמת המדינים אחר תאסף אל עמיך והקשה הוא ז"ל דהוי למכתב נקום נקמת המדינים ואחר תאסף וא"כ נחסר אות וי"ו בהתורה. והתורה לא יכון שתהא חסרה אפי' אות אחת ואמר הוא ז"ל שכך אמר השי"ת למרע"ה שינקום נקמת המדינים אפי' אחר הסתלקותו מן העה"ז שיהיה ג"כ בבחינת אבות שיהיה ממליץ עבור עמו בית ישראל ולא כשאר הצדיקים שבאים לעולם התענוג ושוכחים בעניני העה"ז. וא"כ לא נחסר הוי"ו כי כך הוא הפי' נקום נקמת המדינים. אחר פי' אף לאחר שתאסף אל עמיך עכד"ק מר' צבי חסיד (ולפי דבריהם י"ל מה דאמרינן בגמ' ר"ז קטינא צריך שקא ה"ל הנך בריוני בשבבותיה כי הוי נח נפשיה דר"ז אהדרי בתיובתא אמרי עד האידנא הוי ר"ז קטינא צריך שקא מצלי עלן אבל האידנא מאן מצלי עלן מש"ה אהדרי בתיובתא. ומקשה המהרש"א אי הכי מה כתוב בתורה שאמר מרע"ה הן בעודני חי ממרים הייתם ואף כי אחרי מותי והלא אין זה ק"ו כי לאחר מותו יהדרו בתיובתא כמעשה דהנך בריוני באמרם עד האידנא הוי מרע"ה מצלי עלן יעוי"ש לשונו הנא. אך לפי דבריהם לא קשה מידי קושית המהרש"א כי זה דווקא אצל ר' זירא שייך מאן מצלי עלן אבל לגבי מרע"ה שהוא ג"כ בבחינת אבות כנ"ל בוודאי הוא מתפלל גם עתה עבור עמו בית ישראל והק"ו במקומו עומד הן בעודני חי ממרים הייתם אף כי אחרי מותי שאני ג"כ מתפלל בעדכם

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

על כל טובתכם בוודאי לא תעשו תשובה משום דאמר הקב"ה למרע"ה נקום נקמת המדינים אחר וכו'. וגם לפי ד"ק מו' צבי חסיד י"ל מה שאמרו חז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר ע"פ דאיתא בבעה"ט על פסוק כה תברכו להזכיר זכות אבות מה שנאמר אני והנער נלכה עד כה. וכה יהיה זרעך וז"פ כל הנביאים נתנבאו בכה פי' להזכיר זכות אבות שהם תמיד מליצים בעדינו. מוסיף עליהם משה שהתנבא בזה הדבר שהוא ג"כ בדרגות האבות שהוא מליץ תמיד בעדינו להעלות זכרונינו תמיד לטובה ולכן הוא בדרגא של זה כי לשון של זה שאין לשנות מדריגה שלו אפי' אחר ההסתלקות כמו שפירש"י בסוכה דף א' יעוי"ש :

שמעתי מאדמו"ר הרב החסיד עולם מוה"ר חיים מקראסני זל"ל ששאל לו הרב המגיד מ' פישל מדיטוויטץ על מה שאמרו בגמרא תפילין דמארי עלמא מה כתוב בהו וכו' שאל לו הלא בכתבי קודש האר"י ז"ל כתוב שתפילין דמרי עלמא הם כתובים כמו פרשיות שלנו ואין בין הפרשיות שלנו להבורא ב"ה וא"כ איך חולק האריז"ל על הגמרא. דבגמ' שלנו נאמר שנאמר בפרשיות דמרי עלמא מי כעמך ישראל גוי אחד. והשיב הוא ז"ל דהאר"י ז"ל אינו חולק עם הגמרא שלנו דכך הוא פי' בגמרא דהרי אנו רואים שהפרשיות שלנו שהם שמע וכו' נכתבים על קלף וכך אמרו חז"ל מה היא הקלף דמרי עלמא שעליהם נכתבים הפרשיות וז"פ תפלין דמרי עלמא מה כתיב פי' על מה הם נכתבים פי' על איזה קלף הם נכתבים ומפרש הגמרא **בהו** פי' על ישראל שישראל הם הקלף של הקב"ה אבל מה כתיב על הקלף הפרשיות שלנו שהם שמע רק שישראל עם קדוש וטהור הם הקלף של הקב"ה וז"פ ומי כעמך ישראל הם הקלף של הקב"ה עכד"ק : ועוד בענין זה בא אללו מוהר"ר שמואל ליטוואק ושאל לו דבר ששמע מפי קודש מוהר"ר זוסיא מהאניפאליע זל"ל שהמליץ בעד עמו בית ישראל. ואמר מרי דעלמא ח"ו אם יהיו בעיניך עמך בית ישראל שלא כהוגן כבי' אין לך תפילין כי תפילין דמרי עלמא מה כתוב בהו ומי כעמך ישראל. ואמר לו הוא ז"ל האמת הוא כן וזה שאנו מבקשים בסליחות עשה למען פארך שהם התפלין שתפלין נקראים פאר ואנו מבקשים מאתו ית' שימחל לנו העונות שיהיה לו תפלין כבי' (ואפי' לפי ד"ק מו' צבי חסיד הנ"ל הוא נפון שאם ח"ו לא ימחל העונות לא יהיה לו כבי' הקלף כי הקלף ג"כ צריך להיות טהור כי מבהמה טמאה הקלף פסול) ואמר עוד הוא (אדמו"ר מו"ה חיים מקראסני זלוק"ל) ז"ל כ"ע שז"פ הגמרא בשעה שישראל שרוין בצער שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי. פי' כי מה הצער של ישראל היא כאשר ח"ו אינם עושים רצונו של מקום וז"פ קלני מראשי שהם התפלין וקלני מזרועי שהוא תפלין של יד שהם בזרוע וכאשר השי"ת מוחל לנו העונות אזי מניח תפלין כנ"ל. עוד ששמעתי מפיו (אדמו"ר מו"ה חיים מקראסני זלוק"ל) בענין זה והביטו אחרי משה מלמד שחשדוהו בא"א. והקשה הוא ז"ל וכי יעלה על הדעת על עם קדוש דור דעה שחלילה יחשדו לרבן של כל הנביאים בדבר זה ח"ו. ותירץ הוא ז"ל דאיתא בגמרא ברכות פרק הרואה. הרואה אשת איש בחלום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. ופי' רש"י הק' כי מראים לו שנוטל חלק חברו והוא דלא הרהר כמאמר חז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חברו בג"ע ואיתא בכתבי האר"י ז"ל פי' על ישמח משה במתנת חלקו ע"פ פשוט כי עבד נאמן קראת לו. וגם הוא עבד נאמן שמחזיר בשבת הכתרים לישראל שנטלו מהם ונתנו למשה. ועפ"ז אמר הוא ז"ל שז"פ הפסוק ויקהל משה את כל עדת בני ישראל כי עדת היא לשון עדים ופי' הוא ז"ל שז"פ שכל ימי השבוע היה העדת פי' העדיים של כללות ישראל אצל משרע"ה אבל בשבת מחזיר להם כמאמר האר"י ז"ל ועפ"ז פי' הוא ז"ל שכך הוא פי' הגמרא שחלילה לחשוב זאת שחשדוהו בא"א רק שחשדוהו שרוצה בעצמו ליקח חלקם כמאמר חז"ל זכה נוטל חלקו וחלק חברו עכד"ק (וע"פ דברי קדשו מו' צבי חסיד הנאמרים פה יש לפרש הא דאיתא

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

בגמרא דשקלים והביטו אחרי משה ח"א לשבח וח"א לגנאי מ"ד לגנאי חמי שקיה וחמי כרעיה אכיל הוא מיהודאי ושתי מיהודאי מ"ד לשבח הלואי מחמי לצדיקא מי זכה טוב דזכה למחמא יתיה. וי"ל כי אכול הוא לשון תענוג כמו ואכלתם אכול ושבוע ולפי"ז יש לפרש אכיל איהו מיהודאי שכל התענוג שהיה למרע"ה היה משל ישראל שלקח את עדיים מ"ד לשבח הלואי מחמי לצדיק מי זכה טוב דזכה למחמא יתיה פי' כאשר הוא מחזיר את העדיים ביום ש"ק או יש לפרש דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי כי מ"ד לגנאי הפי' הוא ראה כמה ענותן היה מרע"ה וזהו והביטו אחרי משה שראו עונתנותיה אכיל איהו מיהודאי שכל התענוג הוא רק ממה שיש טוב לעמו בית ישראל ומזה יש למרע"ה תענוג גדול ואצל עצמו היה לגנאי שלא עלה במחשבתו שהוא המביא כל התענוגים לעמו בית ישראל כאמור והאיש משה עניו מאד מכל האדם והוא לא הביא להם שום תענוג. רק הם בעצמו הביאו להם התענוג הגדול מעולם העליון. ומ"ד לשבח ג"כ אמר כן הלואי מחמי לצדיק פי' הלואי שאחזי כל הצדקות שהם עושים לפני הבורא. וכן הוא דרגות הצדיק שרואה רק טוב בעמו בית ישראל אבל רעה לא ראה בעמו ב"י. וז"פ מי זכה טובה פי' שהוא מזכה את עמו ב"י בכל עת לטובה וכן הוא לעמו בית ישראל אבל לעצמו יש לצדיק דזכה למחמי יתיה פי' לעצמו כמה לא עבדתי את הקב"ה וכ"ש ולא פליגי כי שניהם סוברים דפי' והביטו אחרי משה שראו כמה ענותן הוא כך נ"ל):

שמעתי מפי אדמו"ר החסיד עולם מהר"ר חיים מקראסני ז"ל: מה שאנו אומרים בהו"ר אני והו הושיעה נא ע"פ דאיתא בגמ' דסוכה פרק ד' משנה ה' ר"י אומר אני והו הושיעה נא ופי' הברטנורה שני שמות הם שבשם ע"ב ופי' הרב התוי"ט שני שמות של ע"ב הנקובים בויסע ויבא ויט בפ' בשלח דכל אחד יש בו ע"ב שמות ומהן שם המפורש אות ראשונה שבפסוק ראשון ואחרונה של אמצעי וראשונה של אחרון וכן בסדר זה כלם יעוי"ש. ופי' הוא ז"ל כי על והיה אם שמוע תשמעו נאמר ע"פ כוונת האריז"ל כל הע"ב שמות הקדושים ועל והיה נאמר השם הק' **והו** ועל השמרו נאמר השם הקדוש **אני** וידוע מאמר חז"ל שכל מקום שנאמר והיה אינו אלא של שמחה. וכ"מ שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה. וידוע שמ"ע מחויב אדם לעשות בשמחה ובאהבה ובחבה וחלילה ל"ת מחויב להיות לו אימה ויראה שלא לעשות אותה. נמצא כל המ"ע הם אהבה וכל הל"ת הם יראה. וכל מקום שנאמר והי' אינו אלא שמחה נמצא נקרא והיה כל המ"ע שבתורה וכל ל"ת שבתורה נקראים יראה שחלילה לעשות אותם ונקראים השמרו מלעשות אותם ונמצא הכוונות של שם הק' **והו** הנאמר על **והיה** הוא נגד אהבה והכוונות של אני הוא נגד השמרו שלא להעבור חלילה על ל"ת שבתורה והאדם הנלבב שרוצה לעבוד באמת את הבורא צריך תמיד להתפלל להבורא ית"ש ויתעלה כל ימי חייו שהקב"ה יתן לו לב טהור שיהיה לו אהבה ויראה. ויתן סיוע מן שמיא לרחם עליו ויעזור לו שיהיה אהבה למ"ע. ויראה למצות ל"ת. וזה פי' אני והו הושיעה נא פי' שיושיע לנו תמיד השי"ת אהבה ויראה באמת לעבדו ויתן לנו סיוע דיליה תמיד לעשות מצותיו באהבה ובדביקות גדול וישפיע לנו יראה שלא לעבור על הל"ת שבתורה:

מאדומו"ר הרב החסיד עולם מוה"ר חיים מקראסני נ"ע זצ"ל:

מה שאנו מתפללין הושענא שלש שעות ע"פ דאיתא אמר הקב"ה בניך חטאו אמר לפניו רבונו של עולם בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראתם בני בכורי ועכשיו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנין דל כ' דלא ענשית עליהו פשו להו חמשין דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלגא דצלויי ומיכל ודבית הכנסת פשו להו תרתי סרי ופלגא אם אתה סובל את כלם מוטב ואם לאו

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאראל

לאו פלגא עלי ופלגא עלך וא"ת כולו עלי הא קריבת נפשי קמך. עכל"ה א"כ לפי חשבון הנ"ל נוכל לחשוב ג"כ על כל יום ויום בענין המעל"ע. וא"כ הלילה אין לנו לחשוב דהלילה היא דשינתא רק היום שהוא י"ב שעות וא"כ דל פלגא דיום דללויי ומיכל וביה"כ. וא"כ לא נשארו רק ששה שעות ואמר יצחק אבינו ע"ה רבש"ע פלגא עלי ופלגא עלך לא נשארו על יצחק אבינו רק ג' שעות ועל אותן שלש שעות אנו מתפללים הוספנא שלש שעות שגם השלש שעות שהחיוב עלינו אנחנו צריכים לסיוע דלעילא מאתו ית"ש שיהא בלי שום פניה ח"ו רק לשמו לבדו ביראה ובאהבה לעבדו (ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל ע"פ דאיתא בכתבי האר"י ז"ל שאין כח במוחינו לסבול ספירות והתלהבות לעבודתו ית"ש בכח אחד יותר משלש שעות. ולפי"ז יש לפרש שעכ"פ אנו ממפללין על השלש שעות שאפשר לנו להתפלל שיעזור אותנו לעבודתו. וז"פ הוספנא שלש שעות. עוד יש לפרש מה שאמר פלגא עליך היינו עבירות שבין אדם למקום ופלגא עלי עבירות שבין אדם לחבירו כמ"ש המהרש"א הק' יעו"ש והרי הפי' מה שביניך לבינם עליך. ופלגא דבינם לבין הבריות יהיה עלי וא"ת כלו עלי פי' שכלם בינם לבין הבריות הא קריבת קמך ולפי ד"ק יש לפרש מה שבינך לבינם היינו מה שיש לך לסייע השלש שעות שחל עלינו וזה פי' כבי' עלך ואת"ל כולם עלי דהיינו שכולם בינם לבין הבריות פי' שיש להם ח"ו פניות וזה נקרא בין הבריות הא קריבת קמך כמש"כ ברמב"ן הק' שהאבות כל מה שסבלו הכל הוא כדי להיות לנו קיום בגלות המר הזה ולפי"ז יהיה הפירוש כך הא קריבות קמך ואני אוכל לסבול הכל כי מחמת הגלות אי אפשר לעמו בני ישראל להיות להם מחשבה זכה רק בסיוע דלעילא וא"כ הוספנא שלש שעות שחל עלינו כנ"ל בסיוע דילך).

חדושים מאדמו"ר הרב הגאון זצוקל"ל מברדיטשוב:

איתא בגמרא דר"ה דף ח' רנב"י אמר הדין דכתיב מראשית השנה ועד אחרית השנה. מר"ה נדון מה יהא בסופו. כי הכלל הוא כך מה שאנו מתפללים בר"ה זכרנו לחיים הוא שאנו מחלים את פני קדשו שישלח לנו מוחין טובין במוחינו ובשכלותינו לעשות כל המצות שצוה עלינו הבורא לעשות אותם בלי שום פניה רק בשכל זך לעבודתו ביראה אמיתית ובאהבה אמיתית לו לבדו ולא לזולתו ח"ו וזה פי' זכרנו לחיים פי' שיהיה כל המצות שנעשה בשנה הבאה עלינו לטובה וגם המצות שנעשה מדי חדש בחדשו דהיינו בתשרי תקיעת שופר וסוכה ולולב ובחדש חשון אנו מתענין בה"ב כאלו חטאו ומי שאינו מתענה עכ"פ אומר סליחות ובכסלו יש לנו מצות חנוכה וגם טבת הוא חנוכה ובשבט חמשה עשר בשבט שהוא ר"ה מדרבנן ובאדר הוא פורים מצות מחית עמלק ובניסן הוא חג הפסח ומצות אכילת מצה חודש אייר וסיון הוא ספירת העומר פסח שני ומתן תורה ותמוז אב אנו מצטערים על חורבן בית המקדש שיבנה ב"ב אמן. ובחדש אלול הוא הכל תשובה לשוב אל הבורא ב"ה באמת ולכן אנו מתפללים בתחלת השנה זכרנו לחיים פי' שיתן לנו השי"ת לב טהור ומוחין קדושים שנעשה כל המצות הנ"ל באמת בשנה הבא עלינו לטובה. וזאת המחשבה שאנו חושבים בשעה שאנו אומרים זכרנו לחיים נקרא חיים כי זאת המחשבה גופא נותנת חיים לאדם וזה פי' זכרנו לחיים שיהיה לנו חיות בכל מצותיו בכל השנה הבע"ל ואם כך מחשבותנו באמת נמצא תיכף באמרנו זכרנו לחיים הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה והרי הוא כמו שעשינו כל מצות הבורא בשנה הבא בלי שום פניה רק לשמו לבדו ולא לזולתו ואם כן בוודאי זכיותנו מרובים עד אין חקר ועד אין סוף ובוודאי אנחנו יוצאנו בדימוס מאתו ית' וזה פי' הגמרא מראשית השנה ועד אחרית השנה. פי' מר"ה באמרנו רק זכרנו לחיים במחשבה הנ"ל נתהוו עליות עולמות לפניו ית' כאלו עשינו כל מצותיו של שנה הבא עלינו לטובה בשלימות גדול וזה פי' נידון **מ"ה יהיה** בסופה פי' שהקב"ה

נוטל

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

נוטל את כל המצות של שנה הבא עלינו לטובה . ונושא עון עמו בית ישראל שהרי נעשה כאילו עשינו את כל המצות וכן ימליץ בעדנו תמיד בעולמות העליונים (ולפי ד"ק מר' צבי חסיד יש לפרש מה שנאמר הכוונה על תיבת חפץ וז"ל האר"י ז"ל שתוכל לקבל חפץ ורצון מהמוחין שבוקעין במצח הנקרא רצון וחפץ פי' שאנו צריכין להיות לנו רצון וחפץ פי' לחפץ הקב"ה שיתן לנו לב טהור ומוחין ק' לעבודתו בכל מצותיו הבאים עלינו בשנה הבא ואז מעלה לפני הקב"ה רצון כאילו עשינו כל מצותיו בשלימות גדול כנ"ל) :

חדושים מאדמו"ר הרב האי גאון כ"ע מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבארדיטשוב :

איתא בגמרא דר"ה דף ד' מקשה הגמרא ומאן דעביד הכי לאו מעליותא והתניא האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני הרי זה צדיק גמור ומשני הגמרא לא קשיא כאן בישראל כאן באומות . פי' הוא ז"ל כי הכלל הוא כך כי ישראל כבי' מפרנסין לאביהם שבשמים והכל ראוי לעשות למען הבורא ית' להביא כבי' תענוג גדול בהבורא יתברך ולזה כאשר עמו בית ישראל נותנים לדקה בשביל שיחיה בניהם הם מביאן תענוג בהבורא מזה שיחיה בניהם ויעבדו את הבורא ויהיה להש"י נ"ר . ולזה מפרנסין כבי' לאביהם שבשמים אבל באומות האומר בשביל שיחיה מה יהיה אם יחיה בניו לא יגיע שום תענוג בשבילם להבורא . ולכן אינו נקרא (צדיק גמור) ואדרבא צדקה לאומות חטאת כי לא יגיע' שום תענוג מזה להבורא ואין חסרון גדול מזה אבל בישראל מוסיפין תענוג בכל העולמות שמשפיעין כל טוב בנתינת הצדקה שנותנים בשביל שיחיה בניהם ויעבדו את הבורא ומביאם תענוג בהבורא יתברך ויתעלה (ויש לפרש מר' צבי חסיד עוד בענין זה על פי' רש"י הרי זה צדיק גמור אם רגיל בכך ולכאורה מה בעי רש"י בזה אך פירש רש"י הוא כך לפי האוקמתה דאינו נקרא ח"ו צדיק גמור אם קורא תגר לפיכך פרש"י אם רגיל בכך וא"כ נראה ממעשיו כאשר רגיל בכך בוודאי אינו קורא תגר לכן אפשר לפרש ג"כ שרש"י ה"ק דייק בלשונו הק' אבל אחר אם אין מטיבין לו כגמולו קורא תגר דה"ל לרש"י לומר אבל אומות העולם כלשון הגמ' ולפי הנ"ל שפיר כי אף בישראל אם ח"ו קורא תגר אינו נקרא צדיק) :

בשם אדמו"ר מו"ה חיים זצוק"ל (מקראסני) .

סיום התורה לעיני כל ישראל בראשית ברא אלהים דאיתא במעשה דתלמי המלך שאסף ע"ב זקנים וכתבו לו אלהים ברא בראשית ופירש"י שלא יאמר בראשית שם הוא וב' רשויות הן הא' ברא את השני ואי קשה באמת מפני מה לא התחילה התורה באלהים ברא בראשית אך דאיתא בשביל ישראל שנקרא ראשית ברא עלמא והוא לא יקבל זאת לכן כתבו לו אלהים ברא בראשית וז"פ לעיני כל ישראל מותר לכתוב בראשית ברא אלהים אבל לתלמי הוצרכו לכתוב אלהים ברא בראשית (**עוד** יש לתת טעם למה כתבו אלהים ברא בראשית והובא בספר הקדוש של אדמו"ר מו"ה לוי יצחק ז"ל בפ' מטות בשם המדרש איש כי ידור נדר לה' הד"ת ימינו כלל עובר דאיתא שאסור לומר לה' קרבן רק קרבן לה' שמא ימות קודם ויוציא ח"ו שם שמים לבטלה יעי"ש וא"כ י"ל דאצלינו הוכרח להתחיל התורה מבראשית ולא מהשם דשמא ימות אבל תלמי לא יקבל את כל זאת ולכן כתבו לו אלהים ברא בראשית . ויש לפרש סיום התורה ג"כ בדרך הנ"ל לעיני כל ישראל שאסור להם להוציא שם שמים לבטלה הוכרח לכתוב בראשית ברא אלהים אבל לתלמי שאין אסור לו להוציא שם שמים לבטלה כתבו לו אלהים ברא בראשית אח"כ ב"ה מצאתי טעם הנ"ל במהרש"א הק' בשם ספר פענח רזא שכתב בשם ספר לקח טוב יעו"ש ושמחתי :

עוד י"ל ע"פ דאיתא אם באת לדון אחר ב"ד של ר"ג אנו צריכים לדון אחר כל ב"ד וב"ד שעמד מימות משה רבינו ע"ה אלא כל ב"ד וב"ד הרי הוא כב"ד של משה רבינו ע"ה ואמרו חז"ל יפתח בדורו כשמואל בדורו ואיתא דהראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו פי' שבשביל צדיקים שבדור עד ביאת משיחנו בשבילם נברא הדור בכל דור

ודור

ודור וז"פ לעיני כל ישראל פי' בשביל הצדיקים שיהיו בכל דור ודור איך שיהיו בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ וז"פ במקהלות רבבות עמך בית ישראל. כי עמך הם לשון עוממות אעפ"כ כולם ברנה יודו ויברכו וישבחו כי לך טוב להודות כי מעולם ועד עולם אתה אל פי' שעשית עמנו חסד זה שבכל דור ודור שצדיקים שיש בתוכו הם כב"ד של משה רבינו ע"ה וזהו לעיני כל ישראל דייקא בראשית ברא אלהים :

עוד שמעתי בשם הרב רבינו **ברוך** זצוק"ל סיום על התורה בדרך זה דאיתא ברמב"ם הק' פי' שמיני מהלכות יסודי התורה. משה רבינו ע"ה לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה שהמאמין ע"פ האות יש בלבו דופי יעו"ש ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעינינו ראו ולא זר וכו' יעו"ש. וז"פ לכל האותות והמופתים אשר עשה משה הוא רק לעיני פרעה ולכל עבדיו. ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה הוא לעיני כל ישראל כי לא האמינו במשה רק במעמד הר סיני שהוא המורא הגדול. אבל אותות ומופתים הי' לעיני פרעה ולכל עבדיו והיד החזקה והמורא הגדול היה לעיני כל ישראל ע"כ ד"ק :

עוד, י"ל דאיתא ברמב"ם פ' ראשון מה' דעות שצריך אדם לשבר את עצמו בתחלה עד קצה אחרון הטבע שלו ואחר כך בא למדות בינונית ויקבע בלבו המדה הבינונית כן ירגיל א"ע אבל לכתחלה ישבר א"ע לשבר הטבע לגמרי יעו"ש וידוע מ"ש בתיקונים כי בראשית היא אותיות תביר"את שצריך לשבור התאוות שלו לגמרי עד שיהי' נקבעים אצלו כמו טבע ואלהים בגימ' הטבע וא"כ לעיני כל ישראל בראשית ברא פי' תביר"את לשבור הטבע וזו אלהים אבל לתלמי שאין מאמין בזה כתבו לו אלהים ברא בראשית כי הוא המאמין בהטבע אבל לעיני כל ישראל בהכרח לכתוב מקודם בראשית ואח"כ אלהים כנ"ל :

עוד י"ל כי ר"ת **ל**עיני **כ**ל **י**שראל הוא ר"ת **כלי** וזה הוא ראשי תיבות **כ**הנים **ל**וים **י**שראלים וז"פ לעיני כל ישראל שהם כהנים לוים ישראלים בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: **עוד** יש לפרש לעיני כל ישראל בראשית ברא אלהים דאיתא לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב בי"ה ונקרא באדני ור"ת של **ל**עיני **כ**ל **י**שראל **ב**ראשית **ב**רא **א**להים גימטריא אדני וזו לעיני כל ישראל בראשית ברא אלהים שיהיה בכל התורה כולה השם באדני נקרא: **ויאגב** נכתב מה ששמעתי בשם הגאון עולם מו"ה יצחק אייזק מקארץ בעהמח"ס ברית כהונת עולם פי' אור עולם באוצר חיים אורות מאופל אמר ויהי ולכאורה אינו מובן הפי' של הפייט אך ע"פ דאיתא בכתבי האר"י קושיא עצומה מפני מה לא נכתב אצל בריאת האור ויהי כן כמו בשאר כל מה שברא השי"ת נאמר ויהי כן ואצל אור נאמר ויהי אור אך ע"פ דאיתא בחז"ל שעמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא וע"ז האור נאמר ויהי אור כי כל מקום שנאמר ויהי אינו אלא צמצום וא"כ אי אפשר לכתוב ויהי כן שהרי גנזו לע"ל וא"כ הצווי של הבורא כך היה שיהיה אור וגם ויהי אור שיתצמצם לע"ל וא"כ הפי' הוא כך אור עולם באוצר חיים שגונז לעתיד לא אורות מאופל פי' על אור הזה אמר הקב"ה ויהי שיהי' הצמצום וכן היה הצווי של הבורא כנ"ל :

בשם הגאון כ"ע מו"ה יעקב שמשון ז"ל משפיטיווקע. על פסוק ומטה אלהים בידו. ופי' הוא ז"ל ע"ד ומי מושל בי צדיק מושל ביראת אלהים הקב"ה גוזר והצדיק מבטלו ולפ"ז כך הוא הפי' כי אלהים הוא דינים כנודע וזה פי' ומטה אלהים פי' שיטה לטובה אף שהקב"ה הוא גוזר **בדין** היה בידו של משה רבינו ע"ה שיטת אלהים לטובה על עמו בית ישראל עפד"ק: ובזה יש לפרש מה ששאל הקב"ה למשה רבינו ע"ה מזה בידך פי' מה יש כח בידך ויאמר לו מטה פי' להטות לטובה ולהמתיק כל הדינים

לשורשם

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל.

לשורשם ולהביא על עלמא שפע ברכה וחיים ושלום זו היא בידו של משה רבינו ע"ה כמאמר חז"ל גדולים צדיקים שמהפכים מדה"ד למדת הרחמים: ולפ"ז יש לפרש תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגינו כי חק לישראל הוא כי שופר הוא לשון שופרי וזה שופרא שלנו שנתן לנו הקב"ה כח להמתיק הדינים וזה תידוש שלנו ולזה נקרא חגנו כי הוא חג שלנו שיש לנו כח להמתיק כל הדינים בשורשם ולהשפיע שפע רב בכל העולמות וז"פ כי חק לישראל הוא כי כך החוק מאתו ית"ש ויתעלה כביכול להמשיל בו יתברך כי קב"ה גוזר וצדיק מבטל וזה משפט לאלהי יעקב פי' כי גם רצונו כך והבן. ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל לעיני כל ישראל שהם הצדיקים שהם עיני העדה בראשית ברא אלהים פי' במדת הדין משום שיהיו צדיקים שמהפכים מדת הדין למדת הרחמים ולכן היה באפשרי לברוא העולם במדת הדין שהצדיקים יוכלו להפך כנ"ל אבל לתלמי המלך לא היה זה באפשרי לפרש לו כי לא יאמין בזה לכן כתבו לו אלהים ברא בראשית כפשוטו כי לא יאמין בהנ"ל שצדיקים יכולים להפך מדת הדין למדת הרחמים כי באמת בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ברא אלהים במדת הדין שצדיקים מהפכים מדת הדין לרחמים):

עוד שמעתי מפי הגאון (נ"ע מו"ה יעקב שמשון ז"ל משפיטיווקע) הנ"ל על פסוק ותראן המילדות את אלהים. ויעש להם בתים דאמרו רז"ל שהתורה היתה שני אלפים קודם בריאת העולם גנוזה וא"כ קשה איך היה נכתב בהתורה ותראן המילדות את אלהים הלא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ואימא (נ"ל ושמא) לא יראו המילדות את אלהים וא"כ איך היה כתוב בהתורה קודם בריאת העולם ותראן. אך הפי' הוא כך דאיתא בספר יצירה שני אבנים בונים שתי בתים ופי' כי אבן הוא אות ובית הוא תיבה והתורה היתה השני אלפים הנ"ל רק אותיות וכאשר שלמנו השעבוד של מצרים נעשה כן הצירוף בהתורה ואלו לא נס אברהם אבינו במה אדע ולא היה גלות לא היה בהתורה צירופי גלות רק היו צירופים אחרים א"כ הפי' הוא כן **והיה** כאשר יראו המילדות את האלהים ויעש להם הקב"ה בתים פי' תיבות אלו שיהיו נקראים כן הצירוף ובאם לא היו יראים אז בוודאי היתה התורה ג"כ שלמה אך צירוף התיבות היה באיזה ענין אחר אבל כאשר יראו המילדות נעשה כן הצירוף עכד"ק (ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל דכך הוא סיום התורה לעיני כל ישראל פי' איך שיעשו הצרופי תורה כן יקום הצירוף של התורה מן האותיות שהיו בתורה שני אלפים קודם בריאת העולם וזו בראשית ברא אלהים כן היה בריאת התורה שנקרא ראשית על דעת ישראל שכמו שיעשו צרופי התורה כן יקום אבל תלמי לא יאמין בזה לכן כתבו לו כפשוטו אלהים ברא בראשית כפשט התורה שכך נתן לנו הקב"ה את התורה: **ובמו** כן שמעתי מפי אדמו"ר החסיד עולם מו"ה חיים מקראסני זצוק"ל נ"ע בג"מ על פסוק ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו והקשה ע"פ דאיתא בב"ר וגם ברש"י הק' אלה תולדות יעקב יוסף דיוקנו של יוסף דומה לדיוקנו של יעקב אבינו ע"ה וא"כ איך לא הכירו אחי יוסף את יוסף הלא היה לו דיוקנא של אביהם ואיך שכחו דיוקנא של אביהם ולא הכירו את יוסף שהיה לו דיוקנא של אביהם ותירץ הוא ז"ל ע"פ דאיתא ברז"ל אצל רבינו הקדוש דבא אצלו אליהו בדמות ר' חייא ואנח ידו על שינו וכאשר בא ר' חייא לרבינו הקדוש הבין רבינו הקדוש שזה היה אליהו ונהג רבינו הקדוש כבוד בר' חייא משום שהתלבש אליהו בדיוקנא של ר' חייא וא"כ אנו רואים שאפשר להחליף הדיוקנא כמו אצל אליהו וא"כ אפשר שיהיה לאדם דמות אחר שלא להכיר את האדם. וז"פ בהתורה. פנים בפנים דיבר ה' עמכם. פי' באם שלא ניתנה מסוה על פני יוסף בדיוקנא אחרת בוודאי תיכף אחי יוסף היו מכירים את יוסף כי איך לא יכירו דיוקנא של אביהם אבל מפני שניתנה ליוסף מסוה דיוקנא אחרת לא הכירו אותו וז"פ פנים בפנים מפני שניתנה עוד פנים על פני יוסף דיבר ה' עמכם פי' משום הכי היה באפשרי לכתוב

לכתוב בהתורה ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו. ולולי זאת היו צריכים להיות בהתורה צרופים אחרים מהאותיות הנ"ל וז"פ כשהגיע הזמן כשהוסר המסוה ונתגלה דיוקנא של אביהם נאמר ולא יכלו לענות אותו דבר כי נבהלו **מפניו** שראו דייקא אז דיוקנא של אביהם כי דומה דיוקנאו לדיוקנא של אביהם (ולפי ד"ק מרצ"ח נוכל לפרש שזה פי' בפ' נח אלה תולדות נח. נח איש צדיק ופי' רש"י לפי שעיקר תולדות הצדיקים הם המעשים טובים פי' התורה בכללה נקראת מעשים טובים עמין דאורייתא וא"כ כשהצדיק עושה מעשים טובים עושה כך הצירוף בהתורה הק' והצירוף הנעשה ע"י הצדיק בהתורה נקרא תולדותיו שכך הוליד בהתורה שיהיה הצירוף כן בהתורה וזה עיקר תולדותיו וז"פ אלה תולדות נח איש צדיק שהיה כל כך צדיק שעשה צירוף בהתורה שנכתב בהתורה תיבת נח וכל המעשה התורה שנכתב אצל נח עשה נח הצירופים שכן יהיו הצרופים בהתורה וזה צדיק תמים היה בדורותיו להשלים צרופי התורה על ידי נח. **ולפ"ז** יש לפרש ג"כ בפ' לך לך שפי' רש"י הק' לך לך להנאתך ולטובתך ושם אעשך לגוי גדול כאן אי אתה זוכה לבנים ולפי דבריהם הנ"ל יהיה הפי' כך לך לך להנאתך ולטובתך שיהיה נכתב בהתורה הצרופים לך לך וזו להנאתך ולטובתך שאתה תעשה כן הצירופים בהתורה כי אם לא תלך אזי על כרחך יכתבו מלים בהתורה צירופים אחרים וכאשר תלך יהיו כן צרופי כאשר תעשה כל העבדות כן יכתבו מלים בהתורה וזו הנאתך וטובתך שהוא עיקר תולדות הצדיקים שיעשו צרופים בהתורה כנ"ל וז"פ כאן אי אתה זוכה לבנים כי כאשר תהיה כאן אין אפשר לכתוב בהתורה לך לך ולא יהיו הצירופים כראוי וזה נקרא אצל הצדיקים בנים שהם עיקר תולדותיהם וזו כאן אי אתה זוכה לבנים ולפ"ז יש לפרש שזה פי' לך לך שכך היה הציווי של הבורא שילך לכנען ויהיה רעב בארץ וילך למצרים ויהי' נכתבים מלים בהתורה כן הצירופים ובזה מתורץ למה לא היה לאברהם בטחון בעת הרעב שיהיה בכאן בכנען אך לפי דבורינו שהציווי של השי"ת היה כן וזה שאמר לך פי' לכנען ואח"כ לך למצרים בכדי שיהיו צרופי התורה כן ולכך הלך אברהם בשמחה שע"י יהיו נעשים הצירופים הנכתבים בתורה וע"פ הזוהר הקדוש וירד אברם מצרימה מנא ידע אברהם דכתיב לזרעך נתתי את הארץ הזאת כדין ידע אברהם דהא ארעא לא אתקנא בתקונא קדישא אלא בדרגין ידועין דיפקין מניה וכדין ידע אברהם רזא דחכמתא דארעא לא תתקן בקדושא אלא כדאמרן עכ"ל הק'. ולפי דרכינו הנ"ל מנא ידע אברהם שילך למצרים דכתיב לזרעך נתתי את הארץ הזאת שיהיו צרופי תורה על ידיך וזה פי' כדין ידע וכולי פי' שאי אפשר להיות צרופי תורה אלא בדרגין ידועין דנפקין מיניה ויהיו הצרופים התורה תתקן בקדושה ולכן וירד אברם מצרימה כנ"ל. ולפ"ז יש לפרש בפ' שלח לך לדעתך אני איני. מצוה אותך אם תרצה שלח וכו' משה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי מרגלים ולכאורה קשה אם לא היה מעשה המרגלים. היה נחסר ח"ו כמה וכמה צירופים מהתורה אך באמת בוודאי לא היה נחסר אפי' אות אחת ח"ו אך בוודאי היה צירופים אחרים טובים מאותיות שנכתבו עכשיו בהתורה שלנו כאמור אני אמרתי להם שהוא טובה פי' שלא תהיה תורה חסירה ח"ו רק יהי' צרופים אחרים וטובים מאלה ולזה דייק רש"י הק' בלשונו חייהם שאני נותן להם מקום לטעות. ולכאורה קשה הלא מאתו לא תצא הרעה אך לפי הנ"ל זו הוא טובתם שהוא חייהם שיהיו הצירופים כן בהתורה שיהיה נכתב בהתורה שלח לך ולפ"ז לא קשה על משה רבינו ע"ה למה שלח כיון שא"ל הבורא כנ"ל אך לפי דבורינו אלה ראה משה שרצון הבורא שיהיו הצרופים כן לכן שלח. וג"כ לא קשה מפני מה התפלל על יהושע וכלב ולא נתפלל על כולם. אך לפי הנ"ל לא קשה מידי כי כך היה תפלתו כמו רצון הבורא שיהיה הצירופים כן וגם לא היה מתפלל על כלב. כ"א היה מתפלל על כלב ג"כ לא היה נכתב בהתורה עקב אשר היה רוח אחרת עמו לכן

לא

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל .

לא התפלל עליו רק הוא בעצמו יעשה לו לירוק זה בהסתירה כדי שיוכל לכתוב עוד תורה:

וכן י"ל בפ' בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ולכאורה קשה מה היא הנתינת טעם שבשביל כך יבא אל פרעה מפני שהכביד השי"ת את לב פרעה. ואלולי זאת ח"ו לא יבא אל פרעה וכי ח"ו אפשר לומר זאת על אדון הנביאים שלא ילך במצות הבורא אפי' אם לא ישמע לו פרעה עד שהוצרך השי"ת לתת לו טעם שילך אך הענין הוא כך כמו שאמרו רז"ל הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום מה הוא חנון אף אתה חנון ומאתו לא תצא הרעה. וא"כ ודאי ג"כ באדון הנביאים אשר לא קם כמוהו היה ג"כ שמאתו לא תצא הרעה מפיו ח"ו. וא"כ איך יבא אל פרעה לומר לו שיבא רעה לתוך ביתו ואל תוך עמו. וגם עוד זאת איך שייך ג"כ להבורא שיאמר למשה רבינו ע"ה שיאמר לפרעה שיבא לו רעה והלא מאתו לא תצא הרעה. אך הענין הוא כך כמו ששמעתי מאדמו"ר הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק מבארדיטשוב זצוק"ל כ"פ שזה היה כולו טובות שכל מה שנלקה פרעה בדל"ך עד"ש באח"ב היה לו לטובה שעל ידו נתקדש שמו ית' וכי יש טובה גדולה מזו וא"כ לא קשה על הבורא ב"ה כי בודאי מאתו לא תצא הרעה כי רק זה היה טובתו של פרעה ולפ"ז. זאת הוצרך הבורא להודיע לאדון הנביאים לגלות אוזנו שלא ידאג ח"ו איך יוצא מפיו דבר רעה אפי' לפרעה לכן אמר לו הקב"ה אל יקשה בעיניך דבר זה כי מאתי לא תצא הרעה ומה שהכבדתי את לבו הוא בודאי טובתו שיתקדש שמי בעולם לכן גם אתה לא יקשה בעיניך מה שתאמר לו דברים קשים כי הם טובות שלו ומחויב אתה להודיע לו טובתו וגם אתה תקיים להדביק במדתי מה הוא רחום אף אתה רחום כי אין רחמנות גדול מזה וז"פ הנתינת הטעם כי **אני** הכבדתי את לבו פי' כאמור אני אני הוא ולא אחר ובוודאי מאתי לא תצא הרעה שייך שפיר הנתינת טעם לדבר שיבא. אל פרעה. ולא עוד אודיע לך טובתי שאני עושה עם פרעה למען שיתי אותותי אלה בקרבו פי' שיהיה לגופי התורה על ידו אשר היא גנוזה ת"י ב' אלפים קודם בריאת העולם וכי יש טובה גדולה מזו בעולם ואלו היה יודע פרעה מזה כמה היה לו לאהוב היסורים שבאו לו אך הרשעים אינם מבינים זאת הטובה ונשארו רשעים גמורים. **עוד** י"ל דקשה מפני מה לא נאמר לך אל פרעה אך הענין והכלל היא כך דכל הנקודות מורים על הטבע. ונקודות המלופי"ם מורה שאפשר לומר עפ"י הטבע וגם יוכל לומר שהיא שלא עפ"י הטבע ונקודות החולם מורה בוודאי שלא עפ"י הטבע ועיין בדף ב' לעיל. ועפ"י דאיתא כי יציאת מצרים היה בוודאי שלא עפ"י הטבע לכן אמר הקב"ה בלשון **בא** שהוא בחולם שיעשה ויבוא אל פרעה ג"כ שלא עפ"י הטבע כנקודת חולם ולכן כתיב בלשון בא בחולם ולך הוא בלשון שבא שהוא עפ"י הטבע ואמר לו הקב"ה למשה רבינו ע"ה שגם הוא יבא במדריגה שלא עפ"י הטבע כלשון בא לכן לא כתיב בהתורה בוא"ו כי וא"ו מורה ג"כ על מלופי"ם שהוא מורה הן עפ"י הטבע והן שלא עפ"י הטבע כמו שתעיין לעיל אבל באמת (יציאת מצרים) היה שלא עפ"י הטבע שהוא פי' חידוש העולם (במק"א מצאתי) דהכלל הוא כך דהתורה היא קדומה וכאשר היתה קדומה היתה במדריגת חולם למעלה מן הטבע וכאשר היה רצון הבורא ית"ש ליתן התורה לעמינו בית ישראל ולהתלבש התורה בלבושי תורה והתלבשות התורה היא במו ענין הטבע אך אעפ"כ רמזי התורה היא למעלה מן הטבע כמו שאמרו חז"ל ע' אנפין לאורייתא וא"כ אל התורה הפשוט הוא כמו טבע ועיין ברמב"ן פ"ט מן אמונה ובטחון אל תתמה בלבך כי הוא נאמר על ענין השפל אבל הוא נאמר על העליון נגד השפל ע"ש כולי דבריו הקדושים ולפ"ז יש לפרש שכך אמר הקב"ה למרע"ה בא אל פרעה הנאמר בתורה הקדומה בבחי' חולם כי הוא נאמר על העליון כנ"ל. וזו היא נתינת הטעם כי אני הכבדתי את לבו למען שיתי אותותי אלה בקרבו כי מה שאני מכביד את לב פרעה הוא הכל למען שיתי אותותי פי' אותיות התורה שיהיה נקראים כך עפ"י פשוט אבל לך אני מגלה שהבא לאותיות התורה על העליון כנאמר ברמב"ן ולכן

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי הסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

אמר הקב"ה בלשון בא בחול"ם ולא אמר לך שהוא בשוא כי נאמר על הטבע כנ"ל רק ליוה לו שיבא ג"כ לאותיות פרעה שהוא למעלה מן הטבע כי אני אני הוא שרצוני כך אבל אתה תדע שהכל הוא למעלה מן הטבע בבחי' חול"ם **ועוד** עפ"י הנ"ל אני לפרש בפ' בשלח שנאמר ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה ולכאורה קשה הלא ה' איש מלחמה וא"כ מה היא הנתינת טעם שלכן לא נחם אותם דרך ארץ פלשתים הלא בידו הכח להפיל את הפלשתים כמו שעשה לנו נסים בירידו ובל"א מלכים ובסיחון ועוג וכל המלחמות שעשה לנו נסים גדולים עד אין חקר ואין מספר אך י"ל דהענין הוא כך דאיתא ברמב"ן פ"י מן אמונה ובטחון אל תחשוב בלבך כי היא נאמר על ענין השפל אבל נאמר על העליון נגד השפל ע"ש כו' דבריו הק' והכלל היא כי פלשתים נקרא הטבע כנודע גבורתו של שמשון הגבור היה למעלה מן הטבע וכחו היה בכח העליון שלא עפ"י הטבע והראיה כשעשו הפלשתים מה שעשו אמרו אליו פלשתים עליך פי' שהיום אתה בהטבע. וא"כ כך יהיה כי הבורא ברוב רחמיו וברוב חסדיו הגדולים רצה לזכות את עמו בית ישראל שכולם יהי' יודעים את השם למעלה מן הטבע. ולכן כך הוא הפי' ויהי בשלח פרעה את כי גם פרעה היה מאמין בהטבע כמאמר חז"ל לא ידעתי את ה' אמר פרעה שהוא למעלה מן הטבע כידוע שהשם אלהים גימ' הטבע אך אל עמו בית ישראל גם הנסים שעושה הקב"ה עפ"י הטבע היא ג"כ שלא עפ"י הטבע כמאמר הרמב"ן כי הוא נאמר על העליון נגד השפל ולכן נאמר ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי האלהים הוא הטבע אבל הוא העליון נגד השפל אבל הקב"ה ברוב רחמיו וברוב חמלתו רצה ללמד אותנו זאת המעלה שנדע זאת באמת ולכן לא נחם דרך ארץ פלשתים שהוא הטבע רק ויסב אלהים את דרך המדבר פי' דבור שיהיה דבורינו תמיד ים סוף כי ים סוף הוא למעלה מן הטבע כמו שנאמר אצל ים סוף בזוהר הק' דבר אל בני ישראל ויסעו בעתיקא תליא מילתא פי' לשון ויעתק צור ממקומו שיבואו גם בני ישראל למעלה מן הטבע ואזי בקעו המים ויהיה חומה מימינם ומשמאלם וזה פי' ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה שגם כאשר היו ביבשה היה במוחם כמו שהם בים סוף וזה למעלה מן הטבע וזה היה הסיבה שהשיב הקב"ה על ים סוף למען הודיע זאת לנו שכל התורה הקדושה והמעשיות שנאמר הכל על העליון נגד השפל וזה פי' ויושע ה' ביום ההוא את ישראל. ביום ההוא דייקא ראו ישראל שהקב"ה הוא למעלה מן הטבע וראו את ישראל שבא כאמור ויושע ה' את ישראל ישראל שבא מיד מצרים שהיא הטבע וגם וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים שראו בעינא פקיחא שה' למעלה מן הטבע והטבע היה אצלם **מת** פי' **מ**נא **ת**בירא ולכן ויראו את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו ולכן אז ישיר שר לא נאמר אלא ישיר לעתיד פי' אפילו הנסים שיעשה לנו הקב"ה ואפילו נוכל לומר שהיא עפ"י הטבע על הכל ועל כל הנסים שיבואו לעמו בית ישראל אף אם נוכל לומר שהנם הוא עפ"י הטבע כמו נס פורים ושאר הנסים שעשה לנו הבורא על הכל אנו מודים שהוא שלא עפ"י הטבע וזה הודיע להם הבורא במדבר ובים סוף שהעליון הוא נגד השפל כמאמר הרמב"ן הק' כנ"ל):

מאדמו"ר הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבארדיטשוב מה ששמעתי מפיו:

בגמרא דשבת דף כ"ב אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום נר של חנוכה שהניח למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמבוי. ואמר רב כהנא משמיה דרב תנחום מאי דכתיב והבור רק אין בו מים ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו עכ"ל הגמרא וקשה מהא דאיתא בסוכה מאי שנא גבי מבוי דתני תקנתא וכו' ומשני סוכה דאורייתא תני פסולה ופי' רש"י שייך למתני פסולה כלומר לא נעשה כתורה והלכה מבוי דרבנן

תני תקנתא ופרש"י דלא שייך למתני בה לשון פסול דמאן פסלה קודם שנשנית משנה זו הלא היא תחלת הוראה ומלותיה עכ"ל הגמרא ורש"י הק'. ולפ"ז קשה מאי קאמר רב כהנא הלא נר חנוכה היא מדרבנן והוי ליה לרב כהנא למימר תקנתא דמאן פסלה ועוד קשה מאי קאמר לשון פסולה כסוכה וכמבוי אי כמבוי ה"ל למימר תקנתא ואי אמר לשון פסולה הוי ליה למימר רק כסוכה ולא כמבוי. אך י"ל דהא קי"ל דאמורא אי אפשר למפלג על תנא כמרז"ל רב תנא הוא ופליג וא"כ אי אפשר לו לרב כהנא לומר תקנתא אלא נר חנוכה דלאו היא תחלת הוראתו דהא תנאי פליגי בנר חנוכה ומנו שמאי והלל דחד אמר מוסיף והולך וחד אמר פוחת והולך. וא"כ לרב כהנא שהוא אמורא אין זה תחלת מלותו לפיכך אמר לשון פסולה כסוכה אך אעפי"כ היא מדרבנן לפיכך אמר ג"כ וכמבוי דלא שייך בה למימר דלא נעשה כתורה ומשום הכי אמר פסולה כסוכה וכמבוי:

ואמר הוא זוק"ל שזה פי' כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שהתנבא בזה הדבר פי' כי הלשון זה שייך להתורה שנתנה מידו של משה רבינו ע"ה כאמור זה הדבר ואין לשנות אבל לשון של כה היא כמו אם כה יאמר ואם כה יאמר לשון תקנה כנ"ל וזה פי' כל הנביאים נתנבאו בכה. לשון תקנה. מוסיף עליהם משה שהוא מדאורייתא שע"י ניתנה התורה אין שייך לשון **כה** רק לשון **זה** כפי' רש"י שהוא כתורה וכהלכה לשון זה הדבר שאין לשנות ממנו (ולפי ד"ק מר' נבי חסיד י"ל כי לשון כה הוא אם כה יאמר אם כה יאמר כמאמר בעל הטורים בפסוק כה תברכו להזכיר זכות אבות יעו"ש. אמירה שלנו בברכת כהנים כאמירה של כהנים כן נזכר זכות אבות על עמו בית ישראל וזה כל הנביאים נתנבאו בכה כמו שיאמרו כן ישפיעו טובות לעמו בית ישראל בכל מקום) (מאדמו"ר הנ"ל)

ועוד קשה איך שייך הני תרי מימרא דרב כהנא אהדדי אך יש לומר דאיתא בגמרא דסוכה מנא הני מילי דסוכה פסולה למעלה מכ' אמר רבה דאמר קרא למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל ופי' רש"י הק' עשה סוכה שישיבתה ניכרת עליך דכתיב למען ידעו עד ך' אמה אדם יודע שדר בסוכה משום דשלטא בה עינא למעלה מכ' אין אדם יודע שדר בסוכה משום דלא שלטא בה עינא עכ"ל הגמרא ופי' רש"י דלא שלטא ביה עינא שאינו רואה את הסכך וסוכה היינו סכך כשמה ויש לפרש כי **כ'** הוא **כתר** ולפיכך דקדק רש"י הק' בלשונו עשה סוכה שישיבתה ניכרת לך דהיינו **דעת** דכתיב ידעו אבל למעלה מכ' דהיינו **כתר** לא שלטא בה עינא ולכך פירש"י שאינו רואה הסכך פי' הסך **ד'** שהוא **כתר** אין אדם יודע משום דלא שלטא בה עיני פי' שאין כח אנושי יוכל לסבול גודל כח הבהירות וגם אסור לאטם אפילו לשאול ע"ז כי מה למעלה ומה למטה אסור לשאול ואפי' לחשוב חלילה ולפיכך גודל הבהירות שלזה נקרא אלינו נחשים ועקרבים כמאמר התיקונים אוכם הוא לגבי עילת העילות מחמת שאין בכח אנושי לסבול גודל כח הבהירות לפיכך נקרא אלינו אוכם ודבר אוכם נקרא אלינו נחשים ועקרבים מחמת קטנות שכלינו ואסור לנו אפי' להשוב מחמת שאין בכח מוחינו לסבול הבהירות כח הגדול אשר שם מחמת קטנות שכלינו וז"פ מאמר דרב כהנא נר חנוכה שהניחה למעלה **מכ'** פסולה בסוכה פי' שגם בנר חנוכה אסור לנו לחשוב משום דלא שלטה בה עינא שגם נר חנוכה מגותיה מגיעים עד **כתר** עליון אבל למעלה **מכ'** פסולה וג"כ הטעם משום דלא שלטא בה עינא ואין כח אנושי להשיג סודותיה ולכן אמר רב כהנא המימרא השניה הנזכר רק פי' שאין כח במוחינו לסביל סודות החנוכה עד **כתר** העליון והבהירות הגדול למעלה מכ' אמה כמו סוכה ולכן אמר רב כהנא **מים** אין בו פי' שאי אפשר לנו להשוב גם אפי' עם התורה שנקראת **מים** משום דהקב"ה נתן לנו את התורה לפי כח שכלינו ומה' שנוכל להשיג אבל למעלה **מכ'** שהוא **כתר** העליון נקרא אלינו נחשים ועקרבים כמאמר התיקונים הנ"ל שהוא אוכם לגבי עילת

העילות

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

העילות וזה נקרא אצלינו נחשים ועקרבים אבל באמת הוא כולו אור שאין בכחנו לסבול הבהירות הגדול ולפיכך אמר רב כהנא מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו שייך ב' מימרות של רב כהנא אהדדי ודייקי אגב נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' פסולה כסוכה משום דלא שלטא ביה עינא:

ולהבין זאת ביותר שמעתי ממורי הנ"ל על הא דאמרו רז"ל שני קרומים יש למוח. קרום ע"ב שהוא קרום העליון וקרום דק שהוא סמוך למוח ובין שני הקרומים יש שלשה אוירים אחד בין קרום דק מוח ואויר א' בין קרום לקרום ע"ב ובין קרום ע"ב לגולגולת וזה האויר שבין קרום עב לגלגולת נקרא טהירא עלאה ובאדם יש כח להבין בדבורו הטוב מאיזה מקום הדיבור שלו או מן האויר שבין קרום דק למוח או מן האויר שבין קרום דק לקרום עב או מן האויר שבין קרום עב לגלגולת שנקרא טהירא עילאה אבל למעלה מזה אין בכח אנושי לסבול הבהירות הגדול ולהשיג וזה מה שכתוב ברמב"ן שיש שכל ויש משכיל המשכיל ולמעלה מזה פירוש לחשוב יותר מן הגלגולת מן האויר העליון שעל הגלגולת אי אפשר לנו שהיא חושך אצלינו אע"פ שהוא כולו אור מחמת קטנות שכלנו הוא אצלינו חושך והוא אצלינו כמו מה למעלה ומה למטה שנאסר לנו לשאול (וע"פ ד"ק מר' צבי חסיד י"ל סוף מעשה במחשבה תחלה פי' כי מן הדיבור שאדם מדבר ניכר מחשבתו מאיזה אויר בא הדיבור אם מן האויר שבין קרום. דק למוח או מן אויר שבין קרום דק לקרום ע"ב או מן אויר שבין קרום עב לגלגולת ולפיכך הדיבור לשון בן שהוא לשון הבנה שנוכל להבין המחשבה מן הדיבור מאיזה מקום בא המחשבה וז"פ מה שאמרו רז"ל כח הבן פי' להבין ממוח הלב כי המוח נקרא הלב שהוא המשכיל: ולפי ד"ק י"ל ג"כ מה שארז"ל לעתיד צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם כי לעתיד בב"א יהיה כל כך ההזדככות השכל שנוכל ג"כ להבין מה שהוא ג"כ למעלה מן הגלגלת וז"פ ועטרותיהם יהיו כמו עתה בראשיהם שנוכל להבין גם למעלה הגלגלת כי העטרה היא למעלה מן הגלגולת. ובעת זאת אין לנו זה השכל להבין. אבל לעתיד נבין גם את זאת שהיא למעלה מן הגלגלת וזה מה שאנחנו אומרים בבה"מ בפסח הרחמן הוא יזכנו ליום שלצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה פי' כי זה נקרא זיו השכינה ויהיה חלקינו עמהם אמן:

ואגב נזכרתי מה ששמעתי מפי הרב הקדוש מו"ה אפרים מק' סקאל נ"ע בג"מ פי' סוף מעשה במחשבה תחלה והוא שהדבר הזה מלמד אותנו איך להתנהג עם הבורא ית' ועם מדותיו ועם מדות אנושי להדבק בו ית"ש מתאוות עוה"ז להנצל מהם כי ידוע רח"ל כשאדם עושה איזה תאוה ח"ו בוודאי תיכף מתחרט כמאמר חז"ל רשעים מלאים חרטות כי בוודאי ח"ו מאתו לא תצא הרעה ליפול במחשבתו של אדם לעשות איזה תאוה אך שנשלח לאדם לתקן ולשבור התאוה · ועי"ז יזכה לרב טוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא וזה גדולים. בעלי תשובה שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד במקומם. ולכן בא לאדם הרהורי עבירה כדי לשבור א"ע ולא לעשות עבירה ואם ח"ו אינו עומד בנסיון וחס ושלום הולך בדרך לא טוב אזי כבי' מתחרטין למעלה למה בא לאיש כזה מחשבה רעה שלא יכול ממנה ועי"ז בא החרטה לאיש הזה וז"פ רשעים מלאים חרטות ונמצא עלה העולה לאיש כזה לחשוב במחשבתו מיד כשבא לו מ"ז ח"ו למה לי המחשבה הזאת הלא בוודאי יהיה לי חרטה על מחשבה הרעה הזאת ואיך אעשה זאת המחשבה וז"פ סוף מעשה במחשבה תחלה פי' כשיבא לו סוף המעשה שהיא החרטה במחשבה ואז יתפרדו כל פועלי און ולא יבואו עוד המחשבות כנ"ל:

שמעתי מפי אדמו"ר הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל:

בגמ' דשבת דף כ"ב ע"ב איבעי' להו הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה.

ומסיק

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

ומסיק שם הגמ' דלמ"ד הדלקה עושה מצוה כבתה זקוק לה ולמ"ד הנחה עושה מצוה כבתה אינו זקוק לה ופי' הוא ז"ל דמר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי כי פי' הברכה מה שאנו אומרים אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה פי' אשר קדשנו בכל מצותיו להדליק פי' לעשות אותם בהתלהבות גדול והתלהבות נקרא הדלקה ואותה ההתלהבות יכנס בנ"ר פי' בנפשו וברוחו הקדוש וחנוכה היא לשון חינוך שכך צריך אדם לחנך א"ע כל ימי חייו לעשות כן וז"פ האבעיא של הגמרא הדלקה עושה מצוה פי' אם לא נקרא המצוה. רק כשעושה אותה בהדלקה. ואז נקרא מצוה מפני שעושה אותה בהתלהבות או הנחה עושה מצוה פי' אם אין לו התלהבות להמצוה יעשה המצוה בהנחה בלי התלהבות. וזה פי' הגמרא במסקנא דלמ"ד הדלקה עושה מצוה פי' לכתחילה יעשה כן בהתלהבות שנקרא הדלקה אבל בדיעבד אם אינו יכול לעשות בהדלקה פי' בהתלהבות וז"פ כבתה שאין לו התלהבות שנקרא כביה זקוק לה אעפ"כ מחויב לעשות המצוה כפשוטו בלי התלהבות וכפי' רש"י הק' בפסוק ושמתם את דברי אלה על לבבכם הניחו תפלין עשו מזוזות ועיין לעיל בדף (ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל מפני זה מביא רש"י הני תרי מצות תפלין ומזוזות אך נראה דאיתא בכתבי ק' האר"י ז"ל דתפלין נקראים מוחין וי"ל שזה שכתב רש"י הניחו תפלין אפילו תפלין שצריכים מוחין והתלהבות אם אין לו מוחין יעשה המצוה בהנחה ובלא התלהבות וגם מצות מזוזה ג"כ צריכה להיות בהתלהבות גדול כמאמר התיקונים שהיא לשון זז־מות שיהיה בלי שום עצבות ולכך כתב רש"י אעפי"כ אם אין לו התלהבות עשו מזוזות פי' בעשיה לבד כדי שלא יהיו עליכם כחדשים כשתחזרו להיות לכם מוחין גדולים ותעשו בדביקות גדולים בהדלקה) ולמ"ד הנחה עושה מצוה הוא ג"כ סובר דלכתחלה יעשה המצוה בהתלהבות פי' בהדלקה אך אם אי אפשר לו לעשות המצוה בהדלקה ע"כ צריך לעשות המצוה בהנחה ולכן אמר הנחה עושה מצוה וזה פי' כבתה אינו זקוק לה פי' אין לו להשגיח ע"ז רק אעפי"כ יעשה המצוה בהנחה ג"כ כרש"י הנ"ל וזה מר אמר חדא ומר חדא ולא פליגי רק דמר אמר לכתחלה ומר אמר בדיעבד אבל שניהם סוברים שיעשה לכתחלה המצוה בהתלהבות ושניהם סוברים דאם אין לו התלהבות שיעשה המצוה אפילו בלי התלהבות עד מן השמים ירחמו עליו ליתן לו מוחין גדולים לעשות מצותיו בהתלהבות גדול בתשובה גדולה. ולפד"ק מר' צבי חסיד י"ל מאמר חז"ל בנר חנוכה דפליגי חד אמר מותר להשתמש לאורה וחד אמר אסור להשתמש לאורה י"ל דג"כ בהכי פליגי ומר אמר חדא ולא פליגי דמאן דאמר מותר להשתמש לאורה סבור דאם אין לו התלהבות מן המצוה לעשות המצוה בהדלקה עכ"פ יעשה המצוה כדי להנות ממנה דאל"כ יבטל לגמרי מעשיות המצוה ומוטב שיעשה המצוה להנאתו כמאמר חז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה וא"כ זה הדרך נקרא מותר להשתמש לאורה כדי שיבא לשמה ואז יהיה שלא ע"מ לקבל פרס ויבא לשמה. ומר אמר חדא אסור להשתמש לאורה פי' דודאי אם אין לו מוחין בודאי יעשה בנוסח בהנחה בלי התלהבות אך עכ"פ ידע בעצמו שאין זה עבודה שלימה רק שזה העבודה היא כדי שיבא לשמה לעבוד בהתלהבות גדול ויהיה נכון זאת בלבו ויהיה עכ"פ בלבו שאסור להשתמש לאורה :

ובזה יובן מאחז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה ולכאורה אינו מובן לשון לעולם ילמוד א"כ מתי יבא לשמה. אך הכלל הוא כך כמאמר נעים זמירות ישראל אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש פי' שתמיד אהיה בעיני כמה לא עבדתי את ה' וזה אותה אבקש. תמיד כל ימי חיי. וזה פי' לעולם ילמוד אדם תורה שלא לשמה פי' שיהיה תמיד בעיניו כאלו המצוה שעשה הוא שלא לשמה כי כמה פניות יש לו בכל המצוה. אך יצפה לעולם שיבא לשמה וא"כ אפילו עושה מצוה בהתלהבות אעפי"כ הללו כאלו לא עשה כתיקונו המצוה רק הוא בלבו היה אפשר שיבא לשמה ויעשה שוב

המצוה

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

המצוה כתיקונה וזה פי' של המ"ד אסור להשתמש לאורה פי' שהתינוך של אדם יהיה כל ימי חייו שעדיין לא עבד את הבורא אך אעפי"כ מותר להשתמש לאורה שיעשה גופא דעובדא דאל"כ יבטל לגמרי וזה פי' מותר להשתמש לאורה שיהיה תמיד בלב אדם שבוודאי הוא מוכן שיבא לשמה וזה פי' שמתוך שהוא חושב שהוא בדרך שלא לשמה זה הדרך גופא נקרא לשמה וזה מותר להשתמש לאורה. ולכאורה איך שייך זה הפלוגתא דוקא אלל נר חנוכה ולא פליגי אלל כל המצות אם מותר להשתמש או אסור להשתמש אך הענין הוא כך דחנוכה נקרא **חנו"כה** וכה הוא לשון אם כה יאמר או כה יאמר ופירושו של חנו"כה אם יש לו התלהבות לעשות המצוה כתיקונו בוודאי מחויב לעשות אותה בהדלקה פי' בהתלהבות כנ"ל ובאם לאו ח"ו אפפי"כ יעשה המצוה כנ"ל וזה פי' חנו=כה אם כה יהיה או אם כה יהיה אעפי"כ הוא נכון לפני השי"ת ולכן שייך הפלוגתא אלל נר חנוכה דשמא גרים שנקרא חנו"כה אבל באמת שייך זאת אלל כל המצות שמחויבים אנו לעשות גופא דעובדא ויהיה בלבנו שרצוננו עכ"פ לעשות כתיקונו לפניו ית"ש):

פירוש שאנו אומרים בחנוכה מסרת גבורים ביד חלשים לכאורה בני חשמונאי היו בוודאי גבורים גדולים אך איתא ביוסיפון שביום כ"ג לכסליו יצאו להלחם והיה מן היונים מעט ומן ישראל היו הרבים ונפלו ישראל לפני היונים וביום כ"ד יצאו בני חשמונאי מעט כמו שאנו אומרים ורבים ביד מעטים ונצחו. והטעם כי ביום שיצאו בני ישראל מרובים לא היו בטוחים בחסדו רק על כוחם. ולכן נפלו לפני שונאים אבל כשיצאו בני חשמונאי היה בלבם שהם חלשים כיון שהם מעטים. והיו בטוחים בהבורא שיעשה להם להם נסים אבל אלל עצמם היו חלשים אף שהיו גבורים ולכן נצחו וזה שאנו אומרים גבורים ביד חלשים שהיו אלל עצמם חלשים במוחם:

מאדמו"ר הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבדיטשוב:

מפני מה אנו מדליקים ל"ו נרות דווקא והטעם הוא כי בעובדא דלתתא אתער לעילא כנגדו ונמצא גם לעילא כביכול נדלק ל"ו נרות וכמאמר הרמב"ן פ"ט מן אמונה ובטחון אל תחשוב בלבך שנאמר על ענין השפל אבל נאמר על העליון נגד השפל. ונמצא ל"ו דלעילא עם ל"ו דלתתא הוא ע"ב כנגד שם ע"ב ב"ה ועם הח' שמשים דהיינו בכל לילה שמש אחד וכנגדם ג"כ למעלה ח' שמשים הרי למעלה ולמטה **פ"ח** הרמז בזה **הפך** נשבר ואנחנו נמלטנו ע"י הפח שנשברו היונים אנו גורמים להדליק למעלה ולמטה **פ"ח** נרות וגם האריז"ל כתב שראשי תיבות **נ**פשינו **כ**צפור **נ**מלטה **ר**ס' הוא פ"ח וכן **ל**הדליק **נ**ר **ח**נוכה ראשי תיבות גימ' פ"ח וגם משום הכי ר"ת להדליק נר חנוכה גימ' פ"ח רמז לפ"ח נרות דלעילא ודלתתא כנ"ל. (ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל שזה פי' הגמרא שמואל אמר לא מאסתים ולא געלתים לכלותם לא מאסתים בימי יונים לכלותם בימי המן וי"ל רמז הגון **ג**ם **ב**היותם **ב**ארץ **א**ויביהם **ל**א **מ**אסתים **ו**לא **ג**עלתים ר"ת גבבא למוג פי' גבבא הוא לשון קסמין דקין שנלרך לשרוף בהון את הקש ונאמר בית עשו לקש וזה פי' למוג שימג כחו של עשו ובמה ימוג כוחו בזאת כמאמר נעים זמירות ישראל בזאת אני בוטח וז"פ ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים. גבבא למוג ובמה בזאת וגם הגימ' של גבבא למוג נימט' פז וזא"ת חנוכה גימ' פ"ח כאמור הפח נשבר ואנחנו נמלטנו וז"פ להדליק נר חנוכה גימ' פ"ח ע"י זא"ת כי בזאת אני בוטח שהוא גמר המצוה ונקרא זאת חנוכה ע"י זאת חנוכה מחמת הבטחון כנ"ל: והנה י"ל דאיתא בהאר"י הק' לכלותם ביון והנה מצינו בגמ' דידן שמואל אמר לא מאסתים בימי יונים לכלותם בימי המן. ועל מאסתים כתב האר"י הק' שהוא בימי בבל והוא נגד הגמ' דילן. ונראה דגי' האר"י כגירסת הילקוט והובא במהרש"א הק' וז"ל הילקוט חשב ארבע מלכיות כסדרן לא מאסתים בימי כשדים. ולכן כתב האר"י זה בבל. וגם כתב בילקוט ולא געלתים זה מדי וכן כתוב ג"כ באר"י

לכלותם

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

לכלותם כתיב בילקוט בימי יונים. וכן כתיב ג"כ בהאר"י לכלותם ביון להפר בריתי כתיב בילקוט בימי רומיים ובהאר"י כתיב באדום וכולו חד כמו שאמרו חז"ל אם יאמרו לך חרבו שתיהן אל תאמין חרבה צור שהיא רומי רבתא ובנה ירושלים תאמין:

עוד מצאתי בס' פרפראות לחכמה וז"ל לא מאסתים וכו' לא געלתים בימי יון שהעמדתי להם שמעון הצדיק מתתיהו כ"ג חשמונאי ובניו הנה ידוע שמלכות יון רצו להעביר את ישראל על שלשה מצות עיקרים שהוא שבת מילה חודש וי"ל שכנגד זה השלשה דברים עמדו ג' צדיקים הנ"ל השויס בר"ת בשמותם שמעון מתתיהו חשמונאי. וזה הכתוב רומז ג"כ על נר חנוכה. ליהודים היתה אורה זה נר חנוכה ושמחה ר"ת שלשה צדיקים הנ"ל ועוד כתב חשמונאי ר"ת שמנה ימים מברכין את נס חנוכה עכדה"ק: ולפי ד"ק מרל"ח י"ל ע"פ דאיתא בס' מגלה עמוקות פ' וישלח דבר שלח ה' ביעקב ונפל בישראל כל מה שעשה יעקב אבינו בביתו של לבן בשבילנו בשביל דורות הבאים וכן כל מה שעשה עם עשו הכל בשבילנו הוא עכד"ק ולפ"ז יש לפרש מה שנאמר בתורה ויותר יעקב לבדו ופי' רש"י שחזר על פחים קטנים והאבות הן סימן לבנים ז"ל שזה היה הפך של שמן שהיה בו נס חנוכה ובגין כך כתיב בתורה ויזרח לו השמש הם הל"ו נרות שאנו מדליקים וכנגדן יש ל"ו נרות למעלה וז"פ ויזרח לו השמש והן הן שרפים העומדים ממעל לו שגם למעלה אנו מדליקים ל"ו נרות ע"י הדלקתינו שאנו מדליקין בזה העולם כנ"ל וז"פ והוא צולע על ירכו סופי תיבות ל"ו ע"פ דאיתא בהאר"י ז"ל לפי שתיקן ההוד ע"י מתתיהו לכן אומרים על הנסים כי כ"ה נקרא נסים עכ"ל וידוע כי כ"ה תרין סמכי קשוט וז"פ והוא צולע על ירכו עד מתתיהו שתיקן כל זה) ואמר עוד בענין זה הנס די"ל דנס חנוכה ח"ו היה ע"פ הטבע שהמלך היה אוהב את יהודית או בני חשמונאי היו גבורים וע"כ יצא מזה הריגת הגויים ונצחו את השונאים אך ב"י מאמינים בני מאמינים שהכל הוא למעלה מן הטבע. והענין יתבאר ע"פ משל למלך שבנה פלטין לבנו שידור בו בנו ובא אחד וגירש את בן המלך מהפלטרין שנבנה רק עבור בנו לבדו הנה בודאי ראוי היה שאבן מקיר תזעק ותצא ממקומה ותהרוג לאיש כזה אך כי אין להבית תנועה שתעשה זאת כי אין בטבעה אבל מין הנוסי הוא בטבעה שיכול להרוג לאיש כזה. ולכן כשהאומות רוצים להעביר ח"ו את בני ישראל שבשבילם נברא העולם אזי הבורא ב"ה וב"ש מניח את העולם לעשות טבעו והטבע בעצמו הוא המכה באומות ההם אבל מה שעושה הבורא נסים שלא ע"פ הטבע כנס מצרים וכנס קריעת ים סוף שהם נסים נגלים לעיני כל למעלה מן הטבע זה נקרא מדריגה עליונה נגד הטבע ועי"ז אנו אומרים הוא יגאלנו אחרית כראשית פי' שתהיה הגאולה הזאת אשר אנו מצפים יהיה כראשית המחשבה למעלה מן הטבע שהוא דרגא עליונה שעלה במחשבתו לברוא את העולם בשביל ישראל שנקראו ראשית כאמור בראשית ברא אלהים (ולפי דבריו הקדושים מרל"ח י"ל שז"פ בראשית ברא אלהים ואיתא אלהים גימ' הטבע ובראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ברא הבורא ית' את כל העולמות וגם ברא הטבע בשביל ישראל כמאמר הנ"ל שבאם ח"ו יהיו רוצים אומות העולם לעשות דבר מה רע לעמו בית ישראל יעשה הטבע בעצמו דין באוה"ע ויהרגו באומות כמו בנס חנוכה ובנס פורים שעשה הקב"ה דין באומות ע"י יהודית וחשמונאי ובניו. כי תחלת הבריאה כך היה לטובת כללות עמו ב"י הן ע"י הטבע והן למעלה מן הטבע וא"כ כך הוא הפי' בראשית ברא בשביל ישראל שלא ע"פ הטבע נסים עבורים (עבור ישראל וזה ראשית המחשבה אפי' אבן מקיר תזעק וכמאמר חז"ל אגל קריעת ים סוף וישב הים לאיתנו לתנאו הראשון פי' לראשית המחשבה שהיא שלא ע"פ הטבע וגם אלהים שהוא גימט' הטבע דרגא תתאה ג"כ ברא בשביל טובת כללות ישראל ולכן כתבו לתלמי אלהים ברא בראשית שגם הטבע נברא לעשות רצון קונו לעשות טובות לעמו ב"י כמו נס חנוכה וגם פורים והכל ברצונו ית"ש ויתעלה לעד אמן):

מאדמו"ר

בתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל.

מאדמו"ר בגמרא פלוגתא בנר חנוכה חד אמר מותר להשתמש לאורה וחד אמר אסור להשתמש לאורה ע"פ משל מלך אדיר שהיה לו אכסניא בבית עני ומדרך הטבע בבוא המלך רצו כבוד עשרו ויש בזה הענין שני מיני מדרגות אחד השמח על שראה עושר גדול אצל המלך שהיא חידוש לו שלא ראה כל ימיו אבל דרגא השני אינו משגיח על זה ואין לו שמחה מזה כלל רק עיקר שמחתו שזכה שרואה פני המלך ולא עוד אלא שזכה עוד לטובה גדולה מאת פני המלך שיהיה אכסניא אצלו ובא אצל קורתו וזו הוא עיקר שמחתו שהמלך נתאכסן אצלו. ובזה ניחא הפלוגתא חד אמר מותר להשתמש לאורה הוא נגד זה ששמח עבור הנס שעשה הש"ת עמו והנה"ז ניתנה להנות לכן אמר מותר להשתמש. וחד אמר אסור להשתמש נגד זה ששמח בהבורא עצמו שזכה לבהירתו ואינו חושב לעצמו כלל רק מה שזכה שיתלבש בו הבורא ית'. וא"כ זה המחשבה הוא למעלה מן הזמן ולכן לא ניתנה להנות כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא ולכן סבור אסור להשתמש לאורה כי הוא למעלה מן הזמן שאין בכח אנושי להשיג האור (ואגב מצאתי כתבי ק' של הרב מ' מנחם מענדיל זצוק"ל מוויטעפסק פי' התורה בהעלותך את הנרות (המאמר הזה נדפס בס' אור האמת. אמרי צדיקים ח"א ד"ה בהעלותך) ולפי דבריו הק' יש ג"כ לפרש הפלוגתא דמאן דאמר מותר להשתמש לאורו כי אור נקרא המצוה כנ"ל ואמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא רק שכר מצוה מצוה פי' שיש לו תענוג מן המצוה בעצמו שהוא עושה בהתלהבות המצוה וז"פ מותר להשתמש לאורו. אבל באמת אצל פנימיות המצוה שיאירו בהמצוה שבעת ימי הבנין אסור להשתמש לאורה כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא וא"כ מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי):

ויאמר אלהים יהי אור דא חסד ויהי אור דא גבורה וקשה הלא הלוי היה שיהי' חסד ובפסוק כתיב לשון גבורה (עיין בס' אור האמת אמרי צדיקים ח"א דף י"ז ע"א ד"ה ויאמר) (ועוד י"ל ע"פ דאיתא בגמרא דאור הראשון עמד וגנזו לצדיקים לעת"ל וא"כ היה ג"כ הגלוי במדת גבורה מכלל בחסד שעכ"פ יהיה האור לעת"ל וז"פ יהי אור דא חסד ומהו החסד ויהי אור לעת"ל אך בעת היא גבורה ולכן נאמר ויהי אור ולא נאמר ויהי כן ועיין לעיל בדף י"ז ע"ב ולפ"ז יש לפרש ג"כ הפלוגתא דשמאי והלל גבי נר חנוכה דמר אמר פוחת והולך ומר אמר מוסיף והולך וי"ל דזה ג"כ הפלוגתא דמר אמר הדלקה עושה מצוה ומר אמר הנחה עושה מצוה ועיין לעיל בדף כ"א ע"ב ומשם נראה שיש לעשות המצוה בהתלהבות ואם אין לו התלהבות יעשה בהנחה והכלל הוא כך כי מה שעושה אדם מצוה בהתלהבות נקרא אור הראשון שעמד וגנזו לצדיקים לעת"ל כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. ומה שאדם נופל ממדריגתו היא ירידה צורך עליה זה האור נקרא ויהי אור שזה נקרא נמוס אך אעפ"כ מחויב לעשות וזה נקרא גלות ועיין בדף ברש"י ושמחם את דברי אלה על לבבכם וזה נקרא ודאי ירידה לצרך עליה ולפ"ז י"ל דשמאי אומר פוחת והולך פי' אפי' נפחת ממדריגה פי' מהתלהבות שלו. אעפ"כ והולך פי' אעפ"כ צריך לחזק את עצמו כי הוא ירידה לצורך עליה. והלל ג"כ אמר מוסיף והולך אם נפל ממדריגתו מחויב לראות שיוסיף וילך עד שיבא לרום המעלות לחזור למדריגתו ולבא שוב למדריגה עליונה יותר ויותר ממה שהיה וזה וקוי ה' יחליפו כח ועיין לעיל בדף הנזכר:

ואגב נזכרתי מה ששמעתי בשם הרב האלקי מו"ה יחיאל מיכל מזלאטשוב נ"ע מה שאמרו חז"ל תורה מתשת כחו של אדם וקשה הא כתיב רפאות תהי לשריך ושקוי לעצמותיך ותירץ כי כל זמן שאין אדם עוסק בתורה אם הוא מרויח בנושא ומתן הוא אומר כוחי ועוצם ידי עשה כ"ז אבל כשהוא עוסק בתורה רואה שהכל הוא מהבורא ב"ה וב"ש ואי אפשר לו לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה כי התורה מורה להם דרך שהכל

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל*

שהכל הוא מהבורא ית"ש וזהו פי' תורה מתשת כוחו של אדם שרואה ע"י התורה שאין זה כוחו עד כאן דברי קדשו (ולפי ד"ק י"ל פסוק וקוי ה' יחליפו כח כי גם בעבודתו ית' יוכל ח"ו אדם לומר כוחי ועוצם ידי עשה לי את כל החיל הזה פי' התלהבות שיש לאדם לפעמים אך אם אדם עוסק בתורה רואה שהוא הכל חיות הבורא ואפי' מה שנופל ממדריגתו הכל הוא לורך עליה וצריך לזה עיון גדול והעיון הזה הוא רק על פי התורה והכלל הוא כך בעבודתו שתמיד יהיה אצל פניו של אדם כמה לא עבדתי את הבורא ית' כמה לא למדתי תורתו הק' לשמה וזה תורה מתשת כוחו של אדם אך אף עפ"כ ילמד שמתוך שלא לשמה בא לשמה וז"פ וקוי ה' פי' שהם תמיד במדריגה בלימוד תורתו שעדיין לא הגיעו ללמוד תורה לשמה והמה מהאנשים הק' שמחליפים כחם שלא יאמרו עוד כוחי ועוצם ידי עשה לי את ההתלהבות הגדול הזה והאנשים ההם יעלו אבר בהשכינה כנשרים פי' כנשר בלב ים שרואה תמיד שפלותו עד כמה לא עבד את הבורא כל עלמין ואך כל זאת יהיה באמת לפניו ית' בלי שום פניה לעבדו בלב שלם באהבה ויראה שלימה: **ולפ"ז** יש לפרש ואלה תולדות יעקב יוסף כי הכלל הוא כך כי השם יעקב נקרא ע"ש דרגא תחתונה כאמור ויעקבינו זה פעמים וכאמור לא יאמר עוד שמך יעקב כ"א ישראל ולפ"ז יש לפרש שהתורה מלמד אותנו אפי' אם אנחנו במדריגת יעקב פי' שנפלתי ממדריגתי אעפ"כ יוסף דעת לעבדו בלב אשר יש לו ויבא לשמה וזה נקרא יוסף שיבא מזה לתוספת דעת שיבין כמה לא עבדתי את הבורא ית"ש ויתעלה:

מאדמו"ר: בפ' משפטים כ"ד ואל משה אמר עלה אל ה' הכלל העולה בדרך אשר נגע רוח ה' בקרבו לעבדו באמת ובלב שלם ואל יזוז מאתו ית' אפי' זיז כ"ש רק לדבק בו ית' ורולה לקיים שויתי ה' לנגדי תמיד ואעפ"כ לריך להיות ג"כ ממולע לדבר עם ב"א וגם ב"א מדברים עמו בעסקים שלהם כאמור בתורה ויבא משה לשפוט את העם ויעמדו העם על משה מן הבוקר עד הערב ואזי כאשר מדבר עמם הוא כח גדול לדבק מחשבות של ב"א להבורא בכדי שיוכל גם הוא לדבק עם דבוריהם לשמו ית' אבל בחי' משה רבינו ע"ה היתה שמי שהיה מדבר עמו בעסקיו שמע משה מהאיש שהיה מדבר עמו ע"פ צירופים הק' שהאיש הלזה אומר לו שיתעלה יותר להשי"ת בכל כוחו נמלא כך הוא הפי' ואל משה אמר פי' מי שאמר למשה איזה דבר היה במחשבתו של משה רבינו ע"ה שכל דיבוריו של האיש הוא ללורך עלמו כדי שיתעלה יותר להשי"ת וזה עלה אל ה' שראה במחשבתו עליה אל ה' ובזה היו כל דבוריהם של ששים רבוא ישראל אל הבורא והי' מושך כללות ישראל לעבודתו ית"ש (**ולפי** ד"ק מו' לבי חסיד יש לומר בפ' וישב ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם כי ידוע כי יוסף הוא לשון התקשרות וזה ויבא יוסף את דבתם כל מה שהיו מדברים היה מעלה אל אביהם פי' אל הבורא ית' ועיין בזוהר הק' על פסוק ויבא יוסף ר' יהודה אמר את דבתם רעה כמה דאוקמוהו דיהבי עיינייהו בבנות ארעא ודא הוא דכתיב רעה לינקא לכל אינין דרגין דלא קדישין אע"ג דאתזין מסטרא דמסאבא נמלא נראה מתוכו מפורש שהביא כל דבתם אל אביהם שבשמים לטובה: ולפ"ז יש לפרש מה שאמר נעים זמירות ישראל הודו על ארץ ושמים וירם קרן לעמו דנודע מה שאמר האר"י כי מתתיהו תיקן מדת ההוד ולכאורה ע"י מה תיקן על כרחך ע"י הנס של שמן ובוודאי הנס של שמן הוא דבר גשמי אך הרוחני הוא הבא מדבר זה הוא אור גדול כנאמר לעיל דף כ"ב שהל"ו נרות הם הגשמי נגד הרוחני שכנגדם יש ל"ו נרות רוחניות והרוחניות נעשים ממעשינו הגשמי וכאשר אנו מחשבים זאת במוחנו נעשה מן הגשמיות רוחניות וזה נקרא הוד פי' שזה נקרא הוד והדר לפניו שהקב"ה משתעשע ממעשינו הגשמי כנאמר חז"ל ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים אך לזה לריך עיון גדול שיהיה

"כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

לנו נחת גדול באורות מאורות נר חנוכה בענין הגשמי ולכן המהדרין מדליקין שמן כי שמן הוא מדת החכמה ויבא ע"י זה להוד שכן הוד והדר לפניו ית' שמו וכמאמר התרגום בראשית בחוכמתא פי' שיהיה אלא כ"א בכל מצותיו שיעשה נ"ר להבורא בחכמה וכן הוא ההוד וההדר לפני הבורא וז"פ הודו על ארץ פי' שיעשה האדם בארציות בחכמה שיהיה הוד לפני הבורא ובוודאי יגיע זה ההוד עד לשמים ממעל כמאמר הבעש"ט ה' צלך כמו שאדם עושה כן הצל שלו עושה רושם למעלה וזה וירם קרן לעמו פי' אפי' לעוממות של אדם שעושה למטה נתרומם למעלה כנגד כל המצות שעושה אדם כן נעשה למעלה בשמים כנגד מעשה המצוה :

בשם אדמו"ר הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל (מבארדיטשוב) :

פעם אחת בא לפניו איש אחד ושאל אותו איזה מבוקש שיאמר לו איך יהיה הדבר ואותו האיש היה עני הגון אשר איש אחד לקח אותו על הוצאותיו לק"ק בארדיטשוב וכל זמן שהיה להאיש הסוחר העסק שלו והזמן היה גורם ערך שלשה ימים והרב הנ"ל זצוק"ל אמר לו שימתין עוד יום אחד וכאשר הגיע העת שהסוחר הנ"ל נתגלגל מסחורתו ולא היה לו מה לעשות עוד בק"ק הנ"ל ראה את העני הנ"ל וא"ל לך אצל הרב ותגמור מעסיך ובא העני הנ"ל אל הרב הנ"ל ושאל לו על עסק שלו ואמר לו הרב הנ"ל שימתין עוד יום אחד וסיפר העני לפני הרב הנ"ל שהוא עני ואין לו במה להתפרנס והאיש הסוחר הנ"ל לקח אותו על הוצאותיו וכהיום הסוחר הנ"ל לקח כל הסחורה ומה לי עוד לצעוק עליו באשר הוא נחוץ לדרכו והשיב לו אדמו"ר הרב הנ"ל בהיותי עמו וכן היו הדברים הק' שלו וכי מה אני שאני יהיה יכול למלאות רצון עמו בית ישראל כל משאלותם לטובה אך הענין והכלל הוא כך כי יש אמונה . ובטחון . והבטחון הוא בנקל אצלך שכאשר אומר לך שכן יהיה ואל תפחד עוד בוודאי יהיה הבטחון אצלך מחמת שכך אמרתי לך וזאת הבטחון שלך . אבל מה אל עלי בוודאי אל עלי האמונה שאאמין שהקב"ה בוודאי יסייע להיות טוב כסוגן אך שאני צריך להביא בקרבי הצער שיהיה אבריו נרעשים כמו שאמרת לי הצער שלך אבל מה אעשה שעדיין לא הגיע זמנך מחמת שיש לי שאר אנשים שבקשו ממני ג"כ עסקים ועדיין לא נכנסו נערס בלבי שיהיה בלבי נערס כמו שאמרו לי נערס ולך מה אעשה בכן דעתי נוטה שתמתין פה עד שיבא בלבי ג"כ צערך ואז תצליח דרכך כי אם לא כן יהיה לך האמונה והבטחון ואצלי לא יהיה האמת ואתי צריך להיות האמת שיכנס בלבי הצער כמו שאמרת לי והאמת נקרא אמונה וזו הוא האמונה שלי וכאשר תסע מכאן תיכף תסע באמונה ובטחון שלך לבד ואצלי ח"ו לא יהיה האמת לכן תמתין עד שיהיה האמת אצלי שיהיה לי צער מבקשך כמו שאמרת לי ואז תסע ממני באמת ואמונה אמת אצלי ואמונה אצלך וזו הוא יחוד גמור לפני הבורא (ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל שזה פי' בפ' ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני ואל יחר אפך בעבדך) :

בשם אדמו"ר הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק (מבארדיטשוב) :

בגמ' ג' דברים עשה משה מדעתו והסכים הקב"ה עמו הוסיף יום אחד מדעתו מאי דריש היום ומחר היום כמחר מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו ולילה דהאידנא נפק ליה ש"מ תרי יומי לבר מהאידנא פירש מן האשה מאי דריש נשא ק"ו בעצמו ומה ישראל שלא דברה שכינה עמהם אלא שעה אחת וקבע להם זמן אמרה תורה אל תגשו אל אשה אני שכל שעה ושעה שכינה מדברת עמי ואינו קובע לי זמן על אחת כמה וכמה וכו' שבר את הלוחות מאי דרש אמר ומה פסח שהוא אחד מתרי"ג מצות אמרה תורה כל בן נכר לא יאכל בו התורה כולה וישראל מומרים עאכו"כ עכ"ל הגמרא והקשו בתוס' הלא ק"ו הוא אחד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן וא"כ לא הוי

מדעתו

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל •

מדעתו כי הוא מדאורייתא ותיכף הוא ז"ל הוסיף יום אחד מדעתו לא קשה ע"פ דאיתא לא איברי ליליא אלא לשינתא וא"כ י"ל שמה שאמר הקב"ה היום ומחר הוא רק שני ימים בלא הלילות כי לא איברי לילה אלא לשינתא אבל אצל משה רבינו ע"ה הוי בוודאי ליה לילה כיום יאיר וכסבור היה שגם אצל כללית ישראל ג"כ לילה כיום יאיר כי היה עניו מכל אדם ואם אצלו כן הוא בוודאי הוא ג"כ אצל כל ישראל הוא כן ולילה דהאידנא נפק ליה ש"מ תרי יומי לבד מהאידנא עם הלילות כי לילה הוא ג"כ כיום ולכן הוי מדעתו פי' כפי דעתו שאצלו היה לילה כיום יאיר. פירש מן האשה י"ל דק"ו יש לו פירכא כי מה שצוה הקב"ה אל תגשו אל אשה לא הי' הצווי אלא לישראל כדי לקדש אותם מתאוות אבל למשה רבינו ע"ה לא היה הציווי כי בוודאי אצלו היה הזיווג בקדושה גדולה וא"כ אם לא יפרש מן האשה יהיה לו יותר קדושה וא"כ נפרך ק"ו. אך משה רבינו ע"ה היה עניו מכל אדם וא"כ היה בדעתו שגם כלל ישראל עכ"פ הם כמותו ואעפ"כ אמר הקב"ה אל תגשו אל אשה וא"כ נשא ק"ו בעצמו וז"פ מדעתו לפי דעתו היא ק"ו אבל באמת ק"ו פריכא היא כנ"ל שיבר את הלוחות נמי מאי ק"ו הוא זה אימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון דאמרינן שחט למולים ולערלים כשר הכי נמי הרי היה משה רבינו ע"ה וגם כל שבט לוי שלא טעו בעגל וא"כ נאמר דיו ולא הוי ליה לשבור הלוחות אך נראה ע"פ שנשמע מהבעש"ט ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת ולכאורה הוי ליה למימר אם תשא חטאתם מוטב וכו' נמצא נחסר בהתורה תיבת מוטב אך הכלל הוא כך במדריגת הצדיקים ששם תולים הכל בחסרונם שמה שיתרחש אצל עמו ב"י איזה עון בפועל הם תולים אפשר חס ושלום היה להם איזה פניה במחשבתם שמן מנהו ולכן בא להעם עמו ב"י בפועל וגם אפשר להיות שמחמת שעשו עמו ב"י איזה עון בפועל בא להצדיק איזה מחשבה בפניה דק מן הדק להצדיק ושילוק ביניהם אם בא להצדיק מחמת עמו ב"י איזה מחשבה אזי הוא בנקל להתפלל בעדם וללמד סנגוריא משא"כ ח"ו בהיפך כי אין קטיגור נעשה סניגור ונמצא כך אמר משה רבינו עליו השלום ועתה אם תשא אזי אדע שהוא חטאתם ואין אני נוגע בדבר. ולפ"ז י"ל שמשה רבינו ע"ה חשש אפשר חלילה מחמתו עשו מה שעשו ולפי דעתו כאשר חשש זאת אף גם כל שבטו חשבו כן לפי דעתו שהיה עניו מכל אדם וזה דרך הצדיקים לחשוב כן וליכא למימר דיו. וק"ו במקומו עומד. אך שהוא רק לפי דעתו שהיה עניו מאוד וז"פ מדעתו כי בוודאי הק"ו אית ליה דיו ששבט לוי לא חטאו. אפי' במחשבה רק זאת הק"ו הוא לפי דעת משה רבינו ע"ה:

בשם אדמו"ר בפ' דברים כאשר הוכיח מרע"ה את ב"י וישיבו אותנו דבר ויאמרו טובה הארץ ולא נאמר פוס דבה רעה שהוציאו על הארץ ולכאורה הי' ליה למימר מה שהוציאו דבה על הארץ אך הענין הוא כך כי ארץ הק' נקרא ע"ש ישראל ונקרא א"י וכאשר ישראל בתוכו אזי נקרא כן וג"כ נקרא עכשיו ע"ש העתיד לבא בב"א נקרא א"י וכמאמר הזוהר הק' שכעת א"י הוא ברקניא והכלל הוא כך כי א"י הוא לבושי עמו ב"י כמאמר חז"ל עתידה א"י שתוציא כלי מלת. והענין הוא למשל כשאדם עושה לבושים למכור בשוק קרוב הוא אותו מלבוש ללבוש לכל אבל אם אדם עושה לעצמו מלבוש אזי אותו מלבוש אינו נכון בלתי לו לבדו. ונמצא כאשר באו המרגלים לא"י ועדיין היה של הכנענים ולכן עיקר הדבה של המרגלים היה מה שאמרו טובה הארץ כעת שלא באו עדיין ישראל וא"כ ח"ו אין שייכות לישראל בא"י וזה אשר הוכיח אותם למה אמרו טובה הארץ ע"כ דברי קדשו: גם בענין זה י"ל מה שנאמר במדרש בשעה שאמר הקב"ה למשה לך רד כי שחת עמך לא היה מאמין ולכאורה היא אינו מובן לומר כן על אדון הנביאים אך לפי הנ"ל אתי שפיר כי דרגות הצדיקים שתולים הכל בחסרונם כי ח"ו מה שעשו הוא מחמת חסרונם וז"פ לא היה מאמין פי' שתלה בעצמו אולי ח"ו מחמתו עשו מה שעשו ולא היה מאמין בעצמו:

ולפי

• כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

ולפי ד"ק זה יש לפרש מה שנאמר בפ' שלח ויהושע וכלב קרעו בגדיהם ויאמרו אל כל עדת בני ישראל הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאוד מאוד. ולכאורה קשה הלא גם המה אמרו טובה הארץ וזה היה עיקר הדבה שהוציאו על הארץ כנ"ל אך דאיתא ברש"י הק' מה שאמרו ארץ אוכלת יושביה בכל מקום שעברנו מצאנו קוברי מתים ואיתא בחז"ל וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד זה המות ולכן אמרו יהושע וכלב שבעת הארץ טוב מאוד מאוד מחמת שהכנעני אז בארץ. אבל כשיבואו עמו ב"י לתוכו שייך לישראל יהיה בלע המות לנצח כמו שיהיה לעתיד בב"א: עוד בפ' קרח בוקר ויודע ה' את אשר לו שמעתי בשם הרב הצדיק עולם מו"ה פנחס מקארעץ נ"ע בג"ת הטעם למה המתין משה רבינו ע"ה עד בוקר את משפטם אך דאיתא בזוהר הק' דאיתא מרי דחושבנא ומרי דפקדוניה שבכל לילה ולילה מפשפשים במעשיהם ועושים תשובה ומשום הכי איתא ת"ח שעבר עבירה ביום אל תהרהר אחריו בלילה כי בודאי עשה תשובה וקרח שפיקח גדול היה בדעת משה רבינו ע"ה שבודאי יעשה תשובה בלילה. אך דאיתא שכל אותה הלילה חזר במחנה לחזק המחלוקת ולא היה ישן ולא היה מן מארי דפקדוני ולכן נעשה משפטו בבוקר ע"כ דברי קדשו:

ובענין הזה שמעתי ג"כ מפי אדמו"ר מו"ה חיים מקראסנע זצוק"ל דאמר דאיתא בהאר"י קושיא עצומה למה ברא הקב"ה שינה לבני אדם כי בכל פעולת בני אנושי יש בכל מעשה שלו כוונה עצומה ובשינה אין אדם עושה שום דבר ותירץ האר"י ז"ל ע"פ הנ"ל למשל מלך שיש לו מלחמה עם מלך אחר ויום אחד נתגבר אחד על חבירו ולקח כל שללו אם חכם הוא בודאי נותן כל שללו בפקדון לאחר כי (אם) ח"ו למחר לא יצליח במלחמתו יקח שללו וגם מאתו יקח שלל אבל כשנתן בפקדון אף אם ח"ו לא יצליח לא יקח כלום והכלל הוא כך כי כל ימי חיי האדם יש לו מלחמה עם היצר הרע וכאשר אדם עושה טוב אזי לוקח שלל מן היצר הרע ולכן נברא השינה בכדי שיוכל לומר בידו אפקיד רוחי ויהיה מן מרי פקדונא ואף אם ח"ו לא יצליח ביום שלאחריו לא יהיה להיצר הרע ליקח שום דבר מהאדם כי כבר נתן בפקדון להבורא באמרו בידך אפקיד רוחי ולכן נברא השינה ע"כ ד"ק (ולפי ד"ק מרנ"ח י"ל שזה פי' מה שאמר משה רבינו ע"ה בוקר ויודע ה' פי' שיודע הדבר בבוקר אם יתחרט לא יהיה למדת הדין לעשות דין כי יעשה תשובה באמרו בידך אפקיד רוחי ובאם לאו ח"ו שיחזיק במחלוקת כל הלילה אזי יהיה למד"ה לשלוט והיוצא מדבריהם שהחיוב להיות ממרי דפקדוני באמרו בידך אפקיד):

בשם אדמו"ר הרב החסיד עולם מו"ה חיים זצוק"ל מקראסנע:

בגמרא דברכות נחות דרגא נסיב אתתא דאיתא (ברכות ח') כד הוי נסיב אתתא אומרים לו מצא או מוצא ע"פ דאיתא כי כל הנקודות אשר הם תחת האותיות הם נקראים דרגין תתאין רק החולם נקרא דרגא עילאה כי היא מורה על למעלה מן הטבע ועיין לעיל וכד נסב אתתא צריך להיות שמאל דוחה וימין מקרבת וזו דרך הטבע ולפ"ז כך הוא הפי' נחות דרגא ונסיב אתתא פי' שיהיה בקמץ ולא בחולם כמאמר הנביא מצא אשה מצא טוב אבל ח"ו כאשר יהיה בדרגא עילאה יהיה בחולם ויהיה נקרא מוצא בחולם וכתיב ומוצא אני את האשה מר ממות וכו' ע"ק ד"ק לכן נחית דרגא ונסיב אתתא (ובענין הזה שמעתי דאיתא בש"ס ירושלמי כד נסיב איניש איתתא היו אומרים לו קמלא או חלמת ולפי ד"ק מרנ"ח י"ל שנס זה פי' הירושלמי דכך הוי אומרים להחתן ע"פ דאמרו חז"ל על ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו זו אשתו ולכן היו אומרים לו כי החתן צריך לעשות תשובה לקבל עליו עול מלכות שמים ולעשות תשובה עלאה קודם החופה ומצא כאשר נסיב אתתא מדכירין להחתן שיהיה בדרגא של קמץ ויהיה גם אויביו ישלים אתו ויהיה בדרגא ברצות ה' דרכי איש אבל ח"ו בהיפך אם לא יעשה תשובה אזי ח"ו יהיה בדרגת חולם וז"פ ומוצא אני וכו' ולכן

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל .

נוסח הלשון של הירושלמי שהיה שואלים לו קמצת פי' אם תעשה תשובה תהיה בדרגא של קטן ובאם לאו ח"ו תהיה בדרג' הולם ח"ו כנ"ל ונמצא אפשר י"ל שגם התלמוד שלנו מכוין לדבר זה בשינוי לשון מצא או מוצא והוא ג"כ קמצת או חצמת כנ"ל :

מאמו"ר הרב הגאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מבארדיטשוב :

בפסוק ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה דהנה הכלל הוא כך דכל מה שלמד בלעם את בלק וכל תלמידיו לא למד עמהם רק היפך תורתנו הק' לעשות כל התאוות ונתן להם להבין כדעת כל האפיקורסים שכן הדרך הישר ואם לא היה באפשרי לו לקלל את ישראל כי עיקר קללות ישראל ח"ו מה שלא יהיו יכולים לקיים תוה"ק ובדעתו היה לקלל כך אך אם יקלל כך יאמר לו בלק הלא זה ברכות כאשר למד אותו ולכן הוצרך דווקא לברך את ישראל יזל מים מדליו ושאר הברכות אבל באמת אצל בלעם היו הברכות כולם קללות רק אצל כללות ישראל הם ברכות וזה פי' ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם פי' לשמוע הוא כמו להבין מה שבדעת בלעם כי בדעת בלעם היה לקלל רק ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה פי' אצלך היה הדבר הזה ברכות אבל אצל (בלעם) במחשבתו היה זה קללות וזה פי' מה שאמרו בגמרא מברכותיו של אותו רשע נראה מה שהיה בלבו לקלל פי' מחמת שלמד עם תלמידיו הרשעים שיעשו הכל היפך תוה"ק משום הכי לא היה באפשרי לקלל את ישראל שיעשו ישראל ח"ו היפך תוה"ק. אבל אם לא היה לומד עמם אפשר שקללתו היה לישראל לבטל מתורתינו הקדושה כי אף אם יאמר לו השם לברך את ישראל יאמר זה הוא ברכתו כפי דעתו אבל כשלמד עם תלמידיו היפך תוה"ק הוצרך לברך את ישראל ע"כ ד"ק מר' צבי חסיד (ובענין הזה שמעתי בשם **ריבעש"ט** (נדפס בס' אור האמת. אמרי צדיקים. ח"א דף ק"ז ע"א עיי"ש) ולפי ד"ק מר' צבי חסיד י"ל שזה פי' ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם פי' לשמוע כמו להבין מה שבדעת בלעם כביכול ולא הבין רק האמירה לבד והאמירה הי' ברכות וזו ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה כי דעת אנושי אינו מבין מה שבדעת אדם ואינו מבין רק הדבור והדבור היה ברכה ולכן היה אזהרת המלאך רק על הדבור לבד כאמור ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אותו תדבר אבל מחשבתך לא יועיל כלום וגם אצל הבורא ב"ה נאמר וישם ה' דבר בפי בלעם פי' רק הדבור יהיה בפי בלעם אבל מחשבתו לא יועיל כלום וגם בלעם אמר לבלק כאמור. ויען ויאמר הלא את אשר ישים ה' בפי אותו אשמור לדבר ומחשבתו לא יועיל כלום. ועוד י"ל הטעם מה שלא הועיל מחשבת הרשע בלעם כי הכלל הוא כך שיש דבור ומחשבה ומחשבה למחשבה ולמשל כאשר כתוב זאת בגופים נפרדים דהיינו המחשבה למחשבה בשם ראובן והמחשבה בשם שמעון והדבור בשם לוי נמצא מי שעובד לדבור הנקרא לוי ראוי ללוי שיעשה לעבדו טובה בשביל שעבד לו אבל ראובן ושמעון שהם המחשבה ומחשבה למחשבה להם לא עבד מפני מה יעשו לו טובה הלא לא עבד רק להדבור ואם יעשו לו איזה טובה אינו רק מתנת חנם וזה לא שייך רק בישראל דכתיב וחנותי את אשר אחון אעפ"י שאינו כדאי אבל באומות לא שייך זאת לעשות עמם בטוב מה שלא עשו בעשית טובות לעמו בית ישראל ואפילו עשו טובות רק כוונתם היה לטובת עצמם אין מועיל להם אפילו העשיה כידוע אבל בישראל אפילו אם עשו רק העשיה לבד הקב"ה נותן להם מתנת חנם כמאחז"ל בר"ה האומר סלע זו לצדקה ה"ז צדיק גמור ומפרש הגמרא ה"מ בישראל אבל באומות לא מהני האמירה לבד ולכן לא הועיל מחשבתו של בלעם וגם עבור האמירה אין לו שכר כמאמר חז"ל הנ"ל ומה גם כשבאו שלוחי בלק לבלעם נאמר וידברו אליו דברי בלק ודברי בלק היו לקרוא לו כפי' רש"י הקריאה היתה שלו שהיה פוסק לו ממון הרבה וגם דברי בלעם היו שלא אלי פי' שהיה פוסק לו ממון הרבה וא"כ בוודאי אין מן הראוי שיתנו לו שכר עבורו. רק כאשר נתנו לו שנתנו לו

שכרו משלם כי כן ראוי לו לאבדו מן העולם ואפילו בין האומות לא יכתב וזה פי' ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם פי' להמחשבה שלו כנ"ל ולא עוד אלא ויהפוך ה' לך פי' בשבילך את הקללה לברכה פי' המחשבה שהיה בדעתו נעשו ברכה כי גדול יהיה כבוד הבית וכו' וזו היא המתנת של ישראל דווקא שלהם ראוי מתנת חנם כדכתיב וחנותי את אשר אחון שהם ישראל דווקא :

וקרוב לדברינו שמעתי מפי הרב האי גאון מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא נ"י בפ' ואתחנן שאמר משה רבינו ע"ה להקב"ה שיהיה לו מדת חנון וזה פי' ואת־חנון שאהיה אני חנון לדבק במדותיו מה הוא חנון אף אתה חנון אל ה' בעת ההוא לאמר ולכאורה תיבת לאמור מיותר למי היה לאדון הנביאים לאמור דבר זה אך כך אמר משה רבינו ע"ה בתפלתו לפני השי"ת ואת חנון שאהיה אני חנון כמדתך שאתה נקרא רחום וחנון וא"כ בקשת משה רבינו ע"ה בתפלתו היה שהשי"ת ירחם עלינו ויחונן אותנו מתנת חנם שיהיה השם נקרא ככתיבתו כי בעה"ז לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב **ביהו"ה** ונקרא **באדני** אבל לעתיד לבא יהיה השם נקרא ככתיבתו וביקש משה רבינו ע"ה שיהיה השם אז ,נקרא ככתיבתו וזה פי' אל ה' לאמור פי' לאמור ככתיבתו וזו היא המתנת חנם של הקב"ה עלינו ואף שאין אני כדאי אך עכ"פ מחמת מדות חנון שמו יעשה עמנו אות לטובה וזה ואת חנון אל ה' בעת ההיא לאמור ע"כ ד"ק (ולפי ד"ק מר' לבי חסיד י"ל שזה היה תשובת השי"ת לאדון הנביאים ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר ה' רב לך אל תוסיף דבר אלי עוד בדבר הזה . כי אלו היה נתקבל תפלת משה רבינו עליו השלום אז בוודאי לא היה נחרב הבית וח"ו שפך חמתו וכו' וזה פי' למענכם פי' למען חייכם כי שפך חמתו על עצים כנ"ל וזה פירוש ויאמר ה' אלי רב לך ופירש רש"י הקדוש רב לך הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון וזה הוא המדת חנון של הקדוש ב"ה שגדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון ואז יהיה השם נקרא ככתיבתו בבני אדם ולפי זה שייך שפיר שהזכיר השם יתברך שמו אף על גב דכתיב ויתעבר ה' אך הוא לטוב כנ"ל שיהיה השם נקרא ככתיבתו בב"א) עוד בשם הרב הנ"ל בפ' זו אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך נראה שכך היתה תפלתו של אדון הנביאים מרע"ה כי בוודאי צדיק מושל ביראת אלהים כאמור ומי מושל בי צדיק אך מי נקרא צדיק בוודאי הוא האיש אשר מדבק א"ע במדותיו הקדוש ונמצא זאת נאמר להדביק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום מה הוא חנון אף אתה חנון וא"כ בוודאי החיוב ג"כ להדביק בשאר מדותיו וא"כ מחויב האיש הצדיק לדבק א"ע נ"כ במדת הגבורה מה הוא גבור אף אתה גבור דהיינו כאשר הקב"ה נוהג א"ע במדת הגבורה להפיל שונאי ישראל לטובתם שיתקדש שמו הגדול כך אנחנו ג"כ מחויבים לעשות פעולה ולהדביק במדת הגבורה מה הוא גבור אף אתה גבור ומה הפועלה שנבקש מאתו יתברך כאשר אנו רואים ח"ו שהאומות (עובדי כוכבים) עושים איזה רעה לעמו בית ישראל מחויבים אנחנו לבקש רחמים עליהם וכך היה תפלתו של משה רבינו ע"ה אתה החילות להראות את עבדך את גדלך זו מדת החסד שנקרא גדולה ונמצא אנחנו יודעים ג"כ לדבק במדה זו ולעשות חסד עם הבריות כמ"ש הדבק במדותיו אבל אגל מדת גבורה דהיינו ידך החזקה שנקרא גבורה ג"כ אנחנו מחויבים להתפלל לפניו כמו שנאמר בפיוט שונאי ה' נדוש נא כמדתך אך מי יכול זאת וזה פי' אשר מי אל בשמים כי **אל** הוא לשון גבורה כמו ואת אילי הארץ לקח בכן מי הוא זה הצדיק בשמים שיעשה כן והתירוץ ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך פי' אם האיש הצדיק הנלבב מדבק אותו במדת גבורה בארץ להתפלל עבור עמו בית ישראל זה האיש הוא אל בשמים לפעול פעולתו ותפלתו עושה רושם להפיל שונאי ה' המצירים לעמו בית ישראל אמן ודפח"ח :

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר׳ צבי חסיד זצ״ל מיאמפאלא פאדאל.

עוד בשם הרב הא׳ גאון הנ״ל בפסוק ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפול מעל הגמל ותאמר אל העבד מי האיש ההולך לקראתינו ויאמר העבד הוא אדני ותקח הצעיף ותתכס ואמר הי׳ כ״י ע״פ דאיתא לא כאברהם שקראו הר שנאמר הר תחרב ולא כיצחק שקראו שדה שנאמר שדה תחרש אלא כיעקב שקרא בית העולה משם שבית שני הי׳ בזכות יצחק שקראו שדה וז״פ ויצא יצחק לשוח בשדה פי׳ להתפלל על בית שני שנקרא שדה שלא יחרב וזה שפי׳ רש״י הק׳ לשוח הוא לשון תפלה כמו ישפך שיחו וירא והנה גמלים באים פי׳ לשון גמול הטוב שיהיה מזה שיחרב כי גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון וזה וירא והנה גמלים באים א״כ נח דעתו יצחק אבינו ותרא רבקה פי׳ כי רבקה היא השכינה כנודע ותפול מעל הגמל לשון נפילת אפים וכאשר השכינה ראתה זאת ותאמר אל העבד היא מע״ע מי האיש הלזה הבא לקראתינו ההולך בשדה לבקש רחמים עבור בית שני וכהיום נראה שגם הוא מסכים לדבר הנ״ל ולכן ויאמר העבד הוא אדני כי כשיבא משיח צדקינו יהיה השם נקרא ככתיבתו ועכשיו הוא באדני וזה יהי׳ הגמול הטוב בב״א (ולפי ד״ק מר׳ צבי חסיד י״ל שז״פ ותקח הצעיף ותתכס כמאמר רז״ל לעתיד צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהן וזו ותתכס עד לעתיד וזה הוא עיקר גמול הטוב ובזה יהיה גדול כבוד הבית האחרון שיבנה במהרה בימינו ונזכה ליום שצדיקים יושבין עטרותיהם בראשיהם) :

בשם אדמו״ר החסיד עולם מו״ה חיים מקראסני זצוק״ל :

בפסוק ויחר אף אלהים כי הולך הוא דהנה ידוע דמדת הקב״ה הם עשרה מדות הקדושות ובתוכם יש מדת גבורה מדת הקדושה של הקב״ה ואיתא בברכות למען דעת צדקות ה׳ מאי למען דעת צדקות ה׳ א״ר אלעזר אמר להם הקב״ה לישראל ראו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע שאלמלא כעסתי לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריד ופליט והיינו דקאמר בלעם מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה׳ מלמד שכל אותם הימים לא זעם עכ״ל הגמרא. ונמצא מוכח שמדת הקדושה של גבורה לא היתה שולטת באותן הימים וא״כ כך הוא פי׳ התורה ויחר אף אלהים פי׳ שחרה למדת הגבורה היטב חרה לה כי הולך הוא פי׳ שאינה משמשת כל אותן הימים מדת הגבורה בשביל בלעם הרשע שלא יבא ח״ו רעה לעמו בית ישראל הקדושים (ולפי ד״ק מר׳ צבי חסיד י״ל דלכאורה קשה באמת איך יכון זה הדבר שבעבור רשע כזה יבטל המדה ח״ו באותן הימים אך י״ל ע״פ דאיתא בגמרא טל מנ״ל דלא מעצר וגומר ואלו טל לא קאמר למימרא דלא מיעצר. וא״כ איך יעלה על הדעת דטל לא מיעצר ומדה הקדושה מאתו ית׳ יהי׳ מעלם ח״ו לחשוב זאת אך י״ל דבמדת הגבורה נכלל מדת החסד כמו שהוא לנו תפלתינו חסד שבגבורה וא״כ יש חסד ג״כ במדת הגבורה כנודע אך לידע זאת איך נכלל במדת גבורה חסד אמת להבין זאת י״ל שז״פ רש״י הק׳ בפ׳ ויתיצב מלאך ה׳ בדרך לשטן לו ופירש״י מלאך רחמים הי׳ והוא פשוט מחמת שנאמר מלאך ה׳ וה׳ הוא רחמים גמורים ופירש״י והיה רוצה למנעו מלחטוא שלא יחטא ויאבד וא״כ לא קשה דודאי המדה הזאת דהיינו מדת הגבורה היתה משמשת אך היתה משמשת לבלעם לבדו וז״פ הפסוק ויתיצב מלאך רחמים לשטן לו דייקא והי׳ מדת הגבורה שולטת בו שנתבייש מפני שרי בלק והוא כדמיון הטל דלא מעצר דלא היה רק על הגיזה לבד כן הדבר כאן שלא שלט מדת הגבורה רק על בלעם ואפי׳ על בלעם לא שלט רק במדת החסד אולי יתחרט ולא יאבד וכאשר לא שמע לדברי המלאך ונאבד מן העולם ג״כ זו מדת גבורה בחסד שיתקדש שמו ית׳ להודיע שהוא בורא כל עלמין והוא כל יכול ולית אתר פנוי מיניה :

מלהתי

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

ומזה מצאתי בתוס' תענית כשאמר על כל הארץ יהיה טל כתיב ויעש אלהי כן וכשאמר על הגיזה יהיה טל ועל כל הארץ יהיה חורב כתיב ויע כן ולא הזכיר בזה השם יתברך והטעם כי אין השם יתברך מזכיר שמו על הרעה כי אם יהיה חורב על כל הארץ היתה רעת יושבי בה וכתיב כל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך אבל כשאמר ועל כל הארץ יהיה טל כתיב ויעש אלהים כן וכן ויקרא אלהים לאור יום ולחושך קרא לילה דגבי חושך לא הזכיר השי"ת וכן בה' דברות אחרונות בשם מלא מרלא והילך לא הזכיר השי"ת מש"ל למלך שבנה דירה נאה וזוה לצייר מגינו לפני כל חדרי הבית זולתי לפני בית הכסא מקום הטינוף וא"כ למה הזכיר כאן שמו ית' אך לפי הנ"ל אתי שפיר שהוא טובה שיתקדש שמו ויתגלג גם המלאך רחמים לשטן לו דוקא כי אולי יתחרט ואם לא יתחרט יהיה עכ"פ קידוש השם ושייך להזכיר שמו ית':

בפסוק (שמות י"ב) החודש הזה לכם ראשון הוא לכם ופי' הרב הג' גאון נ"ע בג"מ ע"פ דאיתא מי מושל בי צדיק וראשון הוא הקב"ה וז"פ החודש הזה לכם פי' ז לכם דבר חדש שהקב"ה שהוא ראשון . הוא לכם כי הקב"ה גוזר והצדיק מבטל ע"כ דברי קדשו נ"ע:

בפסוק (תהלים קמ"ה) מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור. שמעתי בשם הרב החסיד עולם נ"ע בג"ע העליון מו"ה צבי הרב אבד"ק קראטי פי' הפסוק כך ע"פ הקדמה הנ"ל ומי מושל בי צדיק ואמר הוא ז"ל נ"ע אמת שמלכותך מלכות כל עולמים אבל וממשלתך פי' הצדיק המושל בך כביכול הוא ג"כ בכל דור ודור ודפח"ח:

שמעתי בשם הרב המפורסם מו"ה זאב וואלף זצ"ל מק"ק זיטאמיר שאמר בפ' עקב על והיה עקב תשמעון כי רצונו של הקב"ה שנהיה אנחנו עמו בית ישראל בבחי' זאת תמיד לקדש עצמו במותר ומזה כביכול יש להקב"ה תענוג כמאמרז"ל ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים וז"פ והיה כי כל מקום שנאמר והיה אינו אלא שמחה עקב ר"ת קדש עצמך במותר פי' שכאשר תשמעון קדש עצמך במותר יהיה כבי' לי שמחה גדולה עכד"ק (ולפי ד"ק מרל"ח י"ל מה שנאמר במדרש (במדבר רבה פרשה ג') אמר הקב"ה לישראל בני לא תהיו סבורים שאני עושה אתכם כעבד שאדונו מבקש למכור אותו (ומאכילו ומשקהו כדי שיהא גדול ויפה תואר) אלא כך אני מביא עליכם יסורין עד שתכינו את לבבכם אלי ועד היכן אני מייסר אתכם עד (שתשמרו את מצותי עד) העקב עכ"ל המדרש ולפי דברי קדשו מר' צבי חסיד י"ל שכך אמר המדרש עד היכן אני מייסר אתכם עד שתשמרו את מצותי עד עקב פי' עד קדש עצמך במותר ולכאורה מובן מהמדרש הנ"ל שיש שני מיני עבדים אחד שאדונו רוצה למכור אותו וזה אינו עבד נאמן בעבור שאדונו רוצה למכור אותו לכן הוא מאכילו ומשקהו אבל העבד הנאמן אדונו מאכילו ומשקהו עבור האהבה שהוא עבד נאמן שלו ובעבור מה אדונו מבקש אהבת העבד הנאמן הנ"ל לפי שגם כאשר מאכיל ומשקה את העבד עושה העבד מצות אדונו שמצוה אדונו שיאכל וישתה אבל עבד האחר אינו עושה כן רק אוכל ושותה לפי תומו מחמת שאדונו מבקש למכור אותו אבל לא כן העבד הנאמן הנ"ל הוא עושה מצות אדונו בשלימות ומקדש את עצמו אפי' במותר לו במיני מאכל ומשקה וכדומה ולכן נקרא עבד נאמן ולכן פי' המדרש לא תהיו סבורים שאני עושה אתכם וכו' אלא כך אני מביא עליכם עד שתכינו את לבבכם אלי פי' שתעשו את מצותי אפי' במותר וזה דבר המסור ללב בדבר המותר יעשה לש"ש רק לו לבדו יתברך וז"פ ועד היכן וכו' עד שתשמרו מצותי עד עקב . עד קדש עצמך במותר ולפי דבורנו פה נוכל לפרש פי' הפיוט היום הרת עולם היום יעמוד במשפט כל יצירי עולמים

אם

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל •

אם כבנים אם כעבדים אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים אם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפטינו איום קדוש פי' שאנו מבקשים מאתו ית' שיתן לנו אתערותא דלעילא שנהיה מן העובדים כעבד הנ"ל לקדש את עצמו במותר וזה אם כעבדים פי' שיש שני מיני עבדים כנ"ל ולכן אנו מבקשים עינינו לך תלויות לקדש אותנו מלמעלה ותוציא כאור משפטינו איום קדוש פי' שנהיה מן העובדים ביראה לקדש אותנו אפי' במותר וזה נקרא איום קדוש וז"פ והיה עקב תשמעון כי עקב נקרא יראה ונקרא קדש עצמך במותר כי מחמת יראה אדם מקדש עצמו במותר ובזה נמשך אהבת הבורא לישראל כאשר מקדשם במותר וזה והיה שהוא לשון שמחה וז"פ המדרש עד שתשמרו עד עקב פי' קדש עצמך במותר דהיינו ביראה לפניו ית"ש):

בשם אדמו"ר הרב הגאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל (מבארדיטשוב)

מה שאנו אומרים כי ביום הזה יכפר עליכם לפני ה' תטהרו הענין הוא כך למשל אב שעשה לבנו יחידו מלבוש שאין כמוהו בכל העולם והבן הלך בדרכו וטינף את הבגד או בשוגג או ח"ו במזיד והבן הולך בעצבות גדול כי אולי ישמע אביו וגם איך יתראה לפני אביו שצריך להתראות בפניו במלבוש הנ"ל והמלבוש מטונף אזי הבן הנ"ל חוזר אצל אוהביו אולי ימצא איזה מזור ותרופה לזה וכשביקש מאוד מצא אחד מאוהביו שנתן לו עצה הגונה רק על יום אחד בכדי להתראות לפניו לפני אביו ע"י דוחק הברזל והברזל יהיה מלוהב בהתלהבות וידחק על הבגד ויצא הטינוף לפי שעה על יום אחד וכאשר יראה את עצמו עם אביו יבקש לעשות לו עוד בגד יותר נאה כאמור גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון כי כלום חסר מבית המלך ועלתה לו כן לכן אנו מבקשים מאת פני הבורא יתברך שמו כי ביום הזה יכפר ויכפר הוא לשון בעי לכפורי שימחול לנו עונותינו עכ"פ ביום הכפורים וממילא כאשר יהיה לנו כפרה לפני ה' תטהרו לגמרי שיבנה לנו את מקדשנו ביתר שאת ויכפר עלינו בב"א (ולפי דברי קדשו מר' צבי חסיד י"ל ע"פ דאיתא בהאר"י לוריא כי יש פנים ואחור פי' כי אותיות הקודמת שבהשם הויה הם רחמים גמורים והמאוחרת הם דינים ושם הקודש באותיות השם היא מ̇צ̇ר̇ה̇ד̇ וז"פ כי ביום הזה יכפר עליכם וינהג עצמו הבורא יתברך שמו עם בריותיו באותיות לפני ה' תטהרו שהם רחמים גמורים לעד אמן) :

בפסוק ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה והקושיא מפורשת בגמרא אטו יראה מלתא זוטרתא ומשני אין לגבי משה יראה מלתא זוטרתא והקושיא מפורסמת וכי משום דהוה לגבי משה זוטרתא והא משה אמר זאת לעמו בית ישראל אך הכלל הוא כך כי עיקר היראה היא להיות כאין כידוע מהאבות וממשה כאמור והאיש משה עניו מאוד וכמאמר חכמים זכרונם לברכה אפילו כל העולם כולו אומרים עליך שאתה צדיק הוי בעיניך כרשע ויהיה שפל ברך כאמור ואנכי עפר ואפר אך מי שאין בו דעת והוא שפל ברך אין זה חידוש אבל מי שיש בו דעת גדול ואעפי"כ הוא כאין זה עיקר היראה שיודע איך מורא הש"ת וידוע שמשה הוא בחי' דעת וזה פי' ועתה מה ה' שואל מעמך כ"א ליראה ומקשה הגמרא אטו יראה מילתא זוטרתא ומשני אין לגבי משה כמאמר והחכמה מאין תמצא פי' אם הוא כאין לגבי משה שיש לו גם דעת יראה מילתא זוטרתא היא :

בגמרא דוד המלך כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי ישראל אצלו והאומרים וכו' עמך

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי זצ"ל מיאמפאלא פאדאל

ישראל צריכים פרנסה א"ל ילכו ויתפרנסו זה מזה א"ל אין הקומץ משביע את הארי וכו' א"ל לכו ופשטו ידיכם בגדוד וכו' :

שמעתי ממורי הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מברדיטשוב נ"ע בג"מ בג"ע והלא זה היה בכל בוקר בעמוד השחר בכל יום ויום ואיך יעלה על הדעת שיהיו חכמי ישראל שואלים בכל יום ויום והוא השיב להם בכל יום ויום תירוץ אחד והלא די בשני ימים כאשר השיב להם אך הענין הוא כך שאפשר לפרש כמאחז"ל כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד וכיון שהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מנגן מאליו והיה דוד יושב ועוסק בתורה עד שהגיע עמוד השחר . ולפ"ז הוי לו שיעורין דאורייתא עד עמוד השחר . ומעמוד השחר י"ל שהיה לו שיעור ג"כ בכל יום כמו הלימוד שהיה לו שבעלתו והנהגתו יועץ לכל בר ישראל פרנסתו וזה היה השיעור של עמוד השחר אצלו ולכן יש לפרש אולי לא נכנסו אליו החכמי ישראל בכל יום בעמוד השחר כי איך יעלה על דעת שיקראו חכמי ישראל אבל הפי' הוא כך שזה היה השיעור שלו כמו ללמוד מצות . לפקח בעסק פרנסת ישראל איך הם מתפרנסים בדוחק וזו נכנסו חכמי ישראל אצלו פי' שהיה אצלו זה החכמה במוחו להמליץ עבור עמו בית ישראל וזה נכנס אצלו בכל עמוד השחר להמליץ עבור עמו בית ישראל ופי' ואומרים לו הוא למוחו ומחשבתו בכל עמוד השחר עמך ישראל צריכים פרנסה וכולי ;

בברכות אמרו ליה רבנן לרב המנונא זוטא בהלולא דמר בריה דרבינא לישרי לן מר אמר להו ווי לן דמיתנן ווי לן דמיתנן ולכאורה היא תמוהה' הוא ז"ל נ"ע בג"מ בג"ע העליון עפ"י שנאמר באבוד רשעים רנה . אבל המסיבה הזאת היו כולם קדושי עליון וא"כ הוא ווי כאשר יסתלק ח"ו אחד מהם ולכן אמר ווי לן דמיתנן פי' רק באבוד רשעים רנה אבל אצלכם הוא הרינה ווי לן דמיתנן וכך היה הזמר שלהם . ולפ"ז יש לפרש מה דאמרו ליה אנן מה נענה אבתרך אמר להו הי תורה והי מצות דמגני עלן פירוש שאלו לו כי הכלל אמיתי שלעולם לא יחזיק את עצמו לטוב רק תמיד יהיה בלבו כמה לא עבדתי את הבורא ב"ה וגם יהיה מרגלא בפומיה כמה לא עבדתי את הב"ה ואם כן איך (שייך) לנו לומר זה הזמר שפירושו שאנחנו צדיקים לכן אמר להם הי תורה והי מצוה דמגני עלן כמאמר חז"ל אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וזה פי' כי התורה והמצוה מגיני עלן ואיכא דאמרי הכי אמר להו הי תורה והי מצוה . דמגיני עלן. (אולי צ"ל אי תורה ואי מצוה דבטלן מינן עיין בעין יעקב) שזה דרכם של צדיקים לאמר כמה לא עבדתי את הבורא וכך יהיה מרגלא בפומיה תמיד בלב שלם וזה יהיה הרנה שלהם :

בפסוק וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים שמעתי בשם הרב האי גאון נ"ע בג"מ הרב אב ב"ד דק"ק שפיטווקע שהקשה וכי אדון הנביאים יזכור חס ושלום לפני השם יתברך מה שבני ישראל לא שמעו אליו חלילה ותירץ עפ"י דאיתא במדרש אצל יונה הנביא שכאשר אמר לו השם יתברך לילך לנינוה וברח תרשישה ולא רצה לילך להחזיר את נינוה בתשובה וטעמו של הנביא מה שלא רצה לילך להחזיר נינוה בתשובה שבאם יחזיר אותם בתשובה יהיה חס ושלום קטרוג על עמו בית ישראל ולפי זה יש לומר שכך אמר משה רבינו עליו השלום לפני השם יתברך הן בני ישראל לא שמעו אלי ואם ישמע פרעה יהיה ח"ו

קטרוג

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא פאדאל.

קטרוג על עמו בית ישראל ואיך הוא לשון כמו ואיך יהיה ישמעני פרעה אפשר שישמע אלי פרעה ויהיה ח"ו קטרוג על עמו בית ישראל ואני ערל שפתים כלומר שלא יהיה לי פתחון פה להמליץ בעדם ע"כ ד"ק :

ולפי ד"ק מר' צבי חסיד יש לפרש ג"כ הפסוק שלאחריו וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ופירש רש"י הקדוש ויצום אל בני ישראל ופירש רש"י צוה עליהם להנהיגם בנחת ולסבול אותם ואולי לזה כיון רש"י הקדוש שציוה הקדוש ברוך הוא שתמיד ימליצו כן לפני הקדוש ברוך הוא שלא יהיה חס ושלום קטרוג וזה פירוש ולסבול וכמו ששמעתי פירוש המדרש מעולם לא זזה שכינה מישראל אפילו בשבתות של חול ופי' אדמו"ר הרב החסיד עולם מו"ה חיים מקראסני זצוק"ל עפ"י דאיתא בגמרא והיה מספר בני ישראל כחול הים וכו' ופירש רש"י הקדוש והיה מספר בני ישראל כחול וחול יש לו מספר וזה באם חס ושלום אינם עושים רצונו של מקום וזה פירוש שאף על פי כן מעולם לא זזה שכינה מישראל אפילו בשבתות של חול פירוש כשאין עושים רצונו אעפי"כ לא זזה שכינה מהם וזה פירוש וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל פי' שאפילו לא ישמעו אעפי"כ להיות עמהם כביכול חדא חדא וזהו ויצום אל בני ישראל אעפי"כ לא זזה שכינה מהם :

ועוד פי' אדמו"ר הרב האי גאון מו"ה לוי יצחק זצוק"ל נ"ע בג"מ על המדרש מעולם לא זזה שכינה מישראל אפילו בשבתות של חול עפ"י דאיתא בגמרא (שבת ס"ט) ההולך במדבר ושכח אימת שבת יבחור לו יום אחד ויעשה שבת וקשה דלמא יבחר לו יום אחד שהיא לא שבת ולכן אמר המדרש שלא זזה שכינה מישראל כי בוודאי שאותו יום שיבחר בוודאי יהיה שבת וזה פי' לא זזה שכינה מישראל אפי' בשבתות של חול היינו מי שהוא במדבר וצריך לעשות שבת וזה נקרא שבתות של חול :

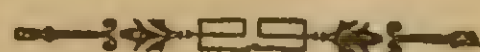
•

בפסוק ויאמר משה לפני ה' הן אני ערל שפתים ואיך ישמע אלי פרעה ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ופירש"י הק' היא האמירה שאמר למעלה הן בני ישראל לא שמעו ולכאורה מה בעי רש"י בזה אך לפי דברי הנ"ל אתי שפיר שחזר ואמר משה רבינו ע"ה ואיך ישמעני פרעה ויהיה ח"ו קטרוג והשיב לו הקב"ה ראה נתתיך אלהים לפרעה ופירש"י שופט ורודה לרדותו במכות ויסורין ולא יהיה קטרוג ח"ו וז"פ ואני אקשה את לב פרעה ולא ישמע אליכם פרעה ולא יהי' קטרוג ח"ו :

ועוד נראה לפרש בפסוק הנ"ל וידבר משה לפני ה' לאמור ולכאורה האי לאמור אינו מובן למי לומר אך לפי דברי הנ"ל אתי שפיר כי שמעתי מפי אדמו"ר שפנים נקרא האותיות שקודם שם הויה והם טדהד וזה נקרא שם הרחמים ולשון לאמר הוא מלשון וה' האמירך היום שהוא לשון המתקה וזה פי' שהיה מרע"ה רוצה להמתיק הדינים מאת עמו ב"י אפי שלא ישמעו לאדון הנביאים לכן כתיב וידבר משה לפני ה' ע"י שם הק' הנ"ל לאמור פי' להמתיק הדינים כי אולי ישמע אליו פרעה לא יהיה קטרוג ח"ו ולאמור הוא לשון המתקה וכך אמר בתפלתו לפני הקב"ה. הן ב"י כלומר הן ב"י כלומר הן מלשון כן כי כנים הם שלא שמעו כמו שכתוב בתורה מקוצר רוח ומעבודה קשה ואיך ישמעני פרעה כלומר אפילו ישמע אלי אין זה חידוש שאין לו קוצר רוח ולא

עבודה

עבודה קשה ולכן אין להמקטרג לקטרג על ב"י ולכן לא קשה קושית המפרשים מה הן ב"י לא ישמעו אלי הלא מקרא מלא דיבר שלא שמעו מקוצר רוח ומעבודה קשה ולפי דברינו אתי שפיר ולכן היה תשובת הקב"ה כמה שנאמר ויצום אל ב"י כפי' רש"י הקדושה להנהיגם בנחת ולסבול אותם כי אפילו שלא שמעו הוא מקוצר רוח ומעבודה קשה ואל פרעה ליוה עליו לחלק לו כבוד כי מחמת זה יהיה סנגוריא על ישראל אף שאין לו קוצר רוח ועבודה קשה ואעפ"כ לא שמע לאדון הנביאים ואעפ"כ חולקים לו כבוד וכל לעמינו ב"י שיגיע להם כל טוב בכל הברכות הנאמרים :

אגרת שכתב הרה"ק ר' מנחם מענדל זצ"ל מוויטעפסק בעהמח"ס פרי הארץ (לא נדפסו עד עתה) :

לאנשי ק"ק ביטשינקא: אחרי רצות גיה"ק. ומשם ניכר האמת שתשוקתם אל האמת ויודעים ומכירים חסרונם ומחמת הנ"ל רוצים לעקור שיכי ומשכני ולרהוט ולבוא אל אה"ק. ממש הם רוצים לכבות את האש בתבן כי בכאן טרדת הפרנסה מטריד עד למאוד ובפרט במלאה דתלי בי' טפלא. אם לא יש יכולת בידם לקנות כמה מאות אדומים אצל בטוחים גדולים באיזה קהלא בכדי שישלח לו הריוח מדי שנה בשנה תמידין כסדרן. ולהתפרנס מן הריוח הנ"ל. אזי באמת היה טוב עד למאוד. ואם אין יכולת בידו כנ"ל אזי עצתי לטובתם שיניחו מחשבה זאת ויחליטו בדעתם לישב במקומם והשם יתברך יהיה בעזרם. וגדון שאלתם האיך להתנהג כעת שבה"ד נחוץ מאד אי אפשר לאריך ואם ירצה השם כשיתחדש איזה אים מהכא להתם אבא באריכה וכעת אקצר. והעיקר שיהיה להם עת קבוע בכל יום ללמוד ספרי מוסר כמו ר"ח וספר הישר לר"ת וספר חרדים ובפרט בספר זוהר הקדוש ויזהר ללמוד אותם בשעה שיש לו מעט התעוררת היראה והאמונה בעצמו ובוודאי כשילמוד בעת הנזכר למעלה ימציא לו השם יתברך כפלי כפלים לתושיה ומקרא מלא תן לחכם ויחכם עוד דהיינו בעת שהוא דבוק מעט לחכמה זה היראה בתחלה יתן לו השם יתברך אור תורתו ויאירו עיניו ועל דרך כי אשר יאהב ה' יוכיח ויעזרהו להפיק תבונה אבל שלא בעת הנזכר למעלה נאמר להיפך לא חפץ כסיל בתבונה וד"ל. ובעת הלימוד גמרא ופוסקים ירצה בכל שעה ושתים לדבק את עצמו להשם יתברך וליראתו שתהיה למודו בלתי לה' לבדו ואם רואה בעצמו שנתגשם לבו וספרי מוסר אין מועילים לו אזי ירצה להתמיד בלמודו יותר ויותר בכל מה דאפשר כי הלא כה דברי כאש וכו' ואור שברא השם יתברך בששת ימי בראשית שנגנז לצדיקים. היכן גנזו אם לא בתורתו הקדושה ואם יתמיד ויחפש בחיפוש אחר היפוש יעזרהו השם בוודאי וכולי האי ואולי. שירא השם כחוט השערה וגם כן לבקש ולחנן מלפני השם יתברך עבור הנ"ל כי כל החכמות והשכלות הם באין רק בעזר הבורא. ואין מעצור לה' להושיע אפילו במעט שכליות גם ירצה כל אחד שיהיה לו דיבוק חבירים הבדוק לו לפי שכלו שרוצה רק האמת. ורוצה בכל לבבו לפטור ממוקשי הרע דהיינו מתאוות מלביעות ומשקרים אזי ידבר בכל יום כמו חצי שעה ולגנות מדותיו הרעות שירצה על עצמו וכן חבירו להיפך ושירגיל עצמו אזי כשאחד ירצה על חבירו איזה דבר ומדה

מגונה

אמרי צדיקים

מכתבים מהרב הקדוש ' מנחם מענדיל זצ"ל מוויטעפסק

מגונה ויוכיחו ע"ז בוודאי לא יבוש ממנו ויודה על האמת וכמלא ממילא השקר יפול והאמת יתחיל להתנוצץ ולמע"ה ירחיק עצמו למאוד מליצים וקלי הדעת ב"מ הרחמן יצילנו מזה אך דבר שיראה אדם תמיד לעצמו לעיין בכל מדה ומדה ובכל ענינים גשמיות שלו ישיר דעתו אך רגע אחד ע"כ :

שלומים אלומים לכל אנשי שלומים. השרים למשמעתינו השלימים ותמימים. גדולים חקרי לב אמרותם צוף ונעימים. הרבנים מופלגים בתורה וביראה ראשים נגידים וחכמים. עמלים בתורת ה' כל הימים. ה' עליהם יחיו ויפרחו כשושנים. יתברכו איש אשר כברכתו ועוד יזכו לעבוד ה' מתוך הרווחה עד עת קבוץ גליות ויביאם אל אל הנחלה ואל המנוחה כיר"א :

בטרם תחיל האדם להודיע שמעתי את נאקת בני ישראל אהובינו אשר כנפשינו כי קשה עליהם כח הסבל נאנחים ונאנקים ותקצר נפשם בעמלם כי אפס עצור ועזוב בגבולם יד בני עולה גברה. ולה' הישועה ועיניהם לנוכח יביטו וישימו מעוזם ומגינם על אלהים מושיע ישרי לב. ושמעו נא החרדים ואל תסירו מאמרי פינו כי מפתח שפתינו מישרים כולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת. כי זאת בוודאי צריכין תמיד לקבל עול מלכות שמים שלימה באמת בלב נשבר ולבקשנו ככסף וכמטמונים תחפשנו אז תבינו יראת ה' ודעת אלהים תמצאו ופלס מעגלי רגליהם בכל עת וכל דרכיהם יכונו למען ילכו בדרך טובים וארחות צדיקים ישמרו. לקיים בכל דרכיך דעהו מזה אל יעלימו עיניהם ואל יניחו מחשבותיהם כי זה כל האדם וכאשר שמעו אמרי פינו בהיותינו במדינתם כי אין כל חדש תחת השמש כי אם את אלהים ירא ואת מצותיו שמור ולשקוד על דלתי לבי יום יום ובתורתו ובעבודתו ובכל עמלו אשר יעמול תחת השמש שיהיה לשמה בלי שום פניה ינוג בעולם כי טוב מעט ביראת ה' מאוצר רב ומהומה בו ובהיות כי אין העתים שוות בעת שאי אפשר להזדכך שיהיה לשמה ילמוד אך שלא לשמה ויבטח היא המאור שבה שיחזירו למוטב ויבא לשמה כי נר מצוה ותורה אור ושם מעונה אלפי השמים ודרך ומעבר עץ החיים ונבון תחבולות יקנה בזכרו כי הלא מוכן לבות הוא יבין וישים ויראה מאוד. ויראת ה' היא חכמה וממילא שבחכמת התורה יש בו יראה ובוודאי הבא לטהר מסייעין לו מזה הענינים בוודאי אי אפשר לפנות ימין ושמאל ולהקל הדבר כי לבך שצרת ואף כי רב עניים ועמלם והמצוקה אשר הציקתם אין זה שיאמרו ראה זה דבר חדש הוא כבר היה לעולמים אשר היה מלפנינו לראשונים וגם לאחרונים כ"א יש אדם שעמלו בחכמה ובדעת ובכשרון רבים הם הקמים עליו לבטלו ודוד המלך ודור בא דור אביו קלל לבנו וכמו שמצינו באברהם אבינו שהתחיל להגלות אלהות בעולם ואמונתו ויראתו מסר אותו אביו בעצמו להריגה והסיר רחמנותא ממנו והוא קיבל עליו הכל ובטח בה' בכל לבו וזכה שלבסוף החזירו בתשובה והעיקר לראות שכלותו שהכל ממעשיו גרמו לו כמבואר ברע"מ פ' נשא המתחיל פקודה דא מצות תשובה וכולי ובאוספה דיבור ובגין דא מאן דאיהו חייבא ויעול למנדע רזין דאורייתא כמה כו' ומבלבלין מחשבתו אבל אחר כך כשקיבל על עצמו כל אילין נטורין למימריה וקטיגור נעשה סניגור וכו' יעו"ש כי אין שום מקרה ח"ו רק יאמין באמונה שלמה שכן דנין אותו מלמעלה ובטח בה' בכל לב ואל בינתך אל תשען וגול אל ה' דרכיך והוא יעשה כי גואלם חזק הוא יריב את ריבם רק זאת יראו להסיר מאתם עקשות פה ולזות שפתים להרחיק מהם בכל דבר אשר הוא רק למותר ודבר שפתים

אך

מכתב"ק [illegible] וקדוש ר' מנחם מענדיל זצ"ל מוויטעפסק

אך למזכור וגם זאת אשר כתבנו בשנה דאשתקד שאל יצא איש ממקומו כי אם איש את אחיו יעזורו ויאמר חזק. ובפרט כי תלמוד לומר כי חננם ה' ויש להם כל במדינתם שלא יוען וגם שם אל תרגלו בזה כי אם פעם במקרה בכדי שלא להגדיל הקנאה. כי אם הייתם שומעים מכבר שלא להתנהג בנסיעות כאשר כתבנו כמה פעמים לא היו באים לנסיונות כמו אלו ואם תאבו ושמעתם ונהי' אנחנו אי"ה אחריכם לכל אשר ישחרונו. ועתה אתה ברוך האל הואל נא וברך את עמך ישראל ויניח להם מכל אויביהם מסביב ישבו בטח ויתברכו במאודם בכל אשר יפנו יצליחו ולבם יהי' פתוח לעבוד את ה' תמיד בטוב לב ומרוב כל. ובהיות כי לא זזה אהבתינו מאתם באהבה עזה כמאז ומקדם יהי' עינינו ולבינו תמיד עליכם ואנחנו בשם ה' אלהינו נזכיר ונחלה פני אל בעדם ובעד ביתם תמיד כל הימים וברכתינו יעלה על ראשיהם ישאו ברכה מאת ה':
כ"ד הר"ש בלב ונפש כו"ח פה עיר הקודש טבריא תוב"ב שנת תקמ"ג לפ"ק:

מנחם מענדל בהרב מוהר"ר משה זללה"ה. ונאום אברהם במוהר"ר אלכסנדר כ"ן זללה"ה מעה"ק לפה תוב"ב:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל'

רשע י"ל שלא עשה באמת לטובתו של הרשע אך עשה זאת בדעתו. ואף שנכתב בתורה שיעשה זאת אולי יש לו איזה פניה בדבר כי מין האנושי מעורב טוב ורע ולזה העידה התורה הקדושה פנחס השיב את חמתי כי חמתי גימ' טוב גימ' שם הקדוש אהוה גימ' טו"ב ולכן הושבנא דדין כחושבנא דדין. להודיע לנו שחמה של הקב"ה הוא טוב כי חמתו גימ' טוב שם הקדוש הנ"ל לכן העידה התורה על פנחס שגם הוא היה בדרג' האמת שעשה מה שעשה לטובת כל בית ישראל כמו הקב"ה וזה השיב את חמתי כי למפרע הוא חמתי אותיות יתמ"ח שעשה דין שיתמח שמו וגם תיבת יתמח' הוא בגי' טוב במ"ק בגי' שם הק' אהו"ה ועשה זאת כי באבוד רשעים רנה וזה הוא הטובה וזה פי' בקנאו את קנאתי ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי פי' תמיד מה שאני עושה דין עם רשעים הוא הכל לטובה בכל עת ובכל זמן לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום ונקדים לפניו מאמר חז"ל לא מצא הקב"ה כלי מחזיק טובה לישראל אלא השלום כי שלום ג"כ במ"ק גימ' טוב עם הכולל שם הק' אהו"ה וזה לא מצא הקב"ה כלי מחזיק טוב לישראל אלא שלום שהכל לטובה וכאשר עשה פנחס מה שעשה הדביק עצמו במדותיו הקדושים לעשות נקמת ה' בטובה כנ"ל כאשר הוא מדתו של הקב"ה ששמו שלום וכאשר נתן לו הקב"ה שם שלום אלופו של עולם אז יש עוד מנין אחד להשלים ונעשה בגימ' טוב כנ"ל כי שלום גימ' י"ו. עוד יש לפרש בענין פנחס זה אליהו תירוץ על קושיא הנ"ל הול"ל אליהו זה פנחס אך הענין כך כי אמרו חז"ל כל הנביאים נתנבאו בכה מוסיף עליהם משה שהתנבא בזה. ולכאורה מה ההוספה של מרע"ה ומה הוא החילוק של כה או של לשון זה אך איתא ברש"י הק' עירובין כי זה הוא לשון וכן יעשה עיין בדף א' על מאמר חז"ל סוכה דאורייתא תני פסולה והתורה נתנה ע"י משה ולכן שייך אצל משה הלשון זה וא"כ כאשר עשה פנחס נקמת ה' היה בעת הזה כנבואות מרע"ה משום שנכתב המעשה בהתורה וכן יקום לדינא שהבא אל ארמית קנאים פוגעין בו כאשר עשה פנחס וזה פי' פנחס זה אליהו פי' שהיתה אז נבואתו כמו מרע"ה ועוד כי פנחס עם הכולל בגי' זה אליהו חשבנא דדין כחושבנא דדין במ"ק וז"פ פנחס אותו זמן הי' זה אליהו נבואתו היה בזה ושמו בשם זה אליהו בגימ' כנ"ל:

מה ששמעתי מאדמו"ר הרב האי גאון נ"ע הנ"ל מבארדיטשוב זצוק"ל:

בגמרא אמר רב המנונא מ"ד מי כהחכם יודע פשר דבר מי כהקב"ה שיודע לעשות פשרה בין שני צדיקים בין חזקיה ובין ישעיה חזקיה אמר ליתי ישעיה לגבאי דהכי אשכחן באליהו דאזיל לגבי דאחאב שנאמר וילך אליהו להראות אל אחאב וכו' יעוי"ש. שמעתי פי' ראוי ללמד זכות על מלך ונביא אמת בהיותם שלמים בצדקם אין להאמין וכי יעלה על הדעת שעבור כבודם היה ביניהם הדבר הנ"ל וחלילה לחשוב זאת אך הענין הוא כך כי כל אחד ואחד היו באמת שפל בעצמו כמאמר חז"ל אפילו כל העולם כלו אומרים עליך שאתה צדיק הוי בעיניך כרשע ואיתא בזוה"ק זכאין אינון מאן דרדפין בתר חייביא למיהדר אותן בתיובתא ולכן הפי' הוא כך שכל אחד היה מחזיק א"ע כנ"ל ואמר כל אחד ליתי לגבאי פי' שהחיוב עליו שיבא לגבאי להחזיר אותו לעבודתו ית' וסוף המעשה כך היה שבא ישעיהו לגבי חזקיה להדרו ולנסיב אתתא ולכן בא ישעי' אצל חזקיה לזכות אותו במצוה: וקרוב לזה שמעתי מפ"ק בפ' שופטים. שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך ושפטו את העם משפט צדק והכלל היא כך שאפי' כל העולם כלו אומרים עליך שאתה צדיק הוי בעיניך כרשע ונתנה לנו התורה עצה הגונה שחלילה לחשוב באם אני רשע ודאי כל העולם כלו רשעים חלילה לחשוב כן רק שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך בשעורין דיליה אבל ושפטו את העם משפט צדק שיהיה כל העולם בעיניך כצדיקים והוי דן את כל האדם לכף זכות. (וקרוב לזה שמעתי בשם הרב החסיד עולם מוהר"ר זושא נ"ע מק' האניפאליא על

מאמר

כתבי הקודש של הרב הקדוש ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאליא פאדאל

מאמר חז"ל (קדושין מ') הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה ופי' הוא ז"ל כי אצל מין אנושי יש פעם שאדם יש לו מחשבה טובה לעשות איזה מצוה בלי שום פניה אבל העשיה הוא בפניה ח"ו וא"כ יש לו רק מחשבה טובה אבל העשיה בפניה ויש אדם אחר שיוכל לעשות גוף המעשה כגון צדקה ועושה גוף המעשה ובמחשבה יש לו פניה שיהיה לו התפארות מפני בנ"א וחז"ל (אבות פרק ב') אמרו כל שתפארת לעושיה. פי' שיהיה לו התפארות רק להשי"ת והאיש האנושי הנ"ל שיש לו מחשבה בלי שום פניה כגון לעשות צדקה ואין לו אזי הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה פי' כי כלל ישראל ערבים זה בזה ולוקח הקב"ה המחשבה טובה של איש זה עם המעשה של איש אחר שהיא בלי שום פניה נעשה יחוד אחד המחשבה עם המעשה שיהיו שניהם בלי פניה) :

מאדמו"ר הק' מו"ה לוי יצחק זצוק"ל : בפסוק איכה ישבה בדד ומגלה זו אחד מחמש מגלות הקדושים ולכאורה לעתיד לבא בב"א יעשו על המגלה זו שהחיינו ואיך יקראו המגלה הזאת בנחת ביום תשעה באב. אך יש לפרש כך יקראו את המגלה בזה הלשון איכה עד עכשיו היתה ישיבתה בדד העיר ועכשיו רבתי עם שרתי במדינות. היתה למס ועכשיו נתנו כל האום לישראל בכו תבכה בלילה ודמעתה על לחיה עד היום ועכשיו אין מנחם לה פי' המדה של אין מנחם לה ויקרא כל המגלה בדרך זה בתענוג גדול מה שאין הפה יכול לדבר ומשום הכי יהיה שייך ג"כ הברכה של שהחיינו על אופן זה יהיה כל המגלה ונזכה בב"א (שמעתי מפי אדמו"ר הרב החסיד עולם נ"ע מוהר"ר חיים מקראסנע ז"ל על פי' הגמרא הלא בעשירי נבקע העיר א"כ למה תקנו לומר קינות בט' באב אך הענין הוא כך כי אמרו חז"ל חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך ואיתא בגמ' ראוה מדברת ואמרו חז"ל מאי מדברת נבעלה ואיתא כביכול בט' באב הוי כבי' יציאת הקב"ה להיות עמנו בגלות כמאמר עמו אנכי בצרה וכמו שנאמר שכל פמליא של מעלה יצאו עמנו בעשירי וא"כ בתשיעי הוי כבי' כמו יוצא לדרך א"כ אז יש לנו עכ"פ דבור לומר קינות כמו ראוה מדברת כי חייב לפקוד כנ"ל אבל בעשירי.אז אין לנו אפי' כח הדבור לומר קינות ולכן אומרים קינות בתשיעי וכך ראיתי בכ"י וסיום הדברים בכסוי היו דברים אלו דברים של עתיק יומין) עוד בענין זה שמעתי מאדמו"ר הרב האי גאון הנ"ל מוהר"ר לוי יצחק ז"ל מבארדיטשוב בפסוק איכה ישבה בדד כי הכלל היא כך שיש איכות. וכמות או כמוס ולשון כמוס או כמות הכל היא לשון אחד כי כמוס בסמ"ך היא לשון כמוס עמדי וגם כמות סוא בלשון כמות שהוא ואין לשנות אבל לשון של איכות הוא לשון המחשבה כמו שמן אנושי מחשב בדעתו איך לעשות. או יעשה כן או לא יעשה כן. וזה לשון של איכה. וזה פי' איכות כמות כי איכות הוא המחשבה וכמות הוא המעשה. וא"כ נראה מה היה לנו בעת שהיה בהמ"ק קיים היה לנו יחוד גמור בין האיכות וכמות פי' כי הכהן שהיה עובד העבודה היה לו המחשבה והיתה צריכה להיות זכה בלי שום פניה ח"ו. כי ח"ו אם היה לו איזה מחשבה אחרת הוי נעשה הקרבן פגול ח"ו רק היה צריך להיות לו מחשבה זכה. והכונות היה שהאיש האנושי אשר הביא הקרבן להכהן היה לו הכמות גופא דעובדא וא"כ הוי יחוד בין האיש הלזה ובין הכהן העובד כי זה יש לו מחשבה טהורה וזה יש לו מעשה טובה. אבל עתה בעוה"ר אין לנו לא כהן בעבודת ואין לנו רק העבודה כאלו הקרבן קרבן. כאמור ונשלמה פרים שפתינו אבל גופא דעובדא אין לנו שנאבד מאתנו בעוה"ר וז"פ איכה ישבה בדד בלי הכמות כי אין לנו רק המחשבה בלי הגופא דעובדא וזה אנו אומרים על זה היה דוה לבנו (ולפי ד"ק י"ל שזה פי' על זה דוה לבנו כי זה הוא פירוש הכמות כי זה הוא כמו כי הוא זה ועתה אין לנו הגופא דעובדא ודוה לבנו על זה. ועוד יש לפרש בפסוק על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון כי ציון היא המחשבה פי' שמציין את עצמו אוך לעשות פעולה.זו להשי"ת וזה בזכרנו את ציון לבד בלי שום מעשה רק כאלו

הקרבנו

ספר

אור האמת

אמרי צדיקים

כשמו כן הוא אור המאיר לעולם כולו בכבוד
תורתו תורת אמת כולל אמרי צדיקים
אמרות טהורות מקדוש ה' מכובד מופת הדור
והדרו נזר הקודש רבן של כל בני הגולה אור
העולם גדול מרבן שמו מהור"ר דוב בער
זצוק"ל זי"ע המגיד ממעזריטש אשר
כתבם עלי ספר תלמידו הגאון אור ישראל
וקדושו פאר הדור מו"ה לוי יצחק זצוק"ל
בעהמ"ח ספר קדושת לוי האב"ד דק"ק
בארדיטשוב וליקוטים נחמדים משאר צדיקי
עולם זי"ע ועכ"י.

הובא לביה"ד ע"י ר' משה מרדכי בא"א מו"ה חיים ז"ל מזיגיווקע
שהוא בן הרב הצדיק הר' צבי חסיד מיאמפאלע פאדאל

בדפוס החדש של יוסף קעסעלמאן
אשר הוקם על ע"י אליהו פיינבערג

בזיטאמיר

לפרט פרנסה בריוח ובכבוד

ОРЪ ГУЕМЕСЪ
изданіе М. М. ЛЕВТОВА.
Житоміръ. типографія І. Кесельмана.
1900

Дозволено Цензурою Кіевъ. 23 Августа 1900.

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה **דוד משה** שליט"א **מטשארטקוב**

את הכתבים אשר ביד המוכ"ז בנש"ק הר' משה מרדכי מזיגיפקע מהמגיד הקדוש האלקי ממעזריטש זי"ע ועכ"י ומשאר צדיקי עולם אשר נלקטו ע"י הרה"ק ר' צבי חסיד ז"ל היו למראה עיני כ"ק אדמו"ר לי"ע שליט"א והוטב בעיני קדשו להביאם לביה"ד והבטיח אי"ה בעת יוציאם לאור יקח ספר א' במחיר אשר יושת עליו וממנו יראו וכן יעשו להביא ברכה אל תוך ביתם וכבר נתן מ"ק ליד המוכ"ז וע"ז באעה"ח יום ד' ראה תרכ"ז פה טשארטקוב. צבי הירש ראפאפארט

בעזה"י טשארטקוב. למראה עיני כ"ק הרב עטרת ישראל שליט"א היו הכתבים אשר ביד המוכ"ז בנש"ק החסיד המופלא מו"ה משה מרדכי מזיגיפקע ופעולתו אשר רוצה להביאם לאור הדפוס הוטב בעיני קדשו כי ממקום קדוש יהלכון ולזאת הבטיח למוכ"ז לקבל ספר אחד במחיר אשר ישית עליו המו"ל ולראיה באתי עה"ח בפקודת קדשו יום ד' כ"ז מנחם אב תרכ"ז טשארטקוב.
אהרן דאהל:

תעודת אדמו"ר ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה **מתת** שליט"א **משטיפינעשט**

כן פקד עלי אדמו"ר הקדוש שליט"א משטיפינעשט לכתוב לחתום עבורו אשר נתן ליד המוכ"ז הרה"ח מו"ה משה נכד הרה"ק הר' צבי חסיד מ"ק א' רו"כ. וברל"ה אם יצאו מביהד"פ הספרים לקבל עבורו שני הספרים אשר כעת הם בכ"י ת"י הר"מ הנ"ל במחיר אשר ישית וזכות הצדיקים הקדושים יגן עלינו. מאתי יעקב סג"ל מסב"ק:

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה **יצחק** שליט"א **מבאיאן**

בעזהי"ת נפקדתי מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א לרשום בכתב שכאשר יצא ממכבש הדפוס הספר אמרי צדיקים מהמגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע יקח כ"ק ספר א' מהמופלא הר' משה מרדכי בנש"ק מזיגיפקע במחיר אשר יושת עליו וממנו יראו וכן יעשו כל אנ"ש ולראי' באתי עה"ח ח' מרחשון תרכ"ט. הק' ישראל מרגליות:

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה **ישראל** שליט"א **מסאדיגורא**

המוכ"ז בנש"ק הליט ר' משה מרדכי לפני אדמו"ר הק' שליט"א כי ברצונו להעלות על מזבח הדפוס את הס' אמרי צדיקים כתבי קודש מהה"ל הקדוש המגיד ממעזריטש זי"ע ועכ"י זלוקלל"ה לזאת פקד עלי אדמו"ר שליט"א לכתוב כא למזכרת כי בצאת הס' הנ"ל מביהד"פ יקח גם הוא ספר א' ונתן מ"ק כנהוג וממנו יראו וכן יעשו כאנ"ש לקנות הס' הנ"ל בכסף מלא למען יראה פרי טוב בעמלו ולראיית האמת באעה"ח היום יום ועש"ק י"ב מרחשון ע"ל חסד"ך ואמת"ך לפ"ק פה"ק סאדיגורא אברהם ווינשטאק שומר משמרת הקודש:

תעודת אדונינו מורינו ורבינו ראש גולת אריאל בוצינא דנהורא וקדישא אספקלריא המאירה איש אלהים מופת הדור והדרו ע"ה פ"ה כקש"ת מו"ה **ישראל** שליט"א **מהוסיאטין**

בעזהי"ת יקר בעיני אדמו"ר הקדוש לי"ע שליט"א. הכ"ק אשר ביד המוכ"ז בר אבהן כ"י. והכ"ק מהתייר הגדול רשכבה"ג המגיד הקדוש זללה"ה זי"ע המה בכתובים אות באות בגנזי אוצר הספרים מאדומו"ר הקדוש לי"ע שרגא דנהורא עילאי זללה"ה זי"ע וכאשר יוציאם לאור מביהד"פ יקח כ"ק מרן שליט"א ג"כ ספר א' במחיר אשר ישית עליו המוכ"ז כ"י ומ"ק ניתן לו ע"ז. באעה"ח ר"ח כסלו דבר"י אמ"ת לפ"ק. דוד שוואגער:

הסכמות ותעודות צדיקי זמנינו

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו כקש"ת מו"ה **דוד** שליט"א מראחמיסטרובקע **ב"ה** ריזון. אדמו"ר הרב הצדיק ר' דוד שליט"א מראחמיסטרובקא נתן מ"ק על הספרים הקדושים מהרש"ל הקדוש רשכבה"ג מו"ה דוב בער זצוק"ל ומהה"ל הקדושים מו"ה חיים מקראסני ומבעל קדושת לוי זי"ע ועכ"י ופקד עלי שאכתוב אל כל אנ"ש שממנו יראו וכן יעשו להביא ברכה ושמירה לתוך ביתם וזכות הצדיקים יגן על כל לוקחי הספרים מיד המוכ"ז יום ג' פ' מטו"מ שנת תרכ"ו משה ריכטער מאנשי אדמו"ר :

תעודת אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו הר' **מרדכי** שליט"א

מקאראסטשוב

המופלא ר' משה מרדכי **לבטוב** נכד הרה"ק ר' צבי חסיד מיאמפאלע פאדאל רצונו להדפוס שני ספרים אחד מהרב המגיד ממעזריטש זצוללה"ה והשני מהרה"ק ר' חיים מקראסנא ומהרב ה"ק מבא"ד זי"ע ואי"ה כשיגמור אותם מהדפוס יקבל אדמו"ר את שני הספרים במחיר אשר יושת עליו ויבקש מכל אחד שממנו יראו וכן יעשו והשי"ת ישפיע להם בריאות וחיים ושפע והצלחה. ד' יעקב בן אשר משמש דהרב. הכותב כל זאת בפקודת אדמו"ר מקאראסטשוב

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא **משה מרדכי** שליט"א מקאדניא הן בא לפני ובידו כ"ק מקדוש ה' וכו' המגיד מישרים ממעזריטש וכתבים מהה"ק מבארדיטשוב זצוק"ללה אשר היו טמונים עד כה וברצונו להביאם לביה"ד אף שאין צריכין הסכמה וכו' וכו' והנני מבקש מכל אנ"ש אשר ממנו יראו וכן יעשו להביא הברכה הזאת לתוך ביתם ולהיות בעזרתו כיד ד' הטובה עליהם ובודאי זכות הצדיקים יגן על הם להושע בכל משאלות לבם לטובה ולברכה הכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה ולכבוד הצדיקים הקדושים זי"ע עכ"י אמן. ה"ק **משה מרדכי** בהרב המפורסם מו"ה **יעקב יצחק** זצוק"להה.

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא חסידא ופרישא אור ישראל וקדושו כקש"ת מו"ה **דוד** שליט"א **מסקווירא** **ב"ה** המעלניק. אי"ה כשיבאו לאור כתבי הקודש שני הספרים א' מהרב הק' המגיד ממעזריטש זי"ע ועכ"י השני מהרב הק' ר' חיים מקראסני ומהרב הק' מבארדיטשוב ומהה"ק ר' צבי חסיד מיאמפאלא זי"ע ועכ"י גם אדמו"ר הה"ק ר' דוד שליט"א מסקווירא יקח את הספרים הק' במחיר אשר ישית המו"ל הר' משה נכד הה"ל ר' צבי חסיד הנ"ל כ"ה תמוז תרכ"ד ד' ברוך הכותב בפקודתו :

תעודת אדונינו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא מו"ה יוסף מאיר שליט"א מסקווירא **עת** לכל חפץ הגיע יום רצון לה' להתנוצץ האור מכ"ק של הרב הק' המגיד ממעזריטש זצוקללה"ה וחיבור בקודש כ"ק מהה"ל הק' מבארדיטשוב זצוקלל"ה ומגלגלין זכות ע"י זכאי המופלא הר' משה נכד הה"ל ר' צבי מיאמפאלא והעמים שכמו להביאם לביה"ד ובכן מוטל על כאו"א מישראל להיות בתמכין דאורייתא וגם אנכי חלקם עמהם וזכות הצדיקים יגן עלינו להיות חלקינו בתורתם וביראתם **יוסף מאיר** בהרב המפורסם מו"ה **אברהם יהושע העשיל** זצוקלל"הה :

תעודת אדוננו מורינו ורבינו הרב הצדיק הקדוש והטהור בוצינא דנהורא וקדישא מו"ה **נחום** שליט"א **מטאלנא** **גם** אדמו"ר הה"ק ר' נחום שליט"א מטאלנא יקח את הספרים הקדושים אור האמת ואמרי צדיקים במחיר אשר ישית המו"ל הר' משה מרדכי נכד הה"ל צבי חסיד מיאמפאלא פאדאל ד' אייר תר"ם הכותב בפקודתו ירמי' לאחאווסקע

ברוך הוא אלהינו שהחיינו וקימנו והגיענו להוציא לאור עולם תעלומות חכמה אור זרוע לצדיקים ולישרי לב אור טמיר ונעלם מתנה טובה שבבית גנזי כמוס והתים באוצרותי והנה לספר בשבח הספר ומחברו אך למותר כי מי יהלל השמש בתקופתה אך אספרה סיבת השתלשלות הכתבים לידי. אא"ז הרב הצדיק הקדוש מו"ה צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא רוסיא היה תלמיד הרב הצדיק הקדוש מו"ה חיים מקראסנע זצוקלל"ה ואחר פטירתו היה משותי מימיו של הרב הגאון קדוש ד' מכובד מו"ה לוי יצחק זצוקללה"ה האבד"ק ברדיטשוב וכל דברי רבותיו הקדושים אשר מאריות גברו ומנשרים קלו לעשות רצון קונם וחפץ צורם אשר הקשיב מפיהם כתב עלי ספר לזכרון לדור אחרון. זאת ועוד אחרת לרבו. הגה"ק מברדיטשוב זצ"ל היה תכריך כתבים אשר כתב לעצמו זיקוקין דנור דנפקין מפום עיר וקדיש מן שמיא נחית ה"ה רבו האשל הגדול רבן של כל בני הגולה מופת הדור והדרו נזר הקודש מו"ה דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זצ"ל זי"ע אשר דבריו האירו תבל ותהלת תורתו מלאה הארץ דעת את ה' כמים לים מכסים הוא גלי עמיקתא ומסתרתא וירא תלמידו הגאון הקדוש מברדיטשוב זי"ע את האור כי טוב ואת אמריו כי נעמו רשם לעצמו כל דבריו הקדושים והטהורים ואא"ז בהיותו אהוב וחביב לרבו הגה"ק בעל קדושת לוי זצ"ל מסר אליו רבו הכתבים שיעתיקם לעצמו וכן עשה אא"ז והעתיקם מעצם כתי"ק של הה"ק בעל קדושת לוי זצ"ל ואחרי אשר נשלמה מלאכת הקודש העתקת הספר מהחל ועד כלה השיב עצם הכת"י למורו הקדוש זי"ע ואחרי פטירתו היה שריפה גדולה בברדיטשוב ונשרפו הכתבים בתוך ביהמ"ד שלו. ורק בבית אא"ז זצ"ל היתה לפליטה והברכה הזאת אנכי נתן לפניכם היום:

ולמען דעת חיבת אא"ז אצל רבותיו הקדושים אעתיק פה מתוך כתבי הקדושים: אא"ז הק' הר' צבי חסיד מיאמפאלע פאדאל ב"ה שנת תקע"ה. אור ליום ה' פ' ויחי וארא בחזיון לילה את ארמו"ר הרב החסיד עולם מו"ה חיים מקראסנע ז"ל שמעתי מפיו על מה שאנו אומרים יהי רצון מלפניך ד' אלהי ואלהי אבותינו שנשמור חוקיך בעולם הזה ונזכה ונחיה ונראה ונירש טובה וברכה לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא וארא בחלומי שהקשה הלא אמרו חז"ל אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס. ואיך אנו מתפללים שנשמור חוקיך בעוה"ז ע"מ לקבל פרס. שנזכה לשני ימות המשיח ולחיי עוה"ב שהדבר הזה לכאורה ע"מ לקבל פרס. ותירץ הוא ז"ל נ"ע בג"מ בג"ע העליון דהנה כל המצות שיש להם טעם. דהיינו דיש לנו טעמי המצות ועל המצוה כזו אין שייך לעבוד ע"מ לקבל פרס כי הלא אנכי יודע טעם המצוה לעשות אותה כתיקונה עבור טעם המצוה. אבל מה שיש לנו חוקים בהתורה הקדושה בוודאי ע"ז יש לנו לעשות החוקים ע"מ לקבל פרס ואמרו חכז"ל על החוקים שאעפ"כ אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס רק שתהיה העבודה שלא ע"מ לקבל פרס וחכז"ל אמרו מצות בטילות לעתיד לבוא פי' החוקים כי אנחנו נהיה יודעים כל טעמי החוקים כמאמר חז"ל שאמר השי"ת למשה רבינו ע"ה לך אני מגלה טעמי פרה ולאחרים חוקה ואי"ה לעתיד לבא בב"א נהיה אנהנו כולנו יודעים טעמי החוקים וכאשר נדע טעמי החוקים ג"כ אז בוודאי נעשה כל התורה הן החוקים והן המצות שלא ע"מ לקבל פרס מחמת שנדע טעמי החוקים ג"כ וא"כ כך הוא תפלתינו. יהר"מ שנשמור חוקיך בעוה"ז קודם ביאת המשיח ותיבת נשמר הוא שלא ע"מ לקבל פרס כי הלא דבר שאני צריך לשמור שלא ע"מ לקבל פרס מחמת שכך אמרו חז"ל אך אעפי"כ אנו מבקשים שנזכה לשני ימות המשיח ואז בוודאי נעבוד שלא ע"מ לקבל פרס מחמת שנדע טעמי החוקים ע"כ דברי קדשו:

וארא בחזיון הנ"ל את ארמו"ר הרב האי גאון נ"ע מו"ה לוי יצחק זצוק"ל מברדיטשוב ותירץ ז"ל קושיא הנ"ל בדרך זה ע"פ מה שכתוב בתורה ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ואח"ז נאמר ויקרבו ימי ישראל למות ולכאורה קשה מדוע נאמר קודם יעקב ואח"כ ישראל וגם רש"י ז"ל הקשה למה פרשה זו סתומה שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרות השעבוד. ושמעתי שכך אמר כי הכלל הוא שאפילו בעת שעבוד זה הוא הכל טובות שנזכה לרב טוב הצפון אשר עין לא ראתה ואם היינו אנחנו יודעים זאת מה עריבות ומתיקות וחביבות היה לנו הצרות שעברו עלינו שבעבור זה נקבל רב טוב וזה פי' ויחי יעקב בארץ מצרים פי' שהיה ליעקב

אבינו

אבינו חיות בארץ מצרים שידע קושי הגלות אך ירע רוב הטוב שתתגלה אלהותו ית"ש ורוממות ישראל ע"כ היה לו היות בארץ מצרים. שבע עשרה שנה פירש כי שבע עשרה גימטריא טוב והוא השם הקדוש הנקרא אהיה ושנה פי' שהיה לו למשנה תמיד וע"פ זה היה לו חיות גדול כל ימיו שהיה במצרים שנזכה לעלות ממצרים ברכוש גדול אבל כיון שהגיע העת שנפטר יעקב אבינו כי כל ימיו של יעקב לא נשתעבדו ישראל מחמת מחשבות יעקב אבינו אבל כשנסתלק מחשבה זאת מאת אחינו בני ישראל נסתמו עיניו של ישראל וזה פי' רש"י הק' של ישראל כי יעקב אבינו לא מת ולפ"ז כך הוא הפירוש ויחי יעקב בארץ שכל זמן שהיה דעתו של יעקב שזה טובות ישראל לא נשתעבדו אך אחר זמן זה נאמר ויקרבו ימי ישראל למות כי ימים הם מדות וכאשר יש מדות לטובה כנ"ל אין פגע רע שולטת על עמו בית ישראל אבל כאשר אין בלבינו כנ"ל נקראו מות וזו ויקרבו ימי ישראל פי' המדות של כלל ישראל למות לכן גם בגלות המר הזה אנחנו מחויבים לצפות ל"ב טוב ביתר שאת וביתר עוז כי גדול כבוד הבית האחרון מן הראשון וזה לנו החיות שנזכה לטובה גדולה עד אין חקר ועד אין מספר וזה הוא חק אצלנו שיהיה נחקק בלבינו שגלות המר הזה הוא לטובותינו להיטיב לנו אחריתנו כן יהי רצון גדול יהי' וכו' וזה פי' יהי רצון שנשמור חוקיך בעולם הזה פי' בגלות המר הזה נשמור חוקיך שבוודאי נאמין שזה טוב לנו להיטיב לנו באחריתינו ונזכה שנחיה שיהיה לנו חיות כמו שהיה ליעקב אבינו ונירש טובה ע"י שם הקדוש אהוה הנקרא טוב לשני ימות המשיח ע"כ ועתה אחב"י משכו וקחו לכם הספר הקדוש הזה להביא ברכה לתוך בתיכם כאשר חכמים הגידו הלא המה רבותינו הקדושים צדיקי הדור שליט"א שהספר הזה הוא שמירה לבית ושימו לבכם למאמר הגאון הקדוש הר"מ די לונזנו ז"ל בספרו שתי ידות:

אם רע רע יאמר הקונה, או לכשיוזלו אקנה;
מהר יפול ממועצותיו. ירצה לקנות אפס מקנה:

ויהר"מ אבינו שבשמים שיטהר לבינו לעבדו באמת. ויפתח לבינו בתורתו וישם בלבינו אהבתו ויראתו לעשות רצונו בלב שלם: משה מרדכי לבטוב מדויגיווקע. במו"ה חיים ז"ל שהי' בן לא יותו צדיק הרה"ק ר' צבי חסיד זצ"ל מיאמפאלא:

אל תבא במשפט עמנו . פי' כל הדנין את ישראל דנין כביכול אותו ית' דהוא אחדות עמנו. כי לא יצדק לפניך כל חי שהוא הכל חיות מאתך . והאיך ידין אותך :

יאמין שמחי' בהדיבור כשהוא מדבר באהבה ויראה כל העולמות נכללין כי באורייתא ברא קב"ה כל העלמין פי' באותיותיו וכשמביא בהם את הקב"ה חיים כולם והאדם עצמו מתלבש בהם ואם ח"ו מדבר בפני' אזי הוא סכנות נפשות שמלבים א"ע בקליפה ח"ו ובפרט אם דורש או מתפלל ברבים שכל בו עשרה שכינתא שריא ומקדמא ואתיא והוא דוחק אותה לכן ידבר לש"ש כמו שאמר ריבש"ט ע"ה לוסר תעשה לתיבה שיהא מנהיר התיבה ואל אמה תכלנה מלמעלה פי' שותן מזון להשכינה ממדריגה שלמעלה וכשמדבר בדחילא ורחימא במתיקות הפסוק לפניהם אזי מכניס המתיקות בלבם והקב"ה שורה בדיבור . ומכניס ד' בלבם וח"ו להיפך מכניס הקליפה בלבם ואעפ"כ השומע ישמע לש"ש . ויקח הטוב ממנה כמו ר' מאיר תוכו אכל קליפה זרק לפיכך לא שלט בו גהינם . וכן יעקב מלבן ועשו שלקח ממנו הטוב ונתהוה ממנו התורה וזהו הפסוקים של תורה ואח"כ הי' אללו עוד תורה ורדף אחריו לתת לו ע"כ . ובענין זה שמעתי על הפסוק שאמר יעקב ללבן מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי כי מכל דבריו של לבן שמע יעקב דרכו דרך האמת ולזאת נתהוה תורה מדיבוריו כפי לשון . של תורה שמורה דרך ה'. ובעת פרידתו מלבן כתיב ויקרא יעקב לרחל וללאה השדה אל צאנו פי' לדרגו שלו שהי' סבור שהוא שלם ונשלם מהתורה ששמע בדברים מלבן אך ברשות יעקב את לבן ברדפו אחריו אמר ע"כ בודאי אין אני שלם ורודף אחרי למלאות שאלמד מדבריו עוד תורה להשלים את דרכי ע"כ אמר מה חטאי ומה פשעי ע"כ אללי איזה פשע ואיזה חסרון כי דלקת אחרי ולזה כתיב ויאמר לבן הבנים בני והבנות בנותי והצאן צאני וכל אשר אתה רואה לי הוא פ"ד ששמע מהרב .... הבנים יירשו והבנות יזונו עיין במק"א . והם המחשבות ולכך אמר ליעקב הבנים בני והבנות בנותי פי' כל המחשבות והמעשים שלך הכל בבחי' היצר הרע . והצאן צאני פי' דרגין שלך הם. מדריגות היצה"ר וכל אשר אתה רואה לי הוא באור ה' בתפלתך ובעבודתך הכל לי הוא פי' הכל בבחי' היצה"ר ע"כ שמעתי :

יחשוב שבכל דיבור יש י' ספירות חכמה ובינה כידוע וגם אהבה שאם לא הי' אהבה לדבר זאת לא הי' מדבר ואם היו מתפסקים כלי הדיבור לא הי' יכול לדבר ע"כ צריך להיות בו מדת גבורה וקו הממוצע הוא ת"ת וכל שאר הידוע. ויאמר בלבו הלא הס"י וכל המרכבה שלו שורה בהדיבור הזה ומיד כשיתחיל לדבר ולחשוב יאמר בלבו כי זאת צמצם כביכול את עצמו עולם המחשבה ושורה במות מדת חו"ב עולם גדול כזה ראוי ליבוש מפניו :

איתא בזוהר בתפלה הוא הולך מהיכל להיכל ודנין אותו בכל היכל והיכל אם ראוי לכנוס בתוכו ופי' היכלות הם האותיות שמתפללין וכשבא לו מחשבה זרה מגרשים אותו מההיכל :

לא יתפלל על שחסר לגופו אלא יחשוב שהוא חלק אלהי ממעל ועל שחסר לאותו חלק הוא מתפלל ע"ז ואם הוא מתפלל כך אע"פ שלא נעשה בקשתו בעולם העשיה מכל מקום לאותו חלק נעשה בקשתו בעולמות העליונים וזה פי' אל תבקש גדולה לעצמך פי' לצורך עצמך ואל תחמוד כבוד שלא התאוה שלא יהא חסר להחלק כדי שיעשה רצונך כי זה פניה כידוע וזה נקרא מתפלל לשמה פי' לשם הדיבור שהדיבור משתוקק להיות דבוק במחשבה וכשמדבר באהבה ויראה מתעלה הקול והדיבור זה עם זה והחכמה מסגלת על זה ומתענגת כמו האב שמתענג עם בנו שהמחשבה משתוקקת לבא בקול כדי שיבוא בדיבור :

ראוי ליבוש בפני הדיבורים שמדבר כי עולם הדיבור הוא עולם היראה וכביכול השכינה מצמצמת א"ע ושורה בהדיבור כדאיתא בספר יצירה קבען בפה ואומר ד'

שפתי

שפתי תפתח. פי' השכינה שאם יסית אותו היצר הרע ח"ו מנא לך הא ישוב הלא משה רבינו ע"ה אמר אני ד' אלהיכם ובוודאי הקב"ה בעצמו אמר זה והדיבור בעצמו מבקש זאת כמו שאמר ריבש"ע שלח דיבורך ויעשה שליחתך:

יחשוב עולם הדיבור מדבר בו וזולתו אי אפשר לדבר ככתוב ד' שפתי תפתח פי' השכינה וגם כן המחשבה א"א להיות כי אם ע"י עולם המחשבה והוא אינו רק כשופר כי מה שתוקעין בתוכו אותו הקול הוא מוציא. ואם יפרש ממנו בעל תוקע אזי לא יוציא כלום קול. כך בהעדר הוא י"ת ממנו הוא אינו יכול לדבר ולחשוב:

יש עשרה שמות שאינם נמחקים: והלא כל התורה כולה שמו של הקב"ה רק מלובש לו יותר י"ת למי שאמר ברוך אתה ה' מה הוא אומר ברוך ואתה כדי לברך את השי"ת. ואם אומר ברוך ואתה ומצייר האותיות במחשבתו ואומר את השם בדחילא ורחימא אזי מעלה שאר האותיות אמנם צריך לידע כי בברוך עצמו מתלבש הוא יתברך שמו:

יחשוב שבתפלתו הולך מהיכל להיכל וכשנופלות לו מחשבה זרה מגרשין אותו מהיכל כי דנין אותו בכל היכל אם ראוי לכנוס. ואם אינו מתפלל בהתלהבות יתחיל להתפלל בכח ואם מתפלל בהתלהבות אזי יראה על המחשבה מה היא אם באהבה רעה כגון ניאוף יביא אותה אל שורשה שהוא אהבת ד' דיש ז' מיני מחשבות ולא יותר וזהו ז' ימי הבנין ובכל אחת יש ערב ובקר ערב לשון תערובות שחושב מחשבות חיצונית ובוקר לשון בקורת שמבקר את הש"י. ואלו הם אהבת ד'. ואהבת עבירות. ויראת ד'. ויראה רעה כגון שנאה. והתפארת שמפאר ד'. ורעה הוא שמפאר א"ע וגאוה. והודיה ויסוד לשון התקשרות וכל א' כלול מעשר ובכל מחשבה רעה מחיה ח"ו ז' עממין. וזה פירוש המדרש הנעלם העולם הי' מתמוטט אמר הקב"ה הא אברהם זמין למיפק בעולמות פי' מדות אברהם דהיינו אהבה. הא ישמעאל זמין למיפק בעולמות פי' אהבה רעה. ממילא כשחושב באהבה רעה מחי' את ישמעאל ו"ט שעמו. הא יצחק פי' מדות יראה. הא עשו פירוש יראה רעה פי' רציחה וכשחושב ביראה רעה' מחי' אתו ו"ט שעמו ח"ו. אמנם אם חושב אהבה רעה יאמר ב בו מה עשיתי שלקחתי חלק מעולם המחשבה אל מקום הטינופת ובזה יכנע ויבא עד לעפר ויביא זאת המחשבה למדת אין. ואח"כ תביא אל העולם האהבה בזכרו אם אני אוהב את הדבר הזה כגון אשה טפה סרוחה כמה יש לאהוב השי"ת וכן אם שומע איזה דבר שחוק ועי"ז נולד לו שמחה יחשוב הלא זה חלק מעולם האהבה וכן אם רואה או אוכל דבר שיש לו תענוג ממנו יחשוב הלא זה חלק מעולם התענוג ויראה מאוד מאוד שלא יגשום התענוג ההוא כי אז התענוג על ד' כביכול למעלה מהשם אלא ישום כל עצמיותיו אל התענוג ההוא כי הלא הוא חלק מעולם התענוג. ויבא הוא אל עולם התענוג והוא יושב כאן ואוכל והוא בעולם התענוג בעצמו מביא תענוג של השי"ת בכל העולמות. וכן אם רואה דבר שיש לו פחד ממנו יאמר מה יש לי לפחוד מפני דבר הזה הלא הוא אדם כמותי ומכש"כ לפני בהמה חיה ועוף אלא שהוא י"ת ומתלבש בדבר הזה כמה יש לי לירא מפני השי"ת בעצמו. וכן בהתפארת אם מפארין אותו. ואם בא לו באמצע התפלה התפארת כמה אני לומד בכוונה יחזיק בעצמו יראה שהוא בושה לפני השי"ת. ואם בניצוח יגלה את המדה הזאת או כמו שמבין יחזיק בעצמו ניצוח ד' וכן בהודי' וכן בהתקשרות שלא יהא מקושר רק להשי"ת בעצמו:

למה היו הראשונים מתפללים ונענים שהיו מתפללים בשם פי' כמו שהשושבינין רוצים להביא את הכלה לפני החתן כך החתן רוצה שיביאו לפניו הכלה וזה פי' שהיו מתפללים בשם שמה שהיו רוצים הי' רוצה:

כשנופלת לו מחשבה זרה אזי יתבושש עד מאוד כי דחפו אותו מהיכל המלך וישוב לתוך ההיכל בבושה רבה והכנעה גדולה. ועוד כי מ"ז היא עבירה כמו מוליד ממזר ע"ד רחילא בתר רחילא

אזלא

אלא כמו שהמחשבה היא דו"ק כך הקול עם הדיבור הם דכר ונוק' ואם יש לו. מ"ז ומדבר דברי הקודש הוה כמו ממזר שיש לו צורה כמו אדם הכשר רק הפנימיות הוא רע כך הדיבור הוא באותיות קדושים רק המחשבה היא רעה שחושב דבר אחר ומוליד ממזר דיבור קדוש ועוד יחשב כי הקב"ה אומר מדוע באתי ואין איש מדוע באתי בהתיבה ואין איש בהתיבה כי מחשבתו משוטטת בדברים אחרים :

ובכל בניך למודי ה' ע"ד תפלתו של חוני המעגל שהיתה משנה כביכול רצון הבורא ית"ש. וכן משה רבינו ע"ה כדאיתא בזוהר זכור לאברהם וליצחק וליעקב אחיד ליה בדרועא וגופא פי' כמשל א' שלוקח את חבירו אצל היד ואינו מניח אותו לילך ומשנה רצונו כך כביכול אחז בהו"י ומשנה רצונו ית"ש וכן רבי יהושע אומר אין משגיחין בבת קול ואמר הקדוש ב"ה נצחוני בני וזה בניך למודי ה' שלומדים כביכול את השי"ת :

הבן מעלה באביו תפארת שמפאר בבן שלו וכל המדות אהבה נולד בו וגם יראה כן כביכול למעלה כשאנו עושים מעשים טובי' שיהי' להקב"ה תענוג כביכל אהבה ויראה והתפארת :

אלהיכם כהן הוא פי' אין עובדין את השי"ת אלא בכח שנתן ובמחשבה ובדיבור וזאת היא עולם המחשבה . ועולם הדיבור כמלא מחמתו דעובדים אותו. וזהו הקב"ה כהן שהוא שעובד בעצמו כביכול את עצמו. כי קבר למשה במה טביל משה נקרא השכל ולפעמים אין יכול לעבוד את השי"ת מחמת שנסתלק השכל במאי טביל מה תקנה יש לו א"ל בנורא פי' בהתלהבות שנופל על האדם ההלהבות גדול דאפילו אדם פשוט יכול לבוא למדריגה גדולה ע"י זה. כי המדריגה הזאת אין מחמת עובדא יכולים לבא שהולך לאחוז א"ע לאין שכשהוא חושב א"ע ליש אין הקב"ה מתלבש בו שהוא י"ת אין סוף ואין כלי יכול לסבלו אבל כשחושב שהוא אין ושוכח בעצמו שאינו מבקש על עצמו רק על השכינה שאם הוא מבקש על עצמו הוא דבוק בגשמיות וזמניות. אבל כששוכח בעצמו ואינו דבוק כלל בתאות עוה"ז אז הוא יכול לבא למעלה מזמניות דהיינו לעולם המחשבה ששם הכל שוה החיים והמות ים ויבשה וזו פי' הזוהר מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל וכו' אלי דייקא דהא האי מילתא בעתיקא תליא והיו צריכים להפקיר א"ע ולשכוח בצרתם כדי שיבואו לעולם המחשבה ושם הכל שוה והיו יכולים לילך אפילו ביס אבל אם אדם דבוק בתאות עוה"ז אינו יכול להפשיט את עצמו מהגשמיות שכשהוא מתאוה לאיזה דבר נמצא הוא בהתחלקות טו"ר. וזהו בז' ימי הבנין והאיך יבוא למעלה מזמניות ששם הכל אחדות פשוט דהיינו בינ"ה וזהו שלהבת י"ה חכמה ובינה ואז כשיש זיווג אהבה ויראה נולד תנועה באיברים בידים שאה"וי העליונים היינו א"וב מתגלים בידים דהיינו ח"וג ולפעמים נולד השתנות בקול :

אין אשה אלא ליופי פי' הקב"ה ברא את העולם הגשמי הזה וברא בתוכו את האדם בצלמו כדי שישרה בתוכו כמשל בית השרים בבית הועד שרושמין מבחוץ זה ביתו של פלוני . ולמה עשה זאת הלא כל המלאכים הם כשלים העולם ואורות מצוחצחת פי' עולם יפים עד מאוד. אך שיפה הדבר הזה מאוד כמשל הצפור המדבר לפני המלך אף ע"פ שמדבר דברי שטות יש למלך תענוג גדול יותר מכל הדברים שמדברים דברי' שכל כך כשהחומר עכור כשמעלה במחשבתו את כל העולמות נופלת עליהם חיל ורעדה מחמת יראתם של השי"ת ורואים אור גדול מצוחצח וכ"ז נתגלה מחמת האדם השפל שבעולם ומולד התפארת גדול מאוד וזו אין אשה וכו' פי' הגוף נקרא אשה שמחמת הגוף נולד יופי גדול :

נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים פי' בשביל מה שעושה המצוה הזאת מעוררים אם בשביל עולם הזה מביא שפע בעולם הזה ואם בשביל עולם הבא מביא שפע בעוה"ב . וכפים נקרא המצות שהם גורמים שפע הכתיבה כמו היד שמוטיב וראוי שלא לעשות רק שיהא להקב"ה תענוג כמשל הצפור המדבר (עיין בדיבור הקודש) כך השי"ת מניח שירה של כל העולמות לאין קץ וכל המלאכים חשים לשמוע

לשמוע, את דבורי האדם ויאמר בלבו מה אני כבזה, ושפל שאביא תענוג גדול של הקב"ה בכל העולמות ואל יאמר שמחמת שפלותו אין להקב"ה תענוג אלא אדרבא הוא י"ת שוכן את דכא ושפל רוח. והתענוג הוא דבר גדול אז תתענג על ה' וצריך לעשות בשביל זה המצות וזהו נשא לבבנו פי' מחשבתינו א כפים פי' להמצות שהמצות יהיו לשם אל בשמים דדוד אמר כי חסד ה' מלאה הארץ דבר גס כזה יתלבש בו רוחני כזה. ומרע"ה אמר אשר מי אל בשמים פי' מי נקרא השכל שאינו מושג וזו מ"י פי' מדות מי הוא א"ל לשון חסד בשמים שהמדה הזאת הוא בהירות גדול מאוד שאפי' שמים אינם סובלים אותו רק מחמת חסד. וזו פי' הקב"ה מנענע בראשו כמשל א' שמנענע הכלי שיקבל יותר. וזה שאמר בפרקי היכלות כשהקב"ה שורה על הכסא נופל על החיות אש חרשות פי' כשהקב"ה שורה על הדיבורים אז נופל על חיותו של אדם אש חרשות פי' יראה גדולה כמו החרש והמסגר שכשפותחין בדבר הלכה הכל נעשים כחרשין שאינם מבינים מה שמדבר כך נופלת עליו יראה ואינו יודע היכן הוא ואינו רואה ואינו שומע כי נתבטל כח הגשמיות. וזה פי' אשרי למלך שמקלסין אותו בביתו כך שיהי' הגוף ביתו של הקב"ה דצריך להתפלל בכל כוחו עד שיופשט מהגשמיות וישכח בעצמו רק הכל חיות בשם יתברך כל עשת מחשבותיו יהא בו ולא יהא זוכר כלל כמה הוא מתפלל בכוונה דא"כ הוא זוכר בעצמו וכל זה הוא ברגע אחד בדביקות רבה דהוא בא למעלה מהזמן :

יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בו"ד א"ל עד כאן ותו לא א"ל הלואי. תדעו כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם פי' דיש ב' מיני יראה א' שמתירא לפני המלך שלא יענים אותו. והב' שיש לו בושה לעשות דבר לפני המלך. והם סברו שצריך אותם כמורא בשר ודם מחמת יראת עונש לכך אמרו ותו לא א"ל הלואי וכו' אומר שלא יראני אדם שהוא מחמת בושה וצריך שיאחז בשניהם באהבה ויראה כאחד דיש מתפלל במרה שחורה וסובר שמתפלל ביראת ה' וכן סובר שמתפלל באהבת ה' והיא באמת מרה אדומה אמנם כשהוא באהבת ה' ומחמת זה נופל עליו יראה ובושה ורוצה לפאר הש"ת ולנלא הילה"ר בשבילו אזי הוא טוב דליכא ענפים מתפרדין. ואהבה לחוד בלי יראה איתא בזוהר דנקרא מוליא ז"ל שרוצה להמשיך מדת חסד וכלא אקבל פי' בלא יראה. אמנם אהבה ויראה אי אפשר לבא לה כי אם כשמאמין שהש"ת לפניו ומדבר בדחילא ורחימא כמו שמבין אז תפול עליו יראה עד שיפשוט מהגשמיות וכשיהא לו אמונה שזאת היראה היא השכינה ילך להלאה ויבא לפנים הנראים וכשילך עוד להלאה יבא לפנים שאינם נראים וזהו דע את אלקי אביך שתהא מקושר אליו בהתפשטות הגשמיות ויהא רואה שיש אלהי בעולם ואף אם הכופרים יאמרו לך מנ"ל הא לא יזיית אותם כמשל אחד שרואה דבר גשמיות ואומר על זהב שהוא של זהב אע"פ שאומרים לא של זהב הוא אלא של כסף הוא הדבר שרואה אעפ"כ יודע הוא בוודאי שזהו הדבר הוא זהב. כך כשרואין בעין שכלו את הקב"ה לא יפסיד שום דבר את אמונתו ומתחלה נופלת יראה שירא שימות מיד ואם יקבל על עצמו אף מיתה תפול עליו יראה העיקרית וזו כבוד נאלל. דעבודה הפשוטה הוא כבוד נברא שמחמת גודל הנבראים עובד אותו יתברך מחמת גדולת עבד ניכר גדולת רבו. והוא נקרא עבד להקב"ה שעובד אותו מחמת עבדיו אבל יבא למדריגות בן כמובן שאוהב את אביו אע"פ שלא עשה לו שום טובה ונאלל הוא לשון הפרשה בשביל זה הוא אוהב אותו :

איתא בזוהר בסבא פ' משפטים עולמתא שפירתא ולית לה עיינין. דיש ב' מיני עבודה א' שעובד את הש"י מחמת תורה ומצות ויש לו חשק יותר. רק צריך שלא יעיין על עבודתו שלא יבא לידי פניה וזו. ולית לה עיינין שאינו מעיין על עבודתו כי צריך שלא יעיין על עבודתו : וגופא טמירתא ואתגליא : ע"ד הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה פי' בג' דבורים ע"ד ישראל עלה במחשבה כביכול המחשבה הראשונה נקרא גם דיבור ואח"כ הי' צריך

כביכול לצמצם א"ע דרך כמה עולמות עד שיסרה בהאדם וזהו הדיבור הב' ואח"כ ברא את האדם וזו הדיבור הג' ואח"כ אם לצמצם כביכול א"ע בשבילו ראוי שלא לעשות עבירה אך אם יחשוב זאת תמיד יבוא לידי פניה לכן צריך לחשוב שהוא אין דהיינו טפה סרוחה וזו וגופה שמירתא הוא הגוף פעמים צריך שלא יחשוב בו דהיינו בעת עבודה לא יחשוב בו . ואתגליא דהיינו כשיבא לו פניה : נפקת בלפרא ואתכסיאת ביממא : ע"ד ויכסס אברהם בבוקר האהבה נתעוררת כשהקב"ה דורש אותו כמשל א' שקרא לו המלך בעצמו מניח כל עסקיו והולך לפני המלך אע"פ שאם לא קרא אותו המלך בעצמו הי' צריך הכנה גדולה וזריזות לזה אעפ"כ כשהמלך קורא אותו הולך בזריזות אף בלא דעת כי הולך בידיעתו של המלך וזו נפקת בלפרא לשון בוקר פי' האהבה בו ית' הוא בבוקר : ואתכסיאת ביממא : שכשבא לו פניה מתכסה א"ע : ואתקששת בקישוטין דלא הוי קשוטין . דיש ב' מיני קשוטין א' הוא מזהב וזו אינו חידוש ויש שעושה אותה.... פי תכשיטין וזו יותר חידוש וכך כשאדם משים על לבו כמה לא עבדתי את השי"ת ומחמת זה עובד את הקב"ה יותר וזו מקשט השכינה מחמת דברים לא טובים וזו ואיתקששת בקישוטין דלא הוי קישוטין :

אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו . דיש ב' מיני מדריגות הא' מחמת תורה ותפלה מחזיק יותר לעבודת בורא יתברך הב' אף על פי שעובד בלא שכל אעפ"כ מחזיק יותר לעבודת הבורא כמשל א' שנסע הרבה מילין לעיר אף על פי שמסיתין אותו שלא יסע לעיר ההוא . אומר הלא נסעתי כ"כ הרבה איך אניח באמצע . הצדיק נקרא כל שהשכל הולך ע"י . ונקרא אפרים שפרה ורבה מחמת מצותיו כנ"ל . ויש עוד מדריגה שנקרא מנשה לשון שכחה ע"ד כי נשני מבית אבי ששוכח מהקב"ה והאדם יתן אל לבו הלא לא עבדתי את ה' כי לא נקרא עובד ה' כ"א באהבה ויראה הוא מה שתפול עליו יראה ולא מה שמעורר א"ע ליראה כי זה רק העלאת מ"ן רק היראה העיקרית שתפול עליו חיל ורעדה ומחמת פחד. אינו יודע היכן הוא והמוחין נזדככו ויורדים דמעות אבל כשאינו כך אע"פ שנראה לו שהוא אוהב את ה' בוודאי אינו כלום . כי זה השער לה' יראה הוא שער לאהבה ואם אינו בשער היראה איך אפשר להיות באהבה ע"ד נודע בשערים בעלה כשהאדם עם השכינה פי' עם היראה מתחבר אליו הקדוש ב"ה דרכו של איש לחזור אחר אשה הקב"ה שהיא נקרא איש מחזיר אחרי אשה פי' מי שיש בו יראה שנקראת אשה ואז נקרא עם ה' כי חלק ה' עמו והוא אינו אפילו עבד ומכש"כ שאינו במדריגה ההוא שתפול עליו יראה ואין הוא עובד את ד' רק מצות אנשים מלומדה והוא סובר שאוהב ד' ואין זה רק שמחה הוללות ע"כ ישב א"ע בכל לבו ויעבוד בחשק יותר וזה נקרא מנשה כי מחמת ששכח את ד' עובד אותו יותר וראובן ג"כ פי' כמו אפרים דלעיל ע"ד חזי במה ברא אתינא לגבך ושמעון הוא שם עון :

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים . שתמליכו את שרים שלמעלה . פי' ע"ד מי גרם שאהיה משמש לפסילים אתם פי' בשביל שהיו עובדים ע"ז של בבל המשיכו כל המרכבה לבבל כמו שראה יחזקאל שחיות של העולמות בידם וכל מה שעושים ממשיכים את ד' לזה ואם הם עובדים את השם אז ממשיכין את כל העולמות תחת שולטנותו ית' וכ"ז זכו בשביל קבלת התורה שירדו למצרים לברר. הי' מאמרות שבהם נברא העולם ומאמר הוא לשון רך שהי"מ עדיין אינם בחוזק כי שמא לא יקבלו את התורה וכשניתן להם ה"י דברות נתחזקו וזה דיבור לשון קשה שנתחזקו העולמות :

גדלו לד' אתי ע"ד כאשר דבר מלך שלטון מי יאמר לו מה תעשה דהמלכות היא הדיבור והמחשבה היא מדריגה יתירה על הדיבור ע"ד לב מלכים ושרים ביד ד' וכשעולים הדיבור יש לו עליה שנכלל בעולם המחשבה אזי אינו נראה כלל רק עולם המחשבה נראה יותר גדול כביכול וזה גדלו לד' הדיבור אומר שתגדלו אתי פי' עמי . או יאמר ע"ד משל מלך שיש לו בן חביב והולך בבגדים נאים ובא לפני המלך ואם

נתלכלך

נתלכלך הבגד שלו אזי המלך בעצמו מקנחו ואין לו בושה בפני הבריות כי אוהב אותו מאוד ואהבה היא מדריגה יתירה על הבושה. ואעפ"י שהוא עבד להבן ואין ראוי להיות עבד אעפ"כ עושה זאת כי עבדות נעלה במדריגה יתירה באהבה. ואם אחר מלכלך בגדיו לפני המלך חייב מיתה כך כשאחד מגנה מדתו של צדיק שמקושר תמיד בהקב"ה נקרא כופר באלקי ישראל כי נוטל התפארת של המלך :

גדול ה' ומהולל מאוד בעיר אלהינו. פי' ע"ד משל אדם שיש לו התרחבות מלבים לו יותר שכל וח"ו להיפך אם יש לו צער נתלכלכה דעתו כך כביכול כשאנחנו עושים מעשים הגונים נתרחב עולם השכל ית' ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים וזו אימתי י"ת גדול בעיר פי' בגוף של אלהינו שהשכינה שורה בו :

הטוב כי לא כלו רחמיך והמרחם כי לא תמו חסדך מעולם. והל"ל בהיפך אך י"ל דטוב נקרא הטוב הגנוזה בדבר. כדאיתא כי טוב לגנוז. כי הירח מקבל אור מהשמש והשמש נקרא טוב שגנוז בתוכה אור הלבנה וחסד נקרא מה שנמשך לד"א אך המסכה מלמעלה למטה ע"י רחמנות שיש לו מדרינות רחמנות על המדריגה התחתונה. והרחמנות הוא נחלה בלי מצרים וזו הטוב כי לא כלו רחמיך להמשיך למטה והמרחם כי לא תמו חסדיך פי' המסכה מעולם לעולם :

לך אכול בשמחה. עד"מ אם נותנת לינק לתינוק שלה הוא מחמת רחמנות אבל יש בן שעובד ונותן לאמו לאכול כך כביכול ישראל. מפרנסין לאביהם שבשמים ואעפ"י שלא שייך אצלו יתברך. מ"מ כמשל אחד שיש לו תענוג הוא שבע. כך כביכול אז תתענג על ד' כבי' למעלה מהשם. ומביאים התענוג בו יתברך. וזו לך אכול בשמחה. שהכל בא מעולם השמחה ואתה תהי' במדריגה שתהא אתה גורם השמחה :

כל הנשמה תהלל יה. על כל נשימה ונשימה תהלל יה. ע"ד ויפח באפיו נשמת חיים וכו': נפיח מתוכו נפיח פי' מלבו דבכל דבר יש משה פי' כשנצרף ל' שערי בינ"ה לאותיות משה אז הוא אותיות נשמה ונשמתו היא מבינה. והחיות יורד בעולמות מטי ולא מטי כי הגוף אינו יכול לסבול שיהי' בו החיות ביותר וגם החיות אינו יכול לסבול שיהי' בגוף. לפיכך הולך החיות בגוף ומיד חוזר למעלה. וזו השכל והכל נרשם בהחיות הן מה שחושב הן מה שמדבר ועושה נרשם זאת על השכל וכשעולה למעלה החיות נגלה כל זאת למעלה כמשל צורף שבוחן כסף בשיפשף אבן כך נגלה כביכול למעלה בשיפשף החיות בלב וזו לרגעים תבחננו. והאדם ראוי ליבוש לחשוב או לעשות דברי שטות כי בהליכות השכל הולך. זאת המחשבה או המעשה למעלה דרך כל העולמות :

נגיד שמא אבד שמא שהקב"ה קודם שברא את העולם היה כביכול לא ניכר מלכותו דאין מלך בלא עם. דמדריגה עליונה לא נכרת עד שיש מדריגה קטנה. ושכלו וגדלו ועולם יכלתו אינם יכולים להשיג כל העולמות רק למקום אחר למקום עד שיכולים לסבלו י"ת וע"ז נקרא אדון בשביל שיש לו עם. וכ"ז שיש לו עם בשביל שמצמצם א"ע כמשל האב שמצמצם את דעתו בשביל בנו ועושה מעשה נערות בשביל שאינו משיג שכלו הגדול. כך השי"ת מצמצם א"ע בשביל. שיהא לנו תענוג. ולכן אין אנו רשאים לומר כן רק בשם אדני דאין אנו משיגים רק השכל שבעולמות שמצומצם והוא מכח שרצה להיות אדון. אבל הויה ב"ה שם בעצמו אין אנו משיגים וכל העולמות אין יכולים להשיג רק בהתפשטות הגשמיות והתגברות כח הרוחני כמו כהן גדול. ביוהכ"פ שאז הוא שבת שבתון דקדושת שבת משפיע בכל העולמות ושפע ימי המעשה. ויוהכ"פ קדושתו למעלה שאין בו אכילה ושתיה. ויכול להשיג מקצת השכל שלמעלה מעולמות לפיכך הזכיר את שם המפורש שהוא שם העצם יתברך וזהו נגד שמא שרצה להיות נגיד. אבד שמא הוצרך לצמצם שם העצם ית' ע"ד כי יד על כס יה כנ"ל :

וידע אלקים. פירש"י נתן לב להתבונן. פי' שהביא את המחשבה להגלות כביכול והוא נקרא עלמא דחירות ויתפרדו כל

פועלי און ולפיכך יצאו קודם זמנם כי נפלו כל הקליפות:

בים דרכך פי' דים אהבת אשה. ובאהבת אשה יש כמה אהבות כמו אמנון שרצה להתבשל לו הלביבות וכן שאר אהבות זה האהבה נקרא ים מראשי תיבות יסוד מלכות וזו האהבה היא האהבה הכלולה. ויש אהבה שבאה מחמת מדות. כדאיתא בזוהר מחמת רצועה דלק. בורח הוא אל השי"ת אהבה מחמת התפארת וזו נקרא מים פי' מים שזו ג"כ אהבה ודרך נקרא דרך כבושה וזו בים דרכך היא הדרך הכבושה ושביל נקרא דרך שאינה כבושה היא במים רבים היא הבא מחמת מדות אחרות. ועקבותיך לא נודעו עקב נקרא המדריגה התחתונה ולפעמים יש להם עליה כגון מחשבת זרה כשבא בתפלה כידוע וזו פי' הוראת שעה היתה. שעה מלשון ובל ישעו בדברי שקר פי' שהיתה בזה עת שצריך לעלות את הדור הזה כמו אליהו בהר הכרמל שהקריב בעת איסור הבמות שהיה צריך להעלות כל הדור שהיו עובדי עבודה זרה. רק צריך שלא יחשוב מ"ז בכיון. וזו ועקבותיך לא נודעו. שיהיו בלא כוונה:

נקבה תסובב גבר פי' דהטבעים להיות כל אחד מישראל עושה רצון הבורא י"ת כמו האיברים עושים רצון השכל אם השכל חושב לילך למקום פלוני הולכים גם הרגלים. והן האיברים. כן השי"ת השכל השלם ואנחנו איברים שלו כביכו"ל. וראוי לעשות רצונו. אך החומר הוא מעכב את האדם מן העבודה. אך קשה הלא החומר הוא ג"כ ממנו י"ת למה מעכב. אך מפני שהוא גשם גדול. ולא ראה אור מימיו. וסובר שאין שם אור. אך כשיבוא משיח בבי"א אפי' הגוף יבא למדריגה גדולה שלא יעכב העבודה. ואדרבא יעבוד את ה' ביותר כמשל בן המלך כשצר לו בורח אל אביו וכשצר לו מאוד אזי בורח יותר כך הגוף בחשכות גדול וכשיראה מאורות אזי ירוץ מאד. והצורה נקרא גבר והחומר נקרא נקבה וזו נקבה תסובב גבר הגוף תסובב גבר הוא הצורה ויעבוד יותר:

זכור לאברהם וכו' איתא בזוהר אחיד לי' בדרועא וגופא דמלכא. שהצדיק הוא מקושר להשי"ת שכל מקום שאדם חושב שם הוא וכשחושב בהשי"ת אזי מקושר לו י"ת ואם חושב בהעולמות אזי הוא מקומו בהעולמות. נמצא מקשר את העולמות עם הקב"ה. וזה פי' עיני ה' אל צדיקים עין נקרא שהשגחה שהשגחה שלו מסורה ביד הצדיק על ידיהם הוא משגיח על העולמות. וז"ש עיניך בשדה אשר יקצורון דהיא היתה צדקת וכשהיתה משגחת על השדה כביכול הוא משגיח ע"ז. והיתה הברכה בו. ע"ד זכאה מארי מתניתין דאכפייהן אנפי שכינה איהו מלגאו ואיהו מלבר וזהו אחיד בדרועא ובגופו פי' שהיה מקושר בו ית' ובישראל פי' לא היה יכול לעשות להם רע ולפיכך אמר הניחה לי וכי תופס אני בך. ובאמת ית' היה תופס בו:

וחנה מדברת על לבה פי' דהיא רצתה לעשות דבר שלא עפ"י טבע ולא רצתה להתפלל בדיבור כי בדבר ה' שמים נעשו. והם העולמות התחתונים וכשרוצים לעשות דבר שכנגד העולמות צריך לעשות הדבר במחשבה כי שם הכל אחדות מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק ולפיכך וקולה לא ישמע רק שפתיה נעות שרצתה להביא זאת לעוה"ז ושפתים נקרא מדרגה תחתונה של ה' מוצאות:

ופדויי ה' ישובון ע"ד שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב פירוש שיתא הם ו' מדריגות שנין שהם משתנים הוי עלמא כך מתנהג העולם. וחד חרוב. כשבא הכל לאחדות חרוב ונתבטל העולם ממציאות. צדיקים מה הם עושים הקב"ה עושה להם כנפיים כנשרים. פי' ע"ד הקב"ה הראה למשה אוצר הגדול ומתנת חנם שמו. שהראה לו הקב"ה בהירות גדול שאין מחמת עבודה יכולים לבא לה שעולם המעשה נתבטל שם ממציאות כמשל מלך שיש לו עבדים רבים ועובדים אותו יש אחד שאוהב אותו המלך ואין המלך מניח אותו לילך אפילו רגע אחד ואינו יכול לעשות שום עובדא להמלך וכשעובדים העבדים אותו בתמימות אומר בלבו אהי' לזה העובד אוהב נאמן ואפי' כשהוא חוטא גדול כשבא לאהבה הזאת נתקבל

נתקבל בתשובה כמשל אב את בנו אעפ"י שעושה מעשה נערות דברי שטות נראה האב מחמת אהבתו. וזה פי' כנפים כנשרים דהנשר מחמת רוב עפיפתו בגובה מאוד עד שמגיע ליסוד אש נשרפו כנפיו. כך הצדיקים מחמת מעשיהם הטובים באו לבהירות גדול עד שאין משיגים ונופלים ממדריגתם עד שעושים עוד מעשים טובים ומתדבקים עוד בו ית' וזו פירוש ופדוי ד' ישובון· העושים תשובה הם פודים את ד'. ובאו ציון ברנה ציון נקרא מה שנתעלם כביכול הקב"ה בגלם באהבתו ישראל בתמונתם כידוע ע"ד במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים כידוע. ובא לציון ברנה. בשמחה גדולה:

צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה ע"ד דאיתא בתיקונים הקב"ה הולך מדוך לדוך ואתר לאתר שימלא צדיק שיסרה עליו ע"ד ברבות הטובה רבו אוכליה מה כשרון לבעליה כי אם ראות עיניו דכל הדברים בהם התלבשות מדותיו כידוע צריך להעלות הכל אל השי"ת למשל אחד הילך לעיר וראה שם מלחמה או שאר דברים מעשיות וכשחושב זאת יש לדבר זה עליה כי בחכמה איתבררו ואח"כ כשמספר זאת בפני בני אדם צריך שיבוא זה הדבר לדיבור והצדיק הזה שמקושר תמיד להקב"ה מעלה את הדבר כשנופלת המחשבה הזאת בתפלתו כידוע וזה הדבר הוא אבר מהשכינה וזו ברבות הטובה כשמעלים דבר להקב"ה רבו אוכליה זה מעלה הדיבור וזה המעשה כידוע מה כשרון לבעליה למי שנסע לעיר הזאת וראה את הדבר הזה או שראה מעשה בו כי אם ראות עיניו אבל העליה בא ע"י הצדיק ולפעמים שיהי' זמן מרובה קודם שיבא להצדיק שיעלה אותה אל ד' וזה מדוך לדוך שהולך המחשבה לעיר הזאת כמה פרסאות להצדיק וזהו צאנה כשאתה יוצא מהקב"ה. וראנה. אתה רואה בנות נקרא הגילוגות שלמטה ציון הם סימן למלך שלמה פי' להקב"ה כי כל מה שרואה אידכר בהקב"ה אפילו כשרואה בהמה חושקת לדבר ידוע שיש בה. דהיינו אהבה יזכור באהבת הקדוש ב"ה. או יאמר דיש ב' מיני אהבה אחד מחמת שמדבר דבורים ונתעורר בו אהבה. ויש שמחת אהבה נתבטל הדבר מאליאות שאינו יכול לדבר וזהו כשאתה יוצא מהגוף וראנה כדלעיל בעטרה וכו' הדיבורים נקראים עטרה שמסבבין את השכל כשמדבר בכל כוחו אזי הוא כולו בהדיבור וכשהולך להלאה יבוא לאותיות המחשבה ואח"כ למעלה מהאותיות כולם צריך כי נתבטל כח החומר. ואין לו כח רק מהריח ואח"כ להאורת מלוחאת הכל. בלי שום זוהמא והכל אם יש לו זכות:

רני עקרה לא ילדה ע"ד דאיתא בס' עשרה מאמרות יבעלוך בניך ע"י הבנים יהי' לך לבעל: פי' לפירושו ע"ד ישראל עלה במחשבה שקודם הבריאה עלה לפניו ית' התענוג ממעשה של הצדיקים כידוע ומחמת זה ברא שמחמת שעלה לפניו תענוג הצדיקים נעשה רצונו לברוא את העולמות היה הוא יתברך נו"ק כביכול להצדיקים והם היו לו זכר כב"י ודו"ק והבן זה היטב ועכשיו כשאנו עושים מצות אנו מקבלים ממנו ית' שכל והוי הוא ית' זכר ואנו לו נו"ק ומולידים את המצוה וח"ו אם אדם עובר עבירה ואח"כ עושה תשובה הוא מעלה את העבירות כידוע ויש להשי"ת תענוג אפי' מהעבירות וזהו רני עקרה שאין לה מצות כי רבים בני שוממה מבני בעולה מן העבירה נעשה מצות רבות:

רני ושמחי בת ציון הנני בא ושכנתי בתוכך בת נקרא הגוף דבת נקרא עיר. ועיר נקרא הגוף. וזו הבנים ירשו. בן נקרא הנשמה שהיא מבקשת מהשי"ת לאכול (להאכיל) להגוף. וזהו הבן ירש עלמא דכסופא. והבנות פירוש הגופים. יזונו. שיש להם לאכול. וזהו שמחי בת הגוף של הצדיק. הנני בא ושכנתי בתוכך. בתוך הגוף:

אודך ה' כי אנפת בי ע"ד משל אדם אוהב בנו הקטן ומכה אותו מחמת אהבה והתינוק מתחיל לבכות. וכשמתחיל לבכות אביו מצטער ומנשק אותו וזהו כי אנפת בי. האף הוא בי שאני סובר שזה מחמת האף ובאמת אתה עושה מחמת אהבה. ישוב אפך. פי' מכתך כביכול כנ"ל ותנחמנו אתה מנחם אותי. או יאמר ע"ד ג' ניתנו ע"י יסורים עוה"ב וכו' כשאדם נצרך להעלות דבר. צריך ליילך

לילך למקום ההוא אפי' אם המקום ההוא מלוכלך. כמשל מלך שנפל חותמו למקום רקק צריך לילך לרקק להעלות את החותם כדי שיאהב למלך. וזה ידוע דהוא ית' בעצמו עובד א"ע. וזו הוא ישוב אפך אתה בעצמך ישוב ידך אתה מנחם שאני אהוב אליך על זה:

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך. ע"ד יודע היה בצלאל לצרף האותיות שנברא בהם שמים וארץ. המשכן היה חיות של כל העולמות. ויובן ע"ד משל הנשמה היא חיות הגוף. והנשמה בעצמה אין לה תמונה רק אנו מכנים אותה בשם הגוף זו חיות היד או הרגל. וא"כ בצלאל שעשה המשכן שהוא חיות העולמות הוצרך לידע איך להכנים החיות בעולמות. והוצרך לידע האותיות שנברא בהם העולמות. וכל מה שיש בעולמות היה במשכן. ואיתא באבות בעשרה מאמרות נברא העולם. והלא ט' הוי. בראשית נמי מאמר הוא. וקשה למה לא כתב ויאמר אך המאמר הזה אינו מושג רק המדריגה התחתונה שלו הוא מושג. וזו דהתרגום של דבור הוא ארשת והדבר ההוא הוא היולי של כל המאמרים שכל המאמרים ממנו באו. ובמשכן היה צריך להיות ג"כ זה. וזאת היתה המנורה שנתקשה בה ולא היתה יכולה להעשות ע"י אדם אלא מאליה. דעליה היה העדות שהשכינה שורה בישראל. וזו נקרא שמן זית שהבהירות בעצמו שורה עליה כמו האור על השמן. וכל שאר המאמרים נקראים זית שהשמן אגור בתוכו ולכך לא כתיב בפי' וידבר ה' אל משה או ויאמר דזה פי' של שמן זית הדיבור שלו אינו מושג אפלו ויאמר לשון מחשבה לא שייך:

באל שדי שאמרתי לעולמי די ע"ד דכל מה שאנו מפארים אותו יתברך דאיהו סביל כל עלמין ונותן חיות בהיכלות. כ"ז כאין נגדו כמשל אחד שמשבח את שמשון הגבור שנשא חוט השערה ועדיין אין המשל דומה לנמשל דהעולמות יש להם שיעור והוא ית' אין סוף אך דהעולם אינם משיגים יותר וזו לעולמי די לפי עולם העבודה הוא די. ושמי ה'. הוא שם העצמי ית' לא נודעתי. פי' לא נתחברתי שיעבדו אותי מחמת עצמיותי ית' שאינם סובלים את העבודה ההוא אבל משה עבד מחמת עצמיותי. ואבאר עוד ע"ד מעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. דהקדוש ברוך הוא ברא את העולם כדי שיהיה לו תענוג מהצדיקים כגון אברהם ומקודם לא היה עדיין שעשועים לפניו יתברך והיה אלו שעשועים יום יום מחמת ב' מיני מדות טובים ורעים. שאם היו תמיד עובדים את ה' לא היה שעשועים דתענוג תמידי אינו תענוג כידוע. וזה בעבר הנהר. במדרגות התחתונות. ישבו אבותיכם. ולמה היה זה בשביל העולם. כדי לנעות המדריגות התחתונות מי הוא זה תרח ואקח את אביכם זה את אברהם מעבר הנהר. שהיה עשו שעשועים. ואתן לו את יצחק וגם עם יצחק היה שעשועים ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו. דאל"כ היה תענוג תמידי. ואי קשיא למה לא כתיב ואתן לאברהם את ישמעאל דישמעאל לא נקרא בן אברהם אלא בן האמה שהוא היה הכנה ללידת יצחק שזיווג של אברהם ושרה היה מזכך שלא יוכלו להוליד בגשמיות רק ברוחני. נפשות הולידו בזיווגם. ולכך נתנה שרה את הגר לאברהם להוליד את ישמעאל וזו אהבה גשמיות נולדה בעולם והיו יכולים להוליד בגשמיות. ואח"כ היו במצרים עע"ז ולא היה תענוג. יצאו ממצרים היו שעשועים. ונחזור לענין ראשון מה כסא של ג' רגלים פי' הג' מדות דבחטא של עגל פגמו במדות אהבה ויראה ותפארת. שפארו את העגל ונטלו גאותו ית'. כביכול אמר ואעשה אותך לגוי גדול. שהוא עובד מחמת עצמיותו שמלא כל הארץ כבודו והוא חושב אותו תמיד ומיד בחשבו נתבטל תאותו הגשמיות. וזו כסא של רגל אחד שהוא עבודה מחמת אחדותו פשיטא שאין יכול לעמוד שלא יבא למדריגה הזאת. ולא יחשוב איך יזמין לו הקב"ה פרנסתו כי בזה מצמצם פרנסתו ח"ו:

יום ליום יביע אומר. למשל מלך ששלח אנשי חיל למלחמה עם כמה שרי אלפים ושרי מאות ואח"כ כשמנצחים את המלחמה מפארים כ"א את שר שלו זה אומר שר שלי עשה כך חכמה ונצח. וזה אומר כך וכו' כך השמש והירח וכל הברואים נבראים למרך

האדם לשמש אותו . וכשהיום הולך מתפאר בו זה הצדיק עשה כך טוב בו . וזה הצדיק כך . וזה יום ליום יביע אומ"ר לשון התפארת ולילה יחוה דעת . אפילו כשהוא בא בחשכות . כגון מ"ז בעת התפלות הוא מעלה אותה בזכרו כי האותיות הם אותיות קדושים ומקנאים א"ע בהאותיות הקדושים בסוד ותקנא רחל באחותה ורחל נקרא האותיות שבמדריגת התחתונות כרחל לפני גוזזיה נאלמה . ולאה נקרא האותיות שבמחשבה והם מתקנאים כשרואים את בהירות אותיות הקדושים :

בעמדם תרפינה כנפיהן . ישראל כשמתפללים בעמידה המלאכים תרפינה כנפיהן . כנף נקרא מה שעובדי' להקב"ה בשפורחים ממדריגה למדריגה וכשהאים הישראלי עומד בתפלה והאותיות באים למעלה וחשוב אצלו ית' יותר מכל מיני שירות המלאכים . והם נרפים כי אומרים בעצמם שעבודתם כאין לפני עבודת בשר ודם וכשאותיות שבקליפה רואים זאת מתקנאים ובאים המחשבות הזרות בתפלה כדי שיעלה אותם להקב"ה . והמלך שבנו בשביה כשנודע לו מהבן הולך בזריזות ליקח אותו . כך כשמביא את המחשבה זרה לבחי' דעת . והדעת הוא מדתו ית' יש להמחשבה זרה עליה אל הקב"ה . ואז כשבא המ"ז למעלה . יש להקב"ה יותר תענוג מהאותיות שבקדושה דזה תענוג תמידי וגם ע"ז יש מדות לחכמות :

כי רחץ ה' את צואת בנות ציון כמשל שרוצים את ארמון המלך כדי לשרות בו המלך . והוא ירחץ את צואת פי' עם הצואה. כמשל בן קטן אעפ"י שמלכלך א"ע בטיט וצואה יש לאביו תענוג מפני שהוא בנו כך השי"ת משעשע א"ע בילד שעשועים . אפילו עבירות נעשה להם כזכיות כשעושים תשובה . ישמע מהיכלו קולי . היכל נקרא הדיבור וצריך להתפלל רק מפני שמביא הדיבור לו ית' וכשמתפלל כך מניחים אותו כל המשמורות . על דרך משל חותם המלך שנושא אותו בן כפר אעפ"י שאינו הגון לבא לפני המלך מניחים אותו כל המשמורות שהמלך יש לו [illegible] וממהרים אותו למלך כדי שיהיה להמלך תענוג מזה . כך הקב"ה מגעגע אחר הדיבור וזו ישמע מהיכלו קולי דהיינו מחמת הדיבור :

מתחלה אין לאדם השגה גדולה באהו"י הבורא יתברך . ונופלת עליו יראה וזה מראין לו מלמעלה כדי שידע באיזה אופן יתחזק א"ע לעבודת השי"ת :

אליהו חי לעולם . אעפ"י שהוא מורכב מד' יסודות והם בזמניות אך השורש של הד"י הם אחדות . וכשמושך האחדות בהם מתגדלים ובאים למעלה מזמניות ובאים לאחדות פשוט . ויכול לחיות לעולם . וזה פירוש יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז . שכשהאדם רוצה לילך מהלך ת"ק שנה צריך לילך הרבה . ובחלום יכול לילך ברגע אחד מפני שהוא למעל' מזמניות והתענוג שיש לו ברג' א' שם שהוא למעלה מזמניות אין יכול כאן העולם לסבו' כי הוא בזמן והי' הזמן בטל ממציאו' כי הזמן הוא בריאה ואין יכול לקבל מה שלמעלה מהזמן :

וצפונך תמלא בטנם דכל מה שהאדם רואה יזכור בהקב"ה אם רואה אשה נאה יחשוב אלו היתה מתה לא היתה יפה . רק התפארת הוא החיות שלה . ואם אני אוהב חלק מהחיות כמה יש לי לאהוב את המחיה חיים . ואיתא בכתבי האריז"ל דמפני מה מחויב אדם לכבד את אחיו הגדול . דעיקר זרעית הוא הבכור ומה שנשאר מהבכור נולדו שאר האחים . ואם ח"ו האדם מוציא ז"ל הבכור ח"ו נמסר לקליפות ר"ל ומה שנשאר מהם נולדו הבנים הנשארים לפיכך בנים מתים קטנים כי הם ממותרות הקליפה . וכשלא יפגום האדם בברית לא ימותו בניהם אלא אדרבא הוא נעלה לגדולה . וזו וצפונך תמלא בטנם . וצפונך מהסתכלות של הקליפה ישבעו בנים הם שבעים בבנים והניחו יתרם היתרות הם מניחים לעולליהם . אבל אני בצדק אחזה פניך שאין אני בא לידי עבירה אפילו בחלום אשבעה בהקיץ תמונתך בכל מה שאדם רואה אם זכור יזכור בשם הוי"ה ב"ה דהיינו אהבה דהיינו יראה . ואם נקבה יזכור בשם אדני ב"ה כדפרישית לעיל :

המגמר בקודש מבתרומה . התורה שבע"פ מוכיח את האדם כאם את בנה

ואומרת

ואומרת כמה אוהב אתכם הקב"ה. כמשל מי שיש לו בן אהוב אע"פ שרחוק ממנו מצייר את תמונתו במחשבתו. אע"פ שבמחשבה הוא רוחניות נתהוה בתמונת גוף. כך השי"ת אפילו הגופי' שלנו הם תמיד במחשבתו וזה חומר בקודש. איך בא החומריות בו ית"ש. מבתרומה מכח המדריגה התחתונה. וכמה יש לי לרחם עליו ית' שכל מה שאני מגשם ח"ע מביא כביכול כך למעלה. וכשאתה מוליך המלך למקום מלוכלך אזי מורד במלכות ח"ו:

תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו. מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דאיתא בכתבי האריז"ל תפילין נקראים מוחין פי' מוחין נקרא תענוג והתלהבות מה שאנו דבוקים לו ית' וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך כביכול אתה נקרא בשם ד' יתברך שאתה נעשה אחדות עמו ית' והתענוג הזה נקרא תפילין שלנו. והתענוג שלו ית' שנתענג מחמת שאנו דבוקים בו יתברך נקרא תפילין שלו. ומי כעמך ישראל גוי אחד. כשהם דבוקים לו יתברך נעשה אחדות שבאים למעלה ממספר. והמספר הוא בידם כמו דאיתא במדר' אימתי ר"ה אני ואתם נלכו לב"ד שלמטה. כשהם עושים רצונו של מקום. הזמן בידם לעשות כמו שרוצים שהם למעלה מזמן. והוא ית' דבוק בנו רק המניעה מכחינו ע"ד שובו אלי ואשובה אליכם שהוא ית' שורה במחשבה. וכשאדם חושב דברי שטות ח"ו דוחה אותו ית' ולא יכול משה לבא אל אוהל מועד. השכל אינו יכול לשרות באדם כי שכן עליו הענן כי המחשבות שורה בו:

עולם חסד יבנה. פי' שכל המדות הם מחסד ולהלאה הם מכח העולם כי אם לא היה עולם מי אוהב או מי ירא ממנו וזהו זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה. מכח העולם הם באים. אבל חכם ומבין ויודע היה הוא יתברך אפילו קודם שנברא העולם. ונמצא כי הצדיקים מחמת אהבה שאהב אותם ה' ומתפאר בהם ברא את העולמות דאצל השי"ת העבר והעתיד שוין. כנ"ל. הצדיק כשהוא לומד ומתפלל יש שעשוע להקב"ה כאלו כביכול ברא בשותפות עם הקב"ה. כדאיתא בזוהר אשר אני עושה תמיד פי' ע"י

גימל

הקב"ה שהוא רצה זאת מתחילה. ומחמת זה ברא את העולמות. משל למלך שהיה לו ב' בנים ונפלו בשביה ואח"כ עמדו הבנים ויעצו עצות בעצמם לילך אצל אביהם. והאחד הרהר בעצמו שאצל אביו יהיה לו תענוגים גדולים ולכך רצה לילך אצלו וכשיש לו תענוג אזי לא תאב לילך אצלו. ואחד הרהר בעצמו כלום חסר מבית המלך כי אם אני שאני בנו. אני רוצה לשוב אל אבי שיהיה לאבי תענוג בשלימות. ולפ"ז אע"פ שיש לו תענוגים אחרים אעפ"כ תאב לילך אצל אביו כדי שיהי' לאביו תענוג והנמשל מובן מאליו:

אם אדם מתפלל ויש לו חס ושלום מחשבה אחרת אזי ח"ו הקליפה רוכבת על הדיבור. כי המחשבה רוכבת על הדיבור וזהו לסוסתי ברכבי פרעה סוסים נקראים הדיבורים. ופרעה היינו מ"ז רוכב עליו. אזי דמיתיך רעיתי יותר טוב היה אלו שתק אבל דברים היוצאים מהלב נכנסים ב"ב העליון ע"י שהבל כידוע:

כל דבר שרואה יאמין באמונה שלימה שהראו לו מלמעלה כדי שיזכור בהקב"ה ויפשוט את הדבר הזה מגשמיות למשל אם רואה כלי נאה יאמר בלבו מהיכן בא לדבר זה התפארת אם לא ממנו ית' ויזכור בתפארת הבורא ית' ובזה בקל תוכל להפשיט ח"ע מהגשמיות בתפלה:

זה ספר תולדות אדם. בלשון קושיא. וכי זה יהיה ס"ת היאך שנולד אדם. והלא הם סיפורי מעשיות דברים בעלמא. אך התירוץ ביום ברא אלהים אדם. אלקים הוא לשון אדנות. דאין מלך בלא עם. וממילא כשברא הוא יתברך את האדם נעשה מלך כביכול. וזו ביום ברא אלהים אדם כשברא האדם או נקרא באדנות. וזו ה' אלהיו עמו פי' עם הישראל הוא אלהים כביכול. ותרועת מלך בו ע"ד כל בי עשרה שכינתא שריא ומקדמא ואתיא. ותרועת פי' כשהם מחברין ח"ע אעפ"י שאין מתפללין עדיין. מלך בו היינו ממ"ה הקב"ה שורה בהם:

משל לפני התקיעות מלך גדול מלך מפואר ששלח את בניו לצוד ציד ותעו הבנים מהדרך. והיו צועקים אולי ישמע

האב

הצאן ולא נענו. ואמרו בלבם אולי שכחנו את הלשון של אבינו. לפיכך אינו שומע לצעקתנו בכן נצעק בקול בלא דיבור. ויעצו א"ע לשלוח את אחד לצעוק והזהירו אותו ראה והבן כי כלנו תלוים בך. כך הנמשל הקב"ה שלח אותנו להעלות ניצוצות הקדושה ותעינו מאבינו. ואולי מפני ששכחנו הדיבור של אבינו אין אנו יכולים להתפלל בדיבור. נשלח אותך בעל תוקע שתתעורר רחמים עלינו בקול בלא דיבור וראה והזהר כי כולנו תלוים בך. ואעפ"כ יחזיק עצמו לאין כי הוא רק כמגריפה שהיא עור ויש בה נקבים ודרך הנקבים מוציא הכלי זמר וכי יתגאה העור במה שיוצא קול זמר ממנו. כך האדם המחשבה והדיבור וכל המדות שורים בו כבתוך כלי ומה יתגאה הלא הוא בעצמו אינו כלום. ואין בו רק מדות רעות והוא מחויב להעלות אותם אל הקב"ה והוא מביא ד' ח"ו בהם. ומלבים אותו בקליפה כביכול ח"ו ר"ל ואם בא במחשבתו שהוא עובד ד' אזי הוא בוודאי גרוע מקודם:

יחשוב שהוא רק ככלי אומן כמו אומן שמכה בפטיש על האבן בחשקו ולא זהו תאות הפטיש שיכה על האבן דא"כ יפרד הוא מהאומן כך כמו שמשפיע קדמות השכל בבינה כך הוא נעשה. וכל איבריו הם רק כלים שהוא צריך לאכול כ"א ע"י איברים ולא יאכל לשם תאותיו וכן צריך למשוך דו"ר ואי אפשר כי אם ע"י דכר ונוקבא ויחשוב שהוא והיא רק ככלים ולא שמזווגים א"ע לשם תאותיו ולא יאהב את שום דבר רק את ה' ומצותיו ויאהב את אשתו כמו התפילין שאוהב רק בשביל מצות ה' ולא יהרהר אחריה כי הוא רק כמשל אחד נוסע ליום השוק וא"א ליסע רק עם סוס וכי בשביל זה יאהב הסוסים היש שטות גדול מזה וימאס אותם כך בעוה"ז צריך האדם לאשה בשביל עבודת הבורא לזכות לעוה"ב ואם יניח עסקיו ויהרהר אחריה היש שטות גדול מזה וימאס אותה כי אם רואה אשה נאה יחשוב הלא הלובן הוא מזרע האב והאודם מזרע האם דם עכור שהם סרוחים ומאוסים ואם יניח המאכל ימאום המאכל רק הנאות שזרע האב

כמשך מאהבה עילאה עולם האהבה. וזרע האם נמשך מאימא עילאה עולם היראה וזו היופי שלה מוטב לדבק באהבת ויראת הבורא ב"ה. וכשנמאס בעיניו העבירה היא נמאסים כל העבירות כי מכח זה נולד אדם והאדם יש לו שס"ה גידין מרומזים על שס"ה ל"ת ונתבטלו כל השס"ה ל"ת וגם ריבעש"ט אמר מפני מה יש לעבירה הזאת תאוה גדולה כי מכחה נולד אדם והאדם שנולד יש לו תענוג מסתמא מאכילתו ושאר דבריו. וכל התענוגים הם מטפה היא. א"כ דבוק הכל להקטנות מוטב לדבק את עצמו בהקב"ה:

יאחז במדת זריזות מאוד כל דבר שעושה יעשה בזריזות כי בכל דבר יכול לעבוד את ה'. ומיד כשיקום משנתו יקום בזריזות כי נתחדש ונעשה אדם אחר והיה ראוי להוליד ונעשה כמדת הקב"ה שהוליד עולמות. וכשמניח את הטלית יראה התכלת פי' שתפול עליו יראה. וכל מה שרואה יזכור בהקב"ה אם אהבה יזכור באהבת ה' ואם יראה יזכור ביראת ה' כידוע בכמה מקומות ואפילו כשהולך לבהכ"ס יחשוב הלא אני מפריד רע מטוב וזהו יחודים והטוב ישאר לעבודתו ית' וכשהולך לישן יחשוב הלא המוחין שלי ילכו להקב"ה ויתחזקו לעבודתו ית':

ושבתי אני ואראה את כל העשוקים וכו' והנה דמעות העשוקים ואין להם מנחם איתא בזוהר מסכן שב מתרמוד פי' תרמוד נקרא אהבה רעה כגון מחשבה זרה וכיוצא בו. וזו ויבן את התרמוד במדבר שהבין את המ"ז הבא לו בעת שהוא מדבר דיבורי תפלות כדי להעלות אותם וזו נקרא עשוקים שהם עשוקים בקליפות ופרח על נשר ר"ל על מהר"ח (ר"ת מדת הרחמים) שרחם א"ע על המדריגות התחתונות וזה פי' מפני מה עיניהם של תרמודים ר"ל השכל שבמדריגות התחתונות תרוטות לא לא מפני שדרין בין החולות פי' ע"ד שמתי חול גבול לים ע"ד זכו כמשלו לכוכבים לא זכו לחול לשון חולין:

בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו ע"ד הן שמים לא זכו בעיניו שמים נקרא האדם החסיד ש"ם מי"ם והשכל נקרא מים. לא זכו בעיניו. אינו

מחזיק

מחזיק עצמו ליש בעיניו שהם תמיד לפני הקב"ה ורואים בגדולתו לפיכך אינם מחזקים א"ע לכלום למשל מי שיש לו ב' אלפים מחשיב א"ע לפני מי שיש לו ד' אלפים אבל נגד המלך אינו מחשב עצמו לכלום ומחמת זה יוכל לזכות לכמה מדריגות כי החיות יורד בעולמות מטי ולא מטי כי אין הגוף יכול לסבול החיות ולכך קודם המיתה כשרואה הסכינה ונתרבה חיותו מיד הוא מת כי אין יכול לסבול אבל מי שהוא עניו אזי הוא למעלה מהמדות וזו ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא ידע מה בחשוכא הקב"ה מקשר א"ע למי שמחזיק א"ע למה בחשוכא אפילו בין הרשעים. ונהורא עמיה שרא הוא אור זרוע לצדיק האור שלמעלה מן המדות עמו שורה כי מחזיק א"ע לאין ואינו כלל מהמדות לפיכך השי"ת שורה בו השוכן את דכא ושפל וגם זה מחמת ענותנותו ית' דהוא גדול ונורא והאדם הוא שפל וחוטא אך בזה יותר ענוה שאעפ"כ שורה עם האדם ולכך נתן את התורה על הר סיני קטן שבהרים פי' בשביל מדרגה קטנה שבמדות דאם נתן בשביל מדרגה גדולה לא היתה הקטנה יכולה לקבלה וכ"כ למה בשביל שלא חשבה הקטנה א"ע שבשבילה יתנו התורה:

מרע"ה היה פרוש מן האשה פי' מן החומריות שלא היה משגיח על המדריגה התחתונה שלמטה ממנו. רק להקב"ה. והיה מחשב עצמו כאור הנר לפני האבוקה. שמי שאינו רואה אלא אור הנר סובר שאין אור גדול מזה. אבל כשהוא רואה אור השמש אומר שאין אור זה כלום כנגד אור השמש:

איכה תרעה ואיכה תרביץ בצהרים. איתא בגמרא איכה תרעה זה גלות ראשון איכה תרביץ זה גלות שני פי' דיש ב' מיני עברות. א' שאירע לאדם שעבר על דברי הקב"ה והב' שיש לו גאוה במה שעובד להקב"ה והנה נודע לעבירה ראשונה כשבא לו התעוררות תשובה עושה תשובה. אבל כשיש לו גאוה מעבודתו אף שבא לו התעוררות תשובה על הגאוה מתגאה יותר וזה הדבר מונע את האדם מכל עבודת ה' ית"ש. וזו הוא מובן עפ"י משל גשמי ואינו ראוי לכתבו אך מגנות המשל יובן גנות הגאוה מה שהעולם אומרים שאשה אחת היה לה בילה ואמרה מזה הבילה וכולי כידוע. כך האדם בתחלת למודו אומר שיהיה למדן גדול וחסיד גדול ומחמת שיש לו גאוה בקלת יראה שאין אני והוא יכולים לדור במחיצה אחת וזהו איכה תרעה חורבן בית ראשון דהיינו המדה ראשונה איכה תרביץ חורבן בית שני דהיינו המדה השני בצהרים שמחזיק עצמו כצהרים:

איתא בזוהר ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן משעה שאמר הקב"ה ואתם תהיו לי ממלכת כהנים נאמן הוי יהודה לקבל מלכותיה ושארי סיהרא לאנהרא. פירוש יהודה נקרא הצדיק יהוה ד' וכשהמדריגה התחתונה איתדבק להקב"ה נקרא יהודה וזו פי' חזא דקא בדח טובא א"ל תפילין מנחנא תפילין נקרא דביקות השי"ת שאהבה שורה בו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך שאתה נקרא בשם ה' שהוא יתברך שורה בך ויראו ממך שתהא אתה בבחינת יראה וזה עוד רד שהוא בבחי' יראה בבחי' מלכות בחי' יראה עם מדת חסד נאמן הוי יהודה לקבל המלכות: דכשהאדם מאמין שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו וחושב הכל בו נופלת עליו יראה וזו בחי' המלכות ושארי סיהרא לאנהרא כמו הלבנה שמקבלת אורה מאור השמש כך שמש ומגן ה' אלהים וכשהוא יתברך שורה אצל האדם נופלת עליו יראה דהיינו בחי' מלכות:

אך יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי ע"ד מאת ה' היתה זאת שכשאנו עושים מעשים נולד התפארות גדול מזה למעלה והוא יתברך מתאוה שנהיה דבוקים בו יתברך. והוא כביכול בבחי' אבינו וזו פי' ואם מך הוא מערכך שאם הוא ית' מך מכחך זה בא וזהו מאת ה' היתה זאת כביכול ממנו נעשה כמלא הוא ית' בא במדות אע"פ שהוא למעלה מהמדות אבל כשאדם עושה טוב בעיני הבורא כביכול עושה מדות שלום לו ית' ומדות שלום הוא מדת התקשרות וזהו או יחזיק במעוזי ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כביכול. מחזיקים אותו ית' וזו יעשה שלום לי שמביא בהתקשרות שעשיתי לי:

עמקתי בתורה בעשר אצבעותי ולא נהניתי

נהניתי אפי' באצבע קטנה פי' עשר אצבעות נקרא יוד שכולם נכללים שכמו שהאצבעות מטלטלים מה שצריך. כך עם המדות נעשים כל דבר כידוע. וזו עסקתי בתורה בכל עשר אצבעות הן חכמה הן בינה. אהבה או יראה וכולי עם הכל עבדתי את השי"ת ולא נהניתי אפי' באצבע קטנה שלי ע"ד אבר קטן יש באדם מרעיבו שבע משביעו רעב פירוש ההתקשרות בו ית' מרעיבו כשאומר בלבו שאינו מקושר כלל אזי הוא שבע פי' מקושר. שבע דהיינו שאומר שהוא מקושר רעב. והברית נקרא אצבע קטן מלשון אין כל אצבעות שוין וזה אפילו באצבע קטנה פירוש בעת הזיווג:

ויסען ממרה ויבואו אילמה. ע"ד וילכו שלשת ימים ולא מצאו מים ויבואו מרתה. ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם וע' לקמן בדף שא"ז ותבין. מהמגיה).

ארץ אוכלת יושביה היא. ויאמר כלב עלה נעלה וכו'. למשל דאיתא בתיקונים דהקב"ה ברא העולמות בשביל התגלות המידות למשל אהבה ויראה כלולים במחשבה רק האהבה היה מקודם בשינה וכשבא לפני האדם בן החביב נתעורר בתוכו אהבה ובאהבה כלולים כל המדות מחמת אהבת אדם שונא את שונאיו כידוע ומחמת אהבה מדבר דיבורים של אהבה ואפילו דיבורים אחרים מדבר מחמת אהבה כמו גבי שאול שדברו עמו הנערות. וסוף מעשה במחשבה תחילה למשל אם אני רואה שאדם מוליך עצים מיעד אני מבין שרוצה לבנות בית כך הקב"ה ברא כל העולמות בשביל המעשה למשל אדם רוצה לבנות בית מחשב במחשבתו האיך לבנות הבית ואוהב שיהיה בהבית כך וכך חדרים. ושונא שיהיה בחדרים אחרים. שכן מפואר אצלו הבית הזה ומדבר לעבדיו שיעשו הבית נמצא כלולים כל המדות בזה. וכל המדות באים מכח הרצון שרוצה לבנות הבית וברצון אינו ניכר התחלקות המדות ואפילו הטעם לא נתגלה ברצון כי כשרוצה לבנות הבית אינו יודע בשביל מה ומאיזה טעם רק אח"כ מיישב א"ע מפני מה אבנה הבית הזה כדי שאדור בתוכו. וכ"ז ברצון הקב"ה ומלמש א"ע במדות הכל בשביל עולם המעשה ישראל עלה במחשבה ההתפארות עלה לפניו ית' במחשבה כדי שתתגלה התפארותו לפני בני אדם וכשאדם עובד הקב"ה יש לעולמות עליה כמשל שר שעובד המלך וכשעולה לגדולה גם העבד עולה לגדולה כי נעשה חשוב למלך וזה פי' דרכים מבקשים תפקידם שהדרכים רוצים שילכו בהם ב"א עולי רגלים כמשל בן החביב שעושה מעשה נערות יש לאב תענוג כמו אם שיה עושה דבר שכל ואם לא היה עושה כלום לא היה לו תענוג כלום כך הוא ית' מתענג מכח עלייתם לרגל נמצא התענוג הוא מכח הדרך וזו פי' ארץ אוכלת יושביה שבכל דבר יש הי' מדות וזה פי' כל התורה שעשוע של הקב"ה אפילו המעשיות מדברים מאיזה מדה מאהבה או מיראה וזו התלבשות הקב"ה בהם רק האדם צריך ליזהר בכל מחשבה ומחשבה שיעלה אותה הן למדת אהבה ויראה אם היה מדת אהבה ויראה אבל לא ישב בתוכה בקביעות כי זה שטות גדול כמשל אדם שנסע לעיר לסחורה וישב שם ועזב את בני ביתו יש שטות גדול מזה כך הקב"ה שלח את המחשבה להאדם להעלות אותה ואם ישב בה ולא השיב אותה להקב"ה יש שטות גדול מזה וזה ארץ אוכלת יושביה מכלה היושב בה בקביעות וארץ לשון ארציות אמנם כלב אמר נעלה כי המדות האלו הם אחדות עמו ית' והוא ית' יעלה בודאי ג"כ נעלה:

ותשב בפתח עינים ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה פי' תמר נקרא תם מר יהודא (אולי צ"ל המחשבה זרה) היא מר. אבל באמת היא תמה ע"ד ראיתי עבדים רוכבים על סוסים. סוסים נקראים אותיות התפלה. וכשמחשבה זרה רוכבת עליה ירחם אדם מאוד עליה כי העבד רוכב על סוס המלך אבל כשנותן אל לבו שזהו האותיות הקדושים רק הצירוף הוא דבר שטות וכשמביא את האותיות למחשבה בא זה לעולם המחשבה ונעשה מאלו הצרופים דברים אחרים מדברי שטות דברי תורה וזהו ותשב בפתח עינים. באותו פתח שמסתכלים בה להקב"ה ויראה יהודה ויחשבה לזונה. ז"ו נא"ה. שזה אבר מהשכינה אך קשה אם זה אבר מהשכינה למה היא מתלבש כך בדבר שטות. כי כסתה

פניה

פניה. הפנימיות הוא מכוסה. וזו פירוש וימלוך באדום בלע בן בעור דריבעש"ט ע"ה אמר על מה דאיתא בזוהר שדנין אותו בכל היכל והיכל ומגרשין אותו מההיכל אם אינו ראוי פי' ההיכלות הם דיבורים שהשכל שורה בהם והוא הולך מאות לאות וכשהוא אינו כדאי מגרשים אותו שזורקין לו מחשבות זרות וממילא הוא בחוץ. וזהו וימלוך באדום. אדום נקרא ההתלהבות כשאדם מתפלל בהתלהבות. וכששולטת עליו מחשבה זרה נקרא. בלע. לשון כריתה. בן. שמבין זאת המחשבה זרה מה היא. בעור. שמבער אותה. שמכהה בא אל התלהבות יתירה כנודע ושם עירו ומפני מה נתעורר עליו. עירו לשון התעוררת. דנהבה שנותן על דעתו שיתן דין על זה. וזה פי' איה סופר את המגדלים האיך המחשבה אין לה בושה לתפוס בתפלה ולבלבל אותה אך התירוץ הוא שבאה למדת גדלות מכח שרולה להעלות להקב"ה וזהו סופר את המגדלים עם המ"ז מגהיר את המגדלים שהוא בבחי' גדלות:

ויסעו ממרה ויבאו אלימה ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות וכו' כי מרים הם. מים המרים נקרא השכל שבמדריגות התחתונות. מים התחתונים בוכים אנא בעי למהוי קדם מלכא. וזו כמו במי סוטה שלקח מקרקע המשכן שנתמשכן בעבירה ואם לא טמא הוא נהפך המ"ז אללו שמכהה מתחזק לעבודתו ית' כידוע ובכל דבר רע יש דבר טוב אבל אם הוא טמא ח"ו אוי רע. וזה ויבואו מרתה שנפלו לדבר רע. ולא יכלו לשתות מים. שאהבה שבגבורה לא נתגלה להם. כי מרים הם פי' העם לא היו טובים שאם היו טובים אדרבא משם בא להם טובה יתירה דבכל דין יש בתוכה חסד ואם שוברים הדין באים להטוב וזהו ויסעו ממרה ויבואו אלימ"ה הוא אותיות אלהים רק הצירוף הוא כך אלימה נקרא דבר שאינו מושג והחסד שבדין אינו מושג וזהו אלי הוא החסד מה לשון אינו מושג ואל"י לשון א"ל יו"ד החסד הנמשך מהחכמה וזהו הבה לנו עזרת מצר שתהיה העזרה בא מכח הצרה:

אמר עלל ארי בחוץ בתוך רחובות ארצח פי' ע"ד לא יניח ידו תחת טבורו דיש ב' מיני מדריגות הא' כמו רשב"י דהיה מדכה שוקי דטבריא דהוי מעלה כל המדריגות התחתונות להקב"ה כמשל בן המלך שהלך אותו אביו לכפרים לבקש אוצרו שנאבד ממילא הבן מדבר עם כל בני הכפרים הבזוים אעפ"י שאין זה כבודו מכל מקום עושה זאת כדי שאולי ידבר הבן כפר מהאוצר כן צריך להגיח את עצמו להמדריגות התחתונות כדי שיעלה אותם האהבה ויראה הרעה ותאר (נ"א ושאר) כל המדות כידוע. אך עלותם הוא כך דריבעש"ט ע"ה אמר צוהר תעשה לתיבה שיהא מאהיר האותיות תחתים שנים ושלשים תעשה את התיבה (ע"ל דף א'):

אורייתא וקוב"ה הוא חד. ויש לומר הלא הוא יתברך אין סוף והתורה יש לה סוף. אך הענין יובן דכח הפועל בנפעל. למשל אדם מדבר דבר חכמה או עושה דבר חכמה נמצא כח הפועל הוא בהכלי שעשה או בהדיבור שדיבר והחכם העושה הנה הוא יכול לדבר ולעשות עוד חכמות הרבה כך התורה הוא חכמה ממנו יתברך וכחו הוא בהתורה דכח הפועל בנפעל וזהו הכח באמת אין סוף ויש כמה מדריגות (בהשכל) משכיל ושכל ודיבור והכל מקבלים זה מזה והדיבור הוא בזמן וגם במחשבה יש זמנים כי היום מחשב כך ומחר כך ויש מדה שמקשר את הכל המשכיל לשכל והמדה הזאת אינה מושגת כי היא מדת אין הוא היולי כמשל מבילה נתהוה תרנגולת יש שעה שאינה לא תרנגולת ולא בילה ואין שום אדם יכול לכוין השעה הזאת כי אז הוא בבחי' אין כך כשנעשה מהמשכיל שכל ומהמחשבה דיבור אין יכולים להשיג דבר המחברם ונקרא אז איתן ובהיפוך אתון הוא תניא כי בהמחשבה הוא תניא כי הוא שוגה עם המחשבה ובפני עצמו הוא איתן לשון חוזק כי אינו מושג וזאת היא מדת לדיק והאיך כותבין תמונות אות צ' נ' עם י' כי הוא דבר המחבר השכל עם המחשבה והנון הפוכה כי יש בושה למדרגה התחתונה לקבל ממדת עליונה ויש בזה ב' דיעות האיך לכתוב היוד אם הפוכה (ר"ל אחורי היו"ד לנו"ן) או לאו כי אי אפשר להשכל לקבל מהמשכיל כי אם מהמדריגה התחתונה

שלו

(שלו)וזהו התקשרו' מלמעל' למטה והצדי' התחתון מקשר מלמטה למעלה כי יש צדיק דלעילא וצדיק דלתתא צדיק דלעילא נקרא התקשרות מלמעלה למטה וצדיק דלתת' הוא שמקושר מלמטה למעלה והוא צריך להחזיק עצמו לאין כדי שיקשר את הכל כמו מרע"ה שאמר ואם אין מחני נא מספרך כי רצה לעלות את ישראל שעבדו ע"ז והביא עצמו לבחינת אי"ן באמרו מחני ובזה הכל מקושר למעלה אפי' דבר עברה כשהאדם מביא עצמו למדת אין כדאי' בברכות אין ארי נוהם אלא מתוך קופה של בשר שמחמת גשמיות הדברים באים לידי עבירות אכילה ושתיה ומשגל אבל כשהאדם מחזיק עצמו לאי"ן אזי הוא בדול מעבירות ושב בתשובה שלימה. והאדם בתפלתו צריך לילך מאות לאות ויעשה כמו בהדיבורים עד שישכח מגופניות ויחשוב שהאותיות מתחברים זה עם זה וזה תענוג גדול מק"ו דמה אם בגשמיות הוא תענוג גדול מכש"כ ברוחניות וזו עולם היצירה ואח"כ יבא לאותיות המחשבה ולא ישמע מה שהוא מדבר וזו בא לעולם הבריאה ואח"כ הוא בא למדת אין שנתבטלו כל כוחותיו הגשמיים וזהו עולם האצילות מדת חכמה:

אלו ואלו דברי אלהים חיים. פי' בין האוסרים ובין המתירים דבדעת תדרים ימלאו כל המדות הם באים מכח הדעת מכח שאני יודע שזה אוהבי אני אוהב אותו ומכח שאני יודע שיש גדול לפני אני בוש ממנו. וכל א' המשיך ממדת דעת שיהיו הצירופים של הדיבורים כך וזה כך שזה המשיך ממדת אהבה שיהיה הבילה מותרת וזה המשיך ממדת יראה שהבילה אסורה וכשאחד רצה לשנות ההלכה כמו ר' יהושע שאמר אין משגיחין בבת קול החזיר את הדין הזה למדת הדעת ומשם המשיך הדין למדה אחרת:

עשה לך שתי חצוצרת כסף. ע"ד ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה דהאדם הוא רק דם דל"ת מ"ם. הדיבור שורה בו. כשמתדבק בהקב"ה שהוא אלופו של עולם נעשה אד"ם. והקב"ה עשה כמה צמצומים דרך כמה עולמות כדי שיהא אחדות עם האדם שלא היה יכול לסבול את בהירתו. והאדם צריך לפרוש עצמו מהגשמיות כל כך עד שיעלה דרך כל העולמות ויהא אחדות עם הקדוש ברוך הוא עד שיבוטל ממציאות ואז נקרא אדם לא יהיה יודע וזה ועל דמות הכסא שהוא יתברך מכוסה ע"ד וענן אש מתלקחת וענן פי' מקודם החשכות שורה באדם שאינו יכול להתפלל בהתלהבות. ואח"כ אש מתלקחת שבא להתלהבות. וזהו דמות הכסא שהוא יתברך מכוסה. דמות כמראה אדם כמו שנתעורר בו כך נתעורר אצלו יתברך. אם נתעורר בצדיק אהבה נתעורר למעלה אהבה וכן כל המדות. וזהו כשמביא עצמו בהזדככות למעלה מכל העולמות ויהא אחדות עמו ית' כמו שהוא יתברך אינו חושב רק את האדם דכל מה שחושב אינו אלא בשביל האדם ע"ד כל העולם כולו לא נברא אלא לשמשני (הגה העולם לא נברא אלא בשביל ישראל שיקבלו את התורה. וכל העולמות וכל המלאכים וכל המדות הם ברשותו. והוא כמלך בגדוד וכמו שאמר דוד המלך ע"ה וחסידך יברכו ואיתא בזוהר צויך יברכו הוי ליה למכתב. אך כמו שהוא רוצה כך הקב"ה רוצה. ואפילו זווג האבות הוא תורה שלימה ואלו נחסר ויאהב יעקב את רחל היה הס"ת פסול. דהכניסו הקב"ה בהם והיה להקב"ה תענוג בהם ואורייתא וקוב"ה כולו חד ואף על פי שהוא גשמיות גדולה יש להקדוש ב"ה תענוג בהם) וזהו שתי חצוצרות שהאדם הוא חצי צורה שהוא רק דם ואלוף לחוד ג"כ אינה שלימה. אמנם כשיתדבקו יחד נעשו צורה שלימה. כסף. לשון תאוה שתהא אתה מתאוה להקב"ה והקב"ה אוהב אותך:

נזר אלהיו על ראשו אע"ג דהכתר הוא למעלה מראש המלך ובהקב"ה לא שייך זה. שהוא ית' אין סוף. אך כי בהירתו אין יכולים כל העולמות לסבלו. א"ל הוא לשון חוזק וזה הכח שבעולמות והבהירות שלמעלה מהעולם נקרא נזר ומי שפורש עצמו מתאות עוה"ז. הוא בא למעלה מן העולמות לכך נקרא נזר אלהיו שהוא למעלה מהכח שבעולמות שהוא אור הגנוז שראה הקב"ה שאין העולם יכולים לסבלו עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא והא אין דרכו של הקב"ה לפרוש לרשעים

לרשעים קודם שחטאו אך הפירוש ע"ד שאמר לעולמו די פי' דאין סוף תמיד מתפשט לכך אמר לעולמו די שיהיה ככלי שמקבל משקה ואינו מניח להתפשט כך העולם אינו מניחו כביכול להתפשט יותר וזהו אין העולם כדאי שאין בהם די לקבל אור כזה או יאמר דישראל אותיות לי ראש כמשל א' שיש לו תענוג יש לו ראש מכח הרחבת הדעת. וח"ו להיפך אין לו דעת מחמת צער וזה פי' הקב"ה מניח תפילין כביכול נתחדשו לו ית' מוחין כשישראל עושין רצונו וזהו נזר אלהיו על ראשו כביכול להקב"ה יש לו נזר מחמ' ראשו מכח שכלו של אדם שפורש עצמו מתאות העוה"ז לעשות רצונו ית':

הללו את ה' מן השמים. ע"ד. לעולם ה' דברך נצב בשמים ע"ד בדבר ה' שמים נעשו שהדיבור ברא את העולם וכח הפועל בנפעל נמצא כח הדיבור בשמים הוא וזהו דברך נצב בשמים הדיבור עומד בהשמים. וזה הדיבור מחזיק את השמים. מהו הדיבור וזהו הללו את האותיות של הדיבור ה' הקב"ה מן השמים מכח השמים:

צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך ע"ד מעשה באדם א' שלא החזיקו אצלו בנים ואמרו שזה בשביל שאינו מתנהג בצניעות והטעם ע"ד ואת צנועים חכמה והחכמה תחיה בעליה לכן מביא חיות על בניו והצניעות הוא ממדת יראה שיבוש לפני הקדוש ב"ה לחשוב תאות אחרות ומכח יראה בא למדת אין מחמת יראה מחשב עצמו לאין. וזהו אמרי נא אחותי את. והלא איש ואשה נכרים בדיבורים. אך שהיו צנועים מאוד לא הסתכל בה מימיו. ויצחק ג"כ כן. ואפשר שאלמלא לא נכתב והנה יצחק מצחק פי' לא היה (אולי צ"ל לא היה נראה ביניהם) התקרבות (כמו) בין איש לאשתו כך יהא אדם צנוע באורחותיו ויהא שרוי עמו מדת חכמה מכח יראה ככ"ל וזהו צאי לך בעקבי הצאן בדריכת האבות שתהיה צנוע כמותם ורעי את גדיותיך את הבנים שלך:

איתא בזוהר תשובה ה' עילאה פירוש השכל נקרא ה' עילאה דיש ב' ה"הין. הדיבור נקרא ה' תתאה. ה' מוצאות תחתונים. והמחשבה יש בה ג"כ אותיות שנקרא ה' עילאה כי הדיבור בא מהמחשבה. ותשוב' הוא שיבין גודל העבירה ולמי מרד. ומחמ' זה עושה תשובה וזה ה'עילאה בשכל גדול בבינה:

אליהו לא נענה כי אם בתפלת המנחה וקשה הא מנחה עת דין הוא אך גבי מנחת עני כתיב בגולת האע"פ דהיא חילונית חביב אצל הקב"ה דעבירות נעשו לו כזכיות. אפי' מכח העבירה נעשה מלוה דמפני עניותו עשה העבירה נמצא מכח שהוא בחי' דין אוהב אותו הקב"ה ובמנחה שהיא עת דין וכשמדבקים הדין לפני הקב"ה חשוב אצל הקב"ה מאוד שהדין נעשה אהבה (כ"א שמדין נעשה רחמים) לפיכך נענה בתפלת המנחה שהביא הדין לחסד:

הרחק משכן רע. דהיום בקל הוא להשיג רוה"ק יותר מזמן הבית כמשל המלך שיצא מביתו לדרך אפילו בן כפר שאינו הגון וראוי לבא לפני המלך מביא מביא אותו אצלו בפונדקתו. כך האדם מיד כשחושב בדביקתו ית' אזי שורה עמו וכשמזדמן לו תאוה אל יעשה אותה שלא יפרוד ממנו ית' ויעשה הכל לשמה וזו הרחק. משכן. מכח השכן הגדול השוכן אצלך רע הרחק הרע:

איתא בזוהר משכן איהו בלא רברבנהו מקדש איהו ורברבנהו פי' שהמשכן שעשה משה לא שלטה בו יד אויב שהחזיק את המשכיל שבדיבור וזה למעלה מהמדות כי משם באים כל המדות והם היו דור דעה. כי עבודתו היה כסא של רגל אחד שעבד אותו ית' מחמת עצמו כמשל אחד שיושב לפני המלך שיש לו בושה גדולה ממנו עד שאין מחשב אם אוהב אותו כדי שיאהבנו אלא מחשב גדולתו כדי שיבוש ממנו וזו מדריגה שלמעלה מאבות כי האבות הם המרכבה אברהם לאהבה יצחק ליראה כידוע וקודם חטא העגל היה למעלה מן האבות ולא היה צריך לזכותם ואחר חטא רמז לו הקב"ה שיזכיר זכותם ואמר זכור לאברהם וכו'. אבל משה נשאר במדריגתו. והוא עשה המשכן בהסתכלותו עליו. וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר שהביא השראת שכינה עליו בהסתכלות והחזיק את המשכיל שבדיבור לפיכך לא שלטה בו יד אויב כי אי אפשר להיות שבירה במה שלמעלה מהזמן המדות

כ"א אהבה טובה או יראה רע כידוע וזהו איהו בלא רברבנהו פי' הוא ית' בעצמו בלא המדות. ובמקדש איהו ורברבנהו שבנה שלמה והוא הביא את כל המדריגות התחתונות מאהבה רעה הבין את אהבת הקב"ה כידוע וזהו איהו ורברבנהו הוא ית' עם המדות:

לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים ע"ד המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר. דיש ב' מיני נתינה. א' העשיר שנותן לחבירו מתנה וא' שנותן לעני הפרש ביניהם כי העשיר אין לו בושה לקבל המתנה אבל העני יש לו בושה אך כדי שלא יתבייש העני אם העשיר עושה עצמו כאלו אין לו כי אם זה שנותן לו אין זה בושה וזהו המכסה שמים בעבים דאיתא משל בר"מ חייט שלקח חתיכה שלימה וחתך לחתיכות מי שאינו אומן אומר שהוא מקלקל אך מי שמבין אומר שזאת החתיכה על בית יד או ד"א. נמצא כשרוצה לתפור צריך ג"כ אומן. כך קודם הבריאה הוא לבדו ית'. ואח"כ ברא העולמות כדי שיכירו גדלו. ולא ניכר שוע לפני דל. קודם הדלות לא היה ניכר האדנות והוצרך להיות שבירה כדי שיוכר האור. והכל נברא מהחכמה ה' בחכמה יסד ארץ. וממילא אם אני רוצה להעלות ראשית חכמה יראת ה' וכשבא לאדם מחשבה זרה צריך להביא עצמו למדת יראה שהוא בושה שיש לו בושה לפני הקב"ה הלא הוא ית' שוכן את דכא בכאן ואני חושב בדברי שטות ובהגיעו למדת יראה יחשוב את עצמו לאין. ואין הוא מהחכמה ובחכמה איתבירירו וזו המכסה שמים את השכל בעבים בדברים גשמיים המכין לארץ מטר דמטר מרוה את הארץ לצמוח תבואה כך השכינה כביכול באה למדריגה תחתונות כדי שיעלה. דמאן אכיל דלאו דיליה בהית להסתכולי ביה ויש בושה להמדרגות תחתונות לעלות אך השכינה באה למדריגות תחתונות כמו מטר שבארץ שמצמיח את התבואה וזה פי' המכין לארץ. למדריגות תחתונות מטר לשון מטרוניתא היא השכינה וזהו לכה דודי המשכיל אומר להשכל נצא השדה זה נקרא מה שעושה הכנה למאכל. כמו השדה שמצמח התבואה. והתבואה אינה ראוי לאכילה עדיין כ"א כשמביאין אותה לכפר ומוללים. כך השכל הוא במדריגות התחתונות בעיבור. כמו הולד במעי אמו. ואח"כ הוא בא למדת יראה להעלות זהו כמו בכפר שמוללים התבואה כדי להביאה לעיר. נלינה כמו דורמיטא בכפרים מדת יראה ואח"כ נשכימה לכרמים שנבוא לשכל גדול:

באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי. ע"ד יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק ואלו היה אפשר שהפרה תדבק א"ע בהעגל היה בודאי לעגל יותר תאוה ובשבת הנשמה יתרה באה לאדם לפיכך תאב לאכול יותר כי הוא ית' שורה באדם וזו באתי לגני אכלתי יערי עם דבשי אפי' היער שאינו ראוי לאכילה אני אוכל אע"ג דאלו ית' לא שייך אכילה מ"מ מתענג כמו האב לאכילת בנו:

הפוך בה. ע"ד לעלוקה שתי בנות הב הב. פי' שרוצים לקבל השפע מן הקדושה. ואתה הפוך שיבא בה פי' כי אין דיבור בלא מחשבה שהוא חושב מקודם מה שידבר. אך בלא דעת נפש לא טוב. כשלומד או מתפלל ועושה מצות אנשים מלומדה אינו כלום. אך כשחושב לפני מי הוא דובר דצריך לירא מהדיבורי' ואינו יכול לירא מהדיבורים אם לא בנותנו אל לבו שעולם הדיבור דובר בו שכל המדות כלולים בו אהבה ויראה והתפארות וכו' וזה הדיבור הוא מדריגת מלכות השכינה זה עולם הדיבור. וירא מזה הדיבור שמעורר את השכינה. וזה עושי דברו. שעושים מהדיבור מעשה ובמעשה צריך להיות יראה בריאה אצילות אמנם כשמדבר בדעת חדרים ימלאו הוא ית' שוכן באותיות וכשמביא אלהו"ת בהם אזי יש בהם הכל. וכשבא לו מחשבה זרה אזי יביא אותה בבינה והם צועקים הב הב פי' דזהו ה' מוצאות הפה שהיתה השבירה בדיבור והם רוצים לקבל מבינה אבל אתה תהפוך שיהיה ה' מוצאות למעלה מבינה כביכול דבינה נקרא עלמא דחירות אפי' עבד הבא לשם נעשה בן חורין ושם נתקנו ה' מוצאות של השבירה ויש לו יתברך תענוג יותר מן אותיות שבשבירה מאותם שבקדושה שהם היו תמיד אצלו ית' והם

והם היו מפוזרים באותם גילולות שהיו בקליפה והתענוג שאח"כ יבאו לקדושה :

נשאת ונתת באמונה. קבעת עתים לתורה פי' כשנשאת ונתת באמונה היתה. שהיית מחשב בכל עת בהשי"ת ובכל רגע לא הפסקת מחשבותיך ממנו. וא"ת יש יצר הרע. קבעת עתים לתורה ע"ד בראשי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין שהתבלין הם ממתיקים את התבשיל אך התבשיל הוא העיקר. והא התורה הוא עיקר. אמנם הפירוש ע"ד שפעם א' לא היה יצה"ר אפי' ביעתא בת יומא לא אשתכח. דיש ב' מיני התלהבות בתפלה אחד מה שאדם עושה לעצמו הכנה. וא' מה שמתפלל בלא שום הכנה רק הזמן הוא הגורם. וזה ביעתא לשון תפלה בת יומא שהזמן גורם לא אשתכח כי היצה"ר נקרא כח התאוה והוא החשק וכמו שאדם רוצה מהפך החשק אם לטוב מתפלל בחשק. וזה פי' סולו לרוכב בערבות להקב"ה שמורה בערבות מי שמעורב אצלו אהבה ויראה ביחד ביה שמו (כידוע שבשם י"ה מורה על דחילו ורחימו וזו בהתלהבות. אמנם בלא התלהבות אע"פ שמתפלל בכוונה לא כלום הוא כי אם היה מתפלל היה הרוח מפזר העננים רוח נקרא מדת התפארת שהיא מדת יעקב שבו היו כל המדות אהבה ויראה והתפארת כמ"ש ויאהב (חסר) מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו ע"ד נודע בשערים בעלה ואיתא בזוהר כל חד לפום שיעורין דיליה ע"י מדת אהוי"י הקב"ה מקשר א"ע כביכול עם האדם. טבעו בארץ שעריה שבדבר אי"ן לא שייך שבירה נמצא אם האדם מחזיק עצמו לאין מחזיק דביקות הקב"ה. כמשל המלך עומד בבית שר גדול אשר במלוכה שלו ושר א' עומד אצל הפתח כמו עני ובה"ב לא חולק לו כבוד להשר והשר לא הקפיד ואלו היה בפ"ע בבית היה חולק לו כבוד והיה בוש לפניו אך נתבטלו ממציאות המדות שלו הגשמיות מפני יראת המלך כך בהתדבק האדם בממ"ה הקב"ה יתבטלו כל התאות שלו שלא יאהב רק אותו וזהו למה צדיקים דומין לפני השכינה כנר בפני האבוקה צדיק נקרא מי שמקושר תמיד בהקב"ה נמצא כשעומד תמיד לפניו אינו מחשב א"ע לכלום כמשל נר בפני אבוקה אבל כשאינו מקושר יש לו תאוות :

הצדיק מעורר רחמי הקב"ה על כל ישראל וזהו אעירה שחר ושהקב"ה מכריז בכל יום שובו בנים שובבים זו התעוררות שבא על האדם בכל יום. ודוד המלך ע"ה אמר אני מעורר השחר. שחר לשון דרישה (ע"ד שוח"ר טוב) אני מעורר שיהיה הקב"ה דורש את ישראל וזהו עיר לשון התעוררת קטנה ואנשים בה מעט אנשים נקראים המלות שכל מלוה היא קומה שלימה מעט שאלו היה עושה מלות היה מלוה גוררת מלוה והיה עובד ה' ובא אליה מלך גדול ע"ד מאמר רז"ל רוח דרומית קשה מכולם. שיש שמפתה אותו היצה"ר באהבה רעה כגון ניאוף ח"ו ויש ביראה רעה ח"ו אבל ע"י יראה רעה יוכל לקרב עצמו אל הקב"ה ע"ד עולה הייתי בנמלה אדומים כשהצדוקים שכרו את אחד להטעות הסנהדרין מסתמא חפשו אחר אדם לא טוב. אך כשהזכיר את עצמו ביראה רעה דהיינו גהינם ועי"ז שב אל ד' ולא הטעה הסנהדרין דיראה הוא מדת אדום עיין לעיל (ד"ה יחשוב שבתפלה) כמ"ש הוא עשו הוא אדום. וזהו עולה הייתי שהיה לי עליה על ידי מעלתו של אדומים כנ"ל. אבל ע"י אהבה רעה לא יוכל לשוב אל הקב"ה. כ"א כשיתן אל לבו היראה וזו רוח דרומית קשה מכולם. שדרום נקרא אהבה ומלא בה איש מסכן לשון עדי מסכנות לשון אוצר שהיצר טוב אינו רוצה לגלות הכמתו לאחרים שיתיהר בה ומלט הוא את העיר בחכמתו פי' בחכמת היצר הרע שמה שמביא לו אהבה רעה אומר אם אני אוהב זה כ"ש שיש לי לאהוב את השם יתברך :

ועיניך מאירות כשמש וכירח. השמש אינו מקבל משום דבר. והירח מקבלת אור מהשמש. אך בזה יש לה תענוג יותר כי השמש בתענוג תמידי ואינו תענוג. אבל הירח יש לה תענוג בהגיע לה האור. ותענוג הוא מדריגה גדולה אז תתענג על ד' כמשל עני אחד שמשתכר מאה זהובים יש לו תענוג יותר מהמלך. והאדם צריך לאחוז בשניהם. כמו משה רבינו ע"ה שהיה במדריגת

שמש. והיה אוחז את עצמו שהוא מקבל. וכשבא לאדם התלהבות צריך לאחוז במדת יראה:

דרך הנשר בשמים פי' באם מדבר דברי שכל יש בזה תענוג ותענוג הוא דבר גדול או תתענג על ה' כנ"ל. רק שנפל בקליפה והניצוצות רוצים לדבק בשכל וזה דרך הנשר לשון נפילה בשמים פי' בשכל:

יונה הוא מדת התקשרות למשל שמקושר עם חבירו חביבו מחמת אהבה נתוסף בו חלקים וזו גדלו לד'. אתי כשאני מקשר את עצמי אליו יתברך כביכול הוא נעשה גדול ע"ד ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים:

כי לא מחשבותי מחשבותיכם. על דרך ענה בדרך כחי שיש אדם שהולך בדרך ה' תמיד ואינו מגיע אללו ית' מפני שעושה מעשים טובים בלא דחילו ורחימו אבל כשעושה בדו"ר אז הוא נעשה אחדות גמור עמו ית' ע"ד הדבק במדותיו. ואז הוא כביכול משנה רצונו כפי מה שהוא רוצה הקב"ה רוצה וזהו צדיק מושל ביראת אלהים כמו חתיכת שאור שמחמיץ כמה עיסות (כ"א כל העיסה) כך הוא משנה רצונו כי הוא אחדות עמו יתברך וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם מפני כי ולא דרכיכם דרכי כי אין אתם מתנהגים כדרכי:

בים נדמה להם כבחור ובסיני נדמה להם כזקן. שודאי כמו שנדמה אין הוא כך בעצמיות אפי' חלק (מרבוא) אך כמשל בן הקטן אביו נהנה ממנו מרמיזותיו וקרילותיו. כך הם עדיין לא יכלו לדבר ולא השיגו וסברו שזו גבורותיו שיבוא לקרוע את הים ובאמת אללו יתברך לא כלום הוא שיכול לברוא. ולהחריב עד אין סוף. אף על פי כן היה לו יתברך תענוג כמו מתינוק בחור שאינו מבין שכל של אביו ויש לאביו תענוג ממעשי נערות של הקטן. ולכך נדמה להם כבחור שסברו שהוא יתברך כביכול בחור שיש לו תענוג ממעשי נערות ואח"כ התחילו לדבר אך לא בדעת כמו התינוק שאומרים לו אמור. כך משה אמר השירה והם עונים אחריו. ואח"כ בשעת מתן תורה היה להם שכל כזקן להשיג את השם יתברך והיה לו תענוג כמו מזקן ולכך נדמה כזקן:

שרפים עומדים ממעל לו. פי' הם העובדים את השי"ת בהתלהבות ממה הם עומדים במדריגה הזאת מכח שחושבים תמיד ממעל הכל כמו שמתנהג בו כך מתנהג מלמעלה ע"ד דע מה למעלה ממך אם נתעורר בהצדיק אהבה נתעורר כביכול בו יתברך אהבה ואם יראה כנ"ל וזו אפתח בכנור חידתי שהקדוש ברוך הוא שמים ושמי השמים לא יכלכלוהו ולמגם שכינתו בתוך האדם. ואמרו חכמי המחקר שכשעושים כנור קטן במשקל שוה עם הגדול כשמנגנים בקטן נשמע קול הגדול והשי"ת ברא את האדם בצלמו והוי ככנור קטן ומעורר בכל מעשיו את השכינה ולפיכך צריך שיעשה הכל לשם שמים כדי שלא יעורר אותה לבטלה ח"ו שש כנפים לאחד בשש מדריגות עובדים להקב"ה בשתים יכסה פניו דעיקר עבודת ה' באו"ר ואיתא שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם כדי שיעשה מלבוש לעולם העליון ויש עובדים להקב"ה באהבה ויראה פנימיות שמבינים שהשי"ת רב ושליט ואוהב אותנו והוא עושה מלבוש לפנימיות של הכל וזה בשתים (באהבה ויראה) יכסה פניו פי' פנימיות. ויש שעובדים מצד אמונה שמאמין שהקב"ה מלא כל הארץ כבודו עושה מלבוש לעולם האמונה וזה ובשתים יכסה רגליו דרגלים נקראים אמונה כמו על רגל עומדים והרגל מעמיד כל הג"א כך האמונה מעמיד כל העבודה שאם לא יאמין בהקב"ה עבודתו לאו עבודה לכן נקראת אמונה מזה הטעם כי הוא חיזוק כל דבר ובשתים יעופף בזה האהבה והיראה מעופף ממדריגה למדריגה: **אך** יאמר שרפים כמו נחשים השרפים עומדים ברשעם ממעל לו דאנו אומרים ה' שפתי תפתח פי' השכינה עולם הדיבור שאם אינו מתלבש בפה אין הפה יכול לדבר אבל הרשע אומר שפתינו אתנו שהוא מדבר בעצמו. ונרגן מפריד אלוף שמפריד את עצמו מאלופו של עולם דיבורו הוא מעולם הדיבור ומחשבתו הוא מעולם המחשבה וזו ממעל כל העולמות העליונים. אומר שהוא לו שהוא בעצמו. בשתים יכסה וכו' ע"ד ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים אפילו בארציות

יש אהבה ויראה וזו יהוה אלהים אפי' הגנב יש לו אהבה ויראה אהבת ממון ויראה שלא יהיה לו מה לאכול לכך עושה עבירה זאת . וזו בשתים באהבה ויראה קליפיות יכסה פניו שאין לו בושה ממלך מלכי המלכים הקב"ה . ובשתים יכסה רגליו שאין לו אמונה שאלו היה מאמין שה' לפניו לא היה חוטא ובשתים יעופף להקליפות ר"ל . או יאמר על הצדיקים מנועל כל העולמות שממעל . לא נבראו בשבילו . ע"ד כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה . או יאמר (ממעל לו) ע"ד אז תתענג על ה' כביכול למעלה מהשם ית' :

ובגפן שלשה שריגים גפן הוא מדת התקשרות כדאיתא בזוהר ג' שריגין הוא כולל ג' מדות אהבה ויראה והתפארת וביוסף כשהסיתה אותו אשת פוטיפר אמר וחטאתי לאלהים שאחז במדת יראה והתפארת וזו נראה לו דמות דיוקנא של אביו שאשת פוטיפר היתה מקשטת א"ע לפניו ובגדים שלבשה שחרית לא לבשה ערבית כדאיתא בגמרא . והוא הזכיר א"ע בתפארת הבורא ית' וזהו מדת יעקב כידוע וזהו ויגש החולה שהביא את עצמו למעלה מהעולמות . שבעולם הזה יפה אבל כשמביאים את הדבר למעלה מהעולמות אין האשה יפה כי התפארת הוא מלבוש לו ית' ואין לזה התחברות עם האשה והאדם שאין לו תאות אשה היא אצלו מכוער כי היא רק זרע . ויש התפארת בריאה ויש התפארת אצילות התפארות בריאה הוא מגדולת עבד ניכר גדולת רבו (כ"ב כדאיתא בספרי גודל צבא השמים אין להם חקר . ואם העבדים כך מה הוא יתברך בעצמותו) והתפארת אצילות נקרא בהירות לצחות חדוה ותענוג וחיות . והנבראים אין יכולים לסבול הבהירות ההוא וזו שרפים העובדים בהתלהבות והם באים למדריגה הנ"ל עומדים מנועל לו נקרא המסכה והם מביטים הבהירות שלמעלה מהמסכה שנמשך חיים בהעולמות והם עובדים בהתפארת האצילות :

ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו שמכל דבר צריך לעבוד את ה' ואם יש לאדם תענוג מדבר יזכור באהבת ה' ואם ביראה יזכור ביראת הבורא ב"ה . ועבודת ה' שיא תמימות ותמידיות שנתן לו השי"ת שתהיה הדבר הזה אצלו תמיד . למשל אדם יש לו בן חביב ואוהב אותו יזכור מחמת זה אהבת הבורא נותן לו הקדוש ב"ה את הבן תמיד כדי שיזכור באהבתו ית' וזהו אנכי תרגלתי לאפרים פי' גדלתי אותו קחם על זרועותיו זרועות נקראים אהבה ויראה ולא ידעו כי רפאתים (שם) שצריך שלא יהא לאדם פניה שבשביל כך אוהב אותו ית' כדי שיגדל התינוק וזו לא ידעו כי רפאתים צריך שיתן דעתו שלא בשביל רפואה :

ה' צדיק יבחן שבוחן אותו כמו שנסה את אברהם שהביא אותו למצרים כדי שיעשה שביל כשיהיו ישראל במצרים שיבאו על מצרים עשר מכות כמשל אומן צריך לעשות רשימה על ציור וכשעשה רשימה יכול אפילו מי שאינו אומן לגמור את החקיקה . ואח"כ לחקוק הכלי כדי שתבוא התפארת להכלי צריך ג"כ לעשות אומן עצמו כך ההתחלה היה ע"י אברהם אבינו ע"ה והגמר היה ע"י ישראל וסוף הגמר היה ע"י מרע"ה . משל למלך שאבד חותמו . וחותם המלך הוא הפסד מרובה כי מי שימצא אותו יכול לחתום מטבעות . וגם בזיון הוא שחותם המלך מונח בעפר והמלך מצטער שנאבד חותמו ושרי המלוכה מצטערים שנאבד חותם מלכם ובני המלך מצטערים על חותם אביהם והלכו לחפש . ומחמת גודל זריזותם עברו עליו ולא מצאו אותו . והלך בן כפר אחד ומצא אותו והבן כפר אינו יודע חשיבות החותם ומעתה יש לכולם שמחה המלך ושריו ובניו וגם הבן כפר שמח שנמצא חותם המלך אעפ"י שאינו יודע החשיבות וטבעו של החותם אעפ"כ יש לו שמחה והנמשל ארוכה מארץ מדה .

משך לפני התקיעות . משל מלך גדול מלך מפואר בכל מיני פאר שהיו לו בנים בגלות . והמלך ביום גנוסיא שלו היה הולך עם שרי מלוכה שלו שהם הודיעו טבעו בעולם לשומע בכל מדינות מלכותו ואמרו הבנים נצעק היום אל אבינו כי הוא עת רצון ונבקש אותו על אמנו כי על אמנו אין שום קטרוג . כך בראש השנה הקב"ה הוא תחלת מלכותו . הולך עם האבות שהם הודיעו אותו בעולם . שמקודם היה . נקרא אלהי השמים . והיום נקרא אלהי השמים ואלהי הארץ

הארץ (ע' רש"י פ' חיי שרה ומשוטט בלב כל אדם והיום נצעק לאבינו על אמנו ועלינו. ואח"כ כשנתיעצו לזעוק כולם אמרו נ"ל אולי מפני שהקול בא בערבוביא שברא אז את העולם דאין מלך בלא עם נשלח את אחד ויצעק לפני המלך אבינו. והזהירו את האחד ראה לפני מי אנו משלחים אותך ולצורך מה. כך מזהירים אותך בעל תוקע ראה כמה אנשים נתונים בידך שתתעורר רחמנות הקב"ה עליהם.. וזו להמחשבה ולא היה פסיק בין משה שלמעלה למשה שלמטה וכל דבר שראה ראה את השי"ת ולא היה לו בשום פעם מחשבה זרה :(נראה שבמאמר זה חסר באמצעו):

כי חלה גם ילדה ציון את בניה על דרך משל אדם נושא אשה בשביל אהבת נשים וכשים לו ממנה בנים יש לו תענוג מהבנים. ואחד נושא אשה בשביל אהבת בנים וזו נקרא אהבה הקודמת שמצייר במחשבתו תמונת בנו שיולד לו שכך יהיה תמונתו. ומצייר האיך יהיה מדבר דברי שכל נמצא מחשבתו בתמונה אע"פ שאין לה תמונה נמצא מחמת השותפות מחשב אודות בנו שיולד לו אחר זמן ונולד בתוכו אהבה. כך היה להשי"ת תענוג מתחלה מישראל ילד שעשועים שישתעשע בכל דור ודור מחמת מעשיהם ודיבוריהם וזה פי' ישראל עלה במחשבה ומחמת זה רצה הקב"ה לברוא את העולמות נמצא נתהוו כל העולמות ברצון. וזו מה שכתב בעץ החיים כשעלה ברצונו יתברך ואח"כ נשתלשל למטה במדות בז' ימים. וזו ויברא אלהים את האדם בצלמו באותו צלם שנתעלם כביכול המחשבה בצלם שלו והוא באמת אין לו תמונה כמשל הנ"ל. והטבעיות היא כשהוא ית' מתעלם כביכול בהצלם בשבילי. וזו אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה דיש פנים הנראים ופנים שאינם נראים. פנים הנראים נקראים אהבה ויראה שזו יש ג"כ באדם. ופנים שאינם נראים הוא מה שמחיה את האהבה והיראה. ומפנים הנראים יכול לבוא לפנים שאינם נראים וזה פי' ילדה ציון את בניה. ציון נקרא הצלם וכשים לו (נ"א לנו) תענוג כביכול גם להצלם הוא תענוג וזו נקרא שולדה וזו ציון ילדה את בניה פי' עם בניה וזה פי' מ"ם למעלה אברהם אברהם שבמחשבה שנמלא כביכול המחשבה את עצמו בדמות אברהם :

אלו ואלו דברי אלהים חיים. יובן ע"ד משל מלך שלמה כשנפל ממלכותו כי היה מלך והדיוט ואם מכירים אותו אומרים זה לזה נעשה לו מלבושים נאים של משי. ואם זה אומר אין נאה לו כך אלא יותר נאים המלך נהנה אפי' מזה האיש שאינו אומר כל כך נאים. רק בא בתוכו גדלותו ותפארתו מחמת שחולקים על כבודו זה אומר כך כבוד נעשה לו וזה אומר כך כבודו. ויש לו תענוג מחמת החלוקה. כך התורה שבע"פ הפלפול הוא קשוטי כלה. שיש להקב"ה תענוג אפילו מזה שאומר שלא כהלכה מחמת שחולק על כבודו ית' זה אומר אסור הוא כבוד שלו. וזה אומר מותר הוא כבוד שלו ית'. מאן דאוקיר למטרוניתא להקב"ה אוקיר פי' דיש תורה שבכתב ותורה שבע"פ תורה שבכתב עלי' אין להוסיף וממנה אין לגרוע. ותורה שבע"פ היא נתונה בידינו ע"ד אין משגיחין בבת קול. בעל שלה פה ופ"ה בגימטריא בועז. בועז נקרא הצדיק. ובגימטריא מילה כי הוא שומר הברית. ובהתורה נברא העולם ולפיכך איתא אמרתי לעולמי די דקשה למה נתן כ"כ חיות כדי שיצטרך לומר די אך דהתורה היא ב' אלפים ושני מאות כמו העולם והיה ראוי ג"כ להיות העולם כך. אך אין יכולים לסבול רק א' מב' אלפים מחלק התורה. ולכך כשיבא משיח וימלא הארץ דעה את ה'. העולם ג"כ יהיה גדול ירושלים ככל ארץ ישראל וא"י ככל העולם ולפיכך משה נקרא בעלה דמטרוניתא דהתורה שבע"פ מקבל מתורה שבכתב דהוא בא מחמת דרשות התורה ומאן דאוקיר פי' שהוא נעשה מלבוש להעבד. זכאין איגון מארי מתניתין דאכפוהי אנפי שכינתא איהו מלגאו ואיהו מלבר ומי שהוא מלובש לה. כביכול להקב"ה מלבוש וזו מרומז בתורה ויהי ביום הולדת את פרעה. שהדבור נקרא את פרעה כ"ב אתוון שמגולים דיש כ"ב אותיות שמכוסים של המחשב'. והיה אז יום הדין שהרי אפי' למטה דנו את שר המשקים ואת שר האופים. משל מי שיש לו נשים (אולי צ"ל נושים) הרבה ולקח אדון לעצמו להיות לו למחסה ממילא צריך להיות

הוא

הוא דר בה על שהוא דן שם. כך מי שרוצה לחשוב את הקב"ה צריך לשום עצמו בהדבורים של התורה ותפלה ממילא דר בהאותיות והקב"ה שורה בהאותיות אזי הוא לו כמחשה וזה פי' אם רגיל ללמוד דף א' ילמוד ב' דפין שישים א"ע יותר בהדבורים. ויתפרדו כל פועלי און משל פתח שפותחין אותה ע"י מפתח ויש גנבים שפותחים אותה בדבר שמשבר ברזל. כך הקדמונים היו מכוונים בכונה הראוי לכל דבר ועכשיו אין לנו שום כונה רק שבורת הלב היא הפותחת לכל דבר. וזו פי' מנשה חתר חתירה מתחת כסא הכבוד פי' ע"ד מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו פי' בזוהר אלי דייקא בעתיקא תליא האי מילתא פי' דעתיק נקרא הוא ית' ומפני שאין משיגים אותו כמשל בן קטן שאינו משיג שכלו של זקן. ובדבור ברא הקב"ה את העולמות. ואם היו צריכים לעשות דבר שכנגד העולמות דהיינו לקרוע את הים. וזו צריכים לעשות בשכל שלמעלה מהעולמות דהיינו שאין העולמות משיגים. וזו פי' המדרש הללו עובדי ע"ז אני אשיב לבני פי' שאתם אומרים למה יעשה להם נס אני אשיב בשבילם בשכל שאין אתם משיגים וראוי לעשות להם נס. וזו פי' חתר חתירה שהביא את עצמו להשכל שלמעלה מהעולמות שגם אפי' חוטא גדול נתקבל בתשובה. ובכל אדם יש מנשה לשון שכחה ששוכח בהקב"ה ומעמיד צלם בהיכל דהמחשבה נקרא היכל ה"י כ"ל דהדיבור ה' תתאה והמחשבה בה כולל הדיבור ג"כ ונקרא המחשבה ה"י כ"ל שכולל בה שני הה"ין דהיינו הדיבור והמחשבה ה' עילאה וה' תתאה. האמונה היא כלי להיראה כשאדם מאמין בהקב"ה שהוא שוכן בארץ ומפשיט מחשבתו מכל דבר רע משום מחשבתו בהקב"ה תפול עליו היראה. והאמונה הוא יסוד כל דבר ד"מ אדם שבונה בית מניח קודם היסוד של הבית:

כל לשון יש לו שורש מהתורה כמו יגל שהדותא. וכן ט"ע בכתפי שתים כת התפלה לידע שורשו (יש כאן ט"ס) וכמלא שורש אלו הלשונות הם מתפלין:

אברהם אברהם אית פיסקא טעמא בגווה. משה משה לית פיסקא טעמא בגווה. דהקב"ה ברא את העולמות בהדיבור. והדיבור מקבל מהמחשבה נמצא הוי בהמחשבה כל העולמות. וכשדיבר הקב"ה עם הנביא. פי' שהביא את עצמו להמחשבה שהוא נכלל שם. והלקו כביכול דבר עמו לפיכך ראה הנביא כדמות אדם כי הי' משורש אדם מתלמלם כביכול הקב"ה באותו דמות וזו וביד הנביאים אדמה י"ד נקרא כח שהמחשבה מקבלת מהמשכיל חו י"ד. יו"ד החכמה שבאה מכח המדריגה התחתונה שנמשך מבחי' דל"ת באותו הכח נזדמנת אליו יתברך. וזו אברהם אברהם אית פיסקא טעמא. אברהם שלמעלה מהתיבה ואברהם שלמטה ואית פיסקא טעמא פי' דהטעם הוא מסובב כל דבר וממלא כל דבר. נמצא בין ב' דברים הוי הפסק הטעם. אבל משה היה פרוש מן האשה פי' מכל דבר מו"ק והיה תמיד דבוק להמחשבה לקב"ה הוא מלביש לתורה שבכתב:

כוש תריץ ידיו לאלהים. ע"ד בעשרה מאמרות נברא העולם. ואמירה היא לשון נקיבה שיש תורה שבכתב. ותורה שבע"פ היא נתונה בידינו כנ"ל ותשלך אמת ארצה שהיא מלובשת בהארץ. ותורה שבכתב נקרא תורת חסד על לשונה שהיא למעלה מהלשון. ומקודם קבלת תורה שבכתב. היו העשרה מאמרות בבחי' יראה שהיא נוקבא אמירה לשון נקיבה. אך בקבלת התורה ניתנו עשרת הדברים (בכ"י הי' דבורים) שהם כללות התורה שבכתב ונתחזקו העשרה מאמרות. וזו ארץ יראה ושקטה מתחלה יראה ולבסוף שקטה. מתחלה יראה שמא לא יקבלו ישראל את התורה. ותורה שבע"פ באה מחמת תורה שבכתב שמפני מה ברא הקב"ה את העולם כדי שיקבלו ישראל את התורה. היראה היא באה מחמת אהבה. דכשהוא ית' שורה באדם אזי הוא בוש לפניו דהיינו אהבה ואהבה בלא יראה הוי ענפים מתפרדין אפילו אהבת ה' ונרגן מפריד אלוף. שאם הוא מאמין שהשי"ת שורה אצלו היה ראוי ליבוש מפניו דהיא טבעיות ליבוש בפני מי שגדל ממנו בחכמה. והיראה היא נולדה מחמת התחברות העבד עם רבו נולד היראה אצל העבד כך השכינה היא אצלינו רק התגלותה היא ע"י הארת הקב"ה

הקב"ה ואהבה בלא יראה היא הוצאת זרע לבטלה והיא מה שנפל מהשבירה וזו כוש דשם היה אהבה רעה ניאוף ע"ד מצרים של כושים. רק שאם היה לשם יראה היו יכולים אל ה' שהיה לשם בושה לעשות דברי שטות אך כשיבא משיח יהיה לו יראה וזהו כוש אהבה רעה צריך ידיו מדותיו לאלהים פי' ליראה. האותיות הם היכלות וזו שאמרו בזוהר ז' היכלות והוא הולך מהיכל להיכל פי' מאות לאות:

הקב"ה צמצם כביכול א"ע בהתורה. וכשקורין לאדם בשמו מניח כל עסקיו ומשיב לזה שקורא אותו מחמת שהוא אסור בשמו כך כביכול הקב"ה צמצם את עצמו בתורה. והתורה היא שמו וכשקורין בתורה אז ממשיכים את השי"ת אלינו כי הוא ושמו אחדות גמור עמנו:

יתישב כשלומד מה שאמרו בגמרא אין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה. ויאמר בלבו הלא הוא ית' צמצם א"ע ושורה בכאן וראוי לעשות בשמחה ביראה ואהבה:

יזכור לעולם בריתו ברית נקרא אבר המוליד ומסתמא כלולים בו כל האברים כי הלא הוא המוליד אדם ברמ"ח איברים. כך הצדיק נקרא ברית. כי הוא מביא חיות בכל העולמות ומסתמא כלולים בו כל העולמות ונקרא איתן ובתורה שבע"פ נקרא תניא בהיפך איתן. וזו היא משכיל לאיתן מי הוא משכיל את הצדיק האזרחי הוא אברהם אבינו ע"ה. מחמת אהבה משכיל אותו כמשל בן המלך שעשה מעשה נערות יש לאב תענוג ונושק אותו. ולכך יעבוד האדם את הקב"ה שלא ע"מ לקבל פרס שאז הוא בבחי' בן ויש לו ית' תענוג. שאם יעבוד ע"מ לקבל פרס יביא עצמו לבחי' עבד וכל מה שאדם עושה אינו נחשב לעבודה אצלו ית' כי כולא קמיה כלא חשיב. ואם יעשה העבד מעשה נערות אזי לא יהי' אהוב למלך כלל. וזו לעולם הוא ית' יזכור בריתו מחמת הצדיק:

אורייתא מחכמה נפקא דיש תורה שבכתב ותורה שבע"פ. תורה שבכתב נקרא עולם המחשבה ע"ד כתבם על לוח לבך. ועולם הדיבור נקרא תורה שבע"פ. בעלה הוא הפה כנ"ל. החיבור נקרא עלמא דאתכסיא שאין אחר יודע מה שבלב חבירו רק אם בא בעולם המחשבה אזי יכול לידע מה שבלב וממחשבתו של חבירו. עולם המחשבה הוא אחדות בכל העולמות וכן עולה האהבה שבכל העולמות והמחשבה נקרא עלמא דחירות כי המלכות הוא הדיבור ע"ד באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה. והדיבור של המלך הוא עשיה. דכל מה שמדבר לעשות עבדיו עושים וגם בדבר ה' שמים נעשו וע"י העולמות הוא מלך דאין מלך בלא עם. ובמחשבה נתבטל המלכות ממציאות כי העבד אינו יודע מה שבלב אדונו ויש כמה מדריגות. הא' כדלעיל שהאדון מדבר לו שיסע ליער להביא עצים לעשות לו היכל. והב' שהאדון אמר שצריך להיכל והעבד מבין מחשבתו שרוצה שיסע ליער להביא עצים ומבין כמה צריך להיות אורך העצים ורחבן לפי ערך ההיכל וזו נקרא תבונה הצירוף הוא ב"ן וב"ת משמחת דא מבין אז. וזו ספר קהלת שהקהיל קהלות ברבים ע"ד ויבן את התרמוד בהרים (עיין מלכים א' יו"ד פסוק י"ח. ודברי הימים ב' ח' ד') תרמוד נקרא אהבה רעה שעם היה ניאוף והוא הבין מזה אהבת הבורא בהרים פי' מדות אבות. וזו נקרא חכמה תתאה חכמת שלמה והקהיל קהלות ברבים ע"י המדרגה התחתונה. ויש חכם שמבין מדעתו מחשבתו של המלך בתנועותיו. ויש עוד מדריגה בן שהוא כביכול אביו קדמות השכל כל מה שהבן רוצה אביו חושב אפילו אם רוצה מעשי נערות אביו ג"כ רוצה מעשי נערות כדי שיהי' לו תענוג ושמעתי בשם ריבעש"ט מפני מה נקרא עלמא דחירות דאפילו עבד הבא לשם נעשה בן חורין פי' דכל דבר הוא התפשטות הקב"ה ע"י מדותיו אהבה ויראה כידוע רק שהאהבה היא בגלות מלובשת בגשמיות כאשה או במאכל. וכשנותן האדם אל לבו שזאת האהבה היא מלבוש לו ית' וח"ו מפשיט אותו ית' וממלבושיו יחרד חרדה גדולה בזכרו המעשה הרעה שעשה ויכלום. ויאמר בלבו

אם

אם אני אוהב זאת שהיא רק אהבה שנפלה בשבירה מלובשת בע"ס כמה יש לי לאהוב אותו ית' וכן בירא' אם ירא מעכו"ם או מחרב יאמר בלבו מה יש לי לירא מאדם כמוני אלא בוודאי הוא ית' הבורא מלובש בזה האדם וכמה יש לי לירא ממנו ית' . וכן התפארות וכל השאר . וכן אם שומע אחד מדבר והוא מתפלל יאמר למה הביאו ה' הלום לדבר בתוך תפילתי הלא כל זה בהשגחה פרטית . אך דהדיבור היא השכינה ושרתה השכינה כביכול בפיו של זה האדם כדי שאזרז א"ע לעבודה כמה יש לי לחזק א"ע בעבודה זו היא תפלה ובפרט אם האיש שמדבר הוא עובד כוכבים ומזלות או קטן נמלא כביכול נמלמה השכינה את עלמו באדם כזה כמה ראוי לו לעשות בזריזות . נחזור לענין ראשון הדיבור הוא לבוש להמחשבה שכשהאדם מדבר נגלה מחשבתו אפילו במעשיות יש חכמה למשל כי כשאנו רואים מעשים של בעל מלאכה אנו מבינים שהבעל מלאכה הוא חכם . נמלא יש בזה הכלי חכמה בהעלם . והמחשבה לריך להיות לה קדמות השכל שהוא מעלה המחשבה לחשוב והמשכיל א"א להשיג אותו שהיא חכמה וכמה מבינים בבינה והמחשבה היא באותיות שהם כלים והחכמה היא למעלה מהאותיות ואין הכלים יכולים לסבלו וזהו והחכמה מאין תמלא וזו אורייתא פי' השכל מחכמה נפקא פי' מהמשכיל הוא ית' נמלם א"ע בתורה ממילא כשמדבר דברי תורה או תפלה ידבר בכל כחו כי בזה נעשה אחדות עמו ית' דכל כחו הוא באות והוא ית' שורה באות . וכן יחשוב למשל כשאומר אמר אביי דאותיות אביי הוא חיותו נמלא מקשר חיותו לחיות של אביי בדברי אביי . והדין שאומר הוא שכלו של אביי נמלא מדבק שכלו לשכלו של אביי כי חושב בשכלו את הדין ושכלו הוא מעולם השכל . אבר מהשכינה וכשמדבר בדחילו ורחימו אזי מעלה אותו ומחיה את אביי כי מביא את המוחין של אביי בהגוף והאדם הלמדן ראוי להיות ירא שמים כי הוא אבר מהשכינה . ואם ח"ו לומד שלא לשם שמים אזי הוא מחסר אבר מהשכינה ח"ו . כל אבר בו מום לא יקרב ע"י להקב"ה ע"כ ילמוד לשם שמים :

ישׁ ב' מיני אהבה . א' שאוהב אם מי שמקבל טובה ממנו והוא בעל מ. וא טובות נמלא האהבה הוא מחמת מדות טובות . לאהבה זו האהבה שבין איש לאשתו מחמת שיש לו תענוג ממנה . ואהבה היא באה מחמת התפרדות שאלו היה תמיד היה תענוג תמידי ואינו תענוג . ויש עוד אהבה היינו אח עם אחותו . אהבה עלמיות ולא בא מחמת מדות . ובאהבה ההוא אין שום פירוד . ואם יש לה מדות טובות יש לו תענוג מהמדות נמלא האהבה היא מדה יתירה על תענוג כי מכחה בא התענוג ואהבה מחמת תענוג כנ"ל התענוג הוא מדה יתירה על האהבה שמכחה בא האהבה . וזו ויאמר ינחק לאשתו אחותי היא דכל הבארות שחפרו עבדי אביו . היראה והאהבה שהכנים שם אברהם . סתמום פלשתים . ולא היה שם אהבת הבורא לפיכך היה ירא להיות באהבה תחתונה שהיא מחמת מדות כאהבת איש לאשתו אלא כאח את אחותו . ויהי כי ארכו לו שם הימים שבאו הימים לאריכות שנגדלה אהבת הבורא שם והנה ינחק מלחק את רבקה אשתו שהיה לו אהבה הב' ולא היה מתירא :

כי תתבוש זיתך לא תפאר אחריך דאית שמן קשה לשכחה כקליפה היא העבודה (העבירה נ"ל) הקשה לשכחה לשכוח להשי"ת אבל כשעושה מלות תשובה אזי הוא מוליא את המלוה של תשובה מתוך העבירה שהיתה אסורה שם . ולריך לשוב מאהבה כי כשעושים עבירה מסתמא עושה מחמת תאוה . וכשעושה באונס לא מקרי עבירה ותאוה היא מכח תענוג שהוא דבר גדול מאוד אז תתענג על ה' כנודע פירושו רק שנפל לשבירה כ"ל . לכך לריך לשוב מאהבה . וזה כי תחבוט זיתך אם הוליא שמן מכזית . פי' מהעבירה תעשה תשובה לא תפאר שלא יהיה לך גאוה בזה :

מ"ט שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד . איתא בזוהר מה שמו של השער הזה איתן . ע"ד נודע בשערים בעלה כל חד כפום שיעורין דיליה ויש ז' מדות תלבה עמודים שבעה אהב"ה ויראה"ה והתפארת ונל"ח והו"ד ויסו"ד ומלכו"ת וכל אחד כלול מכולם למשל

למשל כשאוהב את אחד שונא את שונאיו זהו יראה . והתפארת שמפאר אותו . ומגלה את שונאיו . ומקושר לו . וסיום הדבר נקרא מלכות מדריגה התחתונה . ועיקר המדות הם חמש דהתקשרות בא מכח מדות הנ"ל שמקושר לאהבה ויראה . ואלו חמש הן כלולים מעשר כנ"ל . אלו החמש (נ"א שבע) כנ"ל ושלש עליונות . למשל אהבת הקב"ה ממה היא באה כשאני יודע אני אוהב אותו . ומזה אני יודע שאני מבין בשכל שיש בורא . ומזה אני מבין (שנאלם את מחשבתו) שלא לחשב בשום דבר אך בזה וזה המדה נקרא אי"ן שדוחה מחשבות אחרות וזו מדת חכמה וכתיב ראשית חכמה ושנקרא ראשית עדיין אינו אחדות דהא ראשון הוא מלשון מספר דאחד שוא לשון אחדות מסתמא יש מדריגה שזו כאין נגדו וכנגדו הוי זה יש . וזה חמשים שערי בינה שכולם הם שער לעבודה הקב"ה ושער איתן לא נתגלה לו איתן נקרא מידת אי"ן והצירוף הוא אי"ן תי"ו לשון זוהר התענוג לא נתגלה לו כי הוא תמיד דבוק להקב"ה . והאי הדבר הללו תמידיות . ואינו תענוג כידוע אבל יתרו שהי' מקודם כומר לע"ז ואח"כ עבד הקב"ה והיה בא להתענג כמשל בן המלך שהיה בשביה ואח"כ בא להמלך . יש להמלך תענוג ולכך כתוב ביה איתן מושבך וזה עתה ידעתי כי גדול ה' שהעלה כל המדריגות התחתונות אל הקב"ה וזה פי' המדרש שבע שבתות תמימות שיהיו בשלימות :

עיני ה' אל צדיקים. וכתיב עין ה' אל יריאיו . דעינים נקראים אהבה ויראה דחוש הראות מסתכל ע"י עינים כך הוא ית' משגיח ע"י מעשי הצדיקים על העולמות ועיקר המעשה הוא באהו"י כדאיתא בזוהר אורייתא בלא דחילו ורחימו לא יכול לסלקא לעילא . הצדיק נקרא מי שיש לו אהבה ויראה . לכך כתיב בו עיני ה' . אבל מירא לחוד כתיב ביה עין נקרא אחד :

בהעלותך את הנרות . ע"ד כי נר מצוה ותורה אור המצוה היא כנר שבו שורה אור . כך המצוה הפנימיות הוא אהבה ויראה . וזה בהעלותך את עצמו את הנרות פי' עם המצות . אל מול פני המנורה וכו' . ע"ד וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר אנכי פי' ע"י כל המצות תחשוב אנכי ולא יהיה לך היינו אהו"י דאנכי הוא אהבה. אשר הוצאתיך מארץ מצרים מכל צרות ולא יהיה לך אלהים אחרים פי' שלא תלך אחר תאות שהוא אל אחר על פני פי' פנימיות שהפנימיות הוא הקב"ה . וזהו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות היינו ז' ימי הבנין אהבה ויראה והתפארת וכו' :

גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מי"ש. דיש פעם שצדיק עובד את הקב"ה מביא תענוג גדול לעולם. כמו שמעורר בעצמו כן כביכול נתעורר בהקב"ה אם אהבה נגלה בהקב"ה ג"כ אהבה כמשל האב אינו מגלה מדותיו אלא כ"א כשבא אצלו בן החביב אזי מראה אהבתו . אזי כל העולמות מתענגין כמלא אותו שעושה התענוג הזה יגיע כפיו יותר מיראת שמים דהנה בנו יש אהו"י והתפארות על הקב"ה ובהקב"ה יש ג"כ כביכול אהבה שאוהב אותנו . ויראה שלא נפרד ממנו כאב שירא שילך הבן ממנו . והתפארות שמפאר אותנו . וזו יותר מירא שמים מהמורא שהקב"ה ירא ומעורר אותו שלא יחטא כמו בנח את האלהים התהלך אבל אברהם אשר התהלכתי לפניו ומעורר בעצמו יראה . אזי כביכול מעורר בהקב"ה יתברך (יראה) כמשל האב שהבן אינו רוצה לפרוד ממנו . וירא שלא יפרד האב ממנו . האב ג"כ ירא שלא יפרד . וזה הבן יקיר לי כשהבן יקיר שעושה הכל לשמי אפרים שמפרה מדותיו כביכול אם ילד שעשועים אפי' כשהוא בשכל ילדות אני משעשע בו מדי דברי בו שאנו בכל מעשינו מעוררים את השכינה . והשכינה את עולם האופנים . ואופנים את עולם הכסא ועולם הכסא את הקב"ה . לכך הצדיק שעובד את הקב"ה מאהבה. מביא התגלות הקב"ה בעולם האהבה . ובעולם האהבה יש אלף אלפים ורבוא רבבות עולמות וכולם מתעוררים ועובדים את השי"ת אפי' בלא שום הכנה וזו עולם האהבה אינו מתעורר ופעמים שהצדיק (נ"א אינו) מעורר אותו אך כשהוא מדובק בקליפה ואין בו אלו התעוררות. לכך יאחוז במדת יראה כדי לפרוד מהקליפה ואז יעבוד את השי"ת :

וישב ה' אלהיך את שבותך. ע"ד משל אב ואם אוהבים את הבן בשוה. רק אם הבן אינו מתנהג בשוה ח"ו אזי אע"פ שאוהב אותו האב אינו מראה אהבתו ומכה אותו. ואעפ"כ האם מרחמתו ומנשקתו ומקרבתו אל אביו. כך עתה בגלות מדות הקב"ה כביכול אינו מגולה. רק מדות השכינה מגולה. כמו שהיתה אצל אסתר שאע"פ שהיה נס גדול. מ"מ נתלבש הנס במדריגה התחתונה באסתר שנשאת לאחשורוש. משא"כ כשהיה זוכין היה הנס נעשה בפרסום בלא התלבשות במדריגה התחתונה. והחיות שבעולמות נקרא השכינה והוא כמשל האם שמגלת מדותיה אע"פ שאינו מתנהג כשורה לפיכך אין אנו רשאין לאמר רק בשם אדני כי הוא היום מגולה לא בשם הויה כי שם הויה הוא שם העלם. והעלמיות כביכול לא נתגלה היום. והאדם כשמדבק עצמו להדיבור. הדיבור יעלה אותו וימליץ בעדו. והוא שלא יהיה כוונתו לשום דבר. רק לדבק עולם הדיבור לעולם המחשבה. וזה פי' שלשה ספרים נפתחים בר"ה ספר הוא לשון דיבור לשון סיפור של צדיקים הם שכוונתם אינו אלא לדבק הדיבור להמחשבה נכתבים לאלתר לחיים שהם מתדבקים לאלתר שבמתים חיים. של בינונים שכוונתם ליחד וגם שיעשה הקב"ה רצונם תלוים ועומדים עד יוה"כ שאז הוא התגלות עולם המחשבה ויש לכל מחשבה עליה. ונעשה גם מחשבתם. וזו הוא הכתיבה שידבק האדם במחשבתו לקב"ה ונרשם במחשבתו מה שיארע לו. נחזור לענין הראשון ושב ה' אלהיך דהקב"ה ישוב. את אלהיך פי' השכינה שהוא הכח שלך את שבותך עם שבותך כשאתה תשוב:

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. איתא בר"מ יהי אור דא חסד. ויהיה אור דא גבורה. וקשה דהא הלשון היה שיהיה חסד ובמעשה כתיב לשון גבורה ויהי אך דרחמנות גדול נולד מכח דבר רע כשמתנהג בו אדם רע יש יותר רחמנות עליו. ויש ב' מינים הא' כשרואה שרע לו והב' שיש לו רחמנות שלא יבא ולא יתנהג עם האדם ברע אבל עכשיו עדיין מתנהג עמו טוב. אך כשרואים שרע לו אזי הוא רחמנות יותר מהרחמנות כדי שלא להתנהג עמו ברע כי זה רואה בפניו וזה עדיין אינו רואה. וזה שייך אצל האדם שאינו יודע עתידות. אבל הקב"ה העבר והעתיד שוים אצלו. היו לו מקודם הרחמנות כמו אח"כ וזה הרחמנות נקרא רחמים גדולים מותרת רחמנות וזהו ויהי מכח הגבורה. יהי אור רחמנות:

ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו. עד"מ האב שאין בנו הקטן יכול לעלות על ידיו מגביה אותו. ואח"כ כשמחזיק אותו משתעשע בזקן שלו. כך האדם אינו יכול לדבק להשי"ת. והשי"ת מניח אהבה ויראה בלבו של האדם שהם נקראים ידים. כמו ביד נותן אדם לחבירו. כך ע"י מה שעובדים באהו"י. כי בלא דו"ר לא פרחה לעילא. מביאים שפע וממשיך מדותיו ית' רחום וחנון וכו' והמדות נקרא דיקנא ושערות כי הם מותרות. כי עלמיות אין צריך לשום מדה כי הוא א"ס ולעולמות שיהיה להם קיום הוא יתברך רחום וחנון. לפיכך הם צורך העולמות שהם לא עלמיות. לפיכך נקראים מותרות:

איתא בזוהר ארבע בגדי לבן הם ד' אותיות הויה וד' בגדי זהב הם ד' אותיות אדני פי' שיש ג' מיני אהבה ע"ד לא זז מחבבה עד שקראה בתי לא זז מחבבה עד שקראה אחותי לא זז מחבבה עד שקראה אמי ויש עוד אהבה שאינה מושגת לאדם למשל אדם דובר בלי דעת. ובכל דבר צריך להיות אהבה. רק שאינו מושגת לאדם. וזו ד' בגדי לבן מלבושי אהבה. והם רמוזים באותיות הויה. ואיתא בזוהר באתר דאית אהבה אית יראה. ממילא צ"ל ג"כ ד' בגדי זה במלבושי יראה:

וקרני ראם קרניו. פי' ע"ד שם האחת שפרה ושם השנית פועה שם ה' אחת דהיינו ה' הראשונה. נקרא שפרה לשון שופר שמספרת האותיות הולד שנולדים. ופועה הוא לשון דבור שהשופר מעלה את כל התפלות וכל התפלות עולים ע"י הקול של השופר. ובזה מעוררים את האבות אהבה ויראה ותפארת. כי הם כלולים בקול אש ומים רוח עפר. ובזה מעוררים האבות:

ישיר השירים אשר לשלמה. ע"ד משבטל הסנהדרין בטל השיר בבית המשתאות

ע"ד בעמדם תרפינה כנפיהם דכשאנו מדברים להשי"ת באהבה ויראה אנו עושים פעולות גדולות: והנה מדברת על לבה פי' וחן ה' מוצאות הפה כשהם מהוגנים לפני הקב"ה מדברת הם נדברים על לבה כביכול למעלה מעולם המחשבה וזהו ואתחנן אל ה'. וא"ת הם כ"ב אותיות חנן חננתי אל ד' בעת ההיא לאמר דים כ"ח עתים י"ד לטובה וי"ד לרעה בעת ההיא עת שהיא נוקם היינו עת רעה לאמור הבאתי לעולם המחשבה אמירה הוא לשון מחשבה בלב. כנפים נקרא מה שהולכים ממדריגה למדריגה בעבודת השי"ת. והמלאכים אומרים בלבם שאין עבודתם כלום נגד עבודת בן אדם. דכל מלאך הוא גדול כשליש העולם. והאדם הוא קטן. והאדם יתן אל לבו לדבר באהב' ויראה כי הלא השכינה משתוקקת לדברי' אלו כאשה המשתוקקת שידבר בנה דברי שכל כדי שתתחשב לפני בעלה. כך כשהדיבורים באים מלמעלה מלובשים בכח האדם. מקושטים בזה הכח נולד התפארות גדול למעלה והמלאכים אומרים מי כעמך ישראל ולכן עדיף שיאמר אפילו תיבה אחת בהאו"י. כי בזה מעורר שכל המלאכים אומרים שירה להקב"ה. וגם הוא מעורר כ' העולמות כשהוא עובד הקב"ה. כל העולמות עובדים להקב"ה וזו שיר השירים. כשאדם אומר למטה שיר אחד מעורר למעלה שירים הרבה והיינו שירים. אשר לשלמה כשהוא להקב"ה היינו בדו"ר כי בלא דו"ר לא פרחת לעילא:

הן גור יגור אפס מאותי. פי' דפעמים יש אדם שדבוק בצדיק. כשרואה שעובד את הקב"ה שיושב ולומד. ולפעמים שהצדיק דובר דברים בטלים וזה כמשל בן המלך שהולך בין בני הכפרים לתפש אחר אוצר צריך להלביש א"ע כבן כפר כדי שלא יכירו אותו שהוא בן המלך ויגלו לו כל הסודות והיכן הוא האוצר. כך הצדיק דובר דברים והוא מקושר בהקב"ה. מקשר הדיבורים להקב"ה. וזה נקרא גירות שהולך בשליחות הקב"ה למצוא שם המדות למשל א' אינו יכול להתפלל ומעורר בעצמו באהבה. ואומר בלבו אם יש לו תענוג מזה שהיא דברי שטות. כמה יש לו להתענג מהקב"ה שהוא תענוג כל התענוגים. ועי"ז מתפלל באהבה ויראה. וזה הן גור יגור כשהוא בגירות היינו שמדבר דברים בטלים אפס מאותי דיש שסוברים שהקב"ה אינו מלובש בכאן והוא מחמת הבהירות מאוד כמשל אור גדול שמכה את הראות ואינו יכול לראות שנתגלה בהירות עד שאין השכל משיג. ובאמת הקב"ה הוא בכאן רק התלבשות אינו נראה. כמו חורבן הבית שהי' חסד גדול כמ"ש האלשיך ז"ל נטה קו ויאבל חיל וחומה נטה קו על בנין העתיד פי' שלא היו יכולים לסבול התגלות הבהירות הגדול שיתגלה כשיבא משיח לפיכך נחרב הבית. וזה אפס מאותי שאין דבר בעולם. שאין אני שם ע"ד הוד והדר לפניו פי' לפני הקב"ה כי עלמותו אינו יכולין להשיג:

שלח תשלח את האם. ר"י בעש"ט ע"ה אמר על הגמרא גיירוני ע"מ שתלמדני תורה כשאני עומד על רגל אחד. דאדם הוא חלק אלהי ממעל. ובא"ס לא שייך חלק. והקב"ה ממלא כל עלמין. ופעמים בא אדם לעולמות שפלים ומאוסים. וחושב מחשבות של הבל ה'צדיק יבחן שבוחן אותו ומשליך אותו לעולמות רעים כדי שיעלה אותם להקב"ה וחשוב אצלו ית' מאוד. והאדם אע"פ שהוא בא לדבר רע יקבל הכל בטוב כמו ר"ע שנכבה נרו ואכל ארי את חמורו ואמר על הכל גם זה לטובה והאמת הביא לתוכו טובה. וזהו גיירוני ע"מ שאני עומד על רגל אחד שאהיה תמיד במדריגה טובה. וא"ל מה דעלך סני לחברך לא תעביד רמז לו כשהיית אתה במדרגת ר"ע הולך אדם אחר טוב ליפול למטה כדי שיעלה את אחר. ור"ע שהיה בן גרים. עוקר הרים וטוחנן זו בזו פי' הרים נקרא אבות והוא הביא את המדות למעלה. כי היה התענוג גדול שהוא היה בן גרים כמשל הידוע. וזו שתוק כך עלה במחשבה שהביא את הכל לעולם המחשבה וזהו שלח תשלח את האם אע"פ שאין השכינה חופפת עליך ואת הבנים תקח לך שיהי' בך המדות אהבה ויראה:

שמלתך לא בלתה מעליך. פי' רש"י שהי' הענן מגהצם. ואף קטניהם כשהיו גדלים היה גדל לבושם עמהם. דיש פעם שאדם רוצה להתפלל בהתלהבות ואינו יכול שאיבריו כבדים עליו. ור"י בעש"ט

ע"ה

ע"ה אמר שדוד המלך ע"ה התפלל ע"ז אל תשליכני לעת זקנה שאיבריו כבדים עליו כזקן וזה פי' ימלאו העבים גשם על הארץ יריקו ואם נתגשם הגוף על הארץ פי' ארציות . שדבר זה מגיע לריק ואם יפול עץ נקרא מ"ע ר"ת מחשבה טובה שנותנת עצה לאדם האיך לדבק א"ע בהקב"ה אל צפון לדבק א"ע במדת יראה או לדרום לדבק א"ע במדת אהבה . מקום שיפול העץ . שם יהוא . שם יהיה לדבר זה עליה אך זה הדבר שהגוף נתגשם דבר רע זו בא מחמת שיש באדם ד' יסודות אש מים רוח עפר ואש הוא דבר קל המתנענע . וגם מים ורוח הם קלים ומנענעים . רק יסוד העפר הוא אינו מתנענע . וכשבא האדם ליסוד עפר אזי הוא בעת זקנה ואינו יכול להתפלל וז"ש וענן מתלקחת ענן נקרא החשכות שאינו יכול להתפלל ואח"כ כשמתחיל להתפלל בכח . אזי נקרא הענן החשכות . ובא לאש מתלקחת . פי' להתלהבות . כמשל בן הקטן שצועק אל אביו והולך אביו להלאה כדי שיגדל האהבה אח"כ וריבעש"ט ע"ה אמר משל לזה אחד הולך בחשיכה שקורין שווינדעל טרעפ בל"א כשהוא למטה רואה את האור שלמעלה ואחר כך כשהולך להלאה והולך בלד אינו רואה . כך כשאדם מתפלל בתחלה בהתלהבות ואח"כ אינו יכול להתפלל כ"כ בהתלהבות וזה שהיה שענן מגשם שע"י חשכות נתלבנו כי בשומו אל לבו שעשה עבירה בזה שאינו מתפלל בכוונה שלא שם מורא של הקב"ה נגד פניו . ועי"ז מתחיל להתפלל בחשק ושמלתך פי' בכל מצוה עושה מלבוש להקב"ה וכשעושים המצוה ח"ו בפגיה . אזי קורעים המלבוש . אבל שמלתך לא בלתה מעליך מכח שלא היה לך פגיה . וקטניהם כשהיו גדלים הי' גדול לבושם עמהם . דיבור נקרא לבוש . וכל הדיבורים שדיברו כשהיו בשכל דקטנות . כשהיו גדלים כשבאו לשכל דגדלות היה גדל . פי' היה מביאין לשכל דגדלות :

לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם וכו' . ולמה גילה להם מעשי בראשית בשביל ישראל שיאמרו נעשה ונשמע . ע"ד ישראל עלה במחשבה קדימת הרצון היה בשביל שיהיו ישראל צדיקים בכל דור . ולמצם כביכול בהירתו כמשל אב מצמצם את שכלו ומדבר דברי קטנות בשביל בנו הקטן . וגם כל המדות מעשה נערות נולדים באב . שאוהב את מעשה נערות . כדי שיהיה להבן תענוג . ומפואר אללו . ובהקב"ה העבר והעתיד שניהם שוים . והיה היא ית' מתענג ממעשה הצדיקים ולמצם א"ע . ולמצום נקרא חכמה כי החכמה הוא אין . ע"ד והחכמה מאין תמצא והצמצום היה בשביל ישראל . וגם האהבה גרמה את הצמצום . וזו ואלה תולדות יצחק אברהם הוליד וכו' ושמועה טובה מארץ מרחק ע"ד וישב יעקב בארץ . דאיתא בזוהר . זכי יתיר יהבין לי' נפשא . זכי עוד יתיר יהבי לי' רוחי וכו' . דכשנולד האדם אינו בו אלא נפש הבהמיות וכשמגלה את היצה"ר יהבין לי' נפשא פי' כל עולם העשיה ברשותו זכה יתיר יהבין לי' רוחא פי' כל עולם המלאכים הוא ברשותו (כ"א ע"ד עושה מלאכיו רוחות) זכי יתיר יהבין ליה נשמתו מעולם הכסא . הוא במחשבה עושה כסא להקב"ה . כשחושב באהבה משרה אותו בעולם האהבה . וכן ביראה משרה אותו בעולם היראה . וצריך האדם שלא יפסוק מחשבתו אפי' רגע אחד מהשי"ת ובזה משרה את הקב"ה בהם . ולכך נכתבו הבארות בתורה כי השרה הקב"ה עליהם . וזו וישב יעקב בארץ מגורי אביו פי' אעפ"י שישב בארציות מגורי אביו פי' מלשון אוגר בקיץ . שהאסיף הקב"ה על זה . או יאמר מגורי פי' דכל המחשבה הוא עולם שלם . והם גלולות הקב"ה . יאסף אותם . אל השורש . וזהו מגורי אביו שאסף את אביו כביכול וזהו . פי' עיני ה' אל צדיקים כמשל בן הקטן שעשה מעשי נערות . שהביא את שכל של אביו במעשים אלו . כך הצדיקים כביכול עושים לקב"ה קדמות בשכל שהוא יתברך חושב מה שהם חושבים אם באהבה באהבה ואם ביראה ביראה . והוא ית' אינו דמות הגוף כמו השכל שאינו בעל תמונה . וזה פי' נמצא שכינה בין שני בדי ארון פי' כנפי ריאה . שהקב"ה שורה כמו שהוא מחשב . ועין נקרא השכל והשכל שלו ביד הצדיקים . אבל האיך זוכים למדריגה זו בחשבו שהוא עפר ואין יכול לעשות שום מעשה בלי כח של הקב"ה נמצא מה שעושה .

עושה זאת הקב"ה. שאם לא היה הוא ית' עושה לא היה יכול לעשות כלום וזהו שמועה טובה מארץ מרחק בשביל שהוא חושב שהוא ארץ. מרחק א"ע מהילה"ר. וזהו שמועה טובה תדשן עלם ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים כמו האדם ששבע מחמת תענוג כך הקב"ה מתענג ממעשיהם של צדיקים. תדשן פי' מענג את העצמיות של הכל. וזהו הקב"ה. וזהו פי' נצריך לשון חוזק כבי' מחזקים אותו ית':

האומר איני עובר לפני התיבה בצבועים אף בלבנים לא יעבור דלמא נופלת מ"ז לאדם. יבואר ע"ד וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו נשי מדין נקרא גם בנו. כי התורה היא תמידית בכל דור ודור וכהיום יש נשי מדין ג"כ נשי לשון שכחה מדין לשון דין. וכשמתחיל להתפלל מיד כשיאמר אדני שפתי תפתח. השכינה מתלבשת בו ומדברת בו הדברים האלה. וכשיהיה לו אמונה שהשכינה מדברת בו. יפול עליו יראה. וגם הקב"ה מצמצם א"ע כבי' ושורה אצלו. כמ"ש מציץ מן החרכים והאותיות הם היכלות והוא הולך מהיכל להיכל ובכל היכל דנים אותו אם ראוי לכנוס. ואם היה האדם משים אל לבו שדנין אותו בעת שנפלו לו המ"ז בוודאי היה מתפלל בכוונה. רק שהוא שוכח שדנין אותו. והקליפה נקראת אשה שהיא מצפה לקבל חיות מהאדם בעשיית עבירה ח"ו כמו אשה שמקבלת. והקדושה נקראת אשה יראת ה' שהיא מקבלת תענוג בעשיית המצוה של אדם. אך דבקדושה יש ג"כ זכר שהשי"ת שופע באדם כדי שיעשה מצוה. אבל הקליפה היא רק מקבלת וזהו וכל אשה מי שהוא רק אשה יודעת איש שמחבר את עצמו לקדושה. והקליפה היא היא המביאה את המחשבה זרה. וכשנופלים לו המ"ז ראוי להוריק פניו מחמת בושה. שהשכינה כנגדו. אילו היה לפני מלך ב"ו היה מדבר בבושה וכעניין. והקב"ה מביט אל המחשבה והוא אינו חושב בעניין. ובזה מעלה המ"ז והמ"ז בא מחמת עבירה שעשה ביום באה זאת בתפילתו להעלותה אל הקב"ה. וזהו העבירות לפני הציץ לפני הבטחו של הקב"ה מלשון מציץ מן החרכים. וזהו סי' לעבירה הדרוקן אם עשה עבירה ביום נתגלה לו בשעת תפלתו מ"ז כדי שיבוש ויעלה את העבירה או את ההרהור שהרהר בדברי בטות וזהו האומר איני עובר לפני התיבה שאינו רוצה להתפלל והמתפלל נקרא עובר לפני התיבה שהוא עולה ומעלה עמו את הדיבור בצבועים לפני המ"ז שנקרא צבועים מפני שהוא מהמדות שנפלו בשבירה והמדות נקראים צבועים כידוע אף העבירה נקרא אף שהיא אף של הקב"ה בלבנים בבהירת של הקב"ה לא יעלה לא יהי' עליה לעבירה:

העושה תפלתו עגולה סכנה ואינו מצוה תפלתו פי' התדבקות בהקב"ה עגולה פעמים שהוא דבוק ופעמים אינו דבוק כמו גלגל שמתגלגל. אינו מצוה. מסתמא אינו מקושר בהקב"ה: ציפן זהב ונתנן על בית אונקלי שלו פי' על בית יד מבחוץ פי' שמחזיק לומדי תורה. אך מבחוץ שהכל רואים ויש לו התפארות. ה"ז מדות החצונים פי' רש"י ב"א ההולכים אחר דעתם חוץ מדעת החכמים:

בזהר והנה איל אחר נאחז זהו איל שנברא בין השמשות ובן שנה היה פי' בין השמשות נקרא דבר ממוצע בין יום ובין לילה. דבכל דבר יש ד' יסודות אמר"ע והם דברים מתנגדים מים מכבה אש. רוח מפזר עפר וצ"ל עוד דברים המחברם. והוא מדות אין. כשמגיע יסוד המים לבטל יסוד אש נתבטל המים ממציאות. שהגיע למדת אין. ובאהבה ויראה ג"כ הכי. דבדבר גשמי כשאוהב דבר אזי אינו ירא ממנו בשעת מעשה. וכשירא אינו אוהב אז. אמנם הקב"ה אהבה ויראה כאחד כי הוא המחברם. וכח הפועל בנפעל למשל אומן עושה כלי כחו בהכלי והכח אינו כלי. ואין נקרא חכמה ע"ד והחכמה מאין תמצא. והחכמה נקרא ראשית ראשית חכמה וגו' וכשנקרא ראשון אזי יש לו מספר דא' משמעות שלו הוא אחדות אבל ראשון הוא תחלת המספר ומסתמא יש מדריגה שהיא למעלה מהחכמה. ויום נקרא בהירות שאדם רואה את בהירות. והמחברם הוא אין. וזהו בין השמשות דבר המחבר יום ולילה וזו היתה העקידה שהעלה את יצחק לכלול אותו במדת אהבה

אהבה והאלהים נסה את אברהם הגבורות יש להם עליה מכח מדות אהבה ובודאי הוצרך להעלותה למדת אין ובן שנה פי' לשון שינה דהא כתיב ה' בחכמה יסד ארץ הוא יתברך שורה בחכמה והחכמה מדריגה קטנה ממנו ית' והיא אצלו ית' רק היולי לתחלת המחשבה :

יהי כבוד ה' לעולם כי בהירות הקב"ה אין כל העולמות יכולים לסבול אך הוא ית' עשה כמה צמצומים כדי שיוכל העולם לסבול. אך ישמח ה' במעשיו שרוצה לשמוח במעשיו . כמשל האב שיש לו בן קטן ורוצה ליקח מקל לרכוב עליו כמו על סוס . אע"פ שדרך של הסוס להנהיג את האדם והוא מנהיג אותו . מ"מ יש לו תענוג מזה . ואביו עוזר ונותן לו מקל . כך הצדיקים רוצים שינהגו את העולמות . וברא הקב"ה את העולמות כדי שיתנהגו בהנהיגם . וכבוד עצמותו יתברך אין אנו משיגין אך הכבוד שבעולמות אנו משיגין . לפיכך צמצם את עצמו בעולמות כדי שישתעשע בהתענוג של הצדיקים . שיש להם תענוג מעולמות וזהו רצון יראיו יעשה דבא"ס לא שייך רצון אך הרצון יראיו עושים הצדיקים . ע"ד במי נמלך בנשמתן של צדיקים :

מימינו אש דת למו עד"מ רופא המקיז דם אע"פ שכואב לפי שעה אך אח"כ בא לו רפואה מזה . ואיתא יזכור לו יום המות אע"פ שהיא יראה רעה . מ"מ אח"כ תבא לו מדה טובה מזה . שיזכור לו יום המיתה ובשביל זה ישוב אל הקב"ה . ויזכור למדת אהבה ויראה בושת. שאהבה מקבלת ממנו . זהב משובח מכסף . דזהב הוא לשון פי' מצפון זהב יאתה פי' מגבורה בא יראה . כמשל אחד הבורח מן המלך ופגשו בו גזלנים ומכח יראתם חזר אל המלך אע"פ שנראה בעיניו שגזלנים עשו לו רעה מ"מ עשו לו טובה במה שחזר להמלך . וזהו מימינו אש . הגבורות באו מכח ימין חסד :

עיר קטנה ואנשים בה מעט עיר לשון אעירה שחר פי' דהקב"ה דורש אותנו לשוב אליו . משל למלך שהגלה את בניו . אחד מהם היה חכם שכל צערו רק על אביו . שיש לו צער ממה שגלו ממנו . ולא על צערו . ובזה נתעוררו רחמיו על כל הבנים מכח האחד החכם . כן הצדיק מעורר רחמיו על כל ישראל :

ריבש"ט ע"ה אמר צהר תעשה לתיבה שתהיה התיבה מצהיר עכ"ד .
כי יש בכל אות עולמות נשמות ואלהות ומתקשרים ומתיחדים זע"ז עם אלהות. ואח"כ מתיחדים ומתקשרים יחד האותיות ונעשה התיבה ומתיחדים יחודים אמתים באלהות וצריך לכלול אדם נשמתו בכל בחי' ובחי' ואז מתיחדים העולמות כא' ועולים . ונעשה תענוג גדול אין שיעור . וזה תחתים שנים שלישים תעשה דהיינו העולמות ונשמות ואלהות תלת עלמין אית ליה וצריך לשמוע בכל תיבה מה שאומר. שהשכינה עולם הדבור מדברת והוא שושבינה צהר שתצא בבהירות . ולעשות נחת רוח ליוצרו וצריך אמונה גדולה לזה . דהשכינה נקראת אמונה . דהיינו אומן . ובלא אמונה נקרא ח"ו נרגן מפריד אלוף . ואל אמה תכלנה מלמעלה היינו אימה או יש לומר אחר שיצא התיבה מפיו א"צ לזכור אותה להלן . שהענין שלא יראה שהולכת למקום גבוה דוגמא שאין יכול לראות בשמש . וזהו תכלנה מלמעלה . וכמהו יעשה כן בא אתה וכל ביתך בכל גופך אל התיבה :

בזריבש"ט כי לא מחשבותי מחשבותיכם פי' כי כאשר האדם מפריד א"ע מהשי"ת . מיד הוא עובד ע"ז . ולא יש דבר ממוצע . וזו וסרתם ועבדתם. מ"מ אמרה הגמרא ישב ולא עבר עבירה השוב כאילו עשה מצוה וזהו ולא דרכיכם דרכי :

אלהים ברוב חסדך כשעלה ברצונו הפשוט לברוא את העולם הבין בחכמתו שאין הברואים יכולין לקבל בהיותו כך . לכן צמצם כל המדריגות וזה פי' הפסוק מה שהיה אלהים משום ברוב חסדך : יש"ם הוא הפי' כמו הבן הולך למרחקים מהאב אזי מחמת אהבת האב להבן נחקק צורת הבן במחשבתו של אב נמצא בדרך כלל יש לו ב' בנים הא' הבן עצמו והב' החקיקה וזו החקיקה במחשבה נקראת יש"ם :

צמצום הוא הצדיק משפיע למלכות הוא המלכות והוא ב' פעמים צם חד במחשבה . וחד בעובדא . ע"ד סוף מעשה במחשבה

במחשבה תחלה :

עתיק יומין כי יש ב' בחי' ברצון . א' הוא מעורר עצמו למדריגה שפלה ממנו ד"מ אם מתעורר לעשות בנין נאה נמצא כל י' מדותיו למדריגה תחתונה . לאפוקי אם יש לו רצון והתעוררות לעבוד את הא"ס ב"ה. נמצא כל י' מדותיו למדריגת א"ס . מלובש בא"ס ב"ה והקב"ה רצה שיהיה זמן והוא מדריגה שפילה לכן עתיק שהעתיק עצמו ממקומו . ר"ל נמצא עצמו כבי' והעתיק עצמו למדריגה שפילה תחתונה . להיות בחי' זמן :

האדם יש לו שכל . ומדרך הטבע . דבר שכל אין לו להדבק אלא בדברים שכליים. נמצא יש לחשוב . מה לי לחשוב בשכל שלי דברים גשמים . ומדבק ומוריד המחשבה למדריגה שפלה . טוב לי להעלות השכל למדריגה עליונה . דהיינו לדבק מחשבתי בא"ס ב"ה ואפי' דברים גשמיים . צריכין לעבוד להבורא ברוחניות וזהו עבדי הם ולא עבדים לעבדים :

האהבה אינה נתפסת בדבר שטחית . כלומר שהיא עצמה אין לה שטחית וגבול . והיא כח אהבת א"ס . רק אם יש אהבה לדבר גשמי . אז זה הגשמי כלי של אהבה . וזה הכלי הוא דבר שטח וגבול . אבל אם האהבה לא"ס ב"ה. נמצא האהבה מלובש בא"ס והוי האהבה והכלי. באין שטח וכן בכל המדות :

ראיה שבכל הדברים יש חלק אלהי ממעל . כי כמו שיש אהבה לא"ס ב"ה . בזה אהבה גופא יש לדבר גשמי. ומה האהבה היא באה מהתפארת של הדבר מהכוי . והכוי אינו נתפס ג"כ בשטחיות . נמצא שאנו רואין בזה האהבה יש לו התחברות לא"ס ב"ה . ובזה האהבה יש לו התחברות לדבר גשמי מכח שיש בזה הגשמי ג"כ חלק אלהי ממעל . ובזה יש לו התחברות :

עוה"ב היא הבינה והוא עולם התענוג . ע"ד אהבה היא ב' בחינות יש אהבה שהיא מחמת שהטיב עמו . ויש אהבה כמו אב לבן . אפי' בלא קבלת טוב רק מחמת שהוא משורש אחד . כן צריך לאהוב להבורא יתברך משום שהוא שרשנו ומאצילנו . ובזה האהבה . יש יראה כמו שאנו אומרים פלוני יראה לעזוב את אביו או בנו . ולילך מעמו מחמת אהבת בנו כן שיראה זו שייך בכל אהבה שיראה לעזוב את האהבה . וזו גבורה שבחסד היראה שבאהבה שירא להתפרד ממנו יתברך מחמת גודל האהבה וקשה אם יש יראה שלא יתפרד ממנו ית' מוכח שיש יכולת להפרד ממנו מפני מה עשה הבורא יתברך שיכולין להפרד ממנו והתירוץ אם בן תמיד אצל אביו אזי אין לאב תענוג וזה הכלל תענוג תמידי אינו תענוג דרך משל אם אוכל אדם בכל יום עופות מפוטמים זה אינו תענוג . לאפוקי אם פעמים מרחיק א"ע מאביו. ואח"כ מקרב א"ע אזי יש לו תענוג גדול . והנמשל מובן מעצמו וד"ל והוא ע"ד ישראל אשר בך אתפאר :

תפארת ישראל שהקב"ה אינו יכול להתפאר בעצמו . כי מי יכול להבין עצמותו לכן התפאר בבנו כמו אב שמפאר עצמו בבניו . כן האהבה לשאיל ממנו בנו יחידו ישראל קדושו לקבל ממנו התפארות וזהו פי' הפסוק אשר בך דוקא אתפאר :

אימא מלובש' בתפארת פי' כמו אדם שמפאר את עצמו בבנו ויש לו תענוג בזה התפארות נמצא התענוג נתגלה בזה התפארות :

ופרוס סוכת שלום . הכוונה הוא אם יש לאדם תענוג מאב . וחפץ האב להיות לבנו יותר תענוג . אזי אין הבן יכול לקבל זה התענוג כן בשבת התענוג מתפשט אזי אנו מתפללין שנוכל לקבל התענוג דהיינו לשלום . שיצמצם עצמו שיתפשט ברוחב ולא שירד . ועיין הכוונה במשנת חסידים :

צריך להיות אהבה ויראה והתפארות לא"ס ב"ה ובאהבה צריך ג"כ להיות כל הג' בחי' וזהו מרומז על ג' פרקין :

הצדיק הוא בן הלומדים . למודי ה'. והם נקראים תלמידי חכמים :

שמחה נקרא ג"כ תענוג . ואם הבן מרוחק מאב . ואח"כ מקרב א"ע ובא לאב אזי אותו האב הדיוקנא שהיה מחקק צורת הבן במחשבתו יש לו התחברות עם השמחה וזה י"ל שזו חיבר יש"ם ותכונה : ל"ה הוא יחוד שהלמד הוא עולם התענוג וה' הוא ההתפארות :

תמיד הוא נקרא ת' הוא סוף דרגין והמ' הוא מלכות והד' דלה ועניה :

יעקב הוא חכמה תתאה אותיות יוד עקב יוד הוא חכמה והויה אדני יוד בראש ויוד בסוף זה חכמה עלאה וחכמה תתאה :

דומה דודי לצבי מה צבי רץ ומחזיר לאחוריו וכו' דודי הוא תענוג מלשון דד. כמו דד שמשפיע ומקבל והב' דלתין רומז על ב' בחי' נוק' וע"י אמצעי שהוא הו' וק' (ר"ת ו' קצוות) והוא דוד.

כלים הוא אותיות כל. והוא יחוד הצדיק עם הי"ס והיא מלכות :

ג"ד הוא גומל דלים. והוא יחוד הג' נקרא צדיק. גומל עם דלה ועניה :

אשריך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה והוא תקון שבירת הכלים:

מטי ולא מטי. פי' אם רואה אדם שנפ' ממדריגה. לאי חשוב שירד יותר אלא אדרבא הוא כדי להתענג. שהתענוג יתפשט יותר כמו התענוג שמקרב הבן אחר הרחקו ממנו. וזה מה צבי רץ ומחזיר לאחוריו וכו' אף הקב"ה וכו' :

עין מרומז אל החכמה. כמו עיני העדה:

קטנות גדלות. הענין הוא כמו המלך שאינו נוקם עבור עבדיו ואינו לוחם לוחמיו אע"פ שיכול. הוי כמו קטנות. ואם לוחם לוחמיו הוי גדלות למלך. לכן מיום שחרב בהמ"ק הוי קטנות אבל לעתיד יאמרו הגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה ויהיה שם הוי"ה בגדלות כביכול :

ה' צלך על יד ימינך שהצל בא ברוב אור השמש. ואם אין השמש זורחת ליכא צל. כן מחמת רוב בהירת התענוג. בא אור מקיף. ולפי התעוררת להתא. כן התעוררת למעלה. והוי כמו הצל שהצל מתנענע כמו תנועת אדם. וכל התעוררת דלעילא על ידי אהבה לבנים. וזהו על יד ימינך צל הצדיק מקבל השפע מעולם התענוג והוא להיפך מרומז על או"ח :

איזה חכם הרואה את הנולד ר"ל כמו שהבנאי קודם בנותו את הבנין מחשב מחשבה לראות המניעות מהמעשה. ואם בהמעשה יש קלקול היה צריך להיות הקלקול במחשבה. כדי לגמור הדבר כתקונו ע"ד סוף מעשה במחשבה תחלה. הבנאי אם רוצה לעשות הבנין יש לו תחלה ציור במחשבה גוף הבנין ולא הפסולת דהיינו הזיזים. ולא הפסולת מהמעצד ובהמעשה בא ממילא להפסולת. אע"פ שזה לא היה עיקר במחשבה רק הבנין גופא :

הלוים בשירם היו מעוררים ההנהגה לעילא כפי הנגונים שהם מצמצמים לפי השתנות הקול. והם היו יודעים השיעור המצומצם בכל המדריגות. וזה היו מעוררים בניגון שלהם. וזה פי' שיעור קומה שיעור המצומצם בכל המדריגות :

ישראל עלה במחשבה. ר"ל שהיה במחשבה אהבת א"ס לבנו. ויראה שייך כמו שהאב ירא לילך מבנו שלא יכשול הבן במכשולות. ויראה הוא ראיה ר"ל שהבן הוא אצל האב בהסתכלות ראיה והוא מרומז על החכמה :

הטעם והתענוג הם תרין ריעין דלא מתפרשין. כ"א יש לו טעם יש לו תענוג. והטעם הוא המחשבה. ואם אוכל בלא מחשבה. אין לו טעם ותענוג :

בשמחה הוא אותיות מחשבה. ושמחה הוא תענוג. ושמחה בלא מחשבה נקרא הוללות :

הוא אמר ויהי. אמר לשון לבוש כמו בלע אמרתו ויהי כ"מ שנאמר ויהי אינו אלא לשון צרה. ר"ל הא"ס רצה להלביש את עצמו כדי שנקבל טובו. הי' צריך ויהי. צמצום ואח"כ פי' מלבוש ולבושי מדע :

מלכות נקרא אדני שהוא לשון אדנות המורה על מלוכה. מלכות נקראת עשיה. ע"ש אם אדם עושה דבר והמעשה נגמר. אז הוא מלך על מעשי ידו. והוי המעשה כמו הדבר הגורם להיות מלכות :

הדבור נקרא אדני ע"ש אם רוצה לצוות לעבד. צריך שיהיה ע"י הדבור וכן אדנות רומז על הדבור :

מי נקרא בינה ע"ש אם שואל על דבר מי מוכח שכבר יש לו הבנה מעט. ושואל יותר :

מה החדש רומז שא"ס ב"ה רוצה שיקבלו העולמות בהירתו. אם צמצם א"ע כביכול. ועשה א"ע כמה מלשון מה אני. ונחנו מה. ולכן כל העולמות שלא יכלו לקבל בהירתו. בזה המה נתקנו:

וימלך וימת. ר"ל לפי שרצה להיות מלך ואמר שהוא יש לכן וימת נפל ממדריגתו: וימלך תחתיו הדר מלשון הדור נאה וזהו מה החדש ובזה היה התיקון:

כיצד מרקדין לפני הכלה היינו כיצד יכולין לרקוד לפני השכינה כביכול. שנקראת כלה שמלא כל הארץ כבודו:

ויאמר יצחק אל אברהם אביו וכו' כי אברהם הוא חסד. ויצחק הוא גבורה. ולכך אמר יצחק לאברהם הלא אבי אתה. היינו מדת חסד והיכן הרחמנות. והשיב אברהם הנני בני פי' הנני במדת בני באכזריות:

הנסתרות פי' מה שהוא נסתר משם לה' אלהינו מכח הצמצום:

אשר ברא אלהים לעשות ר"ל מה שהי' הצמצום כדי לעשות שיהיה עשיה גשמיות:

אהבה ויראה נקראים ידים. אהבה יד ימין. יראה יד שמאל. ע"ד יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת. כי יש כח הקירוב ביד ימין יותר. והוא כח החיבוק והקירוב ביד ימין יותר. ומה שרוצה ליתן נותן ביד ימין:

עולם הנקודים יצא מלכות תחלה. ע"ד אני ראשון ואני אחרון פי' כמו הבנאי שנפל לו במחשבה שלו לעשות לו דירה נאה. אז יש לו זאת במחשבה. וזה עדיין עקוד עמו מלשון. ויעקוד אברהם ואח"כ יש לו רצון לעשות בית נאה. ואח"כ במחשבה ובכל המדות. ובגמר העבודה. ואח"כ הבנאי ילך לדור בתוכו. ואני נקרא מלכות ה' וזה ע"י הניקודים:

החכמה מאין תמצא ר"ל מי שעשה עצמו כאין הוא דבוק באין העליון ואין משפיע והוא חכמה:

חכם מה הוא אומר. מה הוא. ומזה משיג החכמה:

כשאדם מסתכל בכלי אזי מעלה הכלי במחשבה שלו. ואם המחשבה שלו דבוק במחשבה עליונה. אזי מעלה במחשבה העליונה. ומהמחשבה לאין. והוי זהו אין המוחלט. ואח"כ אם רוצה להוריד אותה פעם ב' להמחשבה הוא יש. ולסוף כל המדריגות עושה אותו זהב:

לבוש הוא מקיף כל הבגדים ואינו מצמצם. ושלמה הם לבושים קטנים והם מצומצמים. לבוש רומז ליהודה. ושלמה אותיות של מה. הדיבור נקרא מלכות מלשון דבר א' לדור הוא לשון שררות:

בעבירה יש ג"כ אותיות כמו במצות. דהכל צריך לעשות במחשבה. והכל הוא אותיות. והוא דבר נשכ"ז. והוא מה' מוצאות הפה כמו במצוה והם החיוני של הדבר הזה. והן נצוצות הקדושות שנפלו בקליפה ר"ל. ומאלו הנצוצות בא כח התשובה. ומבררין האוכל מתוך הפסולת:

כעס בחיק כסילים ינוח הטעם הכ' מרומז על כת"ר הע' הוא מרומז על אם הבנים. לכן הוא גימטריא ע'. שהוא כולל הז' מדות. ומדת חכמה ליכא שאם הוא כועס. מסתמא הוא אומר שהוא יש. אבל החכמה מאין תמצא:

מלכות נקרא זאת. הכלולה ממדת הז' ויש בה כ"ב אותיות מא' עד ת' ומפ"ע נקרא א"ת עד הת' סוף דרגין. ומקבל מפ':

יוד"י הם ג' מחשבות. י'י'י' הם ג' טיפות. והם ג'ג'ג' והוא האמור בזוהר. ג' נשים אחת לשה ואחת מקטפת ואחת אופה:

ס'ב'ם' הס' מקבל מהב' ומשפיע להע':

עזי וזמרת יה שבאותם זמנים היינו כקטנים. ותחלת קטנות יש לו אלם מאלהים ואין לו דיבור ואח"כ יש לו דיבור מכח שם י"ה שבשם אלהים. וזה עזי וזמרת דהיינו כח הדיבור וזה יה. ויהי לי לישועה כ"מ שנאמר ויהי אינו אלא צרה והוא הצמצום ומכח הצמצום היו אח"כ יכולין לקבל בהירתו וזה לי לישועה:

רצון הרים הוא ריש דרגין. ומשפיע להצדיק דרך הו' ו"ק ונו"ן פשוטה הוא נוק':

הלכה ב' ההין בר"ת ובס"ת ואותיות כל באמצע. ופשוט אותיות לך והוא חותם מתהפך:

צדק והוד הם תרי פלגי גופא. שהנלחן הוא
עבור הוד. כי הקב"ה היה מגלה
כל המניעות כדי להודות לו וזהו כמו גוף
אחד והם נקראים ירכין שהם גוף. ואח"כ
הם ב' מדות ויש להם פירוד כמו ירכין.
שיש לו חיבור לעילא ואח"כ פירוד וזהו פי'
מבנין אב מכתוב אחד הם נו"ה ביחוד וזה
בלוחות הראשונים לאת כתיב חסר לשון יחיד.
ובנין אב. ושני כתובים בלוחות אחרונים
לשון רבים כי הם ב' מדות:

בלי ר"ת כ"הן לו"י ישרא"ל:

אין עונשין על המחשבה. כי המחשבה אינו
רק בביטול. לאפוקי במעשה שהוא
בירידה ובשביר"ה ושמעתי בגמרא בכל העולם
היה מבול חוץ מארץ ישראל פי' מבול לשון
בילה והוא לשון המבלבל שהיה מעורב טוב ורע
חוץ מארץ ישראל שאוירא דארץ ישראל מחכים.
והוא דבוק במחשבה. והמחשבה אינו אלא
ביטול כנ"ל:

ושמעתי מצות בטלות לעתיד פי' לעתיד
לבוא.הוא עולם הבא .ויבא המצוה
בעתיד לבא. ונקרא ביטול כנ"ל:

ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה
וההבער השור לשון אשורנו. לשון
הבטה והסתכלות. וזה הראיה מזיק לבני אדם.
והבור לשון שדה בור שאינה חרושה וזרוע
והוא מי שאינו לומד תורה אלא הולך בטל.
המבעה לשון שן ר"ל האכילה גסה וההבער זה
הכעס שהוא הרתיחות האש:

מפני מה יש צדיק וטוב. צדיק ורע לו פי'
מפני מה יש צדיק שצריך עבודה
גדולה לשבור רע מדותיו. ויש צדיק שאין
צריך עבודה גדולה. ומשני צדיק בן צדיק פי'
יש להבן כמה טבעים השוים להאב:

רבי אומר איזה דרך ישרה שיבור והאדם
פי' מאיזה מדות ימנע עצמו ממנו.
שיבור לשון ריקות. ע"ז אמר כל שהוא תפארת
לעושיה ר"ל שעושה המצוה בסתר ואין אדם
יודע ממנו. אבל אם סובר בעצמו שעובד
השם. ואילו הוא תפארת וכ"ש שתפארת לו
מן האדם ר"ל שעושה המצוה לקבל תפארת
מן האדם. שיאמרו עליו זה הוא ירא שמים.
מכ"ז ימנע א"ע. ואם תעשה זה הוי זהיר
במצוה קלה כבחמורה שאז אין אתה יודע מתן
שכרן של מצות אלא תעשה שיהיה נ"ר לבורא
יתברך בלי שום תשלום גמול מלקבל התפארת.
ואם (נ"א שאם) תרצה לקבל התפארות
תדקדק במצוה אם היא קלה. שאם הוא חמורה
תקבל תפארת. ואם היא קלה לא תעשה אותה:

בך מי שלומד את בן חבירו תורה הוי כאלו
ילדו פי' א"ב הוא אלף פלא עליון.
משפיע לב' והיא נקוד בהיכלו. וכן אותיות
ר"ב הר' הוא ריש דרנין משפיע לכל עליות
עולמות. פי' כשהבנאי רואה הבנין שבנה
בתכלית היופי אזי יש לו התפארות מהבנין.
ומקבל תענוג. ואח"כ מביא זאת ברצון שיש
לו רצון לבנות בית אחר כמוהו:

חכמה הוא כח מה. פי' כי ברא הקב"ה
את העולמות להקרא רחום וחנון.
כי מטבע הטוב להטיב לזולתו. וקודם שברא
את העולמות. היה ג"כ נקרא בכל שמותיו
כי בכוחו לברוא העולמות. כמו הגבור אפילו
שאין מגלה לזולתו אפ"ה נקרא גבור. מפני
שיש בכוחו הגבורה. וזה כח מה ר"ל שהקב"ה
דהיינו הצמצום של כל העולמות היה בכח. והיה
זאת במחשבה. ואח"כ הוציא לפועל ובליל
שבת יש לו אהבה והתפארות להדבר. ומקבל
תענוג. וביום שבת מביא זאת במחשבה. ובליל
מוצאי שבת יש לו רצון לברוא עולמות אחרים
כמו הם וזו עליות העולמות עד הרצון:

והאם רובצת על האפרוחים פי' כי האם
היא תענוג. ומקבל משכל קטנות
יותר תענוג יותר משכל גדלות. והוא הנראה
בחוש הראות:

הגדלות הוא מאו"א. פי' כי כשאב רוצה
ללמד לבנו הקטן חכמה. אזי
אין לו כח לקבל השכל של האב. כי שכל אב
גדול עד מאוד. והולך האב ללבוש א"ע ג"כ
בשכל קטנות כדי שיוכל לקבל. כמלא השכל
כמלך במחשבה וזו ועשית שנים כרובים זהב
ואמר בש"ס מאי כרובים כרביא. שהקדוש ב"ה
מלבוש א"ע בשכלך שכל הקטנות כדי שתוכל
לקבל ובשכל האב יש כח של הגדלות. כמלא
יש בשכל כח הקטנות שכל הגדלות וכשיגדל
הקטן אזי מהשכל הקטנות גופא ישיג שכל
דגדלות. במוצאי שבת נתגלה הרצון פי' כפי

נזה שירלה האדם יאריך השבת. וזהו תלוי ברלון:

חכמה עילאה. הוא לעבוד את ה' והוא חכמה שלימה ועליונה. חכמה תתאה הוא חכמה חילוניות. כמו חכמת המספר:

יעקב היא חכמה תתאה. יו"ד עק"ב כי הגביה חכמה חילוניות לקדושה לעבודת השם. וזו יעקב מלבר ר"ל החכמה חילוניות שהם מלבר. ומשה מלגאו כי הוא עובד ה' בחכמה פנימיות. וזו טובלת חכמה תורה כי חכמה חילוניות הוא מאחוריים העליונים וזהו היה כדי לעלות אחורים ג"כ וזו חכם באחור ישבהנה כי באחוריים היה ביטל כדי שישבחנה וזה עלותה. וזו נובלת ר"ל מאחוריים שנפלה נעשה תורה ר"ל פשטות התורה והיא חילונית:

דרך נקרא לדיק. כי השפע יורד לכל העולם והמקבל לריך לה ממולע לקבל השפע. והוא נקרא שביל. והוא נקרא דרך קטן ונקרא נקודת ליון. והוא היסוד המקבלת וזו ויעקב הלך לדרכו כי תיכף שהקב"ה מתפאר בשם קדושו וזו יעקב אז תיכף הלך לדרכו לדרך ו'. מקשר כל העולמות כל הה' מדות להו' ומשפיע לנקודת ליון:

הלי' נקרא מלך עליון:

טעמים בחכמה ופ"א כתיב טעמים בכתר פי' בעולם העקודים טעמים בחכמה. ובעולם הנקודים טעמים בכתר. והענין כי כשהבנאי רואה הבנין שבנה כי הוא נאה מאוד. ובהסתכלות עינו אז יש לו תענוג התעוררות לבנות עוד בנין אחר כמוהו ויש טעם גדול מזה הבנין ואח"כ כל המדות נמלא הטעם בא לו. מכח זה התעוררת. אבל כשהבנאי ממליא בנין מחדש משכלו הזך. אזי הטעם שלו מכח החכמה:

חיים נקרא השכל. כי ידוע כשהאבר אינו עושה עבודתו. אזי נקרא האבר מת. וזה שייך בכל האברים:

אלדים הוא במחשבה א"ל הם ריעין דלא מתפרשין. כי האלף הוא מלשון והאלפך חכמה והלמ"ד הוא מלשון לימוד אלא הא' הוא לשון למוד לעלמו. ולמ"ד הוא לאחרים או מאחרים. ומהם נעשה ה' מולאות הפה והיה בוא הלמום וזהו אלהי במחשבה:

אבא נותן הטפה לאימא. ואבא טמיר וגניז. פי' החכמה נקרא אבא כי הוא אב לכל המעשים. ומהשכל נולד המעשה. כי החכמה הוא השכל. והבינה הוא ליור ליורן וגליף גלופין. כי השכל אין לו שטח ואין לו סוף. כי השכל יוכל לקבל הכל. למשל מי שממליא דבר חידוש אזי יש לו תחלה השכל. והשכל מהפשט אגלו בלתי תכלית. ואומר כמה מיני סברות. אך הבינה מלייר ליורים ומלמלם השכל ומברר השכל בסברא אחד. והוי השכל מלובש בהבנה וזהו הוי כמו טפה שנתן אבא לאימא. וההבנה. היא האם כי היא מברר הדבר ומוליא הדבר לחוץ. ולא נתגלה אלא ההבנה. וזו אבא טמיר וגניז אמנם כאשר הוא לומד לאחרים דבר חכמה ומוליא הדבר לחוץ לבניו וכדומה אזי זה התלמוד אינו משיג אלא ההבנה של זה המלמד שמלובש בזה ההבנה וזה החילוק שיש בין הא' לב' כי הא' הוא משיג השכל ואח"כ ההבנה והב' משיג ההבנה ואח"כ השכל:

נסירה פי' כי הב' השומע ענין העובדא שומע תחלה ההבנה של הא' אבל עדיין אין לו מוחין. להשיג השכל של הא' נמלא כי הוא מקבל הדבר עובדא בלי שכל הוי זה מלד אמונה כי הוא מאמין לדבר בלי שכל. ואז הוי הב' עם העובדא ביחד כי אין לו שכל לפרוש ממנו לעשות בענין אחר והוי זה עם העובדא אחור באחור. ואח"כ שמשיג השכל אזי העובדא נכסר ממנו. כי הוא יכול בשכלו לעשות בענין אחר:

פתח בכד וסיים בחביות כי יש ב' מיני כלים קטנים וגדולים. כי הכלים הם האותיות. ובמחשבה הם כלים קטנים. ובאהבה הם כלים גדולים. והענין הוא כי איך יש שייכות להכלי והעובדא עם המחשבה כי הוא דבר רוחני. אך בכל כלי יש כ"ב אותיות נמלא יש להמחשבה חיבור ע"י אותיות הכם. כי גם במחשבה מחשב ע"י אותיות והם אותיות של העובדא. ואלו אותיות הם מעוטים. אבל באהבה יש ג"כ אותיות כי במה שהוא אוהב הוא באותיות ואותיות של העובדא ג"כ הוי כלים גדולים וזהו פתח בכד כלים קטנים וסיים בחביות כלים גדולים באהבה

וזהו

וזהו ויותר יעקב לבדו ואמרו בגמרא שפכח פכים קטנים כי יעקב לבדו הוא בלי מוחין. פחים קטנים. כלים והם המוחין. ע"כ ויקרא שמו ישראל. והם עם המוחין:

רצון הוא אותיות ציור פי' כי הרצון הוא המשפיע לכל המדות:

אות פי' התקשרות כי יש בו כ"ב אותיות מא' עד ת' ו' הוא המחשבה:

יום ולילה. יום הוא שכל גדול. ולילה הוא שכל קטן. ויום הוא היו"ד משפיע למ' דרך הו':

ואבין שמר את הדבר פי' המחשבה שומר הדיבור והוא יחוד:

בדעתן תהומות נבקעו כי ההבנה הוא מה שמבין דבר מתוך דבר. והדעת הוא אחר. וההבנה כבר יודע כדת מה לעשות. ובזה הדעת נגלים הב' מוחין שלמעלה והב' מוחין נקראו תהומות. ובזה נבקעו ר"ל נגלים:

החכמה תחיה בעליה כי אין להשיג אלא אם עושה א"ע כאין המוחלט. ואז הקב"ה שולח לו חיות מכח החכמה. שהוא כנגד ח"י וחכמה נקרא יש. ובמה יש התחברות יש באין. ע"כ יש איזה דבר ממוצע ביניהם. ואיזה ההקשרות נעלם. וזו הצירוף של ארץ הא' הוא מרומז גל אין. וה"ר על ריש דרגין. והתחברות ע"י הצדיק:

יוסף הוא הצדיק. ע"ד הגמרא אבר קטן יש באדם משביעו רעב ומרעיבו שבע. ומטבע התקשרות כל מה שרוצה להתקשר בהשק הוא מוסיף להתקשר יותר. ויוסף הוא מלשון מוסיף ולכן נקרא יוסף הצדיק (ועיין לעיל ד"ה עשקתי):

השפעה הוא ע"י הו' מדות ע"י מה שהקב"ה אוהב אותנו וירא שלא יעדר ממנו האהבה ומתפאר אותנו ומגלה כל המניעות לתת לנו כל ההשפעות כדברי חז"ל שהמלאכים אמרו תנה הודך על השמים והקב"ה היה מגלה אותם. והנצחון הוא בעבור ההוד כמו שיש הנאה מהעוף אשר יוכל לדבר בלשון של ב"א. ואע"פ שאינו יכול לדבר באמת כמו האדם. אעפ"כ הוא דבר נאה והוד ממה שאין דרך העוף לדבר. כן הנמשל בשלמא המלאכים והשרפים שיודעים גדולת הבורא יתברך. אין הודיות כ"כ כמו בהודיות של בו"ד שאין יודעים גדולת הבורא יתברך ואעפ"כ עובדים אותו ביראה ופחד וזה הודיות גדול ובעבור זה היה הנצחון לכן הנו"ה הם תרי פלגי גופא ע"י ההתקשרות:

נו"ה נקרא רגלים ע"ש כל מי שאין לו אמונה בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני כי פעמים יכולין להתקשר בלא חג"ת בלא אהבה ויראה והתפארת ונה"י נקרא אמונה כמו מי שמאמין דבר בלא אהו"י אלא מצד אמונה ויש יכולת להאמין בלא חב"ד כמו שהאדם יכול לעמוד על רגליו בלי מחשבה והבנה ודעת. ואהבה ויראה והתפארת אלא בנה"י לבד הוא עומד על רגליו מכח הרגילות שהרגיל עצמו לעמוד והוי העמדה אללו כמו דבר הרגילות אבל עמידה הראשונה לזה היה צריך להיות אהו"י והתפארת. ומכח שהיה לו הג' מדות חג"ת בעמידה ראשונה יכול לעמוד אח"כ מכח הרגילות. ולכן נקרא חג"ת אבות כי הם המולידים נה"י דהיינו הרגילות והאמונה. וכן האמונה היה צריך לקבל תחלה אהבה ויראה והתפארת וזו מי שאין לו אמונה בידוע שלא עמדו אבותיו היינו חג"ת על הר הר סיני ר"ל שלא היה לו שום אהבה ויראה מעולם. ולכן מצות חנוכה משתחשך. כי הם כנגד האמונה כידוע. דבר שצריך לעסוק בהשכל. לזה צריך יום כי ביום המוחין צחים. אבל לדבר אמונה אין צריך מוחין. לכן מצותו אפי' בלילה שהמוחין אינם צחים:

פרים אין לו זקן. כי חכמי הרופאים כותבים כי השערות הם ממותרי המוחין. ויש נקבים בשערות ונקבים בראש: ודרך שם יוצאים הרוח ומותרת המוחין. לכן נקרא אור חוזר. וכן מה שיש לו אהבה לאשה או לאכילה ולא לדבר רוחני וחיוני וחלק אלהי שבהם וכן יראה גרוע והתפארת גרוע וכדומה זה הוי שכרו ולכן צריך תיקן לקח האהבה הרע ולהיות לו אהבה לעבודת הבורא ית' ובזה יש התקשרות להבורא ית' וללמוד ק"ו מה אם אני אוהב דבר גרוע מאוד.

מכ"ם לאהוב את הבורא ית' לכן היה יוסף מסלסל בשערו . וזש"כ נצוצות הקדושות שצריכים אנו להעלות דהיינו להיות לנו אהבה ויראה והתפארות ונצח הוד יסוד להבורא וזה מוציא אותם למעלה :

צרופי אותיות פי' כי האותיות הם בשבירה וד"ל וצריכין אני לצרף ולהאיר את האותיות :

אלו לא שמרו ישראל אלא ב' שבתות מיד נגאלו . פי' ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים פי' כי הקב"ה מקבל תענוג מעבודתנו שאנו ממליכים אותו עלינו ע"ד והאם רובצת על האפרוחים וע"ד הגמרא יותר ממה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק נמצא כשהאם מניקה את בנה האם מקבלת תענוג במה שהשפיע לבנה וכן המקבל השפע ממנה . האם נוקבא אצל הבן והבן נוקבא אצל האם במה שמקבל שפע ממנה וד"ל . נמצא יש ב' נוקבין . הקב"ה כביכול הוי כמו נוק' בזה התענוג שמשפיע לבניו ואינו נוקבא אצל האם שמקבלת השפע ממנה וזה (נ"א אלו שמרו ב' שבתות ר"ל אלו שמרו בעבודתנו ובתפלתנו כדי שהקב"ה יקבל תענוג) ב' שבתות מיד נגאלו פי' מכח היו"ד שמשפיע לה' היו נגאלים : **מה** רב טובך אשר צפנת ליראיך פי' מה שהיה צפון הטוב ר"ל שצמצם הטוב והוא ליראיך כי הצמצום שורש היראה :

יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור ליראיו פי' כי אין מחסור ליראיו וביראה שזכו למדת אין :

זעיר אנפין פי' כשהאדם יש לו שכל קטן זה נקרא ז"א . וא"א הוא שכל גדול ויש לו מדת אנפין :

באהבה לחוד יש התקשרות ר"ל כי אם האדם יש לו אהבה תיכף כשמתחיל לאהוב תיכף האבר א"י : **ד'** קליפות יש באדם כנגד ג' מוחין הא' הוא ענן גדול והוא לא מניח אותו לעבוד את ה' תיכף בהשכל . והב' כנגד ההבנה . והג' כנגד הלב והלב הוא משכן להרוח וזו רוח סערה כי יש אדם שיש לו שכל לעבוד את ה' והלב אינו מניחו והג' והד' ג"כ באדם ותנוכה הוא לשבור הקליפה שהוא כנגד המוח ושכל . וד' שנכנסו לפרדס רצו לבער אלו הד' : **כל** עולם מלובש נה"י שלו בעולם אחר כי כל דבר יכול לגמור רק בנצחון לחוד והוא בעבור ההוד ומתקשר לכן נה"י נקרא רגלים . כמו שרגלים יכולין לעמוד בלי חג"ת רק בנצחון לחוד דהיינו נה"י :

נצח פי' כי מה נצחון יש כשמנצח זולתו . אפי' אם מנצח את עולם עליון מה חידוש לפני הקב"ה אלא הנצחון הוא מה שמנצח את השי"ת למשל . אם הוא גוזר גזירה והצדיק מבטל אותה . נמצא הקב"ה מניח שינצח אותו ית' דהיינו מאהבת בנו :

בן ג' שנים הכיר אברהם אבינו את בוראו פי' כי ג' אהבות יש זו למעלה מזו א' מחמת שעשה עמו טובות הב' שעשה עמו כבר טובה מיום הולדו עד גדולו והג' בלא טובה גשמיות אלא מחמת שהוא אל גדול ונורא . ובחר בגשמיות לעבוד אותו ולשרתו :

ויאסור יוסף מרכבתו כי הנה ב' אהבה יש הא' מחמת אהבת (נ"א אהבת אב לבן עושה לו כל הטובות והב' מחמת אהבתו) מכה אותו והנה ב' אהבת הנ"ל היה במחשבה קדומה . כי ישראל הם התחילה אע"פ שהם אחרונים לכל הנמצאים בפועל . אבל במחשבה הם קדומים (נ"א וכולם לא נבראו אלא בשביל ישראל שנקראו ראשית) דהיינו שיקבל הקב"ה תענוג מהם . וזו עצם המחשבה אני אמלוך ובשביל ישראל נברא העולמות וזו אהבה הא' שהוא משפיע לכל העולמות ואז נקרא ישראל אבל לא היה יכולין לקבל אור הא"ס ב"ה . הוכרח להיות הצמצום בחי' דין עיכוב השפע . בחי' מטי ולא מטי כנשר יעיר קנו נוגע ואינו נוגע שלא היה יכולין לסבול אהבה הא' ועי"כ נתהוו ישראל . והוא בעצם מדת יעקב והב' מחשבות (נ"א מדת) ראשונות הם מדת אברהם ויצחק ואח"כ נולד יעקב שהוא מדת רחמנות ואהבה הא' היה באיתכסיא וע"י הצמצום נתגלה האהבה הב' ויכול להיות ישראל אשר בך אתפאר וזו שהכהנים בכ"ד מקומות נקראים לוים בנתה לרעי מרחוק ר"ל ע"י התרחקות נעשה ריעות ואהבה והנה מתחלה כשעלה ישראל במחשבה היה כבר שעשועים להשי"ת מהצדיקים וממעשיהם ושעשועים של עתה הם שוים למחשבות הבורא ית' :

ית' ומפ"ט שלו נעשה מרכבה למחשבת השי"ת וממשיך עליו ושורה עליו ומחשבת הבורא ית' נקרא אב למעשה הצדיק שעי"כ נתהוו הצדיקים ויש להם כח לעשות וזו ויאסור יוסף מרכבתו. ר"ל יוסף הצדיק נעשה מרכבה במ"ע שלו ויעל לקראת ישראל אביו דהיינו המחשבה הראשונה כנזכר:

עליות חיצונית העולמות היינו שהצדיק מקשר כל מה שבדצח"ס ומעלה ניצוצות ואהבה ב' הוא כשהצדיק אינו עושה בחכמה כי אם מקשר עצמו בתמימות וזו נקרא פנימיות העולמות וזו ואת הארץ תבחרו:

ש"ע נהורין דכסיס שלימות בעוה"ז בשעבד יהיה שלימות ברצון. כי הרצון כך היה ומקבל תענוג מכח הז"ת וזהו הוא ש"ן מרומז על התענוג והע' מרומז על הז"ת. או"א מלבישין לאריך בחג"ת כי יש כח להמתעורר להביא דבר במחשבה והוא בודאי ע"י אהבה ויראה של המתעורר נמלא המחשבה מלבוש מאהבה:

רצון יראיו יעשה ר"ל כשהקב"ה רוצה להשלים רצון יראיו דהיינו שיהיה להם יראה רוממת. הוצרך הא"ס ב"ה להשתלשל ולגלות עצמו כביכול אליו וזהו יעשה:

צדיק נקרא זה שיש לו התקשרות להקב"ה. כמו שיש לנואף עם הנואפת שא"א להפרד ממנה. כך יהיה לו התקשרות בהקב"ה בתפלתו ובתורתו שלא יוכל להפרד ממנו מכח דביקותו וזה מרומז על המקדש הברית שנקרא צדיק:

כביכול ע"י כ"ב אותיות התורה יכול לברוא הכל:

בשם הרב בפסוק יששכר חמור גרם ר"ל יש שכר חומר גרם:

וינטלם וינשאם כל ימי עולם. ר"ל הימים האלו הם עולים בעולם היובל ובעולם המוחין הוא תפלין של ראש ותפלין של יד שאנו מניחין נעשים אנו עבדים לא"ס ב"ה ומקבלין עול מלכותו עלינו ובזה באין לו מוחין כבי' פי' שיש לו עתה מחשבה שהוא מלך עלינו מכח השיעבוד שהשתעבדנו בתפילין הוי כמקבל מוחין ואח"כ שולח מוחין עלינו וזו תפלין ש"י קודש:

גדולים מעשה צדיקים שמהפכין מדת הדין למדת הרחמים ע"ד כל מה דעבד רחמנ' לטב עבד ואפי' הנהגה אללם הוא מדה"ר:

בן פורת יוסף. משל לבן מלך שנשבה ליד עבד פוחז ואוהב הוללות ושכרות. והנה הבן רצה שיתקשר מחשבתו עם מחשבת אביו כדי שיזכה בלב המלך מה עשה התקשר עצמו תמיד בתענוג כי יודע שאביו בודאי תמיד עוסק בתענוגים כמשפט המלך ובזה מקושר מחשבתו עם מחשבות אביו והנה העבד הפוחז רצה לילך ולשתות יין וירא שמא יברח השבוי ולקחו עמו והיו שניהם עוסקים בשכרות והולכים בשמחה אך אין כוונתם שוה כי הבן מלך אע"פ שהלך לבית היין אין כוונתו אל חומריות היין כי בזה לא יתקשר מחשבתו במחשבת אביו. כי אין דרך המלך למסוך ביין רק עיקר שמחתו פי' שמחמת זה יבא לידי תענוג ושמחה ותתקשר מחשבתו במחשבת אביו אבל העיקר שמחת העבד היה בשביל חומרת המשתה והנמשל שכן אדם צריך להיות תמיד דבוק בתענוג רוחני שבדבר ההוא. שהוא חיותו של הדבר ולא לחומריות הדבר ע"י הוא דבוק בתענוג רוחני שאין אנו יכולין להשיגו אבל כשהוא דבוק בחומריות הדבר כגון באכילה אדרבא בזה הוא מרוחק מהבורא ית' והנה כשישראל מתפללין ומתדבקין א"ע להשי"ת קלא נפיק לאנה ורא"נה בנות ציון דהיינו מי ששייך לו הדביקות והיחוד וניחא ליה וזו ורא"נה. ומי שאין ניחא ליה לאינה. כששומעין הקליפות הקול הזה רוצים לבטל האדם הזה מתפלתו במחשבות זרות מתענוגי הזמן. וגם החיות של התענוג ההוא רץ ג"כ עם החומריות והקליפות של התענוג ההוא כי החיות הוא ניצוץ הקדוש והוא בן מלך וחשק הניצוץ ההוא לדבק באביו וע"כ רץ הוא ג"כ בשמחה. ובאם יהיה האיש הזה נלבב אזי מדבק עי"ז יותר להשי"ת שהרי המחי' הדבר הנופל במחשבה הוא חכמה כי כולם בחכמה עשית וכתיב ה' בחכמה יסד ארץ דהיינו שכח הבורא שורה בחכמה א"כ לפ"ז יש חלק אלהות במחשבה המחי' אותו דבר. ותיכף מלבים א"ע באהבה ויראה מפני ניצוץ הקדוש שבדבר ההוא באמרו בלבו כיון שלולא חלק אלהות המחיה אותו הדבר לא היה יכול להיות א"כ למה לי לדבק בחומריות

הדבר

הדבר. אדבק א"ע בחיותו והוא כח מכחות השי"ת לכן מתלבש א"ע באהבה ויראה של השי"ת ובזה מעלה הניצוץ שבתוך הדבר ההוא. וכן באכילה ושאר תענוגים בכוונה הנ"ל מעלה נצוצות הקדושה מתוכו. לכן שניהם רצים בשמחה הניצוץ והקליפה. ואיתא הבנים ירשו. והבנות יזונו. היינו האותיות של מ"ז. ונקרא בנות ע"ש בנות ציון יזונו שהם מקבלים עתה חיות מאותן עליות שנתעלו כי עליה גמורה אין יכולין להיות עתה דכתיב ועת לכל חפץ אך זה הפעולה נעשה עתה דהיינו שמקבלת חיות ומזונות עד זמן שיגיע העת ויהיה לה עליה גמורה והיינו יזונו. וזה בן פורת יוסף דהיינו שהבן שהם אותיות המתפלל בהם שנקראים בנים הם פורתים (כ"א ר"ל מרבים) דהיינו יוסף הוא הוספת תענוג בהשי"ת בין פורת יוסף עלי עין דעין הוא חכמה. שע"י חכמה הם מרבים תענוג דכולם בחכמה עשית ויתבררו. שע"י חכמה מעלה נצוצות והיינו והחכמה תחיה בעליה ומפרש איך ע"י מ"ז מוסיף תענוג בנות צעדה עלי שור לשון ראיה שראה האותיות של מ"ז ויעלו בעת רצון לכן צעדו ובאו ורובו וישטמוהו בעלי חצים (בכ"א מסיים. היינו הקליפות של מ"ז שרוצים לבטל מתפלתו ע"כ אם האיש הנלבב יחשוב כנ"ל ותשב באיתן קשתו דהיינו שתפלתו עולה בתענוג גדול הנקרא איתן כמ"ש איתן זה אברהם):

ואלה שמות בני ישראל איש וביתו באו. הנה תחלת הכל הוא היראה. כי אם אין יראה אין חכמה. ותכלית חכמה היא יראה הגם שצריך לעבוד השי"ת באהבה ויראה. אין צריך לחפש אחר אהבה רק אחר יראה. (כ"א וממילא) תשרה אהבת הבורא ית' כי דרך איש לחזור אחר אשה. ובזה הבחינה יבחין אדם א"ע אם יש לו יראה בשלימות. משל אם אחד מהשרים עומד לפני המלך ויעבור לפניו דבר שהוא הגדולה שבתאוות שאם לא היה עומד לפני המלך היה מתאוה לדבר ההוא. אעפ"כ בעמדו לפני המלך רחוק ממנו התאוה וכ"ז הוא מפני שגדלה הבושה והאימה לפני המלך עד שאין רואה א"ע ומדותיו. וכולם בטלו במציאות נגד יראת המלך. וכמו שאמרו למה הצדיקים דומים לפני השכינה כנר לפני אבוקה. וכמו שהשרגא בטיהרא לא מהני ואין עושה פעולה כלל כן מדותיהם אין עושים שום פעולה בתאות העולם. כי תמיד בטלים במציאות נגד השי"ת ב"ה וב"ש. והנה יראה היא מדריגה תחתונה של המלך דהמלך בעצמו אין לו יראה. אך מן המלך מתנוצץ היראה והיא מחברת בין המלך והעם. דהיראה הדביקות בו הוא מלא עבדיו והנה אפי' שר גדול שיש לו כל טוב בביתו אפ"ה כשבא לפני המלך בטל ממציאות וזו יראת השם (וזהו יראו את ה' קדושיו) כי אין מחסור פי' אף על פי שאין מחסור אף על פי כן בטל ממציאות מפני יראת השי"ת ולכן נקרא המלכות יראה כי עיקר התענוג למלך במלכותו הוא מה שמתיראים ממנו והנה אלהים עשה שיראו מלפניו ועיקר בריאת העולמות היה בשביל תענוג זה והוא נקרא כלה. ואנחנו עמה מחויבים להיות תמיד נושאים עלינו אימת השי"ת. וזו כ"מ שגלו השכינה עמהם דהיינו יראה של הבורא תמיד עמנו וזו לכלותו כתיב בחי' כלה דליה. והיינו כלתו בשוק של בורסקי. דומה עליו כשוק של בשמים. וזו וירא אלהים את ב"י דהיינו שראה תענוג שלו שיראו מלפניו וזו אלהים בחי' יראה הוא עם ישראל. אז וידע אלהים דהיינו שנתקשר באותו תענוג ונתן לב להוציאם וזו איש וביתו באו דהיינו כ"א בא עם יראת השי"ת עליו דיראה נקרא בית ע"ד בחכמה יבנה בית. אבא יסד ברתא (כ"א ביתא. וע"ש כך נקרא חכמה תתאה):

ויפגשהו בהר אלהים. הנה הגוף הנקרא ראש מעברת נקבתו בראיה והסתכלות לבד ומזה יצא לנו מופת גדול שבכל מקום שהמחשבה של מחשב. שם הוא כל חיות אדם בצמצום. ואינו רק שם כי אם ההסתכלות. הוא כלי להמחשבה ויש ע"ז כמה מופתים שבאיזה מקום או דבר שאדם מחשב הרי כל חיותו מצומצם באותו דבר לבד וממילא אז חיותו מצומצם שם הרי כל מדותיו וגופו ג"כ מצומצם שם כי שדי נופו בתר עיקרו והנה כשעלו ישראל במחשבה קדומה דהיינו שעלה התענוג והשעשועים שעתיד לקבל מישראל

לפניו

לפניו יתברך הנה המבין יבין שבזה בעצמו עצם המצמצם שכיון שהתחיל לחשוב בתענוג שיקבל מישראל שיש להם גבול. וכל מקום שהמחשבה שם החיות ג"כ בצמצום. ועי"כ נעשו ישראל. שאלולי הצמצום לא יכולין להיות העולמות האלו ולהיות בתוכם ישראל שהם עתה אבל כשהיה הצמצום היו העולמות יכולין לקבל ולסבול ונעשו כולם'. שלכאורה נראה שמה שישראל עלו במחשבה הוא מדת אהבה וחסד ותענוג שיאהב אותם ומחמת אהבתם ברא כל העולמות. והצמצום הוא בחי' דין. והנה באמת זו הפי' אהבה דוחה את הבשר דהיינו מחמת אהבה לדבר מצמצם א"ע רק לאותו דבר. ובאמת אמר הרב והכהנים הלוים שכל שפע הוא מחמת ב' בחי' אהבה וצמצום שמחמתה משפיע לעולם התחתון ובחי' צמצום לאותו שפע בעצמה שירדה מעולם העליון לשרות בעולם התחתון. וכן בצמצום הראשון היה בחי' אהבה ובחי' צמצם הכל בפעם אחד בלתי פירוד כלל שמאהבה שאהב את ישראל הוא בעצמו כ"י צמצום כנ"ל. והנה עי"ז נתהוו כל העולמות ולולא זה לא היה יכול להתגלות אלהותו ית' כמו בחידוש העולמות כדאיתא אני ולא מלאך כי הוכרח ע"י עצמו ית' לפי שהי' מסובכים בטומאה גדולה שלא היה יכול להיות כ"א ע"י עצמו ית' ולא היה כח בשום מלאך לעשות זה ע"כ היה מופת גדול על חידוש העולם כי הוא המסדר מערכות ברצונו יתברך וכיון שהיה צריך להתגלות אלהותו ית' היה צריך ע"י אהבה וצמצום כדי שיוכל לסבול אותו כמו בחידוש-העולם והנה אע"פ שאם היה שכל אהבה וצמצום ברגע א' כנ"ל אעפ"כ בעולם עשיה צריך לזה ב' כלים כי כן דרך העולמות שמה שבעולם העליון הוא א' פשוט כמו המחשבה. ובעולם התחתון ממנו. נראה יותר הפירוד והוא מצד כלים. אבל מצד חיות שהוא מעולם העליון הוא גם שם אחדות פשוט כמו המחשבה שהוא בלב אחד לבד. ואח"כ כשרוצה לגלותו ע"י קול ודבור שלהם יש להם כמה כלים נפרדים. שהם כנפי ריאה והמבטים והקנה. ואח"כ כשבא מדבור לעשיה נראה יותר הפירוד. ואמנם שאם הלבב אינו עושה פירוד גם בעולם התחתון כיון שרואה שכל קיומו וחיותו של עולם התחתון הוא מהעליון. ואילולי עולם העליון היה התחתון לאפס מוחלט. וכן אם יסתלק עולם העליון מהשפעותו אפי' רגע א' היה חוזר לאפס א"כ הוא עולם העליון וכמו שהם אחדות. כן ישים כאן לאחד. ואינו משגיח על הכלים הנראים נפרדים. כי הוא מבחינת מקבלים אבל הדבר בעצמו הוא אחדות הפשוט. ובזה מיחד עולם התחתון לעליון. ויכול לעלות ממדריגה למדריגה עד ראש כולם שהם הכל אחדות פשוט וז"ש בתורה שסירב משה רבינו ע"ה. לילך להוציא את ב"י ממצרים לא על חנם אלא להשמיענו דבר הגון שהדין היה עמו לפי שהוא היה בחי' אהבה לחוד כמ"ש מן המים משיתיהו. דהיינו בחי' אהבה ותענוג וזה מ"ש כי כבד פה לפי שדרך הפה לצמצם הקול במבטא כדי לחתוך הדבור והוא לא היה מבחי' צמצום רק מבחי' תענוג לבד. וכאן היה צריך להתגלות אלהותו ית' בחי' אהבה וצמצום ע"כ אמר הש"י הלא אהרן אחיך הלוי דהיינו בחי' צמצום והוא יהיה לך לפה כנ"ל ובאותו היום היה עדיין משה ראוי לכהונה ואהרן ללוי וזו ויפגשהו בהר כנ"ל הר הוא אהבה וכאברהם שקראו הר אלהים בחי' דין דהיינו צמצום. דהיינו כשנפגשו ואז היה כבר שניהם כאן וזה וישק לו שהוא התדבקות רוחא ברוחא דהיינו שניהם אחדות פשוט:

כח מעשיו הגיד לעמו. התורה נקרא כח מעשיו דבאורייתא ברא הקב"ה עלמא. והוא הכח שבמעשיו ית' וזה הגיד לעמו לשון המשכה לעמו שכשאדם לומד תורה באהבה ויראה אז ע"י אותיות התורה ממשיך חיות לכל הברואים:

אנכי אלהי אביך אלהי אברהם. לכאורה הוי ליה למימר מעיקרא אבות והדר אביו שהוא עמרם אך זה באמת המשכה מלמעלה למטה כדאיתא וילך איש מבית לוי ולא נזכר שמו מפני שהלך בצנעה וכל מעשיו היה באיתכסיא. ע"כ לא פרסום התורה חסידותו. ועפ"י קבלתנו למדנו שלא טעם חטא. אבל התורה כסהו מפני שהוא מעלמא דאיתכסיא ושמו מוכיח עליו:

ע"מ ר"ם ממדות ראשונה וזה מבית לוי לשון לוית חן דהיינו שהם תמיד בהתחברות תרין ריעין דלא מתפרשין ויקח את בת לוי ויצא מהם משה שזכה לבינה :

והיה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל וזה סוד נטילת ידים . וסוד שאו ידיכם קודש . ומה שמגביהים הידים נגד הראש והמוחין פי' כשהבנאי בנה בית חדש . בית גרוע מאוד . ואין ישוב בבית אשר בנה . אין תקנה אלא לסתור הבית ולחזור ולבנות כטוב בעיניו . וקודם שיבנה הבית פעם שנית צריך ליקח הבית במחשבה שלו . דהיינו בשכל הזך ולהבין איך לבנות . ולהיות טוב מאוד . לאפוקי אם אין הבית גרוע רק במקום אחד קצת . אז אין לו ליקח כל הבית רק המקום הגרוע לתקן כראוי כן אם יש לאדם אהבה גרוע עד מאוד . כמלא מלובש באותיות גרועים לכן לתקן צריך לאהבה זו אותיות אחרים . וליקח במוחו איך לעבוד להבורא באהבה זו . אבל אם לא יש רק קלקול באהבה מצד מה . אזי אין צריך ליקח בשכלו רק הקלקול מועט . וזה הוי נטילת ידים לשון הגבהת ידים בשכלו האהבה ויראה הוי ידים . וזה כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל . כי משה מרומז על זה ועיין בעץ החיים ותראה פי' ע"ז . אהבה ויראה נקראים ידים . כי מדרך האוהב דבר שכלי . ובורר בשכלו לאהוב אותו המעשה בידים . נקראים הידים שכל הפועל ושכל מעשיו נגמרים בידים וכן כל גמילות חסד ביד הוא . ולעולם הכח יותר ביד ימין לכן נקרא יד ימין חסד . ואהבה ויד הגדולה . ואם יראה שא"א לגמור המעשה ביד ימין לבד ואז הוא עוזר ביד שמאל ומחזיק המעשה . ומצמצם עצמו להעובדא לכן נקרא גבורה . ר"ל שמגביר א"ע בכח . ונקרא יראה כי כן יראה אצל הקב"ה שירא להמציא עצמו מהעובדא מכח חלישת העובדא והוא שורש המצמצם ונקרא יד החזקה :

ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו מלמד שיצא יוסף בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן פי' כי ההתקשרות נקרא יוסף ויוסף הוא כמנה בין אחיו בין י"ב שבטים והם י"ב גבולי אלכסון . י"ב מזלות . אך בלא יוסף הוא י"א כי יוסף נקודה המקבלת חיות ומחי' לכל החיות . וידוע מה שפי' בגמרא הקב"ה נדמה להם כזקן ופעם נאמר שנדמה להם כבחור . והענין כי עשיר אינו מרחם על עני אלא ע"י שמצייר בעצמו מדריגת העני . ויורד לסוף מדריגתו וידוע שהקב"ה הוא למעלה מהזמן וישראל הטובים ג"כ למעלה מהזמן . ואם ח"ו הם למטה מהזמן מצייר הקדוש ב"ה במחשבה הבנים שהם למטה מהזמן . ויורד לסוף מדריגתם . ולזה הוא להם כזקן וז"ם י"ג תקוני דיקנא וזה פי' שיצא בלא חתימת זקן ובא בהתימת זקן וזהו חנון ה' וצדיק . ואלהנו מרחם . כי מרחם הוא אם יורד בסוף מדריגה והוא בחי' צמצום וזה אלהינו אבל חנון הוא מתנת חנם בלא ירידת מדריגה זו השם היפך הצמצם :

הקב"ה הוא אין סוף ב"ה פי' כי אין דבר גשמי מונע מקומו . והוא ממלא כל המקומות של העולמות הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים . ולית אתר פנוי מניה :

חנוכה נקרא ע"ש מועד . כי אז לא היה נצחון כי עדיין היה משועבדים לרומיים . אלא הנס היה גדול מאוד . וזה היה דבר הודיות ודבר נאה . וע"כ אנו צריכין להודות . ולכן אומרים על הנסים בהודאה ולא ברכה . וזה מורה על החיות של חנוכה כי מורה על ההוד . וח' הוא אלל נ' כפופה עד היא בהוד . ותיבר הו' עם אותיות כ"ה והוא יחוד קב"ה ושכינה :

יון הוא מה שהגון מקבל שפע מן היוד דרך הו' . וזה היה להם אחיזה והיא הקליפה שכנגד השכל . וזה הענין גדול . וזה מצות נ"ח בשמן זית כי שמן זית נגד השכל כ"ד כי שמן משחת קודש והוא להאיר השכל ולשבר הקליפות ממנה :

שיך הוא יחוד והוא אותיות ריש . כי רי"ש הוא משפיע לשי"ן . דרך היו"ד שמורה על הצמצום :

הסימן אם הוא עובד ה' כראוי . יראה מה שהוא תאות הגוף כמו תשמיש וכדומה . והוא רוצה לשבר א"ע לכבוד הבורא ית' . ישבר בכל כחו ואח"כ יראה מה שהוא נהנה יותר אם הוא נהנה יותר מתאות הגשמי או מתאות הבורא ית' אז יבחין את נפשו

ויברר

ויברר אותו אך בתכלית לבו יברר זאת :

יש ב' יראות א' יראת השם ית' מחמת גדולת הבורא והוא אותיות ראיה . והוא קרוב אצלו ית' והוא ג"כ יראת ה' היא חכמה והבינה היא אהבה . וזו דחילו ורחימו . ואח"כ רחימו ודחילו וזה הב' הוא מחמת טובות הבורא עליו ירא מ פניו . והוא למטה במדריגה :

תענוג תמידי אינו תענוג כדרך שאמר בגמרא מפני מה אמרה תורה שנדה לשבעה מפני שרגיל וקץ בה תשב ז' כדי לחבבה על בעלה :

לעבוד את ה' ביראה ובשמחה והן תרין ריעין דלא מתפרשין . ויראה בלא שמחה היא מרה שחורה ולא יאות לצער לעבודת ה' האיך לעבוד . רק תמיד יהיה בשמחה ואפי' באותה שעה צריך ג"כ לעבוד ואין פנאי אלא שייסב אותה איך ומה יהיה :

ולדבקה בו וכי אפשר לדבק עצמו והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה רחום ע"כ פי' כי לעבוד את ה' בהתלהבות וזה דביקות גמור בו יתברך וזה א"א להיות תמיד רק מטי ולא מטי כדרך אש כי כמו שאש אם מנפחין אותו תחלה הוא מכבה . ואח"כ יגדל אש . ואש גופא יורד . מעלה ומטה ומתנענע . כן ההתלהבות היא במטי ולא מטי כי תענוג התמידיות אינו תענוג וזה מקשה בגמרא והלא אש אוכלה הוא ר"ל התלהבות הוא נפסק ממך . וזו במטי ולא מטי . וכי אפשר לדבק בו ית' . ותירץ הדבק במדותיו ופי' בלבושיו באותיות פי' כי זה (בכ"י אי) אפשר להיות תמיד במחשבתו לחשוב באותיות התורה . והתורה הוא לבוש ית' ואפי' כשמדבר עם ב"א יחשוב רק באותיות הדברים ההם כי הם ג"כ מכ"ב אותיות התורה מה הוא רחום פי' כי אותיות רחום אותיות חומר ר"ל כי הקב"ה א"א לרחם על חומר עכור ואיך יכול להיות במחשבת הדק מן הדק חומר עכור . רק אם יצמצם א"ע ית' להיות חומר אז מרחם עלינו . ומהיכן בא הצמצום הלז · זה בא אם אדם הוא רחום אז הוא פועל שהקב"ה מלביש א"ע בלבושים ומצמצם עצמו כביכול וג"כ מרחם עלינו . וזה מה הוא רחום וזה מביא

זריז

הרחמנות . והמדה זו בטעמים נקרא שלשלת שהוא ממוצע בין ב' דברים כמו השלשלת · ובנקודות נקרא חולם וזה התפארות כי החולם הוא ממוצע בין הטעמים ותגים ואותיות נקרא ו' כי הו' נקרא הבריח התיכון ד"מ אם כותבין איזה אות אזי כותב תחלה נקודה קטנה והוא י' . ואח"כ ממשיך מזה הי' איזה המשכה והוא כמו ו' ואח"כ כותב האות נמצא הו' הוא הבריח התיכון . ולכן נקרא אות כי האלף הוא פלא כי עדיין הוא פלא . ואח"כ הבריח התיכון הוא הו' . ואח"כ כותב האות כי כל אותיות נקראין ת' כי כן כשיצא מן א"ב . הת' תחלה :

אבא באצילות ואימא בבריאה מקננת כי דרך המבין . שמבין דבר מתוך דבר אלו לא היה הדבר לא היה מבין . כן המבין מן הברואים ומבין שהוא סיבת כל הסיבות שפעל כל זה . וכל יראתו לעבודתו מכח בחי' ברואים נמצא זה הבינה מקננת בברואים :

וזעיר ביצירה ר"ל בכח מה שרואה שהוא יש לו צורה והוא צורת כפיו ית"ש יש לו חשק לעבודתו וחש"ק הוא חולם שוא קמץ . והוא חג"ת ע"ד וקמץ הכהן זה חסד :

ומלכות בעשיה פי' מה שהוא מגושם מאוד . ע"כ צריך לקבל . והוא בחינת נוקבה מלכות :

ואבא מקנן באצילות . כי מי שהוא חכם מתבונן בעצמותו ית' מחמת שהוא תקיף ובעל יכולת והוא יכול לברוא עולמות :

יש כבוד נברא ויש כבוד נאצל . כבוד נברא הוא מלכות דבריאה שהוא עובד הקב"ה מחמת בחי' הברואים . ומהברואים נקרא הס"ת בשם הברואים . שהברואים מקבלים אלהותו ית' וכבוד נאצל הוא מלכות דאצילות . שהוא עובד הקב"ה מחמת עצמותו ית' ושם הויה ב"ה נקרא עצמותו שם העצם :

ואני ערל שפתים מפני שהוא במדריגה גדולה כל כך שלא היה יכול לצמצם לבחינת דיבור :

הסיבה הוא נוקבה . סיבה לדבר נמצא צורך המסובב להסיבה . והסיבה הוא חסד · לכך נקרא סיבה עגול . כי עלה מסובב המסובב :

אורות

אורות ניצוצים. כלי האור הוא השכל לעבודת השי"ת. והנצוצות הוא ההתלהבות והכלי הוא הלב טוב:

אין להתאות לאכילה גשמית. אלא לאכילה רוחנית:

הלימוד יהיה בכח ובשמחה גדולה וזה ממעט המחשבה זרה:

טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם כי אין סימן לעבודת השם רק אם יודע בעצמו כי נקלה הוא אז הוא במדריגה ואז עבד לו ית' ממתכבד בפני עצמו וחסר לחם דהיינו השפע:

משל לכפור אם יש גליד גדול ואח"כ הם קטנים. אפ"ה יכולים הנהרות לעמוד בכפור ולעבור עליו והוא חזק מאוד אבל אם אנו רואין שהגליד קטנים ואינו חזק מוכח שלא היה גליד חזק מקודם כן אם רואין שאדם פ"א עובד ופ"א אינו עובד בודאי שלא עבד עדיין כראוי שאם פעם אחת היה עובד כראוי אז היה עובד תמיד:

דוד נקרא מלכות. ע"ש כי הקב"ה יש לו תענוג אם ממליכין אותו. ומקבל תענוג ממנו. והוא ע"י ממוצע מהתפארת שמתפאר בעצמו במה שממליכין אותו. ומזה התפארות מקבל תענוג וזה מרומז על ב' נקב' והם ב' דלתין וע"י וי"ו הממוצע:

ת"ת נקרא גופא. כי יש לו התפארות מישראל בניו. אע"פ שיש לנו יצה"ר וגוף. אנו עובדים אותו ולא כמלאכים רוחניות:

כשנופל לאדם שכל אינו יודע מה לעשות עמו. אזי מתחיל לברר זה השכל וכל פעם מסתיר זה השכל. ומעמידו ופעם סותר ופעם בונה. בסוד מטי ולא מטי עד שעושה מלבוש. וכלי מצומצם לזה השכל. וזה בא מעולם העקודים לכן בא קודם האור דהיינו השכל. ואח"כ הכלי. אבל כשלומד קודם הגמרא והתחיל לברר זה הגמרא ואח"כ בא לו השכל וזה מרומז על עולם הנקודים שבא מהעינים ר"ל שרואה הכלי אז יפלפל בגמרא עד שנותן טעם לכל דבר ונותן האור בזה הכלי וזה השכל שבא מעולם הנקודים שולחים לו מלמעלה:

התפארות הוא שמפאר עצמו בפני אחרים וההוד שיש לו הוד בפני עצמו:

כל הדברים שיש בעולם הוא אותיות. וכל המחשבות הוא באותיות. אך הכלים והבתים והמאכלים והעולם בכללם גם כן אותיות אפס משברי כלים והם שברי אותיות. אך כאשר אדם מתחיל להתבונן בכל הברואים ואומר מהיכן בא להם חיות שיש לדבר זה ישות וקיום בעולם. שע"כ יש להם חיות מהשי"ת שהוא ח"י לכל החיים וזה מביא כל הדברים לתקן באותיות כמו שהיה. שזה שהוא מחשב הוא באותיות וזה מעלה נצוצות:

כשיש לאדם בן. ורוצה לבנות בית מחמת אהבת הבן. ומחשב איך לבנות הבית. נמצא התעוררת של זה הבית הוא עבור הבן נמצא הבן יש לו בה התעוררת והעובדא במחשבה:

עולם שנה נפש. נפש הוא א"ס. שנה הוא הצדיק והוא הממוצע בא בתוך הזמן ומשפיע בעולם:

האותיות נקראו כלים כי כמו הכלים נקרא ע"ש המשקה שבתוכו. כך האותיות מתפיסים במחשבה שכשרוצה לדבר או לחשוב איזה מחשבה צריך להיות באותיות:

שברי כלים הם מה שראוי להיות אהבת להשי"ת. והוא יש לו אהבה לדבר גשמי ח"ו נקרא שנשבר הכלי (חסר) וכדומה לזה כל המדות אבל כשעושה תשובה ויש לו אח"כ אהבה להשי"ת ומתבונן בעצמו מה לי לאהוב דבר גשמי טוב לי לאהוב השורש לכל השרשים בזה נתקן האהבה ומוציא נצוצות הקדושה מן הקליפה:

אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב כידוע האב מתפאר בבן. בחי' הא' מתפאר האב במה שהבן יש לו אהבה כ"כ לאב וזה אלהי אברהם. שהיה עובד השם באהבה יותר מכל החיים ובחי' אחרת שהאב מתפאר שהבן יש לו יראה ממנו. ויש לו שכל גדול בזה היראה. וזה הן יראת ה' הוא חכמה וזה אלהי יצחק שעבודתו היה. ויש בחי' פשוטה שהבן עובד להאב באהבה ויראה וכל מה שיבא לידו. והעיקר שהאב מתפאר בו וזו ואלהי יעקב ר"ל זה וזה נכלל ביעקב האב הגדול השבח הזה הוא בשכל:

מפני

מפני מה לא נאמר בפ' והיה אם שמוע בכל מאדכם. דאין אדם עובד אלא בשביל הוספות תענוג. עד"מ עבד עובד קשה. לפי שמצפה להוספות תענוג בתשלום שכתן ויטול שכרו. ואיתא בס' נגיד ומצוה. מאדך לשון מאד היינו בכל מה שיותר חשוב בעיניך מאד מאד. נמצא אם אדם עובד כזה להשי"ת אין חשוב בעיניו כל התענוגים שבעוה"ז. והראיה שעובד בזה להשי"ת אך הוא מצפה להוספות תענוג של עה"ב. אבל אם אין עובד להשי"ת במה שחשוב בעיניו בעוה"ז. בוודאי יש לא תענוג גדול מדברי העוה"ז אז ישלם לו הקב"ה המעט שעשה בעוה"ז כי זה חשוב בעיניו וזה והיה אם שמוע אבל אם לא ירצה לעבוד אותו בכל מאדכם נמצא חשוב בעיניו דבר ארצי שבעוה"ז לכך ונתתי מטר ארצכם שהוא דבר ארצי שבעוה"ז וזו מה שאמרו רז"ל כאן כשעושין רצונו של מקום בעוה"ז (עיין ברכות דף ל"ו ע"ב בתוס' ד"ה כאן):

והיה בית עשו לקש הנה אמרו רז"ל כ"מ שנאמר והיה אינו אלא לשון שמחה. והיה בית עשו לקש הא אין בו ניצוצות כמו בדבר מאכל אך זה הקש ראוי כשתשרפנו ונעשה עפר ואשפה ותשפוך בשדה ואז יגדל ממנו למחים ויהיה ניצוצות הקדושה בוודאי מהם כשאדם יאכל מהם:

כי ציד בפיו זה ידוע שגם בעשו היה כמה ניצוצות הקדושה שילא אח"כ ר"מ ור"ע שמעיה ואבטליון ושאר גרים. אך עשו היה בו כל ניצוצות הקדושה בפיו. וירא להורידם בגוף. פן תפרינה ותרבנה לטובה וזה כי ציד בפיו:

הישנה ומפסיק פי' מפסיק א"ע מהשי"ת. ממשנתו פי' מחמת משנתו ואומר בלבו מה נאה אילן זה ע"ד כי האדם עץ השדה מה נאה ניר זה ע"ד נירו לכם ניר:

הולך ואינו עושה פי' הולך במדריגת העולמות בכונת התפלה ואין עושה שום פעולה בתפלתו לפי שסבר הליכה בידו כלומר שמתפאר א"ע בזה. עושה תמיד במצות ועוסק בתורה ואינו הולך ממדריגה למדריגה בשביל שסבר מעשה בידו ג"כ זה:

איזו דרך ישרה שיבור לו האדם פי' שיעשה מזה שדה בור ר"ל שירחק ממנו. כל שהוא תפארת פי' שבא לו התפארות ממנו:

להשתבח בתהלתך. ע"פ דאמרו רז"ל עתידין ישראל (בגמרא איתא צדיקים) שיאמרו לפניהם קדוש בודאי בעת ההוא ישבחו ישראל להקב"ה בשבח יותר מעולה וזה תהלתו בקהל חסידים כלומר מה שהוא תהלתו עתה תהיה לעתיד בקהל חסידים וזו וקבצנו וכו' להשתבח בתהלתך שישבחו אותנו בתהלתך ואז יהיה שבחך יותר מעולה וזה (בכ"י ונושע) פי' הושיענו ונושעה יחד כי תהלתנו אתה שישבחו אותנו בתהלתך לעתיד. מה שמשבחין היום אותך בזה. וע"כ יהיה שבחך יותר מעולה לעתיד. לכן ונושעה יחד:

בשאדם מתפלל והעולם מלא קליפות הנקראים מים הזידונים מה תקנתם ישים עצמו בתיבה. בתיבות התפלה ויניצל:

גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ פי' כי מעשה בראשית ברא יש מאין. והצדיקים עושים מיש אין. כי מכל הדברים שעושים אפי' בגשמיות למשל אכילה מעלה ניצוצות הקדושה מהאוכל למעלה. נמצא עושין מיש אין ואז"ל גדול נס אחרון יותר מהראשון:

אל תעש תפלתך קבע. פי' לא תתפלל לצורך עסקך אלא רחמים ותחנונים לפני המקום ר"ל לפני השכינה בשביל השכינה הנקראת מקום:

שום תשים עליך מלך פי' מדת מלכות. ואמרו בגמרא שתהיה אימתו עליך:

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש ר"ל בשביל השכינה להבין הפגם מה שעשה אפי' שלא לש"ש למשל אם עושה בפניה. נמצא שעשה בזה פירוד דאורייתא וקב"ה וישראל כולא חד. נמצא אם עושה כתיקונה נעשה המצוה והקב"ה כולא חד כי הכל קדושה אחת ורוחני א' אבל אם עושה שלא כתקונא נעשה קליפות ולא תוכל להתאחד עם הקב"ה נמצא עושה פירוד בין המצוה והקב"ה:

בשמתפלל בפשוטה אז התיבות אינם חיים. רק מהיה אותם למשל כשאומר ברוך אתה ה' אין חיות רק

אח"כ

אח"כ כשמזכיר את השם אבל כשמתפלל עד"ה (ר"ת על דרך הסוד) אז כל התיבה שם בפ"ע כי הוא עולם הדיבור :

יש לומד ומזכיר שמות התנאים עד"מ ר"ש. התיבות שמעון הוא החיות שלו . וכן בכל אדם שמו הוא החיות שלו . ושם הויה ב"ה מחיה ומקשר החיות עם המוחין . והדין שאומר הוא השכל שלו וכשלומד באהו"י הוא מקשר את עצמו בהסבורא יתברך שהוא סיקרא ושרשא דכולא :

נתגלה עולם המחשבה ביציאת מצרים דהיינו שחושב בצער ישראל שהם במצרים . המחשבה שהיא הבינה . נפלו כל הקליפות . וזו הוא ברכתא דרב המנונא סבא קב"ה יפקח עינו עלך . כיון שהשי"ת חושב בו אז האדם בעולם המחשבה והרצון . ומשם כל ותרכיתא :

מה שכתוב בזוהר שהקב"ה כעס ע"י . ותרך את אמנו . שהיא כ"י השכינה עמהם . הכוונה שבגלות אינו מתגלה מדות הוי"ה רק מדת אדנ"י שם הק' . למשל הנס שהיה בימי אסתר היה עפ"י דרך הטבע שאחשורוש נשא אותה ומחמת זה ניתלה המן . כי מחמת שאנו בגלות אין אנו ראוין שיתגלה מדות הסוי"ה להעשות נס חוץ לטבע . רק מדות אדנ"י שהוא בתוך עולמות ומחיה אותם .

במה מעלות טובות למקום עלינו מקום הוא קיום במה שאמר כי הוא מקומו של עולם . וכל העולמות קיומן מהשרים . אבל אנו ע"י הקב"ה בעצמו . ולכן יש ט"ו מעלות . דהיינו כנגד ט"ו מדריגות . שבא המשכה להם במצרים וי"ה בגמטריא ט"ו :

מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה את ה' איתא בזוהר כל אותיות הם פנים נגד אחור . שבושים להסתכל זה בזה לפי שכולם מקבלים . וזו את הם אותיות מא' ועד ת' . כמו שהם מתיראים ובושים . כך אתה צריך ליבוש ולא להרים ראשך ממדריגה שעליך :

ויברא אלהים את האדם בצלמו . הנה מחמת שהאדם אוהב בנו ומשתעשע בו . לכן כשבנו מדבר . האב מצלם מחשבתו בבנו מחמת שאוהב אותו ועד"ז אצל הקב"ה שעבר ועתיד שוים אצלו . לכן מתחלה קודם הוית העולמות היה לו תענוג ושעשועים ממעשה ידיו ודיבוריו . ובשבילם ברא העולמות שכביכול עשו לו רצון לברוא העולמות כדי להשתעשע בהם וזה מה שכתב בעץ חיים כשעלה ברצונו לברוא וכו' נמצא היה העולמות תחלה ברצונו . ואח"כ נמשך משם בשאר ספירות עד שנבראו העולמות וזה שאמר ויברא האדם בצלמו דהיינו שכביכול נמצא א"ע בצלם של ישראל ואח"כ ברא את האדם בזה הצלם :

כשאדם מחדש איזה דבר חכמה בתורה הוא מכניס מוחין באותו דבר שהיה המוחין בתחלה בהעלם באותן הדברים . ומלובשים בהם ועכשיו מפשיט אותו מהלבוש ומתגדל . וזו קשוטי כלה וכן כשמדבר באהבה ויראה גדולה אזי מכניס מוחין באותן הדברים :

כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה כשמדבר באהבה ויראה אזי מכניס באותן הדבורים חיות חדש . אעפ"י שנתקלקל מחמת חטאים והם לבושים למלכא . דכשהיה בהמ"ק קיים והיה מקריב עולה היה נותן כח לעולם המעשה :

בשם שכשנבראו העולמות היה בשם הויה אלהים כן כשמדבר האדם צריך להיות באהו"י שהם הויה אלהים אם בא במחשבה התפארות הוא בעולם התפארות . ועד"ז בכל המדות וכשהוא חכם אע"פ שמחשבתו בטוה"ז יכוין להפשיט א"ע מגשמותו . ולדבק א"ע בבורא אהבה עליונה . משל אם יש למלך בן במקום מטונף . הוא הולך לשם מחמת אהבת הבן ליקח אותו משם כך מחמת שהעולמות יורדים מלמעלה בא לאדם ג"כ אותו המחשבה וכשהוא אדם חכם לידע אם הוא מאהבה אפי' שהוא מתאות גופניות יכול להעלות שלפי הענין המחשבה צריך לתקן באותה שעה מה שנתקלקל בשבירה שלכך יורד המחשבה מעולמות עליונים ולפי אותה המדה כדי להעלות מהשבירה ג"כ לפי אותה המדה ותמיד יראה במחשבתו איזה מדה נולד בו אם מאהבה ויראה ויעלה אותה . ועד"ז התענוג שבאכילה ושתיה :

העיקר הוא התענוג שבעשית המצוה ונראה בגשמיות בחוש כי התענוג הוא המחבר ב' דברים למשל זו"נ ע"כ כל איש

איש שיעשה מצוה במעשה ודבור ובמחשבה. ועליון על הכל הוא התענוג המחברם. בזה מקושר כל העולמות להקב"ה. ואין לך כל מצוה שאינו כלולה מכל התורה כי היא אחדות פשוט. אך הוא מצומצמת אבל אם מפשיטה מגשמיות היא רחבה מאוד וכלולה מהכל. וגדולה יותר מעולם ומלואה וזו רחבה מצומצם מאוד בלי שעור שהיה רואה אותו בעולמות עליונים וזו שאמרו רז"ל בא דוד ולא פירשה דהיינו שאמר סתם רחבה בלי שיעור בא יחזקאל ולא פירשה וראה מגילה כתובה. הגם דהיינו שראה יסורין של צדיקים בעוה"ז שהם כולם מצומצמין בשעורין שראה אותם עם המצות בעוה"ז וראה התענוג בעוה"ב שלהם ר"ל שראה אותן המצות עצמו אבל ראה אותן בעולמות עליונים שהם תענוג גדול בלי צמצום קרובים לשרשם ורחבים כלולים. ואח"כ בא זכריה ופירשה שראה מגלה עפה לפי שזכריה היה בתחלת בית שני שהוא אותיות שבעולם הדבור והיה חסר ה' דברים ובדבור מצומצם ג"כ שהדבור מצמצם ע"כ ראה אותו בשעורין. ונחזור לענין שמצוה צריך לעשותה במעשה ודבור ומחשבה ותענוג. דהיינו שצריך להמשיך עצמו לדבקות גדול עד שמגיע לתענוג. הנה כשנתנה תורה בסיני נתנה בדבור ובודאי מוכרח להיות שם מחשבה. כי הדבור נמשך מהמחשבה. נמצא שהתורה נתנה בדבור ובמחשבה. אבל המעשה בידינו הוא כשאנו עושין המצוה במעשה אז אנו מיחדין מעשה מצוה שהוא עולם העשיה עם עולם הדבור ומחשבה שהם יצירה ובריאה וזו ביום חתונתו זו מתן תורה. ולכאורה איזה חתונה היה שם. אבל הענין הוא כמו שכתוב. באמת היחוד עולם העשיה היה לו עליה לעולמות עליונים וזה מה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מתחלה נעשה שהוא עולם עשיה. ואח"כ ונשמע ר"ל שנכנס בעולם השמיעה שהוא כלי מוכן לעולם הדיבור וזה נתיחד עולם עשיה לעולמות עליונים וזה ג' ימים נלך במדבר דהיינו ג' עולמות נלך בקבלת התורה שנתנה בדבור:

ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה פי' אית ימים ואית ימימה ימים הם בחי' זכר ימימה הם בחינת נקבה שמקבלים מהם. וזה בבחינת נפש וכן בעולם. שנה והוא הזמן למשל ששה ימי בראשית הם בחינת זכר שבהם ברא הקב"ה כל הנבראים וכל שאר הימים הם בחי' נוק' שמקבל מהם. למשל כל יום א' מיום א' של ימי בראשית וכן יום ב' מיום ב' דבראשית. וכן בכל מועדות למשל חג הפסח של עכשיו הוא בחי' נוק' אצל חג הפסח הראשון שהיה בו יציאת מצרים שהוא בחינת כולם. וכן בכל המועדות זכר ליציאת מצרים לפי שכל מועד הוא נוקבא למועד של יצ"מ ובו נתגלה עכשיו אותו ההארה שנתגלה אותו הפעם והנה זה בידינו לעשות כמו שאמרו אתם אפילו מזידין לפי שהכל נעשה בדיבור כמו שנאמר. בדבר ה' שמים נעשו ע"כ גם היום נתגלה אותו ההארה ע"י ישראל שעולם הדיבור אצליהם. וגם בשביל ישראל שהם קודם לזמן ע"כ בידם לעשות בזמן מה שירצו. ודוקא ע"י חכמים נתקדש החודש לפי שהארה היא חכמה. דהיינו חכמת פנימיות שהיות. והחכמה הוא החיות שנאמר החכמה תחיה בעליה. וכן לכלותם בשביל כלה דיליה והנה מועד הוא לשון קישוט ותכשיט לשון עדיים והנה אותו ההארה הנתגלה ביו"ט נקרא לשון קישוט שמקשט אותו היום וזו ושמרת החוקה למועדה דהיינו לקשטה בדיבור לדרוש מעניינה של יום כדי שיתגלה האהבה וקישוט מימים ימימה הכונה מדבר ונוקבא הנה זה כלל גדול שסוף של הדבר היא תכליתו למשל כשאני רואה שנתהוו כמה דברים בעולם ואין אנו יודעין למה הן אח"כ כשאנו רואין סוף המעשה של אותה דבר. יודעין אנו שזה תכליתו וכל העיקר כוונת הענין היה רק בשביל אותו הדבר הסוף. למשל כשראינו במצרים שנתגלה אלהותו יתברך בכבודו ובעצמו וכן נעשה נוראות על ים סוף ואין אנו יודעין על מה עשה ככה. אך אח"כ כשנתן השי"ת את התורה אז נודע שהתגלות השי"ת בתחלה היה כדי שיקבלו ישראל את התורה. וכן כשאנו רואין העולמות וכל הברואים ואין אנו יודעים תכליתם אך אח"כ כשאנו רואים ישראל אנו יודעין שהם תכלית כל העולמות ובשבילם ברא מה שברא כמו שאמרו בראשית בשביל ישראל שנקרא ראשית והנה עוד נודע שכל דבר הטוב

איזה

איזה פעולה. אוי אותו הדבר עומד תמיד לעשות פעולתו. כגון דרכים מסתופפים (נ"א מסתוקקים) ועומדים תמיד שילכו בהם רבים. לפי שעיקר חיותו דהיינו הוויתו וטבעו שנתהוו בשביל זה שילכו (בכ"י תמיד או ילכו) בהם רבים ע"כ הוא משתוקק לזה. וכן בטבע ב"א מי שהוא בעל הרחמים וגומל חסד עומד תמיד מתי יבא לידו איש כזה לגמול חסד עמו. וזה נקרא חפץ חסד הוא והנה האבות הן המרכבה פי' ששרה עליהן אלהות כביכול. וזכו לזה שישרה עליהן אהבה ויראה ורחמנות כפי שכ"א ימשוך על עצמו איזה המדה. ואותה המדה שנתדבק להשי"ת כן ע"י אותה מדה נתדבק בו השי"ת ושרתה עליו אותה המדה. למשל אברהם נתדבק להשי"ת במדת אהבה שאהב השי"ת מאוד ע"כ שרתה עליו מדת אהבה של השי"ת. ועד"ז יצחק במדת יראה יעקב במדת רחמנות. וע"כ יעקב היה רועה צאן לפי שצאן ממשכין רחמנות ע"ע מהרועה אותן. והרועה אותן אינו יכול לסבול צערן ויעקב היה צריך זה לפי שרצה למשוך על עצמו מדה זו. ועי"ז נעשה מרכבה ושרתה עליו מדה זו כמש"נ שנא' והנה ה' נצב עליו מדת רחמנות וע"ד הפשט יאמר ע"ד יעקב חבל נחלתו שכל האומות הם תחת יד שרים והקב"ה מלך על ישראל בעצמו ונצב הוא מלשון נציבים לשון שררה:

אדם לעמל יולד אין אנו יודעין אם לעמל תורה או לעמל שיחה כשהוא אומר לא ימוש ספר התורה הזה מפיך הוי אומר לעמל תורה נברא וכו' הנה רש"י פי' בפ' ויצא שעקירת צדיק ממקומו עושה רושם פי' דגם אם הצדיק המחיה את מקומו. יצא ממקומו אעפ"כ הניח רשומו במקום הזה. והיינו מה שאמר בעץ חיים שכשנשברו הכלים ויצא הבהירות והאור ממנו. אעפ"כ הניח רשומו בהכלים. ואיתא בס"י בכל דבר יש חומר וצורה ופועל ותכלית פי' למשל שיר השירים הפועל הוא שלמה. והתכלית הוא הספר בכלל. החומר הם האותיות. והצורה הם תמונת האותיות. דהיינו כל אות בא בתמונה ידוע כפי מה שקבל מהפועל. או בענין אחר שהפועל הוא השי"ת התכלית הוא שנעמיד על בירור הדבר. להבין המציאות שלו כמו למשל שיר השירים. כשנעמוד עליו נדע שהוא אהבת השי"ת עלינו והוא תכליתו של שיר השירים. והחומר הם האותיות. והצורה הוא השכל שבאותיות המצרפו ועושה מהאותיות הצירוף שהוא עתה. והמבין יבין שהשני דרכים הם אחד אך הראשון הוא בעשיה לבד והב' הוא בכללות. ונחזור לענין שתכלית בריאת האדם היה כדי להעלות העולמות לשרשם. דהיינו שמחזירם ע"י תורה ותפלה ומעשים טובים לאין כמקודם ומדבקם להשי"ת. אך באופן שיחזיק א"ע לאין ומה. וזו מה מתקן השבירה דהיינו נפילת העולמות נעשו מחוקקים. ועולים ע"י אדם כשהוא במדריגות מה והנה כשהוא כן הגם כשאנו רואין בחוש שגוף האדם אין לו עליה. והוא עומד במקומו כאשר בתחלה. רק מעשה המצוה הזאת. דהיינו החומר מתקשרת בו ע"י עשייתם. בהיותו הפועל שלהם. והוא המכונים ב' הנזכרים דהיינו תכלית וצורה. (בכ"א ליתא מלת אך) והוא מעלה אותם לדבור של המצוה. אז כשעושה המצות שורה הדיבור על המצוה. אך פנימיות העולם יש לו עליה דהיינו הדיבור מה שאדם לומד או מתפלל והדיבור הוא פנימיות וע"כ הדיבור בקל יש לו עליה להשי"ת בהיותו הפועל של הדיבור. וכש"כ כשאדם במדריגת אין ואז הדיבור הוא עולם כי בדבר ה' שמים נעשו אבל חילוקיה העולמות יתקנו בביאת הגואל בב"י. שהקב"ה יעלם בעצמו. ולא ניתן לאדם לעלות כעת. וזהו איני יודע אם בעמלה של תורה אם בעמלה של מלאכה דהיינו שיעלה העשיה שהיא הגוף והביא לימוד שלא על עשיה נאמר כ"א על הדיבור שהוא פנימיות. והנה ידוע מים תחתונים בוכים שזה קאי על האותיות הדיבור. מה שהם לבד מתורה ותפלה שאיש הנלבב יכול להעלותם בשמיעתם. ובזה מעלה ניצוצות הקדושה שהם האותיות ועושה נחת רוח ליוצרו. וידוע שדברים בטלים הם לשון הרע והרכילות וליצנות וכדומה מה שאסרו לדבר. והנה ע"ש כך נקראו דברים בטלים לפי שאל יאמר אדם הנה הם אותיות. אלך ואעלה אותם לשרשם ח"ו לאמר כך. לפי שיש לאו בדברים ההם. ואל ידאג מהאותיות

שהם נשארים בשבירה. כידוע לאחר שנטפו ג' טיפין מהכלי אז אין להקפיד על הנשאר בכלי כי הם הפקר. ע"כ קרא לאותיות ההם דברים בטלים שהם בטלים בעלמן והפקר הם. וזה הוא אינו יודע אם בעמל של שיחה דהיינו דברים בטלים כנ"ל:

ראה היא אותיות שבמחשבה אחר השכל ואחר ההבנה והם הדיבור הפנימי ורחל היא אותיות שבדבור אומה שהם דבקים במעשה. ויש לאדם שלא לדבר הן ברחל הן בלאה. ובר"ה הוא קודם בלאה שאנו מחשבין אותיות קודם שנגמר הכלי. וכנסר. מה שיכול הבעל מלאכה לעשות כלי כפי גודל כחו ואינו יודע גדלו׳ ולכן נקרא עלמא דאיתכסיא ואחר שהתחיל לגמור הכלי אנו ברוא' ברחל האותיות בעינים. מה שהבעל מלאכה עושה האותיות בעינים כי יש אותיות דבוקים בכלי והוא עלמא דאיתגליא:

אדם שמראין לו גדולת הא"ס בשכלו. הוא נקרא התגלות השכינה. ומזה נמשך יראה. וזה אין לגבי משה מילתא זוטרתא לגבי דייקא התגלות השכינה שהיה למשה לכן התחיל יראה מילתא זוטרתא:

אהבת ה' הוא כמו האב שאוהב לבן מעלמו. ואהבה שבו הוא בעלם ולא במקרה:

יש בן שאומר לאביו ראה נא אבי מה שאני עושה לכבודך. זה מביא את האב לראיה. ויש מי שאומר שמע נא אבי מה שאני אומר. מביא את האב בהשמיעה והדיבור אינו מוחש בראיה. כי הדיבור אינו בא מעולם הלאה:

האמונה לאדם טוב הוא. למשל מי שאכל בשרא דהורא יודע שיש טעם בדבר. ואין לריך לאמונה. רק מי שעדיין לא טעם הדבר. ובא אחד שכבר טעם לפתות לאדם הזה שעדיין לא טעם. אז לריך לומר לו האמונה. כי הטעם א"א לומר לו בכלי הדיבור שלו. רק לריך שיאמר לו תאמין לי שיש טוב טעם בדבר הזה. ומשתלשל עלמו במדריגה זו באמונה כדי שהביא את חבירו לזה שידע ג"כ טעם הדבר. וכן בעבודת ה':

כל מקום שנאמר והיה אינו אלא לשון שמחה. כי כשהבן קטן עושה מעשה קטנות האב יש לו תענוג גדול ממנו. ואע"פ שמעשיו הם בשכל קטן. אעפ"כ יש לו תענוג ממנו יותר מבנו הגדול. נמלא כשאב מקבל תענוג מזה הבן הקטן וממעשיו. משתלשל עלמו האב במדריגה התחתונה והוא למטה מהבן וממעשיו. והבן הוא יותר מקיף מהאב כי כשמתחיל הבן קטן לבכות אזי מבקש האב ממנו שידום נמלא שהלירוף של שם הויה ב"ה הוא והיה פי' ו"ה מרומז על הבן למעשיו שהם למעלה מי"ה והוא האב הקב"ה שניטל הבן בשכל ומקבל תענוג ממנו. וזהו אינו אלא שמחה ר"ל תענוג פי' מחמת תענוג האב הוא למטה מהבן וממעשיו:

הו"ק הם ו' ימים בשבוע. ומ"ל היא נקודה האמלעית. והוא הקוטב כי שעיגול המסובב במרכז. בו' מקומות וכולן סובבים על קוטב האמלעי פי' כי מהראוי להיות לאדם אהבה ויראה והתפארת פי' השעשועים והחשק והאמונה והתקשרות וכל הז' מדות היו לעבודת השי"ת למען כבודו ית' נמלא הו' מדות סובבים על הכבוד נקודה האמלעית והוא כנגד יום השבת ומהראוי להיות ביום א' לעבוד באהבה. ויראה ביום ב' ובג' בהתפארות ובד' ובה' באמונה׳ בו' בהתקשרות ובשבת קודש בכבוד הבורא. ובכל הו' ימים לריך לכלול בהכבוד ובאמונה היא תרי פלגי גופא והאמת הוא חד. אבל בפרטות הם תרי:

ותפארתך עובר על פשע כי כמו כשתינוק אוחז בזקן האב׳ אע"פ שאין זה דרך ארץ. אפ"ה יש להאב תענוג מזה הדבר בעלמו ומתפאר. וידוע דא"ס ב"ה כולו טוב ומחשבות קדושות הוא בטוב. רק כשמוחל עונות בישראל. אזי מחשבתו הקדושה מתלבש מחשבתו בזה העון ומוחל לו אעפ"י שאין זה דרך ארץ מהבן שהאב מתלבש בעבורו בזה המחשבה אפ"ה ותפארתך התפארת הוא אצלך עובר על פשע שכשאתה מתלבש מחשבתו בפשע ונושא העון העון הוא נושא לכב"י:

כל העונות הם בחי' נוקבא כי מקבלים ממנו

ממנו חיות . אבל כששונה ח"ו אז נעשה העבירה הא' כזכר . כי עבירה גוררת עבירה . ועבירה ב' נעשה נוקבא וזו חטאת נעורי אל תזכור לשון זכר :

החכמה הוא הצלמוס וכן הוא אומר הן יראת ה' היא חכמה מכח מה שהמלך רוצה להתפאר ומראה יקרו וכבודו ניכר לעיני כל מלכותו :

עקב ענוה יראת ה' ר"ל ענוה היא עקב של יראת השם כי אחר שהיראה רוממות אין יכולה להיות בתמידיות. רק כל דבר שבקדושה אחר שמסתלק נשאר שם רושם. והוא רשומו נמצא הענוה אחר היראה :

מה שאין אוכלין חמץ בפסח . כי החמץ בא מכח שרוח . וזמ"ש אין רשאין לעשות מצות תחת אויר השמים . כי אנו היו באותה השעה במדריגת אלמים כאמרו מי כמוך באלים באלמים והדבור בא מהתפשט הרוח כדכתיב רוח ה' דיבר בי לכן לא היה משיגין החמץ כי הוא מרוח ולא היה לתקן מדריגת הרוח אלם הוא לשון או אלם או עור ועוד מורה על לשון קשר כמו מאלמים אלומים כי הדבור וההליכה של התינוק באין כא' . והוא במשמעות הלשון אם הוא אלם שאינו יכול לדבר עדיין הוא נקשר שאינו יכול להלוך ולכן באותו זמן שהיינו אלמים כתיב ופסח ה' על בתי ב"י והוא מורה על ההליכה כי הא מתלבש א"ע במדריגת הבן :

בחי' דדים כידוע . כי האמונה נקרא רגלים כמו אנשים שאינם יודעים את התורה איך לעבוד ה' . אבל עושים מצד האמונה והוי כמו רגלים שעומדים עליהם . ואין צריכין להשכל . כן יש קיום באמונה אפי' בלא שכל לאפוקי אם רואה איזה שום דבר על בוריו שוב אינו נצרך לאמונה . כן אם יש לאדם תענוג מעבודת ה' שוב אינו צריך לאמונה . כי הוא שרואה הדבר על בוריו אפס האמונה נהפך לו להיות בחי' דדים דהיינו אם משפיע לאחרים אין יכול לומר לו התענוג רק מכח האמונה נמצא כי הנה"י נעשה בחי' דדים :

בונת הסוכה מלשון אבי יסכה. שהכל סוכין ביפיה וכן בכאן בסוכות לשון יסכה. שסוכין של כבוד הבורא יתברך שמו :

בונת הלולב פרצוף נוקבא . מתחיל מהחזה כי שם הלב . ובהלב ממליכין אותו ית' וכונת הנענועים הוא כי ז"א הם ישראל אשר בך אתפאר ואשר היה להם אהבת גרועים בלבם וע"י הנענועה מעלה האהבות רעות בהשכל . ושם מתברר ומיישב בדעתו מה לי לאהוב דברים גשמיים טוב לו לאהוב עבודת הבורא להמליכו . ומקבל זה אהבה מג' מוחין ואח"כ מחזיר הד' מינים להחזה . פי' משפיע זה האהבה לנוקבא. דהיינו שמקבל על עלמו להמליך להבורא ית' בזה האהבה. וכן באהבת היראה ואהבת התפארת ומחזיר כולם להנוקבא פי' להלב לעבודת הבורא ית' בזה :

זכרתי לך חסד נעוריך פי' אעשה לך האבות רעות בבחי' זכר. שתלמוד אהבת רוחני מאהבת וחשקות הגשמיים . נמצא זה משפיע בזה :

בתחלה עלה במחשבה לברוא שתים . ולבסוף ברא א'. וענין אדם הראשון דו פרצופין נבראו . ולבסוף ננסרו ונעשו שתים . פי' כי ידוע שיש צורה ותכלית כמו הבעל מלאכה שעושה כלי לקבל לתוכו יין. הוי זה הכלי צורה והיין שבתוכו הוא התכלית. נמצא במחשבת הבעל מלאכה היה הצורה והתכלית ואח"כ כשעושין הכלי עדיין אינו נגמר התכלית עד שישים בתוכו יין. כך במחשבת הבורא ית' היה לברוא ישראל ותכלית לעבוד אותו ית' . נמצא במחשבה היה ב'. ישראל ועבודת ה' . ואח"כ לא ברא אלא אחד דהיינו הצורה שהם ישראל אבל התכלית דהיינו עבודתו עדיין לא נגמר עד שמיני עצרת במוסף . וזו נעשה אדם בצלמנו כדמותינו פי' כמו במחשבותינו הצורה והתכלית והוא הצלם והדמות :

יהי ביתך בית ועד לחכמים . כי יש ב' בתים . א' מה שמקבל קנין עולם בתוכו כמו בית מושב . והב' הוא אותיות קדושות שהשכל של אדם מתלבש בתוך אותיות הדבור וחכמה הוא הבית הב' :

יהי ביתך פתוח לרוחה פי' שיהיה במדה שהוא חומד עולה לכל דבר . ואפ"ה יהיו עניים בני ביתך ר"ל שיחשוב אותם והוא במדריגת צדיק :

נתן

נתן עיניו ונעשה גל של עצמות. פי' כשהצדיק באהבתו ויראתו והתפארות להקב"ה אז יכול להמשיך עמו כל אגפים אשר הם קדושים בקדושתו ג"כ. כי כל מין מדבק במינו · כמו מים במים נעשה אחדות אבל מי שהוא מינו והחומריות מעכב שאין יכול לעלות עמו. אז עיקר החיות שהיא מהקדושה נמשך עם הצדיק כי הוא ממינו · ונשאר לבושים של רשע שאינו מינו נפרד ונעשה גל של עצמות כי כבר הוציא הניצוצות ממנו ואין לו חיות. וזה נתן עיניו בו לשון בחירתו להעלותו והוא נמנע :

ישגבך שם אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק ... מכאן לבעל הקורה שיכנוס בעוביה של הקורה פי' כי האהבה נקח מן הטעם. מחמת שטעם טוב לכך הוא אוהב אותו הדבר. ויראה נקח מחמת שמבין מהות הדבר ירא להפרד ממנו. או שמבין גדולת הרב ירא ממנו. אבל בהתפארות הוא חשק. והוא בא כפי הרצון והמתעורר. ואעפ"י שבעל הרצון יכול להיות רצון למעלה מזה החשק אפ"ה מלביש הרצון בהתעבות זה החשק התחתון. וזה בעל הקורה כי הקורה הוא הרצון כמו הקורה שהוא תחלת הבנין ובעל הרצון יכנס בעובי הרצון והוא השעשועים של א"ס ב"ה שמשתעשע עם נשמות לצדיקים :

מדת אל נגד קו הרחמים. נגד גזירה שוה. כי כשמשתלשל במדריגה הרחמנות אז הוא שוה לו :

מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה ה' לי לא אירא דכשהתינוק אוחז בזקן האב אז מחמת האהבה שיש לאב עם התינוק מוחל לו ואינו מקפיד. עד"ז כשאנו מתפללין להשי"ת שירחם עלינו צריך להלבש עצמו ית' למדריגתינו להתלבש בהתלבשות ממדריגה למדריגה תחלה מן המצר ואחר כך ההלבשות במרחב בהתרחבות :

ורב חסד. מכח גודל האהבה נתגלה השלום. לכן נכתב בכתבי האריז"ל שגם הוא גבורה :

מה שהשכינה בגלות כי בדבר ה' שמים נעשו וצריך אדם לדבר לש"ש. כדי לצרף הדבור שנברא בו העולם. להשפיע מהדבור שלמעלה לעולמות אבל עכשיו כל הדבור אינו אלא לתאות גופני ואפילו בדבור של תורה ותפלה הוא במחשבות זרות ופניות לכן הדבור בגלות :

הצדיקים אומרים מעט ועושין הרבה פי' כי הדבור היוצא מהפה הוא דבר מועט אבל עושים הרבה למעלה בזה הדבור ע"י רצון הבנאי מתחבר עצמו הבנאי עם הבית :

גדולים צדיקים שמהפכין מדת הדין למדת הרחמים. פי' הטבע אין לו שינוי והוא דין. והנס הוא רחמים. כשאורו של נס מתחיל להתגלות אז בטל כולו במציאות. אבל הצדיק אינו רוצה להטריח את בוראו בנס. אבל יאמר כי הנס הוא דרך הטבע כי ראוי כך וזה שמהפכין מה"ד ר"ל הטבע למדת הרחמים. על מדת הרחמים שזה הוא מדת הטבע :

א"ס ב"ה. ולא נקרא אין ראשית כי אם היה אין ראשית. לא היו יכולין להתחיל לדבר ממנו כלל. אבל אנו משיגין אותו מצד ברואיו מעט. וזה הוי ראשית אבל אין לו סוף :

יש שמחה. ויש גילה. ושמחה הוא בפנים וגילה הוא לשון גלוי לכל העמים ור"ל שם יש התגלות כמו להבו פניו של רבי וזהו הוי נתגלה השמחה וזו ישמחו השמים ותגל הארץ. שיש תענוג ושמחה וגילה. ובמקום גילה שם תהא רעדה. כי לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר. אבל אם מתחיל להתגלות א"ע. שם תהא רעדה. ותהא במקום גילה יראה גדולה :

במוספת הוא זוגא דמטרוניתא פי' כמו שיש תשוקות ודביקות גחל בזיווג. כן ישראל בדביקות והשקות גדול לעבודתו ית' להמליכו ית"ש :

חג"ת נקרא הזמן כי מה שנופל [illegible] תחת הזמן הוא אהו"י והתפארות:

יש ב' אהבות א' אהבה בלא יראה. ואיש אהבה שהיא חפץ לעבוד אותו ית' ואז בודאי שהושב שהוא כאין נגדו. וזהו האהבה כלולה ביראה. אהו"י הוא הקב"ה ושכינתא. ומי שעובד הש"י באהבה ויראה. אזי א"ס מתפאר עצמו במה שהוא מלך על עמו. והאהבה הוא

חיות

הוא התפארות. והיראה הוא מלכות . וזה הוי עקדת אברהם את יצחק . התכוללת אהבה ביראה. וזו ויקרא שם המקום ההוא ה' יראה וגמרא חד אמר משם תלא הוראה לעולם ר"ל התגלות כי הצמצום היה כדי להתגלות האור ות"א כי משם תלא יראה לעולם .

ולתבונתו אין מספר. מספר הוא לשון ספיר והארה ותבונה הוא עולם התענוג . ותענוג תמידיות אינו תענוג . ולכך היה צמצום משום תענוג וזו ואין מספר:

שבת הוא מרומז בי"ה כי אפילו הו"ה הוא י"ה והוא אותיות יהיה כי ו"ה הוא בן ובת . וכאין בשרשם ויש תענוג גדול וזו מ"ש בס' הבהיר לא זז מחבבה עד שקרא לה אמו והוא כ"י. ר"ל כי הבן הוא נקרא תולדת אצל האב. ואם הבן יש לו מעלות טובות אצל האב מרבה תענוג . והוי בזה הדבר האב תולדת אצל הבן . ונקרא אם בדבר הזה :

ואלה תולדות יצחק בן אברהם כי אלה האלף היא המחשבה כמו ואאלפך חכמה וצ' הוא המחשבה וע"י ה' מוצאות הפה הם תולדות יצחק בן אברהם פי' אחר ואלה תולדות יצחק בן אברהם. כי בריאת עוה"ז . הוא על ידי יצחק בן אברהם התכללות אהבה ביראה :

עגולים ויושר פי' עגולים הם מרומז ע"ז אשר אין לו במחשבה אלא א"ע וזו כמו עיגול הכדור . והיושר הוא החושב את אלתו להשיג שכלו ובדומה לו . וזה ודאי הוא חושב שהוא אין ואפס כנגד זולתו . וזו הישרנות הוא לכל לחשוב שהוא כך. והוא מבחי' מה. וזה נשבע ה' בנפשו שהקב"ה בודאי אינו חושב אלא עצמיותו ית' וזה בחי' עיגול ונפשו . וזו למה זה אנכי כי הצדיק נקרא זה ואין לו לחשוב רק להשפיע למלכות והוא אינו חושב אלא עצמו וזה אנכי :

אדני מרומז הא' על פלא העליון ומשפיע לד' ונו"ן כפופה להורות כי דרכה לכפוף לקבל השפע . והשתוקקת של אשה לאיש. וזה נו"ן כפופה לקבל מיו"ד :

ויאהב יצחק את עשו כי יצחק הוא לשון צחוק ושמחה והוא התענוג ותענוג תמידי אינו תענוג לכן ויאהב יצחק את עשו התענוג אוהב התרחקות . ולכן בא עשו מיצחק וזה ועשה לי מטעמים ר"ל כי תרבה תענוג . וזו גדולה תשובה שזדונות נעשה כזכיות אם הוא מאהבה. ר"ל כל מה שהוא חפץ לעלות וכפי חטאו וחשקו כך מרבה תענוג לכן בזה הזדונות בא לו תענוג לכן הם כזכיות וזו מרחוק ה' נראה לי אם אני מרוחק אז ה' נראה לי וזו שלום לרחוק . ע"י ריחוק :

מפני מה אין האכילה מחזיר אחר האיש האוכל . כי אכילה הוא ע"י מדריגת דצח"ם ודרך הנצרך לבא למשפיע . ותירוץ כי ירצים שלא יבא לפה המלא בטיפת בר מינן:

קטנות היא ד"מ אם האב רוצה לפלפל עם בנו הקטן. והוא רוצה לקבל תענוג מבנו . אפילו ששכל האב גדול מבנו . אפ"ה מלבוש א"ע האב במוח קטנות. דהיינו שכל של תענוג מבנו הקטן כדי לקבל תענוג ממנו . והבן יש לו שכל וגם דעת טוב ורע. השכל נאצל מאביו משכלו אבל רצון האב הוא שהבן ידע טו"ר נמצא הדעת נאצל מהרצון והוא יותר במדריגה מהשכל :

מ"ה וב"ן מ"ה במדריגה גבוה מהב"ן כי הבן הוא מי שהוא אומר שהוא חשוב אצל אביו. אבל מה הוא מה שאומר שהוא כמה לכן היה השבירה בבן והתיקון במה :

אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה. פי' כי כשאדם מדבר אז לא יכול להבין בהבנתו מה . ואם הוא מבין דבר על בוריו. אז אין יכול לדבר כראוי . ואז הוי הדבור מת . ולהיפך הוי הבינה מת. כי הדבר שאינו מושל נקרא מת וזה ידוע כי לכל דבר שבעולם צריך י' מדות . ואם אין הנצחון שמנצח המניעות ממנו אז אין הדבר נגמר לפועל . וכן להבנה צריך י' מדות. והעיקר הם הנה"י. מי נקרא הבינה כי מה שאני מבין אני שואל מי . ואם איני מבין אינו שייך לשאול מי . ולכן מי מרומז על אימא. לכן מי שרוצה ללמוד צריך ללמוד בקול ודבור לכן צריך להמית את הנ"י דהיינו נה"י דהבנה:

כל מקום שאתה מוצא גדולתו . דהיינו יציאת מצרים וקריעת ים סוף . שם אתה מוצא ענותנותו דהיינו שהשי"ת כביכול

עשה

פשה כמה פעולות לאחוז עם גשמי :

עושין רצונו של מקום ר"ל שעושין ומהפכין הרצון של מקום לטב. כי ע"י התעוררת דלתתא מביאין היש באין. ומהפכין שם באין דהיינו כשיבא פעם שנית ביש יהיה ההפך :

ע"י מה יש התחברות לכלי ע"י אדם הענין הוא שהחומר הוא חומר פשוט אך הצורה הוא ע"י אדם כי סוף המעשה במחשבה תחלה לכן הכל מקבל מחכמתו דהיינו חיותו של אדם ועי"ז מקבל הכלי חיות ויש בהכלי שכל נאצל מהאומן לכן יכולין להכיר בעבודת הכלי כל ההנהגות של האומן ואיך הוא ומה הוא כי זה ידוע כי בענף יש כח של כל השורש והיה כלי נאה של שכר והיה בכלי זה אני רואה שהאומן שלה היה בלא רגלים ונמצא התחברות כלי הוא מכח שכלי של המאציל לאפוקי אם מוציאין השכל מהכלי אז הכלי שוב אין לה התחברות ואח"כ לקח תלמיד אחד הכלי בידו והיה חפץ להעמיד אותה על ספסל ותיכף בעמידת הכלי נתפרר הכלי לפרורין עפר כבראשונה :

קשה למה לא נכתב בתורה במאמר הראשון לשון ויאמר כמו בשאר מאמרות ותירוץ כי בהירות של מאמר הראשון א"א לקבל ולכך כתיב בלשון בראשית :

מה שהשיב הקב"ה ק"ו לשכינה י"ד יום מה השיב לו מדרך הראיות. ותירוץ כי בי"ג מדות התורה נדרשת. והראשון היא ק"ו והוא כנגד מדה א"ל ומשה אמר אל נא רפא נא לה לכך השיב לו הקב"ה כך :

הצמצום הא' הוא נקרא שבת הראשון והצמצום הב' של ההתפשטות עד היכן מגיע הוא שבת האחרון והוא שמטה ויובל :

תביר הוא אותיות ברית :

לא הכל בקימה ולא הכל בהשתחויה כי מלך בקימה ושרים בהשתחויה שנאמר מלכים יראו וקמו שרים וישתחוו הנה הגם שיש ע' שרים אבל בתורה לא מצינו אלא ג' והם שר האופים ושר המשקים ושר הטבחים והם קנה ושט וורידין. קנה הוא שר המשקים. ושט שר האופים. וורידין. שר הטבחים. ובודאי בהם כלולים כל הע' שרים ואיתא דיבור נקרא מלכות. והטעם לפי שעבדי המלך אין שומעין ורואים רק לדבר המלך. לפי שמחשבתו אין יכולין להשיג. והדיבור הוא ציית להמחשבה. ואיתא בזוהר כד מלכא בקמטרי דיליה מלך רבא איקרי. וכד נחית לעבדיו מלך זוטא איקרי וידוע דאותיות המחשבה הם גדולות לפי שהם מלכים על אותיות הדיבור. והנה ידוע המלך מצד עצמו לא היה צריך לצמצם א"ע לקול. ומקול לדיבור. הגם שהכל הוא אחדות פשוט והקול הוא המלך לבדו אך הכלים הם מחולקים. והכל הוא מפני המקבלים שאינם יכולין להשיג מחשבת המלך ואח"כ גם הקול אינם יכולין להשיג עד שיצמצם גם הקול למוצאות הפה לדיבור. והנה האותיות שבמחשבה מלך עילאי אקרי. וזה כד איהו בקמטרי דהיינו המחשבה. וכד נחית לעבדיו דהיינו לדיבור שיכולין עבדיו להשיגו (מלך זוטא איקרי) והנה אם יהיה למלך עבד חכם שיכול להשיג מחשבת המלך בודאי היה צריך לציית מחשבתו. מק"ו שאנו רואין שהדיבור של המלך נעשה מחשבה לעבד שמחשב תמיד לקיים מה שצוה המלך מכ"ש המחשבה. ולכאורה תימא על מה שמצינו שתפלת צדיק דומה לעתר שמהפכת אפילו מחשבת הקב"ה ע"ד מי מושל בי צדיק והאיך יכול להיות שהדיבור של הצדיק יכול לעלות כ"כ עד שיעשה שנוי אחר הלא הדיבור של הקב"ה נעשה אצלינו בחי' חכמה המחיה אותנו כמו שכתוב בדבר ה' שמים נעשו א"כ איך יכול להיות כ"כ הדיבור של הצדיק לעלות ולהפוך אפי' מחשבת הש"ת. ותירוץ דידוע שכל התהוות העולם הכל נעשה ע"י חכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית ובעינינו רואים שהחכמה מקיימת יחד ומתוך שלום אפי' בדברים ההפכים כמו היסודות שלולי החכמה שביניהם לא יכולין אש ומים לדור יחד אעפ"כ מצינו שהם מורכבים יחד. והכל מפני שהחכמה בנתיים. וכל א' רואה האין שבחכמה ע"כ אי"ן מתגבר על חביריו כי הוא רואה שאין חיותו וכתיב חכמות בחוץ תרונה תרין חכמ' עילאה ותתאה. וזו חכמות אפי' כי הם בחוץ כי הם בחוץ דהיינו חכמה תתאה אעפ"כ

תרונה

תרוצה שחכמה איקרי וחכמה היא מה (מהוה כל דבר) וכל השרשים שבעולם א"א בלא חכמה דהיינו האין. ועינינו רואות שמבילה לא יכול להיות אפרוח עד שיפחות הבילה מכל וכל. ויכנים רגע א' בשער האין ואח"כ יוכל להשתנות מבילה לאפרוח. ולכך נקרא חכמה כח—מה שהוא האין. והוא היולי של כל העולם הפשטות צורה מלובשת ע"כ בה נעשה השתנות וכתיב ה' בחכמה עשית (יסד ארץ) דהיינו שהשי"ת למלם א"ע וצורה בהחכמה וכתיב בראשית ותרגום יונתן בחוכמתא שבה ברא כל מה שברא ועליו נאמר בברית מנוחה יושבת בחיק המלך. והוא סוכנת למלך וכו'. והוא התענוג ע"כ הביאה לידי למוס. והכל על חכמה עילאה. ואח"כ נמשך ממדריגה למדריגה עד סוף כל המדריגות. ובסופם שוב נתגלה בה חכמה דהיינו יו"ד תתאה. וזה חכמה המושגת ונראה דהיינו צורך כל דבר שנצרך לעולם ותענוג. וזה שעשועים ותענוג של עולם העליון להיות שורה בתחתון עד סוף כל המדריגות וזה למעלה רים חכמה עילאה. ולמטה שיר חכמה תתאה. וידוע שבשביל ישראל נברא העולם דהיינו שעלה לפניו ית' התענוג של הצדיקים העתידים להיות ובשבילם נברא העולם וזו נמלך הקב"ה בנשמותיהם של ישראל צדיקים והתענוג הוא מה שיש לו מן הצדיקים. מה שהם עושים מעשים טובים ובזה ממשיכין תענוג ושפע וחיות בכל עולמות כי התענוג הוא החיות של כל העולמות והוויתם כולם בחכמה עשית ובמה שעושין לו תענוג ית' בזה מקיימים העולמות כי הכל הוא אחדות פשוט. וזו ישראל מפרנסין לאביה' שבשמי' שהם ממשיכין לו תענוג נמצא הצדיק ממשיך ב' תענוגים. א' להשי"ת כביכול וזה נקרא תענוג עליון חכמה עילאה. והב' לכל עולמות וזו חכמה תתאה. וזהו בין צדיקים עלמא יתשב דהיינו כל המשכות של תענוגים נמצא מ"ש בשביל ישראל נברא העולם ומה שתרגם בחוכמתא הכל עולה בקנה א' כי חכמה הוא תענוגים וישראל הם העושין התענוג קודש ישראל ראשית ותרין צדיקי' הנ"ל הם תמונת ב' אותיות צ' כפופה ופשוטה היינו נון (היא נוקבא) כפופה לקבל עלמא דדכורא וה' של הצ'

היינו חכמה. ר"ח. כי כשהצדיק רוצה להתפלל להמשיך שפע מתחלה משתחוה דהיינו שנכפף קדםעלמא עילאה כתמונת נו"ןכפופה כשמתלבש עצמו ביראה דהיינו חכמה ראשית חכמהיראת ה' דהיינו שמעלה על לבו וזוכר לפני מי עומד לפני' ממהקב"ה ונופל עליו יראה גדולה ואימה ובושה. וזו השראת השכינה. דהיינו יראה פנימיות חכמה. בגין דהוא רב ושליט ונופל עליו כ"כ יראה עד שיהיה בטל במציאות נגד המלך ונכנס לשער האין. שהיא חכמה יו"ד. ובזה מקשר הי' על הנו"ן ונעשה צ' כפופה. אך עדיין הוא בחכמה תתאה דהיינו יראה ועי"ז מוסיף תענוג להשי"ת. וזהו עלם השעשועים שבשבילה נברא העולם. כמו האב שיש לו תענוג כשהבן מבקש ממנו דבר ונותן לו. וזו בראשית ירא"ה בוש"ת והכל א' עם התרגום (יונתן). והמדרש (הנ"ל) והצדיק כיון שנכנס לשער אין עד חכמה עילאה ומעלה אל לבו שהצמצה כח השי"ת שבו הוא אפס ומוחלט א"כ הכל הוא כח השי"ת. והדבור הוא עולם הדבור של השי"ת שבו נברא העולם. ועולם הדבור נמשך מהחכמה. דהיינו התענוג והשעשועים של השי"ת. מה שיש לו מן העולמות גם עתה הוא מדבר רק בשביל ישראל שעשוע השי"ת ובזה מחזור האותיות לשרשם דהיינו חכמה שממנה נמשכו וזו ויקח מאבני המקום דהיינו האותיות ויסם מראשותיו דהיינו לשורשם רק בשביל תענוג המלך. ובזה נתקשר הצדיק לחכמה עילאה כנ"ל ומלביש בדבור שלו ובכונה הנ"ל רצונית שלו ובזה ממשיך שפע מרצונו העליון לחכמה. וממנו ולמטה עד סוף כל המדריגות. וכשנמשך נקרא ן' פשוטה דהיינו נון פשוטה שנמשכה כנודע וי' שהיא חכמה שנתקשרה בה נקרא מלך ך' פשוטה. והוא רצון העליון שנמשך עד הצ' שהוא ג' קווים שלמעלה שביחידות נקרא ך' ולמטה נקרא למד דהיינו המשכה שבאה מלמעלה לתמונת ל' ואח"כ מהלמד למ' מלכות. וזו צירוף מלך וזו הדבור שהיה לו עליה עד למעלה בשביל השעשועים לעילא. ועי"כ נמשך גם לתתא. וידוע שהצדיק נקרא כל וזו לא הכל בקימם וכו' (כ"א דהיינו תרין צדיקים) לא שניהם שוה אלא מלך בקימה היינו שהיה לו עליה עד למעלה

שהיינו עולם הדבור לעולם המחשבה שהוא עולם התענוג . והוא כמו האב שיש לו תענוג מהבן שלא ראה אותו זמן רב ואח"כ רואה אותו כך השי"ת יש לו תענוג מאותיות של הדבור ושרים בהשתחואה דהיינו המשכה לתתא דהשתחויה היינו המשכה :

וירכב אותו במרכבת המשנה הנה כל אדם צריך לראות שלא יהיה בבחינת נוקבא לשום דבר . דהיינו שלא יהיה להוט אחר התאוה . ולא יהיה מקבל תענוג מהם שאז יהיה נוקבא לתאוה . אלא יהיה בחי' נוקבא להשי"ת לעבודתו ית' ואיתא יוסף מדילי' נתנו לו פיו . שלא נשק לעבירה ועל פיך ישק כל עמי דהיינו שלא היה נוקבא להתאוה ע"כ זכה למדת חכמה ונעשה בכור כמ"ש ניתנה בכורתו ליוסף ובכור נקרא חכמה וע"כ הם אותיות (שניות) ביחידות עשירות מאות . שהוא משנה למלך המחבר המלך והעם . דלפני ב' הוא א' מלך שאין תפיסה דלפני א' מה אתה סופר . ואחר בכ"ר הן גל"ש שהוא אותיות שגל נוקבא אבל מי שהוא דבוק בחכמה אינו דבוק בשום תאוה לפי שהתאוה אינו אלא במי שהוא-דבוק בזמן . דהיינו שלפעמים חסר ממנו הדבר שמתאוה אליו . ובזמן מה נתמלאה כל תאותיו . אבל מי שהוא דבוק בחכמה שהוא למעלה מהזמן שם החסרון והמלוי בפ"א בלתי נפרד . ואיתא יוסף זכה למדת התקשרות והשבטים הם אברים דשכינה . ועצם התקשרות הוא חכמה באמת ונמשך מהמוחין . וע"כ איתא בזוהר ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר דלאו אורחא לגלות לפי שהוא מעלמא דאיתכסיא וע"כ יוסף זכה לזה לפי שהיה דבוק לחכמה . וע"כ אמר פרעה ליוסף רק הכסא אגדל ממך דהיינו כסא לשון התכסות לפי שיוסף מעלמא דאיתכסיא ולכך נקרא יוסף צפנת פענח דמטמרין גליין ליה . אבל פרעה הוא לשון גילוי לפי שהיה דבוק לתאוות ולא יכול לבא לעלמא דאיתכסיא וזה וירכבהו במרכבת המשנה ויש כאן במרכבה אותיות בכור :

משכני אחריך נרוצה משל אב כשרואה את בנו עושה מעשה קטנות מראה האב א"ע לפני בנו וכשרואה הבן את אביו רץ אחריו ואז הולך בכוון לדרכו ואז הבן מרבה לקרא בקול אבי אבי ורץ מהר אחר אביו עד שמגיע לו וכיון שראה אביו שהוא כך והנה מתחלה הראה האב א"ע לפני הבן היה בשביל שיניח הבן מעשה הקטנות וירוץ אחרי אביו ויגיע לו מזה תענוג שבנו חכם ואין חשוב בעיניו כלום נגד אהבת אביו והנה כשראה אביו כך אז מסתיר פניו כדי שירבה הבן חשק לאהבת אביו ואז יתרבה התענוג אצל אביו וימשוך מזה התענוג תענוג ורחמנות גם להבן נמצא שהתענוג הגדול של האב . והבן שנמשך אח"כ לא יכול להיות כ"א ע"י צמצום שמצמצם האב את אהבתו . והולך לדרכו וגם הבן צמצם כל מעשי קטנות שלו נגד אהבת אביו . והנה כל מציאות שבעולם בודאי היה במחשבה קדומה כי מתחלה עלה במחשבה קדומה אנא אמלוך ואח"כ שמעטר שטורין כי אין מלך בלא עם . אז צמצם את כבודו כדי שיוכלו העולמות לקבל ולסבול נמצא מחשבה ראשונה הוא בשביל גדלות ותענוג גדול ולא היה כ"א ע"י צמצום . וגם בנו יש צמצום שאנו מניחין תענוגי הזמן ומואסין בהם נגד אהבת השי"ת ובזה אנו מרבין תענוג להשי"ת וזו משכני אחריך נרוצה דהיינו שיהיה מראה השי"ת עצמותו לנו מתחלה ואח"כ נרוצה כמו שהיה במחשבה קדומה :

ותשב באיתן קשתו הנה כשאדם מתפלל לא יבקש בשביל דבר גופני . אלא יחשוב שהשי"ת יש לו תענוג גדול כשמשפיע לנבראים . ויותר רוצה להשפיע משהנשפעים רוצים לקבל . וזו ותשב באיתן קשתו שאינו מתכוין להנאות גופו כ"א הוא מבקש בשביל איתן דהיינו תענוג גדול שיש להשי"ת מזה שהוא משפיע . אז ויפוזו זרועי ידיו דהיינו כל מעשי ידיו וכל העובדות שלו כשהוא במדריגה הנ"ל . אז הם יקרים נפז . והנה כשאב אוהב את בנו אז תמונת הבן חקוקה על לבו . וכשהוא רואה את בנו עושה דבר חכמה . אז מסתכל בו . ובעת הסתכלותו בחקיקה של הבן שבלב האב . הוא כולו בבן . כי האב משים בעת ההוא עיניו ולבו בבן . ואינו נראה החקיקה אפילו לאב לתמונה בפ"ע . כי כולו בבן . אבל כשגמר הבן הדבר חכמה אז נתרחב הדעת של האב ויש לו תענוג גדול . ומהנה א"ע בחקיקת הבן שחקק על לבו . ואז לחקיקה יש

לה עליה. והנה. החקיקה הנ"ל הוא באמת האב עצמו. אך היא חקוקה על תמונת הבן. והנה כשעלה במחשבה הקדומה שיהיו ישראל בעולם. אז נתחקקו על כסא כבודו מחמת אהבה. ועל שם כך נקרא ישראל לי—ראש שבידם לעשות ראש כשאדם רואה בלער בנו אומר שהוא הולך בלא ראש. ולהיפך אז הוא שלם.. והנה ישראל שהוא החקיקה הנ"ל לא נגמרה עד בחינת מציאת יעקב. דהיינו מציאת שלום בעולם העשיה. כי יעקב מלשון עקביים וכשאנו עושים מע"ט אז יש תענוג להשי"ת ומורה על החקיקה הנ"ל וזו (אמאי ויפוזו זרועי ידיו כנ"ל) מידי אביר יעקב דהיינו שמעשה ידינו טובים. משם רועה אבן ישראל ומפרש התרגום אבן אב ובן דהיינו שהחקיקה הנ"ל הוא אב אך הוא ע"ש תמונת הבן. וזהו רועה דהוא היינו ניזון ממעשי ידינו:

עיניך בשדה אשר יקצרון דעיי"ן נקרא חכמה. ובאמת ההסתכלות הוא מדריגה תחתונה של חכמה. ומי שהוא טוב עין היינו עין חכמה כשהוא מסתכל מביא ברכה באותו דבר שמסתכל. לפי שהוא יודע שהדבר ההוא כאין נגדו ית' דהיינו שהוא באמת אפס ואין. בלתי אלהותו ית"ש השרוי בתוכו דהיינו כח הפועל בנפעל. ואז ע"י הסתכלות הזה ממשיך חיות יותר לאותו דבר מאלהותו ית"ש וזו טוב עין הוא יבורך לאותו דבר. וכן להיפך מי שהוא רע עין כשהוא מסתכל על הדבר אומר מה נאה דבר זה ועושה אותו כדבר לדבר בפ"ע והוא כרגן מפריד אלוף שע"י הסתכלותו נפרד אותו הדבר מהשורש ומחיות אלהות שבו. שהסתכלות עושה כלי ועיקר השבירה היתה מחמת זה שכ"א אמר אנא אמלוך. פי' כי מדות מלכות נקרא בכל דבר שהוא בפ"ע. וגמרה ואין צריך שוב לשום דבר. ובאמת לא שייך זה כ"א באלהותו ית' בלבד ולא על שום דבר. כי כולם צריכין לינק מהשורש אלהות. ומתחלה כשנמשכין המדות מהשורש אלהות עדיין היה מוטבע בהן מדת אני אמלוך כמו שהוא בשורש. כי בשורש שייך מדה זו. והם היה נעלמים בתחלה בהשורש. וע"כ גם' אח"כ היה להם בטבע מדת אני אמלוך ובאמת בשכבר נמשכו לא שייך להם מדה זו. וע"כ נפסקו מהשורש ויצא החיות שלהם ובעת התיקון היה ע"י מה. ע"ד ונחנו מ"ה ופעולת השבירה היה ד"מ אם היה דביקות הבורא תמיד בלי שכחה היה כולם בטלים ממציאות ע"כ הוכרח להיות השבירה ועי"ז נעשה שכחה מהשורש ואח"כ בהתורה ותפלה מדבקין א"ע להשורש לאין ומעלים ניצוצות וגורמין תענוג גדול להש"י כי אינו דומה תענוג תמידי לתענוג זה:

מה ה' שואל מעמך וגו'. עד"מ כל זמן שהאב הולך עם בנו ביחד אין הבן עושה מעשה נערות מיראת האב אבל פעם אחד היה האב מתרחק ממנו אז היה התינוק מתדבק עם שאר קטנים והיה משחק עמהם עד אשר הוזק באבן נגף ובתחלה לא היה לו מכאוב כ"א מעט וכאשר בא אביו וראה נתחלחל מאוד. כי הבין בדעתו כ"א יתרבה השחפת יהיה יותר מכאוב ויתקלקל ח"ו שאר הגוף. אז לקח אותו אביו בחזקה והוציא ממנו הקוץ כמאלא לפי דעת התינוק הוא אכזריות גדול אצלו. כי היה לו ענוי גדול בהוצאות הקוץ יותר מהענוי כשהוא בתוך הגוף. והאמת שהוא רפואה גדולה אצלו וכשאביו רוצה להוכיח אותו. אומר לו שמע בני מוסר אביך ואל תתחזק במעשי נערות. ואם לאו איסר אותך כמו שיסרתי אותך בהוצאות הקוץ. כמאלא יראת התינוק אינו דומה ליראת האב. כי האב ירא מההיזק לכך מפחיד אותו בעינוי גדול לפי דעתו. דהיינו הוצאות הקוץ אבל התינוק אינו ירא מהיזק אלא מהרפואה. דהיינו הוצאות הקוץ. ואם היה התינוק מבין היה ג"כ ירא כמו שהאב ירא וזו מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלהיך. ואת הוא כמו עם. ר"ל שתאחז בזאת היראה מה שאביך בשמים ירא דהיינו ההיזק מעבירה וזו ויהי מורא שמים עליך. באופן אחר אלהיך לשון כח כמו ואת אילי הארץ פי' כשילמוד או יתפלל יצא ממנו התיבה בכל כחו. כמו טפת הזרע שיוצא מכל איבריו. ואז כחו מלובש בטפה ההוא כן בהתיבה יהיה מלובש כל כחו. ע"ד בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אורייתא וקוב"ה כולא חד. אלא שהקב"ה מלובש בתורה. ואם מוציא מפיו התיבה בכל

כחו

כמו אז גם כמו מלובש בתיבה. שהוא אורייתא כמו הוא הנשמה המתפשטות בכל הגוף הנשמה הוא חלק אלהי ממעל. ובזה הוא דביקת גמור החלק לשורש כי נשמת צדיקים הן איברים דשכינה כביכול. וזו יחוד קובה"ו וזו את ה' אלהיך ר"ל עם שם הויה שהוא הקב"ה. יהיה אלהיך דהיינו כחך שהיא שכינתא:

מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה ר"ל כי אהבה שהיא למעלה ממדריגת היראה זו נותנין לו מן השמים. אך מעמך יהיה היראה דהיינו היראה הרוממות א"ס ב"ה:

בדבר ה' שמים נעשו שבדבור מרומז שם אדני והאדם בכל דבריו צריך שיהיה במחשבתו שם הויה ב"ה ומיחד ההויה בדיבור דהיינו יחוד קובה"ו וזה אם בדבר דהיינו דבור של אדם ה' דהיינו שהשם הויה ב"ה במחשבה אז שמים נעשו כי בדבריו בורא שמים:

ולדבקה בו. הדבק במדותיו ר"ל מה הקב"ה משפיע. כך אתה תהא משפיע. איש זכר. דהיינו שלא ע"מ לקבל פרס דהיינו כבוד או כיוצא בו. שאם עובד ע"מ לקבל פרס הוא כמו נוקבא שמקבלת. וזהו כל העולם ניזון בשביל חנינא בני שהוא משפיע:

קשה הא התורה היא ארוכה מארץ מדה. והאיך בא לעוה"ז הקטן. ותריך דהחכמה מאין המלא ואפי' כל העולמות לגבי חכמה. הן כקערה בלא מים אפ"ה היא מלומלמת מאוד ולהכי בא לעוה"ז:

הקב"ה נקרא כביכול נוקבא לענין זה אשר אמר ישראל אשר בך אתפאר שמקבל התפארות מישראל:

תפלין של יד הוא יותר מלומלם משל ראש. הלכך כל הד' פרשיות מלומלת בבית אחד:

כל תיבה הצריכה ל' בתחלתה הוטל לה ה' בסופה שהלמ"ד וה' הם נקיבות אלא שהלמ"ד הוא בית ראשון והה' הוא בית שני:

כי שמש ומגן ה' אלהים כי מחמת גודל אהבתו יתברך לבריאת העולמות וראה שאין העולם יכול לקבל בהירתו אז מחמת אהבה למלם את עצמו כביכול כדי שיוכלו לקבל בהירתו כדאיתא בגמ' כד הוי רחימתין עזוזא אפותיה דספסירא שכיבנא. נמלא מחמת אהבה בא הצמצום והצמצום הוא שורש של אלהים וזו פי' הפסוק כמו שמש ומגן שאין מקבלין אור השמש אלא ע"י מסך ומגן. כן ה' אלהים לא היה יכולין לקבל בהירתו אלא ע"י אלהים:

ה' אלהים. הוא אהבה ויראה אלא שאהבה מטוע מיראה:

עיני ה' אל צדיקים שיש ג' יראות יראות העונש. ויראת גדולת הבורא. ויראת הבושה. שיודע בעצמו שאינו כלום והוא אין ואפס כנגד הבורא. ויראת גדה"ב הוא למטה מאה"ב. אבל יראת הבושה הוא למעלה מאהבה. אלו הב' יראות המעולות הן העינים. יראת גדולת הוא נגד עין שמאל יראה חיצונית ויראת הבושה היא יראה הפנימיות והוא כנגד עין ימין וזו עיני ה' ב' עינים אל צדיקים שהצדיקים יש להם ב' יראות הנ"ל אבל עין ה' אל יראיו היינו שאין להם אלא יראה חיצוניות. וזו עין א' וזו הנרמז בזוהר בראשית ירא בושת קאי היראה פנימיות שהוא כנגד עין ימין:

מאויבי תחכמני ר"ל שהיה התפשטות והסתלקות וזה ההסתלקות היה כמו אויב לו שהוא אור חוזר אבל מזה תחכמוני החכמה בא מזה. וזה ישית חושך סתרו ר"ל מזה ההסתלקות שהוא חושך בא סתרו וזו ויתרון האור מן החושך ועוד יתרון לאדם אשר עושה עצמו כמו חושך שם סתרו וזו מכה"כ וזה האדם אשר שפל בארץ שם כבודו:

וצפונך תמלא בטנם שיש למנוע מלהסתכל בדברים גשמים העבים ומכש"כ להסתכל בנשים ביופים שהוא מסתכל בעבור חמדתו. ונמלא בזה הרואיה עובד ע"ז. ומזה ההרהור בא לו ח"ו עבירה בלילה. ונותן כח בקליפה ונתעברו ממנו וזו ולפונך מה שאתה לופה בעבורך דהיינו על אשה ביופיה שאינו מסתכל אלא בעבור גשמיותה ובזו הרואים נותן כח בהם. ועוד אם יעשה זאת קודש שילד בן יהיה זה הבן נרשו בכחם ע"ד מ"ש

פאר"י

באר"י ז"ל כבד את אביך לרבות את אחיך הגדול והטעם שאח הגדול הוא כמו ענף הגדול שבאילן ומענף עצמו יוצא עוד ענף א' נמצא זה ענף יש לו יניקה מן הענף הראשון . כן האח הקטן יש לו יניקה מאח הגדול . לפ"ז אם נותן כח מעיקרא בקליפה . ואח"כ נולד לו בן אזי בזה הבן הוי כמו הענפים הנ"ל שעיקר הכח הוא בהם . והבן הוא כמו יתרון וזו והניחו יתרם לעולליהם אלא כך יש להתנהג בהסתכלות אם הסתכל בפתע פתאום על אשה יפה יחשוב במחשבתו מנין לה זה היפות הלא אלו היתה מתה לא היה לה עוד זה הפנים רק היתה בתכלית הכיעור א"כ מנין לה זה ע"כ בא זה מכח אלהי המתפשט בה נותן לה כח האדמימות ויפות הפנים נמצא שורש היופי הוא כח אלהי ומה לי למשוך אחר החלק . טוב לי להתדבק בשרשא ועיקרא דכל עלמין שהם כל היופים . וכן מה שמסתכל בשאר גשמיות כמו בכלי יחשוב מנין בא לכלי זה נוי וצורה ע"כ בחומר הוא הפסולת והנוי להצורה הוא הרוחני . והחיוני מזה הכלי הוא ג"כ חלק אלהי ממעל . וכן כשאוכל יחשוב שהטעם והמתיקות הוא ג"כ חיות ובדומם יש ג"כ חיות שאנו רואין שיש לדומם ההוא קיום ועמידה נמצא שיש בכל מקום חיות אלהי ממעל ואם הסתכל כך נמצא מסתכל במחשבה ואין ההסתכלות שלו אלא ההסתכלות בעבור א"ס ב"ה . וזהו טוב לבטל ההרהור ואז אם יחשוב כך כל היום וזה הוא כלל גדול דמה בחושבין ביום זה סליק על רעיוניו בשינה וחלום . ובזה יזכה לראות בחלום החיוני של גשמי ההוא גופא שביום אינו רואה אלא הגשמי . ובמחשבתו חושב שהרוחני מלובש בגשמי . אבל בחלום רואה הרוחני ערום בלי לבוש . והטעם כי החלום הוא מלשון עתים חלים והוא לשון חוזק . והענין כי ביום החיוני של האדם הוא חלש שהוא מקושר בגוף להגשמי . לכן אינו רואה החיוני של הדברים הגשמים . אבל בלילה החיוני של האדם מתפשט מתוך הגוף . אז החיוני הוא חזק . לכן יכול לראות החיוני גופא . ומזה יכול אדם לבא למדריגת הנבואה ולכן בכל הנביאים כתוב בחלום אדבר בו אבל מרע"ה היה רואה בהקיץ חיוני של גשמי וזהו שאמר דוד אני בצדק אחזה פניך גופא בלילה כי אחזה מלשון חזיון לילה ומה טעם כי אשבעה בהקיץ תמונתך תמונה הוא רומז על הצורה כלומר כשאני מסתכל בדבר גשמיותה לבד אין אני מסתכל על גשמיותה לבד אלא אני מסתכל שהתמונה דהיינו הצורה והחיוני שלך היא . והוא מלובש בגשמי ההוא וזהו החכם עיניו בראשו ר"ל על הראש של הדבר דהיינו על הרוחניות והחיות וזו ראש דברך אמת והמתנשא לכל ראש ופי' הזוהר רישא דכל רישין :

בת היה לאברהם אבינו ובכל שמה כי עולם חסד יבנה וחסד הוא לאברהם ולזה החסד הצרך כדי להיטב לברואיו ולהאציל נוק' ואת הנוקב' נקראת בכל ר"ל בית של כל :

ומי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו ר"ל אשר השר שלו שהוא בודאי מהמלך לבדו למטה ממנו ויש לו להיות קרוב אצלם אפ"ה אינם כ"כ קרובים אלו כה' אלהינו בכל קראינו אליו ר"ל להמלך עצמו ובכל ר"ל ע"י בית ההתלהבות שהוא מכח האש אוכלה הוא כלומר שהוא כ"ר לפניו לשון אכילה וזו אשה ריח ניחוח לה' פי' האש הוא כ"ר לה'

ברוך הגבר אשר יבטח בה' ר"ל ד... לבטוח בה' על אכילה ודברי גשמים דלמא לא יתן לו ה' . אבל השאין לבטוח בעבודתו שבודאי יתן לו ה' כח לעשות את המצוה . ואין לבטוח שכחו יהיה ע"י אכילה אלא סתם בודאי יתן לו ה' כח לעבודתו ואין מעצור להושיע דוקא ע"י אכילה והיה ה' מבטחו ולא ע"י אכילה :

צדיק ה' בכל דרכיו פי' מי שהוא צדיק ויש לו התקשרות הבורא אז ה' בכל דרכיו :

והחכמה מאין תמצא רצה לומר מי שהוא בעצמו באין אז ישיג החכמה העליונה :

ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה ויאהב יעקב את רחל זה הוה בעבור שיש ליעקב מדות התפארות כל מה שהיה רואה דבר נאה אומר אם לגשמי זה נאה

מכ"ש אם היה בדבר הזה הלול ושבח לה':

הנושך עקבי סוס. איתא בזוהר האותיות נקראי' סוס. והנקודות נקראים רסן. והנה השכל שהם הטעמים הם הרוכב על הסוס. כי האותיות עצמים הם בגולמם אלולי הנקודה שע"י מתנהגין האותיות. והמנהיגם הוא השכל בשביל שהוא רוצה לגלות חכמתו ותורתו. והנה האותיות של התורה או אותיות שע"י נזכר לעבודת השי"ת הן באים לשרשם. ויש להם תענוג אך שאר דבורים שאינו מזה הענין הם ג"כ אותיות. אבל הצרופי' הן אחרים והשכל שרוכב עליהם הוא שכל שפל. ושורה עליו קליפה והאותיות עצמן מתקנאין באותיות של התורה. והם המים התחתונים בוכים וכששומען איש נלבב וחכם אז מעלה ג"כ אותיות הנ"ל מתוך השבירה שמסתכל ע"י צירוף הק' שבתוכם מאיזה מדה היא וע"י מדה מדבק עצמו להשי"ת ואז מעלה האותיות ההם ומכניס אלהות ועי"ז כשיספרו לפניו איזה מעשה שיש בה איזה רע ח"ו כששומע זה מעלה ניצולית הק' ומכנים אלהות בצירוף אותיות אז יכול תיכף לתקן הדבר ההוא כי תשועת ה' כהרף עין ולמעט נעשה להעמידו הדבר על תקונו ואז יתפרדו כל פועלי און דהיינו שכל הרע שהיה בחי' דלת עתה נעשה ג' פשוטה שהוא עלמא דחירות הנושך עקבי סום דהיינו אותיות תחתונים שהיו בעקביים ויפול רוכבו אחור דהיינו הרע שהיה שורה עליהם וכשהוא כן לישועתך קויתי ה' כבר הוא ישועת ה' כנ"ל:

חכלילי עינים מיין. איתא ב' הדמימות יש א' שהוא גבורת והב' שהוא ניין שהוא שמחה ובאדמימיות הב' אדרבא ממותקים כל אדמימיות הא' למשל כשהמלך בשמחה אז יש רשות לכנוס לפניו לכל אפילו מי שאינו הגון בלאו הכי וזה חכלילי עינים מיין ולבן שינים מחלב דגם מי שהוא שן לשון סלע נעשה לבן יותר מחלב ומה שהא' של חכלילי גדול דאיתא משל על אותיות גדולים לא' שבנה עיר מוקפת חומה ועשה בחומה מגדלים גבוהים למרחוק שאומר העיר יושב פה וכתיב פה הגדולה לאה דהיינו ה' גדולה שהוא ה' ראשונה דהיינו אותיות המחשבה הם ג"כ כלים להסתכל דהיינו חכמה ששורה עליהם והיינו שומרים והנה כאן משתעי הכתוב בשמח"ה שהוא במחשב"ה ובלאה הה' היא תבונה שהוא תמונת ו"ו שהוא בן ובת וכשהבן ובת ביחד אז לאנה ורחנה וגו' בעטרה שעטרה וזה הוא עטרה שע"ג החיות ע"כ אית שבכאן גדולה:

קול קורא במדבר פנו דרך ה' ע"ד ושמע קול אלה דמשביעים אותו הוי לדיק ואל תהיה רשע פי' דמתחלת הויות נמשך להיות נברא. מקשרים אותה בעולם השבועה. וזו השכינה. כדי שתהא מקושרת שם. וכל הדבורים שמדבר בעולם הזה נחלב מהדבור ההוא. והדבור הזה הוא ממולע דבור אחרון של מעלה. ודבור ראשון של מטה. וכל הדבורים באים מזה הדבור. וכל מה שמדבר מעורר זה הדבור וזו לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא פי' כשמדבר דברים בטלים מגביר (נ"א מגביה את הדבור בחנם. והוא מותרה ועומד ע"י להיות לו התקשרות בזה הדבור. וכשהוא ח"ו רוצה לנטות מן הדרך הטוב מתרה בו הדבור. ומי שזוכה שומע את הקול וזו ונפש כי תחטא הורייתא קא מתמה כי איך אפשר שתחטא ושמעה קול אלה הלא היה לה לשמוע קול של השבועה או ראה שראה מעשים של אחר ונזכר במעשיו. דכל מה שאדם רואה ישים אל לבו למה הרבה לו הקב"ה את הדבר הזה. הלא הכל הוא בהשגחה פרטיות. ע"כ כדי לחשוב מפתמא גם אני עשיתי זאת. למשל אם רואה אחד שבא על א"א והוליד ממזר דמיון לזה הוי מ"ז או ידע ע"ד אלהינו בושנו במעשינו ע"ד חותם המטונף אם מטימין אותו על השעוה אזי נתטנף גם השעוה. כך כשאדם מלוכלך בעבירה ומדבק עצמו בהקב"ה כביכול נעשה הליכלוך בהקב"ה כשנעשה אחדות עמו ית' (בעת תפלתו) שמדבר דבורים ושורה בהם הקב"ה וזו בושנו במעשינו ונכלמנו להרים פנינו אליך שיהי' אני נדובק כך בשביל הליכלוך וזהו המודה של נושא עון שסובל עון וזהו או ידע בשביל התקשרות הבורא מונע א"ע מן העבירה. וזו קול קורא במדבר הקול הלה קורא בהדיבור פנו דרך ה' שיהיה הקב"ה שורה בו ישרו בערבה דכשנופלת לאדם מ"ז בתפלתו דומה כמו שבא אל המלך ודחפו אותו וכשמשים אל לבו שדחפו אותו ישוב

אל

אל הקב"ה באימה גדולה ובתשובה רבה. והקב"ה הבטיח אותנו אל תירא כי אתך אני בכ"מ שאנו שם מביאין את הקב"ה שם וזו ישרו בערבה בזה שהמחשבה מעורב בקליפה מסילה נקרא דרך שאינו כבושה לאלהינו. הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים בשלימות יפנה מחשבתו מהרהורים ואפי' כשאוכל ושותה ישים מחשבתו שיהיה חזק לעבודתו ית"ש:

הכפירים שואגים לטרף פי' דהקב"ה ברא את העולם ואיתא בזוהר בגין דיתקרי רחום ואיתא בכתבי האריז"ל מפני מה מחויב אדם לכבד את אחיו הגדול דעיקר זרעית בו. וממה שנותר נולדו שאר אחין. והוא להם כמו אב ואם. ואם הוא כך בדבר גשמיות ק"ו בדבר רוחניות שכל המחשבות שבעולם באין ממחשבה קדומה ית' והמחשבה היתה בגין דיתקרי רחום נמצא נמשך הרחמנות בכל ויש למעלה מארי דחסד. ומארי דדינין. והדינין אין להם פה לקטרג כי אין רצון המלך בדין אך ברחמנות. אך דהם נבראו בשביל זה. וזה דומה כמי שלוה אותו המלך לעשות דבר המכעיסו ואין לנו ברירה שמחויב לעשות. ועושה שלא ברצון. כך המקטריגין שואגין הם צועקים לטרוף. כי הם מחויבים לעשות התמנותם אך הם רוצין ג"כ שלא יצייתו להם. ולמה ברא אותם השי"ת לטרוף. מוטב היה לבקש מאל אכלם פי' ממדת החסד החיות שלהם תזרח השמש פי' מדות הרחמנות נקרא שמש יאספו הם נאספים ממציאתם כי נבראו הדינין שהוא ית' שמו אוהב את זאת נמצא יש בגבוהה מדת אהבה אבל כשאדם מגביר אהבה מבטל הדינין ממציאות:

כי תורה חדשה מאתי תצא דהתורה היא קומה שלימה עור ובשר וגידין ועצמות. עור נקרא קליפין דאורייתא. ובשר ע"ד מי שמייגע עצמו על ד"ת טועם טעם בשר. וגידין ע"ד ויגד להם שאמר להם דברים קשים כגידין ועצמות פי' עצמיות התורה. עדיין לא נתגלה דהנה כל התורה הוא מלוקט מאנשים צדיקים. מאדם ונח ואבות ומשה שהשרה הקב"ה שכינתו על מעשיהם. וזו תורה שלימה. אבל בהירות עצמיותה. לא נתגלה עדיין עד שיבא משיח ויבינו את בהירות עצמיותה וזו תורה חדשה מאתי פי' מעצמיותי וזו שנבא יחזקאל שהוא ראה את בנין העתיד. ואמר התחיינה העצמות האלה. פי' העצמיות של תורה:

במצרים היה גלות הדעת. כי לא ידעו שיש אלהי בעולם ובדעת חדרים ימלאו פי' כל המדות. כי כשיודע שהוא בנו מניח אהבתו ותפארתו כי אעפ"י שיש לו תענוג מכח ד"א. מניח את התענוג ההוא ומדבר עם הבן ונושק אותו. אעפ"י שאינו יפה בפני הבריות. ובשאר גליות היו המדות בגלות. ע"ד איה גבורותיו שלא היה התגלות הגדולה והגבורה. ואח"כ מצאו אותה שם היתה. ואמרו זהו גבורתו נמצא מהגלות נתגלו המדות. וביציאת מצרים היה (הוצאות) הדעת שנודע שיש אלהי בעולם וזו פי' הוציא גוי ואלהים כי כב"י גם הוא יצא שנתגלה הוא ית"ש בעולם:

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה וגו' הנה נודע כבר שבמצרים היה גאולה ע"י אלהותו ית' בכבודו ובעצמו ע"כ היה מופת גדול על חידוש העולם. והיינו שבחידוש העולם נתגלה חיצוניות העולם ע"י אלהותו. ית' בכבודו ובעצמו. וצ"מ היה הכוונה שיתגלה פנימיות העולם. דהיינו חיות העולמות והיינו התורה ע"כ היה מוכרח ע"י אלהותו ית' בעצמו הנה כל הנ"ל בשביל שיודע שיש אלהים בארץ כי עד שיצאו ממצרים שכחו ולא ידעו מהשגחה. ע"כ הראה הקב"ה המופתים בכבודו ובעצמו ושינה המערכות. ונתן התורה לידע ולהודיע שהוא אל. ואין זולתו. וזו פנימיות החיות דעולמות. ובשביל זה נברא העולם. וזהו וידעתם כי אני ה' דהיינו שנתעלה בחי' הדעת. והיה כל העובדות צורך גדול לעולם. אך היה לזה כמה מניעות א' שידוע שזה לעומת זה עשה אלהים. שכמו שבעת הזאת היה צריך שיתגלה אלהותו ית' ויתעלה בחי' הדעת כן היה הקליפה מתנגדת לזה מאוד. ואותה הקליפה מתלבשת בפרעה. ע"כ כתיב ויקוצו מפני בני ישראל שלא רצו להזדקק להם כלל והיו משלחין אותן בשמחה כדי שיתגלה שלא יתגלה אלהותו ית' אך הקב"ה הכביד לב פרעה למען ספר שמו. והמניעה הב'. ע"ד העולם עומד על עמוד א' וצדיק שמו. שאלולי הצדיק לא היה העולם יכול

יכול לסבו אלהותו ית'. אור לא אור מלוחלא. אך ע"י הצדיק הקב"ה בשבילו מצמצם א"ע כביכול כמו האב שרואה בנו משחק באגוזים. ומסתכל בו. ויש לו תענוג מזה ולפעמים משחק עמו ג"כ. והכל בשביל אהבה מצמצם א"ע שכלו הגדול ושורה בקטנות. אבל כשהבן גדול אז ג"כ האב עוסק בגדלתו. וידוע שגדלות של הקב"ה אין מי שיוכל לסבול. ע"כ אין הקב"ה שורה אלא במי שמקטין א"ע ע"כ נקרא הצדיק כל לשון כלי כמו אלפים בת יכיל לשון סובלת שהוא סובל אלהותו יתברך בתוכו. ונודע שלא בא למדת הקטנות רק אם מקשר עצמו במדת החכמה. דהיינו הפועל שאלולי כח הפועל שבכל העולם היה אפס וא"כ העולם ומלואו אינו כ"א כח הפועל. ובשהוא לעצמו מה הוא אפס גמור ויהיה ידוע זה תמיד שיהיה תמיד בבחינת הדעת (א"כ יהיו בבחי' אין) הזה עד שנמשך הרבה להסתלקות מעולם הזה לגמרי. וזהו מ"ש רז"ל משה רבינו פרוש מאשה היה והגה מן הנמנע שיעשו נסים על ידו. כיון שלא היה לו התקשרות בהעולם הזה לגמרי כי כל הבריאה לא היה רק בשביל זה כביכול שימשוך אדם א"ע רק לכח הפועל. ומזה יקבל הקב"ה שעשועים כמו האב שלא ראה את בנו זמן רב. דהיינו שימשוך אדם א"ע לאין אך רצון הבורא ית' היה בשביל שיתגלה אלהותו ית' בעלמו. שהוא באמת משנה הטבעיות ומסדר המערכות. ואין העולם מתנהג בטבע כמאמר האפיקורסים ח"ו. כ"א ברצונו הפשוט ויכלתו. זה הוכרח להיות ע"י משה ואהרן דוקא שניהם שהם בחי' כהן ולוי כיון שהם ידעו והכירו גם מקודם כי על שניהם נאמר ואנחנו מה ע"כ נעשו כלי לשיתגלה זה לכל העולם כי הוא בבחי' ההסתלקות מעוה"ז. וכנגד ב' מניעות אלו אמר וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויאמר לשון צוואה שהתקשרות שקשרם עם ב"י בע"כ זהו כנגד מניעה הב'. וכנגד מניעה הא' שפרעה היה מצלחם בבמוחה ע"ז. ואל פרעה ר"ל שקשור משה ואהרן אל ישראל כולם קשר אל פרעה בע"כ לבלתי ירצה לשלחו והכל היה להוציא את ב"י ר"ל שהוא יתברך בעצמו יוציאן שיתגלה אלהותו בעולם והוק היטב:

אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש פי' אל תתפלל בשביל דבר שחסר לגופך. כי לא יקובל תפלתך אלא כשתרצה להתפלל תתפלל על הכבדות שיש בראש. כי הדבר שחסר לך החסרון יש בשכינה. כי האדם הוא חלק אלהי ממעל. והחסרון שיש בחלק יש בכל. והכלל מרגיש את החסרון של החלק. א"כ תהיה תפלתך על החסרון של הכלל. זהו פי' אלא מתוך כובד ראש:

וידבר ד' אל משה. קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהים כתיב במדרש וז"ל קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם. פי' כי איתא בגמרא ישנו עם אחד ח"א ישינים מן המצות וה"א אלהיהם של אלו ישן הוא ע"ד משל באב שיש לו בן כ"ז שהוא בקטנות שהמוחין שלו בקטנות שיש לו שכל לדברים גשמים קטנים. לשחק א"ע. יש לו תענוג מעט ממנו. וכשיגדל יש לו מוחין דגדלות אז יש לו תענוג גדול ממנו. ואם כשיגדל נסתלק ממנו החכמה המוחין עד שבא לקטנות ע"ד עמי הארץ כ"ז שמזקינין דעתן מטורפת כשאביו רואה זה אז נסתלק ממנו התענוג מעט מעט. וזו פי' ישנו עם א' ישנים מן המצות פי' הסתלקות השכל אז אלהיהם של אלו ישן אז הסתלקות התענוג מהאב וזו פי' המדרש קדושתו למעלה (ע"ד ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים ונקרא קדוש הכל הוא) מקדושתכם שהם מביאין התענוג. והקדושה לו ודו"ק:

ע"פ שלשה נסעו ישראל ע"פ משה וענן וחצוצרות פי' כשאדם רוצה ליסע לדרך צריך שיהיה לו שלשה אלו כ"ו איתא בגמרא ראה מעשה ונזכר הלכה פי' כשיש לו מדה טובה של חכם והוא משה. זה השכל נקרא משה אז כשראה נעשה הוא ענן כי הטוב גנוז בחושך והוא הענן. וכשהוא חכם אז נוטל הטוב מן הדבר הזה כי לית אתר פנוי מניה. וכשהוא דבר מה אזי צריך להיות החכמה כי כן כתיב כולם בחכמה עשית א"כ צריך להיות בכל מקום חכמה וזו בחכמה איתבררו. וכשהוא חכם אז מברר הדבר הזה וזו חכמת שלמה הוא חכמה תתאה שבירר מכולם החכמת שיש בה וזו פי' ותרב חכמת שלמה מחכמת

כל

כל בני קדם ומחכמת מצרים שנתרבה חכמת שלמה מחכמת מצרים שלקח מהם החכמה שיש בה ועל פי הצורות עד"ה עשה לך שתי חצוצרות כסף :

תורתו של ר"מ היה כתוב כתנות אור בא' שאנו קורין בא' אף שאין כתיב כי כמו ישגלנה שאנו קורין ישכבנה מחמת כשהוא בדבור אז בא הבושה . כי הכתיבה היא בלב שכן כתוב כתבם על לוח לבך וכשהוא בבינה אז אין בו בושת אז כתיב ישגלנה . וכשהוא בדבור אז הוא התחלקות בא בו הבושה. ובתורתו של ר"מ כתיב אור בא' פי' מאיר עיני חכמים בהלכה והיא החכמה כי בכל המדות יש ראש תוך וסוף והוא היה תחלת החכמה ע"כ היה כתוב בתורתו כתנות אור בא' כי אף הכתונת הוא הלבוש שלו . הוא גם כן אור וק"ל :

ויזכור אלהים את רחל איתא יתילדו על ה'. על ישראל קיימא. על ה' קיימא. דישראל הם אחדות גמור עם השי"ת. דאיתא קדם דברא עלמא היה הוא ושמו אחד בכתר. והוא עד"מ שהמלך רוצה להתקרב לא' מעבדיו כשעלה ברצונו כך זו הוא כמו ירידה לפניו ומדריגה תחתונה אצלו. ואח"כ מצמצם א"ע ומיישב א"ע בהבנה שלו באיזה שכל יכול להתקרב עד שיכיל במחשבתו איזה דבר . ואח"כ ממשיך האותיות לקול ומקול לדבור והנה הדבור בודאי מדריגה תחתונה אצל המלך . ואצל העבד יותר עליונה על כל מדריגות . אח"כ העבד עצמו מיישב בהבנה שלו ומבין שהמלך רצה להתקרב אליו . עד שנעשה קשר והאחדות בין שניהם . והאותיות הם ממוצעים בינו ובין עבדו . מדריגה התחתונה למלך . והעליונה לעבד · וכן כשהעבד ממשיך עוד למדריגה שתחתיו ג"כ כך . של העבד הוא תחתונה . ומי שתחתיו היא מדריגה עליונה. הנה משל אינו דומה לנמשל . כי העבד הוא בעולם ואינו חסר רק התדבקות התקרבות אבל כאן קודם דברא עלמא לא היה רק עליות הרצון · וישראל עדיין לא היה בעולם . ואח"כ כשעלה ברצונו הטוב והלך זה הרצון ממדריגה למדריגה · עד שבאו האותיות לדבורו יתברך . שמזה נתהוו באמת ישראל שהם עתה . וישראל אינם מפסיק בינם לבין קונם . כי אפי' הגשמיות שבהם נתהוו ונעשו מהאותיות. ובאמת קדם דברא עלמא היה האותיות ההם ברצונו הפשוט שזה הוא ושמו בכתר . וזה על ה' קיימא . כי הם אחדות גמור אחד בכל צר בכל צרתם לו צר וכן כשמיטב לישראל כאלו מיטב לו וזה פי' ויזכור אלהים את רחל את לשון עם אלהים ויפתח את רחמה ודו"ק :

סיג לחכמה שתיקה מעשרות סיג לעושר פי' סיג הוא גזר (גדר) כשהוא שותק אז הוא ולא מטי אל החכמה · ואל הבינה אז הוא מטי למדריגה שלמעלה מן החכמה . א"כ הוא מקבל ממה שלמעלה ממנו . וכשהוא משפיע אז היא אינו מקבל כי איידי דטרוד למפלט לא בלע וזו פי' סיג לחכמה שתיקה שכשהשכל מסתלק עצמו א"כ הוא בא למעלה . למעלה לשרשו . אז נתחזק השכל . וזו העלאת . מעשר סיג לעושר . כי אין הברכה מצויה בדבר שיש בו מספר א"כ כשהוא נותן מעשר אז מביא המספר למעלה אל הקדושה ואז בא אל האחדות אז יכול הברכה לשרות וקל להבן :

דדיה ירוך בכל עת שעשה לה דדים במקום בינה פי' כי מבינה התחלקות המדות והם ז' ימי הבנין ויש י"ד עתים לטובה וי"ד עתים לרעה . וכשהוא רוצה להמתיק עתים הרעים . יבא הכל אל הבינה. ושם ימתקו כי שם יתפרדו כל פועלי און . וזו פי' דדיה ירוך בכל עת כי בבינה הוא אחדות :

והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה . פי' כי ב' מדריגות יש . א' שמחשבתו כולו למעלה אפי' בדברים תחתונים ומובדל מן החומר מדריגה ב' אינו מובדל מן החומר כל כך וזו פי' משה משה לא פסיק טעמא . יעקב יעקב פסיק טעמא . כי אית משה לעילא משה לתתא . יעקב לעילא יעקב לתתא לפיכך במשה לא פסיק טעמא כי היה מובדל מן החומר והיה כולו למעלה אפי' בדברים התחתונים . ופשיטא בדברים עליונים. מכל אדם אשר על פני האדמה אפילו מן האדם . הוא המחשבה .

אשר כולו על פני האדמה היה חושב עצמו יותר שפל ודו"ק:

רק אין יראת אלהים במקום הזה והוי לי' למכתב אין אהבה וכולי. כי הלא להם לא היה רק אהבה רעה ניאוף. אך כל דבר צריך להעלות ביראה כי אברהם הוליד את יצחק פי' עם יצחק. הוליד את יעקב פי' מדות רחמנות. כי יש רחמנות מחמת יראה שמתנהג עם אדם לא טוב מרחמים עליו. ויש רחמנות (מחמת אהבה) כגון על בני האב אע"פ שמתנהג עמו טוב אף על פי כן הוא אמר יש לי רחמנות על בני. ונחזור לענין ראשון למשל כשיש לאדם אהבה רעה פי' ניאוף. נותן על לבו יראה מהשי"ת. אז אין לו עוד תאוה וזו רק אין יראת שאילו היה להם יראה היו יכולין להעלות האהבה רעה כי כשבא לאדם מחשבה רעה. צריך לירא ולשים אל לבו כי הוא זה המחשבה של האדם. כי הוא המרכבה לה' ע"ד האבות הן הן אלהות המרכבה כידוע. והוא שולח לה להעלות את המחשבה כידוע וצריך שיהיה ציר נאמן ונפש אדוניו ישוב כביכול את ה' הוא ישיב:

סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים איתא בזוהר תרי אישות פי' ב' התלהבות. דיש אהבה למשל עשיר שאוהב את עני בלי שום טובה שקדם לו. והעני כשמבין שאוהב אותו מקרב א"ע אליו וכשרואה העשיר שמקרב עצמו לו אז אוהב אותו יותר. ואהבה ראשונה (בכ"א נקרא אהבה רבה שזו האהבה אין לה שיעור. ואהבה הב')נקרא אהבת עולם ע"ד שאמרתי לעולמי די. שזה אהבה יש לה גבול. וקודם שקרב א"ע אל העשיר היה נקרא חולת אהבה כי היה לו בושה לפניו ומחמת רחמנות העשיר אליו נעשה זה האהבה בהתקרבותו אליו, וזה יעקב אשר פדה את אברהם שרחמנות פודה את האהבה. ואת לרבות שגם את יצחק פודה וזה שאמר בתקונים כולהו אמין ת"ח אתי לגבי האי חולה עד דייתי רעיא מהימנא וייתי לה תפוח וארחת ב"י ואיתסיאת פי' ע"ד תפוח ג' גוונין אית לבן אדום ירוק. רומז לג' מדות אהבה ויראה ורחמנות ורואה (ורעיא) מהימנא נקרא השכל. דמה שאנו אוהבים אותו ית'. מפני שאנו מאמינים והאמונה הוא מכח השכל שאנו מבינין שיש מנהג ומנהיג את העולם לכך נקרא השכל רעיא מהימנא שזן את האמונה וכשבא השכל בא מכח אהו"י ורחמנות ואתסיאות:

איתא בתקונים סחרה דא בינה פי' דאותיות סחרה הוא חסר ב', שכשאדם מדבר אי אפשר לחשוב. ואז אינו מקבל מהשכל. וחסרים ב' מולאות שלו דא"א לחשוב כי אם באותיות. והאותיות הם באין מכח ה' מולאות. ומניח תענוג שלו כדי שיקבלו הדבר כמשל אדם שנסע על חתונת בנו אף א"פ שהוא בזמן זה פרוש מכל תענוגים שלו. אף עפ"כ עושה זה כדי שיהיה לה תענוג. כך המחשבה מונחת תענוג שלה. כדי שיהיה לה דיבור:

וירא את המקום מרחוק איתא בזוהר שראה את יעקב פי' דהא זו אכזריות גדולה. שישחט את בנו. ונתרחק ממנו מדת יעקב שהוא רחמנות. ויצחק בא להתלהבות גדול עד שיפשוט צוארו בשביל אהבת השי"ת וזו העקידה אברהם נכלל ביצחק. פי' במדת יראה. ויצחק באהבה מדת אברהם:

השכינה נקראת ירושלים יראה שלום. של השי"ת הוא יראה שלימה שממנה באים כל היראות. שכל היראות הם ממה שנפלו בשבירה. ואז אינו שלם אבל יראתו יראה שלימה היא:

הדבור שבכל הבריות הוא מעולם הדבור. וכשהוא מתפלל ויש לו מחשבה אחרת. והמחשבה רוכב על הדבור. אז הדבור בגלות. שעליו רוכבת הקליפה. אבל אם מדבק הדבור להמחשבה. זו נקראת מתפלל לשמה. לשם הדבור:

צריך להתפלל ביראה, כי בתפלתו הוא שושבינין שמביא את השכינה להקב"ה. ממילא כשמתפלל ביראה. אז היא מביא את המלכה למלך. ואם לאו ח"ו. אזי הוא בא בעצמו בלא המלכה. והשושבינין כשאינו בא עם המלכה אינו חביב למלך כלום:

הזי במאי ברא אתינא לגבך פי' שהדבור עולה למעלה מלובש בכח האדם המדבר אותו. ומתפארת עם האדם הזה וזו תענוג גדול.

לא יהא לו גדלות במה שמתפלל בכונה. כי הוא רק כבן כפר שאינו בא בשום פעם לפני המלך. אך כשנאבד בן אצל המלך. והוא הביא אגרת מן הבן. אזי מניחין המשמרות ועייל בלא בר. ואדרבא הכל מקרבין אותו אל המלך. כך כשמביא האדם ניצוץ הק' למעלה. שהוא נושא את בן המלך בעצמו. אזי מקרבין אותו הכל:

יחשוב כשמתפלל שבאותיות מתלבש השי"ת פי' דאין אנו יודעין מה שהאדם חושב. אא"כ כשמדבר. נמצא הוי הדבור מלבוש להמחשבה. ויאמר בלבו מלך גדול כזה אני עושה לו מלבוש. ראוי לעשות לו בשמחה:

ידבר בכל כחו. כי בזה יעשה אחדות עמו ית'. כי כחו באות. ובאות שורה הקדוש ב"ה. נמצא הוא אחדות עמו יתברך שמו ויתעלה:

יחשוב שעולם הדבור דובר בו. ויאמר בלבו מלך עולם גדול. שבו נבראו כל העולמות כדאיתא בה-בראם פי' בה' מוצאות הפה. ועי"ז יחשוב התפארותו ית' דכל חיות העולמות הוא הדבור ועם הדבור הוא מחשבה. ועוד אורות מאוחלות אשר אין סוף וחקר:

ידע מה בתשובה ונהורא עמיה שרא פי' הקב"ה מחבר עצמו עם האדם. שהוא במדריגה מה בתשובה שמחזיק עצמו שפל יותר אפילו מאדם השוק בדרכיו. ובאמת נהורא עמיה שרא:

איזה גבור הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מגבור יש לדקדק לשון איזה משמע שמדבר עם ב"א ושואל איזה מהם גבור והוי ליה למימר מי נקרא גבור הכובש וכו'. ועוד קשה שמלשון הפסוק. משמע שמי שמאריך אף טוב יותר מגבור. וי"ל דיש ב' מיני צדיקים. א' שאין מניח יצה"ר לקרב אצלו אך קודם בואו מרחיקו מעליו. ויש צדיק שמניחו לבא אצלו אך כבשו שלא להביא אותו לעבירה למשל אם מסיתו לחמדה יאמר לו אלך אחר חמדה של תורה ומצות. אהיה לומד ומתפלל בחשק גדול. וכן בכל מדה רעה שמסית אותו הוא לוקח אותו המדה ועובד בה השי"ת וזה הצדיק יותר משובח והוא ממשל שומר החנות:

אענך בסתר רעם דיש ב' מיני אהבות א' אהבת אח ואחות. וא' אהבת איש ואשתו. וחילוק ביניהם הוא שאהבת אח ואחות הוא בגלוי שמנשקין זא"ז ולא בושים. אבל אהבת איש ואשתו הוא בסתר. ואיזה אהבה גדולה. הוי אומר איש ואשתו. שבזה יש הולדה והם אחדות גמור. ואח ואחות אין הולדה. גם לפעמים א' מהם עשיר וא' עני. כן יש בעבודת השי"ת יש עבודה גלויה. ועבודה בסתר. כמו שכתוב בזוהר יוליא שערות מתפילין. גם ביה"כ שני שעירים כדי שלא יהיה ניכר שהוא תמיד דבוק להשי"ת בכל מעשיו והוא בסתר. ויש בזה הולדה שעושה מעשה לצרכי עולם (כ"ב עוסק במשא ומתן אוכל ושותה) ונולד בזה עבודת השם שיתברך שמו ויתעלה (וזהו אענך כשאתה בסתר רעם):

אם אני כאן הכל כאן לכאורה הוא יוהרא. אך דשמחת בית השואבה הוי שואבין את רוח הקדוש. ואדם פשוט שהיה מסיכא תיתי שיבא לזה. אך למשל דינר כסף חשוב נגד פרוטה. אך הפרוטה יש לה ערך נגד הדינר. ודינר יש לו ערך נגד הדינר זהב. והפרוטה אין לה ערך נגד הדינר זהב ונגד מרגליתא דלית' לה טימא כולם אין להם ערך, וזה אם אני כאן דהיינו אני הפשוט בתכלית הפשיטות לפי ערכי. אעפי"כ בטחוני בחסדי המקום שיתן את רוח קדשו עלי. הכל כאן מכש"כ שהחשובים ממני יבואו על בטחון זה. ואם אין אני כאן לומר מי אני שיפיע את רוח קדשו עלי מי כאן אף החשובים אין להיות כאן כי גם ערכם אין כלום נגד הבורא ית"ש ויתעלה (כמשל הנ"ל):

אם אין אני לי מי לי. כי צריך להיות בתפלה מופשט מגשמיות וזו אם אין אני לי דהיינו שאני מופשט מי לי דהיינו איני ירא ממ"ז אבל כשאני לעצמי מה אני דהיינו כשאני יודע ממני אז יש מ"ז רבות. גם אם אני כאן הכל כאן ר"ל בדרך הזה אפשר לפרש:

תלויה במנעל שאין לו עקב תלויתה פסולה. היראה נקרא עקב עקב ענוה יראת ה' והגוף נקרא נעל. וכשעומד להתפלל בלא יראה תפלתו פסולה וזו תלוה במנעל. מלשון התלוו מאתכם אנשים. במנעל כגון

כגון שאין לו עקב דהיינו יראה תפלתו פסולה ר"ל תפלתו פסולה:

תקעו בחודש שופר. ואיתא בגמרא איזה חג שהחודש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה פי' דהקב"ה הוא קדמון ותורה מוקדמת והמצות הם כענפים דלא תכלת ואיתא בזוהר שהמצות הן עושין איך להיות לאדם התקשרות בבורא. דא"א לדבק בהקב"ה רק ע"י תורה ומצות. ויש במצוה ג' בחינות דהיינו מחשבה ודבור ומעשה. למשל ציצית ותפילין גופם הוי מעשה. ופי' שלהם הוי דבור. והכונה הוי המחשבה וע"כ אמרו חז"ל כל הקורא ק"ש בלא (בכ"י: ציצית ותפילין) תפלין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו כי איך יכול להיות המעשה מלובש במחשבה. כי על מה ישרה המחשבה והדבור. אך על המעשה. אבל כשקורא בציצת ותפילין הוי הדבור מלבוש למחשבה והמעשה לדבור. וע"כ תיקון חז"ל קריאת הפרשה במועדים כולם על הכוונה. והדבור ומעשה הוי בזמן. אבל המחשבה אינו בזמן. אעפ"י שגם המחשבה הוא בזמן. מ"מ עולם העליון נגד עולם התחתון הוא אינו בזמן. כמו למשל כשאדם הוא בעל ההבנה הוא יכול להבין דבר ברגע אחד. וכשרוצה לומר צריך לומר שעה ויותר וזה פי' המשנה יפה שעה אחת קורת רוח בעולם הבא מכל חיי עולם הזה ולכאורה הוא גוזמא אבל באמת הוא שיכול להיות כאן בעולם הזה כמה מאות שנים ואלפים שנים כמו שרואה אדם בחלום ברגע. מה שהיה צריך אם היה רוצה לעשות זה שנה ויותר. נחזור לענין ראשון דהתורה והמצות נקרא ישן והעבירה נקרא חדש וזו חדשים מקרוב באו דהיינו העבירות באים לאדם מחמת שהוא סובר שהוא כבר קרוב אצל המקום וזו לא שערום אבותיכם דהיינו אהבה ויראה נקרא אבות כנודע. והאדם בא לידי אהבה ויראה כשאינו משער בעצמו לאמר כך וכך עבדתי את הבורא. והמחשבה נקרא שפרה שמשפרת את הולד. כי המחשבה משפרת את הדבור. ותשובה נקרא ג"כ שפרה שמשפרת ועל שם זה מכלל דעד השתא לא הוי שפיר. והיינו דע"י תשובה וחרטה בלב שלם מעלה העבירות עד מקו' הלב שהוא המחשבה. ושם מתבררות ומתלבנות כנודע. וזו תקעו שופר כולי בחודש דהיינו עבירה. שופר היינו תשובה. ומפרש הפסוק מה הוא חודש דהיינו בכסא ליום חגנו דהיינו שכסא אש של התלהבות. שצריך להיות לכסא להבורא ית"ש. ומפרש בגמרא איזה חג שהחודש מתכסה בו פי' התלהבות של תשובה מכבה התלהבות של עבירה. וזהו אש של מעלה אוכלת אש הוי אומר זה ר"ה דבו התעוררת תשובה בעולם ודו"ק:

כל ערום יעשה בדעת פי' מי שהוא חכם אפי' במשא ובמתן שלו בדעת. וכסיל אפי' שהוא פרוש אולת הוא:

יודע צדיק נפש בהמתו פי' אפי' הנפש הוא מחבר לעבודת הבורא. ומלת יודע הוא לשון התקשרות:

ותקרא את שמו גד והענין איתא ובו תדבק הדבק במדותיו. מדה נקרא לבוש ע"ד ולבש הכהן מדו בד למשל כשאב אוהב את בנו אזי מצמצם שכלו הגדול בשכל הקטנות לדבר עם בנו הקטן. נמצא האב האהבה שיש לבנו היא הצמצום שמצמצם את שכלו ונעשה לבוש. וכעד"ז המדות הן לבושין. באמת גם חכמה נקרא לבוש מדה לא"ס. אך החילוק שבין חכמה לשאר המדות הוא זה כי כל מה שברא הקב"ה לבר ממנו הוא דכר ונוקבא. ובאמת גם הוא יתברך משפיע חיותו לכל העולמות ומקבל תענוג ממנו ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים וכמ"ש בן חכם ישמח אב כשאנו חכמים יש להקב"ה תענוג מזה אך החילוק שבין הקב"ה להנבראים הוא שהש"י הוא בתחלה בחי' דכר. כי משפיע חיות וחכמה לכל העולמות. ואח"כ בחי' נוקבא והוא מקבל תענוג מהם. והנבראין הם להיפך שבתחלה הם מקבלים חיות ממנו ית'. ואח"כ משפיעין תענוג ושמחה לו יתברך וזו בת תחלה יפה לבנים לבד. ולא לו ית'. וכן כל המדות בתחלה הן מקבלין ואח"כ הן משפיעין. למה שלמטה מהן. ואז עושין תענוג למעלה. והחילוק שבין חכמה לשאר מדות שאר מדות לפי שהן בזמן אין מקבלין ומשפיעים בפ"א מה שא"כ החכמה שהוא הומר הראשון שהוא פושט הצורה ולובש דהיינו שאינו עומדת על מקום אחד ותמיד בלי הפסק נותנת חיות

למטה

למטה . ומקבלת שפע ממה שלמעלה בלי הפסק כהרף עין. בלתי זמן ואין יכולין לעמוד עליו . למשל אותיות המחשבה נובעין תמיד מקדמות השכל דהיינו בלי הפסק . וכל רגע באין אותיות אחרות מקדמות השכל מה שהוא פושט ונותנם למחשבה . ולובש אחרות ונותנן בלי הפסק. ועליו עצמו אין יכולין לעמוד. והנה ישראל נקרא קודש . קודש ישראל ראשית צריכין להיות תמיד דביקים במדה זו. וזו ענין המתפרנס מן הצדקה צריך ליתן צדקה שיהיו תמיד משפיעין ומקבלים בפעם א' כמו מדה זו . וזה היה כונת לאה . אמנם כתיב ותרא כי עמדה מלדת והיה צריך לקשר עצמה למדה זו. מה עשתה נתנה שפחתה לבעלה שבאמת השפחה מקבלת מגבירתה תמיד . וכאן היתה לאה משפעת לשפחתה ומקבלת תענוג ממנה בפעם א' כשנולד הבן הזה ותקרא שמו גד גומל דלים . דהיינו שהוא גמילת חסדים בצד א'. דהיינו משפעת ובחי' דלת מגד אחד שהוא רוצה לקבל התענוג . וזה נקרא מזל ע"ד יזל מים מדליו שהמדה הזאת נוזלת תמיד ודו"ק:

הטעם למה בתחלה פניאל ביו"ד ואח"כ פנואל בוא"ו. והענין כי ידוע כי מדות יעקב וישראל הוא מדות רחמנות. והנה במדות רחמנות יש שתי המשכות. (משל כשאחד עשיר ורואה אל עני בזה המדה . ונתעורר לו מדת רחמנות שמרחם על העני . והנה מתחלה קודם שירחם עליו . נעשה המשכה א' במדת רחמנות שיתן לבו להסתכל על ענוי של עני. כמ"ש וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים וידוע מפרש"י נתן לב עליהן ולא העלים עינו זה הוא המשכה ראשונה. וכיון שנותן העשיר לב על העני זה נקרא אצל העני עליה אל שרשו להתמתק. דכיון שבידו להיטב עמו ונקרא שרשו שם טובו גנוז. והנה המשכה זו אין לה עוד התגלות כי הוא עדיין בלב העשיר . ואח"כ נעשה המשכה שניה והוא ההטבה בעצמה . והנה המשכה זו נקרא ישראל שהוא בהעלם יותר והמשכה הא' נקרא יעקב ובאמת המשכה עצמה נקרא יוסף וזו תולדות יעקב יוסף אך ההטבה עצמה לאחר שנתגלה נקרא יעקב . והנה ההטבה באמת באיזה מדה שתהיה שורשה הוא מחכמה . כי החכמה תחיה את בעליה. והיא ההשפעה הזרעית הנמשכות ליוסף דהיינו המחשבה הנ"ל . ואח"כ כשנגלה המדה הוא מעשיר לעני אז נקרא יעקב . וזו לא עייל בלא ו' שנית דהיינו ב' המשכות הנ"ל. וזו מתחלה כשנגבר יעקב שרו של עשו עדיין לא היה לו התגלות . כי לא היה עדיין לו התגלות כ"א שרו של עשו דהיינו פריו ממעל כתיב פניאל ביוד בהעלם . ואח"כ כתיב ויזרח לו השמש כאשר עבר דהיינו שעבר המשכה שנית להתגלות . והיה לו כח שיגבר ידו על עשו ע"כ קרא המקום פנואל בו' שכבר נמשך בהתגלות והמבין יבין:

גבורי כח עושי דברו פי' שיהיה במדריגה שדבורו יהיה לו עשיה. פי' כשהוא בא אל הדיבור . צריך לילך דרך שבע מדריגות כי בראשונה צריך להיות בבינה לחשוב איך הוא לדבר ואח"כ צריך לילך דרך אהבה ויראה ואח"כ דרך התפארות כשהוא רוצה להיות תיבה שלימה אז נצטרפו האותיות. ואז מתפארין בעיניו לדבר כך . ואח"כ דרך הנצוח מנצח האותיות אחרים הרוצים לצאת בנענוע הה' המוצאות מנצח אותם לשתוק ומדבר הדבר שצריך לו ואח"כ דרך הוד ואח"כ יסוד הוא כשמחשבתו דבוק לדיבורו נקרא יסוד . ואח"כ יבא דרך הפה והוא מלכות והוא מדריגה תחתונה . וצריך שיהיה האדם במדריגה זה שיהיה דבורו נחשב לו למעשה . וצריך לידע כשבא לו מ"ז אחת מז' ימי הבנין צריך לקשר אותה כ"א בשרשה כיצד יעשה ימאס הדבר ההוא. ואז הרע נופל למטה . והטוב יקח ממנו פי' כשבא לו מ"ז במחשבתו לצירוף של ניאוף ישבר המחשבה הזאת ויבא עליו לצירוף אחד בעבודת השי"ת וזהו פי' כשיבא אל הבינה נמתקו הדינים וק"ל:

העושה תפלתו עגולה סכנה ואינו מלוה פי' הר"ן כשנופל תחלה סכנה שלא ירצן מוחו פי' העושה תפלתו ע"ש נפתל"י. שדבק במחשבתו הבורא ית' וכשעושה תפלתו עגולה פי' פעמים הוא למעלה ופעמים הוא למטה כדבר עגול. ואין תמידיות סכנה פי' כשנופל תחלה. הוא פעמים במחשבתו יוצא לחוץ

לחוץ לברר ניצוצות מן הקליפה. ע"ד עיני ה' צופות רעים וטובים וכן מצינו שנשבה הארון בין הפלשתים כדי לברר הדבורים שהיו בגלות ולהביא מנחה עד"מ וישרנה הפרות שאמרו שירה. מה שירו שירו לה' שיר חדש והוא לשון זכור. אבל שירת הים הוא לשון נקבה לפי שאינם נצחיות אבל שירה העתידים לאומרה בעת הגאולה והיא גאולה נצחיות לכן הוא לשון זכר והנוקבא נקרא תהנה. אחר שע"י יוצא מחשבתו למטה. ואז סכנה שלא ירצץ את מוחו. שלא יקלקל את שכלו וזו שכתוב הר"ן הק' שצריך אדם לשמור א"ע בשעה שהוא נופל תחלה שהוא בעולם עשיה. ודו"ק:

וארא אל אברהם באל שדי דאברהם היה מקיים כל התורה כולה. ואיך היה מקיים ר"ל עד"ז כי כלל גדול שכל התרי"ג מצות הם ענפים מהתורה. והתורה הוא כלל גדול במצות. וכל חלק מהתורה הוא מצוה. וקודם מתן תורה לא היה רק מצות מילה. והיה בזה המצוה החיות של כל המצות. שכלול כל התורה כולה בזה המצוה דרך צמצום ובנתינת התורה היה התפשטות על כמה ענפים. וקודם היה רק דרך צמצום כל חיות מכל החלקים שבתורה. לפיכך כשהבין מילה הבין כל הענפים השייכים להתורה וכיון לכולם. וכן אנו רואין בתינוק הוא בכעס גדול על כל מה שעושים לו דבר קטן או גדול. משום שיש שמ"ה מצות ל"ת רק בקטנותו הם כולם מצומצים בכעס ששקולה כעובד בכל התורה כולו. וכשנתגדל הוכרו ענפים האיך הם מתחלקין בכל ל"ת ולפיכך אמר באל שדי שאמר לעולמו די. שיהיה מצומצם כי הברית הוא כנוי משדי:

איתא במדרש כשבא קין לפני אדה"ר שאל לו מה עשית ונתכפר לך אמר עשיתי תשובה מיד פתח ואמר מזמור שיר ליום השבת ונראה פי' דידוע שיש דיבור. ומחשבה. ומחשבה למחשבה. וכשנצייר בכל בחינת אלו לבני אדם הנפרדין דהיינו ראובן שמעון לוי. ראובן הוא מחשבה למחשבה. ושמעון הוא מחשבה ולוי הוא הדבור. וכשעובדין לאדם א'. אין עובדין כ"א לדיבורו. וכמשל שהמשלנו דברי אדם הנפרדין. האם מן הדין שישלם ראובן או שמעון שכר למי שעובד ללוי. אך באמת אם הם משלמין הם מתנות חנם. וזהו שאמר הקב"ה למשה בא ואראך אוצר של מתנת חנם. פי' בלא מצות שאין מעשה מצות מגיע עד שם ודו"ק. ואיתא כל השומר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו וקשה למה באמת כך נראה דאיתא מה היה העולם חסר מנוחה בא שבת מנוחה דעוה"ז נברא בו' ימי המעשה. ובדיבורו של הקב"ה דהיינו אותיות התורה. ונעשה הכל מאין ליש. וממעשה הצדיקים נעשה הכל להיפך שעושין הכל מיש לאין. דהיינו שאוכלין ושותין ובכח זה עובדין השי"ת ומחזירין כל הכח להשי"ת. וגדולים מעשה הצדיקים יותר ממעשה שמים וארץ כדאיתא גבי ר"ח ב"ד שניתן לו רגל של זהב למעלה וכשלא רצה לקבלו וחזר למעלה אמרו שם בגמרא גדול נס האחרון יותר מהראשון. ומתחלה נשתלשל הדבר מעולם לעולם עד שנתגשם בעולם הזה. ונעשה זהב ואח"כ כשהחזיר נעשה מיש אין וזו כי גדול. כי מיהב יהבי. משקל לא שקלי וזו כל מעשה הצדיקים שמחזירין כל כח להקב"ה. כמו שהם קודם בריאת העולם. אבל הקב"ה מאין ליש. וזו היה בו' ימי המעשה אבל לא היה עדיין כח הפועל בנפעל כי זה היא קיומו. וזה פי' מה היה העולם חסר מנוחה פי' דהקב"ה נקרא מנוחה דאין בו תנועה דתנועה אין שייך כ"א בדבר שהוא בזמן. והקב"ה אינו בזמן. ועוד דתנועה הוא דבר המתניעה ונעתק ממקום למקום. והקב"ה הוא א"ס ואין שייך בו כל זה:

בשעשו הערב רב את העגל אם לא היו עושין את המשכן היה עולם חוזר לתהו ובוהו. אבל כשעשו את המשכן נתקיים העולם על מעמדו. מפני שהמשכן מכוון כנגד העולם כדאיתא בזוהר. שהיריעות נגד הרקיעים. וכן כל שאר שבמשכן. וזה שאמר הכתוב לחשוב מחשבות לעשות דהיינו ע"ד שאמרו יודע היה בצלאל לצרף האותיות שנבראו בהם שמים וארץ. ובכל דבר שעשה למשכן היה מחשב אותן האותיות כמו שעשה היריעות נגד שמים פי' מכוון האותיות שנבראו שמים והסיקם לשאר. אבל הקמת המשכן היה צריך להיות

 ע"י

ע"י משה רבינו ע"ה דוקא כאשר אתה מראה בהר פי' כאשר אתה ראית במדריגתך דהיינו בדעת. ובדעת חדרים ימלאו. כי משה היה משיג משם. וזו בהר דהיינו בהר ה' כמו מי יעלה בהר ה' שמרמז לשם :

מיד כשאומר ה' שפתי תפתח. השכינה מתלבשת בו ומדבר בו הדברים. וכשיש לו אמונה שהשכינה מדברת בו הדברים. תפול עליו יראה וגם הקב"ה כביכול מצמצם א"ע ושורה אצלו. משל למלך שאבד החותם שלו (המשל הזה כבר נדפס לעיל ד"ה צדיק יבחן) :

וירד ה' על הר סיני שזו אצלו ירידה כביכול שהוא יתברך אין סוף ואין העולמות יכולין לסבלו. וזה שחושב באהבת ישראל לתת להם תורה הוא ירידה אצלו וזה נקרא עקודים שכל של מלך עקוד בענין ועקוד הוא תפיסה ואסירה כמו ויעקוד את יצחק בנו :

הללו עבדי ה' שעומדים בבית ה' פי' שיש ב' כיתות בני אדם שבאים לאדם חשוב. אחת שמחזיקין את עצמם מאוד לאנשים חשובים. וכשבאים לאדם חשוב הם חושבים שאדם הזה מתכבד מאוד בבואם אצלו לביתו. והכת הב' הוא היודעים ערכם ואין מחזיקין עצמן לחשובים כלל אדרבא הם חושבים שיש להם זכות גדול במה שזכו שבאו לבית אדם חשוב ולדבר עמו. והנמשל הוא בעבודת הבורא ית' יש אנשים לומדים אשר בעד למודם אע"פ שהוא מועט מתגאין וחשובים אצל עצמם. ואין בדרך טבעם להכניע את עצמן. ואומרין שהשי"ת נתכבד בהם. אבל יש כת הצנועים אשר מוזגם כעפר המודש לכל. ומשפיל א"ע במה שזכו לעמוד בחצר ה' וכו'. וזו פי' הללו עבדי ה' שעומדים בבית ה' בחצרות וכו' פי' העבדים הללו עובדים ה' הללו את ה' שזכותם שעומדים אתם בבית ה' והבן :

פעם אחת היה הרב מוכיח לאחד על מה שדרש קבלה ברבים והשיב לו האיש מפני מה מר דורש ג"כ קבלה ברבים. והשיב לו הרב אני לומד את העולם שיבינו שבעוה"ז ובאדם ג"כ כל הדברים הנאמרים בס' עץ חיים ולא שאני נותן להבין את הרוחני כמו שכתוב בע"ח אבל מר דורש כל הדברים ככתבן בע"ח א"כ אתה עושה מרוחניות גשמיות שאין הפה יכול לדבר למעלה בעולם הרוחני :

לשם יחוד קב"ה ושכינתא. ע"ד משל מי שאינו מכיר את המלך ובא במקום המלך אם יודע שזה הוא המלך אז הוא ירא מזה שיש להם יראה. ואם המלך הולך למדינה אחרת ואנשי חיל שלו נשארו במדינתו ואנשי מדינתו רואין גדולתו תמיד וא"כ הם יראים. אע"פ שאין המלכות כאן נמצא בחי' יראה מורה על מלכות וזה היראה נקרא כבוד המלכות. שהמלכות משום כבודו שם והוא במדינה אחרת. נמצא מי שרואה המלך בעצמו בשכלו נקרא הוא קודשא ב"ה. ומי שרואה המלך מצד היראה משום שם כבודו נקרא שכינתא וזו לשם יחוד קב"ה ושכינתא פי' יחוד המלכות בעצמו עם השראת כבודו ויהיה יחוד כבודו ממה שיראה המלך בעצמו :

ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל פי' אם יש לאדם אהבות גרועות היינו תאות רעות. שהתאוות רעות הם מאותן אהבות שנפלו בשבירה בסוד שבירת הכלים. אך האדם הנלבב ורוצה בתקנתו מתחרט מאוד על זה שעשה ואהב מעשים רעים. ומואס התאות רעות ומהאהבה שיש לו הוא עובד את ה' באהבה. וזו שמביאין את האהבה לעולם התמורה היינו שמעלה האהבה שהיה לבושה בדברים גשמיים סרוחים עד מעלה העליונה לעבוד את הבורא וזה כמו תמורה הנאמר בתורה שעושה מחולין קודש וגם כאן כן עושה מתאוה רעה אהבת הבורא ב"ה כנ"ל וזו פי' הפסוק והיה שהוא לשון שמחה שהוא ותמורתו יהיה קודש כנ"ל לא יגאל פ' שעד עתה היה הצירוף של לא היינו לא תעשה האהבה ההוא. ועכשיו שעובד הבורא מאהבה נעשה הצירוף אל שהוא חסד אל כל היום וא"כ לא יגאל בנעשה מהלא אל והבן :

טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם ע"ד מה דאיתא בזוהר אמונה דא לחם כד"א לחם אלהיו הוא הוכל כי אין סימן לעבודת

לעבודת הבורא ית' רק אם יודע אדם ערכו שהוא שקלה וחסר אמונה והוא עבד לו יתברך. משא"כ להיפך ח"ו. שהוא בעצמו מתכבד וזו פי' הפסוק טוב עבד שהוא עובד ע"י שנקלה הוא בעצמו. ממתכבד בעצמו וחסר לחם בודאי הוא מחוסר אמונה כי אם היה מאמין באמת בוודאי היה רואה בעצמו שפלותו וחסרונו כנ"ל (ועי' לעיל ד"ה טוב עבד):

פעם אחת חל י"ד בשבת ושכחו אם פסח דוחה שבת וכו' פי' דהנה ידוע שיש י"ד עתים דקדושה וכנגדן י"ד עתים דקליפה. והם בכלל כ"ח עתים המבוארים בקהלת. נמצא כי ביום השבת דהוא עת דקדושה צריך האדם לשמוח בשבת. שבזה משמח העולמות העליונים בכל המדות בעולם התענוג שהוא י"ד עתים דקדושה. אך לפעמים אין האדם יכול לשמוח בשבת. ואין יכול לדבק א"ע בעתים דקדושה. והוא מחזיק עצמו בכל כחו ואינו יכול. א"כ אין לו שמחה. אך עפ"י ש"ע (אורח חיים סי' ש"ז סעיף א' בהג"ה) מותר לספר כפורי מעשיות בשבת אעפ"י שהם י"ד עתים דקליפה. עכ"ז מותר לספר בהם כדי שלא יהיה עלב בשבת וזו פי' הגמרא פעם אחת חל פי' לשון חלה וחולין י"ד עתים הטובים בשבת ולא היה יכול לשמוח בי"ד עתים הטובים כנ"ל ולא ידעו אם פסח פי' פ"ה ס"ח היינו לדבר ולספר בספור מעשיות בשבת אעפ"י שהוא דחיית שבת והיה שם הלל הבבלי פי' שהוא בלול מב' מדות. ודרש להם במועדו לשון עדים יתענג פי' שמותר לשמוח בתענוגו שיש לו כפי השעה כנ"ל:

בשישׁ לאדם בן ורוצה לבנות בית לבנו. מחמת אהבת הבן. ומחשב איך לבנות הבית נמצא התעוררות הוא מחמת הבן אבל העובדא הוא במחשבה והבן:

עולם שנה נפש. נפש הוא א"ס. שנה הוא הזמן. עולם הוא הצדיק והוא הממוצע וכא בתוך הזמן ומשפיע בעולם והבן:

בשישׁ רחמנות כמו אב על בנו אפי' יש להבן מלך הרבה טוב רק דבר קטן חסר לו מרחם עליו המלך. וזה בא מחמת אהבה רבה. והרחמנות של הבן כפר הוא מחמת אהבת עולם. שיש להבן כפר יותר מכל העולם. לפיכך מרחם עליו. והרחמנות של הבן כפר הוא אינו בתמידיות. והרחמנות שעל הבן מלך הוא תמידיות. שאותו הרחמנות הוא גם על עצמו. שיש לו צער מחמת בנו:

דע כי כל תיבה הוא קומה שלימה וצריך להיות כל כוונתו בה כ"א לאו יהיה מחוסר אבר:

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל פי' כי אהל הן אותיות לאה ואין שבירה אלא באותיות אבל לא במחשבה. רק במחשבה שצריך לאותיות פי' כי כל מולא קודם שמנענע אותו. צריך להיות תחלה במחשבה והוא בהעלם מאוד. כי אין יכולין לדבר. רק האותיות שהיו במחשבה תחלה ואנו רואין שהוא מדבר זה ומחשבתו במקום אחר. רק מחשבתו של כל מולא הוא בהעלם מאוד:

מי חכם וישמר נראה דשמור הוא כמו ואביו שמר את הדבר דאיתא בזוהר זכור לזכר. ושמור לנקבה. פי' כשאדם מצפה על הדבר הוי בחי' נוקבא אלא הדבר. ואיתא לית לילה בלא יום. ולא יום בלא לילה פי' כשאדם חלילה בצער. או בשום צרה יש בזה הדבר בוודאי טוב דהחכמה תחיה את בעליה. נמצא כל מה שיש בעולם יש בתוכה חכמה וכשנדבק עצמינו לחכמה שבתוכה נוכל להעלות אותה דבר. דבחכמה איתבררו. וזהו יהי אור. ויהי אור פי' ויהי לשון צער. מן ויהי גופא הוי אור חסד. וזו עובדא דר"ע שאמר על כל גל שעבר עליו. נענעתי לו ראשי דהיינו הראש מה שיש בתוכו הלא יש בתוכו חכמה. וחכמה נקרא ראש כידוע. והמזמור של הפסוק הנ"ל מדבר מן ד' צריכין להודות מה שהם בצרה חלילה. נמצא בעת צרה כשהוא שומר ומצפה על הטוב. שהוא מאמין באמונה שלימה שיש בודאי באותו דבר טוב. יכול להיות שיבא הטוב ההוא שיש בתוכו. וזהו מי חכם:

איתא בזוהר הנסתרות לה' אלהינו הם אהבה ויראה והנגלות הם תורה ומצות פי' דאיתא בכל דרכך דעהו והוא מד"מ אם רואה עץ ואבן או שום דבר מה שיש בעולם הגשם כי בדבר ה' שמים נעשו וכח הפועל בנפעל ומהיכן נברא הדבור. שהלא אנו רואין

שאין

שאין הדבור קדמון כי נברא מן הקול. שהקול ממשיך הדבור והדבור נחלק לה' חלקים. ה' מוצאות הפה. והקול ג"כ מן כנפי ריאה. אעפ"י שיש בריאה הוורדא לבד כנפי הריאה. יש ג"כ בפה עוד מוצא פי'. דהיינו שבכל ה' מוצאות הפה. יש בהם (א') בתחלה דהוא חכמה ברא"ש אבל הוא נעלם. דא' הוא אותיות פלא. וזפ"י הפסוק בראשית. דהעולם נברא בדבור והדבור מן הקול והקול מן המחשבה וזו בראשית וכו' כ"ב אתוון שברא בהן השמים. וכ"ב אתוון שברא בהן את הארץ. והוי הדבור כמו המלך שמצוה לעבדים לעשות שום דבר והוא עושה. ועבדים עם המלכות הם אחדות דמפני מה הוא מלך הלא הוא כמו הם. אלא שהם מנו אותו למלך עליהם. נמצא הוי אצליהם המלכות. נמצא כשרוצה שום דבר מקשר א"ע לדבור שיש בתוכו ומן הדבור יותר ויותר לרום המעלות. וכתיב שמש ומגן ה' אלהים דאלהים הוא הטבע והוא כמו שמש בנרתיקה. כן שם יהוה והיה בשם אלהים נמצא כשאדם מדבק עצמו מכל הגשמיות אל הרוחניות שבתוכו. הוא מקשר א"ע תמידי לשם הוי"ה וזהו הנסתרות כשאני מקשר א"ע לאהו"י דזה נקרא חכמה ובינה. דבחכמה ראשית חכמה יראת ה' יכול להעלות דהיינו שם הוי"ה אלהינו היינו הטבע הגשמיות דבר. והנגלות דהיינו ו"ה תורה ומצות הוא עושה פעולה להיפך שיבא השפע מלמעלה למטה. וזו לנו ולבנינו:

איתא אין מפיק רצון אלא בזאת פי' דכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם למשל כשמביאין אשה לפני בעלה נתעורר בו אהבה. מפני כי דרך האיש להדר אחר אשה. כך כשאדם רוצה להדבק בהקב"ה. יתעורר בעצמו יראה. וממילא נתעורר בהקב"ה אהבה ובאסתר כתיב מה שאלתך עד חצי המלכות כי המלכות כליל מב' גוונין דלית דבר בלא דכר ונוקבא נמצא אע"פ שהוא דכר באתגליא יש ג"כ באתכסיא נוקבא. ואצל המלך הוי באתגליא אהבה. ובאתכסיא יראה וזו עד חצי המלכות דהיינו כשבא לפניו ביראה אז נתעורר אהבה. וממילא כשנתעורר אצל המלך אהבה אזי כל הדינים נמתקים בשרשם. מחמת הרצון שנתגלה אצלו וזהו אין מפיק רצון אלא בזאת פי' ביראה דיראה נק' זאת וזהו לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ויתפלל. ב' פתחים הם יראה ואהבה. והעיקר שצריך אדם להתעורר בעצמו יראה. דהיינו שיאמין באמונה שלימה שהממ"ה הקב"ה בכאן דלית אתר פנוי מניה דהם בסוד סירכין. וממילא יבא עליו הבושה ויראה לפני המלך. וממילא נתעורר בהקב"ה אהבה אזי אפי' א' מעבדיו שעושה שלא כהוגן אזי על כל פשעים תכסה אהבה והוי אנפאי דמלכא נהירין וזה רצון יראיו יעשה פי' מה שיש להקב"ה רצון זה עשו היראים שהביאו לידי רצון וז"פ הפ' ברוב עם הדרת מלך דאיתא בגמ' כתיב והיה מספר ב"י וכתיב לא יספר ומשני כאן שעושין רצונו. כאן שאין עושין. נמצא כשעושין רצונו אין מספר לישראל וזו פי' ברוב עם הדרת מלך דהיינו שעושין רצונו וכל א' הוי רוב עם הדרת מלך היינו אנפוהי נהירין. וזו פי' שאו שערים ראשיכם דהיינו יראה ואהבה ומתחלה. אמר ה' עזוז וגבור דהיינו יראה ואחר כך ה' צבאות לבאו צבאות הוא בצבא דליה דהיינו רוב עם דהיינו אהבה ודי"ק:

עוז בידך וגבורה בימינך ופי' נראה כשאדם בעצמו עובד לעצמו עובד למחשבה שלו מה שנגמר במחשבתו אבל אחרים עובדים לדבורו של אדם וזהו ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו דאיתא רמה קרני ולא רמה פכי פי' דשמואל משח כל מלכים שאול ודוד אך שאול לא נמשך מלכותו לפי ששאול נחבא אל הכלים ואין לו התגלות בזה העולם כי משכמו ומעלה גבוה מכל העם והיינו נחבא אל הדבור שהיא התגלות והוא למעלה מן הדבור וע"כ חמל על אגג אף שמן הדין להכריתו אבל זה היה לפי זה העולם אבל רחמנות שאול הוא למעלה מזה העולם אך אגג לא היה ראוי לזה כי הוא מעלמא דפרודא ואיתא בגמרא דשבי' קשה מכולם ולכן הותר לעמון ומואב לבא בקהל כי כבר עלה סנחרב ובלבלו ופי' הענין הוא כן כי במה שיש בהירות יותר צריך להיות יותר באתכסיא כמו יתרון האור מן החושך וזו נקרא חסדים גדולים אפי' מי שהוא רע יכול להיות לו שם עליה וזה נקרא יוס"ב

נחזור

נחזור לענין ראשון שאול נמשח לא נמשך מלכותו כי אין לו התגלות בעולם הזה כמבואר והינו מלך רק לעצמו לכך כתיב ויתן עוז למלכו ועל דוד שנמשך מלכותו שהוא מעולם הדבור שיש לו התגלות בעוה"ז כתיב וירם קרן משיחו וזהו עוז בידך וגבורה בימינך פי' דדיבור הוא גבורה מה שמחתך האותיות ודו"ק שליק בעז"ה יתברך :

ברכה שעשית לי כל צרכי כתב האר"י ז"ל שקאי על נעילת מנעלים פי' כי כל הפילוסופים מעידים שבריאת גוף האדם הוא בתכלית השלימות ולא חסר ממנו שום חסרון והגוף נקרא נעל ומש"ה אמר הש"י למרע"ה של נעליך גם איתא בגמרא לעולם ימכור אדם מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו כי רגל נקרא החיות שבתוך האדם כי האדם מושרש בכל העולמות . ע"כ החיות שבתוכו הוא בחי' רגל . גם הרב (כוונתו אל ריבעש"ט) אמר איך האדם מדת אין . רק אם אדם אין עושה רק דבר ששייך לנשמה הוא במדת אין . כי הנשמה הוא דבר שאין מי שמשיג אותה . אבל הגוף הוא דבר שישיג אותה . כי הוא דבר גוש ודבר יש הוא . רק שיש מדרגה שמדת ענוה הוא לו התפארות ע"כ אמר לעולם ימכור אדם מה שיש לו . מה הוא דבר אין רק שמה הוא אללו יש ויקח מנעלים לרגליו וז"ש כל המתגאה כאלו דוחק רגלי השכינה :

האדם הוא הבריה התיכון מקלה אל הקלה. פי' למשל הבנאי שמצייר במחשבתו לבנות בית נאה ומהודר ומשעשע עצמו במחשבה בבית זה . על שם סופו כשיבנה. אח"כ כשבנה הבית הזה בכל חלק שבנה יש לו תענוג שעשועים. כך הש"י כשעלה במחשבתו לברוא העולמות וכל העולמות לצורך ישראל. כמ"ש ישראל אשר בך אתפאר ע"כ כשברא העולם היה הש"י משעשע ומתענג על שם סופו . נמצא האדם מושרש בכל העולמות ומשום זה נברא האדם בסוף בעש"ק . ע"כ כשאדם יש לו עליה הוא מעלה כל העולמות . וז"פ בכל דרכך דעהו דכל הדברים שאדם עושה אם הוא לש"ש הוא נחשב למצוה שהם הכנה לעבודת הש"י :

אם בא לאדם במחשבתו התפארות הוא בעולם הת"ת . ואם בא במחשבתו אהבה הוא בעולם האהבה . וכן בשאר מדות של ז' ימי הבנין . ואם הוא חכם להפשיט עצמו מהגשמיות אז הוא מדובק באותה אהבה העליונה במדת הבורא ית' . אע"פ שאהבה הבא עכשיו במחשבתו הוא מעניני העוה"ז יכול להפשיט עצמו מן הגשמיות . ולדבק עצמו בשורש אהבה עליונה :

כשאדם מחדש איזה דבר חכמה בתורה הוא נותן בדבורים ההם מוחין מפני שהיו המוחין תחלה בהעלם באותם הדבורים. ועכשיו הוא מפשיט אותם מהלבוש. ומגדלים קשוטי כלה . וכן כשהוא מדבר ד"ת בדו"ר . הוא נותן מוחין באותן הדבורים :

כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה מפני כשהוא מדבר אותן הדבורים בדו"ר אז הוא נותן חיות חדש באלו הדבורים. אע"פ שנתקלקלו מחמת חטאים . והם לבושין דמלכא. אבל כשהיה בהמ"ק והיה מקריב קרבן עולה היה אף בעולם העשיה :

בשם שנבראו העולמות נבראו בשם הוי"ה אלהים . כך כאשר מדבר האדם דברי קדושה צריך להיות בדו"ר שהם הוי"ה אלהים:

אברהם אע"ה. גרם שיעשה העולם האהבה של הבורא יתברך כי מתחלה היה בהעלם . והוא היה מעורר אותו משוד שינה . שהוא הסתלקות המוחין . וכן כשאדם משבח ומפאר להבורא כבי' נולד התפארות בבורא ית' . ומגדל עולם הת"ת . ובחסד שעשה למטה הוא מעורר אהבה ונגדל מאוד כמו אברהם אבינו ע"ה . וכן יצחק ויעקב כ"א לפי מדתו :

אברהם הוליד את יצחק כו' שמדת רחמנות . וחסד נולד . כשמורה דין על האדם . נולד הרחמנות מצד החסד . וזו אלה תולדות יצחק . פי' אברהם שהוא מדת חסד הוליד מדות יעקב שהוא הרחמנות. את יצחק :

צדיק מושל ביראת אלהים לדיקים הופכים מה"ד למדת הרחמים . למשל כשתינוק רוצה איזה דבר שהתינוק נהנה ממנו . אביו מחמת אהבתו . לתינוק יש לו הנאה

הנאה כשיהיה אותו דבר לתינוק. כמלא התינוק מוליד אותו אהבה באביו. וכן למעל כשיש כאב לאדם ברגליו. גורם הרגל רצון במחשבה שלו. שילוה ליד להסיר הכאב. כיון שהם אחדות גמור. וכן הצדיק כשהוא דבוק בבורא ית'. כל מה שחסר לו גורם כביכול רצון בבורא ית'. וזה המשל הראשון שייך לענין שאמרו רז"ל שמלוה בשבת אכילה ושתיה. ולכאורה קשה מה יש לנשמה יתירה בזה. אבל לפי משל הזה א"ש שהנשמה יתירה יש לה ג"כ תענוג מזה כמ"ש בזוהר באתי לגני אחותי כלה בשביל רעותה דילה אכילה ושתיה. כשיש למלך בן במקום מטונף הוא הולך לאותו מקום מחמת אהבת הבן כדי ליקח אותו משם. כך לפעמים נולד מחשבה באדם מחמת שעולמות יורדים מלמעלה ובאה לאדם ג"כ אותה מחשבה. וכשהוא חכם לידע באיזה ענין הוא המחשבה אם באהבה או ביראה או בהתפארות אע"פ שהוא מענייני העוה"ז בתאות גופניות. הוא יכול להעלות אותם. לפי שאותה מחשבה צריך לתקן באותה שעה. אם באהבה אם ביראה אם בהתפארות שנתקלקלו מחמת השבירה. ועכשיו הוא העת לעלות אותו. ולכן ירדה מעולמות עליונים לפי אותה המדה כדי להעלות מהשבירה ג"כ לפי אותו המדה הנ"ל. אם באהבה אם ביראה אם בהתפארות. או בשאר מדות של ז' ימי הבנין. ותמיד יראה במחשבתו איזה מדה נולד בו. ויעלה אותה המחשבה למעלה וכן באכילה ושתיה כשנולד בו אהבה. אז לוקח אותו התענוג שהיה באכילה ושתיה הלז. ומעלה אותו לבורא ית'. שבכל דבר תמצא התפשטות הבורא ית' שמכה"כ ויעלה אותה הפנימיות שיש באותו דבר כ"א לפי ז' ימי הבנין וידבק הפנימיות של אותו דבר בבורא ית'. כי בכל תנועה נמצא הבורא ית' שא"א לעשות שום תנועה ושום דבר בלי כח הבורא ית'. וזה מלא כל הארץ כבודו כל הדיבורים שמדברים בני אדם הוא עולם הדיבור ומחשבתו הוא עולם המחשבה. וכשהם מדברים טוב ומדבקים המחשבה בזה הדיבור אז הם מדבקים עולם הדיבור בעולם המחשבה וגורמים טוב. וכן כשמדברין רע גורמין רע ח"ו להיפך. ויש בזה חכמה נפלאה וזו ותבחר לשון ערומים שלא ירגיל עצמו שיצא מפיו דברים רעים שהם מסטרא דדינא. רק ירגיל תמיד לדבר דברים טובים שהם מסטרא דחסד. וכן במחשבה:

זוהר צריך לשתפא בהליכה וביתיבה. ובהקיץ לשכינתא פי' שכל דבר שעושה לעצמו. יעשה הכל לצורך השכינה שבתוכו. ויעשה הכל עבור השכינה ולא לעצמו:

גמרא הצדיקים דומין לאילן הנטוע פי' כמו שזורעין דבר זרע ומוציא פירות. כך הצדיק ממשיך הגילוים שמסורים נשמתו בכל דבר שבעולם ומעלה אותן הגילוים לבורא ית"ש המשל הוא כלי להשכל. וכן הדיבור הוא כלי להמחשבה. וכשמדבר בלי כוונה. הוא הכלים שאין חיות בכלים. וכשהוא מפשיט עצמו מהגשמיות הגוף והכלי שלו. אז יכול לראות הפנימיות הכלים דהיינו החיות. והאורות של האותיות כשהוא מפשיט עצמו מהגשמיות. ומלבוש עצמו בתוך הדיבורים. ויראה שלא יפול ממחשבתו ויחזיק עצמו לעלות למעלה:

כשאדם רוצה להבין איזה דבר ומרבה עצה להבין הדבר. אז הוא מעלה אותו לעולם וממשיך לעצמו מהחכמה עליונה:

יש יראה שירא מהדיבורים שיצאו מפיו שהוא עולם הדיבור:

המחשבה הוא כמו ספר שאומר מה שראה בספר. כן אומר מה שראה במחשבתו ונדומה לו שזה הפי' באורייתא ראה הקב"ה וברא עלמא. שהתורה היא מחכמה נפיק כן מה שראה שמחשבתו רוצה דבר זה שיצרא ברא:

כשמתפלל במקום שיש דברים בטלים שהם דברים של שמחה אז יכול להעלותם מכח שמעלה אותם ויש שמחה גדולה למעלה ונולד בו התלהבות גדול. ואם הם דבורים של עצבות קשה להעלותם:

ישים כל מחשבותיו בכח התיבות שהוא מדבר. עד שיראה האורות של התיבות איך מתנוצצים זה בזה. ומתוכם נולדים כמה אורות וזו אור זרוע לצדיק ולישרי

ולישרי לב שמחה בפתח האורות של האותיות . הם חדרים של השי"ת . שהוא ממשיך אותו ואצילתו לתוכן :

צריך להפשיט נשמתו מגופו ותהיה נשמתו מלובשת באותן המחשבות שהוא מדבר ויראה כמה מעלות עליונות . ויש באדם כמה כוחות . שלזה העולם צריך כח זה . ולזה העולם כח זה . שעולה נשמתו לכל העולמות שצריך לעלות . ובודקין אותו בכל העולם אם הוא ראוי לעלות אם לא דוחין אותו לחוץ . ופעמים ששולחין לו מחשבות זרות מחמת שדוחין אותו . ואם הוא חכם . באותו מחשבה יכול לקשר עצמו יותר בהשי"ת . שהמחשבה הוא אותיות שהם איברי השכינה רק שנפלו מכח השבירה ונעשו צירוף של האותיות ונתערבו בקליפות . כמו אדם שנותן מעדנים מעורבים מין בשאינו מינו שכ"א בפני עצמו הוא טוב מאוד . וכאשר נתערבו הוא מאוס ורע מאוד . כך זה הוא ג"כ נעשה רע וכשהוא מבין באיזה ענין המחשבה אם בתאוה הוא מעולם האהבה נפל . או מעולם היראה . אם בגאוה הוא מעולם התפארות . וכן בשאר דברים שכולם מז' ימי הבנין נפלו . וכשהוא מקשר אותן בהשי"ת באהבת הבורא וביראת הבורא ית' הוא מחזיר אותם לשורשם . וכן בשאר המדות כל מחשבה לפי אותה המדה שנפלו ממנה הוא מקשר אותה לאותה המדה והקליפות נופלים ממנה ונעשה צירוף טוב . וזה מתיר את החבלים והשקים נופלים השקים דהיינו הקליפות נופלים ויש להשי"ת הנאה גדולה כמשל הבן מלך שנפל לשביה כשמביאים אותו לפני המלך הוא נהנה מאוד יותר מזה הבן שיש אצלו תמיד :

אין דבר יכול להשתנות מתולדה זו לתולדה אחרת כמו ביצה שעשה ממנה אפרוח שצריך מתחלה להתבטל כלל מתולדות ביצה דהיינו מתולדה ראשונה . ואח"כ יכול להיות תולדה אחרת ממנה . כן בכל דבר צריך להיות כן שצריך לבא למדריגות אין יכול להיות דבר אחר . וכן בכל הניסים שהם משנוי הטבע צריך מתחלה הסתלקות שפעת הבורא ית' בספי' אין ואח"כ משפיע אצילותו באופן שיהיה נס . וכמ"ש הרמב"ן זלה"ה שלכך ניתוסף ה' בשרה שהיה צריך הסתלקות ה' ראשונה כדי שתלד שרה . ולפעמים כאשר מקשר מחשבות חבירו למעלה יכול לשנות מחשבות חבירו באופן שהוא רוצה :

כשהוא מדבר בנגיס ובטוב הוא מעורר למעלה טוב . וכשהוא מדבר להיפך הוא מעורר ח"ו להיפך . לפעמים יכול להעלות נפש באותן הדבורים שמדבר למשל אם הוא בשביה ידבר מאותו ענין ד' צריכים להודות וכו' וכן כשחולה באיזה אבר ידבר באותו ענין בספירה העליונה השייכים לאותו אבר :

בשיש כאב לאדם יקשר עצמו לבורא ית' . דהיינו שיקשור עצמו למעלות הבורא ית' ולא ירגיש הכאב :

המצוה הוא אבר מהשכינה וכשעושה העושה אותה בשכל גדול . הוא מעלה אותה לדריגה גדולה וגבוה . וכשמדבר ד"ת בשולחן הד"ת הם נשמה לאותו המצוה הגשמיות של השולחן . וידבר הרבה ד"ת :

בע"ש בין השמשות בתפלת המנחה וק"ש . מעלין כל אותן הדיבורים והמצות של כל השבוע שאז הוא עליות :

אברהם נתפקחו עיניו וראה בשכל העולמות עולם האהבה של הבורא ית' . וכן יצחק ויעקב כ"א לפי מדתו ראה בשכלו הבורא ית' :

כשנשמתם השכל של האדם ואינו רואה הבורא ית' בשכלו . ואח"כ רואה אותו בשכלו אז יש לו תענוג יותר והתלהבות . שהתמידיות אינו תענוג כ"כ :

השמיעני את קולך פי' לשון אסיפה ר"ל שמאסף אור הבורא ית' באותן האותיות . ורואה אותן מתוך האותיות כמו באספקלריא . ואע"פ שלפעמים אדם מעורב בתערובות מ"ז . אדרבה בזה הוא יותר יכול לבא לדבקותו ית' כמו החלבנה שנתקלקל ריחו נותן אותו בבית הכסא והוא מתגבר נגד הקליפות וחוזר ריחו כן זה הוא יכול לבא לדביקות גדול בהתגברו [illegible] הקליפות והמ"ז :

אל ילמוד אדם ספר אדם רשע אע"פ שיש[illegible] ד"ת

ד"ה כראוי. לפי שנתדבקו בו נשמת אדם שעשה זה הספר:

כשצריך לבקש איזה דבר מהבורא ית' יחשוב שנשמתו הוא אבר מהשכינה כביכול כטפה מן הים. ויבקש על השכינה שאותו דבר חסר להשכינה. ויהיה לו אמונה שבודאי הוא פועל למעלה בהשכינה. רק אם הוא יהיה דבוק כראוי להשכינה יתמשך ג"כ השפע עליו. כמשל אדם שיש לו שמחה מטפח ביד אפי' כשאינו מתכוין לכך מחמת שהשמחה מתפשטת באיברים כן הוא בענין זה שהוא אבר מהשכינה כביכול ית' יתמשך ג"כ השפע עליו. ויחשוב שהוא כלי ומחשבת דבורו הוא עולמות שמתפשטים עולם הדבור שהיא השכינה. מבקשת לעולם המחשבה על הדבורים האלו. וכשיתלבש אור הבורא ית' במחשבתו ודיבורו. יהיה בקשתו שיתפשט השפע מעולם המחשבה אל הדיבורים. וזו המגא לנו בבקשתנו שיהיה הבורא נמצא באותן הבקשות וזו שאמרו רז"ל מה תולעת אין כחו אלא בפיו לעשות כלי מילות כך ישראל עושין כלי מילות בפיהם להלביש השכינה. מחמת שהנשמה מלובשת בגוף נראין לה עולמות קטנים ובאמת הם גדולים מאוד. וכשיופשט עצמו מהגשמיות של הגוף יראה בשכלו עולמות גדולים מאוד:

יש שם אלף שהוא טוב היינו כשיודע הפנימיות של האותיות שהא' מרומז חכמה ובינה. והל' ג' קוים. והפ' מרומז על השכינה ויכון להמשיך האור מלמעלה למטה. אז יועיל וזהו מש"ה אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וכו' כשראה מעשי המשכן בעיניו אז הביא אותו במחשבתו. ובתחלה כשראה אותו ברוחניות שהראה לו השי"ת בהר. אז הכח הזכר תפס אותו הציור במחשבתו. ועכשיו כשראה אותו במעשה הביא אותו פעם ב' במחשבתו. ואותה הארה ומחשבה ראשונה שראה נמשך על המשכן:

הושיענו ונושעה כי תהלתנו אתה. פי' אנו מתפללין להשי"ת הושיענו היינו שתגאל אותנו מן הגלות ונושעה שנינו. ואמר כי תהלתנו אתה ר"ל תהלות שישבחו אז אותנו דהיינו בקדושה. עתה הוא תהלתך (אולי צ"ל אתה) ובוודאי יהיה תהלתך אז יותר מעולה. נמצא שנושע שנינו אז כשתגאל אותנו וזו פי' כשאנו נגאלים שאז יהיה תהלתו בקהל חסידים דהיינו תהלה שמשבחים עתה בקדושה יהיה אז עלינו אותה תהלה: (ועיין לעיל ד"ה להשתבח):

במה מעלות טובות למקום עלינו. כי מקום הוא קיום כמ"ש רז"ל הוא מקומו של עולם וכל האומות קיומם מהשרים. אבל אנו ע"י הקב"ה בעצמו לכך יש ט"ו פעמים דהיינו נגד ט"ו מדריגות שבא להם במצרים מי"ה. וי"ה הוא ט"ו וא"ל שזה ב' המזים א' י"ה מספרים מ?"ן ועוד י"ה בג' מלואים הם ט"ו אותיות:

ישראל נקראים שושנים. כמו שארז"ל א"ת שושנים אלא ששונים. שמם סתומה הוא רבוע. מורה שאינו משיגים בה. אבל הם' שמשיגים בה הוא עגול מגרש שנתגלה אותה במחשבה. ומסבבין. וזו עגול בגו רבוע ככ"ז בזוהר בהקדמה. וזה שונים מם סתומה. ממשיך בו' דרך ג' קוי השין לנ' ונס בינה עד הוד התפשטות הפ' הוא נ':

ורחל באה עם הצאן איתא במדרש כדי לדבק ביופיה לכאורה אינו מובן אבל הפ' האמיתי רחל העליונה שע"י שיראה רחל זו. ידבק יעקב ברחל עליונה. שכל היופי של רחל זה התחתונה בא מעליונה. וזו פי' ג"כ ויבא יוסף לעשות מלאכתו וארז"ל שראה דיוקנא של אביו פי' לפי שידוע שאשת פוטיפר התפארה לפניו עד מאוד כדאיתא במדרש בגדים שלבשה בצפרא לא לבשה ברמשא כדי לפתותו ויוסף הצדיק לא היה חפץ בהתפארות זו אבל חשק והתלהב מהתפארת זו לתפארת עליון שהוא דיוקנא של אביו תפארת ישראל וזו פי' וינס החוצה ר"ל שנס מהתפארת זו הגשמיות. והתלהב לנוס החוצה חוץ לעולם הזה והתדבק בתפארת עליון:

כל עיר שגגותיה גבוהים מבכל"כ לסוף חרבה פי' אדם שיש לו גדלות וגבהות והעושה כזה עושה א"ע גבוה מהשכינה כמ"ש אין אלהים כל מזימותיו וי"א מי אדון לנו

אין

והשכינה נקראת אדני ונקרא ג"כ בה"כ כנודע וזהו גבוה מבה"כ לסוף נחרב אדם זה . וא"ל תיבת נחרב רומזת ג' חרב . ר"ל מזה הנ"ל ג' ונקרא חרב כי מזאת המדה עלמה בא לו החרב והחורבן כמ"ש והארץ מתקוממה לו :

צאנה וראנה בנות ציון וכו' פי' לאנה מגשמיות אלא תראה תמיד בפנימיות הדבר ולא בגשמותה וזה שאמר וראנה בנות ציון רלה לומר למשל יופי האשה בגשמיות זה היופי הוא קורא בנות ציון . כלומר שהוא רק ציון וסימן של היופי שלמעלה . ואין אדם רשאי לדבק ביופי זה התחתון אלא ידבק ע"י היופי זה ביופי שלמעלה וזו שאמר במלך שלמה ר"ל היופי זה של האשה הוא רק ציון וסימן במלך שלמה ר"ל הקב"ה (ועי' לעיל דף ה' ע"א)

כי תצא למלחמה על אויביך פי' כי תצא האדם מדבקות הש"ת בודאי תבא למלחמה ר"ל בעולם הפירוד ששם המלחמה כנודע וראית בשביה אשת יפת תואר ר"ל שתואר של גשמיות אשה נקרא שביה לפי שהשכל בא מהשבירה . שהוא סוד השביה . וחשקת בה ר"ל פן תהיה חשק שלך רק ביופי הגשמיות הזה וז"ש ולקחת לך לאשה אינה (אינך) רשאי ליקח הלקוחין לך זה אינך רשאי לעשות אלא תעשה הכל לאשה כמ"ש אשה ריח ניחוח לה' ר"ל להעלות נילולות למעלה :

סוד הנ"ז בפסוק אפרוחים ובלים ובנים . הם סוד עיבור וקטנות וגדלות . ובזה מתורץ הפליאה בפ' שפתח באפרוחים וסיים בבנים :

איזה שוטה המאבד מה שנותנים לו פי' כי עיקר האדם הוא הצלם דמות האדם שבו . וכדאיתא בזוהר כשחיה דורסת את האדם בודאי נדמה לה כבהמה והלך ממנו דמות האדם מחמת עבירות שעשה . ואדם גימ' מה וזו איזה שוטה המאבד מה שנותנים לו ר"ל צלם אדם גימ' מה שנותנים מהעולמות העליונים . ונקרא שוטה כי אבד זה מכח שטות כי אין אדם עושה עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות :

אמור אל הכהנים בני אהרן וגו' . פי' אמור אל הכהנים למוכיחים את העולם . שהם דבקים במדת החסד המשפיע שהם מחזירים את העולם למוטב . לכן נקרא בני אהרן מדות החסד . אמור אליהם לנפש לא יטמא בעמיו פי' בשעה שעומד להוכיח את העולם לא יהיה לו גדלות ואיזה פניה בזה . כי מאבד ומטמא נשמתו וז"ש לנפש ר"ל שיהיה זהיר שלא יאבד ויטמא את נפשו וז"ש בעמיו ר"ל בשעה שהוא בתוך עמיו ומוכיח :

לדעת בארץ דרכך לשון זיווג דביאה איקרי דרך :

אל יתהלל חכם בחכמתו דאיתא ברע"מ משל לבאר מים חיים נובע לעשרה גומות וכו' נמלא שכל המדות אין להם סוף . אך מה שנשתלשל א' מא' ואנו תופסים זה בחי' הכלי שזה נאלל . וזה מאליל . ובערך הכלי נקרא מדה . אך בערך העלם הוא א"ס נמלא אם אדם אומר שהוא חכם בעלמו ומתגאה הוי חסרון דזה ודאי סוף . ואם היה לו שכל שחכמתו מא"ס ב"ה . וא"ס לא יתחלף לא היה מתגאה . אבל הוא מראה שהוא מהשבירה בחי' כלי . ולזה אמר כי אם השכל וידוע אותי לשון התקשרות שיתקשר אותו :

משכו וקחו לכם לאן שבמלרים (לא) היה התעוררות מלמטה שהיה בהם גילולי ע"ז ולכך הולרך התעוררות מלמעלה לכך כתיב אני ה' ולא אחר וזש"ה וירא ישראל את היד הגדולה . ותבואי בעדי עדיים בעולם התקשטות מאבי"ע לעשיה ואת ערום ועריה או יאמר הגדולה אשר היה במלרים משום שהבטיח לאברהם ואח"כ ברכוש גדול . ואברהם נקרא יד הגדולה דהיינו אהבה . ואהבה היה גרם לזה התעוררות כדאיתא בזוהר כלתו בשוק של בורסקי דומה עליו כשוק של בושם . וז"ש ושמי ה' לא נודעתי להם שהיה עיקר התפשטות החסדים . היום ניכר בחוש שלא היה התעוררות מלמטה . ואעפי"כ היה התעוררות מלמעלה . אבל שם שדי מורה על למלם התפשטות בג' קוים השין . לד' וזה היה דרך למלום שאמר לעולמו די . אבל כאן היה התפשטות ממגדל הפורח באויר . שהוא ל' שהוא כ"ו דרך ג' קוי שין למם סתומה שהוא ג"כ כ"ו . ולכך כתיב מבכו שהמם פתוחה מקבלת משין כו' ולכך נקרא שבת הגדול דאיתא בזוהר שים מעלי

שבתא ושבתא ושבת הגדול הוא שבת דיומא להורות דבכ"מ לריך להעלות מתתא לעילא וכאן היה שבת הגדול נתפשט למטה ולא קשה קושיות הפוסקים . וזה שכתוב בזוהר מיומין עילאין שס"ו יומין תתאין שס"ה גם איתא שם בעתיקא תליא מלתא וז"ש למכה מלרים בבכוריהם דמדריגה עליונה נקרא בכור וז"ש רבבה כלמח השדה דד' מדריגות יש עשירות מאות אלפים רבבות . וזו במספר מדריגה תתאה מכל מדריגות העולמות אבי"ע. ומדריגות רבבה הוא כלמח השדה :

אך יאמר דאיתא ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים ולריך לכל אדם להיות לו אמונה גדולה בזה כשהוא עושה מלוה או בלימוד תורה ותפלה . שמדה שהוא עושה למטה הוא מתעורר למעלה תענוג גדול לעילא ולא יאמר איך אפשר שאני אעשה תענוג גדול לעילא ע"ז נאמר ונרגן מפריד אלוף דכ"י נקרא אמונת אומן וכל המלות יחשוב שיהיה תענוג גדול לעילא כביכול שיביא כל הדברים לעולם התענוג שמם לא היה שבירה. ע"ד והחכמה תחיה את בעליה ומחיה אותו אך אולי אח"כ יאמר אדם בלבו שהוא גדול מאוד ויבא לגדלות לז"א רבבה כלמח השדה וכו' ותבאו בעדי עדיים בג' התקשטות שדים נכונו דאיתא לא זז מחבבה עד שקראה אמי פי' שהם מפרנסין כנ"ל ואעפי"כ ואת ערום ועריה מי נתן לך הכח הזה אני הוא ולריך כלל גדול שלריך להתעורר מלמטה התלהבות דהיינו התענוג שלו כדי שיבא לעולם התענוג . ואם יתגשם לב האדם לפעמים תקנתו להתקשר בתורה הקדושה . ובזה זובח ילרו וזה פי' זאת תורת העולה מתורה יהא עליה . על מוקדה כל הלילה שיהיה תוקף אש התלהבות. אף בלילה שנתגשם . ונקרא לילה שאינו מאיר לנשמתו היטב על המזבח שבזה זובח ילרו :

ויפן פרעה ולא שת לבו גם לזאת הענין הוא דכתיב מליון מכלל יופי אלהים הופיע דמליון הושתת העולם לפי שהוא עיקרה של עולם . וחיותו וכל הארלות יונקים ממנה . וכן בשלמה ע"ה נאמר וידבר על העלים שהיה יודע איזה חלק בארץ הולך לכוש . ונטע שם פלפלין וכן השאר וזה בעולם . וכן בנפש שישראל הם עיקר החיות וכל אומות מקבלין מישראל חיות . כל אומה ואומה בפני עלמה . וז"ש משה אל העם החללו מאתכם אנשים ללבא ויללאו על ארץ מדין ר"ל לברר אנשים שהם כנגד מדין . ופרעה נקרא תנין הרובץ בתוך יאוריו . וכן פלשתים שילאו ממלרים נקרא ע"ז שלהן דגון לשון דג . וז"ש יעקב אבינו ע"ה יהי דן נחש עלי דרך זה קאי על שמשון לפי שהיה ג"כ מאותו חלק . שכל שרשים נחשים יונקים . אך מפני שבזה היה עדיין בחינת רע שהתעה לחוה שנאמר ותאוה היא לעינים והוא אמר כי ישרה היא בעיני ע"כ כתיב הנושך עקבי סוס וכו' זה רמז לפרעה בזה שנהפך המטה לנחש . ומנחש למטה לרמוז ע"ז ולא שת לבו וכו' :

אמר המגיה בכתב יד נשנה כאן המאמר תכלילי עינים מיין (הנדפס לעיל) ונתוסף בו אחר תיבות גבוהים למרחוק והם בשביל ב' דברים א' שהוא כלי ומקום להסתכלות הלופה למרחוק והב' שומר וכו' (עיין שם בשורה ד' ממאמר הנ"ל) ואחר תיבות כלים להסתכל (בשורה ט') נתוסף והם ג"כ שומרים דהיינו אם לפעמים נתלבשו המוחין תמו באמלע תפלה אהבה ויראה הנה ע"י אותיות המחשבה יכול לחדשם ולדבר שוב בדו"ר כמתחלה והיינו שומרים מד"א ומ"ד (לריך להיות מדת אהבה ומדת יראה) :-

ויאסור יוסף מרכבתו פי' כתיב בנתה לרעי מרחוק כי הנה ב' אהבות יש א' האהבה שמחמת גודל האהבה שיש לו על הבן עושה לו כל הטובות. והב' מחמת אהבתו . מוכיח אותו ומכה אותו . והנה כל מליאות שיש בעולם בודאי הוכרח להיות במחשבתו הקדומה . והנה ב' אהבות הנ"ל היו כבר במחשבה קדומה באופן זה כי תחלה עלו ישראל במחשבה . שאע"פ שישראל הם אחרונים לכל הנמלאים בפועל . אבל במחשבה הם קדומים לכל וכולם לא נבראו אלא בשביל ישראל שנקראו ראשית דהיינו שאהבת הבורא לישראל גרמה לבריאת עולם וזו האהבה הא' ר"ל שמחמה אהבה היטב להם ומשפיע לכל העולמות. והנה כאשר עלה במחשבה . אך זה לא היה יכול להיות כך כי לא היה יכולים לקבל אח"כ האור

האור א"ס ב"ה אור לא אור מלובשא והוכרח
להיות הצמצום שהוא בחי' דין דהיינו עיכוב
השפע . ועי"כ יכולים לקבל אח"כ השפע וכן
מוכרח תמיד להיות שהעולמות מקבלים אהבת
הבורא דהיינו שפע בבחינת מטי ולא מטי
כנשר יעיר קנו נוגע ואינו נוגע הכל מטעם
הנ"ל . שלא היו יכולין לסבול אהבה ראשונה .
ועי"כ נתהוו ישראל והוא בעצם מדת יעקב .
לפי שהב' מדות ראשונות הם בחי' אברהם
ויצחק . ואח"כ נולד יעקב שהוא מדת רחמנות.
וזהו אברהם הוליד את יצחק דהיינו שניהם
הוליד את יעקב מדת רחמנות שהוא בא אחר
מדת הדין . והוא התגלות אהבה ראשונה
וזו ליעקב אשר פדה את אברהם דהיינו אהבה
הא' הנ"ל כי אהבה הנ"ל היה באיתכסיא .
והנה ע"י שנתגלה מדות אהבה יכול להיות
ישראל אשר בך אתפאר כי בפנימיות יכול
להתפאר באותו אהבה שהיא באתכסייא ונחזור
לענין ראשון שב' מחשבות הנ"ל דהיינו אהבה
הא' והצמצום (שניהם גרמו האהבה הנ"ל)
וזה וללוי אמר תומיך ואוריך וכו' פי' לוי
לשון לוי"ה וחיבור והוא קאי על הצדיק שהקב"ה
מתלווה אליו והיינו תומיך ואוריך והוא אהבה
ראשונה והצמצום הוא הכל לאיש חסידך שהכל
גרמה אהבה הנ"ל וזו שבכ"ד מקומות נקראו
כהנים לוים . הגם שהלוים הם בבחי' יראה
והכל מטעם הנ"ל . וכן למשל כשהאב אוהב
את בנו אהבה עצומה . אך הבן קטן ואינו
יכול לסבול אהבה . והאב רוצה לגלות האהבה
הנ"ל . מכה אותו ועי"כ מגלה אח"כ מדת
רחמנות . שהוא התגלות אהבתו . וזו בנתה
לרעי מרחוק לשון ריעות ואהבה בנתה היא
הבינות וגליות האהבה מרחוק ר"ל ע"י התרחקות
מרחוק מתחלה ממני היא גרמה התגלות
האהבה . והנה אצלו ית' העבר והעתיד הכל
בשוה לפי שהוא קודם הזמן וקודם שהיו ישראל
גלוים היה גלוי לא כל צדיק וצדיק עם מעשיו
ותורתו ומתחלה כשעלה במחשבה היה כבר
שעשועים להשי"ת מכל צדיק ומעשיו . וזה
שמצינו שהקב"ה משתעשע ואומר אליעזר בני
כך הוא אומר פרה בת שתים וקודם בא
אליעזר לעולם כבר הקב"ה מקבל שעשועים
ממנו . ובאמת מעשה הצדיקים שעושים הם
ממשיכן (נ"א מכוונים ושוים) למחשבת הבורא
יתברך ובמעשים טובים שעושים נעשה מרכבה
למחשבת הבורא ית' וממשיכו עליו ושורה
עליו . והנה מחשבת השי"ת הנ"ל הוא נקרא
אב למעשה צדיקים שעושים עתה בפועל .
ועי"כ נתהוו הצדיקים ויש להם כח לעשות וזהו
ויאסור יוסף מרכבתו ר"ל יוסף הצדיק נעשה
מרכבה במע"ט שלו ויעל לקראת ישראל אביו
דהיינו מחשבה ראשונה כנ"ל :

ואת הארץ תסחרו הנה ב' אהבות יש א' שהאב אוהב מעשה בנו החכם ומתפאר
במעשה החכמה שעושה או בדבר חכמה
שמדבר . והב' שאוהב אותו בעצם וכל מה
שמדבר לפניו הכל הגון לפניו בשביל אהבתו
אותו . והנה באהבות השי"ת אלינו . אהבה
א' הנ"ל כשהצדיק עושה מע"ט ומצות הכל
בחכמה נפלאה ומעלה ניצוצות קדושות מה
שבדומם צומח חי מדבר ואז השי"ת אוהב
מעשיו מאוד ובזה מקשר חיצוניות העולמות
להשי"ת . שהשי"ת שורה בכל מעשיו . וזה יתקן
לגמרי אי"ה בביאת משיח ב"ב כמ"ש ומלאה
הארץ דעה את ה' וגומר וגם בהמות וחיות
כולם יהיו יודעים מהשי"ת לא ירעו וכו' (שם)
ואהבה הב' ר"ל הוא כשהצדיק עצמו מקשר
להשי"ת והשי"ת אוהבו מאוד אותו בעצמו
ואין עושה מעשה בחכמה כמו הראשון רק
הולך בתמימות גדול ומקושר להשי"ת וכן
השי"ת אוהבו וזו עליות פנימיות העולמות
שהצדיק הוא פנימיות העולמות וזה מ"ש ואת
הארץ דהיינו האותיות מה שהם בארציות דהכל
נבראו באותיות דהיינו הדבור של הקב"ה והם
ניצוצות הקדושה תסחרו לשון עליה דהוא לשון
סיבוב וגלגל :

והיה האוכל לפקדון לארץ כי הנה ז' שני שבע וז' שני הרעב שהיו במצרים הם סוד נחלה
מבוהלת בראשונה בסוד וימלוך וימת דאל"כ מן
הראוי שיהיו ז' שני הרעב בראשונה בסוד חשיכה
קודמת לאור . אך היה בסוד המלאכים דמתו
כנ"ל שהגדלות מתחלה ועי"ז באו לידי מיתה .
כ"א אומר אנא אמלוך והנה מדות מלכות
מקבל ממדריגה תחתונה דאדם שממנים אותו
למלך הוא כשאר אדם רק רצון עבדים היה
למנות אותו למלך . ולהיותה ממדריגה תחתונה
מאוד

מאוד כזה שצריכה לקבל מעבדים. ע"כ רגליה יורדת מות. ומזה תוכחה מגולה למי שמתגאה באיזה מדה על שאר אנשים לאמור שהוא חכם יותר מהם או שהוא ירא מהם שזו באמת עצמות המחשבה אנא אמלוך שהוא מקבל תענוג ממדריגות תחתונות ממנו והוא מהשבירה ה"ל. והוא סובר שממשיך עצמו בזה למדריגה עליונה ובאמת ממשיך עצמו למדריגה תחתונה ואין זה שלימות כי כל אדם צריך להמשיך א"ע למדריגה עליונה משהוא עומד עתה. וזה הוי זנב לאריות ובאמת אין שום מציאות בעולם שלא יהיה במחשבה קדומה. וגם הגדלות היה במחשבה הנ"ל. וע"כ אמרו רז"ל בשמתא מאן דאית ביה ומאן דלית ביה. כי זה המציאות יורדת להיות בעולם. לפי שהיה במחשבה הנ"ל. אך מאן דאית ביה צריך להעלותה אל שורשה שהיא המחשבה הנ"ל שהיה ב' מחשבות בה א' אנא אמלוך והב' אין מלך בלא עם. והנה מחשבתו אנא אמלוך במחשבה הקדומה זה תכלית הענוה כמ"ש בכ"מ שאתה מוצא גדולתו וכו' כמ"ש במקום אחר. ואיתא בזוהר יעקב ידע שיהיו בניו בגלות מצרים וזהו וירא יעקב כי יש שבר במצרים כלומר שיש ניצוצי קדושה במצרים שנפלו בשבירה וצריך להעלותם על ידי גלות וזה שכתב פי' למחיה שלחני לחיות ניצוצי קדושה וזה וילקט יוסף את הכסף וזו מה שאמרו רז"ל בשביל שהבטיח הקב"ה לאאע"ה ואח"כ יצאו ברכוש גדול ע"כ הביא רעב בכל הארץ כדי להביא רכוש גדול למצרים שכונה בזה ניצוצי קדושה שהיו בכל הארצות. הביא השי"ת למצרים כדי שיעלום בני ישראל ממצרים. ושפקדון הוא לשון יחוד כמו לפקוד את אשתו. וזה והיה האוכל לפקדון דהיינו יחוד לארץ היינו מדריגה התחתונה נקרא ארץ ומתיחדות למדריגה עליונה ע"י העלאת הניצוצין מהשבירה היינו העלאת מ"ן וד"ל:

מילוי הוא שיתמלא כבודו ית' ויתגלה חסדו בעולם. וזהו מילוי הוא דין שהמדה משתוקק להתדבק למעלה. והוי דין שצריך לירד במדריגות תחתונים:

כשנופל במחשבתו איזה דבר אז הירא׳ה כמו ברק. וזו הבהירות נקרא איתן. ואותיות איתן משמשת לעתיד כי הבינה נקרא לעיל הזיהרא הנ"ל:

מפתחא דכליל שית. שכולל מדריגה שלפניו ונקרא נקודה בהיכלא כי נקודה היא י' והיכלא היא ב':

דחילו ורחימו נקראי' גדפין. וזהו במאי ברא אתינא לקמך. ויש להשי"ת תענוג גדול ממנה כמו האב שיש לו תענוג מבנו חכם. כמ"ש ישראל וכו' וזו ענין הדדין כי מגודל האהבה כביכו"ל הוא בבחינת דל"ת. דהיינו מקבל מבניו והם נקראים כ"י משפיעים. ויש ב' מיני אהבה אהבת צדיקים שאינם חוטאים כל ימיהם וזו ענין אהבה רבא שזו אהבה הביא לידי נצוח. ויש אהבה ב' אהבה לקיום העולם אף שחטא לפניו ית' ועשה תשובה אוהב אותו וזו אהבת עולם. וזו עושה חסד (נ"א: עולם חסד יבנה) וזו בחי' דלת הב' וזו ד"ד שמאהבה אנו יונקים. וזו דדיה ירוין כנ"ל:

הנה ה' רוכב על עב קל. פי' רוכב על אותו אדם שכעשה עבירה אליו הוא עבה וחמורה. אף שהיא קלה בעלם:

מ"ש האריז"ל עיבור ז"א ט"א יב"א. לכאורה קשה הא שם למעלה מן הזמן וכן בענין ב' שנים של יניקה. וי"ג דגדלות. אך באמת מלת שנים הנז' כאן אינו אלא לשון שינוי. וחודש לשון חידוש והשורש שיא הכל א'. דהיינו בשנה יש י"ב חודש. ובחודש יש ל' יום. וביום י"ב שעות. ובאמת הכל שורש אחר דאנו יכולין להמשיל ולחלק גם יום א' שהוא י"ב שעות ולומר שכל שעה הוא חודש. י"ב שעות י"ב חודש. אך שאנו בתוך הזמן אנו עושין שנה של זמן מרובה וחודש ל' יום. ובאם הסכמנו (לקרוא) יום הא' בלשון שנה. י"ב שעות הם י"ב חודש. ועכשיו יובן דבאמת (בדבר) שהוא למעלה מן הזמן בחלק א' של רגע א' הכל שנה וחודש ויום. ולשון שנה האמור שם הוא לשון שינוים של שכליים ר"ל כמה שינוים של שכליים יש יש באותו זמן. ומ"ש ז"א ר"ל ז' שכליים מוכרח להיות לעיבור זה ולעיבור אחר ט' שכליים. ולעיבור אחר י"ב. וכן לענין שנים הנ"ז שם ר"ל כ"כ שינוים של שכלים הי'

צריך הז"א עד שבא לכלל גדלות . ובאמת מ"ש השתלשלות העולמות מא"ם עד סוף כל העולמות בוודאי יש להבין האיך הוא השתלשלות בעולמות העליונים שהם למעלה מן הזמן . ובאמת הכל הוא בשכליות שנשתלשלו משכל לשכל . ומשכל (נ"א עד שבאו לעולם שבתוך הזמן ומשם) בא כל השינויים כן הענין בכולם ככ"ל בשנים ובחודש וד"ל :

אלה הדברים אשר דבר משה שהמחשבה אינה מושגת רק לאדם עצמו שהוא יודע בדעת מה שהוא (מחשב) וממחשבה יצא לקול ומקול לה' מוצאות הפה וזה אלה אלוף בינה. ונמשך לג' קוים . וזו ל' מאלה ומשם לה' מוצאות וזו ה' מאלה (נראה שחסר כאן) : עבר עבירה שהוא דש בעקביו . אינו מתעורר בתשובה לאפוקי אם עבר עבירה חמורה הוא הוא מתעורר תיכף מפני שבמדריגה היותר תחתונה שם ניצוץ יותר . וכשבא לאותה מדריגה מושך אותו הניצוץ מהר וכשעלה לשרשו גורם תענוג וזו במקום שבעל תשובה עומדים אין צדיקים וכו' :

על הר גבוה עלי לך האבות נקראים הרים . אך יש ג' מיני אהבות א' אהבה שבא מחמת עובדות שרואה א' שעשה כלים יפים נאים ומפוארים ואוהבו בשביל זה . ואהבה הב' הבא מכח דיבורו שיפה . ואהבה הג' מחמת חכמתו שהוא חכם ובינה לבא . ובה הלב מבין . וקשה הא בינה היא מהמוחין . והם בתלת חללי דגלגלתא . אך היסודות פי' התקשרות דאריך ריעין מתפשטים עד החכמה כנודע . לכן ההבנה היא בלב כי שם היא מקבלת ממדריגה עליונה מקדמות השכל ולדיק נקרא ציון כמ"ש רשב"י אנא סימנא בעלמא פי' כי הצדיק במע"ט שלו עושה רושם למעלה . וגורם תענוג בעולמות למשל האבות היו עושים בבארות ומקלות אותם הפעולות שנעשים בתפילין . נמצא כשאבות עושים הפעולה הנ"ל עיקר התקשרות שלהם היה בעולם המחשבה עד"מ כשרואה הבאר נזכר במקור מים חיים בנהר יוצא מעדן . המחשבה היא הר גבוה והעובדות הם ציון לזה וגם יותר למעלה יכולים לעשות רצון . ויכולים לעשות מדבר רע טוב כמו שמצינו אצל רשב"י שהיה מדכי שוקי דטבריא פי' שוקי הם מדריגה תחתונה והעלם למעלה :

כי תאמר בלבבך רבים הגוים וכו' הנה כל דבר צריך להיות לו שורש למעלה כשרז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים ואמרו חז"ל אין לך עשב למטה וכו' וכן ע' נפש היה שורש וכללות מכל ישראל . ולאלו הע' יש ג"כ שורש ומקור והם שבעה רועים . והנה כיון שהז' שורש לשבעים . ע"כ הענפים הע' כלולים ג"כ בשורשם שהם ז' . וכ"א מהז' נ"ל כלולים מיו"ד והנה זה לעומת זה עשה אלהים ובחיצוניות יש ג"כ ע' אומות וכללותם הם ז' עממין שבא"י . ולכן צוה הקב"ה לא תחיה כל נשמה שבהחרימם והכניעם תחת הקדושה היה כאלו החרימם כולם כי הם שורש כולם. ונודע שכל דבר שבעולם כשמביאין אותו לשרשו יכולין לעשות בו השתנות ממה שהיה מקודם . למשל החטה שרוצים לשנותה לעשות ממנה כמה חיטים מביאים אותו לשורשו . שהוא כח הצומח שבקרקע ולכן לא תצמח אלא בקרקע ולא במקום . אחר . וגם שם לא תצמח עד שירדו גשמים וילחלחו אותו ויפסידו צורתה ותבא לבחי' אין שהוא חומר ההיולי שהוא בין ממרח (נ"א מכרית לגבול) והוא בחי' חכמה כנודע שהוא שרשה כמ"ש כולם בחכמה עשית ואז תוכל לבא לשרשה (נ"א ואז יצמח ממנה כמה חטים וכן האדם כשיביא עצמו לשרשו) דהיינו בחי' אין שמקטין א"ע כמו החכמה שמקטנת א"ע ואז יהיו בו השתנות המדות האהבה והיראה הכל להשי"ת לבד. כי כשהמדות דבוקים לדברים גשמיים הם ענפים מפורדים. כי מה שאוהב אינו מתירא ממנו ומה שמתירא ממנו אינו אוהבו אבל כאשר הם דבוקים להשי"ת הם הכל באחדות כנודע שבחי' אין היא המיחדות הכל . ומ"ש שיבא עצמו לחכמה פי' ליראה כמ"ש אם אין יראה אין חכמה כי כאשר יהיה לו יראת הבורא בשלימות ממילא תנוח עליו אהבה כי דרכו של איש הוא אהבה לחזור אחר אשה יראה כמ"ש אשה יראת ה' וז"ש כי תאמר פי' בלב כי אמירה היא בלב בלבבך רבים הגוים האלה פי' שיש בלבו כל הע' אומות פי' המדות אהבה ויראה כנ"ל . עדיין הם הכל בחיצונות

תאוה

תאוה לדברים גשמיים ויראת העונש כי היא יראה חיצונית וכן כולם ממנו פי' הכל הוא בשבתו שאינו מקושר להשי"ת בשלימות כנ"ל לא תירא מהם. זכור פי' שמהם עצמו תבא לידי זכירות השי"ת. ואקצר כאן כי הוא מבואר במקום אחר:

וכל בניך למודי ה'. כי הנה נודע כאשר עלה ברצון ית' לברוא העולמות היה בשביל ישראל כמ"ש בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית וקודם עלה ברצונו מה שיהיו ישראל בעולם והשעשועים והתענוג שיקבל מהם בהמליכם אותו ית' עליהם ואח"כ כדי לגמור מחשבה זו ברא כל העולמות בשבילם. ונודע שסוף מעשה במחשבה תחלה עד"מ אדם עלה במחשבתו לבנות לו בית לדור בו ואח"כ בונהו ודר בו והנה כל המלאכות שעשה מתחלה עד גמרו. אע"פ שהם קדמו במעשה. אבל במחשבה מחשבת ביתו קדמה לכל. ואח"כ כדי להשלים מחשבה זו נתיעץ במחשבתו האיך יעשה כל מלאכתו עד שיגמר הבית וידור בו. ועד"ז היה בבריאות העולמות שהאדם שהיה סוף מעשה היה במחשבה תחלה. הנה סוף המעשה אפשר לקרותה בשם שורש להמעשה שלפניו כיון שהוא תחלה במחשבה, וכדי לגמרה עלה במחשבה כל ההתחלות, א"כ הוא סבה להמעשיות שלפניו והוא שרשם והם מקבלין ממנו. וכמו שבהענף א"א להיות אלא מה שהיה בשורש בכח. ואלו היינו יכולים להמשיל שיש אצל השורש רצון. היינו אומרים שא"א להיות ברצון הענף אלא מה שברצון השורש. כיון שכל מציאותו נמשך מהשורש. ורצון הענף הוא מרצון השורש (א"כ) א"א להיות מתנגדים זה לזה. כך א"א להתחלת המעשה להתנגד לסוף המעשה שהוא שרשם. וכן עד"ז כיון שאדם הוא תחלת המחשבה לכל העולמות א"כ הוא שורש להם לכן א"א להיות ברצונם אלא (מה) שברצונו לבד. ולכן מצינו אצל ר' חנ"ד שהיה מוריד גשם ומפסיקו ברצונו לבד. שהיה מגלה רצונו לפני השי"ת והטעם הוא כנ"ל ודו"ק. וז"ש שהאדם הוא תחלת המחשבה היינו אם יש לו יראה הבורא בשלימות כי כבר נודע שתחלת המחשבה

הנ"ל (היה) שאין מלך בלא עם. ועלה במחשבה שישראל יהיו לו לעם ובשביל זה נבראו העולמות והנה כשעומדין לפני המלך נתעורר ונופל יראה ופחד על העומד לפניו וז"ש צדיק מושל ביראת אלהים וז"ש בן חכם ישמח אב דאיתא גבי ר' יהושע שאמר אין משגיחין בבת קול. קב"ה קא חייך ואמר נצחוני בני ושבת הנצחון הנ"ל לפי שהיה צדיק מושל וכו'. וז"ש בן חכם פי' ירא כמ"ש לעיל ישמח אב פי' שאז יכול לגלות אביו שהוא קדוש לכל העולמות כנ"ל וגורם שמחה כנ"ז אצל ר' יהושע קא חייך. ונחזור לענין ראשון כיון שאדם הוא שורש לכל כנ"ז. לפיכך כשאדם מדבק א"ע להשי"ת מאוד כל העולמות מתקרבין ומתדבקין בשרשם ויש להם עליה למעלה ונודע שכל מה שעולה יותר למעלה יש בו יותר שכל ובהירות. ולכן מצינו בחמורו של ר' פנחס ב"י שהיה בה שכל להכיר בין מעושר לטבל. והענין הוא לפי שהיה ר"פ מדבק עצמו להשי"ת בתכלית הדביקות עד שהיה עליה אפילו לחמורתו והיה מכנים בה שכל כנ"ל. וכן מצינו באברהם אבינו ע"ה וירדוף עד דן שהאיך יכול להלחם בפועל נגד ד' מלכים אלא במחשבתו נלחם בם שהביא אותם לדינים כמ"ש ויחלק עליהם לילה שליל נקרא עד שלא קבילת דכר. כ"ל פי' בחינת אהבה נקרא דכר לפי שכל השפעות הם מצד אהבה. ובחינת גבורה נקרא ליל שהוא חושך. והנה יש ה' מוצאות הפה. וכן (נ"ל והן) בעצם גשמיים ואין בהם חיות כלל והם בחי' חושך. רק כשבא ההבל עליהם מכנים בהם חיות ומוציאים הדבור לכן כאשר כתיב לילה בה' מורה שנכנס חיות בה' מוצאות הפה שכשאין בהם הבל המחיה אותם אזי אינם ה' (חיים) כי כ"א בפ"ע גשמי ומפורד אבל כאשר נכנס בהם החיות אז החיות שבהם אחדות פשוט. רק הבל א' מכנים חיות בכולם לכן נקרא באות ה'. אבל בלא החיות שבהן אינם רק ה' אלפי"ן ודו"ק. ונתמתקו הדינים ואברהם חלק עליהם הלילה. פי' שחלק ה' מן לילה ונשאר ליל שהיא בחינת דין. ובזה רדפם הכל בשביל שהיה צדיק מושל בכל וגם בשבילו נברא העולם כמרז"ל בהבראם באברהם

באברהם. פי' לפי שהיה גלוי לפניו ית"ש שיהיה אברהם בעולם ובמחשבה ברא העולם הוי כאלו אברהם ברא. כי לפניו יתברך העבר והעתיד שוה. וכתיב אברהם אוהבי ובאהבה נברא העולם כמ"ש עולם חסד יבנה ונחזור לענין שהכל תלוי בידי אדם א"כ ז"ש וכל בניך למודי ה' פי' מי שהוא ע"ד הכל (בן). שיש אדם שלפעמים הוא עובד מאהבה שנקרא בן. ולפעמים אפי' עבד אינו. אבל מי שהוא הכל בן הוא למודי ה' כב"י כאלו מלמד להשי"ת האיך לעשות ככ"ל בר"א ב"ד ודו"ק (ועי' לעיל ד"ה וכל):

בכל קראנו אליו אין לך דבר למטה שאין לו שורש למעלה כידוע אין לך עשב וכו' ושורש כל השרשים הם רצון הקדמון שעלה ברצונו לברא את העולם. והנה בכל דבר שנתהוה יש בו עשרה דברים כיון שיש י' שמות שאינם נמחקים ומהם נמשך הכל כידוע כי כח הפועל בנפעל. והנה בכל התהוות יש ג' דברים דכיון שנתהוה ונמשך וירד מעולם העליון לעולם התחתון ושפל. ע"כ מי הכריח לזה הוא מדת אהבה שרוצה זה מפני אהבה שאהב כך. והנה אם היה נמשך כך למטה בלי צמצום לא היו יכולים התחתונים לקבלו ע"כ הוצרך מדת הצמצום לצמצם ולהקטין דבר הנמשך. ובכל דברים מתנגדים צריך שיהיה דבר המחברם ולכן נקרא ישראל עם סגולתו לשון סגילתא והם גורמים שתהיה התחברות ע"י האין והנה ג' דברים אלו כח פועל. ויד' הפועל שבהם נפעל. ונמשך כל הדברים וכח הפועל בנפעל והנה בהתחברות אלו הג' הנ"ל בעשר הנ"ל שוא י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם פי' לשון דרישה וחקירה והנה בכל דבר שהוא ראשית בין במקום בין במעלה הוא כליל מכל מה שתחתיו. והנה נקרא מדה ראשונה אל. והנה בחודש אלול נפתחין י"ג מכילין דרחמי. פי' שאז רצונם ותאותם להשפיע. גלל כן נקרא אלול לפי שבחודש זה משפיע אל והנה המשכה נקרא אלול (כ"א אליו) פי' שנמשך מן א"ל אל יוד שהוא מורה כנגד י' שמות הנ"ל ומשם נמשך למטה והמשכה נקרא ך' בכ"מ. ואז"ל י"ג מדות אינם חוזרים ריקם. מלמד שנתעטף הקב"ה וכו' אם יעשו כסדר הזה (וזה בכל קראנו אליו) פי' כשקראו אותו. בכל לשון כללות אז אליו פי' המשכה נרמז בתיבת אליו פי' שכיוון אל מדות אל ודו"ק היטב:

תתן אמת ליעקב אמרו רז"ל חותמו של הקב"ה אמת ע"ד אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי כו'. א' ריש אתוון ת' בסוף מ' באמצע וממוצע בין שניהם. ואיתא בזוהר תלת עלמין אית ליה והענין כי באורייתא ברא קוב"ה עלמא. פי' באותיות ויש בהם ג' מדריגות יחידות עשירית מאות א' מהאותיות יחידות מ' מעשירית ת' ממאות. והנה ג' אלו כל א' כלול מכולם. כי הא' הראשון. נ"א האלוף. כולם נכללים בו שיצאו ממנו. והוא ראשית כולם. והסוף ג"כ כלול מכולם כי סוף מעשה במחשבה תחלה מחשבת הסוף התהלכה בכולם. לכן היא מכולם. וגם אין להם שלימות זולת הסוף. והממוצעה המחברן נ"ל כלול משניהם. והנה בחוש נראה כי ג' היסודות אש מים ורוח מתנענעים כי האש היא השלהבת העליונה. ויסוד העפר הוא מונח במקום א' לפי שהוא מקבל מהם. ולזה רמזו רז"ל בהשה קראו מושב פי' המקבל נקרא מושב שאין לו תנועה. ובאיש קראו מרכב שהיסודות המה מורכבים כל א' כלול מכולם. והנה היסוד היא סוף מעשה במחשבה תחלה. והוא התכלית. והשלימות וזולתו לא היה עדיין שלימות כיון שחסר התכלית. נמצא הוא משפיע שלימות לכל וא"כ ודאי שהוא כלול מכולם. ולכן נקרא דלית ע"ש הארבע שנכללים בו. ובעשירות הוא מ' ובמאות הוא ת' וזהו אמת. א' ריש דרגין ומ' ממוצע ות' בסוף הנה מים מניחים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך. ומדתם הללו לוקחין מהקדמות שקודם הויות הנה הוא ית' א"ס לבדו. ועלה ברצונו שיתהוה העולמות ויסרה שכינה בהם כנודע. דהיא ממלא כל עלמין. ובלעדיו אין להם חיות כלל זה היה אללו ית' צמצום כמו למים:

ומל ה' אלהיך את לבבך הנה אנו רואין שמחמת אהבה ושמחה אין נראית הגדלות למשל בעת שיש למלך חדוה ושמחה רבה אז יכול לבא לפניו אף מי שלא היה ראוי לכנוס לפניו בלא"ה. וכן (עבדיו) כשיש להם שמחה

אזי

אזי אין גדלות המלך ומוראו ניכר עליהם . אע"פ שבודאי יש להם מורא ובושה מלפניו . אעפ"כ אינו בהתגלות ואינו ניכרית ונראית כי השמחה מכסה אותה עליה והנה לכל דבר צריך להיות שורש . והענין עד"מ יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו פי' שלכאורה אין העולם כבודו ית' שהוא א"ס ב"ה . בלתי בעל תכלית ואין כל העולמות נחשבים לנגדו כלום . אך נודע שהויות העולמות היה ע"י צמצום א"ע והניח גדולתו וצמצם א"ע וברא העולמות . והנה סיבות הצמצום והנחת גדולתו ית' היה ע"י שצפה במעשיהם של צדיקים והשעשועים שיקבל מהם כמבואר במק"א . וז"ש ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור שלכאורה קשה שלא נעשה כמאמרו שאמר יהי וכתיב ויהי וגם שהוא בכ"מ לשון צער אך הנה הצמצום נקרא אלהים והצמצום צריך ג"כ לעולמות שבלעדו לא היה יכול להיות הבריאה מחמת חסרון המקבלים והיו בטלים ממציאות מחמת אור א"ס . וזה שכתב בראשית ברא אלהים פי' בתחלה היה אלהים כנ"ל וז"ש אלהים פי' צמצם ג"כ יהי אור שהוא צורך לו ועד"ז ויהי אור ודו"ק ובמק"א מבואר הענין יותר. הנה ארז"ל ע"י התשובה זדונות נעשו לו כזכיות הנה השב צריך שיהיה נמאס עליו הדבר שנכשל בו אף ע"פ שכאשר עדיין לא חטא ארז"ל אל יאמר אי אפשר בבשר חזיר מ"מ כשחטא צריך שיהיה נמאס אצלו הדבר ההוא וזו נעשים לו כזכיות כמו שאליהם אין יצה"ר כך לעבירות לא יהיה לו יצה"ר . והנה השב נעשה לו מזדונות זכיות . מגבורות חסדים מאלהים הויה . והנה בכל דבר יש חומר וצורה הטעם כמו שבשורש כתיב כי שמש ומגן ה' אלהים כמבואר במק"א (ועיין לעיל) וכתיב עיר קטנה וכו' האותיות נקרא בתים והקטן מכולם היה שהיא חכמה וכתיב הן יראת ה' היא חכמה ונודע שהיראה בא מחמת שפלותו בעיניו וז"ש ואנשים בה מעט פי' שמחזיק עצמו למעט ובא מלך גדול ופי' בזוהר שהיא ד' וציור ד' הוא ב"ן וכן מ' הוא ג"כ ב"ן אלא שהצמ"ד הוא בהתפשטות והמ' במספר ארבעים לפי שיש בו ארבע רוחות . וכשנכנס שם היה בכל רוח הם ד' יודין אעפ"י שהיא נקודה בהיכלא בית דגושה מ"מ כיון שנמשך לשם היו"ד נעשה ו' ונעשה מ"ס וממטה למעלה הוא מ"ל והנה אמרו רז"ל משה רבינו פרוש מאשה היה שורשו למעלה מנוק' וז"ש ומל ה' אלהיך את לישראל אמר אבל הוא עצמו למעלה היה כמבואר במ"א את לבבך פי' שבתשובה שהיא בלב ג"כ יש ב' דברים האלו כנ"ל ודו"ק היטב :

שבת בכל אות ממנו יש ג' קוים הנה בכל עולם המשפיע לכל עולם אחר הנה המקבל מקבל שפע מהמשפיע והמשפיע מקבל רצוניות מהמקבל כי יותר מה שהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק רצון זה את לה לקבל אלא ע"י המקבל השפע וממ א (רצונו) ע"ד ישראל מפרנסין לאביהם שבשמים והנה המשפיע והמקבל הם המתנגדים וצריך להיות ממוצע ביניהם והנה הב' היא הת' (בעצמה) אלא שלמעלה היא נקודה בהיכלו ולמטה היא מתהפכת ומשפיע :

תקעו בחודש שופר . הנה בכל דבר המשפיע שמשפיע מלמעלה למטה צריך להיות בו צמצום . שבלעדיו לא היו יכולים התחתונים לקבל וזו נקרא ד"י עד שיבלו שפתותכם מלומר די הנה מה שהשפעה הולכת ע"י נקרא יד והטעם כי הנה המשפיע הראשון נק' יו"ד ע"ש שאין מושג ואין יכולין לבנות אותו רק בקטנה מכל האותיות . והשפעה א"א בלי צמצום כנ"ל וע"ז מורה הד' לשון דלת ולכך נקרא יד וממטה למעלה היא די דהנה בס"י אמר המליך אות פ' בממשלה וצרפה זה כו' קשה באות א' מה צירוף שייך אך הענין שבאמת יש שם כל כ"ב אותיות אלא שכולם מתנהגים ע"פ הוראות אותה האות וטבעה ולכן כאשר נאמר די ד' קודם לי' א"כ מתנהג הי' ע"פ הוראות הד' שהיא בראש . והוראות הד' היא צמצם והסתלקות לכן שם ד"י מורה על צמצום והסתלקות משא"כ כשאות יו"ד קודם לד' שמתנהג לפי הוראת הי' שבראש ודו"ק :

והנה ג' ידות נמצאים בכתבים יד הגדולה יד החזקה יד הרמה . אהבה נקרא יד הגדולה שאין הגדלות ניכר אלא מכח אהבה שכשמתירא מלפני מלך אינו בא אצלו ואינו

מכיר

מכיר גדולתו. יד החזקה נקרא בחי' הצמצום כנ"ל שמחזיק נגד אהבה והשפעה ואינו מניח לירד למטה רק בהדרגה ואעפ"כ נקרא יד לפי שבלעדיו לא היו יכולין התחתונים לקבל א"כ גם הוא צריך ההשפעה והנה הם מתנגדים וצריך להיות ממוצע המחבר יד הרמה ואיתא במ"ר הבריח התיכון הוא יעקב והוא נקרא עין יעקב. וחכמים נקראים עידי העדה ואיתא ישראל עלו במחשבה וחכמה נקרא עין לכן היא מחברת ב' דברים מתנגדים וכן יעקב מחבר ג"כ לכן נקרא יד הרמה. ואיתא בס"י המלך אותו אות פ' בממשלה והנה ביחידות היא ח' וזה צירוף ממטה למעלה שהשין ג' קוים שע"י נמשך מרים דרגין ד' היא הצמצום שבכל השפעה כנ"ל וח' ג"כ כנ"ל אבל מלמעלה למטה הצירוף הוא שפר ועיין לעיל שכל ממטה למעלה מורה הסתלקות שנמשך מרים דרגין ע"י ג' קווים לפ' ומשם לר' עלמין ע"ד ומאתים לנוטרים את פריו וז"ש תקעו פי' כמו ויתקע יעקב. בחודש שופר פי' ששופר יתקע בחודש ודו"ק:

איתא בזוהר אלמלא לא הכה משה את הסלע אלא היה מדבר אליו לא היה שכחה. וטעם לזה דכלל שמרע"ה כל נסים שנעשה ע"י לא היו רק ע"י דבור ולא היה צריך לעובדות כידוע הרם את מטך ובזה לבד נבקע הים. לאפוקי יהושע כנודע כי מרע"ה היה מבחינת דעת ונמשך אל הדיבור וגם דורו היה דור דעה ועפ"ז נקרא דור המדבר לשון דיבור הנמשך מדעת וקבלו את התורה בדיבור ואיתא בגמרא שכחו ולא ידעו אם פסח דוחה שבת ובא הלל ולימד להם שפסח דוחה שבת ואמר להם עצלות שבכם שלא שמשתם שמעיה ואבטליון היא גרמה לכם השכחה. וטעם לזה כי השכחה בא מחמת הכפול שנפלו הניצוצים מבחי' דעת וע"כ אמר אלו שמשתם שמעיה שהם היו גרים דהיינו ניצוצות קדושות שהיו בנפילה והוקמו והורמו כי בוודאי לא לכל היה שכחה דהיינו בחי' נפילה כנ"ל והנה אע"פ ששכחו אח"כ הבאת סכין בשבת כדאיתא התם אעפ"כ כשראו מעשה ונזכרו הלכה כדאיתא התם דהיינו שלא נתגלה רק מבחינת הדיבור הנמשך מהדעת ונשארה בעובד' והנה כאשר תמו דור הראשון של דור המדבר דהיינו דור דעה ובא דור אחר ראה מרע"ה שבחי' הוא עובדא דוקא שהם באים לרשת את הארץ כנודע וע"כ הכה את הסלע ובאמת אמר לו הקב"ה כי אדרבא היה צריך להקים ולהרים דור השני הזה ע"ש אביהם יקראו בנחלתם דהיינו דור המדבר ובדיבור לבד היוצא מים ובזה היה גם הם בחי' דור דעה ומזה נמשך שכחה דהיינו מהדיבור אל העובדא ויפה אמרו בזוהר שאלו לא היה מכה את הסלע לא היה שכחה:

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה עד אחרית שנה. והענין הוא שכל תיבה של לה"ק צריך לחקור על שורש שלה מאיזה עולם נלקחה למשל דורש היא דרישת החכם ולשון חקירה שחוקר החכם הדבר ואחז"ל ציון דורש אין לה מכלל. דבעי דרישה דהיינו הצדיק נקרא ציון ע"ד שאמר רשב"י אנא סימנא בעלמא דהיינו כל המשכות שנמשך מעולם לעולם הוא הכל ע"י צדיק אפי' מעולמות עליונים מאד הכל נמשך ע"י צדיק ואיתא למה תפלתן של צדיקים נמשלו לעתר מה עתר מהפך את התבואה כך תפלתן מהפכין כסא דין לכסא רחמים. והענין הוא שמצינו ישעיהו המלך שלח לשאול מנביאת חולדה הנביאה. ואחז"ל מה שלא שלח אל ירמיהו הנביא מפני שנשים רחמנות הן. ולכאורה קשה מה שייך זה לרחמנות שלה הלא הדבר אשר ישים ה' אך הענין הוא שאע"פ שאותיות הנבואה הוא באה שוה לנביא אעפ"כ הנביא יכול להפוך מדין לחסד ע"כ האיש שאין טבעו רחמים כמו האשה לא היה מהפך כי היה מקנא קנאת ה' צבאות וגם לו חרה מאוד ולא כן האשה שטבעה רחמנות וצריך להבין איך היה הצדיק מהפך ע"ד שנאמר ה' אלהים נתן לי לשון למודים שהלשון הוא הדורש וממנו נמשך להדיבור. והלשון נמשך מהמחשבה דהיינו מהחכמה. דהיינו כשאדם דורש על אוהבו הוא מחמת שנתעורר בו אהבה מחכמה. ע"כ חוקר עליו דהיינו כמו טפה הזרעית שבאה ממנו ממוח ליסוד. וכשהוגד לו על אוהבו שדרש עליו טוב. אזי הלשון גורם תענוג (ובהיפך)

ואז

ואז נתעורר לו גודל רחמנות. נמצא הלשון הוא המחבר הכל לעולם התענוג חכמה. וכולם בחכמה איתבררו. כן הצדיק צריך לכל המחשבות שלו לבררם. וזו מכלל דציון צריך דרישה. דהיינו התחברות לחכמה. וזו הלשון הוא עצמו דרישת החכם. שהחכם כשמתקשר לחכמה דורש ומחבר אותיות לחכמה. וה' בחכמה יסד ארץ וחכמים נקראים עיני העדה וזו ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה. מראשית השנה דהיינו שנקראת ראשית כנודע עד אחרית שנה מדריגה תחתונה:

ואתחנן אל ה' ידוע מ"ש בס"י עש"נ עולם הוא כל העולמות כולם נפש כל הברואים. שנה הוא הזמן. והוא יום ליום יביע אומר שיום א' מתפאר לפני יום חבירו בפעולות שעשה בו הצדיק ובדיבור צריך להיות כלול שהכל נברא בהדיבור וזו ואת־חנן את הם אותיות שהעלם לחנון שהוא אוצר גדול שבו מתנת חנם בעת ההיא לאמור שהזמן הוא מתפאר בו ע"ד יום ליום יביע אומר שאומר לשון התפארות. וזהו וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות דהזמן שאין בו מצוה הוא בבחי' דל"ת וכשהוא שומר מצוה מתי יגיע הזמן של המצוה היא בבחינת צדקה לעני וצדקה תהיה לנו כי נשמר הוא לשון המתנה לעשות את המצוה הזאת לשון יחוד שנתקשרו במשה. ומשה הוא מדריגה. לכן הוא לשון יחוד וזהו בתורת ה' חפצו כי אורייתא וקב"ה חד הוא. ועכ"פ כשאדם מתקשר א"ע באותיות התורה ממילא יכול לידע מה שהוא בתוך הזמן שהוא עצמו למעלה מהזמן. וזו מצות ה' ברה מצות לשון צוותא דהיינו כשהוא מקשר א"ע להשי"ת בבר לבב. אזי ממילא מאירת עינים לידע מה שבתוך הזמן וזו כ"א בתורת ד' חפצו תורה לשון הוראה. ולשון ראיה. שאינו רוצה לראות רק בה' לבדו. ובה יכול לראות ע"י אותיות התורה כי כולם בביתו. ביתו הם אותיות כנודע. והאדם הוא בב"ה ע"ד ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה כנ"ל:

בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה אנכי ולא יהיה לך א"ה לכבוד עצמו הוא דורש כו' קשה הלא כל מה שברא הקב"ה לא בראו אלא לכבודו שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו א"כ מה אמר לכבודו הוא דורש ועוד מה לא יהיה לך אלהים אחרים וכי יש ח"ו אלהים אחרים וודאי זה לא יעלה על לב שום אדם בעל שכל. ולפ"ז מהו ולא יהיה וא"ל ע"פ שאמרו רז"ל כשראה אאע"ה את השמש אמר זה אלוה וכו' והענין שבכל הדברים יש כח הפועל בנפעל ומי שיש לו כח הראות. וחזקה בראיה שלו יכול לראות בכל כלי המעשה כח פעול. ואברהם היה רואה בשמש היה לו השגה שראה בה כח הפעול. והיה עובד לכח ההוא. נמצא עבד להשי"ת אך אח"כ כאשר ראה שהשמש שקעה וגם הלבנה וכוכבים ומזלות כולם שוקעים. ולא מהני אורם הבין שבהם אינו רק כח מכחותיו ית' והבין שיש עילות על כל העילות. ומתחלה היה סובר שהכח ההוא תכלית הידוע. ולא היה משיג יותר ואח"כ הבין שא"ס לידיעתו ב"ה. אמר מה לי לעבוד לכח אשר מלובש בדבר אחר אעבוד לא"ס ב"ה בעצמו וזשרז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו דבשבת עונג כתיב ביה. והענין הוא דעונג בא מהטעמים. וכך הוא שורשו שהעולם התענוג בא מהטעמים וד' בחי' טנת"א שבכל דבר שבעולם. רק שבטעמים לא היה שבירה ולכך מבינים הטעם מכל דבר. ושאר בחי' אינם ניכרים בו. שזה הדבר בא מהשבירה שהדבר גשמי בא מעפרות מה שנפלו שלא נתברר. לכך נאמר חיך אוכל יטעם שהוא בחי' טעמים כנודע. חיך וגרון חו"ב. ולפיכך אמרו וקראת לשבת עונג דקריאה הוא לשון הזמנה הוא. שמזמין עונג לשבת. מביאן לעולם התענוג. ולבחי' טעמים ויתקן ניצוצות הקדושות שיש בזה שהחכמה תחיה את בעליה וחכמה (כ"א כח מה) בהירות כמ"ש בזוהר שבמה לא היה שבירה ואדרבא מ"ה מתקן השבירה. כי דבר שהוא מה לא שייך בו שבירה. ולכך החכמה מאין תמצא ולפיכך אם אדם בא למדת מ"ה הוא בא למדת החכמה. ונמצא

חכמה בראש. וחכמה בסוף. ונקרא תעלומות חכמה כנודע. וע"י הם מתחברים כי הוא צדיק. וצדיק אחיד בשמיא וארעא. צדיק יסוד עולם ובזה מביא השפע לעולם העשיה. וזש"ה לא יעשה דבר כ"א גלה סודו לעבדיו הנביאים כי לא בא לעולם העשיה אלא ע"י צדיק שבעולם העשיה ולכן נקרא גילה סודו לנביא שהנביא הוא עושה הכל בפועל מעשיה כנ"ל והבן. ולכך אם מזמין התענוג בשביל שבת. ועושה א"ע כמו שאינו. בא לתענוג ולטעמים. וזה טועמיה חיים זכו. שהחכמה תחיה את בעליה ונמצא מעלה ניצוצות קדושות כי זה תכלית להעלות ניצוצות קדושות שנפלו בשבירה. וכל הדיבורים והמחשבות. שהכל הם אותיות. ואם היה מדברים בטלים הם אותיות מהשבירה וצריך להעלות הכל אל שורשה. וזו השח שיחה בטילה עובר בעשה שצריך לעשות פעולה תיכף ומיד להעלותה אל שורשה וזה שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד וזה ומלאה הארץ דעה את ה' את היינו אותיות מא' עד ת' דהיינו אותיות. ודיבר ומחשבה דעה לשון התקשרות והנה הקב"ה מכה"כ שאף בעולם הזה וכל הגלגולים (בע"ז וכל הגילולים) יש ניצוצות קדושות (כנודע) מי"א סימני הקטורת. וכתיב ואתה מחיה את כולם וזהו עשה הקב"ה שיהיה בבחינת אלו שכר ועונש ובא ג"כ מהשבירה כנודע. אך שה"א (כ"א הוא סוד לעובדיו לבושה) עובדים לעצמו. ולא לשם כבודו ית' והמינים (שהיו בזמנים הקודמים) אומרים שאין כבוד להשי"ת שישגיח בעולם השפל ודברים שפלים. ויסכר פי דוברי שקר למשל אב שמטפה שלו נעשה הולד ויש כל המדות (טובות. ומדות) שפילות ומגונות והכל בא מהטיפה. אעפי"כ צריך לכבד את אביו ולעבוד אותו בדרך כבוד (במדות טובות לבד) כן ג"כ כאן. אף שמכה"כ אעפי"כ צריך לעבוד לשם כבודו ית' ולא למה שמלובש. ולזה אמרו רז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עובד וכו' מוחלין לו שמעלה ניצוצות מהשבירה וזו תיקון על זה · ובאמת לע"ז כתיב והאלילים כליל יחלוף ויכרת אותיות יש אלילים. וישאר אליל. והוא כליל יחלוף. וזו הוא כליל יחלוף וזה לא יהיה לך אלהים אחרים דאתה אינך צריך ואינך רשאי לעבוד לשום דבר המלובש. רק להשי"ת לבדו לשם כבודו ית' וזו שאמר בשעה שאמר אנכי ולא יהיה לך אמרו לכבוד עצמו הוא דורש דאין כבודו להשגיח בשפלים וה"ו יאמרו יש רשות אחר. אבל בשעה שאמר כבד את אביך כמשל הנ"ל. ואעפי"כ צריך לעבוד בזה שלפי כבודו הוא כו' ודי למבין:

ויוציאנו ה' ממצרים וכו' זה גלוי שכינה. במלך שכולו טוב אין שייך דין אצלו. אבל אם עושין כלום לבניו עושה דין. וזו מ"ש את היד הגדולה אהבה אשר עשה ה' במצרים זה דינין שבתוך אהבה. וזה ביד חזקה שבתוך אהבה ובמורא גדול למה כתיב גדול דהא מורא היא דין נוקבא והנ"ל הגדולה. אך דכאשר היא בבית בעלה אינה בושה להיותה תמיד עמו ולכך כתיב לשון זכר להורות שהיא תמיד עם בעלה. וזו גלוי שכינה שיש התגלות השכינה וד"ל:

הקב"ה למלס א"ע בתורה כשקורין אדם בשמו כגון בן שקורא לאביו בשמו. או אפי' הבן כפר קורא אותו בשמו המתואר למלך כראוי לו. מעורר בו רחמנות כך כ"י הקב"ה למלס א"ע בתורה. והנה מלבד הרחמים התמידי שיש לו ית' על ישראל מחמת צער שלו מכח גודל אהבתם. נוסף ע"ז מעוררים ישראל רחמנות בקראם בתורה ואפי' בן כפר ר"ל אפי' מי שאינו מבין פנימות התורה רק קורא אותה בדו"ר כי קב"ה ואורייתא חד וכל התורה שמותיו של הקב"ה וכמו שקוראים לאדם בשמו מניח כל עסקיו. ועונה לזה שקורא אותו ומשיב על שאלתו מחמת שהוא אסור בשמו. כך כ"י הוא ית' למלס א"ע בתורה וכשקורין בתורה אז ממש יכוין. ומעוררים הרחמים והחסדים כי הוא ושמו ית' הוא אחדות פשוט:

אין בן דוד בא אלא בדור וכו' שכולו חייב פי' דהוא סובב כל עלמין. וכשיהיו כולם חייבין ויבאו למדריגה היותר פחותה והתחתונה. שם קרוב יותר אל השי"ת ויעמיד עליהם מלך כהמן:

אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך פי'

צריך

צריך לשום חיות באותיות עד שמפשיט עצמו מגשמיות. וישכח עצמו מכל וכל. רק כל מחשבותיו בהשם יתברך. ולא יזכור כלל כמה הוא מתפלל בכונה. שעושה מעשה לצרכי עולם. וכולם ברגע א' כי הוא למעלה מזמניות והוא כמו ברק בעלמא וזהו בביתו כך בביתו של הקב"ה ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם דיכולים לעבוד להקב"ה בכל דבר אפי' באכילה. שהוא אוכל ויש לו תענוג יביא התענוג להשי"ת. כי (וגם) בשינה נסתלקו המוחין ובאים למעלה. ואח"כ מתגבר מזה אכילה. ואפי' כשעושה צרכיו יהיה לש"ש להפריד רע מטוב. והכל נקרא אכילה כמו אכלה ומחתה את פיה וזו אוי לבנים שגלו מעל שלחן אביהם. וגם כששומע דברים בטלים יבחין מאיזה מדה הם. אם מאהבה או מיראה וכן כיוצא. אמנם לא יתן אל לבו שהוא עובד הרבה וזהו ממכניסי שבת אפי' שמו של הקב"ה בטבריה אפי' בדברים בטלים ושפלים הנקרא טיבורא עושין לש"ש וממוצאי שבת אפי' בדברים גבוהים כמו ציפורי אין מחזיקים את עצמם שעובדין את השי"ת:

אמרו רז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו וקשה למה כך ונראה מה היה העולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה. העולם נברא בו' ימי המעשה ובדיבורו של השי"ת דהיינו אותיות התורה ונעשה הכל מאין. אבל עדיין לא היה כח הפועל בנפעל. כי זה הוא קיומו וקב"ה נקרא מנוחה שאין בו תנועה. כי תנועה לא שייך כ"א בדבר שהוא בזמן ובמקום. אבל הקב"ה הוא א"ס ואינו נעתק ממקום למקום וגם אינו בגדר זמן. וכשעשו ערב רב את העגל אם לא שעשו את המשכן היה העולם חוזר לתוהו. אבל כשעשו המשכן נתקיים העולם ע"י מפני שהמשכן מכוין נגד העולם כמ"ש בזוהר שיריעות נגד הרקיעים וזה לחשוב מחשבות לעשות ע"ד שאז"ל יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ: והיקשה לשאר אבל הקמת המשכן היה צ"ל ע"י משה דווקא כתיב וראה ועשה כו' פי' ע"י שאתה מסתכל בזה המשכן שלמעלה. מכח הרשימו שישאר בך. ממנו תתן חיות למשכן התחתון בהקמתך. כי ההסתכלות הוא במדריגה תחתונה של חכמה. והוא עושה כלים· כמ"ש באיסתכלותא ברא קב"ה עלמא.· ואיתא בשר מים עליונים תלויים. ומים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא. והכל צ"ל באדם. ושני מים אלו באדם הם כך. מים עליונים הם תורה ומצות שהאדם עושה הן תלוים ומים תחתונים הם בעבירות בוכים ומעלים אותם בתשובה. ונקרא שבת ש' בת' שהעלה את הבת דהייט ג' קווים וזה צירוף בראשית בת-ראשי. והעולם נברא בתשרי ע"כ נכתב הצירוף כמ"ש בא"ז וזו עשיתי תשובה ונתפשרתי פי' שעשה פשרה בין מים תחתונים לעליונים ע"כ אמר אדה"ר מזמור שיר ליום השבת (עי' לעיל ד"ה איתא):

יש ב' מיני חסדים א' כשרואה האורח חשקו לגמול עמו חסד. והב' כשעדיין אין לו אורח. כל חפצו ומגמתו שיזדמן לו אורח לגמול חסד עמו וזה נקרא חפץ חסד הוא דהיינו שהוא ברצונו עדיין קודם שנזדמן לו וכשנמשך אח"כ נקרא ורב חסד והבן:

לכן ונעלה אל בית אלהי יעקב לא כאברהם ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית (שקראו הר) הר הוא המשכה מקום גבהות שנמשך מלמטה ממקום השוה. ופעולתו שנתעבה שטח הקרקע וגם העומד עליו ניתוספת ראייתו שטח גדול. וגם רואה למרחוק. שדה הוא מקום מוכן לחרוש ולזרוע ונמשך ממנו פירות. בית הוא מקום שמתקנים בו הפירות. וכן בעת בריאת העולמות היה מוכרח להיות ע"י ג' אבות תחלה נתעורר אהבה מלמטה למעלה ע"ד ישראל עלה במחשבה תחלה. ואח"כ הוצרך להיות צמצום שיוכלו העולמות לסבול. ואח"כ היה המשכה לתוך העלמות כנגד מדת יעקב. ואהבה ראשונה נקרא הר להיותה ממטה למעלה ושדה הוא מדת יצחק להיותה גבורה מבחי' היתה השבירה בכדי להעלות כמו שדה שזורעין בתוכו תחלה שתוליא וכו' ע"ד לא גלו ישראל אלא בשביל להוסיף גרים אח"כ ע"י שם מ"ה מדת יעקב נתתקן כמו שניתתקן הכל בתוך

אלא

הבית. וכן בעת שירצה לבקר הוא ג"כ בבחי' כל הנ"ל. כי תחלה נמשך אהבה וחשק מהמחשבה. ואחר כך מצמצם מה לדבר ומה שלא לדבר. ואח"כ מתחבר אל הה' מוצאת הפה מדת יעקב. והאותיות נקראים בתים ע"ד והבית בהבנותו ומדת יעקב אינו (בנ"א: הוא) מקבלת גרים שהם מהשבירה. ובה לא היה שבירה ולא מיתה. הגם שכתוב בספרים שגם בו היתה שבירה לאו מסטרא דיליה כי מדתו שם מה המתקן הכל על כן יאמרו הגוים נלכה אל הר ה' דהיינו אהבה ראשונה ומאהבה ראשונה אל בית אלהי יעקב:

ונתת מהודך עליו ולא כל הודך זקנים שבדור אמרו פני משה כפני חמה כו' משה זכה לבינה והוא בעלמא דדכורא בעלה דמטרוניתא. לכן מלאה לבו לומר למה הרעותה לפי שמדריגתו היה למעלה מהדיבור זהוא מדריגת שמש שיש לו אור וע"כ כל הניסים שנעשו ע"י לא הוצרך לעובדא כלל. ולכן בעובדא דעמלק צוה ליהושע שגם בבקיעת הירדן הוא הוצרך לעובדא להביא תחלה רגלי הכהנים נושאי הארון. ובתוכו ב' לוחות הכתובים ע"י משה וזו כמו הלבנה שמקבלת משמש בהירות לכן היה צריך לקבל מהוד שהמלכות נבנית מהוד בשביל הודאות שאומרים עליו שהוא חכם ונבון הוא ראוי למלוכה. ע"ד הפסוק ונתנו עליו הוד מלכות. וגילוי הוא בא מחמת בריאות שבריא יותר הוא מגלה וזה בא ממדת יעקב וזה בא ממדות גבורה. וזו ונתת מהודך עליו שהוא ממדת יעקב ודו"ק:

היתר נדרים פורחים באויר ואין להם על מה שיסמוכו רא"א יש להם על מה שיסמכו שנאמר כי יפליא ב' פעמים א' לאיסור וא' להיתר. קב"ה סתים וגליא ואורייתא וקב"ה כולא חד. וגם הוא סתום וגליא. הנסתרות וכו' והנגלות לנו פי' בזהר והנגלות קול ודיבור נגלות לכל. וקשה למה לא נאמר בהנסתרות ו"ה. כמו בוהנגלות וה'. אך באמת מחשבה שהיא ה' עילאה מושגת היא לאדם עצמו. ולאחרים אינו מושגת. אבל קדמות השכל אינו מושג לאדם ע"כ לא כתיב גבי הנסתרות רק ה' שהוא לה' אלהינו. ובאמת נקודת פתח שתחת ה' של הנסתרות הוא נקודת החכמה. כי קמץ מורה לשון סתומה. ע"ד וקמץ הכהן קמץ הוא מדריגה ידוע הכהן הוא הכהן הגדול מאחיו. והוא חילוף הבכור שהיתה עבודה בבכורות ע"ד קדש לי כל בכור. שמרמז על חכמה ראשית חכמה. ראשית כל בכורי וחכמה אינו מגולה רק מהנקודה ולמטה. מפתחא דכליל שית הוא פתח. כי הוא ו' נדר הוא בלב כי בלא כוונה אין הנדר חל כי האדם בשבועה ונדר הוא נ' דר כי נ' מתפשט בדיוקן הם אותיות. ובמ"א היא הצירוף נדר כי שבולת הוא זקן שבלת. הזקן זה שקנה חכמה. וע"כ החכמה מתיר הנדר משום דאיהא יקימנה ואיהו יפירנה וזו היתר נדרים פורחין באויר וכולי והיינו שאין להם התגלות בתורה. ורא"א יש להם התגלות בתורה ואמר כי יפליא ב"פ. ע"ת ואאלפך חכמה פלא הראשון הוא נקודת קמץ והוא לאסור. פלא הב'. הוא נקודת פתח. והוא נקרא היתר ומזה ראיה שחכם מתיר הנדר:

בש"א אומרים שברא מאור האש ובה"א אומרים מאורי האש דכמה נהורין וכו' כל דבר יכול לידע מאיזה שורש הוא שהוא מרגיש אותה. עד"מ האור מרגיש אותו ע"י חוש הראות. והראיה אותיות יראה ראשית חכמה יראת ה' חכמים נקראים עיני העדה חכמה נקרא חומר הראשון לובש צורה ומפשיט דהיינו שבע יפול צדיק וקם כשיפול לצדיק א' מז' מחשבות מקדמת השכל הוא מדבק א"ע. ויפשט אותה מחשבה ד' צדיק יבחן (כי ביד ישראל יש כח להביא הכל לחכמה אשר הוא שורש ישראל) אשה מזרעת תחלה יולדת זכר וטעם בזוהר שהזכרות לבסוף גובר וישראל נק' בנים ע"ד קודש ישראל ראשית. קדש לי כל בכור ישראל יש להם עליה במחשבה. ואוה"ע נקראים בנות ירושלים והבנות יזונו שאין להם עיקר ירושה רק מזון. וזה אור זרוע לצדיק שהוא אינו יכול לעשות פעולה הבורא כ"א ע"י חכמה ואין לך דבר שאין בו חכמה בחכמה איתבררו ד' בחכמה יסד ארץ פי' הקדוש

ברוך הוא בחכמה . ועל ידי כן שורה באראליות . והחכמה עלמה אין בה גוון רק כשהוא מלובשת בכלים אז נראה גוונין על הכלים . ע"כ דעת ב"ש דחדא נהורא . וב"ה סברי כיון שהוא בכלי ובו יש כמה גוונין :

בשעלה משה למרום שמע שמלאכים מקלסין בשכמל"ו והורידו לישראל

ארז"ל משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה וכו' התחילו להביא לה בחשאי . הנה יש ב' מיני מים עליונים ותחתונים . וע"ז אמר ר"ע אל תאמרו מים מים . ומים תחתונים בוכים והנה יש ב' מיני חבורים עובדות ומחשבות . א' מה שנוגע לעבודת הבורא וקיום מצותיו ולימוד תורתנו . והב' דברים בעלמא ארז"ל על חנוך תופר מנעלים הוי ועל כל תפירה ותפירה היה מיחד קוב"ה ושכינתיה וכתיב חכמות בחוץ תרונה חכמות ב'. חכמה עילאה ותתאה . ואיתא בזוהר וע"ד אח"ד בחלופי אתוון פי' ע"ד מ"ש התוספות על אני והו כמו אני והוא כי הו' במקום א' כי ואו בגימטריא י"ג כמו אח"ד וכו' וז"ש (בספר יצירה) אם רץ לבך מדביקות, הבורא שוב לאחד פי' לאחד הנ"ל לאלופו של עולם . והנה ח' הוא ו' וז' ותג המחברם וזה נרמז בוע"ד ו' במקום א' כנ"ל ע' הוא ג"כ ו' וכ' כפופה המקבל במקום ז' הנ"ל . והכל בגימטריא שבעים פי' נגד ז' ימי הבנין כל א' כלול מי' הנרמזים בח' כנודע . ונודע כי איהו ממלא כל עלמין וזה נקרא כח הפועל בנפעל. וכל מה שיורד כח הפועל יותר למטה בעולמות שתחתונים הוא יותר מצומצם ואעפ"כ מה שיש בים יש ביבשה אלא שהוא בהעלם שהוא כח הפועל הנ"ל הוא בחוש נראה שגם במדריגה היותר שפלה יש ב' המדריגות כדאיתא עדיין לא אכלית בשרא דתורא נמצא שיש בו אחר אכילה תוספת השכל . וכשבן חכם ישמח אב גורם שמחה לאביו שבשמים . וזה השמחה בא מחמת התענוג והנה קודם שאכל הבשר נמצא היה השכל בבשר . רק שהיה בהעלם גדול ואח"כ בתחלה היה בדומם והצומח . והיה שם גם השכל האנושי והשמחה והתענוג בהעלם ואח"כ נתגלה מדומם לצומח . ואח"כ לחי וכו'. והנה אם היה כל זה באנשים מחולפים עד"מ ראובן ושמעון כו' היה לכ"א (שם) בפ"ע כגון בתחלה בצירוף דומם ואח"כ צומח אע"פ שהכל מציאת א' מ"מ כל מה שנתקרב יותר אל השורש שלו יש לו צירוף אחר : חסר והנה (חכמה עילאה) נקרא ריש דרגין. וחכמה תתאה היה כחותם המתהפך. נעשה שיר. וזהו חכמת המשורר שהולך לשלימותו ועד"ז היו הלוים משוררים. כי הכהנים עובדים במחשבתם. והלוים מגביהן הדבר המקורב עד עולם המחשבה ע"י קולם . הנקרא ג"כ שירים . והנה כח הפועל שבמדריגות תחתונות נקרא רגלי כמש"ה והארץ הדום רגלי וז"ש תופר מנעלים היה ר"ל שהיה (תופר ומחבר ומעלה) הפועל מדברים תחתונים לשורשו . ואמר ליקבה"ו . כי כח הפועל שבתחתונים נקרא מלכות . כי מתיבת אין מלך בלא עם גרמה להיות שעולמות . והנה משה עלה למרום פי' שהעלה כ"כ עד למרום פי' בינה. כי משה זכה לבינה. לכן אמרו המלאכים בשכמל"ו כי מה שבתחתונים נקרא מלכות כנ"ל. והורידו לישראל שגם הם יהיו מעלים דברים תחתונים כמותו . ומ"ש בחשאי פי' שכל אלהית כי כשכוונתי כך לש"ש וזה נקרא חכמה תתאה שצריך להעלותה ולהכניס בהם אלקית. וכן נקרא מים תחתונים דבוכים . אבל מעשה התורה והמצות שהם בעצם אלקית כ"י וזה נקרא חכמה עילאה כך כ"ל ששמעתי פעם א' :

איתא במדרש כשאמר דוד אחת שאלתי וגו' ושאל הרבה (שבתי בבית ה' לחזות בנועם ה'. ולבקר בהיכלו) שלמד מהקב"ה הרבה שאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה . והשיב הרבה (ללכת בכל דרכיו . ולאהבה אותו . וכו') כתיב ויהי נועם ה' אלהינו עלינו צריך להבין מהו נועם ד' נועם לשון מתיקות הוא . והנה כתיב בן חכם ישמח אב וכשהבן חכם הביאה חכמתו שמחה לאביו . ושמחת האב הוא מחמת תענוג שיש לו מחכמת בנו . נמצא שחכמת הבן מביא את אביו לידי תענוג . ולכן הוא נקרא נועם פי' מתיקות . פי' שמתיקות מביא לידי תענוג . וזהו ויהי נועם ה' וכו' מתיקות שמביא לידי תענוג לו ית"ש כי יהיה עלינו פי' על ידינו יהיה התענוג לו ית' כ"י . והנה

החכמה

החכמה אין לה התגלות אלא בדבור של אדם שמדבר דברי חכמה יכולים להשיג חכמתו ע"י דבורו . אבל מחשבתו אין יכולים להשיגו א"כ לפ"ז גם בדבור יש נועם הנ"ל . שמביא לידי תענוג כיון שהתגלות החכמה . הוא בדבור והבן . איתא בס"י דהתיבות נקראים בתים שתי אבנים בונים שתי בתים . והנה עיקר השתדלות האדם צ"ל שיהיה לו יראת הבורא בשלימות . ואז ממילא תנוח עליו האהבה כי דרכו של איש לחזור אחר אשה ולפ"ז א"ש מה שאמר הקב"ה מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה לבד ואז ממילא תבא לאהבה אותו כנ"ל כי מצוה גוררת מצוה וז"ש ג"כ דוד אחת שאלתי מאת ה' א' מן שם הוי"ה ב"ה . ר"ל האות ה' עולם היראה ופיו מה הוא שבתי בבית ה' האות ה' שהיא עולם הדבור והוא עולם היראה . ואז ממילא לחזות בנועם ה' כי גם בעולם הדבור יש נועם ה' כנ"ל . והבן וא"כ חדא שאלה היא ולפ"ז שפיר אמר דוד ממך למדתי שגם ג"כ ממילא אתי והבן:

בנידון מה שיש נוסחאות שונות בענין התפלה . ונסתפק השואל האיך לנהוג בנפשו . ודברים כאלו א"א לבאר בכתב . אמנם זאת כבר נודע שארז"ל י"ג השתחויות היה במקדש נגד י"ג שערים . ונרמז ג"כ ביחזקאל לעתיד אי"ה שער ראובן וגומר כי אז יהיה קדושת ירושלים כקדושת המקדש השער . והנה הי"ב שערים הם שער לכל שבט. וידוע שבהמ"ק שלמטה ומכוון נגד ביהמ"ק שלמעלה ונמצא שיש לבהמ"ק שלמעלה ג"כ שער לכל שבט כמבואר בכתבי קודש האריז"ל וכנגדן היה השתחויות שהן המסכות כנודע לבאי בשערים ס"ק האריז"ל . והיו (והנה) ענין התפלה הוא כדי שיוכל כ"א לעלות בשער שלו כי התפלה הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ויש לכל שער צרופים מיוחדים לכן יש נוסחאות שונות . והנה השער הי"ג הוא למי שאינו מכיר את שבטו . ואינו יודע באיזה שער יבא לחצר המלך לזה מכוון שער הי"ג והוא כנגד תיקון הי"ג שהוא ונקה שהוא מקבל מכל הי"ב תקונים וזו לשון ונקה שהוא מנקה קבלתו מכל י"ב תקונין וד"ל והנה האלקי האריז"ל בהיות נהירין ליה שבילי דרקיע לימוד דעת את העם למי שאינו מכיר את שבטו ותיקן וליקט מכמה נוסחאות כידוע לבקיאים ואם ישאל השואל לאיזה צורך הם י"ג שערים הלא הי"ג הכולל היה די בזה . התשובה בזה כי בזמן שהיו יודעים כל שבט ושבט נוסח השייך לכל שבט ושבט בוודאי היה יותר טוב לכנוס בשער שלו והטעם כמוס עמדי . ונרמז קצת ע"י נעים זמירות ישראל בתפלה לעני כי יעטוף אמנם בזמן הזה שאין יודעים השבטים ואין ידוע הנוסח השייך לכל שבט ושבט יאחוז כל אחד דרכו של נוסחאות האריז"ל השוה לכל נפש . ולכן יהיה לעתיד רק י"ב שערים בירושלים כמפורש ביחזקאל. כי יהיה ידוע כל שבט ושבט . יהי רצון שנזכה לראות ב"ב אכי"ר :

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה הנה בס"ה הקשה כתיב הנה עין ה' אל יראיו לשון יחיד . וכתיב עיני ה' אל צדיקים לשון רבים . ולפי פשוטו י"ל דהנה חכמים נקראים עיני העדה . וכתיב חכמות בחוץ תרונה תרין חכמה עילאה וחכמה תתאה . והנה יש יראה פנימיות ויראה חיצוניות . חיצוניות הוא מחמת גדלו נופל יראה על הרואים אותו . וזה היראה מחמת חיצונית כי אינו מכיר פנימיות רק חיצוניות שרואה גדלו . ויראה זו אינה נקראת בושת כיון שאינו מכיר ערכו ופנימיותיו לכן אינו מתבייש לפניו . שאומר אפשר פנימיותו הוא גדול הערך ממנו . ויראה פנימיות פי' שיכיר פנימיותו וחשיבותו ומכיר ג"כ שהוא כאין לנגדו מחמת חשיבות . עד"מ בחכמת מעלות ומדות ובשכליות . לכן מתבייש לפניו כמ"ש אצל מרע"ה ויראו מגשת אליו פי' שהיו מכירין אותו מקודם . ועכשיו ראו האורה שעליו . והכירו יתרונו עליהם במעלה וחשיבות . לכן נתביישו מלפניו מגשת אליו . וזה נקרא יראה בושת . וזה לא שייך אלא אם מכיר פנימיותו וחשובותו ויתרונו עליו ולכן נרמז במלת בראשית שתרגום יונתן בחוכמתא ירא בושת והבן . כי שתי יראות הנ"ל הם כנגד חכמה עלאה וחכמה תתאה שהיא מלכות . ושם היראה מחמת גדלות כנ"ל והבן והנה כדי להיות ירא

בושת

בושת צריך להכיר ולהשיג אלהותו ית'. וזה א"א אלא ע"י צמצום שיצמצם א"ע כביכול שיוכל להשיגו כנודע במ"א. וזה הצמצום ג"כ א"א אלא ע"י שיקטין האדם א"ע כי כמים הפנים אל פנים כנודע במ"א. ולכן גבי משה שהיה עניו מאוד מכל אדם היה אצלו יראה מלתא זוטרתא והבן. ועוד כיון שהיה עניו מאוד ובעיניו הכל גדולים וחשובים ממנו והיה מתבייש לפני הכל כ"ש. לפני השי"ת והנה צמצום הנ"ל א"א אלא ע"י אהבה כידוע במ"א ולכן זה היראה בושת פנימות מאהבה ולמעלה בח"ע. והנה ארז"ל עמוד א' מן הארץ לרקיע וצדיק שמו וזו צריך להיות ב' יראות הנ"ל וז"פ עיני ה' אל הצדיקים הנ"ל ב' חכמת ח"ע וח"ת שהם ב' יראות שבצדיק יש ב' יראות הנ"ל אבל בירא כתיב יראיו א' לבד שהיא יראה חיצוניות שגם היא נקרא יראה. או אפשר להיפך שהנה נודע מחכמי המחקר שלמטה על הארץ שם יש חמימות מהשמש שמכה על הארץ וחוזרת האורה למעלה עד שליש החלל אבל למעלה מן השליש שם יש קרירות וכן ביראה התחתונה יש שם ג"כ התגלות יראה עליונה אבל בעליונה אין שם אלא היא בלבד ודו"ק. וזה הדרך מוסכם יותר עפ"י הזוהר וז"ש ארץ כו' ח"ת כולם הם בארץ שהיא מדריגה תחתונה עיני ה' בה פי' שם יש ב' עיני ח"ע וח"ת כנ"ל. מראשית השנה פי' ח"ע ועד אחרית השנה פי' ח"ת כולם הם בארץ ולכן רשי"ת כתיב חסר א' כי חכמה המתגלה בח"ת כמשל הנז' אין בה אלף המורה עליה והבן:

אורה לשון נקבה כי סימן נקבה כל תיבה שצריכה למד בתחלתה הוטל לה ה' בסופה. כי שני בתי ישראל הם בית ראשון ובית שני וכתיב עיר קטנה וכו' והוא יו"ד ובא מלך גדול וסובב הוא הל' הגדול מכל האותיות ונקרא מלך כי הוא מדריגה תחתונה של עולם העליון ומדריגה זו בשם מלכות נקרא לעולם כי היא מתפשטות בעולמות שלמטה ממנה וסיבת ירידתה והתפשטותה בהם הוא לפי שאין מלך בלא עם כנודע. לכן ג"כ הל' מרומז מספר חשבון של שם הויה כו' כי לעולם החשבון היא מדריגה תחתונה כנודע ונקרא אורה בעת צמצום ראשון שהיה הצמצום כ"כ גדול עד שנשאר אויר רקני ופנוי. עד"מ שצמצם התפשטות אורות ב"י עד שנעשה קו ונמשך בהדריגה שיוכלו העולמות לסבול. והוא הצמצום גדול לערך א"ס שגם להתפשטותו והשפעתו לא היה סוף לפי שהיה בלי צמצום לפי שהיה סיבת הצמצום כדי שיקבלו תענוג ושעשוע כי ממעשי התחתונה וגם בהם בהשפעה להם כי יותר ממה שהעגל וכו'. כי בשביל אורייתא ברא קב"ה עלמא לכן נקרא נוקבא המקבלת. עד"מ אבל באמת השי"ת הוא המשפיע האמתי ולזה נבראו העולמות לקבל טובו והשפעתו כי טבע הטוב להיטב. וכתיב ובו תדבק וארז"ל הדבק במדותיו ולהיות ג"כ במדריגת צדיק משפיע בכל העולמות. כמ"ש רז"ל כל העולם ניזון בשביל וכו' ולא להיות בחי' נוק' פי' שלא יהיה תאוה לשום דבר שאזי הוא בחינת (נוקבא) לגבי אותו דבר. והיינו ע"י אותיות התורה שהם וקב"ה כולא חד כמו האדם באותה הדבור והחיות שבאדם שמהחיות יצא הדבור והם אחדות גמור כי א"א להפריש ולחלק בין אותיות הדבור להחיות המדברים וכן באותיות התורה שדברם הקב"ה שמדברים ממדתו יתברך אהבה או יראה וכו' כנודע במ"א:

הנה נודע ענין מטי ולא מטי שבכל השפע מעולם לעולם שלמטה. צ"ל נול"מ: שאם לא יהיה רק מטי לבד לא יוכל המקבל לסבול בהירות העולם העליון ממנו. לכך צ"ל גם בחי' לא מטי כדי שיוכל לסבול והנה בעת שהוא בחי' צמצום ולא מטי. הנה הנשאר מבהירות אחר הצמצום והסתלקות כב"י. י"ל שהיא עשירית מבהירות שהיה מתחלה. אעפ"י שאין שייך שם חלקים מ"מ עד"מ נאמר שאם היה בגשמיות היה הערך כן. והענין נודע מ"ש שתכלית בריאות העולמות היה בשביל זה שאין מלך בלא עם ומחשבה זו גרמה לצמצום הראשון. וענין הנה כתיב וירד ה' על הר סיני מה צורך להורדה הלא מכה"כ אך הענין למשל האב שרוצה להשתעשע עם בנו וצריך לדבר עמו. והנה שכל האב במקומו עומד כמו שהיה בתחלה גדול קודם שדיבר עם בנו ולא נשתנו ולא הורד ממעלתו שכל הרחב

בעבור דבורו עם בנו. רק שבעת שמדבר עם בנו שכלו רחב הוא בהעלם ואינו נראה רק קטנות השכל שיש בדברים שבינו לבין הקטן. וזה נקרא למצום והורדה לאב שאין דרכו ללמצם שכלו ולהשפילו בדברים פחותים הערך כאלו. ולכן כשרצה קב"ה לדבר עם ישראל זה נקרא הורדה אצלו ית' כב"י וכן כשעלה במחשבה קדומה זו אין מלך בלא עם מחשבה זו גופא נקרא הורדה וצמצום לחשוב בעולמות תחתונים והנה מחשבה זו אין מלך היא מדריגה תחתונה מעשרה שכליים ונבדלים לפי שאינו בלא עם ומקבלת מלכותו מעמו. ולכן כשעלה מחשבה זו לפניו ית' זו בעצמה הוא הצמצום ממדריגות העליונים למדה זו שנשלמת מתחתונים. והיא מדריגה עשירית. וז"ש שנאמר בתי' עשירות בכל השפועה מעולם לעולם הכל ע"י צמצום תענוג ישתלקות כנודע במ"א כנ"ל. וסיבות הצמצום השתלקות הכל בשביל שיקיים המחשבה רהשוגה שיהיה על מי למלוך כנ"ל ולכן בכל השפעה שיש בתי' ל"מ לא נאמר רק בתי' עשירות ואף על פי שאמר בסי' המליך אות פ' בממשלה ופ היא עשירות לק"מ שבא"ב יש מספר המרובע יחידית עשירות מאות · וגם הפ' מספר יהודית לערך מספר שלמעלה ממנו והבן:

במדרש חזית כיצד היה יוצא הדיבור מפי הקב"ה רשב"י אמר מלמד שהיה הדיבור יוצא מימינו של הקב"ה לשמאלו של ישראל כו' יעו"ש. הנה אמרו רז"ל כל הדברות בדיבור אחד נאמרו וחזר לפרשן בפרטות. וקשה למה אמרו בתחלה בכללות כיון שאח"כ הולרך לפרשן. דאיתא בזוהר דנבראת העולם בב' לשון ברכה ולא בא' שהיא ארור. כתיב השכת ושמע ישראל היום ר"ת צירוף הויה של אב דהיינו ראש חודש אב. אליו בישרות ואליו הראשון מהופך (ה') קודם ו' כי אליו דין ואליו רחמים. ולכן ארז"ל לא היה י"ט לישראל כמו ט"ו באב. ונקרא א"ב אליו א' ואליו ב'. ארור. ברכה. והנה מזלו אריה שהוא ימין כנ"ל. הנה יולם לא נברא רק בשביל שעשוע הקב"ה כב"י במעשי המצות שאמר ונעשה רצונו פי' שעיקר התענוג מה שאדם מתלהב לעשות נחת רוח לפניו ית'. והוא למלאות רצונו וכן עיקר העבדות עצמו כי לפעמים אדם לומר מפני טבעו שיש לו חשק ללמוד. וג"כ אדם עוסק בסחורה שיש לו חשק מה שהפרש בניהם כ"א מעשי המצות הוא התלהבות כמ"ש אשה ריח ניחוח לה' וארז"ל שאמרתי ונעשה רצוני. אך ההתלהבות לא היה לו כלי במה להתלבש. וצריך להתלבש בעובדותינו והנה האדם שעושה הכל רק למלאות רצונו ית' ולעשות נ"ר לפניו ית' והוא מכנים במעשיו ושורה בו אלקית כבי'. כי הנה נודע מה שעלה ברצון הקדמון לברוא העולמות הכל היה בשביל התענוג שיקבל כב"י ממעשי בני אדם בהתלהבות לעשות רצונו כנ"ל. ומחשבה זו הוא עיקרא ושרשא דכל עלמא והוא מקור הכל: הטעם כדי שיוכל האדם במעשיו ומחשבותיו להעלות העולמות כיון ששרשם והתהוותם וחיותם הוא מחשבת זו התענוג שמקבל השי"ת כב"י ממעשי התחתונים משא"כ שאם לא היה כן לא היה אחיזה בהם. ולא כח להעלותם. ונודע מחכמי המחקר שכל דבר יכול להעלות לשרשה כמו מעין הנובע מהר יכול להגביה המים עד נגד גובה ההר שיצא ממנו. ולכן גם האדם העושה מצוה בהתלהבות שעיקרה ושרשה הוא רצון הקדמון שרצה כך שיהיה תענוג כבי' מהתלהבות בני אדם לעשות רצונו לכן אם האדם עובד כך. יש למעשיו ומחשבתו עליה עד שרשם שהוא רצון הקדמון פי' שרצה להבין מ"ש בעץ חיים כי בארץ אין ימין ואין שמאל והנוק' הוא לפי הנ"ל כח הפועל בנפעל פי' מה שיש התלהבות ורצון ב"א הוא נמשך בוודאי מעולם כי לכל דבר צריך להיות שורש למעלה וכח הזה הוא נמשך בנפעל שהוא רצון האדם לעשות רצון השי"ת לאפוקי אם יש באדם רצון לסיבות אחרים כגון לעשות חסד נמשך מעולם החסד וכן בכולם הוא מקבל רצון העליון ע"ד של העולם כגוף להבורא שמקבלים ממנו והנה דבר כזה פי' שיש לו עליה עד הרצון הקדמון יש לו סגולה נפלאה והוא שיוכל להיות בו השתנות. ד"מ בהשגלות יש חילוק בין ים ובין יבשה משא"כ בשרשן ברצון העליון הקדוש שם הכל אחדות פשוט כמבואר

כמבואר במ"א וז"ש הרם את מטך פי' מטה לשון הטיה וד"ל הרם והגביה למעלה לעולם העליון הטייה יש בהתגלות שהטה מים לצד א' ויבשה לצד אחד חלוקים זה מזה אבל למעלה הכל א' והטעם שם יבשה ואח"כ נמשך משם לעוה"ז יבשה במקום מים. וזהו ונטה את ידך פי' שחלופיהן בגולם כנודע וז"ש רחב"ד מי שאמר לשמן וידליק כו' פי' שיהיה לו התקשרות תמיד בעולם המחשבה הנקרא מי ויכול להגביה החומץ לשם וידליק ג"כ . והנה כי לזה ארז"ל כי אורייתא וקוב"ה הוא חד והוא ית' א"ס אין שייך בו חלקים כך אין התורה חלקים וכל חלק מצוה כליל מתרי"ג. הטעם כי הנה כח פעול בנפעל והם הכל ביחד אחדות פשוט. רק הגופים מחולקים פי' שהנפעלים רבים ונפרדים. אך כח הפעיל שבהם הוא אחדות ואין בו חילוק והנה כשאדם עושה מצוה בהתלהבות וחשק רצון שלו לקיים רצון השי"ת יש לשם עלייה עד רצון הקדמון ושם כל התרי"ג וכל אותיות התורה אחד אחדות פשוט כדאיתא בש"ס שלמעלה מחכמה א"א לצייר אפי' כקוצו של יו"ד כמבואר במ"א ולכן רצון הקב"ה :

חסד : והנה כל מקום שיש המשכה מעולם לעולם צ"ל שם בחי' אהבה ובחינת גבורה כנודע. שלשפע עצמה הנשפע הוא בחי' גבורה לירד מעולם העליון לעולם התחתון אך בחי' אהבה שבו שאוהב להשפיע למטה גוברת על בחי' הגבורה ונקרא הכל על שם אהבה ימין כמ"ש הכהנים הלוים אך זה המשכה עצמה יש שם בחי' גבורה כנ"ל לירד למדריגה תחתונה . אבל המדריגה שממנה נמשך למטה אין שם רק בחי' אהבה וימין לבד . ואין שם בחי' גבורת שמאל כלל . ופי' הענין כי כל השפעה היא מחמת אהבה וחסד כמ"ש האריז"ל אבל בהמשכה שנמשך מרצון הקדמון והוא חובה . שם יש בחי' גבורת ושמאל . שלירד מעולם העליון לעולם התחתון היא בחי' דין וגבורה להשפעה והמשכה עצמה לכן יש שם בחי' ימין שגובר על שמאל ומדיין הכל אחדות פשוט אך בכ"ק ז' ימי הבנין שיש שם התגלות לימין בפ"ע ולשמאל בפ"ע ודו"ק ועיין בעץ חיים והנה ארז"ל בי' מאמרות נברא העולם בראשית נמי מאמר הוא והנה בבראשית כתיב את השמים ואת הארץ . את לרבות תולדותיה . והנה אמרז"ל כי מעשה בראשית נרמז במאמר ראשון ואח"כ יאמר כ"א בפרוטרוט . והענין כי נודע כי קודם שנתהוו העולמות תחלה עלה ברצון הקדום לברוא כל העולמות . והנה זה לא נקרא אפי' בשם אמירה שהיא בלב וזו מדריגה עליונה מאוד. בו ר"ל ברצון הקדמון היו כלולים כל העולמות וכל המדריגות דרך כללות. ואח"כ נמשכו דרך פרטות והנה בראשית ג"כ לשון אמירה כמו ארשת שפתי. אך הוא בלשון תרגום והענין כי על רצון הקדמון שממנו נמשך הכל ולכן כתיב תרגום שמדריגה עליונה כזו אין בה התגלות אלא בחי' תרגום שבה והיא חכמה שהיא בחי' אחוריים למלכות מעולם עליון שלמעלה ממנו כי כן הוא בכל המדריגות לכן כתיב בתרגום בחוכמתא ודו"ק : והנה הצדיק נקרא חי לפי שארז"ל עמוד א' מן הרקיע עד הארץ וצדיק שמו . שכל השפעות מעולם העליון לתחתון הכל נשפע ע"י הצדיק והנה כל השפעה יש בה בחי' גבורה כנ"ל ולכן נרמז בצדיק מדריגה שממנה נשפע . והוא היו"ד לפי שהחכמה מאין תמצא והקטן שבכל אותיות הוא היו"ד שהוא רק נקודה קטנה וא"א בפחות מזה . והמשכה עצמה הוא נקרא בשם וא"ו ויש בה ג"כ בחי' גבורות הנקרא בשם זיין כנודע שהוא מורה על גבורות ולכן נקרא ח"י פי' ממטה למעלה כי הח' היא ו' וו' ותג על ראשיהם המחברים שהכל אחדות פשוט כנ"ל ויו"ד הוא המשפיע כנ"ל פי' מקום שהשפע יורד ממנו והכל נרמז בצדיק שנקרא חי ודו"ק וזה פי' חסד :

תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו . ישראל אשר בך אתפאר ור"ל שהקב"ה מתפאר בישראל . וזו נקרא תפילין . כי מי גוי גדול בחד ביתא . הנה יש להקשות שנוי לשון בפסוק שמתחלה אמר אשר לו אלהים קרובים אליו ואח"כ הזכיר שם המיוחד כה' אלהינו אך הענין אלהים הוא שם משותף אפי' דיין נקרא אלהים . וכן כל שרי מעלה נקראים

נקראים כן . והנה שכל אנושי מחייב שיותר יכול אדם להתקרב ולבקש בקשות משרי מעלה. שהם קרובים אלינו יותר מהשי"ת שהוא גבוה מאוד כי גבוה מעל גבוה שומר כו'. וזה היה (טעות) דור הפלגה. אבל באמת אינו כן כי השי"ת הוא ממלא כל עלמין וסובב וכו' והוא בתוך עלמין . וא"כ הוא קרוב אלינו יותר מכל השרים שהם רק במקום אחד ותו לא . וז"ש כי מי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו פי' שרי מעלה שקרובים לתחתונים כו' כה' אלהינו שהוא גבוה מאוד מהתחתונים ואעפ"כ הוא קרוב אלינו יותר . ואיתא בת היה לאברהם אבינו ובכל שמה והענין ארז"ל בהבראם . באברהם שכל העולמות נבראו באהבה מדות אברהם . והנה הצדיק נקרא כל . והמקבל ממנו ית' נקרא בכל בי"ת כ"ל. וכל העולמות הם כגוף א' לפי שכולם מקבלים ממנו ית' וז"ש בת היה לאברהם ובכל שמה וד"ל. וכתיב בזאת יבא אהרן אל הקודש פי' זאת היא השכינה ור"ל שמתחלה צריך להתלבש ביראה כי זה השער לה' כמ"ש בס' התקונים . וז"ש בכל קראינו ר"ל אנו קוראים אליו בכל שהיא השכינה אז הוא קרוב אלינו. והנה זה שהשי"ת קרוב אלינו זה מדות ענוה. מפני שה' בחכמה יסד ארץ כולם בחכמה עשית והחכמה היא מדת הקטנה כמ"ש והחכמה מאין תמצא לכן השי"ת ג"כ ממלא כל עלמין. והנה פ' ראובנה קדש לי כל בכור והוא נקרא ראשית וקדש בלא ו' שמורה על המשכה . לכן כנגדה כתיב כי מי גוי גדול ששם ג"כ מרומז חכמה מדת ענוה והקטנה והבן היטב:

פי' על הגסירה הוא גורעין ומוסיפין ודורשין. כמו ולקח מדם הפר גורעין הדם מתיבת מדם ונותן לתיבת הפר שהם הגבורות ודורשין. כמו ולקח דם מהפר . גורעין כשהם דו פרצופין אז אינו רק נקודה א' נקודת המלכו"ת אזי גורעין זו הנקודה הדם. ונותנין לתיבת הפר שהם הגבורות . ודורשין ע"ד ציון דורש אין לה מכלל דבעי דרישה אפשר לפרש גל פנימיות ומ"ז שבתפלה המתכוין להוציא כך פי' ע"ד השיב אחור ימינו מפני אויב ופטור הוא לשון פירוד כמו אל יפטר אדם מחבירו וכו' . לאחריו ובא לו לפניו חייב . לשון חייב אדם לפקוד את אשתו . והיא מיתוק שהיא גסירה גורעין ומוסיפין ודורשין שהיפך לשון פטור מיתק לשון חייב והבן :

דרך כוכב מיעקב איתא אין מזל לישראל. איתא (בזוהר וירא) הכל תלוי במזל אפי' ס"ת שבהיכל . אך הענין שבמדריגות אין שהיא חכמה . הוא מזל לישראל לשון יזל . והוא טעמים שהם כתרי אתוון . והוא יו"ד וכשהוא על אתוון נקרא רביעי בטעמים. וזהו ומספר את רובע ישראל מספר הוא לשון ספיר את הוא אותיות מא' עד ת' ומהו (בכ"י איתא וזהו) המספרם ומהירם רובע שהיא טעמים רביעי והכל נעשה ע"י ישראל שהם הבריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה. שהוא מקוצו של יוד העליון עד קוצו התחתון שביו"ד מרומז כל העולמות כנודע : עוד שמעתי שנקודה הנ"ל הוא הממוצע בין כל הדברים בטעמים הוא רביע ובנקודת ג"כ על אתוון והוא חולם. והוא מדריגת ישראל ג"כ והורה נקודה חולם . ובאתוון עצמן היא יו"ד. וכשהוא בין אתוון הוא מלופם ותחת אתוון היא חירק וכשהוא נקודה בהיכלא היא מלאופים דהיינו יוד בתוך ו' והבן וזהו דרך כוכב מיעקב כוכב לשון מזל פי' כשהוא דורך למשוך הכל הוא מיעקב פי' מחמת ישראל וזה שזכר יעקב ולא ישראל הוא בשביל שיש ביו"ד קוצין שלשה שהם רת"ם. העליון . נקרא ישראל לי ראש . האמצע נקרא ישורון לשון שורה שהוא לשון המשכה . והתחתון נקרא יעקב עקב י'. והנה כל דבר שנמשך נ"ל בסוד מו"מ שאם היה מטי לא היה יכול המקבל לקבל . לכן צריך להיות לא מטי כנשר וכו' נוגע ואינו נוגע. וכ"ל בהסתלקות במדריגה עליונה. רק מעט מזער כפי כח המקבל ע"כ כאן אצל דרך שהוא לשון המשכה זכר מיעקב לשון עקב רק כפי כח המקבלים והבן . וגם שבט לשון מושל הוא הצדיק משל ביראת אלהים וזה יהיה מישראל פי' מחמת המחברים ב' דברים שערין קשין עם שערין רכיכן . ועי"כ נמשך מזה לזה בהדרגה שנודע שאלו' הדרגה בכל המדריגות אז לא יכול המקבל לקבל וזו מ"ש כאן לעיל כשיזדככו העולמות ויוכלו לקבל רוב שפע ואז לא יהיה נצרך להדרגה ואז

ומאן

ומתן לשון יחן לשון חלוקה ובקיע פאתי מואב דהיינו שיבקע הדריגה המשכה שיוצאות נואב ומצומצמות השפע שלא ישפיע בלתי הדרגה בכדי שיוכלו לקבל אבל כשיזדכך המקבל א"צ להדרגה אז יבקע ויסלק ההדרגה וימשוך בלתי הדרגה והבן :

לעולם ישנה אדם לתלמידיו דרך קצרה גם מעשה דר"י המפלל במורבה שא"ל אליהו היה לך להתפלל תפלה קצרה דהיינו כשהרב רוצה להבינו לתלמידו שכלו הרחב אין התלמוד יכול לקבלו אז הרב מצמצם שכלו בדבורים ואותיות. עד"מ כשאדם רוצה להריק מכלי אל כלי ומתיירא שמא ישפוך לחוץ אזי נותן כלי הנק' משפיך ובזה המשקה מצומצמת וע"י מקבל הכלי ההוא ולא ישפוך לחוץ כן הדבר הזה שהשכל הרב מצומצם בדבורים ואותיות אלו שאומר לתלמידו. וע"י יוכל התלמוד לקבל שכל הרב הרחב · והנה עולם כזה נקרא עולם העקודים שהשכל עקוד ומצומצם בו . והנה שערות נקרא כמו כן מותרי מוחין ע"ד הנ"ל כמ"ש במ"א . וזהו נודע בשערים בעלה וזרח משעיר למו שהוא מלבון שערות ואיתא בזוהר אית שערין קשישין ואית שערין רכיכין . דהיינו שערות הראש והזקן והממוצע שביניהן והמחברים הם הפאה שנשכין מכנגד הראש ועד הזקן . והנה הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן . ג"כ נודע עד"ז שמשה עצמו לא היה צריך להם אך התורה שבע"פ שהיא הנוקבא שבה הדרשה אינו יכולה לקבל בהירות התורה שבכתב כ"א ע"י י"ג מדות דהיינו קל וחומר . וג"ש וכו' . ועוד שמעתי דהיינו שאומר לתלמידו שכלו הרחב באותיות נמוכים ושפלים ומשפיל שכלו מעט מעט באותיות ההם ואחר כך כל מה שמרחיב אותיות ההם משפיל שכלו יותר נמוך שיוכל התלמוד יותר לתפוס שכל הרב באותיות ההם . ואחר כך כשנתפס שכל הרב מתגדל הבן אז התלמוד בשכל ההוא ויוכל אחר כך להבין שכל הרב בלי ממוצע כ"כ והבן היטב והנה בודאי לא יתן הרב שכלו הרחב כל אחד למי שמוכן לזה דהיינו לתלמודו וכדומה והוא נוק' לזה . ומצורע נקרא סגירא נהורא עילאה . דהיינו דהחכמה פי' שכל העליון מוסגר ממנו והוא צריך לו . וע"כ מרים כשהיתה מצורעת כשלג והיתה צריכה להמשכת החכמה התחיל משה בתפלתו אל שהוא מדה ראשונה מי"ג מדות שב' הויות הראשונות אין נכללין בין הי"ג מדות כנודע . ובהירות הויה גדול ואין עולם התחתון יכול לסבול כ"א ע"י אמצעות וע"כ המדה הראשונה הוא הוא א"ל . ופ"א שמעתי שב' הויות הנ"ל הם הויה עליונה. והב' הוא הויה שכח הפועל בנפעל. דהיינו מה שבעולמות התחתונים ודו"ק. וע"כ המדה הראשונה הוא א"ל שהוא אלוף דהיינו קלא. שהעולם העליון הוא מופלא מהתחתון. ואח"כ נמשך ממנו לרצון עולם התחתון. והמשכת ך' אל אות כ' ונעשה ך' והיא תמונת ך' להיפך לפי שיש ג' מדות. ויש ט' מדות כמ"ש בפ' בשלח. והיינו שבעולמות עליונים יש הרבה בהירות ע"כ הם י"ג . ובעולמות תחתונים מהם שאין בהם כ"כ בהירות ע"כ הם רק ט' מדות. כמשל הרב עם התלמוד הנ"ל אם אין בתלמוד כח לקבל שכל הרב הרחב אזי מצמצם הרב יותר. ובתלמוד כזה שכל הרב הרחב אזי מצומצם הרב יותר ובתלמוד כזה שכל הרב יותר מצומצם וד"ל. והנה משה בתפלתו נעשה המשכה. השיבה במידתו ק"ו. כמשרז"ל ואביה כו' ק"ו לשכינה וכו' שהיא מדה ראשונה מי"ג מדות שנקרא (אל) וזהו קל וחומר שעולם העליון נקרא קל. וחומר נקרא עולם התחתון. ע"ד חומר וצורה שהנוקבא נקרא חומר. והזכר נקרא צורה. וכן כאן עולם התחתון המקבל נקרא חומר. ונחזור לענין עולם העקודים. שהשכל עקוד בתוכו. והוא בכלי א' וכו עשר שכליים. הוא ע"ד להבו פניו של רבי שע"י מדת אהבה דהיינו כשהאב רואה את בנו אז נתגלה בפני האב אהבה עכ"ל הרב. ואח"כ שמעתי שהק"ו היא נוטלין מעולם העליון ונותנין לעולם התחתון. ואעפ"כ ישאר בעולם העליון הדבר ההוא. ואין נגרע ממנו. הוא מה שמבואר בעץ חיים בשער א' פ"י שכל דבר שבקדושה אעפ"י שהולך האור ממקום למקום לא נגרע האור ממקום הראשון והבן :

מציל עני מחזק ממנו ועני ואביון מגוזלו קשה עני עני צ"ל. והענין כי יש

ב' מיני העניים. הא' כמ"ש רז"ל אין עני אלא מדעת והב' כפשוטו. והא' אינו תואב בוודאי דיגעתי ומצאתי כו' הב' תואב לכן נקרא אביון. ונודע כי אין בכל א' (כ"א דבר רע) כח אלא בסיבת האדם כי כח הוא הקדושה ושם נפל בשבירה. וז"ש הווידוי בדו"ר מעלה האותיות החטא וד"ל. וזהו מחזק ממנו ר"ל שהחוזק והכח הוא מסיבתו. והצלתו הוא ע"י התשובה ונרמז במלת מציל. כי צדיק הוא המחבר העליון בין תרין רעין יו"ד ונו"ן בסוד מטי ולא מטי. ובסוד דרכו של איש וכו'. וז"ש נצם ר"ל המשכה מלמעלה ע"י מגדול הפורח באויר למ"ם סתומה. ובהמשכת ממטה למעלה צריך ג"כ צדיק התחתון. וז"ש מציל ר"ל שהשב צריך ליראה ולהתקשרות הבורא. ועיקר התשובה הוא בלב. סוד עלמא דחירות. סוד הצמ"ד ועי"ז ניצל מחזק ממנו:

אשריכם זורעי על כל מים ר"ל בין הרהורים טובים. או בהפיכות. הם עולין ומעלין לעבודת הבורא ית' כנודע ענינו. והנה הם באים מצד הסתכלות הנרמזת במלת שור או מצד גסות החומר הנרמזת במלת וחמור (בכ"א וזהו משלחי רגל השור והחמור ר"ל שבולחים ההרגל שע"י שור וחמור הנ"ל) או יאמר כי נודע אש ומים הם סוד חימום לדבר מצוה והכל נכלל במים וזו זה לעומת זה כו' מתוקן מים טהורים: חסר:

כי מן המים משיתיהו שהיה למעלה מן שמים. בסוד מים מרומז משה מלגאו:

ויברך את יוסף ויאמר וכו' הוא יברך את הנערים פי' בזוהר ברכתא דבנין אע"פ שהוא שלם מצידו. מצד בנין אין תענוגו שלם עד שיגמר שלימתן. כמשרז"ל יהי רצון שיהיו צאצאי מעיך כמותך משא"כ אם לא יהיה לו בנים א"ל לזה. והבן החכם מבקש הכל בשביל תענוג אביו. ואביו בראותו כי כן נותן לו בשביל בניו וזה והשיב לב אבות על בנים. וזה ענין ברכות שמברכין ישראל לאביהם שבשמים:

אשה ריח ניחוח לה'. ר"ל מי שמתפלל או לומד או עושה מצוה בהתלהבות נקרא אשה והוא ריח ניחוח ואם יתגשם לב האדם לפעמים תקנתו להתקשר בתורה. ובזה זוכה יצרו. וזו פי' זאת תורת העולה: וחלופיהן בגולם שכל החליפות והשתנות נעשה ע"י אות י' שהוא הגולם:

השכינה נקרא ירושלים. יראה שלום שממנה באים כל היראות כי כולם הם ממה שנפלו מהשבירה. ואז אינו שלמה אבל יראת ה' היא יראה שלימה:

עולת תמיד העשויה בהר סיני. כתיב עולת חודש בחדשו מלבד עולת התמיד שבכל חודש יש צירוף אחר. ולפי הצירוף הוא עליות קרבנות בפרטות. מלבד התמיד שהיא ענין כללות. כולם דרך כלל ואיתא בס"י המליך אות ו' בהרהור וצר שור בעולם. ואייר בשנים וכוליא ימין בנפש. ונודע כליות יועצות. ונודע פעולתן בגשמיות לבשל הזרע שיהיה יורה כחץ. וכנגדן ברוחניות ליעץ איך יהיה הענין המחשבה. ועי"ז נמשך המחשבה כהוגן. וכן נקרא ווי העמודים ו' לשון המשכה וזה בחי' נו"ה בחכמה. וכן במדות נו"ה שלמטה. להמשיך המחשבה לידי דיבור. וכן במעשה באדם טיפות זרע בחי' מוח וענין צירוף האותיות הוא דרך פרטות כשבא לידי גלוי במחשבה. אבל כשעדיין בחי' חכמה הם דרך כללות. ולא בבחי' גלוי האותיות לא ניכר הצירוף שם והכל א'. ולכן יש כח ביד החכמים לעבר שנים וחדשים. וב' בחינות הנ"ל הם הכל מלמעלה למטה. וכן הוא בחינת ממטה למעלה ע"י הקרבנות של כללות תמיד ושל ר"ח. והנה בתורה יש ג"כ בפרטות תרי"ג מצות ובדרך כלל י' דברות וכולן נאמרו בדיבור א' שהוא אנכי וזה עולת תמיד העשויה בהר סיני:

ואמרתם זבח פסח הוא דהנה יש ב' תענוגים א' לנצח אויבים וזהו התענוג שהוא בנצח. והב' להציל את בנו מדבר שאינו טוב לו וזה בא מאהבתו את בנו. והנה ביציאת מצרים היה ב' תענוגים בב"י ביחד. דהיינו לנגוף את מצרים וגם להציל את ישראל. והנה יש תענוג ג' גבוה מב' הנ"ל. והוא מ"ש ונגף ה' את מצרים

נגוף ורפוא ודרשו רז"ל נגוף את מצרים ורפואה לישראל . זה באיתכסיא וזה באיתגלייא . והנה כתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים . דהיינו שיש צלם א' שהוא למעלה מן הטבע וצלם ב' שהוא מטבע. ומטבע גימ' אלהים . וזה צלם אלהים שבכתוב . והיא בחי' הגוף שתחת הטבע . ויקרה מקרה הטבע אבל מחשבה שהיא החיות היא קיימת לעד . ע"כ כמה צדיקים שלא שלטה בהם הטבע כגון אב"א ע"ה וכיוצא בהם . כי היו דבוקים במה שלמעלה מהטבע . ונודע שיציאת מצרים היה בזכות אברהם דהיינו מחמת אהבה . הנס שהיה גבורות במצרים זה גבורה שבחסד שמחמת אהבתו . את בנו מכה שונאיו . וזו ועבר ה' לנגוף דהיינו מדת רחמנות ואהבה העובר על מדתו לנגוף את מצרים והכל בבחינת אהבה לבניו . ונודע שעולם התענוג הוא עלמא דאיתכסיא נק' הוא כמ"ש אז תתענג על ה' למעלה מהויה וזמ"ש והיה כי וכו' מה העבודה כו' . ואמרתם (זבח פסח הוא לה') שבעבודה זו אנו ממשיכין תענוג הנקרא הוא להויה והיינו לשון פסח ולשון דילוג . שמדלג עולם התענוג ובא לשם הויה כמו שהיה בעת יציאת מצרים וזו מה שכתב ופסח ה' על הפתח ופי' בזוהר פתחא דגופא משרפאם מכאב המילה והיינו תענוג הנ' הנ"ל ודו"ק :

אך יסיר משה וכו' הנה אמרו אילא חסידה שבחיות פי' כו' כד בנאה בעין למיכל רהטת להרי חושך ומייתית להון מזונא ומתענגת במה שהן אוכלין יותר מכל התענוגים הנה נודע שכל ההשפעה הנשפע עלינו הוא ע"י מדות ג' קוים חד"ר הנה אם באיתגליי׳ נראה ג' קוים מזה נודע שגם בעולם העליון שאין אנו משיגין ג"כ הוא כמדת ג' קוים . הגם לפי מיעוט השגותינו אינו נראה התחלקות ג' קוים הנ"ל הוא מחמת גודל הבהירות שבו . כמשל השמש שאין יכולין להסתכל מחמת גודל בהירות שבה והאור היוצא ממנו יכולין להסתכל בו ולהשיגו ולהנות ממנו לסיבת מיעוט בהירתו . ואלו היה באור בהירות כמו בשמש לא היו יכולים להשיגו וליהנות ממנו . כי אדרבא מחשיך היה את עינים כמו השמש . כמו כן בעולם מחמת גודל הבהירות שבו אינו מושג ונראה שאין בו אור אלא רק מה שיוצא ממנו . כמו הנשמה רואים שהיא מחיה את הגוף אבל לא עצמיותה וז"פ ישית חושך סתרו . ומכ"ש שאין נראה התחלקות ג' קוים . אבל באמת כל מה שיש ביבשה יש בים ונודע שהקוין נקרא הרים לכך אותן שבעולם העליון נקרא הרי חושך וזה אילה שהיא שכינה פי' שהוא עולם הדבור דהיינו אותיות הדבור של הקב"ה שבו נברא העולם דהיינו ויאמר יהי אור . ויהי אור וכדומה . והוא המחיה העוה"ז שעולה היא אל עולם המחשבה לקבל שפע לבאי עולם כמשפט הדבור שמקבל מן המחשבה ולמעלה הימנו ויש לו תענוג במה שהשפעתו . ונודע שישראל הם חיות של כל העולמות כולם . פי' שבשבילם נבראו כולם . ובחשבו ית"ש שיבראו ישראל בהתלהבות זה נבראו כל העולמות לצורך ישראל . והתלהבות זה הוא חיותם ממש של העולמות כולם כשמרז"ל כמו שא"א לעולם בלא רוחות . ומחשבתן הוא עולם המחשבה וכן למעלה ממנו והעוה"ז מקבל אותיות הדבור ע"י דרך האמצעית המדות הנ"ל . לפי שעוה"ז יש בו שטח וגבול ע"כ צריך לקבל ע"י המדות . והנה קדושת שבת במוסף בכתר שאנו מעלין עולם הדבור בעולם המחשבה . ושם הבהירות גדול עד שאין נראה התחלקות המדות ולפיכך לא נשאר היות בעוה"ז . ועוה"ז הוא צורך גבוה כי אין מלך בלא עם . ע"כ תיכף אנו אומרין איה מקום כבודו ואיה מרמז על ג' ראשיות שאין שם התחלקות המדות . תיכף את"ז אנו אומרים ממקומו הוא יפן ברחמים דהיינו להשפיע טובו לכאן לפי שאין מלך בלא עם וזו מה תצעק אלי . אלי דייקא בעתיקא תליא מלתא . וזו ואתם תחרישון לפי שבשעה ההוא היה צריך לעשות השתנות הטבע מים יבשה ואז היו ישראל מתחזקים בתפלה . ומחזיקים בעולם הדבור שהיא חיות העוה"ז לפיכך לא היה יכול לעשות השתנות בעוה"ז . ע"כ א"ל החרישו ונתעלו האותיות הדבור חיות העולם עד לעתיקא ששם אין נראה התחלקות המדות ששם ים ויבשה הכל

שוין

שין כי הוא רלון העליון והבן . ואח"כ כשבא הים לאיתנו אז ישיר משה אז דייקא שנתקשר אלופו של עולם בז' שהיא מדריגה תתתונה ושר משה ולא מקודם . ולכן יהושע אמר שמש בגבעון דום ופרשו רז"ל דום מלומר שירה וממילא תעמוד במקומה לפי שכל חיותה ע"י השירה. וכן בכל הנמצאים כל חיותם מעולם הדבור דהיינו אותיות . ואותיות הפלים לדבק בשורשם וזה החיות שלהם . אבל כשצריך לעשות השתנות אז אותיות הדבור שלהם עולים למעלה . ודום מלומר שירה עד שיעבור השתנות ואז אומרים שירה שאותיות הדבור היא השכינה וזה לסוסתי ברכבי פרעה דמיתך רעיתי והשכינה נקרא זאת שהיא עלמא דאיתגלייא . וזה שאחר שעבר ההשתנות וחזר הים לאיתנו אז ישיר כל השירה הזאת דהיינו מה שהיתה השכינה שרה באותה השעה שהיתה בהשתנות במקומה שר משה ובני ישראל אח"כ כשעבר השתנות והבן :

ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת הנה מלת את מיותרת. הנה נקדים משל א' הלך בדרך ונאבד ממנו הדרך והלך בדרך אחר . והיה סבר שהוא דרך הישר ואח"כ נודע לו שהוא תועה מדרך הישר וביקש אותה ומצאה . הנה בעת מציאתה אותה היה לו תענוג גדול מן הדרך שמצא דרך הישר מאח"כ קודם טעותו . ואעפ"י שהלך בדרך הישר לא היה לו תענוג מן הדרך עצמה . רק אח"כ בהגיעו אל מקום חפצו . והנה אב הרואה את בנו הולך בדרך הישר יש לו תענוג מהדרך עצמו הגם שהבן לא תעה מעולם ואז אין להבן תענוג זו מחמת הבן שהולך לפי תומו . ואינו יודע אם יש דרך עקלתון לתעות בה אבל אם האב רואה אותם וכמה ב"א תעו בה ובנו לא היה כא' מהם אז יש לו תענוג גדול . ואם הלך ג"כ בדרך עקלתון מתחלה ואח"כ מצא הדרך הישר שכבר יש להבן תענוג מהדרך עצמה אזי ניתוסף גם להאב תענוג גדול יותר מבחלוקה הא' והנה בחלוקה הב' תענוג האב והבן אחד הוא בהוא מדרך עצמה . משא"כ בחלוקה הא' שתענוג האב מדרך עצמה משא"כ הבן וזה אמרנו למעלה כי ביה"כ עונות נמתקים בשרשם כי נודע שהם עולמות עד אין מספר ואלו אלף שנים יחיה לא הגיע עדיין למחוז חפצו וכל התענוג הוא במה שהולך בדרך הישר אבל אימתי התענוג הזה להבן אם תחלה עיקום הדרך אבל כשהולך בתומו לדיק מתחלה ועד סוף אזי אין להבן תענוג כ"כ מהדרך אלא הקב"ה שהוא אב יש לו תענוג כב"י מהדרך עצמה שהבנים הולכים בדרך הישר בין מהלדיק שלא עיקום הדרך בין מבעל תשובה אבל אעפ"י שהבע"ת יש לו תענוג יותר כנז"ל . והנה כשהבע"ת עושה תשובה נכונה אזי הגיע לתענוג של הקב"ה מדרך עצמה כנ"ל וזמ"ש שעונות נמתקים בשרשם דהיינו שמגיע בהם אל התענוג א' עם השורש כב"י ונודע מה שדרשו הדרדקי אלוף בינה גומל דלים א"כ לפ"ז הב' והד' הם נוק' שהב' היא מקבלת מאלוף שהוא אלוף לבין לימוד וכשהוא לומד הוא מכוין ע"ד יגעתי מצאתי תאמין נמצא שהבינה הוא מקבלת מן הלימוד והיא נוק' אל הלימוד והד' היא נוק' אל הג' שהד' היא מקבלת מהג' והנה במשל הנ"ל כשהיה הבן תועה מן הדרך השכל לא היה חסר תענוג כי היה מתענג בזו הדרך בחשבו שהוא הדרך הישרה אך לא כ"כ תענוג כמו אב הנ"ל אך בעת ההוא היה חסר לאב תענוג גדול שיודע בתעות בנו. והנמשל מובן שאף ישראל הם נצחי' דלא אינם חסרים תענוג קלת בחשבם שזו דרך הישרה ע"ד כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם . אבל הקב"ה כביכול אינו בתענוג עמהם והבן ונודע כי תענוג הוא הנוק' שלא יכול להיות תענוג בלא דבר שקדמו למשל אם הוא חכם ויש לו תענוג מחכמתו נמצא התענוג מקבל מהחכמה ונחזור לענין כשישראל עושין רלונו של מקום מוסיפין תענוג למעלה משא"כ להיפך ח"ו הגם שהם בעלמם אינם חסרים תענוג כנ"ל וזו נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה והבן הטיב היינו שאין לו תענוג מהם כבי' מה שראוי לאב מהבן כמ"ש בן חכם ישמח אב ונודע שהתענוג של מעלה נקרא בינה וזהו ביוה"כ שישראל עושין תשובה ומחזירים הכל לשרשו ומוסיפין התענוג למעלה וגם הם עצמן מביאין התענוג שלהם שהי' בבחי' דלת עד כעת מביאין

קודם

אותו לפרשו דהיינו שמתענגין תענוג א' עם השורש כביכול שמלא הדרך נכונה וע"כ בד קודש ילבש שנתחבר הב' עם הד' דהיינו ב' התענוגים של האב עם הבן ושניהם שלהם תענוג א' ע"כ יוה"כ אסור בתשמיש המטה לפי שאין כאן ומתענגין במה שלמעלה מהם והבן ונודע כי התענוג העליון הוא נקרא עלמא דאיתכסיא וכן במשל הנ"ל שנעלמה ממנו הדרך והיה באיתכסיא ואח"כ כשמלא הדרך דהיינו שהוא נכנס אללו ורואה אותו שם וז"ש ביום ההוא אקים את סוכת דוד הנופלת ולא פי' מה יקום דהיינו תענוג העליון עם התענוג של הבנים יהיה א' כנ"ל :

להבין הענין מה שכתוב בע"ח שקודם תקון ילאו זו תחת זו לכך נפלו ונשברו והתקון היה מה שילאו דרך קוים . הענין ע"פ פסוק הנ"ל הכל היה מן העפר דהנה אמרו רז"ל בהבראם באברהם שעולמות נבראו בשביל אברהם ומעלתו היה שאמר אנכי עפר ואפר שזו קיום הכל : או פי' הכל היה מן העפר כמו שאנו רואין בעפר שהוא הגשם היותר עב מכל היסודות כמלא שהחיות שהיא אין שבו הוא נעלמם . מאוד כך כל העולמות אפי' היותר יותר רוחני נתהוו ע"י למלום כי בלעדו א"א להתהוות שום עולם כי הכל אחדות פשוט א"ס ב"ה וידוע שסוף מעשה במחשבה תחלה כי הגשם היותר עב שהוא סוף מעשה במחשבה תחלה . כמלא שהיה מקושר שמה סוף עם תחלת המחשבה אף שהם הפכים גדולים היו מקושרים בתכלית האחדות הפשוטה . וזו א"ת בהבראם אלא בה' בראם ה' הזוטא . עוה"ז נברא בה' . כי העולם החומרי היה בתכלית המחשבה . ונק' תורה קדומה . ושם נכלל כל הדבורים והמחשבות הכל עד אין תכלית ושם אין שייכים קדומה (ואיחור) כלל . כי סוף כל מעשה היה בתחלת שם הילכו שנים יחדיו בלתי אם נועדו פי' שלכאורה יפלא איך ישרה רוחניות האלהית בגשם היותר עב . אך זו הוא מכח שנועדו יחדיו במחשבה קדומה המחיה את הכל . לכן יש התקשרות הזה . וזה לא ניכר שוע לפני דל וזה יו"ד בראש ויו"ד בסוף . כי יו"ד מתחלה קוץ וסופו (קוץ) להורות שסוף כל המעשים והיותר גשמי . הוא היה בתחלת המחשבה . ויש לו חבור ואחדות גמור עם ההתחלה והקדמות . ולכן אלף שהוא פלא נכתב יו"ד בראש ויו"ד בסוף והקו באמצע המורה על המסכה . שנמשך מקדמות לסוף כל המדריגות . ובסוף הוא תמונת יו"ד ג"כ כמו בראש המדריגה וזו מים עליונים . ומים תחתונים היותר שפלים כגון אלילים אלהות המחיה אותם ומכלכל אותו ג"כ כמו ארונא דאישתבאי וכו' והחיות שבהם אותיות יל"י וזו השם המעלה נילוצות מהשבירה . ועולה מספר כ' שרומז לכ' כפופה שהיא שבויה ולע"ל אי"ה יתקיים והוצאתי את בלעו מפיו שאלהות יתעלה למעלה וישאר אלם וכ' תתפשט מכפיפתה ותהיה פשוטה רמז עלמא דחירות שורש הכל. כי בכל יש אלהות המחיה הכל ועיקר החיות הוא מפני שיש התחברות עם תחלת המחשבה אחדות פשוט . ואם האדם ירצה לעשות הכנה שישרה עליו אלהות אזי עיקר הכל שידין וישיג שאין בו אלא אלהות המחיה אותו ובלתי זה הוא כאפס ממש ואז יש הכנה שיוכל לשרות עליו . והשריה הוא כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף נוגע ואינו נוגע דהיינו ההכרח בלתי שישיג האדם את זה . כ"א ישיג אזי יהיה בטל ממציאות ממש . ואם יש באדם אפי' כדנוד קלת מגדלות שמחזיק א"ע למאומה : אז אין מקושר ומחובר עם אלהות כיון שאינו כאפס וק"ל והענין כשילאו זה תחת זה . דהיינו שמחזיק א"ע שהוא באיזה מדריגה עם השורש . ובחי' מה הוא הקיום והבן :

מה טובו אהליך יעקב אוהל נקרא דירת ארעי . משכן נקרא דירת קבע . אחר ידיע כח פעול . בנפעל . ר"ל שהם ב' בחינות כח הפועל וכח הנפעל . אע"פ שהוא אחדות פשוט . ע"ד הוא ממלא כל עלמין ר"ל כח הפועל שבנפעל . וסובב כל עלמין . ר"ל הפעול בעלמו . ובדרך כללות נקרא ג"כ חומר ולורה כי הנה כחומר ביד היולר כן ג"כ כאן והוא (נ"ל והא') נקרא ישראל לשון שערות (נ"ל שררות) לי ראש . והב' נקרא יעקב ואחז"ל אין לך עשב שאין לו מזל וכו' . וכן לכל דבר שבהתגלות יש שורש למעלה והנה לכח הפועל ונפעל שבהתגלות יש ע"כ שורש למעלה והיא

ענין

ענין נקודה בהיכלו. ונ"ל ששמעתי שכח הפועל שבהתגלות נקרא יעקב. ושרשו למעלה נקרא ישראל ונ"ע. הנה כל שעשועים וחשקם ושלימתם הוא כשבאים אל שרשם כמו שאנו רואים שחשק ושעשוע התינוק הוא כשבא אל אמו כי גם חשק ושעשוע כח הפעול לבא אל שרשו. וזה תכלית שלימותו. ומכ"ש שאז גם הנפעל היה לו עליה לשרשו אז היה שלימותו יותר גדול וזה לא יפלא שיבא הנפעל יהיה לו עליה לשרשו שהרי גם בגשמיות מצינו כן שהחטה כשזורעין אותה יצמח ממנו כמה חטים וקודם שזרעו: חסר:

ראשון כתם פז איתא ג' כתרים הן. כתר תורה. וכתר כהונה. וכתר מלכות.

ר"ת כתם איתא בש"ה תלת עלמין אית ליה אע"פ שהן ד' אעפ"כ בא"ב יחידות עשירית מאות הנה שיעור (נ"ל שיש עוד) מספרות שהם אלפים רבבות ע"ז רמז בש"י ואם רץ לבך להשיג יותר שוב לאחד פי' דכתיב ואאלפך חכמה ואיתא הלב מבין וזהו אם רץ לבך להשיג. שוב לאחור דהיינו אלף דהיינו אם תשיג יותר. יהיה זה במספר אלפים. ואז שוב לאלף שהוא אחד והוא אלף. ופי' הדברים כב"י עולם האצילות נקרא חכמה בכללות. ועולם הבריאה בינה וכו'. והנה יע"מ הם כנגד עי"ב וזה אם רץ לבך שהיא בינה בריאה להשיג יותר שהוא חכמה והיא אצילות שוב לאלף שהם בחי' אלפים. והנה כשעלה במחשבה לברוא העולמות לא היו יכולים לסבול האור א"ס ב"ה והוכרח להיות צמצום. ולפ"ז שהוא יותר רחוק מהשורש. הבהירות הוא יותר מצומצם בו. וכבי' שהוא קרוב לשורש. הבהירות בו יותר לפי שהוא יכול לסבלו יותר. וכיוצא בזה במספרם יעמ"א (ר"ת יחידות עשירות מאות אלפים) ע"כ מה שבעולם התחתון הוא א' בעולם העליון הוא עשר כי יש בו יותר בהירות. וכן במאות וכו' ונודע שפועל והנפעל הם אחדות פשוט ואינם נפרדים ואלולי כח הפועל בנפעל היה אפס ואפס וא"כ לפ"ז שיו"ד שהיא עשירית הוא הפעל של הא' ביחידות. וכח היה באחד. ונודע שכל מה שיש בעולם יש לו שורש בעולם העליון ממנו כמותו להמשיך לו שפע וחיות והוא כח הפועל שלו. כמ"ש אין לך עשב וכו'

יד

והנה הפ' והת' הם ג"כ כך ואיתא בספר יצירה (פרק ד') המליך אות פ' בממשלה שהיא עלמא דחירות ולפי הנ"ל בא' ג"כ אות (נ"ל אותה) מדריגה. אך למעלה בעשירות היא פ' וכשנמשך ממנו לעולם התחתון בחי' זו נקרא ת' ע"כ תמונתה ו' וז' בן ובת שהם כלולים בה בבחי' ו"ז. הבן תבונה אותיות בן ובת דהיינו עולמות התחתונים שיונקים ממנה רומזים בה' בבחי' זו והנה הצמצום הזו שנעשה מפ' לת' להשפיע למטה זה נעשה בשביל שעשועים למשל אב שאוהב את בנו הקטן והוא מצמצם שכלו הרחב ומדבר עם בנו בשכל קטנות. ע"ד ועשית שנים כרובים וסיבת הצמצום הוא השעשועים והתענוג שמקבל ממנו בדיבורו עם בנו. והנה ארז"ל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאלו לא בא לעולם וכו' פי' הנה שכל הד' אלו מרומזים בתורה. כי היא תמונה (נ"ל תמימה) ושלימה. ואורייתא וקב"ה כולא חד כמו שבו ית' אין חלקים והוא אחדות פשוט א"ס ב"ה כב"י. כך התורה אין בה חלקים אלא כלולה מהכל. אך הב' דברים הנ"ל מכוסים בה בהעלם גדול. ולא ניתנו לדיבור כנ"ל. כנודע שכל מצוה כלולה מתרי"ג מצות אע"פ שאין אנו רואין במצוה א' כל השאר. אך הענין שבאמת שהתורה לא שייך בה חלקים כי חלק כלול מהכל כנ"ל. אך הכללות היא בהעלם גדול ונודע מאמרז"ל קיים אאע"ה את התורה קודם שניתנה. והענין הוא נודע שבאורייתא ברא קב"ה עלמא וכמו שקודם בריאת העולמות היה הוא לבדו ית' אור א"ס ב"ה ולא היו יכולים העולמות התחתונים לקבל מפני בהירות הגדול עד שהוכרח להיות דרך כלל ד' צמצומים שהם ד' עולמות אבי"ע הידועים עד שבא לכלל עוה"ז: כל הנ"ל נעשה ע"י התורה. שבה נברא העולם והכל. ע"כ בה כתוב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם דהיינו קודם שבא לכלל דיבור היה בה הד' צמצומים. כי בצמצום הראשון היה הבהירות והשכל עדיין גדול ולא היה הדיבור יכול לסבלו לכן הוצרכה לכולם. ונודע בהבראם בה' בראם באברהם דהיינו מאהבה שהיא גרמה כל הצמצומים

כי

כי אהבה דוחקת כל הנ"ל. וע"כ אברהם שנאמר עליו אברהם אוהבי זכה באהבתו לצמצום גדול. פי' כי כמים הפא"פ עד שהושג עצם אלהות כב"י שנשכח לפניו מקודם. ואורייתא וקב"ה כולא חד והשיג גם התורה קודם שניתנה דהיינו קודם שנכנסה לדיבור אבל אנו בעולם שנברא ע"י הצמצום הנ"ל ניתנה לנו ג"כ ע"י צמצום. הגם שתורת ה' תמימה וכלולה אפי' מאורות הנעלמים הנ"ל אבל הוא מכוסה בה מאוד מצומצם ונעלם והבן. ונחזור לד' צמצומים שנז"ל אז ראה שהיא בחינת חכמה וחכמה נקרא עיני העדה והוא נקרא ראשית חכמה יראת ד' יראה אותיות ראיה. ע"כ במשה כתיב וירא ראשית לו הגם שמשה זכה לבינה לבד אעפי"כ היא נקרא אספקלריא דנהרא. והראה לו בשנה בחי' ראשית. ואח"כ ויספרה שהיא בינה עלמא דחירות מונה מספר ולע"ל כתיב אז תעבורנה הצאן ע"י מונה דהיינו בינה שיצאו לחירות ואח"כ א' שהבינה קאי על הח' הנ"ל. וגם חקרה מדת יעקב נקרא חקר וגם היא מחכמה נפיק לפי שהיא מדת התחברות דברים המתנגדים. לפי שנקרא אי"ן וכתיב אי"ן חקר. וכן ג"כ עין נקרא שחכמים נקראים עיני העדה וכתיב עין יעקב. אח"כ ויאמר לאדם שהיא עולם הדיבור והנה הרב שלומד עם התלמוד ומסביר בכדי שיוכל לסבול ולתפוס שכל הרב הרחב מצמצם הרב את שכלו הרחב בדיבורים כאלו שיוכלו התלמודים לסובלו. ואם התלמוד אינו מבין עדיין מוסיף לו הרב עוד סברא. וזה הח' ר"ל שהיא מצומצם ביחידות מאות הפ' כנ"ל ומעשה כזה נקרא משביר שבזה מלמדו שכל חדש שלא היה בו. והמלמד לבן חבירו מעלה עליו כאלו ילדו כמו שהיולדת קודם שתלד תשב על המשבר כך הנ"ל נקרא משביר. וזה הפח נשבר ר"ל הפ' מהח' נשבר לשון משביר דהיינו משבירים א"ע דהיינו שהפ' מצומצמת א"ע להח' שהיא יחידות וזהו בשביל (בנ"א להמשיך למדריגה התחונה חכמה) בזה. וזה ראשו כתם פז דהיינו הראשות שהיא הר' וכשנמשך למטה נקרא אחד ע"ש ואאלפך חכמה פי' שמלמד לאחרים ומשפיע

להם וכל המחשבה ע"י ג' קווים כנודע זה שין של ראש. כתם ר"ת כהונה תורה מלכות. כהונה הוא חסד שהיא אהבה שבו נבראו כל העולמות. ותורה באורייתא ברא קב"ה ובאורייתא מקיים עלמא. ומלכות הוא שכבר נודע שהמחשבה קדומה שבה נברא העולם היא משום אין מלך בלא עם. פז הוא שהפ' משפעת דרך כלל לז' אע"פ שדרך פרטות דרך א' (לז') שהיא סוף כל המדריגות והבן :

פי' השמות השניות שכותבין במזוזה. הנה כל דבר צריך להיות בה פנים ואחור שנא' אחור וקדם צרתני ולכאורה לשון צורה הוא הפנים. ובאמת דרשו רז"ל ע"ד דו פרצופים נבראו. דהיינו שבאחור היה ג"כ צורה והיא הפנים של הנוקבא. והנה האדם הוא ריש נבראים וכמו שבו הוצרך להיות פו"א כן בכל דבר צ"ל פו"א. ובאמת יש צרופים שהם בחינת פנים וגם שהם בחינת אחור. והנה בשם הוי"ה ב"ה יש ג"כ בחינת פו"א והנה האחור היא בחינה אחרונה של הפנים. והנה בשם הוי"ה ב"ה בחינת אחור שבו הם האותיות שלאחריו ונודע שמדריגה אחרונה של דבר הוא מספרו ע"כ נרמז בשם זה שהיא בחי' אחור מספרו של שם הויה. ופי' כוז"ו דהיינו שזה השם מספר שם הוי"ה שהוא כ"ו גימטריאות פרפראות לחכמה שהוא כמו פרפר קטן ר"ל מדריגה תחתונה וקטנה של שם הוי"ה. והנה האב שיש לו בן קטן ואוהבים זא"ז מאוד אך אהבת הבן אל האב אינו כמו אהבת האב אל הבן כי היא אינו אלא מחמת שהוא רגיל עמו ומיטב עמו. והנה כשהאב רוצה להשתעשע עם בנו מראה לו פנים. ואח"כ מסתיר עצמו ממנו ביד או בד"א ובנו מעביר המכסה ובזה יש תענוג אל האב ויתוסף בו אהבה אל הבן. והנה האדם כשרוצה לעבוד את ה' ולדבק עמו כראוי. ואח"כ הולך מחשבתו לדברים אחרים של עולם הזה ובאמת במה שהמחשבה של אדם מחשב שם הוא האדם עצמו, ובאמת מכה"כ ולית אתר פנוי מיניה. אך הוא שם בהסתר פנים והוא בחינת אחור והוא מדריגה תחתונה והבן בזה כי ידעת כי המחשבה שאינו אלא

אלהות

אלהות ע"כ הוא אלא דבר גשמי ונודע שהגשם הוא התחתון מכל המדריגות אך כיון דלית אתר פנוי מניה ובכ"מ הוא אלהות. ואם זה האדם הוא נלבב יכול למצוא בזה המחשבה עצמה אשר הוא בה בעת אלהות שבה כנודע במ"א. אז הוא נקרא בעל תשובה ואז יש בזה תענוג גדול להשי"ת כביכו"ל כמשל האב הנ"ל ואיתא טעם על קוץ של יוד קוץ למעלה (נ"ל שצ"ל דאיתא טעם תגיה דקוף למעלה) שאם תוזר בו אני קושר לו כתר כמותו ונודע שכל מי שמתאוה לדבר היא בחינת נוקבא לאותו דבר. והוא בחינת דלת וכו' נמשך וכשנמשך לו הדבר ההוא שהוא חסר ממנו אז נעשה בחי' ה'. והנה הנכון שיהיה כל האדם בבחינת נוקבא להשי"ת שיתאוה לדביקות הבורא ית' ואזי יהיה בחינת דלת. וכשנמשך לו איזה דביקות אז הוא בבחינת ה' תתאה זהו הנכון שיהיה תמיד בחינת ה' זו. ואם ח"ו נמשך למחשבות אחרות של גשמיות ונתדבק לשם הרי דביקותו נמשך ונעשה תמונת קוץ (אולי צ"ל קוף כנ"ל) והבן היטב. ואם חוזר בו כנ"ל קושר לו כתר כי הוא נעשה בע"ת כנ"ל. ובא לעלמא דחירות שמקבל עלמ"א דחירותא וע"ז נרמז צירוף הנ"ל. הב' מרמז לכתר הנ"ל וממנו נמשך עד סוף כל המדריגות שהיא הזיי"ן כנודע. וזהו הוא"ו שהוא המשכה והיא זיין שהיא נקבות והוא הצדיק שמחזיק עצמו למדריגה התחתונה ולפעמים מרמז הזיין להמשכה כנודע כי כל ההמשכה הוא ע"י צמצום למשוך בהדרגה והוא רחב למעלה וקצר למטה שיוכלו המקבלים לקבל. ויש בה בחינת ימין ושמאל בחינת אהבה וצמצום והמשכה שהוא ממוצעת. וזו תמונת הזיי"ן שבראשה יש בה ימין ושמאל והמשכה הוא באמצע ראשה והבן. ואיתא כל העולם ניזון. בשביל חנינא בני וחנינא די לו בקב חרובין שהצדיק מחזיק עצמו למדריגה התחתונה וע"כ די לו. ובאמת הוא המשפיע ומשביר לכל העולם וע"כ יפה לו תמונת זיי"ן שהצדיק הוא ממשיך ר"ל שהוא מאותיות נוקבא ומדריגה השביעית והוא לפעמים מרמז המשכות כנ"ל דהיינו שהצדיק ממשיך שפע לכל העולמות וזו הז' הנ"ל שהוא הצדיק ואח"כ הן'. שהוא המשכה שממנו נמשך שפע בכל העולם והבן היטב וע"כ השם הנ"ל הוא מעלה מחשבות:

טעם למה מרומז ניסוך המים רק ביום ו' וז' דאיתא אמר הא מינא וכו' חסר:

טעם למה בשמנה עשרה אין נזכר המלכות בכל ברכה פי' המשכה ממטה למעלה (נ"א הלא כל ברכה) שאין בה שם ומלכות כו' פי' ע"ד מ"ש בזוהר לית טובו שריה אלא באתר שיש דכר ונוקבא. כי הנה ד"ד נקרא ע"י שהם שנים א' המקבל וא' המשפיע חסר לו התענוג שמקבל המקבל בהשפעתו כמ"ש יותר ממה שהעגל כו' והדל נעשה כדי להוריד השפע בהדרגה. ולא בבת אחת שלא יהיה יכול לקבלו והנה כשהעגל יונק מה שצריך לו אינו בבחינת ד' שאין חסרון לו. אבל הפרה היא בחינת דלית שחסר לה התענוג שמקבלת מהמקבל. כי רצונה ותענוגה עוד להשפיע רק מחמת חסרון המקבל לקבל יותר הוא מצמצמת תענוגיה ואינה משפע ממנה יותר וז"ש בש"ה איהו אביון ואיהי עני לשון תאוה שתאב לדבר לשון חסרון ממש ור"ל כי בעת שעדיין לא נזדככו העולמות ואינם יכולין לקבל השפעתו יתברך בשלימות לא נשלמה תאותו יתברך להשפיע בשלימות ולכן נקרא אביון וז"ש כי עני ואביון אני ר"ל שעבד (דוד המלך ע"ה) שלא ע"מ לקבל פרס כדי שיושלם תאותו ית' להשפיע בשלימות ויהיה הוא ית' מקבל תענוג ממנו כנ"ל וזו דוד המלך ע"ה היה בחינת משפיע תענוג להשי"ת לכן אמר כי עני בחי' מקבל ואביון שאני תאב להשפיע לך תענוג כנ"ל. וזה שאמר צמאה נפשי לאלהים לאל חי כי בחינת נוקבא המקבלת נקרא אלהים לשון שררות ואין מלך בלא עם ומקבל שררותו מעבדיו ומעמו ור"ל שיהיה אל ח"י בחי' משפיע יהיה ג"כ בחינת אלהים פי' בחינת מקבל תענוג ממנו וז"ש לית טובו וכו' כי אין טוב בא ושפע אלא ע"י משפיע ומקבל שהיא בחינת נוקבא והוא מדת צמצום כמ"ש אבא עיניה צרה באורחים. לצמצם שיוכלו לקבלה. וזו כל ברכה שאין בה שם פי' המשכה ומלכות פי' צמצום. אינה ברכה שאין יכול לסובלה

לסובלה. וזו בברכות הנהנין שהן המשכות מלמעלה למטה אבל בי"ח שהן העלאת ממטה למעלה ושם אין בחינת למלום כמו בהמשכה מלמעלה למטה למשל החטה הזרועה כשהוא באה לפרשה כח הלומח יגדל ממנה: ושם אינו בחינת למלום. כמה גרעינין לכן אינו לריך למלכות פי' למלום בית (נ"ל בי"ח) אבל מלך עוזר שם המשכה מלמעלה נו' מלכות וזהו הן עם לבדד ישכון ד"ד נקרא ע"ש ב' דלתין (משפיע ומקבל) כנ"ל וארז"ל הבריח התיכון זה יעקב. ר"ל שבשבילו יש התחברות לאלהותו עם העולמות בשביל התענוג שיקבל מישראל וזה לב' דלית (לב' ד"ד) ישכון פי' בשבילם יש התחברות בחי' דלית (נ"ל ד"ד) משפיע ומקבל וזה מארז"ל קראו ליעקב אל ר"ל שהשפעה הבא מלד החסד הנקרא אל הוא בשביל התענוג שמקבל מיעקב כמ"ש בשביל ישראל נברא העולם. והנה הלירוף האמלעי הוא אלבם כו' זהו בקרו בקדושיה (אולי ל"ל זהו בקדושה) אבל באומות הלירוף להיפך וזהו ובגוים לא יתחשב ע"כ נקרא ד"ד ב' בחינת דלית א' מהמקבל והב' מהמשפיע שמנמלם תענוגיו בהשפעתו ונעשה בחי' דלת שלא נשלם לו תענוגיו לסיבת המקבל וזו מטי ולא מטי הנם שבחינת המול"מ הוא ב' מדריגות אעפי"כ במדריגה א' הוא בחינת מטי. אך אם יהיה בבחינת מטי לבד דהיינו שהגיע למשפיע כל תענוגיו דהיינו שישפיע בשלימות בלי למלום אז לא יוכל המקבל לקבל. וזה בחי' ולא מטי פי' אלל המשפיע בכדי שיזדכך נפשו שתוכל לקבל. רוב השפעה מאלהותו כב"י וכ"ז לא בשביל שלימות נפשו שתוכל לקבל רוב ההשפעה רק כדי שיושלם כו' וזה פי' שנפשי למאה שתזדכך כ"כ שתוכל לקבל רוב ההשפעה כפי רלונו ית' להשפיע בשלימות ויהיה שכל מקבל תענוג ממנו שע"י נשלם ונתמלא רלונו טבע הטוב להטיב. ועד"ז פי' ישראל מפרנסין וכו' כי כשהם טובים וראוים לקבל השפעתו ית' הם משפיעים לו ית' תענוג. משא"כ להיפך ח"ו אז הוא מוכרח ללמלם השפעתו ותענוגיו ממנו כביכול. ולירוף כזה דודי מלמטה למעלה שהמדריגה התחתונה נקרא ד' שהיא בחינת דלת ונמשך להשפעה דרך ן' שהיא בהדרגה שיוכל לקבל. ומדריגה עליונה ג"כ בחי' ד' שמוכרחת ללמלם תענוגיה כנ"ל והוא מקבלת מן י' כנודע. וכל הנ"ל נרמז ג"כ עם המילוי (יו"ד) י' ע"ש המשפיע ן' ע"ש המשכה שנמשך ממנה ד' ע"ש המשפיע ג"כ בבחינת דלת כנ"ל כ"ל ע"ש שמלמלם הן בהשפעתו והן בתענוגיה ממנה. ומלמעלה למטה הלירוף הויה שהד' נעשה ה' לאחר שבאה המשכה לו כנודע והנה לע"ל שיזדככו העולמות ויוכלו לקבל רוב השפעה בלא הדרגה כלל אז לא יהיה אחר ה' ראשונה ו' שמורה על המשכה כ"א יהיה אחר ה' ג"כ י' כמו לפניה ע"כ כתיב ביום ההוא יהיה ה' אחד והבן: כתיב (שם) ביום ההוא ילאו מים חיים מירושלים חלים אל ים הקדמוני שמו מורה (על) שכל המימות נמשכות ממנו למה לו למים. ולפי הנ"ל יהיה פי' שהים הנ"ל שכל המימות נמשכות ממנו מקבל תענוג כבי' כשיש לו בית קיבול השפעתו וזה ילאו מים חיים פי' שחי' החיים מתפרנסין כב"י. ע"ד ישראל מפרנסין. חלים אל כו' פי' שמקבל תענוג במה שיזדככו המקבלים ויכולים לקבל רוב השפע הנ"ל. והנה לפ"ז כל דבר בחי' דכר ונוקבא ובוודאי לריך דבר א' המחברם כנודע. (והוא לדיק) כנודע שע"י מתקשרים כל העולמות והוא נקרא טוב כנודע. ואיתא בס"ד שע' בעלמה מכונה בשם לדיק שטוב גנוז בגווה. ע"כ כתיב במשה כי טוב ותלפנהו ויסתר משה פניו כי לא אורחי' להתגלות וכתיב ואת לנועים חכמה שחכמה מחברת ב' דברים והוא ההיולי כנודע. וע"י נעשה השתנות מדבר זה לדבר אחר והוא את לנועים ולכך כשרולים לזרוע גרעין ורולין שישתנה מהויתו מלניעים אותו ומכניסים אותו בקרקע כדי שיוכל לבא אל ההיולי שהוא חכמה כנ"ל. וע"כ הלדיק המקשר ב' דברים נקרא ע"ש ח' שטובה גנוז בגווה מקבלת מהן' שהוא המשכה כנ"ל שגם במדה ל"ל חכמה והיא נמשכת מהמוח והבן. והוא מקבל מהב' נקודים בהיכלה וע"כ הלירוף טוב מתחא לעילא ובהיות שם בפ"ע מעילא לתתא נקרא בי"ט וז"ש בזוהר לית טיבו שרייה אלא באתר דכר

ונוקבא

ונוקבא המחברם. ואיתא בס"ה איהו ברוך ואיהי ברכה שהמשפיע נקרא ברוך והמקבלת נקראת ברכה. הגם שנאמר והמלך שלמה ברוך אפשר משתעי קרא כשנתעלה לשרשה אז מדה זו הוא המשפעת. או אפשר לפי שהוא בחי' דכר לעליונה ממנה שמקבלת תענוג ממנה במה שמשפעת לה. ע"ד יותר ממה שהעגל וכו'. והנה כל הנ"ל שהשפע צריך להיות בהדרגה כפי כח המקבלים. זהו כשהמדריגה המקבלת עומדת במקומה וממשך לה שפע במקומה. אבל כשנתעלה המדריגה תחתונה לשרשה אז יכולה לקבל שפע יותר ויותר מכדי יכלתו לקבל למטה מקומה למשל אדם זורע גרעין א' ונודע שלא יצמח הגרעין להוציא כמה גרעונים עד שתתבטל ממציאתה אז נתעלה שם בשרשה ויכול לקבל משרשה יותר משטחיות מציאתה ושם נעשה גם הוא שורש לכמה גרעינים בשביל שנתדבק בשרשה. וגם כח הצומח חפצו ורצונו להשפיע תמיד הרבה אך בהיות הגרעון למטה במציאתו אינו יכול לקבלו. משא"כ כשנתעלה לשורשו כנ"ל ושם א"צ כלל להדרגה כי שם יוכל לקבל הרבה יותר משטיחות מציאותו. והנה נודע תכלית בריאת העולמות היה להקרא שמו (מלך). ומחשבה הקדומה זו הביאה לידי צמצום בהירת א"ס ב"ה כבי'. לפי שאין מלך בלא עם וע"כ כל מדות מלכות אני ראשון ואני אחרון שהיא ראשונה שהביאה לידי בריאות עולמות והיא אחרונה כנודע. לכן בכל הברכות לא יוכל לקבל רוב ההשפעה ותענוג כנ"ל וזה עשה בשביל מדת מלכות שאינו בלא עם. והעם יען היותו למטה לא יוכלו לקבל רוב ההשפעה. ע"כ צורך לצמצום כנ"ל משא"כ בעמידת י"ח שהמשכה מתתא לעילא ושם בשרשו יוכל לקבלו רוב השפע שלא בצמצום כ"כ ע"כ אין צריך להזכיר מלכות עד הסוף מלך עוזר והבן:

איתא כמין שתי טיפי מרגליות היו תלויות בזקנו של אהרן וכו' כשהוא מספר עולות ויושבות בעיקר זקנו. וע"ז היה משה דואג שמא מעלתי כו' יצאה בת קול כשמן הטוב וגו' כטל הרמון מה טל חרמון אין בו מעילה אף שמן וכו' ואיתא דו פרצופים נבראו. וזכרים נוסגי בריש(א). כמלא שהנוקבא נקרא אחור. והזכר נקרא קדם דהיינו פנים. וזה ויטע ה' אלהים גן בעדן דהיינו שנדע את הגן בעדן דהיינו עם העדן ומהיכן מקדם והבן. והענין למה הזכר נקרא קדם דהיינו פנים דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ונודע שלשון נהר הוא לשון המשכה והתקשרות. כמו ונהרו אליו כל הגוים ונודע שכל דבר וכל העולם חפצו ורצונו ושלימותו הוא לדבק בשרשו ולינק ממנו וכן הוא דרך הטבע. אף (נ"ל אך) אם היות כן כמו דרך הטבע לא היו העולמות התחתונים יונקים שפע מעליונים כי גם עולם עליון רצונו לינק ולקבל תמיד בשרשו ואיידי דטריד למבלע לא פליט כנודע. אך לסיבת זה הטביע הקדמון טבע א' והוא יותר נומה שהעגל רוצה וכו'. דהיינו שהתענוג שמקבל המשפיע בהשפעתו הוא יותר מתענוג שיש להמקבל שפע ולזה כל עילה מניחה תענוגיה בקבלת שפע מעליון ממנה לפי שתקבל יותר תענוג בהשפעתה למטה ממנה כפרה הנ"ל. וזה ונהר יוצא מעדן שהוא המשכה והתקשרות נסתלק מעדן שאין רצונו לקבל משרשו ולדבק בו והוא נגד דרך הטבע כנ"ל. לזה פי' ואמר שזהו מקדם פי' שהקדמון הטביע זה שתהא כל עילה מניחת לקבל משרשה כדי להשפיע למטה כי יותר ממה כו'. ולמה עשה כן לזה פי' ואמר להשקות את הגן פי' שאילולי כן ימנע ח"ו שפע התחתונה כנ"ל וזו ויטע גן בעדן. ר"ל עם עדן. נטע הגן פין שע"י שעדן משפיע בו נעשה הגן. אך איך נעשה עדיין (נ"ל שהעדן) ישפיע חוץ לדרך הטבע. שכל עילה טבעה לקבל ולדבק בשורשה לזה אמר שהיא מקדם פי' הקדמון הטביע זה יותר נומה שהעגל. וע"כ נקרא דכר זה קדם בכ"מ לפי שמה שהוא זכר ומשפיע הוא נעשה מהקדמון. והוא כי מחשבה קדומה היה להטיב לפי שעצמה (שלעצמו) הוא שלם ואינו רק להטיב ורוצה והטביע כך. וע"כ נקרא בחי' פנים כפי מ"ש אלל המשלים מה הוא בחי' פנים ודו"ק. ותמצא מרגוע לכמה ענינים. וזה זכר נוסגי ברישי שהוא מחשבה קדומה כנ"ל ואז זהו אז התענג על ה' דהיינו עולם התענוג הוא על ה' והבן ולכאורה הוא תמוה

כי

כי שם תרין ריעין דלא מתפרשין ונודע מה שאמר ריבש"ט ז"ל שהתענוג תמידי אינו תענוג וע"כ כתיב והשביע בצחצחות נפשך וכו' כמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו דהיינו שלא יפסוק התענוג. ולכאורה לפ"ז לא יהיה תענוג גדול באיכות. ע"ז אמר והשביע בצחצחות פי' שתהיה תמיד צחי דהיינו צמא מלשון צחי מיא למשל אם אדם צמא ושותה מיא יש לו תענוג מהם אבל אם אינו צמא מלשון צחי מיא אין לו תענוג. ור"ל שיהיה לך תענוג כמו אם היית תמיד צמא כמו שלא היה לך תענוג מעולם כלל. אך פי' הפסוק של והשביע וכו' מהנ"ל כי צחצחות לשון צחות ובהירות וכתיב שמים לא זכו בעיניו שמים נקרא המשפיע ג"כ לא זכו בעיניו לפי שנודע שברצון הקדמון הוא מוטבע להיטב אך הוכרח לצמצם א"ע מפאת המקבלים כנודע והנה השמים המשפיעים עתה בצמצום כפי כח המקבלים ע"כ לא זכו בעיניו לשון זיכך ובהירות שבהם מצמצם כנ"ל. ולע"ל שיזדככו העולמות ויוכלו לקבל הרבה ולא יהיה צמצום גדול כמו עתה ואז יהיה בהירות גדול בכל העולמות ואז (יהיה) שלימות ברצון הקדמון כבי' שכאשר עולמות התחתונים נגובים ויבשים ח"ו כאלו אין שלימותו ברצונו העליון כביכול כנודע ממשל הבנאי שעלה ברצונו לבנות בנין בכמה וכמה חדרים וכ"ז שלא נשלם הבנין אין שלימות ברצונו עד שיגמר כפי רצונו הגם שהוא בעצמו שלם אעפ"כ כיון שכבר עלה ברצונו כך לאיזה סבה שיהיה אין שלימות ברצונו עד שיגמר הדבר. וא"י ר"ת ענ"ג עדן נהר גן וכו'. וכשכל הנ"ל נשלם אז יש שלימות ברצון הקדמון כביכו"ל וע"כ לפ"ז הוא באמת עליה שהוא מדריגה עליונה מאוד שיגיע עד רצונית הקדמון כבי' ודו"ק. והנה עולם כזה דהיינו נהר ההמשכה נקרא שמן הגם שראוי לקרוא אותו שמי כי שמי בקרבו ולפי שתחלת ההמשכה היא המחשבה שאינה מושגת ואינו מותפסת אלא בדבר מה והוא נקודה י'. ואח"כ ממנה נמשך למם שהוא ד' קצוות שהיא מצומצמת כי הזוית מרמז לצמצום משל העגל (העיגול) מרמז לדבר השוה לכל ולהיות המ' הנ"ל אחדות פשוט בלתי מתחלק

ע"כ בכל זוית ממנה כולל מי' הנ"ל ע"כ היא ד' יודין והי' הנ"ל נקרא ים או מי כשנפתח המם ונותן ההשפעה למטה. והנה באמת עולם ההמשכה הנ"ל הוא יעקב. הבריח התיכון מן הקצה וכו' והוא נקרא נון במלואיו דהיינו ו' שנמשך מנון פשוטה ועד נ' הכפופה שהוא נכפפת לגבי לעילא בכדי לקבל והעליונה פשוטה שהיא משפעת וע"כ נון במ"ק קנ"ה ע"ה והוא מתחיל ממי הנ"ל. וזה מקצה וכו'. שמקצה כתוב בלא י' היא מחמת שבאמת העולם שממנו השפעה נק' מ"ם לבד. אך המ"ם מקבלת מיו"ד. ושניהם נקרא מ"י אבל לעצמה הוא מם אך מחמת שכח הפועל בנפעל. ע"כ גם בה צ"ל יו"ד אך הי' שבה הוא בהעלם נקודה בהיכלא. והי' הנ"ל הוא חכמה. וכולם בחכמה עשית ולית אתר פנוי מיניה. וכשהוא על אתוון דהיינו בטעמים הוא רביע. ואז הוא רביעי על בנין. וכשהוא בתוך ההמשכה הנ"ל. הוא נקוד בהיכלא. וכשהוא למטה תחת אתוון הוא חירק והבן. וע"כ גם כאן בחירק תחת המם של מקצה. והנה גם הנון פשוטה דלעילא נוכל לקרותה ג"כ כפופה והיינו כשהיא כפופה להשפיע למטה כי יותר ממה שהעגל כו' אך הוא מתתא לעילא כדי להניק ע"כ הוא מגוזרת. והנון תתאה כפופה לגבי דלעילא לקבל. והו' של ויהי בנסוע הארון מחברם והבריח התיכון כנ"ל והוא נונין הנ"ל. מארז"ל שבעה ספרים כו' ויהי בנסוע ספר בפ"ע. אך הוא שלא במקומו וע"ש והבן. והנה הב' נונין הנ"ל כשמתחברים יחד היא מם סתומה. והו' של בנסוע הוא פותח סתומים דאמא. ונחזור לענין שיעקב הוא הבריח התיכון כנ"ל. ויעקב כלול מג' אבות כנודע. כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם וזה ש' של שמי אך להיות עיקר המשכה הוא נון פשוטה שנמשכה ע"כ הצירוף היא שמ והיות עיקר המשכה מן היו"ד. ע"כ תמונתן נון פשוטה. עד"ז יו"ד בראשה. וממנה נמשך למטה. ונודע שהמשכה נקרא נהר. ואיתא בזוהר משה שושבינא דמלכא. ואהרן שושבינא דמטרוניתא. והנה בנוקב"א כתיב בנין כאוצר לקבל. ובודאי נותנים לה מה שחסר לה. ומצינו שחסר לה דעת כמארז"ל נשים דעתן

קלות

קלות ע"כ הוא נותן לה דעת וידע אדם וזהו שפתי כהן ישמרו דעת שמור לנוקבא והבן : והיינו כי אהרן אותיות נהר. וא' הנוספת הוא יו"ד. היינו לפי שחכמה עילאה שהוא יו"ד עילאה אינו מושגת כלל ויוד חכמה תתאה. ו' הוא המשכה מחברם והיינו חכמות בחוץ תרונה לפי שחכמה תתאה מתפשטת אפי' בדברים תחתונים והבן. והיינו הצירוף של אהרן. וזקן הוא שקנה חכמה והענין של טפות הנ"ל עד"ז דאיתא ממה נעשו כמין ב' טיפין ט"ל והקרישו ונעשה כמין מרגליות ומהם נעשו הלוחות. ונודע שכל מה שהוא הוה ויהיה הכל היה במחשבה קדומה. והוא אסקופה דאיתמלייא מכולא וכל האותיות והדברים והמחשבות הכל היה משם ומה שנעשה בכל הזמן הוא מה שנמשך משם. ואם אדם מתפלל או מעלה שאר אותיות לשורשם היינו שאלו האותיות שהוא מדבר יש להם דביקות עם אותן האותיות שהם למעלה כנ"ל. וזהו כשהוא מספר עולות ויושבת בעיקר זקנו ואומר שמא ח"ו מעלתי בשמן המשחה. דהיינו שהיה דואג על שהביא מדריגה תחתונה כזו אל מדריגה עליונה כזו ילאה ב"ק כו' מה טל זה אין בו מעילה היינו לפי שטל מחיה מתים. והיינו אפי' מה שהיא במדריגה תחתונה מאוד יש לו תחיה

ע"י ט"ל ודו"ק היטב :

וִיבֵּ֫ן השמים פי' משל לאמבעי והיה ב' איתקרסי' נאות פי' לורות וכו' כשעירה מתוכה נראה הצורות וכו'. והנה איתא בזוהר כתיב זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם בהבראם דהיינו דאדם אינו נקרא אדם שלם עד שיהיה זו"ן. והיינו על שניהם כא' אומר ויקרא שמם אדם אך בהיות הנוקבא דבוקה להזכר כמשרז"ל דו פרלופין נבראו. ע"כ הוא בטלה לגבי דכר ונקרא כולה על שמיה. ואיתא בזוהר למה נברא החושך שבודאי לא היה קדמון ולמה נברא תחלה. ואח"כ הוצרך לברוא האור. ותירץ שזה שאמר הכתוב ויתרון האור מן החושך דאיתא להבין משל ומליצה והענין המשל הוא דבר שאינו מושג להמקבל וצריך להבינו דרך משל והיינו אם מרכיב אותו דבר חכמה שרוצה להבינו באותיות המשל ההוא. והנה ד"ת אינם כשאר משלים ח"ו כי תורת ה' תמימה לריך להבין גם המשל והמליצה והיינו שהבהירות התורה בעצמה לא היו יכולים לסבלו. ע"כ נתלבשה באותיות התורה שהם עתה אבל באמת גם האותיות שהם עתה בגשמיות היא תורה קדושה רק שבו מגומלם גם בהירות העליון מה שלא היו יכולין להשיג בלתי לבוש למשל השמש יש בו בהירות הרבה שלא היו העולם יכולים לסבלו וע"כ הוא בנרתיק (ולבוש). ולבוש הנ"ל מלמלם אור השמש ומקבל אור השמש ומבהיק את האור לעולם וממנו מקבלת הירח כנודע והנה הלבוש הנ"ל להיותה תמיד דבוק אל האור ע"כ בטיל לגביו זה נקרא שמש וירח ואינו ניכר בפ"ע וזהו כי שמש ומגן ה' אלהים דאיתא בזוהר ה' אלהים שמא שלים. והיינו כי שמש ומגן הם תרין רעין דלא מתפרשין והם תמיד שלים כנ"ל. והנה הצירוף שלם מתתא לעילא הוא משל. והוא הלבוש של התורה הוא ג"כ כמו השמש והמגן הנ"ל וע"כ כתוב בה להבין משל ומליצה. שגם משל התורה הוא תורה הקדושה כנ"ל. והנה בבלעם כתוב וישא משלו ויאמר כי כבר נודע שבלעם היה בקליפה נגד משה בקדושה והנה הדבורים והאותיות של תורה שיצאו מפי בלעם היו אללו בנפילה כנודע ואח"כ כשיצאו ממנה ונתדבקו בשרשם תיכף ונתעלה מתתא לעילא כנ"ל והבן היטב. ונחזור לענין כי משלי התורה אינם כשאר משלים שעיקר חיותו והויתו הוא רק בשביל שכל ודבר חכמה שבו שזולתו לא היה התינוק יכול להשיגו אבל כשכבר השיג התינוק בעצמו אזי האותיות של המשל אך למותר. וא"ל לפס כלל כמשל התינוק שאין יכול להבין הפשט של התורה וצריך להבינו בדברים חיצונים וכיון שהבין התינוק א"צ לדברים חיצונים. והנה המשל הוא לעצמו סכלות וחושך אך בשביל דבר חכמה שהיה בו דבר אותו וזה יתרון לחכמה כו' פי' יתרון חכמה נראה מן הסכלות שהוא מדברי משל הנ"ל כיתרון אור מן הדברים החשוכים אפשר שהכוונה על מראה הלבנה שהוא מראה לטושה וחשוכה בעצם אך מקבלת בהירות מן השמש. וע"כ נקרא ח"ת לפי שהיא מתפשטת בדברים תחתונים. וע"כ כתיב בשלמה ויחכם מכל האדם כו'

דהיינו

דהיינו שליקט אותן חכמות שבדברים תחתונים והעלה מזה עבודת הבורא ית'. ובזה העלה אותן החכמות שהיה בהן והבן. והנה כבר נודע שכל דבר צ"ל דבר שלם כי לא תוכל לחלק אותו לחלקים כיון שהכל א' והוא א"ס ב"ה כב"י ע"כ גם הח"ת הנ"ל בוודאי יש בהם שלימות ודו"ק בזה והבן היטב מאוד. כי זה ענין הפרצופים וזהו משל לאמבטי מליאה מים שלא היה נראה בהם הצורות שהם הפרצופים כיון שעירו המים מתוכו אז נראו הצורות שבה שהם הפרצופים וזהו ויכולו לשון כלי. ודו"ק היטב ונראה שכוונתו שקודם התיקון לא נראו הפרצופים:

אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי. נודע שכה"ג ביום הכיפורים ע"י עבודת הדיבור והוידוי שלו מכפר עונות ישראל וע"י זה מלבין לשון של זהורית כי היה מביא הכל לשרשו וע"י. היה נעשה הצבע לבן כי כל המראות יכולים לצבוע חוץ מלבן שאינו כ"א מתחילת ברייתא ע"כ היה נעשה לבן להראות שהכל כבר נמתק בשרשו וזהו לכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו דהיינו שכל חטאתיהם עצמן הם הועילו כשבא לפני ה' תטהרו. והוא ע"ד מ"ש זדונות נעשה לו כזכיות. לפי שיש יותר תענוג מה שהיה טמא ורחוק ונתקרב וזה במקום שבע"ת עומדים וכו' וזה לא ניכר שוע לפני דל דהיינו מי שהיה דל והנה אמרו מה הועילה תפלתו של כ"ג וכו' והיינו שהצדיק יכול לעשות השתנות בכל עת שירצה. וכה"ג דווקא ביה"כ. וזה החילוק בין ישראל לאוה"ע שאינם יכולים לעשות השתנות כ"א להביא ממקום למקום. משא"כ ישראל שהם דבוקים בו ית' והם יכולים להביא לשורש השרשים שממנו נתהוו כל. והוא ית' מחמת אהבתו משנה בכל עת מרע לטוב אפי' בלא תפלה כי הא דרחב"ד שגילה רצונו בלבד וזה רצון יראיו יעשה וזו אין מזל לישראל דהיינו מדריגה חכמה נקרא **אין** כמ"ש וחכמה מאין תמצא וממנו נתהוו הכל כולם בחכמה עשית הוא **מזל** ע"ד יזל מים מדליו **לישראל** ונקרא ג"כ עין כי החכמים נקראו עיני העדה. וזו אשכול הכופר איש שהכל בו דהיינו צדיק בכ"פ. הכופר דודי לי ואין צריך להמתין על יוה"כ. והכופר לשון כפורי זהב שהוא לשון קנות שמקנה הדבר הטוב ומביא לשרשו ומשתנה ע"י ופי' הכתוב למה הוא כן לפי שבכרמי עין דהיינו ישראל שנקרא כרם עין הוא חכמה. הוא גדי הוא מזלו ע"ד גד גדי וסימנך לא והבן:

והדרת פני זקן. ודרשו רז"ל זה שקנה חכמה הנה כתיב כתר לי זעיר ואחוך ולשון כתר המתנה והיינו כשאחד רוצה לדבר לחבירו דבר. אומר לו המתן ואומר לך דבר זה. לפי שמחשבתו של אדם הוא מחשבת תמיד בלי הפסק בהתפשטות וכשהוא רוצה שיפנה חבירו מחשבתו כדי שישמע לו מה שאומר. הוא מבין הדבר ההוא ורוצה שיצמצם חבירו מחשבתו והתפשטותה עד שיאמר לו דבריו. הנה כשנעיין היכן הוא המחשבה בעת ההיא קודם שא"ל דבריו. ידע בוודאי שהיא באותו הרגע למעלה ממקומה כי היא אינה מחשבת כלום בעת ההיא והיא מצומצמת מאוד. למעלה ממקום הנקרא אפס עד שאומר לו דבריו ואז מתפשטת באותיות שא"ל. וכן באדם כשרוצה לפנות מחשבתו שהיא בהתפשטות דבר מה ורוצה להפנות מדבר זה מכל וכל עד מקום הנקרא אפס ואח"כ נופל במחשבתו דבר אחר ונמצא לפ"ז שלא להיות השתנות מכ"מ יהי' ביני לביני באפס הג' (הגמור) אך כפי ערך השתנות כך יהי' אפס הג' (הגמור) כי יש דבר שהוא משתנות מדבר בדבר מה. אך בכללות הוא אחד באמת. וכפי הערך זה יהיה האפס שלא יהי' הסתלקות לגמרי מכל וכל. כי באמת הדבר הראשון עם הדבר זה בכללם הם א' וא"צ לסלק מן הכלל לגמרי ויש השתנות גמור והוא בכמו דבר אויר (אחר) כמו כן יהיה אפס גמור וזו מ"ש כתר לי זעיר ומכלל נשמע שיש כתר אחר גדול ממנו ובו כלול הכל מתחלה וממנו בא לחכמה ובינה כנודע. והנה מקובל בידינו שיש באפס הזה תר"ך אורות. כמנין כת"ר. ואח"כ ממנו בא אל חו"ב וכ"א נוטל חצי מן האורות הנ"ל וע"כ נק' חו"ב שניהם **יש** דהיינו להנחיל אוהבי יש שהוא חצי תר"ך. ומהם בא למדות אבות ונודע שיעקב הוא המובחר שבאבות לפי שהיה איש תם יושב אוהלים

שמחבר

שמחבר ב' מדות של אברהם ויצחק. והתחברות לא יכול להיות כ"א ע"י חכמה הנקרא ראשית. ע"כ (יעקב) המובחר. כל החשיבות היא מחכמה. ע"כ נאמר קודש ישראל לה' והיא עיקרא דאילנא ונודע שהמדות הם כלים של חכמה ובינה בכמות ובאיכות ע"כ זה שקנה חכמה דקב"ה והיא אני יש כנ"ל והבן. ומלת זקן מרומז על מ"ש צורתו של יעקב חקוקה בכסא כבוד. דהיינו מדרגה הז'. וגם בתורה אמרו בזוהר אורייתא מחכמה נפקא וניתנה לישראל שהוא מידתו של יעקב והבן והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה דהיינו ה' עלאה וזה מ"ש זה שקנה חכמה. או רמוז בזה שדרשו מפני שיבה תקום כמשמעו והדרת זה שקנה ויראת זה אשת חבר דהיינו מפני שיבה דהיינו חכמה תקום והיא מדריגות הקימה היינו קומת המחשבה והסתלקות מהתפשטותה כמש"ל והוא מדריגת האפס כנ"ל. ואח"כ אמרו והדרת וכולי הנה נודע שהסריס אין לו זקן. ונודע שהזקן הוא מותרי מוחין. והיא עד"מ האב שיש לו בן והאב רוצה להבינו דבר חכמה. אך הבן אינו יכול להשיגו כמה שהוא לעומק השגה וצריך האב להביא ע"י משל. ועי"כ יכול להשיג חכמה ההוא בעצמו. הנה כשנעיין בזה נודע באמת שהאב עצמו שהוא חכם ומבין נמצא אליו האותיות ההם והשכל שבמשל אך למותר כי הוא מבין החכמה בלתי משל. אך הבן הוא המכריח להאב אל אותיות ושכל שבמשל. ובשביל הבן מרכיב הדבר חכמה עליונה עם האותיות והשכל חדשים שבמשל והחכמה היא גנוזה במשל ויונק הבן מאותיות ויש לכל דבר משל הנ'. עד שיובן המשל על בוריה. ואח"כ אם הבן חכם יוכל להשיג ע"י המשל דבר מהחכמה הנ"ל. הנה לפ"ז האותיות שבמשל הם ליצורות שע"י נוזלים מן החכמה עליונה (בנ"א: וזה כמאמר משה והשיב לו הקב"ה. אני אעביר כל טובי ובכ"מ שנאמר טו"ב הוא טו"ב לגנוז) והיינו שא"ל כביכול אני אקרא לפניך הי"ג מדות. ובתוכם גנוז שכל העליון שלא תשיג אותם הי"ג מדות ומתוך הי"ג מדות תוכל להשיג הטוב הגנוז שהוא שכל העליון. והיא כמשל אב עם בנו כנ"ל וכן הי' ויקוד משה וישתחו דהיינו המשכה ע"י מדות המשיך הטוב וד"ל. והמדות הם צורכי עולם התחתון שהם מותרי מוחין. ובהם גנוז הטוב העליון ומבואר בספרים שהזקן הגשמי הוא ממותרי מוחין והם י"ג שבילין דהיינו י"ג צנורות שהם חלולים שבהם נוזלים מותרי המוחין. ונודע מה שיש ביבשה יש בים דהיינו כל מה שיש בגשמיות יש ברוחניות הוא המחיה את הגשמיות שכנגדו. ונחזור לענין שהמותרים הם בשביל הבן. שהוא הנמשל עולם התחתון שאינו יכול להשיג טוב כ"א ע"י אמצעית מותרי המוחין. לפ"ז מי שאינו בבחינת דבר שאינו משפיע למטה ממנו א"צ למותרי מוחין דהיינו מי שאין לו בן אינו צריך להבינו חכמתו. וכן בגשמיות אין לו זקן לפ"ז נקרא הבן זה שקנה חכמה ובנמשל הוא מדריגת ישראל. וזו זקן זה שקנה חכמה ויראת זו אשת חבר ונרמז בזה כל המדריגות. ועוד הצירוף של זה מדריגה תחתונה ז' וה' עליונה ע"ש צורת יעקב אבינו החקוקה בכסא הכבוד שהוא מדריגה תחתונה ול"ע:

כי אלהים יוסיף ליון כו' וארא אל אברהם באל שדי ואיתא אורייתא וקב"ה כולהו חד הוא. היינו מי שאין יכול לסבול עצם אלהותו ית' כ"א ע"י התורה. ובאורייתא ברא קב"ה עלמא דהיינו באותיות שאמר יהי אור. ויהי אור. וזה היה אצלו ית' לצמצום שצמצם עצמו ית' באותיות וברא עלמא וכמו שהאדם המדבר אינו נבדל מאותיות שהוא מדבר רק הגוף הוא נבדל. אבל לא חיותו כן כביכול אצלו ית' אינו נבדל מהאותיות ואין מי שיוכל לסבול אלהותו כ"א האותיות וזה נקרא הוא וגרמוהו חד. והנה כל הנביאים ראו באספקלריא שאינה מאירה. ומשה ראה במאירה ר"ל שהשיג עצם אלהותו ית' יותר מכל הנבראים ע"כ נתנה התורה בכללות על ידו. לפי שבעצם אלהותו אין חלקים שהוא א"ס אחדות פשוט וכל התורה היא שמו של הקב"ה דהיינו שיש אצלינו יו"ד שמות שאינם נמחקים שהם כנוים להקב"ה. למשל שם אל הוא אהבה ומדת חסד. אלהים הוא יראה ומדת גבורה. וכן כולם אבל עצם אלהותו והחיות של כל השמות והמדות נקרא הוי"ה

ב"ה והנה כל התורה מדברת בשמו של הקב"ה למשל חלק א' מדברת ממדות אהבה לאהוב את הבורא ית' וחלק הנ"ל מספר איך אהבו אותו האבות והלכו עמו בתמימות . וסבלו כמה בזיונות בשביל א"ס. ומספר כל המעשים שעשו שהוא לכאורה נראה שהיה לצורך עצמן הנה לבד הסוד שבהן לפי פשוטו ג"כ סיפר להראות שגם בזה אהבו להבורא לפי שנעשה הכל בדחילא ורחימא כדי שימלא להם צרכיהם ויוכלו לעבוד הבורא . וגרמו בזה אהבת הבורא וגם כל הנסים שעשה למענם והראה לנו אהבתו אותם וגם קיצר בתולדות עשו והאריך בתולדותיהם ומאורעיהם ומחמת אהבתו אותם הכל נכלל בשם אל וחלק מדבר מגבורות הבורא ית' וכן בתפארתו . וכן בנצחותו . וכן כולם . והכל יש להם שמות לכן אחז"ל כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה ולכן משרע"ה שהשיג עצם אלהותו ית' שהוא החיות של כל השמות ושם אין חלוקים . רק אחדות פשוט הכל . לכן כל התורה בכללותיה ניתנה ע"י משא"כ שאר הנביאים שלא השיגו עצם אלהותו ית' כ"א ע"י המדות והכנוים והכנוי הוא פרט . ע"ד כשרואין גבורת אדם קורים אותו גבור וכשרואין חסדו נקרא גומל חסד וכן כולם קורין אותו בשם המדה שיש בו בפרט . וכן הנביאים כ"א ע"י איזה מדה שהשיג עצם אלהותו ית' ע"י אותה מדה בלבד . ובאותו מצוה לבד דיבר עמו הקב"ה . משא"כ משה רע"ה שהשיג ע"י שם הויה שהוא חיות וכללות כולם . ע"כ התורה כולה כללים ופרטים וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן ע"י וד"ל . והנה נאמר אצל אאע"ה במחזה לשון מראה שרואים הפרצופים . וכמו שהאדם מתחזה לפני המראה כן הפרצוף שבמראה מתחזה אליו . כן כבי' אצל הקב"ה כמו שהאדם מראה א"ע לפניו ית' כן הוא ית' מתראה אליו . דהיינו אם הוא מתראה אליו שפה ברוחה באמת כך הקב"ה מצמצם א"ע לפניו כדי שיוכל לקבלו ולסובלו אבל כשהוא מתראה אליו בגדלות מן הראוי שגם הקב"ה מראה א"ע לפניו בגדלו . וגדלות הבורא אין כל בריה יכולה לסובלה כ"א ע"י צמצום הרבה כנודע . וזה ועשית שנים כרובים שהם אפי זוטרא כרביא דהיינו שתגרום ע"י מעשיך וענותנותך עד שגם הקב"ה כבי' מצמצם א"ע ויראה אליך בקטנות כמו שאב שראה בנו משחק באגוזים . אז מחמת אהבתו משחק גם הוא עמו . הגם שאצל האב נראה זה מעשה קטנות ונערות . אעפי"כ מחמת אהבתו לבנו שיקבל תענוג מצמצם א"ע שכלו הגדול . ושורה בקטנות שיוכל הקטן לסבול אבל אם היה מתנהג עמו לפי שכלו לא היה הבן יכול לסבלו ולא היה האב מקבל תענוג ממנו וד"ל . וזה לע"ל הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה כי ידוע כי שמש ומגן ה' אלהים וזה לאוה"ע שהם גסי הרוח . וכתיב אותו לא אוכל לפיכך אינם יכולים לסבול אלהותו ית'. כ"א ע"י כנוים והוא שם אלהים אבל ישראל כתיב בהו כי קטן יעקב ודל . וכן דוד הקטן דהיינו שמקטינים א"ע אז גם הקב"ה מצמצם א"ע ויכולים להשיג אלהותו ית' בלי מסך ומגן לכן הצדיקים מתעדנים בה שיכול לסבול אבל אוה"ע שהם בגדלות אינם יכולים לסבול והם נמוקים . והנה הגורם לישראל שיהיה בקטנות הוא מחמת שהם דבוקים לירא את הבורא ית'. שהוא חכמה כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה דהיינו שרואים תמיד כח הפועל שבהם ואלולי כח הפועל היה אפס ואופס א"כ מה הוא נגד כח הפועל אינו רק אין ע"כ יש לו בושה דהיינו יראה והנה בצדיקים עצמם מצינו חילוק . אברהם אמר ואנכי עפר ואפר ודוד אמר ואנכי תולעת ולא איש שהם מציאת מה אבל משרע"ה אמר ונחנו מה והיה בעיניו כעני וכמ"ש והאיש משה עניו מאוד וכו' . לכן הבין עצם אלהותו ית' משא"כ כל הנביאים לפניו ולאחריו . וכן כל א' מהצדיקים כל מה שנתדבקו יותר ביראה דהיינו חכמה היתה השגתו יותר . ויעקב שהיה המובחר שבאבות ונתדבק ליראה כמ"ש וירא יעקב כתיב כי בן זקונים . ות"א בר חכים וכל מה שקרה ליעקב קרה ליוסף נמצא שגם הוא היה מתדבק לחכמה דהיינו יראה המקטנת בעלי' . ואין מתאוה לכלום . משא"כ עשו שאמר יש לי רב לשון גדלות . ע"כ נאמר בו (וימלך וימת) שהורידוהו מגדולתו דהיינו מחמת גדלות . ולפי

שהאבות

שהאבות החזיקו עצמן במדת החכמה שהיא קטנה ע"כ ניתנה להם מצות מילה שהיא כריתות המותרות. דהיינו ערל"ה אותיות לרע"ה. ומסתפק א"ע במועט שהיא הקטנה. וזו המדה נקרא אל שדי שאמר לעולמו די. דהיינו המקטינה הגם שהשם מורה על ההתקשרות. הנה ההתקשרות בא מחמת אין דהיינו חכמה שלפי שלא יתקשר אדם אל חבירו כ"א ע"י מה שמקטין א"ע ורואה א"ע כאין נגדו. ע"ז מתקשר עם חבירו. והנה הגם שהחזיקו האבות עצמם במדה זו. אעפי"כ כתיב ביעקב יושב אוהלים ב' אוהלים אוהל עליון שהיא חכמה וגם מעוה"ז לא הניח את ידו להיות בהסתלקות. כמו משה שהיה פרוש מאשה ואפי' מעולם הדבור נאמר בו כבד פה. והיה כולו דבוק לחכמה עצם אלהות שהוא שם הויה. וזהו וארא אל אברהם באל שדי בפרט ושמי ה' לא נודעתי להם שהוא חיות כל המדות בכלל. והנה מדות התקשרות נקרא ציון שנמשך המשכה מיו"ד לנו"ן שערים. והו' הוא המשכה והצ' הוא ג"כ יו"ד נו"ן כפופה · והגורם לעורר התקשרות הוא מדת היראה הנקרא אלהים. וזה אלהים יושיע ציון שמדת אלהים מביא למדת ציון. והנה כשהצדיק מתעורר א"ע ביראה אז מתעורר יראה ותשובה בלב כל ישראל. שכל ישראל ערבים זה בזה. דהיינו מעורבים וזה ויבנה ערי לשון התעוררות יהודה וכל ישראל נקראים ע"ש יהודא כנודע. או יבנה לשון הבנה דהיינו אם לפעמים יפול הצדיק ממדריגתו אין זה נפילה כדכתיב שבע יפול צדיק וקם שכל הנפילה שלו אינו אלא בשביל הקימה שיקום עמו עוד נצוצות והנה הצדיק נקרא ציון לשון סימן כמו שאמר ר' שמעון ב"י אנא סימנא בעלמא. וזו אלהים יושיע ציון. שלא יפול לגמרי כ"א ויבנה ערי יהודה דהיינו להביא הבנה בהתעוררת יהודה שבודאי בכל יהודה יש התעוררת אהבו"י בכל יום. אך לכל א' בא לו אהו"י בכלי שלו דהיינו איזה אהו"י שהוא דבוק בה אך כשהצדיק נופל לאותו מדה שאותו האיש דבוק בה אז הוא מבין באותו התעוררת שהיה לו אהו"י לדביקות הבורא. עכשיו בא לו באותו הכלי שהוא דבוק בה עתה. וכיון שנודע לו זה אז באמת ע"י אותה אהו"י שבא לו גם עתה אינו מדבק עצמו לאותו דבר. כ"א מדבק עצמו עי"ז להבורא יתברך ובא למדריגתו הראשונה ומלמד גם (לאחרים) הדבוקים בחומריות. שיתדבקו ע"י אהו"י שבא להם בכלי שלהם כו' (בכ"א כנז) להבורא ית' וזו שמביא הבנה להתעוררת יהודא והבן:

ויפן פרעה ולא שת לבו גם לזאת ולכאורה קשה והלא במופת הראשון שהמטה נהפך לנחש לא עשו לו כלום. אך הענין הוא כתיב מציון מכלל יופי אלהים הופיע דהיינו שמציון הושתת עולם לפי שהיא עיקרה של העולם והוא החיות של כל העולם. וע"כ יש בה חלק (בכ"א: מכל המדינות ובאות כל מדינה ומדינה ומקבלת) חיות ויונקת מאותה חלק שיש לה בציון. וכן בשלמה נאמר וידבר על העצים וכו' שהיה יודע איזה חלק הולך לכוש ונטע פלפלין וכן שאר המדינות (ע' רש"י קהלת ב' פסוק ה') וזהו בארצות ובמקום. דהיינו עולם המקבלים כולם חיות שלהם מציון. וכן בנפשות ישראל הם העיקר. והאומות יש להם חלק בישראל שממנו יונקים ומקבלין חיות כל אומה בפ"ע. וזו שאמר משה החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין דהיינו שצוה לברר אותם אנשים דוקא שעדיין (נ"ל שמדין) יונקים מהם ואז יוכלו בקל לנקות (נ"ל לנקום) מהם. והנה מצרים נקרא התנין הגדול וכן פלשתים שיצאו ממצרים היה הע"ג שלהם דגון מלשון דג. וז"ש יהי דן נחש וכו' פי' קאי על שמשון שהיה מחלק שפלשתים יונקים ממנו. אך שהיה בזה עדיין רע שהנחש התעה לחוה. ותרא כי טוב וכו' וכי תאוה היא לעינים וכאן נאמר אותה קח לי לאשה כי היא ישרה בעיני ע"כ כתיב הנושך עקבי סוס וגו' וזו שהראה הקב"ה לפרעה שהמטה נהפך לנחש דהיינו כנגד ע"ז שלו כנזכר. ואז אמר פרעה תבן אתה וכו' כי הוא בחי' שלו וזה היה באמת רק בשביל הנס האחרון שנהפך הנחש למטה. דהיינו שהוחזר החיות שלהם לשרשו. ויבלע מטה אהרן את מטותם והבן. ופרעה הבין זה היה לו למופת גדול שיפול ביד ישראל ואעפ"כ לא שת לבו והבן:

דרך שלשת ימים נלך במדבר כתיב גל

ענין

ואביטה וכו'. ואיתא באורייתא ברא קב"ה עלמא. ולא עולם הזה בלבד אלא שבתורה ברא כל העולמות הכל ברא באותיות התורה. והנה זה א"א שהכל (נ"ל שבכל) חלק התורה ובחי' (נ"ל נברא) חלק א' מהעולמו' כיון שהתורה הקדושה (קדומה) והיא למעלה מן הזמן והוא אחדות פשוט לא שייך בה חלקים והנה לפ"ז מוכרח שבכל חלק מהתורה כלול בו כל התורה וכן העולמות וכן כלול בה הכל. אך אין נראה ממנה רק פרטות. אבל בהעלם כלול בה הכל כמו שאין אנו רואים רק עוה"ז. ואעפ"כ באה לנו הקבלה שיש עולמות לאין קץ. כן בכל מצוה אין אנו רואים רק העשיה אבל נעלם בה הכל כנ"ל. וזה רחבה מצותך שמצוה א' רחבה היא מאוד (שם) וז"ש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך (שם) ר"ל אותם (כ"א העולמות) הנפלאים ומכוסים בתורתך וזו באורייתא ברא קוב"ה עלמא. ר"ל התורה במה (נ"ל כמו) שהיא אצלינו אך היא מתלבשת בכל העולמות כפי מה שהיא. והיא בעצמה אינה משתנת וזו שהאבות למדו התורה ונח למד תורה. ר"ל שהשיגו התורה כפי מה שהיא הגם שעדיין בעת ההוא לא נתלבשה בלבוש שהיא אצלינו שהיא כנרתיק אל התורה עצמה כבי'. וזו לע"ל יוציא הקב"ה חמה מנרתיקה דהיינו שישיגו אותה כמה שהיא בלי לבוש לפי שעכשיו לא היו יכולים לסבול בהירתו. ולאו כל מוחא סביל דא. כ"א הצדיקים המופשטים מגשמיות. יכולים להשיגם כ"א וא' לפי הפשטותו מגשמיות עד"מ אם הוא מופשט מעוה"ז לבד יכול להשיג כפי מה שהיא בעולם יותר עליון. וכן עד אין קץ. כל מה שמדבק מדבק אל עולם יותר עליון. כן תתפשט השגתו ואינו מצומצם כ"כ וכל מה שמתרחק יותר משרשו שם התורה יותר מצומצמת עד שבא לעוה"ז שבו הכל בצמצום גמור עד שכמעט שאין לך מצוה שאין בה מדות ושעורין וזה שהקב"ה מצמצם א"ע ושורה בעוה"ז ע"י תורה ומצות שהם כאן בצמצום ושעורים וזה מודע בשערים בעלא מעשורין דליה. ומי שהוא זוכה ורואה עולמות עליונים בעת עשותו המצוה דהיינו שהוא מופשט מגשמיות כ"א לפי מדריגתו. יש לו יותר תענוג לפי שכל מה שהוא יותר עליון הוא יותר רחב ואינו בצמצום כמו כאן. וזה שכר מצוה מצוה ר"ל שבשכר המצוה שעושים (בעוה"ז) הוא באותה מצוה עצמה בעולם העליון ושם יש לו תענוג ממנה לפי שכאן אין לו תענוג ממנה לפי שהוא בצמצום ובלבוש כנ"ל. וזה כי שמש ומגן ה' אלהים שהיינו שהשמש מסבב אותו יסוד של מים. וזו למגן ולנרתק לשמש לפי שהעולם לא היה יכולין לסבול הבהירות והחום של השמש ע"כ היה לו יסוד של מים למגן ולנרתק. וזה בעוה"ז אבל מי שהוא מופשט מגשמיות ומקשר א"ע לעולמות עליונים. אז רואה שם שדי אלהים הוא כביכול שמש ומגן כנ"ל באורך. וזה לע"ל נאמר לא יהיה לך השמש לאור יומם והיה ה' לך לאור כנ"ל וד"ל. ונחזור לענין שהתורה והמצות שהם מצומצמים בעוה"ז הם בעצמם מצוים בעולמות העליונים רק ביותר התרחבות כאשר שהיא קרובה לשורשה. ע"כ צריך כ"א לכוין בעת עשיית המצוה בדבור במעשה במחשבה כי בזה מעלה המצוה ומפשיט אותה מגשמיותה ומקרב אותה אל שורשה ומיחדה בעולמות עליונים והעיקר הוא תענוג והבן והעיקר הוא התענוג בעת עשייתה. ונראה זה בחוש כי התענוג הוא המחבר ב' דברים למשל דכר ונוקבא המחברם הוא התענוג. ע"כ כל איש שיעשה המצוה בדבור ובמחשבה ובמעשה ועליון על הכל הוא התענוג המחברם. ובזה הוא המקשר כל העולמות להקב"ה. ואין לך כל מצוה שאינה כלולה מכל התורה כנ"ל. כי הוא אחדות פשוט. אך היא מצומצמת. אבל כשמפשיט מגשמיותה היא רחבה מאוד וכלולה מהכל. וגדולה יותר מעולם ומלואה. וז"ש רחבה מצותך מאוד כל שהיה רואה אותה בעולמות עליונים. וזו מה שאמרו רז"ל בא דוד ולא פירשה דהיינו שאמר שהם רחבה מצותך בלי שיעור בא יחזקאל ולא פירשה והנה מגלה כתובה קנים והגה והי דהיינו שראה יסורים של צדיקים בעוה"ז. ר"ל שראה אותם המצות עצמן. אבל ראה אותן בעולמות עליונים שהם התענוג גדול בלי צמצום קרובים לשורשם ורחבים וכלולים כנ"ל. ואח"כ בא זכריה ופירשה מגלה עפה וכו' לפי שזכריה היה בתחלת בית שני שהוא אותיות שבעולם

הדיבור

הדיבור. והיה חסר ה' דברים כנודע וד"ל.
ובדיבור הוא ג"כ מצומצם כנודע שהדיבור
מצומצם. ע"כ ראה אותן בשערים: ונחזור
לענין שמצוה צריך לעשותה במעשה בדיבור
במחשבה ותענוג דהיינו שצריך להמשיך עצמו
לדביקות עד שיגיע לתענוג הנה כשנתנה תורה
בסיני נתנה בדבור. וכשאנו (נ"א וכמו שאנו)
רואים בוודאי מוכרח להיות שם מחשבה. כי
הדיבור נמשך מהמחשבה נמצא שהתורה
ניתנה בדיבור ובמחשבה. אבל המעשה היא
בידינו כשאנחנו עושים המצוה במעשה אזי
אנו מיחדים מעשה המצוה שהוא עולם
העשיה עם הדיבור והמחשבה שהם עולם
היצירה והבריאה וזו הוא ביום חתונתו. זה
מתן תורה ולכאורה איזה חתונה היה שם אבל
הענין כמ"ש שהיה יחוד באמת שעולם העשיה
היה לו עליה ונתיחד לעולם השמיעה. שהיא כלי
מוכן לעולם הדיבור. דהיינו לקבל הדיבור
עם המעשה ובזה נתייחד עולם העשיה לעולמות
העליונים וזו שלשת ימים נלך במדבר שהיינו
ג' עולמות נלך בקבלת התורה שניתנה בדיבור:

להבין הסוד מה שכתוב בכתבי האריז"ל
שיסוד אבא הוא ארוך. ויסוד
אימא שהיא קציר. משל נפלא ע"ד כאשר
אדם לומד מסכת ולמה לומד אותה בוודאי או
מאהבה או מיראה. או משניהם ביחד.
ואהו"י נקרא זו"ן. זעיר נקרא אהבה. ונוקבא
נקרא יראה. למשל מתחלה כשלומד דף א'
לכאורה הבין אותו ונהנה מלימוד. אבל אח"כ
נולדו לו קושיות רבות בזה הלימוד. ואינו יכול
להפוך לימין או לשמאל. מה הוא עושה שותק
מהלימוד ומתחיל לחשוב במחשבה. וזה נקרא
העלאת מ"ן כידוע שקודם זיוג או"א צריכין
זו"ן לעלות למעלה להעלות מ"ן לאו"א ואז
נעשה יחוד העליון. ואף בשעה שנתקשה לו
הלימוד ושתק בלימוד הביא הדיבורים שהיה
יכול לדבר עוד בלימודו זה שהוא סוד המלכות.
והאהבה שמסתמא לא התחיל מתחלה אלא
מתוך האהבה שהוא סוד זעיר האהבה שהיא
זעיר. ועכשיו ששתק מלימודו זה והתחיל
לחשוב במחשבה הביא את האהבה והדיבור
במחשבה. וז"ס עליות זו"ן למעלה להעלות
מ"ן לצורך יחוד או"א. ודבר זה ברור ונפלא
כשאדם מתקשה באיזה דבר. מתחיל לחשוב
במחשבה. עי"ז נופל לו במחשבה פתאום
ממש כעין ברק שהוא הערה פתאום כמו
כן נופל לו איזה המצאה. ודבר זה באה
לו מקדמות השכל שהיא חכמה אך מה שנופל
לו חכמה זו פתאם כעין ברק הוא יסוד
החכמה דהיינו יסוד החכמה ולא החכמה
שנפל לו עתה במחשבה נקרא יסוד אבא.
אלא הבחי' שנפל בפתע פתאם. הוא נקרא
יסוד שהוא סוד יחוד לקדמות השכל שהוא
החכמה עם המחשבה שהיא בינה או"א דהיינו
היחוד בפרצופים עליונים הוא. שהזכר נותן
השפעה לנוקבא וגם כאן נעשה היחוד קדמות
השכל שהוא החכמה עם המחשבה שהיא בינה
וחכמה שנפלו לו כעין ברק נקרא מפתח
איתן לשון חוזק. לפי שחכמה זו שנפל לו
הוא בצמצום גדול ואינו רק שכל פשוט אבל
אחר שמיישב בדעתו היטיב בזה השכל שנפלו
לו. ומבורר עתה פשוט של ההלכה בדבר
כחכמה שנפל לו במחשבה. נקרא עתה ברייתא
ר"ל מה שהיה בתחלה רק בשכל יצא עתה
לחוץ בדיבור. לכן נקרא פתח תניא לפי
שעתה שינה אותה בדיבור ומברר הפשט היטב
כ"ז כתבתי ממש כמו ששמעתי אבל בכל זה
אין על הנ"ל פי' על היסוד אבא שהיא ארוך.
אבל שמעתי אח"ז טעם פשוט על זה. כי
ידוע שיותר ממה שהעגל רוצה לינק כו'.
לכן אבא שהוא המשפיע נקרא יסוד שלו
ארוך. ואימא שהיא המקבלת נקרא יסוד
שלה קצר:

סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם כי ידוע
מה אוצר של מלך כי בוודאי כסף
וזהב אינו נקרא אוצר של מלך כי מה נחשב
לו. אלא אוצר של מלך הוא דהיינו אוצר
נקרא שאין יש שום דבר חשוב ממנו. ומה
הוא אוצר של מלך. הוא היראה שכל המדינות
יראים ממנו. והוא התענוג שלו שאין לו
תענוג יותר גדול מזה. וזו פי' הפסוק יראת
ה' אוצרו שהיראה היא עיקר האוצר וכו'. יראת
ה' היא היראה הרוממות ולא יראת העונש
כי יראה הרוממות הוא. שהוא ירא מפני
גדלות המלך שהיא מלך גדול ונורא. ומחמת
זה אוהב את המלך ביותר. שאף שהמלך
גדול

גדול ונורא מאוד. אעפי"כ משגיח על בני המדינה להספיק צרכם. רק שהוא בוש להתקרב אליו מפני גדולתו ורוממתו אבל יראת העונש אינו כן כי היראה הזאת גורמת להתרחק מן המלך. רק מה חילוק יש. שהוא ירא מן המלך מחמת העונש ממנו. ירא לנפשו שלא ימיתנו או מיראת מה שהוא ירא מן הדוב או שאר חיות. כי כמו שיראת הדוב גורם לו להתרחק כן יראת העונש מן השי"ת גורם התרחקות ממש. כי ירא לגשת אליו פן יענשהו ונחזור לענין הפסוק סוד ה' ליראיו (כאן חסר איזה ענין) האוצר של הקב"ה כי הוא האוצר הוא בסוד והיכן הוא האוצר ליראיו ר"ל באנשים שיראים מן הקב"ה הוא אוצר שלו ית' כי האוצר של הקב"ה הוא היראה כנ"ל ובריתו להודיעם ומלת להודיעם לשון התקשרות לשון והאדם ידע פי' להתקשרם ולחברם אל הקב"ה:

ויאמר אם שמוע תשמע בקול ה' אלהיך. י"ל מהו הענין הכפל אם שמוע תשמע. וא"ל ע"ד משל הרב הלומד עם התלמוד א"א להרב לומר לו כל שכלו. רק הרב מלמלם לו שכלו ואומר לו איזה סברות כדי שיוכל להבין. ונעשה דיבור הרב שהיא מדריגה תחתונה גבי הרב. נעשה זה הדיבור פנימיות שכל אצל התלמוד. והרי בלי קול לא משתעי. וע"כ מלובש כאן גם הקול. ובקול מלובשים האותיות המחשבה והנה השכל והאותיות האלו. הם תרין רעין דלא מתפרשין ומלובש כאן גם השכל וזה ה' בלאתך משעיר כי אלו הלימלומין נקראים שעיר כל חד כפוס שעורין דליה ויוצא כל ד' אותיות הויה המרומזין כאן. וכשהשכל יוצא כתיב חכמת אדם תאיר פניו פתח פיך ויאירו דבריך. ונכפין הדינין וזה בלעדך משדה אדום ונכפפין תחתיו. והנה האבות הן המרכבה כי האבות כשהיו שומעין הדיבור של הקב"ה אז נתלבש בהם הדיבור בתוך לבם כמו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וזה הוא אלהי אברהם ונתיחד השם עליהם וז"ש והיה אם שמוע פי' כשתשמעו השם הויה שהוא אותיות והיה אז תזכו לשמוע בקול שם ה' אלהיך: חסר כאן:

ויקחו לי תרומה והנה ארז"ל לי לשמי ר"ל שיתרומם ויתגדל שמי ע"י וזה דוקא מאת כל איש שהוא כל איש פי' שכולו איש. וזה אשר ידבנו לבו שלבו זך וברור לאביו שבשמים הוא נקרא כל איש. כמ"ש צדיקים נקראים אשכלות. פי' שכולו נקרא איש. כי שאר סתם ב"א אין נקראים אדם רק הנשמה. אבל הגוף נקרא בשר אדם. אבל זה שנזדכך גופו ולבו לעבודתו ית' נקרא כל איש לכך נקראים אשכלות. וז"ש ויקחו אליך ר"ל ביחד עמך ירוממו את תרומת. כמ"ש גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו וכו':

ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי כו' ואתה שנאת מוסר כו' אם ראית גנב ותרץ עמו ועם מנאפים חלקך כי הנה יש בתורה מצות הנקראים משפטים שאפי' לא נאמרו כו' ויש מצות הנקראים חוקים וזה מה לך לספר חוקי. לספר לשון בהירות שיש נותנים טעמים ובודים מלבם טעמי מצות החוקים ולפי דעתו הסכלה והקלושה הוא נותן בהירות ואור לתורה. וז"ש ואתה שנאת מוסר אפי' מוסר. אפי' אותן המצות הנקראים משפטים אתה עובר עליהם. ומה לך לספר חוקי. וז"ש אם ראית גנב ותירץ עמו שהוא עברה של משפטים ואין אתה מפשפש במעשיך שתשוב מעבירות שבידך ולא עוד אלא מנאפים חלקך אפי' מה שהוא חלקך. אשתך המותרת לך. אם אין אתה מתקדש א"ע לקיים מצות השי"ת רק למלאות תאותך. הרי אתה מנאף עם חלקך. וזהו עם מנאפים חלקך וא"כ מה לך לספר חוקי:

כתפוח בעצי יער כן דודי בין הבנים. יובן עפי' משרז"ל מה התפוח פריו קודם לעלו. כן ישראל קדמו נעשה לנשמע. והנה ארז"ל ועלהו לא יבול אפילו שיחות חולין של ת"ח צריכין לימוד. ואמרו בס"ה שיש תרי גווני חכמה. הא' הוא ויתרון האור מן החושך והוא שיהיה מדות חכמת יתרו שלא הניח ע"ז שלא עבד. ואח"כ בא מן החושך אל אור החכמה. והוכר ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' מכל אלהים וכן גבי שלמה נאמר ויחכם מכל האדם מכל בני קדם והיה ג"כ קנא מחכמה זו ר"ל שנתחכם מחמת

שמתחלה

שמתחלה למד חכמת בני קדם והיכר יתרון אור החכמה עילאה מן החושך. ולכך נקרא חכמת שלמה חכמה תתאה מפני שהיא נוקבא מקבלת חכמה מדבר אחר וזו החילוק שבין שלמה המע"ה. ובין משה רבינו ע"ה. אף שאותיות שלמה אותיות למשה מ"מ משרע"ה השיג תיכף חכמה עילאה חכמות אלהות אשר בחכמה ההוא נכלל כל הנבראים והיצורים והנעשים. כי אין דבר שבעולמות רק מחכמה אלהות כי כולם בחכמה עשית ונמצא אותן ח"ת אשר השיגו ח"ע הכל נכלל בחכמתם לכך אפי' עלהו שומר לפרי. ואינו רק טפילה לפרי צריכה לימוד. כי שורשה מחמת אלהות משא"כ ממי שלמד תחלה שאר חכמות נמצא העלים שלהם שהם השיחה שלהם מחכמה חיצונית ואין ללמוד אותה וז"ש כתפוח בעצי היער שפריו קודם לעלו שהוא חכמות אלהות ית'. ע"כ בצלו חמדתי וישבתי להתעסק ולהסתופף בצלו ולשמוע ממנו אפילו שיחתו הצריכים לימוד. ופשיטא פריו שהוא עיקר התורה מתוק הוא לחכי וכן לפי ענין הנ"ל מסיק הפסוק כן [illegible]ין הבנים ר"ל כמו שאני התנהגתי עמו [illegible] דודי התנהג עם ב"י וזהו בין הבנים שנאמר בנים אתם וכו' כי יש ב' מיני אהבה שהאב אוהב את הבן. הא' מפני שנתחכם מכל האדם בתורה ובחכמה ובמעשים טובים ואחרי שרואה מעשי אחרים יש להאב תענוג ושמחה ע"ד חכם בני ישמח וכו' ובעבור זה אוהבו אהבה עזה וגדולה ויש אהבות אחרות והוא טבעיות שהאב אוהבו בעצם אף שאינו רואה מעשה אחרים הגרועים ממנו רק משים עינו עליו להטיב לו ולקרבו ולאהבו בכל מיני אהבות וקורבות. ע"ד מ"ש עיני ה' אל צדיקים וז"ה כן דודי התנהג בין הבנים שהם ישראל שהוא משים עיניו עליו ומקרבו לעבודתו ית' ונאהב לפניו ית' ואין אהבתו עליו מחמת שראה מעשים אחרים גרועים ממנו אך הוא אוהב אותו בעצם כמו האב האוהב את בנו מכח הטבע ואינו תלוי בדבר ואינו בטלה לעולם וזהו ג"כ פריו קודם לעליו שאינו משגיח על העלים שהם המעשים רק אוהב בטבע כנ"ל שהוא עיקר הפרי:

עד אברהם לא היה זקנה. רמז על התגלות דיקנא עילאה קדישא שתחלתה הוא מתיקון אל והמדה הנ"ל מתייחסת לאברהם הנקרא חסד לאברהם וגם שם אל הוא חסד כמ"ש חסד אל כל היום:

טעמה כי טוב סחרה. יובן עפ"י מרז"ל וירא אלהים את האור כי טוב שגנזו לצדיקים לע"ל. והנה נאמר כי אין מחסור ליראיו וכו' ודורשי ה' וכו' נמצא כי מי שיש לו מדת יראה אינו חסר מכל טוב. והטעם מפני שהוא מושרש במדת יראה הנקרא אשת חיל יראת ה' והמדה הנ"ל נקרא אוצר בית ה' ושם הוא גנוז הטוב ולכן אין מחסור ליראיו וזהו טעמה פי' החזיקו במדת יראה ותוכו לטוב הגנוז בתוכו לא תירא לביתה משלג אי"ת בכ"ר גל"ש. והנה בכ"ר הוא שני לאי"ק. ונקרא בכ"ר לשון ראשית. ע"ש ראשית חכמה שהוא ראשון במספר. והראשון שבכולם אינו בכלל מספר כידוע לכך השני נקרא בכ"ר. ע"כ האותיות שניות ביחידות ובעשירית ובמאות שהוא משנה למלך המתבר המלך והטעם דלפני הב' הוא א' מלך שאין לו תפיסה. דלפני א' מה סופר. ואחר אותיות בכ"ר. גל"ש שהוא שנ"ל נוקבא:

כי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו'. וצויתי את ברכתי וכו' וי"ל למה כתיב וכי תאמרו הל"ל סתם וצויתי את ברכתי ונ"ל עפ"י כי ידוע כשישראל עוסקים בתורה ובמצות ת' הם מושכין שפע בכל העולמות. ויש עוד דבר א' שישראל יכולים להמשיך והוא ע"י אמונה כמרז"ל בזכות אמונה יצאו בני ישראל ממצרים וגבי אברהם כתיב והאמין בה' ויחשבה לו צדקה שמתחלה לא האמין כ"כ שאמר אנכי הולך ערירי ואח"כ האמין אמונה שלימה ואיתא בזוהר איהו אמת ואיהו אמונה וצ"ל הטעם לזה למה נקרא כך ולמה ע"י אמונה יכולים לגרום השפע גדול. וי"ל עפ"י דאיתא בזוהר שערי דרישא רכיכין ושערי דדיקנא הם קשין שהוא לאכפה דינין. פי' כי הסי"ת קדש כל השביעי כמו שבת ושמיטה. וכן בי"ג תיקונין דדיקנא קידש תיקון הז' שהוא ואמת ובו תלויין ובו כלולין הו' תיקוני עילאין.

ושם

ושם עיקר הכפאת הדינין כי המדה הנ"ל נקרא אנפהא דמלכא נהירין כו'. למשל כאשר נהירין אנפהא ושמח וטוב לב והרחמים גוברין. ואף אם בעת השמחה בא לפניו מי שנתחייב מיתה למלך אך מפני גודל שמחה והרחמים גדלה הרחמנות ולית דין כלל. הלכך נקרא אנפהא נהירין וזהו עיקר כפיות הדינין. וכל השמחה גרם בבוא בן המלך לפני המלך מגודל התענוג ושעשוע גודל לו שמחה ית"ש. והם ישראל ע"ש בני בכורי ישראל. ישראל אשר בך אתפאר והוא מדת יעקב ולכך נאמר תתן אמת ליעקב ר"ל שהקב"ה מתענג במדת שהוא אנפהא נהירן הכל בשביל ביאת יעקב לפניו שהוא הבן החביב. ולכך נקרא מדת יעקב נחלה בלי מצרים פי' שאין שם בחי' דין כלל נק' בלי מצרים. והנה כתיב או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי ודרשו רז"ל על התורה וכ"ל שג"כ מורה על ד"ת הנ"ל שהם נקרא מעוזי. ע"ש שהם קשין לאכפיא דינין. וזהו שאמר בזוהר האי מאן דחלים דאחיד בדיקנא כולי פי' מפני שהוא אחוז במדת ת"ד שהם כפיין דינין אחוז שלמא דלי' ר"ל הראהו מן השמים שלום. פי' שהוא הכפאת דינין מפני גודל היחוד שגרם מחמת מדות הנ"ל. הכלל העולה שעיקר הכפאת הדינין ותיקון ואמת כנ"ל רק מי יוכל לגרום כל הנ"ל ע"י תיקן הנ"ל מי שהוא מאמין באמונה שלימה שהוא כן וע"י אמונה מתלבש בתוכו האמת וגורם פעולתו נמצא האמונה נעשה כלי קיבול למדת אמת וז"ש איהו אמת ואיהי אמונה. והוא נקרא ז' שהוא תיקן הז' כידוע. ושניהם שוים במדתם. ואז הוא יחוד גמור. וזו מי שיש לו אמונה בשלימות כנ"ל (כאן חסר תיבה) כך מי שאינו כ"כ שלם באמונה רק שהוא רגיל תמיד לתקן מדת האמונה. כמו בשמירת שבת או שביעית יכול הוא ג"כ להמשיך מדת אמת אל אמונה וזהו וכי תאמרו אפי' שלא תהיה במדת אמונה שלימה שהרי תאמרו מה נאכל שביעית עכ"ז בהיותכם משמרים שביעית שהוא מדת אמונה תוכלו לגרום שפע. וצויתי את ברכתי אך מפני שאינו אמונה האמיתית אינטריך לצות את ברכתי ולא מאליו. משא"כ אם תהיו אמונים בשלימות יבא השפע מאליו. ושמעתי שזה כוונת הפסוק שהוא יחוד הויה ואדני. עד"מ לגוליירן המתגברים במלחמה וגבורן נצחן. כי העונין אמן על הברכה הוא גמר קיום וסוף הנצחון. שהמברך כוונתו להשפיע שפע עליון בעולם התחתון. וזה העונה אמן אחריו אומר אמת הדבר. נמצא שהוא מביא מדת אמת באמונה שהוא עולם התחתון. ולכך השילוב הוא ברכת הויה ואדני כי השפע הוא מעולם העליון לתחתון מעילא לתתא שהוא מאמת לאמונה אבל העניית אמן דקדים הוא עליות התחתון בעליון לכך השילוב אדני הויה מתתא לעילא:

מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז שנאמר עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם ואם לחשך וכו'. וי"ל מה הענין מותר דקאמר של"ל מצוה או חיוב הוא דנפקא מקרא כמו שאר מצות וחיובי דרבנן דאסמכוה אקרא כמו חייב אדם להקביל פני רבו וכיוצא. ועוד קשה על לשון הפסוק הלא עוזבי התורה הם רשעים. והשומרים הם צדיקים. והל"ל רשעים יהללו רשע וצדיקים וכו' ועוד רישא דקרא אמר בלשון יחיד. וסיפא דקרא אמר לשון רבים יתגרו בם הול"ל בתרווייהו לשון חד. וי"ל דבאמת הכתוב מדבר בין ברישא בין בסיפא בצדיק. כן הנה יש תרי גווני צדיקים יש צדיק שהוא עוסק בתורה וג"כ ומקיים כל התורה. אך הוא צדיק לעצמו ולא לאחרים להחזירם למוטב ואע"פ שהוא מצוה א' ממצות התורה שנאמר הוכח תוכיח כולי. עכ"ז מגודל רכות טבעם ומזגם הטבע הטוב אין יכול לומר לא עשית כהוגן וכשורה. ויש צדיקים העומדים בפרץ ומתגרים תמיד בעושי עולה. ומוכיחים ומחרפים אותם בתמידות על מעשיהם המכוערים. כמ"ש בתקוממיך אתקוטט כולי. והנה לכת הצדיקים הב' הכל שונאים אותם ביותר בהיות שרואים שכת הראשונים הם צדיקים גמורים. ושותקים מסתמא אינם רשעים כ"כ כמו שמחזיקים הכת הב' ומכח זה מריבים ומתגרים הכת הב' עם הכת הא'. מדוע אתם מחשים והלא אתם צדיקים וקנאים שלימים למה לא תקנאו נקמת ה'. וזהו פי' יתגרו בם ר"ל הכת הב' מתגרים עם הכת הא'

א' לש"ש שיעמדו ג"כ בפרץ עמהם להלחם נגד אויבי ה'. והנה הכת הא' מחמת רכות טבעם אינם רואים טוב ורשעים ומהפכים בזכותם ומטיבים אולי לא הי' כך כאשר מריעים עליהם או זכות אחר. או מזכירים מדות טובות שיש לרשעים הנ"ל וזה יהללו רשע ר"ל מחמת טבעם מהפכים בזכותם. ועוד אומרים א"א להעמיד הדת על תלה ועוד הנח לישראל וכו'. ומחמת כל אלו הטענות נמנעים לו מלהוכיח. אבל עכ"ז אע"פ שהם צדיקים הכתוב קורא אותם עוזבי תורה. תורה הוא לשון הוראה ומוסר וכת הב' נקראו. שומרי תורה וזו עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם ר"ל מתגרים בם. מתגרים עם הכת הא' הנקרא עוזבי תורה נמצא לפי פי' הנ"ל. אינו מפורש בקרא שמצוה להתגרות ברשעים. כי מ"ש יתגרו בם קאי שמתגרים עם הצדיקים הראשונים כנ"ל. לכך לא אמרו לשון חיוב או מצוה שאינו מפורש בקרא אך ההיתר ממילא משתמע מדקאמר עוזבי תורה יהללו רשע כנ"ל מחמת התגרה שנפלה בין כתות הצדיקים א"כ מוכרח שמותר להתגרות ברשעים כנ"ל מהרב מורינו הנ"ל נרו:

אל בסגול הוא המשכה מאלופו של עולם לג' קוים אל בפתח הוא נמשך בהם מחכמה. והחכמה מאין תמצא לכן כ' א"ל: כשהאדם מתקשר עצמו בהשי"ת אז כל העולמות שלמטה ממנו מתקשרים בהשי"ת ע"י. והעיקר שיקשור א"ע להשי"ת ואם אינו מאמין באמונה שלימה שפועל בדבורו ובהתקשרות בהשי"ת. באמת אינו פועל למעלה כלל. וז"ש ויגע בכף ירכו פי' שלקח ממנו האמונה. וכלל גדול הוא האמונה שיש כמה בני אדם שיש להם אהו"י ואין פועלים למעלה כלום מחמת חסרון האמונה שלימה:

אסור להגות השם באותיותיו. לפי שהאויר אינו ראוי שיתלבשו בו האותיות הקדושים אלו אלא במקדש שהאיר שם השכינה כמ"ש וה' בהיכל קדשו ומטעם זה אסור להרהר בד"ת במבואות המטונפות אם לא להפרושי מאיסורא. בסוד ומלכותו בכל משלה שמזכיר שם ד"ת בין הקליפות כדי להכניעם:

באיזה מדה שאדם בא להשי"ת יעבוד בה אם ביראה שבא לו יראה מאדם רע יחשוב שזה גלות השכינה שנתלבש מדת יראה במדריגה שפלה ויניח היראה וידבק בהשי"ת. וזו הוי ערום ביראה שלא תהיה היראה רק בהקב"ה לבדו ולא מלובשת בדבר. וכן הבטחון והאהבה שלא יבטח גם באדם רק בהשי"ת לבדו:

החודש הזה לכם וכו'. איתא בזוהר בשבא. ניסן קרוי אביב שהוא אב כסדרן הוא דלכון. תשרי אתוון למפרע הוא דלי. ויובן ע"פ שנאמר כנשר יעיר קנו וכו' מרחף. נוגע ואינו נוגע בו. והענין הוא כי הנשר רחמני על בניו ורוצה להשפיע ולהגין עליהם אך מחמת שהוא גדול האבר והנוצה ואם יגע בהם ממש לא יוכלו לסבלו ע"כ הוא נוגע ואינו נוגע. כך הוא יתברך לא הי' העולם יכולים לסבול בהירות אורו והשפעתו. והי' בטלים ממציאות הוצרך לצמצם אורו. והנה האותיות מורה על השפעתו יתברך מעילא לתתא. ואתוון מהופכין למפרע מורה על הצמצום. וגם בענין צירופי הוי' ית' הוא כך הוא אם כסדרן מורה על הרחמים וז"ש ניסן אתוון כסדרן הוא דלכון ר"ל בשביל אהבתי אתכם ורחמנות עליכם להשפיע ולהגן עליכם. אבל תשרי שהם אתוון למפרע מורה על הצמצום ואע"פ שגם הוא בשבילכם ולטובתכם וכדי שתהיו יכולים לסבול הבהירות שלי עכ"ז הוא נקרא דלי. אבל ניסן שהוא בחי' המשפיע הוא דלכון. וז"ש החודש הזה לכם דייקא ולכך הצירוף של חודש זה הויה כסדרה:

מאשר יקרת בעיני נכבדת וכו' ואתן אדם תחתיך יובן כפשוטה ע"ד משל למלך שיש לו בן אהוב וחביב ויקר בעיני המלך עד מאוד. והנה שריו ועבדיו רוצים ליתן. למלך בשבח וקילוס והלל והודי'. אך מחמת גודל אימת המלכות לא היה פתחון פה כי נורא הוא מאוד. מה עשו אמרו בלבבם. הלא זה ידוע כי עיקר תענוג המלך ושמחתו הוא כבוד בנו בפני המלך. ובזה יגרמו שמחה בתענוג להמלך ויהיו אח"כ יכולים לפתוח פיהם בדברי שבחו של מלך. כך כבי' המלאכים אומרים לפניו ברוך ה' אלהי ישראל. כמ"ש ואתה קדוש יושב תהלות ישראל. וזהו מאשר

יקרת בעיני ר"ל מ"מ שהכל יודעים שאתה יקר וחביב בעיני נכבדת: עוד י"ל כי המלך האוהב את בני מאוד מחמת גודל האהבה. מסתכל תמיד בפני בנו ומשגיח עליו בעינא פקיחא. והנה המסתכל באיזה דבר אזי כח הראות הוא מלביש אותו דבר. ומסבב אותו כח הראות ההוא וידוע שלבוש נקרא כבוד ר"י קרא למאניה מכבדותו. וזה מאשר יקרת. ר"ל מאחר שאתה יקרת וחביב לי אני מסתכל בך תמיד כמ"ש עין יעקב וזהו בעיני נתכבדת ר"ל בכח הראות עיני נתלבש. וכו' ולא עוד אלא כולי כדכתיב צדיק מושל ביראת אלהים כולי. אלמלא קרא א"א לאמרו כמ"ש ועל דמות כולו כמראה אדם כבי' ואתן אדם תחתיך שהוא יתברך גוזר ואתה מבטלה:

בלך זה תהא בידך שכל המשלים שהביאו באדם. למשל אל העולמות העליוני' אינו כפשוטו. כמ"ש שאנו לומדים בכתבים בגשמיות. אך כל הפרצופים והתלבשות הכל רוחניות ושכל פשוט. והראיה לזה. שהרי מצינו באדם ברוחניות שבו דהיינו המחשבה שלו. בשכל שלו שהוא רוחניות גמור מצינו בו ממש דוגמת הפרצופים עליונים והתלבשותם ושכל פשוט דו"ק ותשכח בכמה משלים שכתבתי באדם ועד"ז יובן בעז"ה כל הפרצופים והתלבשותם אך ברוחניות. אף שאין שכל אנושי יכול לסבול זה ולהבין בעולמות העליונים. אך מרוחניות האדם השכל מחייב שגם ברוחניות. העולם ג"כ כל זה וד"ל. ואכתוב עתה מה ששמעתי להבין מאדם מה שכתוב שמדריגה תחתונה של עולם העליון הוא נעשה מוחין לעולם התחתון ממנו למשל אדם שאומר ד"ת חדשה לאדם אחר נמצא הדיבורים של אדם זה שהוא מדריגה תחתונה שלו נעשה מחשבה אצל זה ששמע כי שומע במחשבה שלו הדיבור של זה והאדם האומר לאדם אחר התורה הוא המשפיע לזה ונקרא עולם העליון בערך אדם השומע כי הוא נקרא עולם התחתון כי היא המקבל ממנו (כאן חסר וחבל וכו'):

יש ב' כתות ב"א. יש אדם שיש לו אהו"י מצד עצמו. ויש אדם שאין מתעורר מצד עצמו לאהו"י והתקנה שלו. שיבוא למדת אהבה שיעשה דבר שיש לו אהבה גדולה לזה. למשל מאכל ומשתה דבר חשוב. ויחשוב כי מה שיש לו אהבה לדבר המאכל הוא מחמת התענוג המלובש באותו המאכל והתענוג הוא אלהות. ומחמת זה נתוסף לו אהבה בעבודתו ית'. ואגב זה אכתוב גם ההלכה ששמעתי מענין זה כי ידוע שרוב המון עם מנהגם לשתות דבש בעש"ק אחר המרחץ. והטעם הוא כנ"ל כדי שיבוא להם אהבה יתירה בתפלת המנחה ובערבית. כי תפלת עש"ק צריך התלהבות גדולה וכוונה יתירה מכל תפלת החול כידוע אך יש ב"א ששותים כ"כ הרבה עד דלא ידע וכולי. וזה רמז הפסוק ולא זכר שר המשקים את יוסף הוא לשון תוספת קדושת שבת. ר"ל העלאת המ"ן הנ"ל שיש לו לעשות בזה השתיה וישכחהו:

להבין הסוד של התקשרות שהוא מדות יוסף היא סוד שמחברים ב' דברים ביחד. שע"י מתקשרים לו. ומתחברים הב' דברים למשל ב' אנשים עשו שידוך ביניהם. אף שהיו רחוקים זה מזה כמה פרסאות. נתחדש ביניהם אהבה גדולה זה לזה ונעשה קשר ביניהם. וכן כל דברים שאני מחבר אותם ביחד. למשל ב' חתיכות בגד. בוודאי לאיזה צורך התחברתי אותם ביחד. וע"י התחברותם ניתוסף אהבה בהם לי כי בוודאי אני אוהב כך שכך יהיו מחוברים. כי אני בעצמו התחברתי לאיזה צורך. ומדה זו נקרא יוסף ופנימות של מדות יוסף הוא חכמה הוא המחבר. אלא שיוסף הוא הלבוש של החכמה וע"י התלבשות החכמה ביוסף היא מחבר ב' דברים כי בלא חכמה מי מחבר אותם כי בוודאי ע"י השכל וחכמה יכולים לחבר ב' דברים והסוד כי פנימות זה היא הטפה הבא מההתקשרות שהוא הזיווג כי הטיפה י' די' הוא חכמה וד"ל. ומזה נעשה הולדה דהיינו התענוג שנולדה מהתחברות זו כי בוודאי יש לו תענוג מזה כי י' הוא חומר הראשון. והיולי שיכולים לעשות מזה כל מה שירצה וד"ל:

להבין סוד הפרצופים של עגולים ויושר. ואיך היושר עומד בתוך חלון העגולים. ומובן ע"י משל דרך משל אומן שעשה כלי נפלאה. וזה ידוע כי כח הפועל בנפעל. ר"ל כשעשה האומן הגולם של הכלי הוא מתחלתו

מתחלתו בוודאי לא היה מוכרח לתקן באותה מלאכה של שכלו וחכמתו כי בשכל מועט היה יכול לעשות הגולמא וזהו בחי' נה"י ואח"כ עשה בית קיבול באותו גולמא ונותן בהמדה של אורך ורוחב שלא איך. יהיה זהו ג"א חג"ת של האומן באותה כלי. ג"א אהו"י וגוף כי בוודאי למשל כשמוסכם בדעת האומן שיהיה מדת האורך והרוחב כך ולא יותר ארוך ורחב. בוודאי הוא מצד אהבה שהוא אוהב שיהיה מדת האורך והרוחב כך. לא פחות ולא יותר. ובוודאי אם היה רוצה היה מרחיב אותה עד אין גבול אלא שהיה מצמצם אותה. ולא היה עושה אלא כך ולא יותר. וסוד הצמצום היא יראה כי מדת חסד היא התפשטות עד אין קץ וגבול. ומדת היראה מצמצמת ההתפשטות ומגבילה כמלא אנו רואים בכלי זו האהבה ויראה של אומן. ואח"כ אנו רואין זו ציורים נפלאים בוודאי לזה היה צריך האומן לשום כל שכלו וחכמה שלו בכדי לעשות הציורים האלו. כמלא אנו רואין כל דהיינו השכל והמוחין של האומן בכלי זה. וזהו כח הפועל בנפעל. ועתה נבין מהו התכלית של הכלי זה הנה התכלית שהוא בית קיבול למשל למשקה. ושתיות אדם מזה הכלי. ומחמת שתיתו יעבוד הבורא ית'. כמלא כאשר אדם מסתכל בכלי ומחשב תכליתה הוא מעלה אותה. וז"ש העלאה ניצוצות מכל דבר. ונחזור לענין כי התכלית של הכלי הוא הסובב את כל הכלי. וז"ש עגולים והכלי עצמה הוא בחי' יושר כנ"ל שיש בה כל המדות של הפועל מדריגה תחתונה ואהו"י ומוחין וכולי. מזה המשל תבין בפרצופים העליונים דהיינו הפרצוף עצמו הוא בחי' יושר. והתכלית של זה הפרצוף הוא בחי' עגולים הסובב על היושר וכשתבין זה לא תקשה לך כמה קושיות בעליות מעולמות בבחי' העגולים. ונחזור להבין ענין סוד של נשיקין וחיבוק ויחוד כי נשוק היא בג"ר וחיבוק בג"א ויחוד בג"א כי אין שייך זה ברוחניות. אבל ע"פ משל הנ"ל יובן כ"ז למשל אדם כשרואה כלי בציורים נפלאים בודאי מחשב בהתחלה מתחלת עשייתה איך נעשה כלי זה ע"י האומן. ומתחלה כשרואה הכלי בציורים נפלאים בוודאי היה צריך הרואה לדבוק השכל והחכמה שלו בכלי להבין הציורים. כמלא הרואה מדבק השכל והחכמה בשכל והחכמה שיש באותו כלי מכח הפועל בנפעל כולי. וזהו התדבקות רוחא ברוחא ונקרא נשיקין. ואח"כ רואה ארכה ורחבה ורואה בה אהו"י של הפועל בכלי. ובוודאי הוא רואה ג"כ באהו"י הפועל עצמו כי זה כלל גדול במה שאדם מחשב שם הוא בעצמו. כי במה אדם טועם בחיכו ובלשונו. ובמה הוא ממשמש בידיו. ובמה הוא רואה אהו"י של איזה דבר פשוט הוא שרואה באהו"י שלו וגם התפארת של האומן שבאותו כלי הוא מרגיש בהתפארת שלו. כמלא עתה כשמחשב אהו"י ותפארת שלו בהם. וזהו סוד החיבוק שהוא גופא בגופא וכשמחשב באותו כלי בחי' הגולמא שלה שהיתה מתחלה שהוא בחי' נה"י, בודאי אין צריך אדם זה לשום כל השכל והחכמה בזה כי בשכל מועט שלו שהוא ג"כ בחי' נה"י יכול להבין ואל תקשה כי לכאורה היחוד הוא יותר חשוב מחיבוק ונשוק למה הוא במדריגה תחתונה. אבל הסוד הוא כי זה כלל גדול כי זה חשוב יותר מה שמעלים ממדריגה תחתונה למעלה כי מדריגה עליונה יש לה תמיד תענוג. ותענוג נעשה טבעיות ואין זה כל כך תענוג אבל מדריגה תחתונה כשמעלים אותם הוא תענוג גדול מאוד כי זה סוד השבירה. למשל כשהאב לא ראה את בנו כמה שנים וכאשר בא אל אביו אין שיעור להתענוג של אביו בזה. אבל הבן שהוא תמיד אצל אביו אין לאביו ממנו כ"כ תענוג וזהו ג"כ להסוד הנ"ל. שתכלית של דבר הוא הסובב אותו הדבר והוא בחי' עגולים. לכאורה אינו מובן הא עגולים הם בחי' נפש. ויושר הוא בחי' רוח כידוע. ואנו אומרים שהתכלית של הדבר שהוא יותר חשוב מכל הדבר הוא בחי' עגולים. ולמה יהיה בחי' עגולים בחי' נפש. אבל מובן מהנ"ל לפי שהוא מדריגה תחתונה. כמלא שאף באדם הגשמי יש כל הנ"ל ברוחני שלו דהיינו בשכל יש חכמה שלו. כמלא פשוט הוא שברוחניות שבפרצופים עליונים שייך כל הנ"ל. ואין להרהר בלימודינו בהתלבשות הפרצופים בגשמיות ח"ו כי שייך הכל ברוחניות כנ"ל

כנ"ל. כי עינינו רואות כ"ז באדם ברוחניות שלו יש כל הנ"ל. וע"פ משל הנ"ל תבין מוחין דצלם מתחלה כשהאומן עושה הגולם. שהוא בחי' עיבור השכל המועט. שהיה מוכרח עכ"פ לשום במלאכת הגולם. נקרא צ' דצלם ואח"כ כשעשה [illegible] ארכה ורחבה והתפארת שהם בחי' ג"א כנ"ל לזה הוכרח לעשות בשכל וחכמה יתירה מבקדם כגולם שהיה עיבור ועתה ב' נקרא בחי' יניקה והשכל שהם בו הוא בחי' ל' דצלם. ואח"כ כשמצייר הציורים. והיה מוכרח לתת כל בחי' שכלו וחכמתו באותו אומנות שהוא בחי' מוחין ואז הוא בחי' מ' דצלם. כי כל המוחין שלו נתן באותו אומנות וד"ל:

כי שבע יפול צדיק וקם. ר"ל כי האדם צריך לילך בכל השבע מדות של השבירה. ולהעלות משם ניצוצים ומחמת זה יש לאדם זה עליה גדולה וז"ש וקם:

וללוי אמר. פ' אדם שהוא דבוק בהשי"ת אמר פי' השי"ת אומר לו התורה וא"צ ליגע הרבה בעצמו:

האדם הוא המשפיע והגוף הוא המקבל אך לפעמים גם הגוף הוא משפיע דהיינו באיברים שאין פעולתם רק מעשה כגון ידים ורגלים אך קשה שהמעשה הוא מדריגה שפלה מכולם. ומסתמא גם כח הדיבור שהוא מדריגה התחתונה בעולם העליון. ג"כ מסתמא מוכרח שכח הדיבור יהיה מושרש גם כן במעשיות. ואיך הוא כן. אך אנו רואין בחוש אותה דהיינו האלם כח הדיבור שלו במעשיות ואיך הוא כן דהיינו שרומז מה שרוצה לדבר ומי המבין רמיזותו מי שהוא חכם וזהו בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא. שמעתי זה פירוש דעה חכמה לנפשך ולא לרוח או לנשמה והרמז הוא להנ"ל כי בחכמה יסד ארץ:

להבין ולהשכיל כל הגשמיות מהעולם העליון הכל מן האדם כי לכאורה אינו מובן איך אפשר להיות בעולמות העליונים שהם רוחניות עולמות שנראה שהם נפרדים דהיינו עולם המחשבה ועולם הבינה ועולם הדעת ושאר העולמות איך היה זה ברוחניות. אך זה אנו רואים בחוש שיש הכל באדם שהוא עולם קטן שיש בו מחשבה שהוא רוחניות ממש וגם חו"ב ודעת וזכרון ושכחה וכח המדמה שכולם הם רוחניות וכ"א מדה בפני עצמו ואין אחד דומה לחבירו ומזה המשכיל יבין שאף בעולמות כל אלו הם עולמות בפ"ע וכל אלו שבאדם שורש להם בעולמות העליונים והמעיין בזה היטב לו יקשה לו כלל בעולמות העליונים כי ימלא הכל ברוחניות האדם:

לפעמים נתעורר לאדם איזה יראה. או מעצמו או שלמד איזה ספר. והולך בזה היראה כמה ימים וביראה אחרת שהוברר לו לפעמים כמה שבועות או לפעמים כמה שניהם ואח"כ נפסקת ממנו היראה א

חסר כאן:

הפורש מן הציבור נ"ל דרך הלצה כי יש אדם שפורש מן השי"ת בשביל תאות ממון ורודף תמיד יום יום לאסוף ממון הרבה ומחמת זה מבטל תורה ותפלה. וזה נקרא כסיל בחושך הולך ושוטה עצמו בידו כי הנה הוא רוצה לאסוף ממון שצ"ל סוף מאתו ית'. ואיך הוא פורש א"ע מהשי"ת וזהו הפורש מן הצבור ר"ל לאסוף ולצבור ממון רב:

בשם ריבעש"ם הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה וכו' כי כל דבריהם כגחלי אש והקשה ממ"נ אם גחלת שהם פי' לוחשות נ"ל כגחלי אש ואם שהם גחלת משמע עוממת קשה מ"ש הזהר בגחלתן שלא תכוה הלא שהם גחלות הם עוממת ואמר ז"ל כי הנה לפעמים צדיק גמור נופל ממדריגתו ועובד להשי"ת בקטנות דהיינו שאינו מתפלל בכוונה גדולה וגם הולך בטל לפעמים והנה אדם אחר הרואה את הצדיק במדריגה זו שאין תפלתו ולמודו כ"כ בכוונה וגם הולך בטל לפעמים פן יהרהר האדם שהוא ג"כ יעשה זאת מה אם זה צדיק וחסיד עושה כך מכ"ש הוא לזה הזהיר התנא שלא ידמה א"ע לת"ח וצדיק. כי הצדיק זה כשיתעורר משינתו ויתחיל ללמוד ויתפלל כמקודם יעלה כל הדברים בטלים שדיבר וכל המעשים שעשה עד הנה יעלה הכל למעלה כידוע מסוד העלאת ניצוצין אף מדברים בטלים. אבל אתה אדם הרואה, אדם הפשוט שאינך יודע כלל מסוד עבודת שבורא

יפי'

ית' איך ידמוך לבך לדמות א"ע אליו . וזהו הזהר בגחלתן ר"ל אפי' בשעה שנפלו ממדריגתן ונקרא אז גחלת עוממות דהיינו שמדבר דברים בטלים ושאר מעשים בטלים הזהר שלא תלמוד מהם. לפי שכל דבריהם אפי' דברים בטלים שלהם כגחלי אש כנ"ל :

להבין סוד המקיפין עפ"י משל הנה מי שהוא חכם בתורה והמליא חידוש איזה דבר המלאה נפלאה בלימודו יש לו מזה תענוג גדול בלב . ומזה התענוג יש לו שמחה גדולה . והשמחה זו היא מקיפו מבחוץ והיא נקרא מקיף לו והראיה כמ"ש בגמרא להבו פניו של רבי . שהשמחה היתה מקיפו מבחוץ ומקיף זו ושמחה זו הולך עד סוף המדריגות דהיינו החכם הזה שהמליא המלאה זו אומר אותה לאדם אחר וגורם ג"כ שמחה לאדם זה ואדם זה אומר ג"כ לאדם אחר וגורם ג"כ שמחה ושולך זה כן עד סוף העולם כמלא שמקיף זה הולך משרשו עד סוף כל המדריגות ר"ל ששורש השמחה גורם השמחה עד סוף המדריגות ויש ג"כ להיפך שהשמחה באה מסוף כל המדריגות והולך עד השורש עד רוש המעלות למשל מי שיש לו בן קטן ודבר דבר חכמה ויש לו שמחה מזה וגורם גם להאב שמחה אף שאביו היה יודע דבר חכמה זו מקודם אעפי"כ גורם לו הבן שמחה ואח"כ כשמספר האב דבר חכמה זו של בנו לאדם גדול אחר שיותר גדול וחכם ממנו גורם ג"כ שמחה לו אף שהיה יודע זה מקודם אף שבעה"ז אין להמשיל זה על נכון . אך בעולם העליון מובן זה שמדריגה תחתונה גורם שמחה עד רוש המעלות בסוד חזי במאי ברא אתינא לגבך והכל בסוד מקיפין . וגם בזה מובן המתקות הגבורות בחסדים למשל האב רואה את בנו עושה הפכות דהיינו גבורות ר"ל כובש את ילרו והוא גבורות אעפי"כ יש לאביו מזה תענוג ושמחה גדולה שנמתקו הגבורות . ואכתוב הלשון ששמעתי אף שאינו מובן לי וזה סוד שנקרא מדות מלכות חותם לפי שהוא תכלית של כל השמחה כשיש לה שמחה כמלא השמחה זו הולך ממדריגה למדריגה עד מדריגה עליונה אף שהמדריגה היה לה שמחה מקודם כנ"ל כנולא שלא נשלמה השמחה של מדריגה עליונה של הז' מדות עד שבא למדריגה זו ג"כ השמחה של מדריגה ג' ולמדריגה הכל מלמעלה למטה נשלמה השמחה שלה קודם לעליונה ולמדריגה עוד קודם ודו"ק ולכן נקרא מדריגה תחתונה חותם שהיא תכלית של כל השמחה והוא חותמת כל השמחה והבן ולפעמים נקרא חמות לפי ששמחה גורם אהבה לאשתו במה שאמרה חזי במאי ברא וכו' ובשביל השמחה הזאת גורם אהבה לאשתו נמלא נקרא אללה י"ור וכתבתי זאת אף שאין מובן לי ושמעתי גם פי' של לירוף אותיות חמות ונלאתי מלכתבו כי אין מובן כלל :

עוד להבין הלבשת נה"י במוחין של הפרלוף התחתון . וז"ש בודאי שבזכר הפנימות שלו הוא נו' . ובנוק' הפנימות שלה הוא דכר כי בלא זה בודאי היו מתנגדים. ואיך יהיה אפשר שהזכר יהיה לו תאוה והתחברות לנוק' בהיות שניהם נגדים . אלא בודאי מוכח כנ"ל וזה ברור שתאוה בא מהמחשבה . וז"ש שבזכר יש לו במוח שלו נה"י של הנוק' ובנוק' יש במוחין שלה נה"י של הזכר . אגב אכתוב מה ששמעתי סוד נה"י של התבונה והמשל הוא כי לפעמים אדם מדבר דבר בפיו ובמחשבה חושב דבר אחר ואיך זה אפשר שידבר בלא מחשבה אך המחשבה מזה הדבור היא בהעלם כלומר בודאי הוכרח לחשוב שידבר דברים אלו אך עתה כשמדבר בלא מחשבה בודאי המחשבה הראשונה היא בהעלם עתה וזה נקרא מ' סתומה סוד התבונה כו' ודל. וז"ש הפסוק למען שתי אותותי אלה בקרבו שהקב"ה היה רוצה לברר כל הנילולות ממלרים מהשבירה ומהו ענין בירור הנילולות היינו כל דברים בטלים של מלרים ושל פרעה שהם אותיות כי מה לי אותיות של דברים בטלים מה לי אותיות של תורה רק החילוק הוא שאותיות של דברים בטלים הם מהשבירה ורצה הקב"ה לבררם דהיינו בזה יהיה הבירור שהכניס הדבורים והאותיות אלו בתורה עשה מהם לירוף אחר של קדושה וזהו הבירור שלהם וז"ש א' מסיפורי התורה לבד שאר סודות הנרמזים בספורים עד אין קץ ומספר בכל אות ואות . כי קוב"ה ואורייתא וישראל חד הוא . ונחזור לענין שאם לא הביא על מלרים עוד אלו ג'

מכות היו חסרים כמה סיפורים שלא היה נכתבים בתורה ולא היו מתבררים כל הנילולות. וזהו רמז בפסוק למען שתי אותותי אלה ר"ל אותיות של השבירה לריך אני לבררם ע"י התורה לכן מן ההכרח לשלוח עליהם עוד מכות בכדי להכניסם באותיו' לרופים שבתורה:

נעשה אדם בללמנו וגו' למשל אדם שיש לו בן אף שהבן עבר מכנגד פניו והלך מאתו עכ"ז נחקקה לורתו של הבן במחשבת האב. אך מי שלא היה לו בן מעולם לא ירלה לומר שיהיה נחקק במחשבתו לורת הבן שיהיה לו אח"כ כי עדיין לא ראה אותו ולא זוכר לורתו זהו דרך בני אדם אבל אלל השי"ת שייך זה לומר אף קודם שנברא העולם וישראל היה נחקק לורתם במחשבה כשמרז"ל ישראל עלה במחשבה כי אללו ית' העבר והעתיד א' וז"ש נעשה אדם ר"ל אלו ישראל הנקרא אדם בללמנו פי' באותה לורה שהיה נחקק במחשבה וזהו כדמותינו ר"ל באותו דמיון שהיה במחשבה קדומה עתה נעשה אותו:

איש אזור עור אזור במתניו. עפ"י מארז"ל בתורתו של ר' מאיר היה כתוב כתנות אור בא' לפי שר"מ היה מאיר עיני חכמים בהלכה ולא היה בתורתו בחי' עור כידוע. ובאליהו לא היה ג"כ בחי' עור כי היה זך ומזוכך וזה אזור עור פי' ר"ל שלא היה לו רק חגורה של עור אבל בגוף לא היה בחינת עור רק בחינת אור זך ובהיר:

בסוכת תשבו ז' ימים לפי הפשט היה לריך לכתוב בהיפך שבעת ימים תשבו בסוכות. אך כך פי' אתם כ"א תרצו שבסוכות תשבו אתם במעשיכם כי הם השבעת ימים העליונים דהיינו הז' אושפיזין עלאין כידוע:

כל ימי עני רעים. עפ"י מארז"ל אין עני אלא בדעת וכך פי' כל ימי עני שהוא בדעתו רעים ר"ל שאין תפלתו ולימודו נחשבת כלל לפניו ית' כי בודאי הם בלא דו"ר ולא פרחת לעילא ופריך והא איכא שבתות ויו"ט ר"ל בודאי ימים הללו בא לכל אדם התעוררות מלמעלה ובודאי מתפלל בכונה בהם ותירץ שינוי וסת ר"ל אף שמתפלל עתה בכוונה ורואה א"ע שמתפלל בכונה ומחמת זה בא לו גדלות וגיאות בלבו. ורואה א"ע שעלה עתה במדריגה עליונה. לכן אף עתה הם רעים לפי השנוי וסת הם תחלת חולי מעים ר"ל שאין היצה"ר מתגרה אלא מתוך אכילה ושתיה ומחמת זה בא לו הגיאות וד"ל:

שייך לעיל בענין המקיפין שהיא השמחה שמחוץ. בוודאי בפנים ג"כ שורש המקיף שמזה יולא המקיף שמחוץ. למשל אילן תפוח בוודאי שהשורש שלו הוא ג"כ תפוח. דהיינו שנטע תפוח ונתגדל ממנו אילן ובוודאי מאתרוג לא יצא תפוח כן הדמיון במקיף כנ"ל:

רצון יראיו יעשה. לא ירלה שאמר כפשוטו שהקב"ה ממלא רלון הלדיק והירא כי רלון הוא לשון תאוה. שרלונו של אדם תאב לאיזה דבר מה וזה לא ירלה לומר גבי לדיק וירא שהיא תאב לגשמיות. אך כי התפלה נקרא רלון כמ"ש ואני תפלתי וגומר והנה הקב"ה מתאוה לתפלתן של לדיקים ושואל הקב"ה בעצמו הרלון שיתפלל. ע"ד מאדם מערכי לב ומה' מענה לשון ואז תפלתו מקובלת כמ"ש רחב"ד אם שגורה תפלתו בפי וזהו רלון יראיו יעשה ר"ל שזו התפלה יעשה ויקובל וכ"ז בא לו שהקב"ה משלח לו מענה לשון והוא מחמת שהיה לדיק וירא מתחלה לכך שלח לו הרלון שתהא כראוי ומקובלת:

רמז הכתוב עד מתי עלל תשכב ר"ל שיש כמה ב"א שיושבים ושונים כל היום מעוטפים בטלית ותפילין אך הוא רק מלות אנשים מלומדה. ואינו יודע עיקר העבודות וזה כמעט גרוע מבעל העבירה. כי בעל עבירה פתאום יכול לבוא לו התעוררות גדולה ויעשה תשובה גמורה ויתחרט על העבירות שעבר ויעבוד השי"ת בעבודה גמורה והתלהבות גדולה אבל זה האדם אשר הוא לדיק בעיניו. ודומה לו כאלו עשה כל העבודה המוטלת עליו. והאדם זה לא יכול לבא לעולם לידי מדריגה גדולה כי הוא חושב שעבודתו שלימה ובאמת הוא רחוק מאתו ית' ומעבודתו כרחוק מזרח כו': חסר הסיום:

כשנפל במחשבתו איזה דבר חכמה מזהיר כמו ברק וזה הבהירות נקרא איתן ונקרא הזיהרא שהיא לדיק יסוד דכליל שית שכולל מדריגות שלפניו ונקרא נקודה

נקודה בהיכלו. כי נקודה הוא יו"ד. והיכלא היא ב' ואותיות איתן משמשת לעתיד כי הבינה נקראת לעתיד לבא כידוע:

הדו"ר נקראו גדפין וזו במאי ברא אתינא לגבך. ויש להקב"ה תענוג ונחת רוח גדול מזה כמו האב שיש לו תענוג ונחת מבנו חכם ע"ד ישראל מתפרנסין כו' וזה ענין הדדים כי מגודל אהבה כביכול כ"י בבחי' דלת דהיינו שמקבל מבניו. והם נקראים משפיעים. ויש ב' מיני אהבה אחד לצדיקים שאינם חוטאים כל ימיהם וזה ענין אהבה רבה שגם האהבה הביא לידי שלום ויש אהבה לקיום העולם אף שחוטא לפניו ית' כשעושה תשובה אוהב אותו וזה אהבת עולם. וזהו עולם חסד יבנה וזה בחינת דלת הב' וזה דד שמאהבה אנו יונקים וזה דדיה ירוך בכל עת:

צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. ר"ל דרך מוסר כי יש ב"א ההולכים לדבר מצוה להתפלל או כיוצא בו ובאמצע הדרך עומד לדבר עם ב"א אף שעושה אח"כ המצוה עבירה היא בידו. שלא הלך בזריזות. והעונש שלו אחר פטירתו ג"כ מדה כנגד מדה לפי שידוע מכמה ספרים כשמעבירים אותו על הנהר על מעבר קצר מאוד וזה לו יסורים קשים עד מאוד. כי יש לו פחד ורעדה. אך צריך הוא לרוץ מהרה מאוד וזה לו יסורים קשים מאוד כי יש לו פחד ורעדה אך צריך הוא לרוץ מהרה מאוד כי זה פעולה לעבור מהרה. והנה באמצע הדרך והמעבר שלח לו הקב"ה מלאך א' לעכבו. ומלאך הזה הוא שנברא מאותו המצוה והיה לאותו המלאך צער כי במחשבתו שחישב בביתו לילך לדבר מצוה ההוא נברא נשמה למלאך. ובעשיית המצוה נברא הגוף. ובשביל ששהה אותו לברוא הגוף מחמת שעמד לדבר עם ב"א. ע"כ ג"כ המלאך בא באמצע המעביר לעכבו כדי שלא ירוץ וזה. צדק לפניו יהלך כו' כפשוטו כי כל מצות הולכים לפני אדם אחר פטירתו. אך שיראה בשעת הליכתו לדבר מצוה שילך בזריזות ולא בעצלות. בכדי שישים לדרך פעמיו ולא יעכבהו במעבר הנהר:

להבין הלבשה דהנ"י דבינה במוחין דז"א. הנה הוא סוד אמונה והשגה למשל כשאדם אומר לחבירו איזה דבר וחבירו אינו משיג ואינו מבינו ואינו מאמינו. הנה הוא מוכרח להטעים הדבר לחבירו ולהמתיקו ולהלבישו במשל כדי שיוכל חבירו להשיגו ולהאמינו. נמצא כי עיקר המשל הוא מלבוש הדבר שיכנים הדבר באזני חבירו ובשכלו. לולי המשל לא היה משיגו ומאמינו כי היה רחוק אללו מן השכל הפשוט. ע"כ לא האמין קודם המשל. וז"ס נה"י דבינה שהם נקראים בזוהר נאמנים כידוע. תרין סמכין קשוט ר"ל שע"י משיג הז"א המוחין. ונכנס במותניו אבל בלא נה"י דבינה לא היה משיג וד"ל:

המשפיע הוא מלך החסד והמקבל הוא מלך הדין וכלל זה הוא בכל דבר שבעולם למשל כששופכים מכלי גדול משקה לצלוחות הצלוחות אינו מקבלה לתוכה רק במדתה אבל הכלי ששופכים ממנה היה יכול להשפיע יותר אך הצלוחית שהיא המקבל יש לה מדה וגבול והוא מלך הדין גם האשה מקבלה העובר במעיה שוב אינה יכולה לקבל עוד עובר אחר. אבל הזכר יכול להשפיע תמיד. וחסד נקרא ימין. ודין נקרא שמאל. אך יש ג"כ צד שמאל דהיינו שמשפיע למקום שאינו ראוי שמוזהר בעריות ח"ו שהוא נקרא משפיע. אך השפעה זו הולך לחילוניות ולקליפות ור"ל. והם נהנין מהשפעה זו או שמשפיע ממון שלו לגוים. וזה השמאל של חסד. צריך האדם לקרב הימין של חסד ולדחות השמאל. וכן מלך דין יש ג"כ ימין דהיינו בשפיכת דמים שהוא מלך הדין יש לפעמים שהוא ימין מצוה כמו מיתות ב"ד במה שממיתין את הרוצח שבב"ד שעשה נתן הגבורות בכח הקליפות נמצא בהקליפה היתה מתגברות ע"י אך עתה כשימתקו לזה נמצא זהו צד ימין של הדין וז"ש בגמרא ג' דברים תהא שמאל דוחה וימין מקרבת. לפי פשט הפשוט הל"ל ג' דברים בשמאל תדחה ובימין תקרב. אך לפי הנ"ל הלשון מדוקדק מאוד. ר"ל ג' דברים דהיינו יצר ותינוק ואשה תהא אדם. אדם דוחה השמאל מג' דברים אלו. ותקרב הימין שבהם דהיינו ביצה"ר יש ימין ושמאל. למשל אכילה הוא ימין של היצר. ואכילת המותרות שהוא מילוי הכרס או של נבלה. ומרפה הדחה

אותם

אותם . וכן בתינוק ואשה וזו פי' ותגמלינו חסדים טובים והוא מיותר אך לפי הנ"ל א"ש לפי שגם בחסדים יש צד שמאל כנ"ל :

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וכולי. אהו"י תתן בכל שעריך בכל מחשבות שלך לשון נודע בשערים בעלה :

עיקר הסוד מה שהקב"ה שולח הנשמה בגוף השפל הזה. כי אדרבא מזה יש להקב"ה תענוג ונחת גדול מאוד אף שהנשמה בכלי מלוכלך מאוד. כי אין דבר גרוע ויותר גשמי מעפר. ואעפ"כ נותנות תמיד שבח והודיה לבוראו. וזה חידוש גדול לכן יש להקדוש ב"ה מאלו השבחים יותר תענוג מכל העבודות והשבחים של מלאכים. כי עליהם אין חידוש כי אין להם גוף עכור. וזה שאמר בגמרא אין אשה אלא לנוי ר"ל הגוף נקרא אשה וזהו אין אשה אלא לנוי. כלומר לא ברא הקדוש ב"ה הגוף העכור הזה אלא לנוי להנות ממנו שיהיה לו תענוג ממנו כנ"ל :

אכתוב מה ששמעתי אף שאינו ברור לי . והוא זה המחשבה הוא אותיות. דהיינו מה שמחשב באיזה ענין שיהיה הוא מחשב הכל באותיות . וזה ברור שאין יכול להיות רק מחשבה א'. ר"ל שאין האדם יכול לחשוב כא' ב' ענינים בב' מחשבות כא' וידוע שלאה הוא עולם המחשבה . ולכן נקרא לאה לשון לאה (בקמץ) שלאה הוא בתענוג כי המחשבה הוא עולם התענוג . אבל רחל הוא עולם הדבור אינו כך . כי אדם יכול לדבר איזה ענין . ובמחשבה מחשב ענין אחר . ואין הדבור והמחשבה אחד אבל כשהמחשבה והדבור שנים . הוא סוד כשב' הפרצופים לאה ורחל נעשים אחד ואז הם עם הזעיר אנפין באנפין כך שמעתי ואינו מובן :

הכונה של אחד של היחוד ק"ש יכוין שאין בכל העולמות רק הקדוש ב"ה שמכה"כ . ועיקר הכונה בא' שיכוין שמכה"כ ואין שום דבר פנוי ממנו ית' :

נשמות הם מעולם הנקרא ישראל וכאשר באים במלכות אז כונסת הנשמות בתוכה ולכן נקרא כנסת ישראל :

דברי פיו און ומרמה חדל להשכיל להיטיב פי' דברי פיו של היצר הרע חדל להשכיל להיטיב פי' בודאי אין היצה"ר מפתה האדם שלא ילמוד כלל כי ידוע לו שאין שומע לו האדם לזה . כי כאשר לא ילמד כלל לא יהיה נחשב בעיני הבריות . ואינו נקרא למדן . אך היצה"ר מפתה אותו שלא ילמוד איזה דבר שיבא לו יראת שמים מזה כמו ספרי מוסר או ש"ע לידע הדין על בוריה . אך מפתה אותו שיעסוק תמיד בגמרא עם כל המפרשים . וזה חדל היצה"ר להאדם להשכיל להטיב ר"ל שהוא מונעו מלעסוק גם בלימוד זה שיבא לאדם טובה מלימודו דהיינו יראת שמים :

הוכח תוכיח את עמיתך פי' כשתוכיח את האדם אל תוכיח לנוכח פן יתבייש . אלא תוכיח לאדם אחר שהיא נקי וצדיק מעבירה ההוא . וכאשר תוכיח אדם אחר בפניו . אז ירגיש אותו אדם שאתה רוצה . שהוא בעל עבירה בעצם . נמצא שאינו מתבייש בתוכחתך . ופי' הפסוק כן הוא הוכח תוכיח ר"ל כשאתה רוצה להוכיח אדם מעבירה . כך תעשה תוכיח את עמיתך בתורה ומע"ט כמותך אדם כשר כמותך . והאדם הצריך לתוכחה ירגיש בעצמו ובזה לא תשא עליו חטא ר"ל שלא יתבייש ב"ע בתוכחה זו :

כשבאה לאדם איזה חכמה בשכלו הוא בודאי מעולם המחשבה . אבל מי הוא המביא אותה המחשבה בשכלו היא נעלם ואינו ניכר כלל . והוא הכתר ונקרא אין . ונקרא קדמות השכל . וכשהאדם מתחיל לחקור החכמה הזאת נופלים לו קושיות ותרוצים עד שהבין אותה על בוריה . ופי' קושיות הם מצד הדין כי מבינה דינין מתערין כו' ואח"כ עושה אותה החכמה כי נופל בו אהבה לעשותה . ובמה עושה אותה בדעת כי בלא דעת אין אדם יכול לעשות כלום . ובשעה שעושין אותה פועלה רוצה בהשגחה האיך יעשה אותה שלא יתקלקל באמצע הפעולה ונופל עליו יראה שלא יתקלקל והוא מצד מדת היראה . ואח"כ עושה בזאת הפעולה התפארת והוא מצד הת"ת . ואח"כ רוצה שיהיה מנצח כל בעלי מלאכות במלאכה זו והוא מצד הנצח . ורוצה שיודו אותו ע"ז . והוא מצד ההוד . וגם רוצה שיתקשר עם מי שעשה זאת בכלי

בכלי בשבילו והוא מלך היסוד והבן :

המכוין בתפלתו בכל הכוונות הידועות לו. אינו מכוין רק אותן כוונות הידועות לו . אבל כשאומר התיבה בהתקשרות גדול . ונכלל בכל תיבה כל הכונות מעצמן ומאליהן . שכל אות ואות הוא עולם שלם . וכשאומר התיבה בהתקשרות גדול בודאי מתעור' אותן העולמות העליונים . ועושה פעולות גדולות בזה . לכן יראה האדם להתפלל בהתקשרות ובהתלהבות גדולה . ובוודאי יעשה פעולות גדולות בעולמות עליונים כי כל אות מעורר למעלה :

מלא כל הארץ כבודו . פי' לשון לבוש כמו תחת כבודו יקוד . ר"ל שהשי"ת כבי' מלובש אפי' בכל הגשמיות וזה מכה"כ אפי' בגשמיות כבוד ה' לבושו :

שרפים עומדים ממעל לו פי' הם הצדיקים שבוער לבם באהבת הבורא הוא מחמת שממעל לו ע"ד דע מה למעלה ממך . תדע כי האדם חלק אלהי ממעל . וכשהוא מדבק מחשבתו למעלה יכול לידע מה שנעשה למעלה . כי כל הדברים הנעשים למעלה עוברים במחשבתו . כמ"ש רשב"י ע"ה אגא סימנא בעלמא פי' כל המדות שמתעוררים למעלה . הם מתעוררים למטה בצדיק וזו פי' שרפים עומדים ממעל לו בשתים יכסה פניו (שם) פי' בשתים באהבה ויראה והם ב' כנפים שמגביהים המצות למעלה מכסה פניו פי' עושה מלבושים לפנימיות והוא מדריגות גדולות כי הוא יודע פנימיות של כל הדברים . ויש מדריגה א' שאינו יודע בפנימיות רק הוא עושה דבר מחמת האמונה . והיא נוקבא והוא מדריגות רגלים כי הם העמדה של הדבר . א"כ כשהוא עושה מצות הוא מלבוש לבחינת רגלים שהם נו"ה ויש מדריגה אחרת והוא בחינת עיבור שאין האמונה בתוכה רק הוא מסתופק לזה והיא פי' בשתים יעופף :

שמעתי משל נפלא על עונש הצדיקים בעוה"ז והם כאלו הקדוש ב"ה מרחיק מהם ח"ו ד"מ אדם שיש לו בן קטן . ורוצה להרגילו לילך מעמידו על רגליו על הארץ . ונתרחק ממנו מעט מעט וקוראהו שילך הקטן אצלו שיעור . מועט . וכאשר בא התינוק אצל אביו . אזי מתרחק אביו עוד ממנו . והולך התינוק עוד אצלו . ועושה האב כזה כמה וכמה פעמים עד שמרגילו ובא לגדר ההלכה הגונה . ונבון מזה המשל כי כל מה שמתרחק האב מהתינוק תמיד הוא כדי שילך התינוק עוד להלן . משא"כ אם לא היה האב הרחיק מהתינוק כשבא אצלו בפעם הא' היה התינוק נשאר עומד במקומו ולא היה הולך להלן עוד . והנמשל מובן מאליו שהקב"ה רצונו תמיד שהצדיק יעלה ממדריגה למדריגה ע"י מעשיו . לכן הקב"ה מתרחק תמיד ממנו ומעניש תמיד . ועפי"ז מפשפש במעשיו . ומתחזק בעבודתו ועולה תמיד במדריגה עליונה ור' ישראל בעש"ט נתן סימן לזה והוא ינהגנו עלמות :

ענין שאין לצדיקים בעוה"ז קורת רוח . גם כשהוא מתפלל לפעמים על עניני עוה"ז אינו נענה. ואין משגיחין בתפלתו אבל האמת הוא כי הכל מגודל האהבה שיש להשי"ת אל הצדיק . ובשביל כך אינו נענה בעניני העוה"ז . ומשל לזה תינוק בן קטן היה אצל המלך והבן ההוא עושה לעצמו בית קטן מקיסמין כדרך התינוקות שמתקנין ובא אדם אחד וסתר את הבית שעשה הבן מלך . ובא התינוק אצל אביו המלך בקובלנא . וצועק ובוכה לפני אביו על גודל צערו שעשה לו האדם הזה . והנה אביו כשמעו היה מצחק הגם שהוא אוהב אותו ביותר . כי בעיני אביו לא נחשב לכלום זה הבית נגד הטובות המוכן ומזומן לקבל מאביו המלך וגם במחשבתו של המלך לבנות לבנו פלטרין גדולים מפוארים אבל הבנין השפל הזה והגרוע אינו נחשב לאביו לכלום שינקום בשביל זה מאותו אדם שסתר זה . ואף שיש לבנו צער גדול ע"ז . עכ"ז אינו משגיח עליו כי לפי דעתו של התינוק הוא צער לו אבל אביו יודע לו שלגדולה הימנה הוא מתוקן . לכל הטובה אשר עתיד הוא לקבל ממנו . והנמשל מובן שמחמת גודל . האהבה שיש להקב"ה על הצדיקים שבשביל אהבתו ינחילנה עוה"ב כל טוב הצפון . אשר עין לא ראתה . לכן אינו משגיח הקב"ה על הצער שיש להצדיק בעוה"ז כי הוא ידע ית' . שכל טוב עוה"ז הוא כאין נגד האהבה החזקה

שבשבילה

שבשבילה ינחילהו טוב הגנוז עוה"ב :

צדיק מושל ביראת אלהים. פי' במלכות כי האדם שהוא צדיק נקרא כביכול בעלה דמטרוניתא שהוא סוד משה איש האלהים וד"ל :

הסוד שכל ספירה וספירה כלולה מכל הספירות. כי מבשרי אחזה אלהי כי באדם יש רמ"ח אברים. ופשוט שכל אבר ואבר כלול מרמ"ח. כי הרי אנו רואים כי כשיש לאדם מיחוש באבר א' מרגישים כל האברים ושמעתי פי' ע"ז כי ידוע בספרי מקובלים כי ראשית הכל נאצלו האותיות ואח"כ באותיות ברא הקב"ה כל העולמות וז"ש בראשית ברא אלהים את פי' האותיות מא' עד ת' נמצא כי הבריאה ראשונה דהיינו האותיות בוודאי נאצלו במחשבה לבד בלא אמירה. כי אמירה הוא באותיות בה' מוצאת הפה ועדיין רוצה להאציל את האותיות. א"כ האציל את האותיות במחשבה לבד בלא אמירה. לכן א"א לכתוב מאמר כי לא היתה על ידי מאמר ולכן התרגום (ירושלמי) הוא בחכמתא וד"ל :

הסוד שהכתר הוא נקודה קמץ. לפי שהוא קומץ וסותם האור שלו. שהכתר נעלם מאוד ואינו מתגלה כלל. אבל חכמה נקודה פתח. לפי שהחכמה פותחת מעט מהאור שלו. ר"ל שהחכמה נגלה קצת יותר מהכתר :

לשמרך מאשה זרה. פי' הקליפה נקרא אשה זרה שהם מצפים לינק מאדם שיעשה עבירה ויהיה להם חיות ממנה. לכך נקראה אשה זרה שהיא מקבלת חיות ממנה. וכתוב אשה יראת ה' היא הקדושה שמצפה ג"כ כבי' שתקבל ממנו חיות מהמצות שיעשה. והחילוק בין זה לזה דבקדושה יש זו"ן כי הקדושה נותן לו כח לעשות מצות ומצפה לקבל ההארה ממנו. אבל הקליפה היא מקבלת ואינה נותנת :

איתא בזוהר מצה מיכלא דמסוותא. והקשה למה לא נאכל מצה כל השנה. ותריץ משל למלך בעת שנעשה מלך. היה מלובש בבגדים טובים יותר מכולם. ולשנה הבא ביום זה הולך מלובש. גם כן בהם. פי' כי האדם בשעה שהוא אוכל הוא מעלה דבורים. כי הכל נבראו בדיבורים של הקב"ה ואין דיבור בלא אותיות נמצא האותיות הם החיות של כל הנבראים. עד"מ השלשה אותיות של חטה הוא חיות שלה עלמה כי כן כתיב ויחזו את אלהים ויאכלו וישתו פי' ויחזו את כ"ב אתוון מא' עד ת' כי הכ"ב אתוון הם החיות והצורה של כל הנבראים. ויאכלו וישתו הצורה של כל הנבראים בלא החומר וכשאדם אוכל אותו נתחזק כחו מחמת המאכלים ויש לו כח לדבר דיבורים של תורה ותפלה ומהדיבורים שלו נעשה מלבושים להשי"ת וד"ל. וזה פי' בזוהר כי בשעה שיצאו ממצרים יצא הדעת מהגלות כמ"ש למען תדעון כי אני ה' ונראות ונגלות אלהותו ומלכותו בזה הזמן. א"כ כל שבעת ימים שהיו אוכלים מצה. ונעשו דבורים של מצה. א"כ הוא מתלבש א"ע ממלבושי של מצה כמו המלך בשעה שנעשה מלך. וזה פי' התירץ כמו שהמלך אינו הולך במלבושים הטובים מכולם כ"א בעת שנעשה מלך כן הוא כאן :

דע כלל גדול כי כל דיבור קודם שמנענע אותו מה' מוצאות הפה. להיות תחלה במחשבה שלו והוא בהעלם גדול מאוד. כי אין יכולים לדבר רק מהאותיות שהיו תחלה במחשבתו. כי גם כל מה שאדם מחשב במחשבה הוא ע"י צירוף אותיות :

אשה ריח ניחוח לה' כשאדם מתפלל או לומד. או עושה מצוה בהתלהבות גדול. אז היא ריח ניחוח לה' :

הורני ה' דרכיך כו' הנה ידוע כי דרך נקרא כבושה ואורח נקרא שאינו כבושה ויכולה לפעמים לתעות מהוכה ולילך למקום סכנה משא"כ בדרך כבושה שאין מקום לתעות מתוכה. כן באדם יש ב' ענינים אלו. יש לאדם דרך כבושה בעבודת הבורא ית' שאם ילך תמיד בזה הדרך בוודאי לא יתעה מתוכה. דהיינו אדם שפירש א"ע מכל שמעשים הענינים ואינו עוסק רק בתורה יומם ולילה ואינו מדבר רק דברים ההכרחים ולא יותר. ויש ג"כ דרך אחר שאינו כבושה ויקרא אורח. דהיינו אדם שמדבר לפעמים עם ב"א. אך הדיבורים הם לש"ש. דהיינו שמדבר אלה הדברים

הדברים שיבואו מהם איזה מוסר. או אהבת ה' או יראת ה' וכיוצא. או אדם שיודע להעלות דבורים למעלה בקדושה כידוע. מכמה ב"א נמצא שבוודאי מותר לדבר בדברים כאלו. אך סכנה יש בדברים אלו כי אולי יתעה מדרך הטוב. ויתחיל לדבר דברים בטלים ג"כ כדרך המון עם. ועי"ז צריך אדם להתפלל ולבקש מאתו ית' שיסייע אותו כשירצה לילך בזה האורח. כי בלתי סיוע מאתו ית' בקל יכול אדם לתעות באותו הדרך הנ"ל לכן צריך האדם לחגור מתניו בתפלה שלא יבא לידי מכשול עבירה ח"ו. וזה פי' הפסוק הורני ה' דרכך ר"ל הורינו שאדע הדרך הכבושה ואז אהיה יכול לילך בה בעצמו. ונחני באורח מישור פי' באורח שאוכל לתעות בה בקשתי שתחמיני (שתנחני) ותסייע בעזר וסעד שאלך במישור. ולא בעקלתון. כי זולת העזר ח"ו אוכל לתעות בה כנ"ל. וזה רמז הפסוק בכל דרכיך דעהו וכו' פי' בכל דרכים הכבושים צריך האדם בעצמו לידע היטב איך ילך ויתנהג (ויתנהג) בהם וזה יכול האדם לידע ולהתנהג והוא פי' והוא יישר ארחתיך אפי' אותן הדרכים שאינם כבושים יישר לפניך ויהיה לך לסייע ולעזור שלא תתעה. עוד נראה לי באופן אחר כי זה ידוע שיצר הטוב ויצה"ר מתלחמים תמיד באדם ושניהם נקראים אורחים. היצה"ר כמ"ש ויבא האורח אל האיש היצ"ט מכש"כ שנקרא אורח כי אינו מצוי כ"כ אצל אדם כי אין הכל שומעין לו. ומה גם שאינו בא אל האדם עד לאחר י"ג שנה. וכך הוא המשך הפסוק בכל דרכיך דעהו כפשוטו. בכל המעשים אשר אתה עושה אפי' דברים שהם צרכי האדם הגשמי בכולם דעהו יהא כוונתך לש"ש. נמצא יכול האדם לעשות פשרה בין היצ"ט ובין היצה"ר. כי שניהם נהנים ממעשיו כי הוא אוכל ושותה ומתענג. ובשאר דברים גשמים ברצון היצה"ר. וגם עושה רצון היצה"ט כי כל מעשיו לש"ש. וז"ש והוא יישר ארחתיך ר"ל כשתקדים תחלת הפי' בכל דרכיך דעהו אז המדה הזאת בעצמו יישר ארחתיך ר"ל יפשר בין שני האורחים שבך כי שניהם יתרצו בזה:

ענין נסיר"ה כי הנה יש במחשבה רת"ס (ראש תוך סוף) כי יש במחשבה שהוא נק' קדמת השכל שעלתה לו מחשבה סתם. ואח"כ יש בו התחלקות הן או לאו. ואח"כ הסכמות. ומצד ק"ו יש להבין שיש ג"כ בשרשו ממקום שממנו יצאה אותה המחשבה שלשה אלו. ובשופר הוא קול פשוט ויש ג"כ שלשה אלו והנה הם אש רוח מים וזה פי' הנסירה מלשון נוסר שבשעה שהוא מדבר הוא מיחד הקול בדבור ועכשיו הוא פוסק הקול מהדבור כדי לערבב השטן שאין קטרוג שאין בו שבירה:

מעשה בגר א' שבא לפני שמאי וא"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה על רגל א' דחפו באמת הבנין כו' וי"ל ע"פ מאמרז"ל לא הגלה הקב"ה לישראל אלא להוסיף גרים עליהם. כי הצדיק רוצה להיות במדריגה שלו תמיד. כי הוא רוצה להיות תמיד בפני אדוניו לשרתו. אך מפני מה הוא נופל לפעמים ממדריגתו כדי לברר ניצוצות שנפלו בקליפות. למשל המלך ששולח את בנו להביא אליו אוצר שנאבד לו. וצוה להביא ממדינה אחרת. א"כ מוכרח הבן להחליף מלבושיו בכדי שלא יכירהו. וכן עשה והביא לו אוצר ואז הוא עובד יותר למלך בזה מקודם שהיה עומד לפני המלך. והם נקראים גרים כידוע. וזו פי' שאמר הגר שילמוד אותו כל התורה על רגל א' על מדריגה והעמדה א' דחפו באמת הבנין הוא ז' ימי הבנין. כי בכל א' בוקר וערב הוא טוב ברע. א"כ צריך הצדיק לירד ממדריגתו לפעמים בכדי לברר ניצוצות אלו שנפל בקליפות. והלל אמר ליה מה דסני לך לחברך לא תעביד פי' אלו לא נפל הצדיק ממדריגה שלו לא היה לך עליה ע"כ גם לחברך לא תעביד:

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך וגו' פי' כי יש י' בראש י' בסוף והוא ח"ע וח"ת וחילוק הוא בזה כי ח"ע היא באה עתה ממקור העליון. עד"מ כשהוא רוצה לעשות איזה כלי הוא עושה רשומו תחלה. איך לעשות כדי שלא ישכח מחשבתו ואח"כ הוא עושה אותה ומתחלה היה דבר זה בחכמתו. ואח"כ מצייר אותו בשכלו. ואח"כ הוציא אותה מכח אל הפועל. וח"ת היתה קודם בעולם. ואח"כ נסתלקה. וכשראה דבר זה לפניו אז נזכר אותה וזהו ראה מעשה

ונזכר הלכה כי בחכמה יסד ארץ א"כ בחכמה הוא בארץ פי' בדברים גשמים. ומי שהוא חכם כשרואה מעשה לפניו. הוא בא אל החכמה שבה וזהו סוד היבם כי מתחלה היה אחיו ועכשיו נעשה אביו. כי מחמת הדעת הוא בא למדריגת חכמה זה אב. כי כן בדבר הזה מחמת הדעת שהוא נותן בדבר הזה הוא בא אל החכמה וזה חכמת שלמה ואמר אחכמה והיא רחוקה ממני כי היה רוצה לבוא אל החכמה כי אורייתא מחכמה נפקת והוא היה חכם והיה רוצה לבא אל הטעם מדבר זה כי פרה אדומה מטהרת טמאים ומטמאה טהורים פי' כשרואה דבר מגונה היה מעלה אותה אל שרשה. ויש עתים שהיה בא במדריגה התחתונה אף שהוא אינו רוצה. הוא כדי להוציא משם ע"ד דרכו של אים לחזור אחר אשה. וז"פ כי אברהם היה עתה בנסיון והוא במדריגה תחתונה אל ארץ מצרים. ויאמר ה' אל אברם. אב הוא חכמה. רם הוא רוממת והוא י' ברהם. לך לך מארצך והוא מארץ עליון וממולדתך ומבית אביך. ביתו זו אשתו והוא בינה אל הארץ אשר אראך והוא חכמה תתאה כדי שאעשך שם לגוי גדול פי' אם הוא מעלה ממדריגתו התחתונה. אז ניתוסף בו גרים:

פעמים יש לעבוד להשי"ת בנשמה לבד דהיינו במחשבתו. והגוף יהיה עומד במקומו. כדי שלא יחלה כשישתמש בו הרבה. ולפעמים יכול האדם לומר התפלה באהבה ויראה והתלהבות גדול בלי שום תנועה. ויהיה נראה לאדם אחר שהוא אומר אותן דברים בלי שום דביקות. וזה יכול האדם לעשות כשהוא דבוק מאוד להשי"ת. אז יכול האדם לעבוד אותו בנשמה לבד באהבה רבה גדולה. וזה העבודה הוא יותר טובה והולכת במהירות יותר. ומדביקות להשי"ת יותר מהתפלה שנראה בחוץ על האברים ואין להקליפה אחוזה מזו התפלה שכולה הוא בפנימיות:

מר"ר בעש"ט כאשר גופו חולה. גם הנשמה נחלשת ואינו יכול להתפלל כראוי. אע"פ שהוא נקי מעבירות. לכך צריך האדם לשמור בריאת גופו מאוד:

להבין סוד עמידת ה' פרצופים מכתבי האריז"ל. על פי משל. וזה למשל אב אב שעשה בגד חדש לבנו הקטן. ובשעה שהוא לובש הבגד הוא לקטן הנ"ל. הקטן הוא בוכה וצועק. כי לא ניסה ואינו מכיר שהוא לטובתו. וגם בשעת בכיות התינוק גם אביו בצער על לבישתו כי אינו יכול לסבול הצער של התינוק. אך יודע הוא הלבישה שהיא לטובה גדולה להתינוק. וזה נקרא אבא וזה סוד עתיק ונוק' ואבא הם והטעם הוא מפני שהזכר הוא מה החדש שהוא במעלה גדולה ביותר מניק' שהיא בן. והוא כתינוק אלא מ"ם החדש. הזכר שהוא כמו אב. לה. ובשעה שמ"ה הזכר משפיע לבן נוקבא אינו משגת אפי' ההשפעה זו ומכש"כ להזכר עלמו. והוא כמשל התינוק שאינו משיג בשעת לבישת אביו הבגד עליו שהוא טובה לו ולזה נק' עתיק ונוק' הם אבא:

אריך ונוקבא הם ימין ושמאל. הזכר בימין והנוקבא בשמאל. משל לזה בשעת שאביו מלבוש בנו בגד חדש כשהוא גדול קלת. ואז הבן ג"כ שמח בלבישה זו. אך אינו מכיר שעושה לו אביו טובה בלבישה זו ואינו אוהב לאביו בשביל זה כלל מחמת שעשה לו הבגד. רק הוא אוהב הבגד. כן נוק' של אריך בשביל שהוא כמעט שוה לזכר שלה וכולה להשיג השפעתו שמשפיע לה אבל אינו שוה לו ממש שתהא יכולה להשיג' ג"כ. זה אינו רק משיגה כ"א השפעתו וזה נק' ימין ושמאל:

אף"א הם רעין דלא מתפרשין ושוין בקומתן. וזה למשל כשהבן יותר גדול ואביו עשה לו בגד חדש בשביל אהבת הבן אז הבן מכיר ג"כ טובתו מאביו ואוהב את האב בשביל זה מאוד ועיקר האהבה שהוא אוהב את האב בשביל הבגד שעשה לו. וכן ג"כ באו"א פב"פ זו"נ הם לפעמים פב"פ ולפעמים אב"א וזה דומה למשל כשהבן נושא אשה לעלמו אז הוא דבוק באשתו ולא עם אביו ואז הוא עם האב אב"א. שאביו דבק באשתו ובנו דבוק באשתו. אבל בעת שאב עם הבן מתדבקים באיזה דבר אה' ביחד אז הם פב"פ אבל בשעה שפונים כ"א לאשתו אז הם אב"א. כך הם זו"כ שנו"ק נעשה ראש לשועלים דהיינו לעולמות התחתונים ופונה

ופונה א"ע מזעיר שבאלילות אזי הם אב"א ובאנו מעלים אותה ע"י מצות ומע"ט אז הוא עם ז"א פב"ב :

להבין הסוד מ"ש אדה"ר דו פרצופין היה. להבין זה ע"פ משל אדם שרואה בנין נאה ומפואר מאוד ומסתכל עליו מאוד היטב ונהנה מראיה זו מאוד. ואח"כ כשהולך מבנין זו נשאר הרשימו אצלו. והתענוג של בנין זה בדעתו ובשכלו והולך ובונה בנין נאה ומפואר כמו הראשון ע"י הרשימו שבשכלו. ובאיזה זמן נרשם הרשימו והתענוג בשכלו היינו בעת שהלך מהבנין הוא ולא. ראה. אף שבשעת ראיותו היה ג"כ קלט הרישומו בשכלו אין זה רושם כי בשעת ראיות הבנין הרשימו של הבנין שבשכלו היה נעלם בבנין עצמו בשעת ראיות הבנין. אבל כשהלך מהבנין ואינו רואה אז הרשימו נשרש בשכלו ובונה מזה בנין אחר כך אדם הראשון דו פרצופין אבל היה א' לבד בלא נוקבא ניכרות והיה הקב"ה רואה אותו. משתעשע בו והיה כבי' להקב"ה תענוג בהסתכלות בו בשביל שהיה בנין מפואר והיה רוצה הקב"ה לבנותו הנוק' ג"כ בציור אדה"ר מה עשה הפיל תרדמה עליו והיה כמו שנתבטל ממציאות הראשון והיה נשאר הרשימו שלו כבי' בשכל העליון והיה עושה ברשומו זו הנוק' והיה מן ההכרח להפיל תרדמה עליו כי לולי זה אף בשעה שהקב"ה מסתכל בו היה הרשימו בשכלו כבי' עכ"ז הרושם היה נעלם באדה"ר בהסתכלו בו כנזכר בבנין אך עתה שנתבטל ממציאתה ודומה כאלו כבי' הלך השכל העליון מאתו ית' ונשאר הרשימו בשכל לבדו ואז ברא הנוק' ברשימו זו :

הדבורים הם בבחינת מקיפין ומשל ע"ז באדם אומר איזה ציור בנין לאדם אחר נמצא הדיבור של הראשון נשאר במחשבתו של השני ואח"כ הולך השני ועושה במחשבה זו בנין בציור כזה נמצא הדיבור מקיף הבנין כולה כי בלא דיבור שלו לא היה הבנין :

התפלה שהיא בשמחה גדולה. בוודאי יותר הטוב ומקובל לפניו ית' יותר מהתפלה בעצבות ובבכיה. ומשל ע"ז כשעני שואל ומבקש ומתחנן לפני המלך בבכיה גדולה. אעפ"כ אינו נותן לו אלא דבר מועט. אבל כשהשר מסדר לפני המלך שבח המלך בשמחה. ומתוך השבח מבקש גם בקשתו. אז נותן לו המלך מתנה מרובה מאוד. כמו שנותנים לשרות :

והבוטח בה' חסד יסובבנהו וכשהוא להיפך שהוא מתיירא תמיד ממדת הדין ומהעונש. אז הוא מתדבק עצמו בדינים. וח"ו שלא יבא לו רעה כמ"ש ומגורתם אביא להם שבכ"מ שאדם חושב שם הוא מתדבק. ואם מחשב בדין הוא מתדבק בדין. וכשהוא בוטח בה' בחסד שם ידבק נשמתו והחסד יסובבנהו ותמיד יטמין את עצמו כולו בשם יתעלה :

להבין סוד התירוץ שתירץ האר"ז"ל בתחלת ע"ח מה שתירץ למה לא ברא העולמית בתחלה אבל לכאורה קשה קושייתו. ואינו מתורץ בתירוץ שלו אבל יובן בזה כי ידוע בכל דבר שבעולמות יש בו אלהות דהיינו אם חושב איזה גשמי למשל איזה כלי נאה והכלי בעצמה הוא דבר מעשיות והוא סוד מלכות שהוא עולם המעשה אבל בזו הכלי שהוא סוד המלכות נעלם ומלובש בה באהבה בלי ספק כי לכך אני אוהב אותה ובשביל אותה אהבה יש לו תענוג גדול מכלי זאת ומחמת זה נעשה התענוג זה בשביל החכמה שבכלי זה דהיינו שחכם גדול עשה אותה בחכמה נמצא מלינו שיש חכמה באותה הכלי וידוע מכתבי האריז"ל שעיקר אלהות והקדושה מתלבש בחכמה כי כל חכמה הוא מאלהות וז"ש ה' בחכמה יסד ארץ פי' בכל החכמה יש שם ד' שהוא אלהות והנה לכאורה יש להקשות על בעל החכמה דהיינו החכם שעשה אותה הכלי למה עשה בציור זה דווקא ולא בציור אחר אבל זה אינו קושיא כלל כי כן עלה ברצונו לעשות אותו בציור כזה ועל הרצון אינו קושיא כלל למה עלה כן ברצונו וכזה מתורץ קושית האריז"ל כי תירץ הקושיא הזאת בתחלה דבריו בלשונו שכתוב כשעלה ברצונו הפשוט כו' והרצון הוא למעלה מהחכמה כידוע :

להבין הטעם למה אין אנו משיגים בכל דבר גשמי רק הטעם. שהוא סוד החכמה

בחכמה . ולא שאר בחינות כי בכל דבר מוכרח להיות בו טנת"א . והתירוץ הוא כי בכל שאר בחינות היה השבירה מה שאם כן בטעמים שהוא חכמה . והטעם שהחכמה הוא אותיות ובאותיות אין יכול להיות שבירה כי כל מה שתתחלק הי' אפי' לאלף חלקים עד אין מספר נשאר לעולם י' והטעם שבכל הפרצופים היה שבירה כידוע שבכל א' אמר אנא אמלוך אבל החכמה לפי שהוא קרוב לשורש לא היה בו גדלות . והיה משיג ומבין שהיא כאין למה שלמעלה וז"ש והחכמה מאין תמצא ונשארה בבחינת מה כמד"א ואנחנו מה לפיכך לא היה בו שבירה משא"כ בשאר פרצופים וז"ש ג"כ יעקב אבינו לא מת פי' כי בת"ת לא היה שבירה הגם שבת"ת כמו כתיב וימלך וימת התירץ הוא השבירה שהיה בת"ת לא היה בת"ת עצמו רק בהסתכלות מה שת"ת כלול מחו"ג בזה התכללות היה שבירה . אבל באותה בחי' במה שמחבר חו"ג כי בוודאי יש דבר א' המחברם . וזה בחינת חכמה שבת"ת שהוא מחבר החו"ג . כי א"א לחבר ב' דברים הפכיים אם לא ע"י חכמה כמבואר במ"א שהחכמה עושה ב' הקצוות לאין . ואז יוכלו להתחבר וחו"ג הם דברים הפכיים אש ומים . ואיך יתחברו אם לא ע"י חכמה כשהוא עושה אותם לאין . ויוכלו לחבר וזה והחכמה מאין תמצא ר"ל מכח שהחכמה עושה את כולם לאין תמצא יוכל להיות מציאות התחברות ובזה הבחינה שבת"ת לא היה השבירה :

מפני מה ניתנה התורה לישראל מפני שהם עזים י"ל מפני מה יגרעו ישראל משאר ע' אומות . שהקשה מפני מה ניתנה תורה לישראל . ועוד הלא חזר הקב"ה על כל הע' אומות ולא רצו לקבלה ותירץ הר"ס דהכי פרושו מפני מה וכו' ר"ל הלא בלא"ה היה להם לישראל לקיים כל התורה כמו שקיימו אבותיהם . שקיים אברהם אבינו אפי' ערובי תבשילין וכמו כל האבות . ועוד הלא מצד הדין השכל חייב אדם לקיים כל התורה מפני שהתורה הוא קיום ובריאות נשמה . וכמו שקיום הגוף הוא במאכל וכיוצא שאר בריאות הגוף ע"כ לא היה צריך הקב"ה ליתן התורה והנהג' ע"ז איך ומה קיום בריאות הגוף מפני שהוא מצד השכל א"כ גם התורה לא היה מן הצורך ליתן להם כי היו מקיימים ג"כ לקיום הנשמה . ולזה אמר מפני שהם עזים ר"ל שחומר הגוף וילה"ר לנו הם מסך המבדיל לכן הוצרך הקב"ה לתת להם תורה בפרטות וע"י לימודו וקיימו כל התורה כ"א מהם ועוד נ"ל פשוט שהם עזים הוא מדת עזות שעומדים נגד הילה"ר . וארז"ל אינו דומה מצוה ועושה וכו' לכן ניתן להם תורה ואז הם מצווים ומצוי הילה"ר להתגרות בהם לבטלם . והם עזים כמדתם . וכובשים יצרם ואז שכרם יהיה משלם . משא"כ אם לא היה נותן תורה . אז אין הילה"ר מצוי וד"ל :

הללי נפשי את ה' אהללה ה' בחיי . פי' הגוף אומר הללי נפשי את ה' וא"ת מה תועלת יש מזה להגוף . לכן אומר אהללה ה' בחיי ר"ל לעת התחייה אז גם אני הגוף אהללה ה' :

כל העוסק בתורה לשמה פי' כמו שאמר תורה שהוא לשון מורה דרך אשר ילך בה האדם . זוכה לדברים הרבה . ר"ל שכמו שהתורה הוא א"ס שהקב"ה ואורייתא חד הוא כן זוכה לדברי עמוקות התורה תמיד בלי הפסק :

איש איש פי' אדם שכבר בא פעם ב' לעולם כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה ר"ל שהוא רחוק מדרך הישר והכל בא מכח לכם פי' שהולך בדרך הישר בעיניו אחר תאות לבו והנאת הגשמיות לבד . ואינו זוכר כלל מעבודתו ית' . רק כוונתו לכם ר"ל להנאות גופו . ואינו עושה ימי החול שלו כמו שדרשו רז"ל חציו לה' וחציו לכם . כ"א כוונתו למלאות כריסו . או יש אדם שעושה איזה מצוה ג"כ שלא לשמה רק מיראת עונש או שיחיו בניו וז"ש או לדורותיכם שכוונתו שיצאו ממנו דורות הגם שארז"ל הנותן סלע לצדקה ע"מ שיחיו בניו ה"ז צדיק גמור . זה הוא אם עושה צדקה בכל עת כמו שפרש רש"י ז"ל שם אם הוא רגיל כך הוא צדיק גמור . לאפוקי מי שהולך סובב ולפעמים עושה מצוה או לומד תורה וגם זה בכדי שיחיו בניו . אדם כזה צריך תשובה גמורה וחרטה . וז"ש ועשה פסח פי' מה תקנתו ועשה פה—סח יעשה תשובה גמורה ויתפלל ויתחנן על חטאיו ונפשו בחודש השני

פי' זה האדם שנתחדש ובא לעולם פעם ב':

לך אלל נמלה וגו' תכין בקיץ לחמה פי' רמז הוא אל האדם כמו שנמלה אין לה מושל ושוטר. כן יש ב' מיני אדם אחד הוא רשע כל ימיו כמו הנמלה שאין לה שום שיכר גדולת הבורא ית' והמין הב' הוא אשר הולך בדרכי השי"ת אך לפעמים הוא נופל ממדריגתו. והחילוק ביניהם הראשון חושך ולא אור כל ימיו. והב' כאשר יתחזק ויכיר חסרונו יגביר היל"ט על היצה"ר כפליים מבתחלה. והמשל לשדה פעמים הוא כחושה ואינה עושה פירות ע"כ מניחין אותה בורה. כדי שיעשה ויתחזק כחה וזו פי' אוגר בקיץ. קיץ הוא לשון בו"ר כמו קיץ למזבח וזה האדם שהוא אוגר ר"ל מאסף בקיץ בזה עלמו שהוא בטול גמור מעבודת הבורא יתברך כדי שיתחזק כחו אח"כ הוא בן משכיל:

טעם למה אומרים אלהינו ואלהי אבותינו כי יש ב' מיני אדם המאמינים בהשי"ת א' שמאמין להקב"ה מחמת שהולך בדרכי אבותיו הקדמונים ועכ"ז אמונתו חזקה. והב' מי שבא על האמנת הדת מחמת חקירה. והחילוק ביניהם הא' יש לו מעלה שא"א לפתות אותו אף אם יאמרו לו כמה חקירות הסותרות אותו. כי אמונתו חזקה ועוד שלא תיקח מעולם. אבל יש לו חסרון שאמונה אללו מלות אנשים מלומדה בלי טעם. והב' יש לו מעלה שמחמת שהיכר הבורא יתברך. מכח גודל החקירה הוא חזק אללו האמונה שלימה באהבה גמורה אבל יש לו חסרון שבקל יוכלו לפתותו אם יביאו לו ראיות הסותרות יתפתה ח"ו. אבל מי שב' מדות בידו. אין למעלה ממנו. דהיינו שסמך על אבותיו הקודמים בחוזק. וג"כ באה לו מחמת שחקר בעלמו זה הוא אמונה שלימה וטובה. ולזה א"א אלהינו ואלהי אבותינו גם בזה יש לפרש הפסוק טעמו וראו כי טוב ה' טעמו מחמת החקירה וראו לשון ראית הנהגה כמו שנהגו אבותינו:

דברי פיו און ומרמה כו' פי' כי יש ב' מיני אדם. א' שהוא רשע גמור שיודע רבונו ומכוין למרוד בו. והב' הוא שיצה"ר סגר עיניו ומדמה לו בעיניו שהוא לדיק גמור וגם בעיני הבריות נראה שהוא לדיק גמור ובאמת אף שהוא לומד בתמידיות ומתפלל ומסגף א"ע לריק יגיעו. כי אין לו דביקות בבורא ית' ואמונה שלימה כראוי להיות דבוק בכל עת בו ית'. ואינו יודע איך עיקר העבודה כמו שראוי ללמוד ולהתפלל ולעשות מלוה לשמה. והחילוק ביניהם כי רשע גמור אפשר שתהיה לו תעלה למכתו. כשיבא לו התעוררות תשובה. ושב אל ה' בכל לבו ויבקש מהשי"ת שיורהו בדרך ישכון אור. אבל הב' אין לו שום תקנה כי טח עיניו מראות הבורא ית' וגדולתו ועבודתו. ולדיק הוא בעיני עלמו ואיך ישוב בתשובה. ומזה הטעם כשיצה"ר מפתה את האדם לעבירה ע"פ רוב מראה לו כאלו עשה מלוה. כדי שלא ישוב לעולם וזהו הרמז דברי פיו און ומרמה שהיצה"ר מפתה את האדם בעבירה. שנראה לו שעושה מלוה ולמה חדל להשכיל להיטיב שיחדל מלשוב לעולם כנ"ל וגדולה מזו און יחשוב על משכבו ר"ל עוד גם בזה מרמה אותו כשאדם נופל למשכב הוא מתפלל להשי"ת שירפאהו מחליו ע"י תורתו ומלותיו שעשה ואינו יודע שמזכיר עונותיו שהכל הוא פתוי היצה"ר:

עשה רלונו כרלונך פי' שתלך בדרכי ה' ותזכה למשול כבי' ברלון הבורא יתברך כמ"ש לדיק מושל ביראת אלהים ותעשה רלונו כרלונך:

ה"א פרלופים הראשון הוא הרלון כתר וקדמות השכל הוא חכמה והמחשבה היא בינ"ה וקול ז"א והדיבור מלכות והשכל והמחשבה הם ב' ריעין דלא מתפרשין. למשל קודם אכילה ואכילה. במעשה הם ב' דברים דהיינו בב' זמנים שקודם אכילה עדיין לא אכל. ואח"כ אכל. אבל במחשבה יכול לחשוב ב' דברים אלו בזמן א'. דהיינו שמחשב שעדיין לא אכל:

יראה לישן בג' ימים של התענית הראשונים כדי שיתחזקו המוחין אבל לא הרבה מאוד:

צואה מריבש"ט ע"ה להיות תמים בעבודתו ית'. עבודה תמה. ועיקר שלא לשכוח הדברים. ועיקר ללמוד

בכל

בכל יום שיעור מוסר הן רב הן מעט. ולראות א"ע תמיד להדביק א"ע במדות טובות והנהגות ישרות. ושלא להניח שום יום מעשיות מצוה הן קלה הן חמורה. וסימן הוי זהיר במצוה קלה פי' זהיר מלשון והמשכילים יזהירו ר"ל הנשמה תזהיר ותאיר ממצוה קלה כבחמורה. כי רחמנא לבא בעי :

כי תבנה בית חדש פי' האדם האומר פי' חדש על איזה ענין בתורה ועשית מעקה לגגיך ר"ל דאילו לפי הפשט היה צריך לכתוב ועשית מעקה לגגו והוי קאי על הבית אשר בנה ולפי פירש הנ"ל א"ש וכך פ"י ועשית מעקה לגגך ר"ל מחילה לגגך ר"ל לגדלות שלך שלא יהיה לך פניה בזה שלא יגבה לבך בזה שאמרת תורה חדשה שלא נשמע אוזן מעולם. כי לא לך הגדלות כי הכל מאתו ית' כי יפול הנופל ממנו ראוי הוא ליפול. כי ידעת כי הסבירה כבר היה בשביל גדלות שכל א' אמר אנא אמלוך וד"ל :

רוממו ה' אלהינו פי' למשל לאב עם בנו הקטן. כשהבן עדיין קטן מאוד. ואין יכול לדבר אז אביו מצמצם שכלו החזק ומשחק עם הקטן בעבודה של שטות. אף שהאב יודע בעצמו שהוא שטות. אך בשביל אהבת בנו מצמצם שכלו. ואף שהם מעשה שטות וכשיתחיל התינוק לדבר אביו גם כן צריך לצמצם שכלו ולדבר עם התינוק כפי שכלו ואף שהם דברי שטות. אך כשהגדיל ונעשה בר שכל אז אביו עוסק עמו בלימוד דברי חכמה. ויש להאב מזה שמחה ותענוג גדול שאין למעלה ממנו. ונמצא שגדלתו ושכלותו של הבן מרומם ומתענג האב מזה וזה רוממו ה' אלהינו ר"ל ע"י מעשים טובים שלכם שעי"ז הקדוש ב"ה שהוא האב מתרומם :

יהא זהיר מאוד לקום תמיד בחצות לילה. ואם אינו קם שלא מחמת אונס הוא בנידוי למעלה ח"ו. ויהפוך הלילות לימים. ויישן ביום כמה שעות כדי שיוספק לו מעט שינה בלילה :

סייג לחכמה שתיקה כשהוא בשתיקה. יכול הוא לדבק עצמו בעולם המחשבה שהוא חכמה. ועיקר הדביקות יכול להשיג כשיתחזק עצמו תמיד להעלות לעולמות עליונים. ויפריש מחשבתו מאלו השפלים. ואם רואה שיש מחיצות מבדילות. יסגף עצמו אבל העיקר הוא המחשבה יחזיק תמיד לעלות למעלה :

ארז"ל אור זו מעשיהם של צדיקים כו' פי' כי אדם החכם יכול לאכול דברים טובים ושאר תענוגים. ונ"מ יכול לסגף עצמו בהם. וכן לראות בכ"מ שירצה ולא יסתכל חוץ לד' אמות לראות תמיד בשם בן ד' שיש באותו דבר בסוד שויתי ה' לנגדי תמיד וגומר. וכמו שארז"ל אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו. דעיקר כל דבר שבעולם הוא הרוחניות שבו הבא מהשי"ת שנותן בו טעם ומקיימו. וכן בדיבור כל יכול לדבר אפי' דברים בטלים באיזה פעם להיות דבוק בהשי"ת. וכן בתפלה יכול לעבוד עבודת התפלה להשי"ת שלא יהא עבודתו נראה בפני ב"א כלל שלא יעשה שום תנועה באיברים רק בפנימיות נשמתו יהיה בוער בלבו ויהיה צועק בלחש מחמת התלהבות בענין שתהא עבודתו בפנים יותר גדולה משתהא עבודתו נראה באיברים :

התורה חסה על ממונם של ישראל. ולמה כך כי זה כלל גדול שכל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי הוא נהנה מהחיות שיש באותה דבר. כי לולא אותן הרוחניות לא היה שום קיום לאותו דבר. ויש שם ניצוצים קדושות השייכים לשורש נשמתו. ושמעתי כי זה טעם שיש אדם שהוא אוהב דבר זה. ויש אדם שונא דבר זה ואוהב דבר אחר. וכשהוא משתמש באותו כלי או אוכל מאכל אפי' לצורך גופו הוא מתקן הניצוצין. כי אח"כ עובד בכח הזה שבא לגופו מאותו מלבוש או מאכל או שאר דברים. ובזה הכח עובד להשי"ת נמצא מתוקנים לכך פעמי' י' שיאבד הדבר ממנו שבשבילה הדבר כבר לתקן כל הניצוצים שהיה באותו דבר השייכים לשורש נשמתו אז לקח ממנו השי"ת אותו הכלי ונותן לאחר שהשייכים הניצוצין שיש באותו הכלי לשורש אחר ואמר ריבש"ט ע"ה שאוכלים ב"א ויושבין על ב"א ומשתמשין בב"א היינו ניצוצין שיש באותן הדברים לכך צריך האדם לחוס על כליו ועל

כל דבר שיש לו דהיינו מצד הניצוצין שיש שם בכדי לחוס על ניצוצי הקדושות :

אמרו על ריבש"ט שזכה לכל הצרה שהיה לו הכל מחמת המקוואו' שהיה תמיד בטבילו' ומקוואות יותר בתמידיות עוד יותר מתענית. שהתענית מחלים הגוף מעבודת הש"ת . ועוד יותר טוב שהכח שהוא מניח בתענית יתן הכח ההוא בלימוד תורה ותפלה ומתפלל בכל כחו וכונתו ובזה יבא למדריגה :

שויתי ה' לנגדי תמיד שויתי לשון השתוות בכל דבר המאורע הכל שוה אצלו בין בענין שמשבחין אותו ב"א או מבזין אותו וכן בכל שאר דברים . וכן בכל האכילות בין שאוכל מעדנים בין שאר דברים הכל שוה בעיניו שהוסר היצה"ר ממנו מכל וכל . וכל דבר המאורע לו אומר הלא זה הוא מאתו ית' ואם בעיניו הגון. וכל כוונתו לש"ש אבל מצד עצמו אין חילוק. וזה מדריגה גדולה עד מאוד . וכן האדם צריך לעבוד הש"ת בכל כחו שהכל הוא צורך גבוה שהש"ת רוצה שיעבדו אותו בכל האופנים . והכונה כי לפעמים אדם הולך ומדבר עם ב"א ואז אינו יכול ללמוד וצריך להיות דבוק בהש"ת וליחד יחודים . וכן כשאדם הולך בדרך ואינו יכול להתפלל וללמוד כדרכו וצריך לעובדו באופנים אחרים . ועל יצטער א"ע בזה כי הש"ת צריך שיעבדהו בכל האופנים פעמים באופן זה ופעמים בזה לכן סודמן לפניו לילך לדרך או לדבר עם ב"א בכדי לעבוד אותו באופן הב' . כלל גדול . גול על ה' מעשיך ויכונו מחשבותיך . שכל דבר שיזדמן יחשוב שהוא מאתו ית' וגם שיבקש מהש"ת שיזמין לו תמיד מה שהש"ת יודע שהוא לטובתו . ולא מה שנראה לאדם ע"פ שכלו . כי אפשר מה שבעיניו טוב הוא רע לו . רק ישליך הכל כל עניניו וצרכיו עליו יתברך :

פעמים האדם הבכור מחמת שמחת התורה שבוער בלבו אהבה גדולה ויגע בעצמו :

פעמים יכול לומר התפלה במהירות מאוד מחמת שבוער בלבו אהבת השם מאוד והתיבות יוצאים מפיו מעצמם :

האדם צריך ללמוד גאוה ולא יתגאה . כעס ולא יכעוס . וכן כל המדות כי האדם צריך להיות שלם בכל המדות שיש להבורא ית' . ובהבורא ית' יש דין ורחמים :

בשם ריבש"ט כאשר בא לאדם מ"ז בתפלה או בלימוד ישבר המ"ז ההוא וידביק עצמו בבורא ית' ובזה מתקן ניצוץ הקדוש שיש במחשבה ההוא . והוא משל אדם שהיה מוכה מעות והיה בנו בשביה ובא אצל אביו ואמר הרי יש מעות פודי' משביה :

אל יאמר אדם אלך לתקן ב"א וכשיכבדוני יהיה זה כבוד תורה ואתקן הרבה ב"א . אדרבא אפשר מכח זה יתקלקל . והוא כמשל אדם שעמד בשמש להלבין פשתן . והפשתן מלבין . והוא נעשה שחור מהשמש . ועוד שנולט בו עין הרע כשיהיה מפורסם בין העולם . והלוחות מפני שהיו בפרסום שלטה בהם עיה"ר . ומוטב לו לאדם שישב בביתו ויעבוד הש"ת ואם יבא אדם לביתו יתקננו . ולא שהוא יסע לב"א ולתקנם . וכמו שנתגלה לי בחלום על מ"ז כשיש צדיקים בדור שיודעים לפתוח המקורים העליונים בחכמתם . אז בקל יוכל להשיג לב"א אחרים. כמ"ש המגיד לב"י :

בשמתענה אפי' משבת לשבת ויהיה לו פניה אפי' קטנה שיאמר בלבו שהוא עושה דבר גדול שמענה א"ע כ"כ הרבה ויזדכך מאוד בזה התענית. רק יחשוב בלבו מה מעשי נחשבים נגד עבודת המלאכים שעבודתם בתמידיות להש"ת . ואני טפה סרוחה וסופי לעפר :

מחשבתו יהיה למעלה בעולם העליון בעבודת הש"ת . וידבק ויבטח בו שהוא ישיג חפצו לו . זה כלל גדול באותה מחשבה שהתחיל בה בשקם ממטתו ילך בה כל היום . ולא במחשבה אחרת כשמדבק עצמו ילך בתחלה בעולם העשיה ואח"כ יפרח במחשבתו למעלה גבוה יותר ואח"כ עוד גבוה בעולם המלאכים והאופנים ואח"כ בעולם הבריאה עד שירגיש במחשבתו שפרח גבוה מאוד יותר לעולם האצילות וזה נקרא בזוהר מחשבה שאין בו מעשה . ויזהר שלא יפול מחשבתו הגבוה מאוד בעולמות עליונים לירד למטה. רק יחזוק א"ע בכל כחו שישאר למעלה במחשבתו . כמש"כ אל תהיו כסוס כפרד כו' במתג ורסן כו' שיעשה כמו גדר שלא ירד

ואז כשהוא דבק כ"כ כשנפל במחשבה שיעלה מחשבתו למעלה בעולמות העליונים בו ית' כמו אדם שמטייל לחדר כן יטייל במחשבתו בעולמות העליונים וצריך שלא יהא שום אדם באותו בית כשרוצה לדבק שאפי' לפלופי עופות יכולים לבטלו וכן מחשבה של אחר יכול לבטלו:

בתפלה בלחש כשהוא מדבק עצמו למעלה אז זוכה ונעלה יותר למעלה באותה תפלה כמ"ש רז"ל הבא לטהר מסייעין אותו זע"י תפלה זו זוכה שידבק במחשבתו למעלה. ומכח זה יכול לבוא עוד למדריגה יותר גדולה. אפי' שלא בשעת התפלה שיהיה דבוק למעלה:

צריך שירגיש במחשבתו שהוא בעולם העשיה בתחלת התפלה ואח"כ שהיא ביצירה עד סוף המדריגות:

ירגיש בשבת תוספת נפש ואח"כ תוספת רוח ואח"כ הנשמה שירגיש בכל פעם שהולך גבוה יותר בעולמות העליונים אפי' כשנופל ממדריגתו יהיה דבוק בו יתברך במחשבה קטנה. לפעמים יש קטנות ג"כ למעלה בז"א מכח אותו הקטנות יבא לגדלות. כמו בגחלים אם יש ניצוץ א' שבשאר יוכל לנפוח בהם הרבה עד שיהיה מדורה גדולה. לאפוקי אם לא יהיה ניצוץ קטן לא יכול לנפח אש. כך אם לא יהיה דבוק במחשבה קטנה תמיד בו יכבה נשמתו לגמרי. לפעמים כשמתפשט הניצוץ הקדוש של השכינה שיש בנשמתו ואז הוא ממש מדברת הדברים מפיו ונראה כאלו הוא אינו מדבר שהדברים יוצאים מאליהם מפיו וזהו מדריגה גדולה וכן אנו רואים בש"א להיפך במשוגעים:

כשמדבר ד"ת יהיה במחשבתו כאלו אינו מדבר בפני ב"א רק לפני הבורא ית' וידבק במחשבתו בו יתברך:

ריב"ש"ט ע"ה. אמר כשאדם טובע בנהר והוא מראה כמה תנועות שיוצא עצמו מן המים השוטפים אותו. בודאי הרואים אותו לא יתלוצצו עליו על תנועתו. כן כשמתפלל ועושה תנועות אין להתלוצץ עליו שהוא מציל עצמו ממים הזידונים. שהם הקליפות הבאים לבטלו ממחשבתו בתפלה:

למה שלא משה מרגלים לתור את הארץ. אלא א"ל הקדוש ברוך הוא אני נותן להם מקום לטעות. שהיה רוצה להביא אותם בנסיון. כי משה היה רוצה לעבור לא"י והיה רוצה לעשות כדי שיוכל לבא לא"י כי משה היה בבחינת דעת. ואוירא דא"י מחכים. והיה הדעת מגולה שם ביותר ואינו יכול לסבלו והיה רוצה לעלות במדריגה יותר גבוה לפיכך היה רוצה להביאם בנסיון:

אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה יובן ע"פ משרז"ל אדה"ר דו פרצופין נבראו. ואח"כ נסרו הקב"ה. והנה י"ל הלא הקב"ה ברא בהורייתא עלמא. וגם האדם שהוא עולם הקטן. והיכן מרומז הנסירה בתורה. ונ"ל ע"פ שאמרו בגמרא א' מהמדות שדורשין בה את התורה. והיא גורעין ומוסיפין ודורשין ונקח מדם הפר. דם מהפר והנה זה דמיון הנסירה שגורעין ונוסרין מהתיבה זו ומוסיפין על תיבה אחרת. וכמו כן היתה כונת הנסירה באדה"ר וד"ל. ומ"ש גורעין ומוסיפין ודורשין רמזי על האדם התחתון ומה גם אם הוא בע"ת. וידוע כי א' מדרכי התשובה הוא שנוי מעשה והיא עיקר התשובה יותר מכל התעניות והסגופים ולזה אמרו גורעין ומוסיפין פי' שיראה בע"ת שיהיה במעשיו ג"כ מדת הנסירה דהיינו שיראה לגרוע מעניני עוה"ז ומתאות הגשמיות ומותרות וכל שאר צרכי הרשות רק יספיק א"ע בדברי חיותו. ויראה להוסיף במעשה עבודת הבורא ית' כמ"ש רז"ל אם היה רגיל לקרות פרק א' או דף אחד ילמוד ב"פ כו'. וכיוצא בשאר יראה להוסיף בכל עבודת הקודש בכוונה ובהתלהבות ובדו"ר ובעשיות המצוה ובתפלתו ולימוד ומ"ש ומוסיפין ודורשין רמזו שלא די לו מה שהוא מוסיף על עבודתו כנ"ל אלא גם דורשין לשון דרש משה. ודרשת וחקרת שצריך לדרוש ולחקור היטב ולבדוק את עצמו בחורין ובסדקין שלא ימצא בו שום שמץ מה ונידנוד עבירה בא' מרמ"ח אברים שפגם בהם ח"ו ולא תיקן אותו נקרא הוא בעל מום ואז גם עבודתו מחוללת כי כל אשר בו מום לא יקרב ופשוט שצריך לדרוש ולחקור לעיין בעשיות המצות ובלימודו שלא יהיה בלימודו ח"ו שום פניה או מ"ז ח"ו. ואנ"ל שיחקור וידרוש אם ימצא בו ח"ו איזה מדה ממדות רעות

לעות כמבואר בספרי מוסר שהם הם המונעים כללות התשובה וזה צריך דרישה וחקירה בתמידות. ויראה לבער אותם ולעזוב מכל וכל אדרבא יראה להוסיף על מדות טובות וישרות ולהדבק במדתו מה הוא רחום אף אתה וכו' אמרו בגמרא ציון דורש אין לה מכלל דבעי דרישה. רמזו ג"כ אל האדם שהוא נקרא עולם קטן והוא דמיון. וציון אל דברים עליונים לעילא ועילא ואם ח"ו נמצא בו פגם פוגם בעולמות העליונים וקא מתמה הכתוב ציון מי שנברא ונעשה לעוה"ז רק לציון. כנ"ל. ועוד שנברא לציון ולגדור (נ"א ולגזור) ולתקן דברים עליונים דורש אין לה בתמיה ואמרו רז"ל מכלל דבעי דרישה. ואמרו לשון מכלל ולא מכאן להורות דבר כללי כל ימי האדם וכל עתיו ורגעיו בעי דרישה ולא סגי בדרישה זמנית אלא תמידיות ומה שיהיה ממש דמיון הציון שנעשה לשומר שלא יטמאו נושא טהרות שהוא קורא פרוש מן הטומאה כך צריך האדם ובפרט הבע"ת לא די שידרש א"ע אלא גם את אחרים יזהיר. ויקרא פרוש מן הטומאה ויקיים רבים השיב מעון כו' ואם תוציא יקר מזולל ובודאי יהיה עבודתו רצויה. ומקובלת תשובתו. ונחזור לענין אחור וקדם צרתני. הנה ארז"ל אין טפה יורדה מלמעלה שאין טיפיים עולים כנגדה. ואיתא בתיקונים שהטיפה שלמעלה וב' טיפים שלמטה הם סגולתא. והנה ידוע שמאות הי' נתפשט אות הו' שמאות הי' של ראש הו' בא השפע ונתארך ונתפשט ע"י ו'. והנה מלמטה המה תמונת ציירי והנה כאשר נתארך השפע עוד יותר מהו' ולמטה באה הארכה והתפשטות הנ"ל בין שני טיפי הצירי ונעשה תמונת אות זיין. והנה אות זיין היה לו רק ראש א' שהיא (היה שעל מפני שהוא) היה שעל גביו מפני שהוא המשפיע שהוא חסד המתפשט דמיון המים המתפשט לכן ז' יש לו רק ראש א' שהוא מדת החסד ואהבה שבו דוגמת העשיר העושה חסד עם הדל מפני שהוא חסד"ל ומחמת זה נכנס ובאה לו מדת אהבה ומחמת האהבה משפיע לעני במדת אהבה לבד לכך נקרא טיפה א' בלבד אבל המקבל שהוא עני מוכרח שיהיה לו טיפיים שהוא הציר"י יראה ואהבה כלומר יראה יש לו שהוא בוש מהעשיר שמקבל ממנו וידוע שהבושה באה מחמת יראה כנ"ל וגם מדת אהבה יש לו שנהנה ממנו וגם נאמר כמים הפנים לפנים לכך אות הז' אית ליה תרי רישין א' מלפניו וא' מאחריו שלפניו מורה על מדת אהבה ושלאחריו על מדת יראה שהוא מלמלם א"ע ובוש מהמשפיע ולכך הראש הב' מאחוריו וזהו אחור וקדם צרתני רמז על תרין רישי"ן שהם אחור וקדם יראה ואהבה ואמר בתחלה אחור ואח"כ קדם מפני שהיראה היא ראשית ואמר צרתני מלשון ויצר אותם בחרט שהוא לשון צרור וקשור שהשפע בא לו בין תרין רישין שהם שני טיפין ולשון צירי ג"כ כנ"ל. והנה איתא בכתבים תמונת אות הק' כאשר מתחלקים אותו לאותיות מחולקות הוא אות כ' מלמעלה והרגל שלו הוא אות ז' או אות ז' ואמרו בש"ס מ"ט מהדר תגיה דקוף לגבי ריש אמר הקב"ה רשע אם תחזור בתשובה אני קושר לך כתר לראשך והנה תחלת הפסוק מרמז על בעל תשובה בענין הנסירה כנ"ל וגם מרומז על אות ז' והנה כאשר ניתן כתר על ראש ז' שהיא אות כ' שהוא כתר ונעשה אות ק' שנעשה אות קדוש כמשרז"ל וזהו שסיים הפסוק ותשת עלי כפיך לשון כפיך (הכ' בקמץ והפ' בסגול) כלומר הכ' שהוא הכתר ויעשה קדוש שהוא אות ק' כנ"ל. ועפי"ז יובן פי' הפסוק עם זו יצרתי תהלתי יספרו כי הנה ידוע מ"ש בכתבים על פסוק מדת ימי מה הוא אך כדי לקרב אל הפשט נאמר כי הנה אמרו בזוהר על פסוק כי ששת ימים עשה ה' בששת ימים לא נאמר אלא כי ששת ימים כו' שהם הו' קצוות הנק' ששה ימים וע"י בא השפע לתחתונים ויום השביעי מקבלת מהם וכוללת כל הימים כי היא נק' נקודה אמצעית כידוע אך מפני שהיא המקבלת נקרא ז' מפני שמוכרח להיות בהמקבל אהבה ויראה תרין ראשין כנ"ל והו"ק המשפיעים נקראים חסד לבד כמדת המים המתפשטים כנ"ל והנה כתיב ויקרא אלהים לאור יום פי' שראה המאציל העליון שאין התחתונים יכולים לקבל האור הגדול והבהירות של הו"ק מפני שהוא אור א"ס לכן הגביל את האור ולמלמו אור כל אחד ואחד ביומו בכדי שיוכלו לקבל ויהיה קיום העולמות וזהו ויקרא אלהים

אלהים לאור יום ויקרא לשון קריאה והזמנה ר"ל שהזמין והכין לכל אור יום א' שהוא הגבלה והצמצום ולכן קראו הכתוב מדת ימי מפני שיש להם מדה ושיעור והגבלה כנ"ל וא"ל שיום הז' אין בו לצמצום והגבלה אף שבו נכללים אור שבעת ימים עכ"ז מפני שהוא מקבל א"ל לצמצם אורו ולכן ארז"ל כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים ובשביל זה יום השבת יוכל להשפיע לעליונים ותחתונים כידוע שיום השבת משפיע לששת ימי המעשה הגם שהוא רק כללות האורות עכ"ז מחמת שהוא בלי צמצום אורו רב מאור עד אין קץ ואעפ"כ יכולים התחתונים לקבלו מפני שהוא כללות האורות הנ"ל הנה היוצא מכל הנ"ל שהמשפיע נקרא ו' והמקבל נקרא ד' שהוא ב' רישין כנ"ל שהם אהבה ויראה שזה מורה על הקשר אמיץ וחזק שהמקבל מתקשר עצמו ומתדבק אל המשפיע העליון בכל הדומיו (נ"א: לדריו) מתרין סטרין שאל"כ לא היה יכול לקבלו והנה (אם) תחברו ו"ד נעשה מספרם אחד כי נעשו אחדות גמור ונעשו אות ח' שהוא מורה על חכמה עילאה שכל השפע בא מה ממנו כנודע וזהו שאמר עם ז"ו יצרתי לי. שהוא לשון קישור וחיבור אות ו' עם ד' ונעשים אחד שמקשרים אות ד' עם ו' שהוא המשפיע ונעשה ח' ובאה להם השפעה גדולה מחכמה הנ"ל וזו שאמר תהלתי יספרו ר"ל יאירו ויבהירו כי ידוע שהמדריגה תתאה נקרא תהלה לכן אמר תהלתי יספרו יאירו בה כל האורות העליונים מהחכמה ולתתא כל אורות הספירות והשפעתם הנ"ל:

בגמ' גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנ' שובה ישראל עד ה' אלהיך. ויובן עפ"י מ"ש בס"י עולם שנה נפש שיש בכל הנבראים עש"כ וגם באדם יש ג"כ כנ"ל. והנה מוכרח שיש באדם ימים כמ"ש ואברהם זקן בא בימים והנה אית תרי גווני יומי דהיינו יום א' מורה כשאדם עוסק בעבודת השם שהוא אור הנקרא יום. ויום הב' כשהוא עוסק בדברי הרשות שהם צרכיו אך מי שהוא צדיק מקיים בכל דרכיך דעהו ר"ל שהצדיק עושה חולין שהם דברי הרשות על טהרות הקודש שכל מעשיו לשם שמים ומעלה הכל אותם אל הקדושה וזהו אברהם זקן זהו שקנה חכמה מפני שבא בימים פי' שעשה שני הימים קודש שניהם כא' קדושים לכך זכה למדריגה עליונה וא"ל שזה פי' הפסוק ימים יוצרו ולא אחד בהם הקרי לו בו' ר"ל ימים אשר יוצרו באדם ומיעוט ימים שנים והנה מהב' ימים אין להקדוש ב"ה רק א' מהם כנ"ל וזה מ"ש (שם) ולי מה יקרו רעיך אל שעשית ב' הימים שניהם קודש כמ"ש והמלך דוד זקן בא בימים וכן שאר צדיקים העושים כך מה עצמו ראשיהם וא"ל שגם זה רמוז בגמרא לצאיר ובא קראו יום ר"ל שהצדיק מאיר גם את יום הב' וקורא אותו יום ומקדשו ואפשר שזה שאמרו בגמרא אמרו על שמאי הזקן שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה בו שכל מעשיו היו לשם שמים שנאמר ברוך ה' יום יום. והנה דחקו המפרשים במאי פליגי ועפ"י הנ"ל יובן כי י"ל למה קורא אותם כאן זקנים. שמאי הזקן. הלל הזקן אבל זה רמוז כי שניהם באים בימים דהיינו בב' הימים כמו אברהם ודוד באו למדת הזקנה אך זה החילוק שביניהם שמאי היה מהדר שתהיה אכילתו לשם מצות קדושת שבת כיצד מצא בהמה נאה אמר זו לשבת ואח"כ שאף שאכלה בחול כוונתו היה לשם מצוה כאשר מצא אחרת נאה ממנה נמצא שגם הוא עבד את הבורא ית' בב' הימים שכל אכילתו היה לש"ש ומסתמא גם שאר עובדות הרשות היה מכניסם לעשותם מדבר הרשות מצוה לכך נקרא זקן. כמדת אברהם. אבל הלל אומר אדרבא שזה יותר טוב להעלות החולין אל טהרת הקודש ובזה יעשה ב' הימים קודש אבל מי שינהוג כמו שמאי שעשה מרשות מצוה נמצא שהכל הוא נחשב יום א' וז"ש שכל מעשיו היו לש"ש ר"ל אפי' דבר הרשות היה לש"ש להכניסם בקדושה לכך אמר ברוך ה' יום יום בשני הימים צריך האדם לעבדו ולברכו ולגדלו ולקדש שמו הגדול ית' וזה מעלה גדולה ויתירה שמעלה הכל אל הקדושה כנ"ל ופשיטא שזכה למדת הזקנה ונחזור לענין גדולה תשובה וכו' שנאמר שובה וכו' וי"ל למה דרשו זה על פסוק זה הנאמר בנביאים והלא בתורה נאמר ג"כ ושבת עד ה' אלהיך והל"ל לדרוש זה על

פסוק הנאמר בתורה וי"ל עפ"י מה שארז"ל צורתו של יעקב נחקקה בכסא הכבוד שהוא תפארת ישראל שנאמר ישראל אשר בך אתפאר והנה אמרו העושה תשובה זדונות נעשו לו כזכיות וא"ל שזה רמז הפסוק נושא עון ועובר על פשע ר"ל מי שעושה תשובה נמצא שהוא נושא עון ועובר על פשע פי' שהוא מנשא העון מנטל ומגביהו למעלה שנעשה ממנו זכיות ממילא גורם ומעורר אהבה עליונה שהוא החסד וידוע שמדת הת"ת שהוא מטה כלפי חסד ובעשותו תשובה מאהבה ונושא העון לזכיות מעורר מאוד התגברות החסד ואהבה עזה תפארת גדולה ות"ת ישראל וכתיב ותפארתו עבור על פשע נמצא ממילא מעבירין על כל פשעיו ומה שדבר זה גורם דוקא הבע"ת ולא הצדיק מעיקרא . הוא משל למלך שהיה לו שני בנים . הא' הוא בתמידיות אצל אביו ולא זז ממנו . והב' לא קיבל פני המלך אביו כ"א לפרקים פ"א בשבוע . ומה גם אחר שנתרחק מאביו הלך שובב ושכח מכל גדולת אביו ורוממתו וגודל האהבה והגעגועין שהיה לאביו עליו ולא שם אל לבו כ"ז . ומרד במלך ופסק א"ע מעול יראת אביו המלך ואדנותו . וילך בדרכי לבו ויתחבר עם אנשים פוחזים וריקים אנשי בליעל וליסטים . ויהי כשמוע המלך וירע לו מאוד והנה היה ביד המלך לשלוח גיים אחריו לתפשו ולענשו ולשלם לו כפי מעלליו אך מחמת גודל רחמי האב על הבן הניח הדבר . רק כאשר בא פעם על זכרונו המו מעיו עליו . ונתעורר רחמנות ואמר עליו אוי לזה מאיזה שלוה גלה ונתרחק ממקום חיותו . אוי לבן שעל שלחן אביו אינו . ויהי היום ויתחרט הבן השובב . ויזכור גודל האהבה שהיתה בינו ובין אביו וישם אל לבו לשוב אל אביו להתנפל לו ולהתחנן לו ולהשתטח לפני הדום רגלי אביו ולבקש ממנו . וכך עשה ובא אל אביו בתחנונים ובפיוסים גדולים וברלוים אנכי חטאתי הסכלתי עשו ואחרי שובי נחמתי . והנה המלך כאשר ראה אותו מתחנן ומתנפל כך נתמלא עליו רחמים ומה גם שהוא היה המעט נואש ממנו . ובעת שראה המלך שעזב את דרכו הסורר ולבו השובב וחזר למוטב מחמת אהבת אביו . והמלך אביו נתמלא שמחה גדולה ותענוג והתפארת גדולה עד אין קץ . ונתוסף על המלך רחמים על רחמנותו ואהבה על אהבתו . ויותר מאהבה שאהב את הבן הראשון שהיה תמיד אצלו מפני שהיה מורגל עמו ולא היה האהבה כ"כ מוחש . ולא כן זה הבן הב' שבא אל המלך השמחה והאהבה ממני פתאומיות . וראה זה דבר חדש הוא ומחמת זה העביר על כל פשעיו ומרדיו . ויגדלהו וינשאהו מכל בניו . וכן הנמשל כי הרשע העובר עבירות הוא כמו שעבר מאת פני המלך מה"מ הקב"ה עבירה כמשמעה ובשובו עושה התפארת גדולה למעלה וזש"ה עד ה' אלהיך . עד לשון עדי וקושט פי' תשובה מאהבה כדי שיהיה עדי וקישוט והתפארות למדת ת"ת ישראל החוקק צורתו בכסא הכבוד ולכך דרשו רז"ל דוקא על פסוק שבנביאים שכאן נאמר שובה ישראל עד שהוא רומז להנ"ל לעשות עדי וקישוט להת"ת ישראל . משא"כ בפסוק שבתורה לא כתוב ישראל וכ"ז אם עושה תשובה מאהבה ככ"ז לכך אמרו נמי גדולה תשובה כי ידוע שגדולה נתייחסה למדת חסד שהוא אהבה ואפשר שמלת כסא הכבוד רומז למה שארז"ל תשובה הוא אותיות תשוב ה' פי' שהוא משיב ה' אחרונה של שם הויה למקומה ויהיה השם מלא והנה אמרו רז"ל למה נמשלה תפלה לעתר מפני שמהפכין מה"ד למדה"ר . וידוע כי שם אלהים הוא דין והנה הבע"ת כשהוא משיב ה' של הויה כבי' שמהפך את ה' מתיבת אלהים שהיא עיקר הדין של אלהים כמ"ש בכונת בני אלים הוא מהפך אל הויה שהוא רחמים גמורים נמצא אם תקח את ה' מאלהים נשאר אלים שמספרו פ"א שהוא גימטריא כסא ונשאר גם הוא רחמים וגם כבוד שגורם שיתמלא השם ויגבר הרחמים בעולם :

במדרש כי שם אקרא . משה הזכיר את השם אחר כ"א תיבות מהיכן למד מהמלאכים שמזכירים את השם אחר שלש תיבות קדוש קדוש קדוש אמר משה די חלק שביעית מן המלאכים . וי"ל למה אמר שם ה' אקרא ולא אמר כי ה' אקרא והנה פשט הכתוב ע"פ מרז"ל זה שמי לעלם לא כמו שאני נכתב אני נקרא . נכתב בהויה ונקרא באדני

באדני ולכן אמר כי שם ה' כלומר שאנו קורא אותו באדני ומה גם שבשם אדני שהיא המלכות נקרא שם כנזכר בכוונת ק"ש. וגם זה הוא פשט הכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד כי בעוה"ז כביכול אינו אחד ושמו נכתב כך ונקרא כך. אף שהוא אחדות גמור אעפ"כ נראה כמו שאינו אחד. אבל לע"ל שיהיה נקרא ככתיבתו ויהיה אחד והנה נקדים הפסוק יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי למה אמר אצל מטר לקחי וגבי טל אמרתי וא"ל כי ידוע עבודת הבורא ית' מוטל על האדם היא בב' אופנים באהבה ויראה. והנה מצינו גם במלאכים ב' מדות אלו שנאמר והחיות רצוא ושוב כמו שפירשו רצוא שהם רצים להתקרב ולראות אל השכינה אשר למעלה מראשיהם. ומחמת היראה הם שבים ומתחבאים. וי"ל כי רצוא ושוב הם רומזים על ב' מדות אהוי"י כי מלת רצוא הוא אהבה ושוב הוא יראה ובוש ממנו. והיוצא מזה שצריך האדם לעבוד עבודת הבורא בשלימות ביראה ובאהבה. והנה תחלת עבודתו צריך להמשיך על עצמו יראה שהוא יראת הרוממות ולא יראת העונש שהוא יראה חיצוניות. רק שזאת היראה האמיתיות איננה באה אל האדם בנקל כ"א אחר טורח גדול והתאמצות והתקשרות גדולה בתמידיות מחשבתו אל בוראו ית' בלי הפסק רגע. ובזה יזכה להכנס בשער הראשון שהוא היראה כמ"ש זה השער לה' ונאמר בזאת יבא אהרן וידוע שהוא מדת יראה והוא נקרא ראשית כמ"ש ראשית חכמה יראת ה' גם נקרא מפתחות החיצוניות כידוע. וזאת המדה להשיג ולכנוס אל השער הזה צריך טרחא ויגיעה גדולה. אבל כאשר השיג האדם יראת הרוממות בנקל יוכל להשיג מדת האהבה. כי אהבה נקרא מפתחות הפנימיות וזה מחוש מעניני עוה"ז הרוצה לבא אל המלך פנימה. שכבר עבר בשער החצר החיצונה בנקל יוכל לכנוס אל שערים פנימים. בהיות שרואים השוערים ושומרי הפנימים שכבר הניחו אותו לכנוס שומרי שער החצר החיצונים ועוד מבואר טעם במק"א כי דרכו של א"ש לחזור אחר אשה וד"ל יע"ש באריכות. ועוד כי הבא לטהר מסייעין אותו וז"ש ומשה עלה אל האלהים ואח"כ נאמר ואל משה אמר עלה אל ה' וי"ל למה בתחלה נאמר שם אלהים ואח"כ שם הויה וע"פ הנ"ל יובן כי ידוע כי שם אלהים דין. שהוא שם אדני דינא דמלכותא. שהיא מדת יראה הנקרא אלהים. עליה אלי. והשיגו מעצמו מגודל השתדלותו והתאמצות והתקשרות שהי' בו כנזכר ואחרי שכבר השיג מדה זו נאמר לו ואל משה אמר עלה אל ה' שהוא הויה שהוא אהבה כנ"ל באה לו בנקל. ואפשר לזה רמז משה יערוף כמטר לקחי ר"ל מדת היראה מעצמו בלי שום עזר כמ"ש עלה אל אלהים עלה מעצמו זאת המדה השגתי בקושי ובטורח גדול שהוא לשון עריפה. ומה גם שמטר הוא טורח לעולם כמ"ש בגמרא אי לאו דצריכא לי' עלמא בעינא דחמי ומבטלינא ליה. וגם ארז"ל מטר רזייא לאילנא ר"ל להיות שיוכל האדם להשיג ראשית העבודה שהוא היראה בכדי שיהיה נקרא האדם אילן הקדוש צריך לו יגיעה וטרחא שהוא לשון רזייא. פי' מטר שוטף וחזק וקשה. אבל המדה השניה שהוא אהבה בא לי בלי שום יגיעה וטרחא כטל הזה שאינו קשה. רק הוא נחת לכל העולם וז"ש כטל אמרתי ר"ל כאשר הגשתי מדת אהבה נאמר בה אמירה. ואל משה אמר אמירה לשון רכה כטל ונחזור לענין כי שם ה' אקרא שהוא רומז לאדנות שהוא מדת היראה כנ"ל. ואמר אח"ז הבו גודל לאלהינו והנה בזוהר הקשה על אמירת משה לישראל בכמה מקומות בתורה ה' אלהיך ולמה לא אמר ה' אלהינו ותירץ בהיות מדריגת משה למעלה למעלה לכך אמר אלהיך והנה לפ"ז י"ל למה אמר כאן הבו גודל לאלהינו אך י"ל שבאמת מדריגותו היה גבוה מאוד רק שום אמר לישראל שהם עדיין לא השיגו כ"א מדת היראה שהוא נקרא שם ה' וכך אמר להם כי שם ה' אקרא לבד מפני שאין אתם משיגים יותר הבו הזמינו והכינו עצמיכם שתתנו גודל ר"ל שתגיעו ותשיגו למדריגה יותר עליונה שהוא אהבה שהיא כענין גדלות נגד מדת היראה. וגם אהבה נקרא גדולה ואז שיהיה מדריגתכם שוים עמי ואז יהיה נקרא אלהינו והנה ידוע שזאת המדה שהיא המלכות נקרא

שביעית

שביעית שהוא שביעית לז"ק מחסד ועד המלכות. והנה אמרז"ל שהמלאכים שואלים בשעת הקדושה שעלתה למעלה ממקום אלילתה שואלים איה מקום כבודו הנה מזה מוכרח שהמלאכים משיגים מדת החסד שהוא אהבה שאל"כ מה הם שואלים איה דלמא היא במקום אלילתא. שהיא בין תרין דרועין דמלכא אלא ש"מ שהם משיגים עד חג"ת ויודעים שאינה שם שעלתה למעלה נמצא שהם משיגים עד חג"ת. ואפשר לומר שיותר אינם משיגים דהיינו ג"ר. חב"ד וא"ל שלכן אומרים בתחלה שלש קדושות נגד ג' ראשונים. ואח"כ מזכירים השם. אבל ישראל היו בעת הוא במדריגה תתאה שהיא שביעית לחסד. הגם שמשה היה במדריגה עליונה אעפ"כ אמר בערך מדריגתם דיי שאהי' חלק שביעית מהמלאכים כנ"ל. ולכן הזכיר את השם אחר כ"א תיבות שהוא חלק ה' עמו (כ"א חלק שביעית) ואמר להם הבו גודל לאלהינו תנו גדלות שתעלה למעלה. ואז יהיה נקרא אלהינו כנ"ל:

במדרש כי חלק ה' עמו ויעקב חבל נחלתו ונאמר כי יעקב בחר לו יה ולא מליע שישראל בחרו בהקב"ה. אתה תומך גורלי אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל ובחרת בחיים ויובן ע"פ הכתוב מגיד מראשית אחרית ולמה כתב סתם ויובן ע"פ דכבר ידוע דהמחשבה נקרא ראשית שהוא החכמה וממנו נשתלשלו ונאצלו ונבראו כל העולמות עד העשיה ועולם התחתון והאדם התחתון. כי הוא היה עיקר כוונת הבריאה כנודע. וכולם נבראו ע"י לרופי כ"ב אתוון דאורייתא הנכללין בי' מאמרות שנבראו העולמות. ומההבל שהוא קודם לאמירה ודיבור מזה נמשך כל העולמות וחיות אדם התחתון וזה נקרא נופח באפיו נשמת רוח חיים כי כל נפוח מתוכו הוא נופח וגם כן כאן נמשך ובא אל האדם רוח חיים באמלעות העולמות ולכך כאשר קלקלו דור המבול נאמר לא ידון רוחי באדם לעולם שהוא ההבל והרוח הנזכר הנמשך לעולם בשביל האדם ואח"כ כאשר קבלו ישראל את התורה חזר הדבר כמו קודם החטא ונמשך לאומה ישראלית לבדם רוח חיים שבא מכ"ב אתוון של תורה שקבלו ואפשר שזו פירש הפסוק מגיד שהוא לשון המשכה מראשית כלומר המשיך מראשית שהוא המחשבה הנקרא ראשית ממנה נמשך שהבל והרוח והחיות לכל העולמות עד אחרית כל הנבראין והיצירים והנעשים שהוא תכלית כל הנבראין ויפח באפיו באמלעות העולמות. והנה אמרו רז"ל ביה לור עולמים בשני אותיות לייר עולמות עוה"ז ועוה"ב כול' הנה הגם שיש עולמות עד אין מספר וקץ. עכ"ל רז"ל אמרו דבר כללי העוה"ז ועוה"ב ובב' אלו נכללו כל העולמות. וא"ל שגם בזה הפסוק נרמז הנ"ל כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו פי' אחר שקבלו בני יעקב את התורה ותקנו הדבר כמו שהיה מקודם החטא אז בחר בהם הקב"ה ויפח באפיו בכל איש הישראלי רוח חיים הבא באמלעות העולמות הנבראים על ידי ב' אותיות י"ה והם באותיות אלו יראה ואהבה כידוע. והנה אמרו במדרש אמר ר' שמעון בן יוחאי נתן הקב"ה מלותיו לישראל מפני שהמלות הם שלוחין מאתו יתברך ושלוחו של אדם כמותו. ואף שאינו ממש לשון המדרש על כל זה. זה תמלית הדברים ולריך לתת טעם מה הוא ענין השליחות וא"ל כי אמרו בזוהר תרי"ג פקידין אינון תרי"ג עיטין פי' הקב"ה נתן מלות לישראל שהם עלה טובה להם. שע"י יוכלו להדבק ולהתקשר עמו ית' כמו שאמרו ולדבקה בו והוקשו רז"ל מי יוכל להדבק בו הלא אש אוכלה הוא וזאת עלה היעולה מאתו ית' ושלח אלינו ולוה המלות שהוא לשון לוותא והתחברות. והנה כמו שהעולמות נבראו ע"י מחשבה והבל ודבור ומעשה. כי ראשית היה המחשבה ואח"כ ההבל והדבור ואח"כ המעשה כן יש מלות התלויות במעשה כמו סוכה ולולב ושופר וכיולא בו. ויש שתלוין בדבור כמו תורה ותפלה. ויש במחשבה כמו אהבה ויראה אך אף אותן שתלויין בדבור או במעשה לריך שיהיה מעורב בהם המחשבה כי הוא ראשית הכל. ועוד מה לו בעשיות המלוה או בלמודו אם אין כוונתו ומחשבתו רלויה ודבוקה בו יתברך ומה גם שבכל מלוה ומלוה כלולים בו כל התרי"ג.

ולכך

ולכך צריכה להיות כל מצוה בכוונתו לעשות רצון קונו ובדחילא ורחימא. כי מדת המצוה מקומה בין תרין דרועין שהם אהבה ויראה לכן צריך ליזהר מאוד בעשיות המצוה או בתורה ובתפלה כי הם ג"כ נקראים מצות שיהיו בדו"ר ובכוונה רצויה ודבוקה לבוראו בעשייתה אף אם הוא מצוה קלה מהקלות כי כולם מסוג אחד הם ואפשר שלזה כיוונו ג"כ רז"ל באמרם במשנה כל העושה מצוה אחת לאורה מלת אחת מיותרת כי באמרם מצוה די והוי ממילא משמעה אחת הגם שדרשו רז"ל אחת יתירה על זכיותיו על כל זה דברי תורה הם כפטיש ופוצץ סלע. ואפשר שגם להנ"ל כיוונו וכך פי' העושה מצוה ר"ל אפי' איזה מצות מה שיהיו אפילו מאותם התלוים במעשה יהיה אחת פי' כוונתו יהיה רצויה ודבוקה במחשבתו לעשות נחת רוח לפניו ולעבוד עבודתו ובודאי כזה מטיבין לו ומאריכין ימיו ומה גם שכל מצוה ומצוה תלויה בשרשה עליונים לתקן העולמות עליונים כמו שופר המעורר עולם היראה כמו אם יתקע שופר בעיר וגו' ויש שמעוררים האהבה כמו סוכה ולולב וכיוצא וכתיב לכל זמן ועת לכל חפץ וצריך בעשיותם לעורר שורשם כמו בר"ה נברא העולם והעולם בתחלה במדת הדין היה ואח"כ שותפו עם מדת הרחמים כמו ארץ יראה ושקטה שהוא רמז לזה שמתחלה יראה מחמת מדת הדין ואחר כך שקטה מחמת מדת הרחמים. כמצא שבראש השנה עת לעורר ולהמשיך מדת היראה. ובימי החג וכיוצא צריך לעורר מדת האהבה וכיוצא בשאר מצות. כל אחת ואחת לפי ענין שורשה צריך לעורר ולתקנה ולעשותה כמאמרו ובוודאי אם יעשה אדם כך יתדבק ויתחבר ויתקשר בקדושה העליונה. כמצא המצות נעשו שלוחים מאתו יתברך שמו ויתעלה לעד עלינו. בכדי להתדבק כי זולתם אי אפשר כנ"ל כי ע"י המצוה מקיימין ובו תדבקון וזה שכתוב שלוחו של אדם כמותו ושוטו בלימוד התורה ובעבודה שבלב. צריך האדם להתדבק במאוד מאוד בדחילו ורחימו. ובהתלהבות גדול כמבואר בדרושים הקודמין. ואין צריך לומר שצריך האדם לשמור פיו ולשונו מכל דבור ואפילו דבר הרשות החמירו רז"ל קודם התפלה

כמו שאלת שלום. אף זה פוגם התפלה כי ידוע שעולם נברא ע"י מחשבה ודבור ומעשה. וראשית הכל היא המחשבה. והמעשה ענף הדבור. וכמו כן האדם בקומו משנתו. שהיא בריה חדשה חדשים לבקרים אם ידבר תחלה דברי רשות. ופשיטא דברים אשר לא כן. אף אם יתפלל ויעסוק בתורה אחר כך הכל מסתעפין ונמשכין אחר הדבור הראשון. כי כמו שהדבור הוא ענף המחשבה וטפלה אליו. כן הדבור שני אל הראשון. כמו שכתוב בזוהר ובכתבים בענין כבוד את הגדול מפני שהאח הגדול נוטל חלק העקרי ושאר אחיו הם המסתעפין ממנו. וענפים אליו. כן הוא כאן. לכן יזהר האדם שיקדש ויטהר בדבורו הראשון. ויזכר מחשבתו הראשונה דבוקה בקדושה כפי שימשך אליו כל שארי דברים שאחריה. ואחר זה כשיעמוד בתפלה מתוך שמחה של מצוה. כמו שקידש דבורו ומחשבתו כנ"ל. ובודאי יענה בתפלתו. ומה גם אז תפלתו יהיה זכה וברורה. בודאי ההבל היוצא מפיו יתדבק ויתחבר עם ההבל העליון הדבוק אליו. וכנכם בתמידות כמ"ש חז"ל על פסוק כל הנשמה תהלל יה על כל נשימה ונשימה שאדם נושב ויוצא ההבל ממנו מתתא לעילא. וחוזרת אליו מעילא לתתא. ובודאי בנקל יוכל להתחבר חלק אלוה אשר בתוך האדם אל שורשו ובזה יובן ג"כ המדרש אשר התחלנו בו כי חלק ה' עמו שבחר בהם מע' אומות כאשר קבלו את התורה והחזירה הדבר ליושנה כנ"ל נמשך עליהם לבדם רוח חיים וההבל כמו קודם החטא. ואמר יעקב חבל נחלתו שאל בני יעקב נמשך החיות כמו נחל נובע בתמידות. וזהו לשון נחלתו ואמר לשון חבל שהיא דמיון המשל אשר משלו בעלי ספרי קבלה הקדמונים בהיות האדם עובד עבודת בוראו הן בדבור הן במעשה מעורר השרשים העליונים דוגמת החבל הקשור בעליה גבוה. ואוחז החבל מלמטה. מנענע הקשר העליון וזו חבל נחלתו ודוקא בני יעקב שקבלו התורה כנ"ל ומביים המדרש מלינו שבחר הקב"ה בבני יעקב כנ"ל והיכן מלינו שבחרו הם בהקב"ה. וה"ת שקבלו את התורה. הלא אמרו רז"ל שכפה עליהם הר כגיגית. מכאן מודעה רבא לאורייתא. וא"כ היה אפשר לומר שישראל

עובדין

עובדין את הקדוש ברוך הוא מיראה ולא מחמת הבחירה שהיא מורה על האהבה. כי הבוחר בוחר מחמת אהבה אבל מחמת יראה אינו נקרא בוחר. כי מוכרח הוא מחמת יראתו. ולכן אמר ה' מנת חלקי אתה תומך גורלי. שישראל מהללים ומשבחים ומתפארים שהקב"ה מנת חלקם. א"כ מוכרח שגם הם בחרו מחמת אהבה. ועוד ראיה שתומך גורלי. ואמר לי ובחרת בחיים וזה מורה על האהבה (עזה) עדה שביני וכמים הפנים לפנים. ועוד נאמר ובחרת בחיים הרי שבידינו הבחירה ואנחנו בחרנו מאהבה גדולה והבן:

במדרש ושרי אשת אברם. הה"ד אשת חיל עטרת בעלה ר"ל חד אמר עטרת בעלה בעלה איתעטרת בה. והיא איתעטרת בבעלה. פירש שהיו"ד של שרי. נחלקה ונעשה ה' לשרה. וה"ה לאברהם. וחד אמר מרתה דבעלה. שנאמר כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. לקול רוח הקודש שבה וי"ל אע"פ שאמרו רז"ל ואת הנפש אשר עשו בחרן אמרו בזוהר שהולידו נשמת הגרים. וגם אמרו אברם אינו מוליד אברהם מוליד. שרי אין לה ולד. אבל שרה יש לה ולד ויש לתת טעם לזה למה. ויובן ע"פ שכ' כי ביה ה' צור עולמים ואמרו רז"ל עוה"ז נברא בה' ועוה"ב נברא בי' נמצא לפ"ז פשיטא שהולדת גופים גשמים לא היו יכולין להוליד עד עתה. מפני שלא היה נשמותם ה' שממנו נברא העולם הזה. ועיקר קיום עוה"ז כמ"ש בה' בראם. שהם אותיות אברהם. והסימן הוא **הא** לכם זרע. שאות ה' גופי הולדת הזרע. כמ"ש בזוהר ובכוונות פסח. אבל הולדת הנשמות שהם נפשות המתיחסת לעוה"ב כולם בחכמה עשית יאמרו בש"ה כולם במחשבה נברא בי'. ואות י' היה בשרי. לכך היו יכולין להוליד נשמת הגרים. אך י"ל הלא נאמר אתברירו. שהיא אות י' הנקרא חכמה ומחשבה אבל בהכרח שגם בריאות עה"ז היא באות יו"ד. ובכדי להבין כל זה נאמר הגם שבאמת נברא הכל בי' שהיא י' מאמרות אך מפני שהי' שהיא המחשבה עיונית והוא דוגמת הבע"מ אומן העושה איזה כלי. הנה הוא משים כל מחשבתו בציור הכלי. והנה כח הפועל בנפעל. נמצא בהכרח שיהיה כח המחשבה שם בציור ובתמונתו ומקודם עשיות הכלי היתה המחשבה סתומה וגולמת ר"ל שיהיה העיון במחשבתו לעשות הכלי אך בשיתוש גדול. ואח"כ כשעשה הכלי במעשה נתגלית. ועכ"ז המחשבה מעורר בתוכו נמצא בתחלה היה הכלי במחשבה ואח"כ המחשבה בתוך הכלי. וזו הוא הרמז שם שרי שהוא לשון שר לשון הבנה אשורנו ולא עתה לרמוז על אות י' שהוא עיונית אשר בעשיות כל הנבראים ע"ז והנה אמרו רז"ל כל מה שיש למטה יש למעלה. מה למטה בנים אף למעלה בנים למטה עבדים וכו' ויש לדקדק איך יהיה זה שיהיו שוים עליונים לתחתונים. ותחתונים לעליונים הלא העולמות העליונים המה משפיעים ותחתונים מקבלים. והם דוגממת העשיר המשפיע ואיך ישוה העני להעשיר אך לפי' הנ"ל יובן שבאמת העולמות עליונים המה הזכרים המשפיעים לפי שהם עיקר החכמה. והמחשבה הנקרא יו"ד כנ"ל שהם י' מאמרות אח"כ נחלקה אות י' ונעשה ב' הה"ן. ה' למעלה. וה' למטה לא שנעקר אות י' לגמרי כי הלא בי' מאמרות נבראו כנ"ל אך מפני העוה"ז הנברא בה' היה מתחלה בהעלם סתום בתוך המחשבה כמו הכלי שהי' תחלה סתומה במחשבת האומן כן היה האות ה' שהוא הדבר הנקרא ה' מולאות הפה היתה סתומה בתוך הי' ואח"כ בעשיית הכלי שהוא עוה"ז בהבראם באברהם נתגלתה הה' תתאה שהוא הדיבור כנודע ועכ"ז כח היו"ד בתוכה שהוא י' של מילוי הה' המורה ע"ז והה' עילאה ג"כ במילוי יו"ד נשארת למעלה וזו שם שרה בה'. ר"ל כח הפועל בנפעל דהיינו הפועל שהוא עיוני לשון שר הוא בנפעל שהוא באות הה' המקבל אך עכ"ז קשה איך יכולים להיות שוים הפועל בנפעל ומה גם שגם עוה"ב שהוא המשפיע שהוא מרומז בשם שרה למה נקרא בלשון נקבה בה' אך הנה ידוע משארז"ל יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק והוא דמיון האב מלמד את בנו החביבו כל מה שהבן מלליח ומתחכם בלימודו יש להאב שמחה ותענוג גדול ביותר והנה הגם שהאב

הוא המשפיע העיקרי שלמדו עיקר החכמה עכ"ז בערך התענוג המגיע לאב מבנו נקרא האב מקבל בערך הזה. והמשל מובן מאליו וז"ש בזוהר ישראל מפרנסין לעילא ר"ל בקיומם המצות והתורה מוסיפין כח בפמליא של מעלה נמצא כך שם שרה אע"פ שהיא עיקרת יוד המשפיע עכ"ז הוא עתה לשון נקבה בערך התענוג והשמחה המקבלת ממעשה התחתונים והנה הנה שעולם השמחה והתענוג הוא רוחני מאוד מאוד ביתר מעולם המחשבה והחכמה כנזכר בדרושים עכ"ז התענוג והשמחה המגיע לאב מחכמת בנו בהכרח הוא שהוא היותר קטן מהחכמה בהיות שהוא מסתעף מחכמת בנו שהוא ח"ת לכך אפשר שלזה רמזו ז"ל חד אמר בעלה אתעטרת בה והיא לא איתעטרת בבעלה ר"ל בעלה שהוא דמיון הבן שעיקר חכמתו ממנו איתעטר בה שנעשית החכמה עטרה בראשה ח"ע שקיבל. נעשה עטרה לו. אבל איהו הגם שהוא מקבלת ג"כ מבעלה שמחה ותענוג. אך בהיותה מסתעף מח"ת אינה קרויה עטרה כי עיקר הי' שהוא חכמה הוא למעלה רק שבמקבלת הוא נק' בנוק' כנ"ל כמו עילת כל עילת בערך שהוא מקבל מעילת העליון הנק' נוק' ובערך שהיא משפיע לתחתון נקרא דכר. ומ"ש וח"א איהי מרתה דבעלה יובן ע"פ מ"ש בכתבים שכל מדריגה תחתונה שבעולם נעשה חב"ד בעולם שתחתיו וכדי לקרב הדבר לשכל. נמשיל משל להרב המלמד לתלמידו. הנה חכמת הרב גדולה הוא עד מאוד עד אין קץ. ומה גם שהיא סתומה ונעלמת במחשבתו ובוודאי בלתי יכולת התלמוד להשיגו. אלא מה השגת התלמוד הדיבור שהוא שומע מפי הרב. ועכ"ז לא ישום עיונו ומחשבתו אל דברי הרב לא יקבל אפי' הדברים כהוויתן. נמצא הדברים היוצא מפי הרב היא מדריגה תחתונה כנודע. נכנסת בתוך המחשבה של התלמוד שהוא המוחין. וזו בתחלת הלימוד התלמוד אינו מקבל רקהדברים כהוויתן אך כאשר מתחכם יותר התלמוד יכול הרב להבינו התכת הדברים. והמשך הדברים ופשט הבנתם אבל הפנימיות שהוא חכמ' הנעלמ' אין כח לא בתלמוד להשיגו ולא בהרב להבינו אך זאת פעולת הרב בתלמידו שמניח בו רושם חכמתו הסתומה. ומחמת שכח הפועל בנפעל הרושם ההוא מתרחב ומתפשט מעט מעט ונגדלות מדעתו. נמצא שיש ג' מדריגות בהבנת התלמוד. א' הוא הדברים כהוויתן. והב' הוא הבנת הדברים מפשטן. והג' הוא הפנימיות. ואפשר שג' מדריגות הנ"ל נקראים כר"ן. וזה ידוע כי החכמה נקרא קודש. וא"ל שהדבורים נקרא נפש החכמה. הבנתם נקראת רוח והחכמה הפנימיות נקרא נשמת החכמה. וא"ל המדריגה האמצעי נקרא רוח הקודש שהוא דבר ממוצע בין נפש לנשמה. לכן דרשו לקול רוח הקודש לרמוז להנ"ל לדבר הממוצע שהוא רוח. והוא ג"כ נקרא קול שבתוך הדבור. פי' כי הלא הקול הוא גולמי קול בעלמא. והדבור הוא המגלה. שהדבור הוא הפרט הנעשה פי' הכלל. נדמה זה למשל אם לא היה הקול מצורף עם הדבור הנה לא היה הדבור נשמע. וגם אם לא היה דבור. הוא גלמי בלתי מושג. וזה כלל הצריך לפרט. ופרט הצריך לכלל. וזה החלוקה שאמרנו שהפרט צריך לכלל שפירשנו. שאם לא היה הכלל מצורף עם הדבור לא היה הדבור נשמע ר"ל לא היה הדבור מובן לשון כי שומע יוסף. אף זה אם לא היה הקול מצורף עם הדבור. לא היה מובן ומושג מפני שהקול הוא חיות הדבור והוא רוח הקודש וזה שמע בקולה כלומר הוי מקבל ממנה הבנת הדבורים שהוא הקול המצורף עם הדבור. הנקרא רוח הקודש כנ"ל. וזה החלוק שבין שמ"ד דהיינו המד"א המשיל הקבלה למוחין גמורין שהוא חכמה כנ"ל שהוא עטרה בראשו כנזכר. והמ"ד הב' המשיל הקבלה רק למדריגה האמצעי כנ"ל. לכן אינו נקרא עטרת בעלה בעלם. רק מרתה דבעלה. דמ"מ אע"פ שאינם מוחין גמורין עכ"ז מקבל ג"כ דוגמת התלמוד המקבל מהרב מדריגה האמצעי כנ"ל. ולכן אמר מרתה שהוא לשון הרב בערך התלמוד:

במדרש אמר הקב"ה האיך אני קורא לירושלים אם אקרא אותה כאשר קראה שם שנאמר ומלכי שלם הרי אברהם קורא תגר מפני שאברהם קראה יראה. שנאמר ויקרא אברהם יראה. לכן קראה

בשם

בשם שניהם ירושלים . וי"ל הלא שם היה קודם לאברהם ומתחלה קראה שלם . ואח"כ קראה אברהם יראה היה לקורותה שלום יראה. ועוד למה קראה בו' ולא באלף (ר"ל ירא שלום) ועוד מה ענין קריאת התגר שייך ומה איכפת להו אם יקרא שמה כך או כך . וכ"ל שבני צדיקים הנ"ל לדבר א' נתכוונו להשפיע שפע במדה . הנ"ל הנקרא ירושלים רק היו מחולקים בקריאת שמה כמו שנבאר . והוא כי הלא כתיב ויט אהלה בית אל מים והעי מקדם ויבן שם מזבח לה' ויקרא בשם ה' הנ"ל ויקרא לה' ומה בא הכתוב ללמדנו בזה באיזה מקום בנה מזבח להקריב קרבן וע"פ הנ"ל יובן שכל מגמת אברהם וכוונתו היה להשפיע במדה הנ"ל הנקרא שם ה' ואחז"ל לא כשאני נקרא אני נכתב . וכבר באמרנו ששם אדני הוא מלכינו . ר"ל כי שם הויה מורה עפ"מ העלם היה הוה ויהיה . אבל אדני אינו נקרא אדון אלא מלך עבדים הקוראים אותו אדון. ומכירים אדנותו ומלכותו . וזולתם לא מתואר שמו אדון. כי אין אדון בלא עבדים. ואין מלך בלא עם. ושעם העיקרי הם ישראל שע"י נקרא מלך שנאמר כה אמר מלך ישראל וגואלו וז"ש ושמנו קראת בשמך ר"ל שם אדנות הוא מלכנו שאנחנו קוראים אותך אדון . וזה בראשית בשביל ישראל שנקר' ראשית ר"ל כי עיקר כונת בריאת עולם היתה בכדי להתגלות אדנותו ומלכותו ואלהותו בכדי להטיב לברואים. וכ"ז בלתי אפשר להתגלות אם לא ע"י ישראל . וז"ש ישראל עלה במחשבה כי עיקר כוונת הבריאה היתה בשבילם. שמתחלה היה רק מחשבת שם אדני וזה נקרא אברם אבר מ' ולכן אברם אינו מוליד כי עדיין לא קבלה דכר וכאשר נמשך אות ה' אליו ונקרא אברהם אזי הוא מוליד ר"ל שנתגלה אדנותו ומלכותו כי אות ה' מגלה הדבור שהוא ה' מוצאות הפה . וז"ש בזוהר שבאות ה' מקבלת דכר נער ונערה כבי' וז"ש ויקרא בשם ה'. ר"ל ד' ר"ל בשם שהוא אדנות קרא והמשיך אליה שם הויה וזה הקרבן שהקריב כנ"ל לשון התקרבו' והתחברות ב' השמות יחד. והכל ע"י הה' מתגלות. שהוא הה' מוצאות הפה . וז"ש אהלה בה'. ונקרא בו' לימוד להנ"ל . הגם שקבלה דכר שהוא ו' . עכ"ז נכתב בה' לרמוז שהיה הכל ע"י ה' מוצאות הפה. כנ"ל ואפשר לומר שגם לזה רמזו הכתוב בית אל מים והעי מקדם וידוע שעיקר שם הוי"ה הוא בת"ת הנקרא מזרח וה' תתאה נקרא לשון נוק' מערב . ויהיה המשך הפסוק כך ויט אהלה בה' ע"י ה' מוצאות הפה ונעשית אהלו בו' כלומר שהקריב אליה ונעשית בית אל שהוא רומז וה' בהיכל קדשו . ותפארת אדם לשבת בית ונקרא נקודת בהיכלא שהמשיך אליה שם הויה שהוא הת"ת הנק' אדם מה. וזה אברהם אבר־מה ונמשך אליה המוחין שהוא חכמה כח־מה וחכמה נקרא יו"ד שהוא (נקודה) וזהו נקודת בהיכלא ואזי נקרא בית־אל ר"ל כי הלא המלכות נקרא בית ובתוך אותו הבית יש נקודה בבית דבראשית . וזאת הנקודה רומזת לשם אל כילד הנקודה מאירה לתלת עלמין שהם ג' קווין של אות הב' הרי הם ג' יו"י שהוא ל' ועם הנקודה עלמה הרי א"ל וזה בית אל מים וכ"ז להמשיך לה ע"י ה' מוצאות הפה שהוא ה' הנוספת באברהם ולזה רמז והעי מקדם כי העי"י גימ' פ"ה לכך נכתב העי בה'. כי באמת שם העיר הוא עי בלא ה' ונכתב בה' לרמוז הנ"ל. וגם המשיך אליה אות הו' שהוא הויה הנקרא ת"ת וגם הוא הקול הנכנס בתוך הדבור . שהוא ו' ת"ת הנקרא מזרח . והוא שאמר מקדם ר"ל הויה מת"ת הנקרא מזרח ואחר שגמר כל בנינה וכל המשכות . אמר ויבן מזבח שהוא בנין מלכות הנקרא מזבח . אז ויקרא בשם ה' כנ"ל : גם אפשר לומר ויקרא בשם ה' שקרא שם אדני הויה בעלם מפני שנעשה יחוד גמור והנה כל אלו שהמשכות היו מצד הגבורה כי ידוע שעיקר בנינה הוא מצד הגבורה . ואח"כ המשיך לה החסדים . וזהו (שם) ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה שהם החסדים הנקראי' דרום. ומה שנקרא עתה אברם והלא כבר המשיך לה ה' מוצאות הפה. שהוא ה' שם אברהם. לזה לך (ל"ק) כידוע בעת שהוא מקבלת מדריגה יותר עליונה צריך שתחזור לבחי' קטנות כנודע. ומה שאמר הנגבה בה' ולא אמר הנגב ואף שגם קדמה שניהם ג"כ נכתבו בה' . זה אינו ראיה כי שם המשכות היו מצד הגבורות כנ"ל שהיה

ה' כנודע. אבל כאן שהוא חסדים למה כתיב
בה'. אך נ"ל אעפ"י שהחסדים מתפשטים
ויורדים לעולם שתחתיהם במה בעלם חסדים
עכ"ז מלד המקבל התחתון באמת הוא חסד
הנמשך אליו. אבל להחסדים עצמם ההתפשטות
והורדת גופים להם הוא נקרא לד גבורות
שמוכרחים לירד מעולם העליון לתחתון ואעפ"י
שאין העולם נחסר בשביל זה כי הוא דמיון
המדליק מנר לנר. ומכ"ש באצילות עליונים
אך עכ"ז ההסתכלות והשגחה לעולם שתחתון
שזו ענין ההתפשטות זהו עצמו נחשב להם
לקצת גבורות שמוכרח להביט לעולם הקטן
בערכו. וזהו ההסתכלות חו"ג. כי בהורדת
החסדים יש בו לד גבורות כנ"ל. ופשיטא
בהורדת הגבורות מוכרח שיתכללו בהם קצת
חסדים. כי מצאת עצמו בלתי אפשר להורידם
שיתפשטו לתתא כי טבע האש לעלות למעלה.
ולא לירד למטה משא"כ חסדים טבעם לירד
ולהתפשט כמו מים. וז"ש כלל ט'. חו"ג
המה כללים זב"ז ונחזור לענין בראשית ב'
ראשית נקודי' בהיכלא. בשביל ישראל שנקרא
ראשית כי הנקודה הוא י' שהוא חכמה בית בת
י' אבא יסד ברתא. וזה ידוע שאות י' היא
המצומצמת וקטנה מכל אותיות כי נאמר
והחכמה מאין תמצא מפני שהחכמה קרוב לאין.
ומכרת ברוממתו וגדולתו ית' היא מקטנות
עצמה מפני היראה. ואהבה והבנה ולכך הוא
קטנה ומצומצמת מכל האותיות ולכך דוקא
בשביל ישראל לטעם הנזכר ועוד שא"א להמשיך
נקודת החכמה כ"א לישראל כי הם מקטנים
א"ע כמ"ש כי קטן יעקב. נער ישראל ומחמת
קטנותם וענותנותם יכולים להשיג החכמה.
כי עיקר משכן והיכל החכמה הוא הענוה.
וזו מרומז באותיות ענוה כי אות ע' ליורה
ותמונתה הוא נ"ך שזה מורה שנכנס אות ו'
תחת אות הנ'. י"ל שאות הנ' הוא ההתפשטות
ואריכות הי' שהוא חכמה נכנס תוך אות הנ'
שהוא ש"ב (ר"ת שערי בינה) שנבראו בעולם
שהיא עיקר קיום העולם זהו אות ה"ע.
ואח"כ בתיבת ענוה נכתב עוד נ"ך בפרטיות.
כי בתוך אות ע' הי' נ"ך בהעלם. ואח"כ
המה בהתגלות תוך המלכות ה' תתאה שזו ג"כ
נקרא ה' שבתיבת ענוה. עוד נ"ל שאות

שבתוך הה' רומז על ז' ימי הבנין. פי' הוא
שבוע התחילית שבתוכם. היוצא מכ"ז שאברהם
כל כוונתו היה להשפיע במדת המלכות. ולכן
נקרא מלכי צדק שאמרו רז"ל שהמליך ממדריגה
הנקראה צדק. ואמר במה המלך שלם שהמשיך
אליה ש"ע נהורין גימטריא שלם שהם רחמים
וחסדים גמורים. והיה רוצה להמשיך תחלה
החסדים קודם לגבורות. ואפשר לומר שזהו
רמז מ"ש הוציא לחם ויין כידוע לחם גימטרי'
ג' הויות שהם חסדים. והיין הוא מסטרא
דגבורה רמז להנ"ל. להמשיך החסדים תחלה
ואח"כ הגבורות. והמשכות השפע כזה היתה.
קודם חטא אדה"ר וגם בביאת משיח בב"י.
אבל עתה בעוה"ז אמר אברהם אבינו ע"ה
שצריך להמשיך תחלה גבורות ואח"כ חסדים
בכדי להמתיקם. לכך קראה יראה שהיא
גימטריא גבורה ובאמת גם אברהם הסכים
לקרותה שלם אך החילוק אברהם היה קראה
יראה שלם שהוא גבורות וחסדים. שם קראה
שלם ויראה לרמז שהחסדים קודמים לגבורות.
כי שני צדיקים הללו רצו לתקן חטא אדה"ר.
אך שם רצה לתקן מכל וכל כמו קודם חטא
אדם הראשון אבל אברהם ראה שזה בלתי
אפשרי בעוה"ז כ"א בביאת משיח בב"א. אמר
די שיתוקן בכך שימשכו גבורות תחלה ומה גם
שבירדת החסדים אח"כ יוכלו להמתיק הגבורות.
משא"כ אם היה בהיפוך כי יש חשש שלא
יתגברו הגבורות על החסדים. ואפשר לומר
שזה פי' המדרש אמר הקב"ה האיך אני קורא
וכו' אם כמו שקראה שם הרי אברהם קורא
תגר שהרי באמת אברהם כיון הסדר האמת
של ההמשכה לאחר חטא ואפשר אם יהיה
בהיפך יתבטלו החסדים ח"ו. כי בעוה"ז א"א
לתקן תיקון גדול כזה לכך קראה הקב"ה בשם
שניהם. וכמו שהקדים אברהם גבורות
לחסדים שזה קיום עוה"ז. אך לא ממש כמו
שקראה אברהם יראה שלם דא"כ יהיה רובה
של שמה רומזות על הגבורה. כי יראה הוא
ד' אותיות ושלם שהוא החסדים הוא רק ג'
אותיות א"כ אעפי"כ יש חשש שלא יתגברו
הגבורות על החסדים ויתבטלו ברוב. מה
עשה הקב"ה עשה מב' אותיות א"ה אות ו'
שמספר א"ה הוא ו' ונעשה ירושלים שנמצא
היה

היה החסדים והגבורות שוים זב"ז . רק הכל תלוים במעשי הצדיקים הגביר החסדים ויהיה קיום העולם עד ביאת המשיח בב"א שזה באמת יקרא שמה בהיפך שלא יראה כי אז אין חטא כמו קודם החטא כמבואר בפסוק בכתבים:

אודה ה' בכל לבי אספרה כל נפלאותיך הנה י"ל על פשט הכתוב דבשלמא מה שאמר אודה ה' בכל לבי ניחא אבל סיפא דקרא אספרה . כל נפלאתיך קשה הלא כתוב מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו ואיך אמר אספרה כל נפלאתיך ואת"ל עפ"י מ"ש בזוהר . ואלהים נסה את אברהם נסה לשון נס רוממת עליה כמו הרימו נס וי"ל מה הלשון את אברהם הל"ל נסה אברהם ויובן עפ"י הידוע כי מדת אברהם הוא חסד כמ"ש חסד לאברהם ואחז"ל שיש מלאכים שאין אומרים שירה כ"א פעם אחת בשבוע . ויש אומרים פ"א ביובל ומה שאומרים אומרים בקילוס . יש שאומרים קדוש ויש שאומרים ברוך ויש שאומרים פסוק א' כמ"ש על מלאכים ידועים שאומרים כ"א פסוק א' מן מזמור הודו לה' כי טוב וכיוצא והנה לאיש הישראלי הורשה לקלס בכל עת וזמן . ולהאריך בכל מיני קלוסין ושירות ותשבחות . ולהבין משל למלך שבאו כל עבדיו ושריו לומר הימנון (בל"א שבח וקילוס) לפניו . והנה לכל א' וא' יש שיעור וזמן לקלסו לפי ערכו וחשיבתו . וכ"ז כאשר יש רצון לפני המלך . אבל אם פני המלך ח"ו בכעס אז יראים לקלסו כל עיקר . כמ"ש מה לקלס המלך בשעת הזעם ומחמת חשש זה שהם מסופקים אולי ח"ו המלך בכעס . או פן יכעס בשביל איזה דבר לכן דרכם לקצר בכל היכולת ותיכף לצאת מאת פניו . והנה בבוא בן המלך חביבו ואהובו לקלס המלך . הנה הבן אינו חש לכל דבר . כי אם אף המלך בכעס כאשר רואה בנו חביבו נכנס שמחה ותענוג לאביו . והנה אמרנו בבוא השמחה נסתלק הכעס והזעם וצריך להבין זה האיך נסתלק ולאיזה מקום הסתלק הכעס . הגם שהוא דרך הטבעיות מ"מ צריך להבין ענינו . וי"ל שכאשר האהבה והשמחה גוברת וגורמת להכעס שיעלה למעלה אל שורשו ושם הוא נמתק כידוע שהדינים אינם נמתקים אלא בשורשם וזהו פי' הפסוק והאלהים נסה את אברהם ר"ל אלהים שהיא הדינים נסה נתעלו ונסתלקו למעלה ונמתקו. ולמה את אברהם כלו' מכח האהבה והחסד שהיא אברהם . שהוא כמשל לבן המלך כנ"ל . ונחזור לענין המשל הנ"ל שאמרנו שהבן קילוס בלי שיעור כי הנה יש חיוב על הבן לקלס את אביו עד אין קץ ושיעור מחמת ב' ענינים **א'** שהוא אביו ומלכו החיוב מוטל עליו להודות להלל ביותר . ומה גם שאין לו חשש כנ"ל ועוד על זה גופא יש להודות ולהלל לאביו המלך שנותן לו רשות כזה לקלסו בלי שיעור מה שלא נתן רשות כזה לשום שר ושופט . כי על מה שנותנין איזה יתרון מלעילא שייך לומר בו לשון הודי' כמ"ש בלידת יהודא הפעם אודה וגו' ואפשר יהיה פי' הפסוק כך אודה ד' בכל לבי כלומר לבד השבח והקילוס שאני מחויב לשבחו לקלסו כמצות הבן על האב לבד מזה אודה לו על כי ה' בכל לבי כנ"ל אהבה תקוע בלבי וזה מורה שגם האהבה תקוע בלבו כי כמים הפנים לפנים ומחמת זה נותן לי רשות לספר כל נפלאותיך אבל מי ימלל כנ"ל . ולכן יהיה אספרה ר"ל המעט מה שיש ביכולת בידי להודות ולספר . יהיה נחשב כאלו ספרתי כל נפלאותיך כי אין המניעה ממני רק שבלתי אפשר לסיים שבחי' דמרי עלמא ולספר כל נפלאותיך . כי אין להם שיעור לכן מה שאני מספר המעט שיש לו מספר . יהיה נחשב כאלו הם כל נפלאותיו כי החיוב מוטל עליו לספר שבחו בלי שיעור מחמת ב' ענינים הנ"ל : או נ"ל באופן אחר כי הנה י"ל למה אמר אודה ה' בכל לבי הלא אמרז"ל וסעדו לבכם גבי מלאכים נאמר לבכם שאין יצה"ר שולט בהם . וגבי אנשים נאמר לבבכם וא"כ למה לא נאמר אודה ה' בכל לבבי כמ"ש אודה ה' בכל לבב בסוד וכו' וכמו ואהבת את ה' בכל לבבך עוד מה הלשון אספרה כל נפלאתיך ולא אמר אגידה כל תהלתיך כמ"ש פי' יגיד תהלתיך . וי"ל ע"פ מאמרז"ל שאין המלאכים אומרים שירה עד שישראל אומרים שירה שנא' קדמו שרים אחר נוגנים וכו' וצריך להבין מהו ענין

ההמתנה

שהמתנה שממתינים המלאכים עד שיתחילו ישראל. וי"ל ע"פ הידוע שישראל עלו במחשבה תחלה להבראות אע"פ שנברא האדם אחרון למעשה בראשית היה קודם במחשבה שנא' אחור וקדם צרתני והנה ידוע שבמחשבה יש כ"ב אותיות כולם וה' מוצאות הפה ומשם שורש כל האותיות. כי אין אדם מוציא דיבור מפיו אם לא יחשוב תחלה וכאשר מוציא איזה דיבור בלי מחשבה הדבור הוא מחוסר הבנה וחכמה ושכל כאשר באדנו כבר באריכות. נמצא המחשבה הוא שורש כל העולמות שנתגלו ע"י הדיבור. והוא למשל כאשר האדם כותב איזה אותיות. הנה קודם כתיבת ציור האות הוא מתחילו ביו"ד. שזאת הנקודה קטנה מציאותה בכל האותיות. וגם מקודם שכותב האות הוא חוקק תמונת האות ונאמר ומחוקק מבין רגליו וזה החקיקה נקרא מחשבה כמו מחשבה הקדומה למוצא האות והדיבור. כי כאשר המחשבה מעורב באות ודיבור ניכר האות והדיבור. נמצא ישראל הנקראים ראשית הם שורש כל העולמות ומלאכים ושרפים ואופנים. וז"ש בזוהר מאתערותא דתתא איתערותא דלעילא. כי העליונים אין להם התעוררות אם לא ע"י ישראל שהם שורש כולם ופשיטא שאינם יכולים להוציא שום דיבור בלתי ישראל שהם שורש כולם כי הם עיקר המחשבה כנ"ל. נמצא כאשר ישראל מתחילים לומר שירה. יש להם למלאכים לומר ג"כ שירה. וז"ש שיר השירים ר"ל שירה של ישראל גורם שירים הרבה של עליונים אך כל זה הוא התעוררת העליונים מכח ישראל. אבל התעוררת ישראל עצמם מהיכן בא. ויובן ע"פ מה שביארנו כבר שכל דיבור ואמירה מוכרח להיות שם הוי"ה מלובש בתוכו. ואות י' משם הוי"ה נקרא נקודה בהיכלא ע"ש שמתלבש בתוך כלים (כ"א: כולם) ואפי' בכל אות ואות ומהיו"ד נתגלה ונתפשטה בה' ראשונה. ומה' נתארך ונתפשט הקול שהיא הו' שית עיזקן דקנה ונכנסים בלב. והלב מבין ומצרף אותיות. וז"ש אמרת ה' צרופה ע"ש באריכות. ומשם אל הפה ושם נגמר הדיבור ונתגלו ד' אותיות הוי"ה. וז"ש אודה ה' בכל לבי ר"ל אני אודה לו בתמידיות וא"ת מאין בא לו התעוררות לכך אמר ה' בכל לבי ר"ל ששם הוי"ה שנצרף בתוך לבי ונתלבש בתוך אותיות הדיבור כנ"ל זה הגורם התעוררות שלי ומה גם שבנקל אני יכול לכוין דבורי מפני שהוא בכל לבי כמשרז"ל על דהע"ה על פסוק לבי חלל בקרבי וא"ל שזה פי' הפסוק עורה כבודי וכו' אעירה שחר ואחז"ל אני מעורר השחר ואין השחר מעיר אותי. ר"ל כי מדת הרוב ב"א בתחלת תפלתו אין מחשבתו וכוונתו כ"כ זכה ונקיה. אך אח"כ מחמת הצלרת וריבוי עתר התפלה כוונתו מזדככת נמצא התפלה נקרא שחר שהוא המעוררת אותם ומתגברת יצה"ט על יצה"ר. להפיל תחנתו לפני בוראו ית' בכל לבו. אבל אני שלבי חלל בקרבי איני צריך לכל זה כי אדרבא אני מעיר השחר זו התפלה באשר ה' בכל לבי כנ"ל. ששם הוי"ה הוא מתלבש בכל דבורי ולכך אמר ג"כ פתח דבריך יאירו לשון התלהבות לבת אש כמשרז"ל והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני והיה האש מלהט סביבותם. וא"ל שגם שם רמזו שהיו עוסקים בתורה בהתלהבות גדול בדו"ר. והיה הדבורים והאותיות היוצאים מהבל פיהם מתלהבים ומתנוצצים. ופורחין לעילא ולעילא להתדבק בשרשם גם אלו סלקין לעילא ואלו נחתין לתתא. כנתינתה מסיני שהשפיע הבורר והאיר אורות הכ"ב אתווין שבהם מלובש שם הוי"ה והאיר כל העולמות מאורם. כך היה זה הענין וז"ש במיזמוטי חתן וכלה שנעשה ע"י זיווגם ויחודם עד אין קץ. ובפרט שהיו עוסקין ברזין דאורייתא ר"ז בגמטרי' אור והיה נראה כמו אש. אף שלא היה שם אש ממש רק בהירת אור. ונילולין אתוין דפרחין כי מי שעיניו פקוחות. ויש לו עיני שכל יוכל לראות כ"ז כמ"ש בזוהר בכמה מקומות ובזה גרמו שמחה ותענוג לעולמות העליונים והגבוהים עולם התענוג והשמחה המשפיע לעולם החכמה ובזה נתרבה חכמתם בחידושי רזין דאורייתא. גם אליהם הגיע התענוג והשמחה שהיו שמחין שמחה של מצוה הגורם השראת השכינה כידוע. וא"ל שזה רמז מ"ש יין המשמח אלהים ואנשים כי יין גימ' סוד רמז להנ"ל. גם אש הוא צירוף אות א' ואות

אות שי"ן. כי אות שי"ן הוא צירוף ג' קווין המורה על קוי אשר הם יסודות בה' מוצאות הפה. ואות א' הוא המתחבר לג' קוי השי"ן. ונעשה צירוף אש כי באמת המוצאות הם רק ד'. רק אות א' הוא החוזר על כל המוצאות ומתחבר עמהם. כי בלתי אפשר להוציא שום מוצא אות אחת זולת הרגש אות א' וזו עושה פלא ר"ל עולם העשיה שהוא הד' מוצאות הדבור הכל הוא ע"י פלא אותיות אלף שהוא עיקר ה' מוצאות הפה כנ"ל ונחזור לענין שאדם העוסק בתורה ובתפלה בענין הזה גורם שמחה ותענוג לכל העולמות העליונים עולם התענוג והשמחה שהם גבוהים ונעלמים ומכוסים מאוד בלתי מושגים כדמיון השמחה. הבאה אל האדם מחמת התענוג שהיה לו נמצא התענוג הוא רוחני מאוד מאוד שהוא גורם לשמחה כנ"ל. וא"ל המשך הפסוק כך אודה ה' בכל לבי כנ"ל מכח שהם הוי"ה המצורף אותיות בתוך לבי ומתלבש בתוכם ועוד כי הכל בכל לבי בלי שום פניה. כי לבי חלל בקרבי. רק כוונתי ומחשבתי מה שאני מודה ומשבח הכל בשביל אספרה לשון בהירות כמו אבן הספיר. כלומר כוונתי להאיר בכל העולמות הנעלמים בלתי מושגים. וזו כל נפלאותיך ר"ל העולמות המופלאים ומכוסים ונעלמים כמו כי יפלא. לשון העלם ומכוסה ומובדל. ואח"כ אמר הפסוק של אחריו אשמחה ואעלזה בך ר"ל שלא יפול על לב האדם הרואה אותי שמח ועלז בעבודת בוראו ית' שמחה יתירה וגדולה עד מאוד לא יעלה על לבו שאני שמח מפאת עצמי כדרך העבד המקרב דורון למלך. והנה בראות העבד שנתקבל קרבנו לרצון יש לו תענוג ושמחה מזה יותר מתענוג המלך כי אין לו תענוג והנאה כ"א בהקרבת הדורון. ואף גם זה בעלם אינו חשוב הדורון בעיניו לכלום רק מה שעשה רצון המלך לבד אבל העבד יש לו הרבה שמחות. הא' שהוא רואה שנחשב בעיני מלך שנתקבל קרבנו לרצון ועוד ידוע הוא תשלום השכר מאת המלך וגם בשילום יש ב' מיני שמחות. הא' הקפת רצון המלך ו' (נ"ל והב') המשאות שהיא נושא מאת פני המלך. לא כן עמדי כי העבודה כזה אינה שלימה והשמחה ההיא אינה עיקרת כלל וכלל. אך מה שאני שומח הכל הוא אשמחה ואעלזה בך לעשות נחת רצון יוצרי ולהאיר בך כ"ב אתוון. ולספר ולהאיר בכל העולמות העליונים כי מה לי לתלות בי השכר. כי ממך הכל ומידך נתנו וז"ש אזמרה שמך עליון כלומר מה שאני מזמר ומשבח לפניך הכל הוא ממך כי התקנת בפי ובלשוני כלי הזמר והשיר והשבח מכח שמך עליון המלובש בתוך ה' מוצאות הפה כנ"ל:

ביאור הפסוק. ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה יובן ע"פ הידוע שהתורה הוא קדומה ואינה בתוך הזמן. והנה מה שייך סיפור המעשה. בדבר הקדוש לזמן. אלא בוודאי שסיפור המעשה הזאת הוא הוה תמיד. וגם באדם הנקרא עולם יש ג"כ ספור ההוא הנה כתיב כולם בחכמה עשית כי כל השפע הכל נשפע מן החכמה. וכבר בארנו בענין הצמצום שהיה לתקון העולם וקיומו. כי לולא הצמצום לא היו יכולים לקבל הבהירות לסבלו מגודל בהירתו והיו בטלים ממציאות. והנה ידוע שמדת יראה (בנ"א: היא המצומצמת ומגבלת והכל ע"י החכמה המתלבש בתוכה ומה גם שנאמר ראשית חכמה יראת) ה' כי ידוע שחכמה הוא י' קטנה מכל אותיות. מפני שהוא מקטנת א"ע ומצמצמת א"ע מפני שהוא ראשית הכל וקרובה לעילת כל העילת. כמ"ש אפי' אור לא אור מצוחצח תשכין קמי' פי' ולא תשכין קמי' ממש ח"ו כי אורם רב עד אין קץ. אך מחמת שהם קרובים לא"ס מגודל היראה והבושה. הם מקטנים ומחשבים א"ע כי הבושה גורם היראה והצמצום שהיראה בא מחמת שפלותו בעיני עצמו ומה גם שמן ההוכרח לצמצם. בכדי שיוכלו התחתונים לקבלו אותו. וכמשיל לזה להרב המלמד עם התלמוד. ואם התלמוד הוא חרד על דברי הרב ומשים לבו אל דבריו. יכול הרב לפתוח לו ולגלות לו דלתות שערי החכמה. הגם שאינו יכול ללמדו כל חכמתו הגדולה והעצומה. עכ"ז מחמת שהתלמוד הוא תלמוד חבר. יכול להשיג כמעט עד קרוב לחכמות הרב. אבל אם התלמוד היא קצר הבנה והשגה. מוכרח הרב להקטין חכמתו ולצמצם שכלו הגדולה. וללמוד עמו

כפי

כפי ערך התלמוד. כי אם היה מרבה ללמדו או לגלות לו דברים עמוקים ונעלמים. היה התלמוד מתבלבל ומתבטל ואף המעט שהיה יכול להשיג לא היה משיג. לכן צריך להקטין חכמתו עד קרוב להשגת התלמוד. וז"ש וזרח משעיר למו וארז"ל אין בין מים עליונים לתחתונים אלא כמלא נימא בין יו"ד עילאה ובין יו"ד תתאה ר"ל כי ידוע כי אות י' היא תלת י"י"י קוץ עליון ותחתון. וגוף היו"ד. ראש תוך סוף. והנה בארנו במ"א כי יש שכל זך ובהיר עליון מאוד המשפיע לחכמה ובארנו שם כמה טעמים ע"ש ועוד כי החכמה נקר' ראש מוכרח היא שאינו קדמון כי הקדמון אינו במספר. וראשית הוא בתוך המספר ולראשית יש שני אבל הקדמון נקרא אחד ואין שני לו. וא"ל שתלת יודין שבאות י' מורים על הקוץ העליון. הוא השכל המשפיע לחכמה וגוף הי' הוא חכמה בעצם וקוץ התחתון שהיא י' תתאה היא הבחי' שהרב מקטין חכמתו בכדי להשפיע אל התלמוד וזו הבחינה נקרא יעקב י'עקב. י' הוסיף וזהו אין בין מים למים וכו' שהוא בין יו"ד תתאה כו'. ר"ל מחמת שהרב מוכרח להקטין ולצמצם חכמתו עד קרוב ממש להשגת חכמת התלמוד בכדי שיוכל לקבלו כמלא אין בין חכמת הרב לחכמת התלמוד אלא כמלא נימא. וזו אין בין מים כו' בין י' לי' כנ"ל וזו וזרח משעיר למו כלומר הזריחה שמאיר וזורח אור העליון לתחתון. הוא משעיר כלומר מלא שער כמו ב' דברים התלוים בשער א' והשער מחברם ועלה למו ר"ל למ"ו ופי' נתבאר במקום אחר. וזו שיסדו הקדמונים בנוסח תפלת שבת. הפותח דלתות שערי מזרח. ובוקע חלוני רקיע. וי"ל כי מתחלה דמו הפתיחה לפתיחת הדלת ושערים ואח"כ לחלונות והרובה הוא חלק רביעי מדלת וגם מה זה הוא ענין הבקיעה שאמר ובוקע חלוני רקיע, וע"פ הנ"ל יובן כי מתחלה אמר הפותח דלתות כו'. הוא מדבר בענין הזריחה והשפעה לעולמות היותר עליונים שעולמות היותר גבוהים יכולים לקבל אור הבהירות יותר כדמיון התלמיד חבר הלומד ומקבל מהרב. שהרב יכול לגלות לו ולפתוח לו פתחים ושערים גדולים מחכמתו והוא יכול לסבלו ולהשיגו. ובוקע חלוני רקיע. זה מדבר ממדריגה התחתונה מעולם התחתון שהוא כדמיון התלמיד הב' הנ"ל שאינו יכול להשיג מלימודי חכמת הרב אם לא שמצמצם ומקטין הרב חכמתו שיהיה כמעט שוה בערך השגת התלמיד. והנה יש איזה תלמיד שאעפ"י שהרב מצמצם א"ע ומדבר עמו כפי ערך כח השגתו אעפי"כ אינו יכול להשיגו ולקבלו. והנה מוכרח הרב להוסיף לו דבור על דבריו ואותיות על אותיות ולהמליץ לו. כי מן הצורך להרב לחנכו וללמדו לפי דרכו. ולהוסיף טעמים ומשלים וסברות קלות. בכדי שעי"ז יבין קלא ויקבל ממנו המעט מה כדמיון המבקע עץ עבה וקשה. ואינו יכול לבקוע. ולעשות פעולתו בעץ ההוא מוסיף ומביא עץ דק עוד ותוקע בו. ובזה הוא יכול לגמור פעולתו. ובזה ובוקע חלוני רקיע ר"ל אף שהיא זריחה קטנה כמו ערך חלון נגד ערך פתח ושער אעפי"כ מן ההכרח לצמצם ולבקעו בכדי שיוכלו לקבלם. והזריחה והשפעה נקרא רקיע כנודע שהוא ו' רקיע שהוא דבר המתפשט וזה ויצא יעקב. י'—עקב שהוא י' תתאה הנקרא משכיל וחכמה תתאה המקבל מחכמה עילאה ושכל העליון זה יוצא מבאר שבע ר"ל מקבל מהעולמות העליונים מעין הנובע ושבע מכל טוב וחסד ורחמים. וז"ש רז"ל ויצא יעקב יציאת צדיק עושה רושם רמזו להנ"ל ובמקום אחר מבואר באריכות:

במדרש ויהי לי שור וחמור שור זה יוסף. וחמור זה יששכר כו'

עוד אמרו שור זה משיח בן יוסף שנאמר בכור שורו הדר לו. וחמור זה משיח בן דוד עני ורוכב על החמור. הנה ארז"ל ע"פ ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף שנולד שטנו של עשו שנאמר בית יעקב אש. ובית יוסף להבה. ובית עשו לקש. והנה ארז"ל אש בלא להבה אינו הולך למרחוק ואפשר שזה רמז עפ"י שאמרו רז"ל איזה גבור הכובש וכו' וידוע שיש שני מיני יצה"ר כמבואר במקום אחר. הא' הוא המחמם עצמו לעבירה ח"ו. והא' הוא המבטל לו מלקיים מ"ע. וכנגדם ברא הקב"ה תבלין התורה והמצות. כמ"ש רז"ל משכהו לבהמ"ד ויעסוק בתורה. ובזה יכול הוא

לכבוש

לכבוש את שניהם . ואמרו אם ברזל הוא מתפוצץ אם אבן הוא נימוח . לא דברו אלא מסוג היצה"ר המבטל למ"ע ר"ל . שהיא מכביד את אברי האדם כברזל וכאבן ומרשילו מלקיים מ"ע וכנגד זה היצה"ר אמרו תתגברו כארי לעשות רצון אביו שבשמים היפך שמכבידו ומרשילו . רק יעשה רצון בוראו בגבורה ובהתלהבות גדולה . ובמ"א ארז"ל עצל ונשכר וצריך אדם להיות עצל מלעבור על מל"ת כמ"ש אמר עצל ארי ברחובות היצה"ר הנמשל כארי . וזה האדם נמשל לבן שיש לו געגועים ואהבה יתירה אל אביו ואינו רוצה לזוז מפני אביו אפי' פ"א לחוץ . כך אדם הצדיק תמיד במחשבות קדושות ואינו בטל אפילו רגע אחד ופשיטא שהוא עצל בזה מלעבור עברה ח"ו כי איך יעבור הלא עבירה כשמה כן הוא שהוא עובר מאת פני אביו שבשמים והוא אינו יכול להפריד ולעזוב את אביו אפי' רגע כמימרא . ועצל כזה בודאי נשכר והנה ידוע שהעובד מאהבה יש לו התלהבות והעובד מיראה אין לו התלהבות כ"כ רק שהוא בוש ועובד את בוראו והנה צריך לכל דבר להמתיק בשרשו כידוע והיה ראוי לגבר התלהבות נגד התלהבות היצה"ר . ומדת היראה נגד עצלות הבא מן היצה"ר הב' ולעיל אמרנו בהיפוך . אך כי יש מדות המכריע בין ב' המדות . והוא דמיון אם בלא אהבה שהוא ממוצע בין אהבה שהוא התלהבות . ובין העצלות שהוא חומריות וכבדות . והנה כל מגמת יעקב היה להכניע קליפת עשו שהוא היצה"ר וז"ש ויה"י לי ר"ל הגם שאף נגד מדתו שהוא מדת אש השורף את הקש לא תוכל לעמוד כי זאת המדה היא עיקרית המכניע שני סוגי היצה"ר ומה גם בודאי יש לי חמור זה חומריות ועצלות מלעבור על ל"ת וזה יש"שכר . לעצל כזה . בודאי יש שכר עצל ונשכר כארז"ל היושב ואינו עובר עברה מקבל שכר כעושה מצוה וזו יש שכר כלומר אפילו אינו עושה מצוה בפועל רק שהוא מונע מעצלות מחמת דביקתו בשמו יתברך אעפי"כ מקבל שכר . ומכש"כ אם עושה מצוה כמאמרו ובפרט כשהוא עושה בהתלהבות גדולה עושה פעולה בעליות העולמות העליונים כמ"ש ישראל מפרנסין לאביהם וזו כי ה' אם

אוכלה הוא ר"ל האש והתלהבות מהצדיק התחתון . הוא אכילה והפרנסה למעלה וזו אש אוכלה וזו ההתלהבות נקרא שרפים :

אך אפשר לפרש בד"א עפ"י שארז"ל ויקרא לו אל אלהי ישראל הקב"ה קראו ליעקב אל . ולכאורה קשה הדבר לאומרה . שקרא ליעקב התחתון אל . וא"ל כפשוטו שאל הוא לשון יכולת כמו יש לאל ידי כך קרא שמו אל שיש בידו יכולת כמ"ש צדיק מושל ביראת אלהים . כמו שמצינו ברחב"ד שברצונו הוריד מטר לארץ וברצונו מנע וזו מושל שמושל בעולמות עליונים וכמשרז"ל הקדוש ב"ה גוזר והצדיק מבטל . ופשיטא שעושה עליות בעולמות בתפלתו . כ"א הדבור של אדם צדיק זך ונקי בלי שום סיג ופניה כדרכו של צדיק ממילא בלי שום תחבולה יוכל להעלות דבורו לעילא . כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ומתרגם לרוח ממללא וכל הנפוח מתוכו נופח שהוא ההבל הנקרא רוח חיים שהוא בבחי' מטי ולא מטי כאשר בארנו במ"א באריכות וז"ש כל הנשמה תהלל יה על כל הנשימה ונשימה שהיא בבחי' מול"מ נמצא כאשר מוציא הצדיק ההבל הק' מפיו ודיבורו הזך . תיכף בלי שום טרחא ויגיעה מתדבק הכל בהבל דלעילא ודבור אל דבור ומעלה העולמות ועושה שעשוע ותענוג גדול לעילא שבריה קטנה כמותו מושל ומכנענע מתעורר כל העולמות ומעורר רצון העליון וכשהוא מעורר הרצון נעשה מהאותיות רצון . צינור . ונעשה הוא עצמו דוגמות צינור להוריד השפע ע"י וזו צדיק באמונתו יחיה כלומר אומנתו של צדיק הדבור וההבל שמוציא ואינו צריך לאומנות אחרות . כי בזה עושה אומנתו שהוא הפעולה שלו שמעלה דבריו לעילא ועולם הדיבור נקרא אמונה כמ"ש איהו אמת ואיהי אמונה כולי וכתיב ודברך נצב בשמים נצב לשון העמדה וקיום כי בדבר ה' שמים נעשו ויש להם קיום והעמדה ג"כ בדברו יתברך וזו ונתתי לך מהלכים בין העומדים וזה שאמר צדיק באמונתו יחיה להעלות למעלה ולהוריד השפע כדמיון הצינור כנ"ל. והנה אמרו כמה טעמים למה שעלה ברצונו ית' לברוא העולמות . הא' הוא בכדי שיוכר אלהותו ואדנותו להברואים כי אין מלך בלא עם . לכן

כל השמות לבד משם הוי"ה ב"ה. כולם נקראים כנוים . מפני טעם הנ"ל. ר"ל לא (כ"א כי) הכנוים אינם שמותיו ית' בעצם כ"א על ידי שבראים נקרא כן בדמיון שם מלך ואדון שאינו נקרא אלא אם יש לו עם ועבדים . ולכן נק' הכנוים לפעמים בלשון רבים כמו אלהים קדושים . וכיוצא מטעם הנ"ל וכמו כן שם אל מורה שהוא בעל יכולת והנה שם אל הוא הראשון מי"ג ת"ד וכן יש י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם ומדה הא' הוא מקל וחומר שהיא נגד שם אל. ויש בו כח היכולת להעלות אפילו דברים חומריים. וכ"ש דברים קלים כמ"ש במ"א. על המשנה חומר בקודש מבתרומה שמטבילין כלים בתוך כלים. כלומר האדם הצדיק לא מיבעי' שהוא מעלה אותן האותיות שהן של קדושה מה שהוא עוסק בהם אפילו מעלה עמהן אותן האותיות של חומריות שהן ממ"ז וזהו מטבילין כלים בתוך כלים פי' האותיות של חומריות הנקראים כלים בתוך אותיות הקדושות וזהו גם כן פי' קל וחומר ר"ל אם יכולת ביד הצדיק להעלות החומריות . מכ"ש שיוכל להעלות אותיות הקדושה . שהם קלים להעלות ולהתדבק בשרשם. וכמו שיש כח במדה זו להעלות הכל כן יש כח בה להוריד השפע כמו הצינור כנ"ל וזאת המדה נקראת די כי השפעת השפע א"א להורידה בלמדי הצמצום הנקראת די כמ"ש במ"א באריכות כי השפע הא' נקרא יו"ד ע"ש שאינו מושג ואין יכולין לכנותו רק בקטנה מכל האותיות וההשפעה א"א להיות בלתי צמצום. כי מגודל בהירתו לא היו יכולים התחתונים לקבלו. וזהו הצמצום נקרא ד' לשון דלות ונצרף אות י' שהוא ההשפעה עם אות ד' שהוא הצמצום ונעשה י"ד. די. וזהו יד הגדול שהוא חסד שם א"ל זהו כשהוא מלמעלה למטה נקרא יד וכשהוא מלמטה למעלה אות ד' הוא מתחלה ונעשה די וזו שיבלו שפתותיכם מלומר די וזהו שם שדי שע"י ג' קווים שהם ג' קוי הש' יורד השפע למטה וזהו די ואע"פ שזה נקרא יד חזקה . עכ"ז הוא חסד גדול שמתחסד הקדוש ב"ה עם בריותיו וצמצם בהירתו הגדול בכדי שיוכלו לקבלו ולכן נקרא אל שדי . אל הוא חסד כמ"ש חסד אל כל היום . וזהו החסד שאמר לעולמו די כנ"ל. ורז"ל קראו הדבר ואמרו בכללות שאמר לעולמו די. ובאמת כל העולמות וכל הנבראים. ע"י מדה זו שהוא הצמצום נבראו ויש להם קיום . ונחזור לענין שהקב"ה קרא ליעקב א"ל הגם שזה אינו מדת יעקב כידוע. אך מפני שיעקב הוא הבריח התיכון המבריח מקצה אל קצה . שהוא קודם במחשבה ואחור למעשה כמ"ש בשביל ישראל שנקרא ראשית וזהו אחור וקדם צרתני ומחמת כן יש בו כח להבריח מקצה אל קצה . מראשית השפע שהוא חכמה עד המדריגה התחתונה וזהו ידוע שהחכמה שהוא י' נקרא עיוני שהוא לשון שור לשון הבטה כמו אשורנו ולא עתה . וא"ל שזו פי' המדרש ויהי לי שור וחמור כלומר שיש בידי כח להעלות ולהוריד השפע מחכמה הנקרא יו"ד עיוני כנ"ל. ואמר זה יוסף . שהוא הצדיק. משכיל על דבר . ומשביר לכל הארץ וזהו כוונת משיח בן אפרים . שנאמר בכור שורו ומ"ש וחמור זה משיח בן דוד שנאמר עני רוכב על החמור (חסר הסיום):

גדול ד' ומהולל מאוד בעיר אלהינו הר קדשו . וא"ל ע"פ מ"ש ישראל אשר בך אתפאר. שיש להשי"ת התפארות גדול . ותענוג. ושעשועי ממעשי הצדיק . ועם תורתו ותפלתו . ואמרז"ל בראתי יצה"ר בראתי תבלין . זו התורה ר"ל מאוד גדלה אהבתך וחיבתך אלינו . אתה בראת היצה"ר ואתה בראת התורה . ואתה נותן בנו כח לכבוש היצה"ר . ולמתקו ע"י התורה כמו תבלין לקדרה נמצא הכל היא ממך ומכוחך פעלנו כ"ז ואעפי"כ יש לך תענוג גדול מזה . ואתה מתפאר בנו כאלו עשינו הדבר מעולם ידינו. ובזה ניכר אהבה עזה וחיבה יתירה נודע לנו שנקרא בנים למקום משל לבן חביב אצל אביו שבא אורח א' לתהות את הבן בקנקנו . והנה לא הי' יכול להבין כלל ההלכה ההוא . מתוך גודל חריפותו והנה מתוך גודל חיבת האב עליו לא היה יכול לסבול צער בנו חביבו שהוא מתקשה מאוד ואינו יכול להבין מה עשה אביו פתח לו פיתחא בהאי הלכה והראה לו את הדרך אשר ילך ואשר יצא בשיקול וטריא כמעט

אשר שגיד לו כל תוכיות שהלכה. והנה בא האורח שהוא לשאול את ההלכה ולתהותו בפני אביו והתחיל לומר ההלכה והאורח שואל אותו כמה שאלות והוא משיב דבר על אופניו והוא מותיב ומפרק בשכל זך ואביו רואה ושמח מזה אע"פ שמכוחו עשה כל החיל הזה עכ"ז יש לו תענוג גדול והנה כראות האורח שיש לאביו תענוג רלה האורח להוסיף תענוג לאביו והתגבר על הבן והוסיף לשאול אותו להקשות קושיות חזקות והבן ההוא בהיותו בטוח על אביו התעורר מעלמו ותירץ כל הקושיות וז"ש כל הגדול מחבירו ילרו גדול ממנו וארז"ל שטן לש"ס נתכוין והנמשל מובן כי בראותו שהלדיק כובשו ויש להשי"ת תענוג מזה. התגבר בכל יום והוא כובשו ומתגבר על ילרו. וזשארז"ל הקב"ה קראו ליעקב אל לשון חוזק וגבורה כמו ואת אילי הארץ לקח וזו קראו אל. שהלדיק נק' גבור הכובש את ילרו ולע"ל ארז"ל ללדיקים נדמה להם כהר גדול ואז יהי' ניכר גלוי ומפורסם לכל גבורת הלדיקים שכבשו הר גדול כזה ואפשר שלעתיד יקראו הכל שם הלדיקים בשם אל שזו רמז הפסוק כעת יאמר לישראל מה פעל אל וידוע שישראל שם הלדיק וז"ש כעת יאמר לישראל שהוא הלדיק יאמר לו מה פעל אל כמו אדם השואל בשלום חבירו עתה פלוני מה עתה פועל ומה שלומך כך יאמר ללדיקים מה פעל אתה אל והמשך הפסוק הוא כך גדול ה' ומהולל מאוד כלומר עלינו לגדלו ולהללו על כל טוב אשר הוא גומל אותנו כי כל הגדלות והתפארת שיש לו ית' מעבודתינו הכל הוא בעיר לשון התעוררת אלהינו שהוא המעורר אותנו ונותן לנו כח לעבדו ולהתגבר כמשרז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו כולי ואעפ"כ יש לו ית' תענוג והתפארות ומשלם לנו שכר גדול ושלם כעשינו הכל בעלמינו אבל באמת העבודה האמיתיות הי' לריכה שתהי' מחמת התעוררות עלמינו שאנחנו חלק אלהי ממעל וזה בעיר פי' בהתעוררת לד חלק אלהות שבתוכו זה אלהינו :

ענין תמורה בבורא ית' הוא ותמור' א' כי האדון המקבל מל' מן התמורה כי המלוכה נקראת ע"ש העבדים המקבלים עליהם עול מלכות ועושין רלונו היפך רלונם כדי לעשות רלון המלך דאם זה הי' רלונו לעשות מהיכן הי' ניכר זה שהם עושים הכל בשביל קבלת המלוכה וזו התמורה כוו ר"ל כזו א דלא תאמר שהתמורה דבר אחר ח"ו רק א הי' כ"ו פי' הויה שהכל אחד וזו כוו :

במדרש האלהים הרועה אותי ר"י ור"ל רי"א לרועה העומד ומביט בלאן ההלכים לפניו ור"ל לנשיא שהוא הולך וזקנים הולכים לפניו. ע"ד דר"י אנו לריכין לכבודו וע"ד דר"ל לריך לכבודינו וא"ל ע"פ שאמר בשה"ז ישראל מפרנסין. ולכאורה איני מובן איזה פרנסה שייך למעלה וכ"ל ע"ד מ"ש ישראל אשר בך אתפאר שיש להשי"ת התפארות ממעשי הלדיקים ומתורתם כמ"ש חכם בני וגורם כ"ר לעילא וידוע שהשמחה בא מחמת תענוג שהי' לו. ואחר התענוג בא השמחה. והנה התענוג והנחת הוא המשפיע כמשל אדם אוכל איזה אכילה ושבע ממנה הנה בחוש נראה שהשובע בא לאדם מכח החיות והרוחניות שבתוך המאכל ולא מהמאכל הגשמי רק מהתענוג ועידון שבתוך המאכל שהוא רוחני ועוד ראיה כאשר בא אל האדם איזה תענוג שיש לו נחת ממנו הוא שבע ואינו תאב לאכול א"כ רואים אנחנו בחוש שהתענוג משביע. כך הוא כב"י הלדיק גורם שמחה ותענוג למעלה ונק' זה כעין פרנסה ונקדים לזה מ"ש הקבלו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם למה קורא אותם תחלה בני יעקב ואח"כ שמעו אל ישראל. וא"ל כי הנה ידוע כי כל ההשפעה בא מהחכמה שהוא מיו"ד. והנה באות י' יש ראש תוך סוף שהוא קולא דלעילא. וקולא דלתתא. וגוף היו"ד. שהם ג' יודי"ן. וא"ל שקולא דלעילא רומז לישראל לי"ראש. וקולא תתאה רומז ליעקב י"עקב ר"ל דרגה תתאה. וגוף היו"ד רמז לשם ישורון כי אין שורה פחות משלשה והם ג' שמות ישראל ישורון ויעקב המתחילין באות י' ויעקב הוא הנק' בריח התיכון המבריח מקלה אל הקלה וכתיב כולם בחכמה עשית כי כל חיות והוויות העולמות כולם נמשך מן חכמה עילאה הנק' ראשית. וא"ל שזה הקוץ העליון הנקרא לי ראש

ראש הוא ראשית דעת וחכמה וישורון הוא שגוף של הי' שהיא המשכה מעילא לתתא ויעקב הוא י' תתאה שהיא ההשתכלות כידוע. שהשתכלות הוא מדריגה תחתונה שבחכמה וזו נק' עין יעקב ועין נקרא חכמה כמו עיני העדה. והנה נמשיל לזה דמיון האב המלמד את בנו הנה הבן מקבל חכמת האב ומה שמשיג הכל הוא מכח הדבורים של האב. כי חכמת האב גדולה הוא עד מאוד. ונעלמת בהעלם גדול רק מה שמשיג הבן הוא מכח שהאב מצמצם חכמתו. ומקטינה כפי ערך השגת הבן ומלבושה בדיבורים. וגם הבן כאשר הוא שם מחשבתו ורעיוניו על הדבורים מקבל מקבל משם. כי שם נעשה אחדות א' וזו שנאמר פתח פיך ויאירו דבריך פי' כי החכמה מאירה בתוך הדיבור ומכח זה יאירו ג"כ לזולתו שיוכל התלמוד להשיגו. ואז יש להאב תענוג כמשל התינוק המבקש איזה דבר מאביו וכאשר האב עושה רצון התינוק ונותן לו אותו הדבר יש להאב תענוג מזה. וזה צדיק מושל וכו' כי רצונו ית' ורצון הצדיק נעשה א' ומה שהצדיק רוצה זה רצונו ויכול להפוך מדה"ד לרחמים וז"ש רז"ל אי בעי צדיקים הוי מיברי עלמא כי הלא בדבר ה' שמים נעשו וכתוב ויפח באפיו כו' ומתרגמינן לרוח ממללא. והנה בהשי"ת אין שייך לומר חלקים. כי הוא א"ס ובא"ס אינו שייך לומר שחלק דבור לבד נפח באפו א"כ בהדיבור הוא נכלל הכל ונמצא לפ"ז אי בעי צדיקים הוי מברא עלמא כי דיבורו של הצדיק הוא זך ונקי בלי שום מסך מבדיל ולא כמו ח"ו הנרגן מפריד אלוף אלופו של עולם רק הדיבור של הצדיק הוא מדובק ומקושר בשרשו. והרי הוא ממש כמו הדבור של השם ית' אשר ממנו שמים נעשו. ומה גם כי רצון הצדיק הוא רצונו ית' כנ"ל. והנה ידוע שהדיבור נמשך מהלב לכנפי ריאה. ומשם יצאו בקול. ומשם נעשה הדבור. והנה הבנת הלב ע"כ שמקבלת מד"א ההבנה שהוא המחשבה. שעי"ז נקרא הלב מבין שהוא הנבון המבין דבר מתוך דבר. פי' שמקבל ונעשה נבון. והוא המחשבה הטהורה החוקקת בהבנה. והקול הוא החוקק בהדיבור. נמצא מלובשים אלו הב' חקיקות זה בזה. וזה נקרא לבנת הספיר כי ספיר הוא לשון זוהר ובהירות שהיא השתכלות המחשבה. הנק' עין כמו ברק המבהיר ומבהיק פתאום כך המחשבה חוקקת ומאירה להבנת הלב והוא כעין המביט שהוא פתאום כהרף עין וזהו חקיקה עליונה. ועוד שספיר הוא לשון ספירת דברים והוא המחוקק התחתון שהוא הקול החוקק הדבור וזש"ה לא יסור שבט מיהודה פי' שאיש הישראלי הוא הצדיק הנקרא ע"ש יהודא. לא יסור שבט ומושל ממנו כי צדיק מושל ביראת אלהים כו' ומחוקק מבין רגליו שהיא ב' מחוקקים ולבנת הספיר כנ"ל שנאמר ותחת רגליו שהוא מדת הצדיק. עלמא דאיתכסייא כידוע והנה זה הצדיק המבטל גזרותיו של השי"ת יש לו ית' נחת מזה ותענוג גדול כמרז"ל ר"י אמר אין משגיחין בב"ק. וקב"ה מאי אמר קא חייך ואמר נצחוני בני. וזו פי' המדרש האלהים הרועה אותי וכו' ואלו ואלו דברי אלהים חיים ולא פליגי ר"י אמר לרועה שהוא מביט בצאנו הוא מדבר בהשפעה מלעילא לתתא בוודאי אנו צריכין לכבודו. ור"ל אמר לנשיא שזקנים הולכים. לפניו. הוא מדבר בעיקר תכלית הבריאה שיעשה נחת ורצון לעילא כמ"ש ישראל מפרנסין ובזה הערך הוא צריך לכבודנו שיש לו מזה נחת ותענוג ועושה רצוננו וכבי' הוא צריך לכבודנו:

ואלה שמות ב"י. בשם. ריבש"ט זלה"ה ע"פ מה שנאמר שמו את ירושלים לעיים נתנו את נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים. ר"ל כי בעוה"ב גלות בא לעולם בשביל ששמו את ירושלים לעיים. נתנו את נבלת עבדיך כלומר כשבאה לאדם איזה יראה או איזה שלימות במעשי המצוה באה לו מזה גבהות וזו שמו את יראה שלם שלהם לעיים לשון גל גבוה וגדול ואם עושה איזה עובדא כמו תורה או תפלה וכיוצא עושה אותה לנבל וכינור כלומר בלא דחילא ורחימא. רק כמנגן עלי נבל. וזה גורם ח"ו שהעובדא שלו הכל הולך אל הקליפות וז"ש מאכל לעוף השמים שהם הקליפות הנקראים כך ומי גרם זה מחמת שעשה עובדא שלו וז"ש נבלת עבדיך לעוף השמים ולחיות הארץ זא"ל ג"כ שזה רמז כאן ואלה שמות ר"ל גרם הגלות והשממון

והשממון. וזה הבאים מצרימה במיצר הגלות
ומפרש ראובן ר"ל כאשר עשה איזה עובדא
אומר בלבו ראו מה בין בני לשאר בני
אדם שאני עובד עבודתי בשלימות וראוי הוא
שהשי"ת ישמע בקולי וילוה אלו וזה שמעון
ולוי וכן שאר שמות :

במדרש לכן נשבעתי א"ר ש שאלמלא לא
נתקשר הקב"ה בשבועה לא היו
ישראל נגאלין שנאמר לקחת לו גוי מקרב גוי.
ר' ברכיה אמר כתיב גאלת בזרוע עמך וגו'.
ר"ל אומר בשמו גאלן מן גוי עד מוראים
גדולים ע"ב אותיות. הנה אמרז"ל הנשבע
צריך לנקוט חפץ בידו והנה כשנשבע הקב"ה
היכן מצינו שהיה נק"ח. אך נאמר נשבע ה'
בימינו ובזרוע עוזו. ודרשו רז"ל בימינו זו
תורה. ובזרוע עוזו אלו התפלין וא"ל דת"ק
סבר נמי שכשנשבע הקב"ה נשבע בנק"ח אך
החילוק ביניהם שת"ק ס"ל שנשבע בימינו זו
תורה שכולה שמהן של הקב"ה, ור"ב ס"ל
שנשבע בתפילין שנאמר גאלת בזרוע עמך.
ואתי ר"ל למימר בשמו גאלם כלומר מה אנו
וצריכין לשאול באיזה חפץ נשבע הלא מצינו
מקרא מפורש שנאמר אשר נשאתי את ידי פי'
הנשיאות יד הוא כדאיתא בס"י שעל יד יש ע"ב
שמות ובג' שמות מהם ברא הקדוש ב"ה את
העולם ונשאר על היד ע' שמהן שמהם השפע
בא לעולם א"כ הנשיאת יד עצמה היא הנק"ח.
וא"ל שגם ר' ברכיה שאומר גאלת בזרוע
עמך ג"כ כוונתו לנשיאת יד זו. ומר אמר
חדא ומר אמר חדא ול"פ. אלא שרב קורא
אותה על שם מקומה שהוא הזרוע. ור"ל קורא
אותם ע"ש השמות הכתובים על היד ומה גם
ידוע שעיקר ע"ב שמהן בחג"ת שהם ג' ווין
דויסע ויבא ויט וחג"ת הם נקרא זרועות וזו
נשבע בימינו ובזרוע עוזו והמכריע ביניהם
וזו גאלת בזרוע עמך :

טעם למדת אהבה ויראה מפני שאם לא
היה לאדם כל אחד האהבה של
השי"ת היה האדם רגיל תמיד עם השי"ת וגם
היה נשבע בהאדם אהבה ונעשה לו טבע אך
מכח היראה שע"מ הוא ירא לגשת :

להבין מה קטנות ומה גדלות ד"מ כשאדם
יושב ללמוד תורה שלא בהבנה אז
הוא בקטנות שאין שכלו שלם אבל כשהוא
לומד בהבנה ובהתלהבות אז הוא במדריגות
גדלות שמקושר במדריגות עליונים. וכן בתפלה
וכן בכל מצוה שעושה האדם יש קטנות וגדלות.
גם יחשוב שכיושב ללמוד או אפי' בדברי חולין
אזי יחשוב באיזה ענין הוא מדבר אם באהבה
אם ביראה או ברחמנות או בגילות ובהודיה או
בהתקשרות או באיזה ממשלה ויתקשר א"ע
במדה ההוא :

העוסק בתורה לשמה פי' לשם ה' זוכה
לדברים הרבה פי' ממילא נתרבה
אליו הדבור בחכמת התורה :

כשאדם מדבר דבור טוב והדבור הוא
החיות של האדם והחיות הוא
ממנו ית' אז הדבור סלקא לעילא ומתעורר
הדבור העליון ומשפיע עליו יותר חיות מלמעלה.
אבל כשהוא מדבר דבר רע אזי יוצא ממנו
החיות. ולעילא ג"כ לא סלקא. אז קרוב
הדבר להיות נפסק ממנו כל החיות לגמרי וזה
מה שאומרי' בלע"ז ער האט איום גירעט :

יש לתמוה מה שכתוב בתורה והנה טוב
מאוד כמה פעמים במעשה בראשית
ובמשנה תורה (לג) כתוב ראה נתתי לפניך
את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע
מהיכן בא הרע. אבל אין הפי' כמו שאנו
אומרים רע ממש. אלא הרע הוא ג"כ טוב
רק שהיא מדריגה תחתונה מהטוב גמור. או
רמוז בזוהר מלעיל ומלרע. וזהו כשפועלים
טוב. אז הרע ג"כ נעשה טוב. אבל כשחוטאים
ח"ו אז נעשה רע ממש למשל המכבד שמכבדין
בו הבית שעשו לפנות את הבית. והוא טוב
קצת. אבל הוא במדריגה תחתונה ועכ"פ טוב
הוא. וכשצריך להכות בו את התינוק כשהוא
חוטא. אזי הוא המכבד נעשה רע גמור
ומכין בו את התינוק :

מקושש לשם שמים נתכוין כמו שכתוב
בזוהר מענין זה דהיינו ל"ב
נתיבות דהיינו מדות מלכות וה"ת הנק' ש"ש
יעיין בזוהר :

גם זהו כלל גדול כשיבא לאדם מצוה במחשבה.
אל ימנע לעשות משום יוהרא או משום
יהיה איזה פניה בה כידוע מתוך שלא לשמה
בא לשמה. כי גם במעשה טובה נפעל
למעלה

למעלה בלי טוב. ובמחשבה נעשה למעלה פנימיות הכלי:

ראשית דבר צ"ל הבחירה. ואחר הבחירה צ"ל פיו ולבו שוין. ולהאמין באמונה שלימה בלי שום פניה שמלא כל הארץ כבודו ובכל דבר יש חיותו ית'. לפיכך כל האהבה ויראה וכל השאר מדות הכל הוא ממנו ית' אפילו בדברים רעים שבעולם. לכן אין רשאי לאהוב ולירא ולהתפאר ולנצח וכל שאר המדות חוץ ממנו ית' כי ראוי לחשוב באותה (עת) שאני מתיירא או אוהב מדבר א' ראוי לחשוב מהיכן בא כאן היראה או שאר דברים. שלא הכל ממנו ית' שנתן היראה ואהבה אפילו בדברים רעים. למשל חיות רעות כי מכל המדות שנפלו בעת השבירה. ולפיכך אין היראה כ"א ממנו ית'. ול"ש לירא מגילון א' ממנו שבחי' רעה. כי טוב לקשר אותי ביראה הגדולה. וכן באהבה וכן בכל שאר דברים הכל יהיה מחשבתו לקשר עצמו למעלה:

יחד הרים ירננו ופי' הפסוק יתפרדו כל פועלי און. רמז לחכ"ל כי המדות רעות אשר באדם ח"ו נקראים פועלי און. שהם המביאין לידי און עצמו. שהיא עבירה ממש. והמדות הזרות אין להם יחוד וחיבור יחד לכך אמר ויתפרדו כל פועלי און כי הם נפרדים ולא אחדות להם ולכך פועלי און ולא אמר עושה און לרמוז שאף הפועלים של און אין להם אחדות. ושמעתי מפי ה"ר י"ל מלולק עפ"י יובן כי במדה שאדם מודד בו מודדין לו. וגם אחז"ל הדבק במדותיו של הקב"ה וכדי לקרב אל השכל נמשיל משל למעין הנובע במקום גבוה. ורחוק משדותיו של אדם. והנה הרוצה להשקות שדותיו ממעין ההוא. צריך להכין צינור רחב שיעברו מים בתוכו בהשפעה. ופשיטא שצריך האדם להשגיח ולעיין שלא יהיה בצינור איזה נקב וסדק או איזה דבר מה שיהיה שהוא מונע מרוצת המים. כ"א יתעצל ולא ישים עיניו תמיד ע"ז להשגיח בהשגחה פרטית. יהי' כל היגיעה לריק כי לא יגיע המים לשדותיו כלל. ומה גם אפשר יקלקל ויחסר את המעיין הטבע להריק ממנו מים אל מקומות נמאסים ובזוים בורות נשברים מקום הטנופת. והנה זה חסרון ופגם גדול אל המעיין אשר מימיו מים חיים זכים וצלולים מאוד מאוד בתכלית הזכות. ויריק אותם ממקומם ויפנה אותם למקומות מאוסים. והנה אף אם יעיין אדם בדרכי הצינור והנה לא נמצא בו שום נקב וסדק. ולא שום דבר המעכב מגורת המים. עכ"ז צריך האדם ליזהר מאוד בהנחת הצינור שיקרב וידבק הצינור אל המעיין בקירוב והתדבקות גמור. בכדי שיעבור המים בתוכו בתמידות. ובהרוחה גדולה ולא יפסוק את הצינור מהמעיין אפילו כחוט השערה. כ"א לא יעשה כן יהיה לתוהו ולריק עמלו. והנה המשל מובן מאליו. כי הנה מדותיו של הקב"ה הם י"ג ת"ד שהם המעיין הנובע המשפיע שפע רחמים לכל העולמות. והנה האדם המתדבק במדותיו צריך לזהר מאוד. ר"ד הצינור שהוא אדם בעצמו שהוא נעשה צינור להשפיע ע"י לכל העולמות. לכן יבדוק בעצמו בחורין ובסדקין שלא יהיה ח"ו מעורב במדה ההוא בעשותה שום מ"ז שום פניה בעולם. שאם ח"ו לא יהיה נזהר בזה לא די שלא יעשה שום פעולה והשפעה בעולמות העליונים ולא בתחתונים אלא אף גם קרוב לפגם ח"ו במדות עליונים שישפעו למקום אחר ויתן כח לס"א בערובו רע בטוב אשר הוא מעורב מעשה הטוב ופשיטא שצריך לו לזהר מאוד שידבק מחשבתו בשעת עשיית המצוה במחשבות קדושות בלי הפסק כדמיון הצינור אשר הוא קרוב ומדובק למעיין ובודאי אם יהיה נזהר בכל זה יהיה הוא בעצמו צינור. ויגרום השפעה מתתא לעילא. ויוסף כח בפמליא של מעלה ויעורר רחמים והרצון העליון ויושפע ע"י לכל העולמות. וזה אמרם במדה שאדם מודד פי' כשהוא מתדבק במדות ר"ל שאינו מרחיק ממדותיו. רק תמיד מחשבתו זכה וברורה וקשורה לעילא וימדוד מדה המחזקת אשר יכולו מימה. אשר אין בה שום סדק ונקב ושום מניעה כנ"ל. אז מודדין לו באותה המדה עצמה כי יורק ויושפע ע"י כל טוב וכל השפעות לכל העולמות:

ת"ר שעה ראשונה מאכל לודיים. שניה מאכל ליסטים. שלישית מאכל יורשים. ד' מאכל פועלים. ה' מאכל כל אדם. ששית מאכל

מאכל ת"ח וצ"ל ע"פ רמז והללה שרמזו על אכילת אדם . שיש כמה מיני סוגי אכילת שונות זו מזו . המובחר שבכולם הוא אכילת הצדיקים אוכל לשובע נפשו ומספיק א"ע במועט . ולא עוד אלא שכל העולם ניזון בזכותו כרחב"ד . והב' שאין כח ליזון אחרים רק הוא בעצמו ניזון מפירות מעשיו בעוה"ז. והגרוע מזה הוא מין הג' שגם הוא ניזון בזכות מעשיו . אבל עבודתו גרועה שהוא עובד ע"מ לקבל פרס בעוה"ז . והד' הוא עוד גרוע יותר שאין לו זכות עצמו רק שהוא ניזון בזכות אבותיו . הה' הוא עוד גרוע יותר שאין לו זכות עצמו ולא זכות אבות רק הוא ניזון בזכות הצדיקים שבדורו והיא גרוע מן הראשונים . כי לא די שאין לו זכות במה להתפרנס אלא גם בעבורו יגרע כח שפעי הצדיקים שבדורו. כמ"ש בגמרא דייך דמגינת אכולא כרכא דמחוזא והסוג הששי הוא גרוע מכולם שהוא חוטא גדול ובעבור חטאיו נמנע השפע מכל העולם כמ"ש זבובי מות יבאיש פי' חוטא א' יאבד טובות הרבה כמו בעלי לה"ר כמשרז"ל מטוטין בגזל ורובן בלה"ר . והוא נרגן מפריד אלוף אלופו של עולם . ימנע השפע ורבו הרעות ר"ל . ואפשר שזו הרמז בברייתא ר"ל שעה ראשונה פי' שעה לשון הסרה. שסר מדרכי השי"ת שעה ראשונה כלומר סרה הגרוע מכולם. הוא בעלי לה"ר וכיוצא שמונע השפעה מכל וכל . ומאבד טובות הרבה וגורם צרות הרבה. והוא כמו לודים שאוכלים בשר אדם שעה שניה הוא הניזון בזכות הצדיקים שבדורו. ואף שאינו מונע השפע שלא הרשיע . בכ"ז ימעט שפע הצדיקים . וזו לסטים . ג' הוא האוכל בזכות אבותיו וזו יורשים . הד' הוא העובד ע"מ לקבל פרס זה פועל שעובד ר"ל ע"מ ליקח שכר פעולתו בעוה"ז הה' הוא מאכל כל אדם הוא מדת אדם בינוני שהוא צדיק לעצמו ואוכל מפירות מעשיו . ואינו מפרנס לאחרים . כי זכותו אין כ"כ גדול . אבל תלמידי חכמים הנקראים בנים המקיימים בזכותם כל העולם . זהו שעה ו' ר"ל שהוא תמיד שעה בה' אלקיו ושמח בחלקו שהוא לשון שעית וזש"ה ודורשי ד' לא יחסרו כל טוב כי הכל הוא טוב בעיניו ומספיק א"ע במועט. ובזכותו ניזון כל העולם :

אמירה לגבוה כמסירתו להדיוט . כשאדם אומר שום דבר לגבוה יהיה במסירת נפש :

למה ממצרים ומאשור תבושו . ר"ל הוא מוסר לאדם למשל מי שמתענה משבת לשבת . ובסוף יום האחרון נפלה לו פניה משבח ב"א נמצא שאבד כל הטוב הצפון לו מתעניתו . וצריך יגיעו . והנה אז מתגרים עמו היצה"ט עם היצה"ר . היצ"ט אומר לו. הלא טפש גדול אתה שאבדת כל טוב הגנוז לך. בשביל פניה השפלה כזו. והיצה"ר מתגרה בו ראה טפש שאבדת גופך בתענית כבד כזה . חנם בלא דבר . וזה למה ממצרים ר"ל היצה"ר הנקרא מצרים ומאשור הוא היצ"ט המאשרו בדרך . מעניהם תבושו . כי שניהם משחקים בך :

סוף המקום קודש יכוין סוד הזכר שם מעלות במקואות ע"פ סוד זה

חסד נצח גבורה הוד יסוד מלכות

יהו יוה הוי היו ויה והי

והמים שבמקוה הם ט' יודין דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ג"י מים וכולם נמשכין משם ע"ב הראשון שהוא חסד בחי' מים לכן הם מ' סאה שהם ד' י' דע"ב גימ' מקוה גימ' קנה במנין השם דאהיה במלוי השי"ן שהיא נחסד בחי' דבינה והוא בית קיבול לשם קס"א קנ"א קמ"ג . והנה בנין הגוף הוא ע"י שם קנ"א כנודע . והגוף הנגוף הוא כלי חרס ואין טהרה במקוה . רק שבירתן הוא טהרתן . והענין הוא שקודם כניסתו למקוה צריך לשבור לבו ויקבל עליו עול מלכות שמים . לעזוב פשעיו מעתה חסד גבורה : מוכן הוא לעבוד ה' באהבה וביראה כדי שיוכל השי"ת להתפאר בו וימסור עצמו על קדושתו. ועי"ז נולה הס"א בבטחונו בהשי"ת . שישוב את נדחו וצריך להודות לו שניצל ממצולת ים אז הוא נכלל בצדיק יסוד עולם. ואז ע"י יתגדל מלכותו ית' לעולם ועד :

עוד יכוין בהיות במקוה כי שם אדני הוא מלכות סוד הדבור . ושם הוי"ה הוא ז"א . סוד הקול . ושם אהיה הוא סוד המחשבה . והגג של המקוה הוא נגד שם אהים . והד' רוחות של המקוה נגד

שם הוי"ה. וקרקעות המקוה נגד שם אדני. והג' שמות הנ"ל הם בגימ' יב"ק יחוד ברכה קדושה ויכוין שנכנס למקוה לבקש מהשי"ת טהרה וקדושה למחשבה ולקול שלו ולדבור שלו. ואז ע"ו כוונת הנ"ל אף שבע יפול צדיק וקם. ר"ל אם ירד ז' מעלות אחורנית אחרי דרך מבוא השמש ירפאהו השי"ת ויכרות אתו ברית חדשה אשר לא תופר. ואז יאיר על נשמתו קומה הרוחניות מקוה:

סאה גימ' אדני וא' שבאמצע רמז לחכמה שהוא י' ראשונה. מן הויה וכשנכתב במלוי יו"ד הו' מרומז לששה קבין ר"ל בחי' ששה מעלות למקוה הנ"ל דיה"ו שורש מלוים מע"ב ס"ג מ"ה הוא גימ' ס"ב וששה פעמים ברית לתקן הפגם שחטא בברית קודש. והד' שבמילוי (היו"ד) הנ"ל. רומז לד' לוגין כי יה"ו במילוי אלפין הוא גימטריא (חסר אות) ג' ועי"ז יזכה לדבק בעבודת השי"ת ויאמר הפסוק זה מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה. ויכוין ר"ת מקוה ישראל הוא מ"י שהוא בינה ישו יהוה מושיע ר"ת י"ם שהוא סוד המלכות שהוא סוד השכינה שממנה מתגלה הדינים בעוה"ז ומיתוק הדינים הוא ע"י העלאם לשרשם. שהוא יסוד הבינה דממנה דינין מתערין שבה שם קנא שעולה כמנין מקוה ושם נמתקין בסוד הלידה ע"י המים שבמקוה זאת. דהיינו ס' יודין דע"ב. ס"ג מ"ה ב"ן שעולה ל' כמנין מים ע"י ד' יודין דע"ב. שהוא סוד מ' סאה. ויכוין כי מלוי הגבורות הם בסוד השם אגלא ר"ל כשמתגלים ההג' שהוא שורש כל הגבורות דהייט בשכינה תתאה שהוא שם אדני אמנם כשמתגלים הג' אל הבינה שהוא מי בסוד הלידה נרמז שם הנ"ל מספר אלד לכן יכוין כששוחה ראשו לתוך המים לטבול בשם אהיה כשהוא במקוה אלד כליל במקורו אהיה כזה אאהלידה. עוד יעיין ויצייר אלו הד' שמות בהיותך בתוך המים אלד אדני יהוה אהי"ה ויכוין א' מן אלד רומז לכתר עליון שהוא אותיות פלא אות ל' מן השם הנ"ל רומז לג' קוים שבשם אח"כ כולם משפיעם למ"ל שהוא נרמז באות ד' שבשם אלד כזה:

כתר

חכמה דעת בינה

חסד ת"ת גבורה

נצח יסוד הוד

מלכות

(חסר כאן חצי דף)

יכוין כך והדיין העומד בצד שמאל יכוין שהוא כנגד רישא תליתאה דמלכא ויכוין אל אהיה במלוי ההי"ן. וגם הדיין האמצעי. יכוין כך ועל עצמו שהוא אמצעי יכוין שהוא נגד רישא תנינא. ויכוין אל אהיה דאלפין אך הזכר שלא תשמש אלא במקום סכנה. כלש יכוין הימין לאהיה דיודן והאמצעי לאלפין. והשמאלי לההין. בעמידה. והמקיף יאמר למגלא בכל פעם שיקיף עד גמירא ויכוין אדם דבור ולא יותר. והב"ד יכוין בכל הקפה שם א"ד דמ"ב ובסחרית המקיף אדם דיבר ויאמר ויהי נועם בכל פעם. והב"ד יכוונו שם דמ"ב כנ"ל. ואח"כ פ' ויקרא משה עד ואמרתם זבח פסח. ויכוין בר"ת של הפסוק עם ניקודו ישר והפוך. בחול יאמר המקיף עם הס"ת למגלא בציור מנורה ויכוין שם א' דמ"ב בסדר ויכוין ציור המנורה כאן חסר חצי דף:

לשם יחוד קבה"ו. ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'. ויהר"מ ה' או"א שתהא רחיצת ידי אלה כחשבת לי. כאלו טבלתי במקוה טהורה של ארבעים סאה ואהיה זוכה למשוך מים מן הלובן העליון. החתום ביוד רבתי של ועתה יגדל נא כח אדני חוץ עזא ועזאל בני איגרת ולילות. יהי רמ"ה או"א שבכח סגולת זאת הרחיצה. יתהפך עלי מדה"ד והגבורה העולה רי"ו כמספר נקיון למדה"ר

למדפ"ר העולה רחץ ועפ"ה ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה' ויהר"מ ה' או"א שבכח סגולת רחיצה זו יהיו נמתקין הדינים ב"ד (נ"א ברחמים) הרמוזים בפסוק ויקרא אלהים ליבשה ארץ שמלת ויקרא ע"ה. היא גימ' אלהים דיודין. עם י"ג אותיות מלואו וה' אותיות שורשו. ומלת אלהים הוא אלהים פשוט ומלת ליבשה ע"ה הוא אלהים דיודין וה' אותיות וי"ג אותיות במלואם ומלת ארץ הוא אלהים דאלפין ויאיר שם אהיה עלי במלוי ההין כמנין מקוה. ויעלה לפניך כאלו טבלתי במקוה טהרה של מ' סאה. וכן יהר"מ ה' או"א שכשם שאני מטהר א"ע למטה. כן תטהר נשמתי למעלה בנהר דינור בשם ביה ה' צור עולמים. ויהי נועם וכו'. ואחר כך ירחץ ויכוין באותיות שם ע"ב כל אות ואות על ב' ידיו. ותחלה יערה מים על יד ימין. ויכוין באות י' פשוטה. ויערה על יד שמאל. ויכוין ג"כ כך. ואח"כ חוזר על יד ימין ויכוין בשמות ו' המלוי. ואח"כ על יד שמאל ג"כ כך ובעל דרך זה שאר האותיות. ונמצא מערה על כל יד עשר פעמים ואח"כ יערה על יד ימין עשר פעמים רצופים ויכוין עשר אותיות הנ"ל אות א' בכל פעם י' פשוטה בפעם א' י' המלוי בפעם ב' וכן שאר האותיות. ועל זה הדרך ע"י שמאל סליק:

איתא בספרי. אותו הילה"ר תעבודו מלבכם כשם שהוא יחידי בעולם כך תהיה עבודתכם מיוחדת לפניו. זה הכלל גדול שיהיה לאדם רק מחשבה אחד בעבודת הבורא. כמ"ש והאלהים עשה שיראו מלפניו וגו' והמה בקשו חשבונות רבים שמכח רבות מחשבות מתבלבל. ויחשוב שכל דבר שיש בעולם הכל מלא מהבורא ית"ש. וכל דברים הנעשים מכח מחשבות ב"א בתחבולות. ואפי' דבר קל שבקלים. שנעשה בעולם הכל הוא מהשגחותו ית'. ולא יהיה חילוק אצלו בדבר שהיה רוצה בין שנעשה כרצונו בין שלא נעשה כרצונו. כיון שהכל הוא מהבורא ית'. והוא יודע שכן טוב לו שלא יהיה נעשה כמו שהיה ברצונו. ויחשוב שהכל בין עולם הגלגלים ועולם המלאכים ועולם הכסא הכל כאין נגדו. שעולם הם בתוך החלל לימצוס אורו. שנמצא עצמו והכל נעשה בדבור א'. ואח"כ צמצם לו למשוך אחר שום תאוה. שיש באותן העולמות שהכל אינו רק בדבור אחד ממנו ומוטב לדבק עצמו למעלה מהעולמות בהבורא ית' שהוא עיקר. ולא לדבק בטפל. וזה כוונת הזוהר זכאין איכון לדיקיא דידעין לשואה רעותהון לעילא לגבי מלכא עילאה ולאו לגבי עלמא דא. וכסופא בטילה דיליה. שסוף כל העולמות לחרוב. ויחשוב תמיד וידבק עצמו בבורא יתברך באהבה גמורה שהוא אוהב ית' יותר מכל דבר שבעולם. שכל דבר טוב שיש בעולם הכל מושרש בו ית'. ויחשוב שאני רוצה תמיד לעשות רצונו. לעשות לו נ"ר. ולעבוד אותו תמיד. ותמיד יהי' מחשבתו דבוקה בעולם העליון בו ית'. וזו פי' הפסוק ברמז מן המקדש לא יצא וכשצריך לדבר מעניני העוה"ז. יהי' במחשבתו שהוא הולך מעולם העליון למטה. כמו אדם שהולך מביתו לחוץ. ודעתו לחזור תיכף ובעת הליכה חושב מתי יחזור לביתו כך יחשוב תמיד בעולם העליון שהם ביתו העיקרי בבורא ית'. אף בעת שהוא מדבר בעניני העוה"ז. ויחזור תיכף מחשבתו לדבוק הראשון וזו שאמר דוד לשלמה בנו הנה אנכי הולך בדרך כל הארץ וכו'. כמו אדם שהולך בדרך ודעתו ומחשבתו וחשקו בכל המהירות לחזור לביתו: ועוד ידוע דכל הארץ הוא קבה"ו וכמו שספעו ית' כתיב והחיות רצוא ושוב כן יהי' בדרך הזה לעיין בענין עוה"ז וישוב תיכף למקומו. וזו מדריגה גדולה עד מאד וצריך לזכות המחשבה והנשמה תחלה כדי שיהי' תמיד דבוק בעולם העליון בו ית'. וכשלומד צריך להניח מעט בכל שעה כדי לדבק עצמו בו ית'. ואעפ"כ צריך ללמוד. ואע"פ שבעת הלמוד א"א לדבק בו ית'. מ"מ צריך ללמוד שהתורה מצחצחת נשמתו והוא עץ החיים למחזיקים בה. ואם לא ילמוד יבוטל דביקתו ויחשוב שכמו שבעת השינה אינו יכול להיות דבוק. וכן כשנופלים המוחין שלו. כן לא יהיה שעת הלימוד גרוע מהם. רק מ"מ צריך לישב עצמו בכל רגע בדביקות הבורא כנ"ל: ועוד כלל שלא לרבות בלימוד מאד. כי בדורות הראשונים שהיה שכלם חזק ולימודם הקדוש

עליונה

עליונה וגדול. לא היו צריכים לטרוח עצמם אל היראה. שהיראה היה תמיד נגד פניהם. לכך היו יכולים ללמוד הרבה. אבל אנו שׂשכלינו מועט. אם נבטל מחשבת דביקותו ית'. וגלמוד הרבה נשכח דביקות הבורא ויראת ה'. והיראה היא עיקר כמ"ש בר"ת. לכך צריך למעט בלימוד ולחשוב תמיד בגדלות הבורא ית' כדי לאהוב אותו ולירא לפניו. ולא יחשוב במחשבות רבות רק במחשבה א' כנ"ל:

ואל ירבה בדקדוקים יתרים. בכל דבר שעושה. שזה כוונת היצה"ר לעשות לאדם מוראות שמא אינו יוצא בדבר זה כדי להביא עצמו לעצבות ועצבות היא מניעה גדולה לעבודת הבורא ית'. ואפי' אם נכשל בעבירה ח"ו. לא ירבה בעצבות שיבטל העבודה. רק שיעצב על העבירה. ויחזור לשמוח בהבורא ית' כיון שהוא מתחרט בחרטה גמורה ודעתו שלא ישוב לכסלה בשום פעם. ואע"פ שיודע בוודאי שאינו יוצא בדבר א' מחמת מניעות הרבה לא יהיה עצב ויחשוב שהבורא ית' בוחן לבות וכליות. שהוא יודע שרצונו לעשות מן המובחר. רק שאינו יכול ויחזיק עצמו לשמוח בבורא ית'. וכמ"ש עת לעשות לה' הפרו תורתך שפעמים יש מצוה שיש בה קצת נידנוד עבירה אל ישגיח על יצה"ר שרוצה לבטלו באותו מצוה. ויאמר ליצר הלא אין כוונתי באותו המצוה להכעים לבוראי. וגם לא לכבודי. ואם הייתי יודע שהבורא אינו רוצה שאעשה דבר זה. לא הייתי עושה מצוה זו. רק אני רוצה לעשות נ"ר לבורא ית' במצוה זו. ובזה יסלק היצר ממנו בעזהי"ת. אבל מ"מ צריך להבחין בשכלו אם יעשה המצוה הזאת אם לאו וכל מה שכתבו הם כללים גדולים ונחמדים מפז רב כל דבר ודבר הוא כלל גדול:

איתא הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה להם. הכוונה הוא שהיו רוצים לעשות כרשב"י דהיינו לעשות. סגופים לעצמם. כדי שיבואו למדריגת רשב"י ולכך לא עלתה להם. ולא יכוין בעבודתו רק לעשות נ"ר לבורא ית' לבד. ולא שיבא למדריגה. וכשהוא רואה שעבודתו גדולה מחבירו לא יתגאה כדאיתא ואל יאמר בלבו אני גדול מחבירי. ועוד כלל גדול כשיחרפו אותו ב"א על עבודתו בתפלה. או שאר דברים לא יענה להם אפי' בדברים טובים כדי שלא יבא לידי מחלוקת ולידי גבהות משכחת הבורא ית' ואחז"ל שתיקתו של אדם מביאתו לידי ענוה. וגם לא יסתכל בפני ב"א אפי' כשמדבר עמהם אם מחשבותיהם אינו בבורא ית' תמיד דבוקה. כי יהיה לו פגם בנפשו מחמת ההסתכלות. ובבני אדם כשרים שמחשבותיהם דבוקה בבורא ית' יסתכל דוקא. ויקנה קדושה בנפשו. כתיב שלח אורך ואמתך המה ינחוני שיכוון שהשכינה מלא כל הארץ כבודה מולכת מחשבתו מתתא לעילא בכח הגדול ויבקעו הרקיעים במחשבתו. כאלו הם פתוחות לפניו ויכנוס בעולם היצירה. ואח"כ לבריאה ואח"כ באצילות. ויהיה יורד במחשבתו למטה. ואח"כ יעלה למעלה. ויהיה עולה ויורד במחשבתו כמה פעמים כי הירידה הוא צורך עליה. כי מכח הירידה שירד אח"כ כשיעלה יעלה במקום גבוה מאוד. כמו אדם שרוצה לזרוק אבן וכו'. וכשעולה במחשבתו בעולם העשיה או בעולם היצירה. יכוין שמדבר שם באותו העולם ודיבור יוצא מפיו באותו עולם. ויכוין שיש בזה העולם השם לנגדו בע"ס. שהוא א"ס גדולתו. וכל מה שילך למעלה יכוין שהוא עושה ומתקרב אל השם במקום גבוה. כמו דאיתא בזוהר אית דומה רגלי דמלכא לרישא דמלכא. וגם כל היום אפי' שלא בשעת תפלה יעלה עצמו למעלה במחשבתו תמיד. וצריך כח גדול לזה שיוכל לדבק במחשבתו למעלה ויחזיק עצמו בכל כחו. ובתחלה אפי' שיוכל לעלות למקום גבוה מאוד לא יעלה רק לעולם העשיה לתקן שם. ואח"כ לעולם היצירה ואח"כ לעולם הבריאה. ואח"כ לאצילות. בכל דרכיך דעהו זה כלל גדול. דעהו לשון חבור הה' בו' בכל מעשיו. אפי' בדברים גשמים שעושה. ועוד כלל גדול שתהיה עבודה לצורך גבוה לבד. ולא כוונת עצמו אפי' מעט מן המעט. לא תהיה לא לכוונת עצמו רק כולו לד': יכוין בתענית. אוי לי בשביל תאותי וכבודי הסרוח. הכעסתי את המלך העליון וכו' לכך אני רוצה לענות את עצמי להכניע תאוותי וכבודי ואגרום

למעלה

למעלה שיכנע עבד תחת רבו ושפחה תחת גבירתה ולקיים מצות תשובה והריני רוצה לענות עצמו כדי שאוכל לעבוד השי"ת באמת ובלב שלם באהו"י תשובה. כדי שיהיה יחודו ע"י. לכך אני רוצה לענות א"ע. וכדי להקריב את עצמו לקרבן לפניו. **אוי** לי מה אני ומה חיי שאני רוצה להקריב לפניו חלבי ודמי וגופי ואישי לפניו. לפני בורא כל העולמות וכל העולמות נעשו בדבריו. והכל כאין נגדו. וכ"ש אני עפר ורמה ותולעה ואין לי לבקש רק מחסדיו הגדולים. שיוסף לי כח להקריב הרבה קרבנות לפניו. (ועוד יפה לי) לשמוח עצמי מאוד שזכיתי שנעשו גופי ורוחי ונפשי כמה נחת רוח. ועוד יפה לי לשמוח עצמי שנתן לנו דבר שנוכל להכניע היצה"ר מעלינו. ואני רוצה לענות בשביל שנצערתי לקובה"ו. וכדי להקל צערם ג"כ אני רוצה לענות א"ע:

אוי לי מה נחשב עינויי נגד מה שנצערתי אותם זה כמה שנים. ואין לי לבקש רק מחסדיו הגדולים שישגיח על עינויי להקל צער השכינה. ויסר הקליפה מעלי. ע"י עינוי שלי. ואגרום למעלה שיוסרו כל הקליפות מהשכינה. ותטהר ותיחד עם בעלה ביחוד גמור בחסד ורחמים. ויהיה יחוד מעילא לתתא. ע"י עינוי גמור (ממוח) ללב. ומלב לכבד וירק שפעו גם עלי. ואני בוטח בו שהוא ברא כל העולמות בדבריו יש מאין והכל כאין נגדו והוא משגיח עליהם לתת להם שפע וחיותם וכ"ש שיכול להוריד לי כח. וישגיח בחסדיו גם עלי ויצילני שלא יבטל אותי היצה"ר בשום דבר בעינוי. שיאמר לי שאני חלש ונתייבשו מוחין שלי וכן כמה פתויים. ולכך אין לי לבקש רק מחסדיו הגדולים שהוא נתן בלבי לענות עצמי ועזרני כמה פעמים בחסדיו. גם היום יעזור לי ויצילני מכל דברים המבטלים אותי. וגם מצדו אין נחשב עינוי שהכל מאתו ית' אבל מצדי לא הייתי יכול לענות א"ע כלל. ואני מוסר עצמי להבורא כל העולמות בדבריו אפי' לסבול כל העינויים וכל הבזיונות לשם יחודו. והריני רוצה לקיים והייתם קדושים ואני בוטח בחסדיו שיוסיף לי כח שלא אחלה לעבודתו. ויצילני שלא יהיה לי שום פניה. ויתוסף כח להשכינה ע"י עינוי. ויתוסף לי כח שאוכל לעבוד אותו באמת ויעזרוני שלא ידעו ב"א מענויי. ואין אני מתיירא מחולשה מחמת התענית. כי בלא זה כמה ב"א חולים. ועוד שהשכינה סועד את החולה. שנאמר ה' יסעדנו על ערש דוי בחסדיו יסעדני. וג"כ אני הולך בדרך כל הארץ ואין אני משנה. ואמרו כל הגדול מחבירו יצרו גדול. וכיון שאין אני משנה אני יכול לבטוח בו בטח בה' ועשה טוב שעל המצות ראשי לבטוח וקוי ה' יחליפו כח וגם המת מתוך תשובה סימן יפה לו ואפשר שבלא"ז אהיה צריך להתגלגל על עונותי ושלא עבדתי כראוי באהבה וביראה וגם אל תדאג צרת מחר ועיקר התשובה שישוב מדרכיו הרעים:

וגם לא יתגאה שאם יתגאה בתעניתא. לכלבא איתמסר. אפילו יחוד שעשה תשובה מוחלין לכל העולם וכיון שכן ישמח ביסורי התענית שמסר נפשו על קדוש השם שבודאי יפעל דבר גדול. צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה. שהיצר מכביד על ב"א ואומר לזה. זמן גדול מאוד. שיענה עצמו והצדיק אומר שירוץ הזמן בזריזות. ישב פעם במקום זה. ופעם במקום זה וילך מעט וישכב מעט כדי לבטל צערו וילמד במחשבה בלא דבור כדי להקל צערו מעליו. פעמים יש יבשות בפיו. ומר מאוד. ויראה לו היצר שכואב לו הראש ולא יוכל לסבול וכשיבטח בחסד הבורא יתחזק כוחו ולא יכאוב לו כלל. ויכוין לעשות נ"ר לבורא ית"ש בתעניתו. וכדי להקל צערו מהשכינה. הוא מקבל עליו צער ויעבוד בשמחה ויחשוב שהשכינה תסעדנו כמו שהוא סועדת שאר חולים ויעזור לו השי"ת:

יש מסך מבדיל בין השי"ת ובין האדם. וצריך בשעת התפלה באותן התיבות שאומר להתגבר מאוד בשכלו. ולסתור המחיצה המבדלת עד שידבק בו ית'. ולפעמים הוא עומד בלי שום תנועה מחמת התגברות הקדושה שיש למעלה. שאתה מעלמה ושורה עליו מחמת הכנותיו הטובים שהכין עצמו מתחלה לזה. והכנה לא תהיה לצורך עצמו כלל. רק שהוא יכין עצמו בכמה הכנות כדי שיהיה לו כח לקשר העולמות העליונים כדי לתת נ"ר לבוראו ית'

יתי' . וזה כלל גדול לפעמים אומר תיבות בתפלה ומדבק עצמו בבורא ית' הרבה מאוד. ושותק מלדבר מחמת הדביקות . ואח"כ מדבר עוד תיבות וזה עושה כמה פעמים בתפלה א'. איש אשר לא יגבור בכח לעלות לעולם העליון ישאר למטה אלא צריך להגביר עצמו בכח גדול להעלות למעלה אולי יזכה לזה . וצריך להרגיש המוחין בגדלות בשעת התפלה . וכל היום יהיה דבוק בבורא ית' כמו בתפלה . רק בתפלה יהיה בגדלות יותר ויותר מאשר כל היום. לפעמים כשאין אדם בבית שהוא מתפלל בו יכול לדבק עצמו יותר בדביקות וכשמתפלל לבדו ויהיה בדביקות זה כלל גדול בדביקות :

הבעש"ט אמר שאם לא יהיה לאדם שום פניה . אלא שיהיה הכל שוה אצלו. בוודאי זה יהיה זוכה לכל המדרגות. שהענוה גדולה מכולם. ואפי' ענוה שלא לשמה. מחמת שאין לנו שכל חזק כמו לראשונים . אין אנו יכולים להחמיר בכל החומרות שיבוטל הדבקות מחמת שכלינו החלש .לאפוקי הראשונים היה שכלם חזק:

מבעש"ט כל"ג התאוות שיהיה שוה אצלו . אם יחזיקוהו לחסרון ידיעה. או יודע בכל התורה כולה . והדבר הגורם לזה הוא הדבקות בהבורא תדיר . שמחמת טרדת הדביקות אין לו פנאי לחשוב בדברים אלו . שטרוד תמיד לדבק עצמו למעלה בו ית' ובכל דבר שיעשה יחשוב בזה שהוא עושה נ"ר לבורא ית' ולא לצורך עצמו אפי' מעט אפי' אם עושה שיהיה לו תענוג בעבודה זו לצורך עצמו :

ואל יאמר בלבו שהוא גדול מחבירו . שהוא עובד בדביקות . שהוא כשאר הנבראים. שנבראו לצורך עבודתו ית' . והשי"ת לא נתן לחבירו שכל כמו שנתן לו שכל ובמה הוא חשוב יותר מתולעת שהתולעת עובד להבורא ית' בכל שכלו וכחו . והאדם ג"כ רמה ותולעה כמ"ש ואנכי תולעת וכולי . ואם לא נתן לו השי"ת שכל . לא היה יכול לעבדו רק כמו תולעת . וא"כ אפילו מתולעת אינו חשוב במעלה נכ"ש מב"א ויחשוב שהוא תולעת . ושאר בריות קטנים הם חשובים כמו חברים בעולם. ודבר זה יהיה תמיד במחשבתו :

בגמרא מימי לא הקפדתי בתוך ביתי . לפעמים צריך אדם להראות עצמו שהוא כועס למירמא אימתא לבני ביתו . אבל בתוך לבו לא יכעס . לפעמים צריך להראות גבהות לב"א . משום כבוד הבריות וכבוד התורה . וכמו שארז"ל ת"ח צריך שיהי' בו א' משמונה שבשמינית . רק צריך ליזהר מאוד שיחשוב באותה שעה בשפלות עצמו . ויאמר בלבו אני באמת שפל מאוד . ומה שאני עושה גבהות הוא לכבוד הבורא ית'. שלעצמי אין אני צריך שום גבהות . שאני תולעת ולא איש . ולמה לי הכבוד והגבהות. אפי' במחשבה קטנה . של גבהות חמור מאוד. וכל פניה הוא מצד גבהות וכל מחשבה הוא שיעור קומה שלימה . ופוגם מאוד למעלה. ודוחק רגלי השכינה בגבהותו כמ"ש תועבת ה' כל גבה לב . וכשאומר דברי תורה לפני ב"א יקשור עצמו במחשבתו תחלה בבורא ית' ונשמת חבירו ג"כ בבורא מקושרת . שכל אדם אינו חי רק משפע הנשפע בכל הבריות . ויחשוב שאין אומר דבר זה רק לפני הבורא ית' לעשות לו נ"ר , ואין אני אומר דבר זה לפני חבירי שמה לי נפקא מינה בשבחו או בגנותו וכל זה מבעש"ט :

כל המרבה דברים מביא חטא. פי' חסרון שאפילו כשמדבר דברים עם בני אדם בחכמת התורה . מ"מ השתיקה יפה מאוד . יותר שיכול בשתיקה לחשוב בגדולתו ית' . ולקשר עצמו בו יותר . משיקשר עצמו בדיבור :

לפעמים שוכב אדם במטה . ונראה לב"א שהוא ישן . והוא באותו שעה מתבודד עצמו עם הבורא ית'. זה מדריגה גדולה . שיראה תמיד הבורא ית' בעין שכלו . כמו שמסתכל על אדם א' . ויחשוב שהבורא ית' יסתכל ג"כ עליו כמו אדם אחר שמסתכל עליו . כשיהיה תמיד במחשבה זכה וברורה . מתחלה ידבק עצמו בבורא ית' למטה כראוי . ואח"כ יכול לעלות למעלה וצריך לירד למטה כראוי כמה פעמים ביום לנוח עצמו ממחשבתו מעט . יש כמה פעמים שאינו יכול לעבוד רק בקטנות . ואינו יכול לעלות לעולם העליון . פעמים יכול אדם לדבק עצמו שלא בשעת התפלה למעלה שיחשוב במחשבתו שהוא למעלה מכיפת הרקיע.

ואח"כ

ואח"כ יחזיק עצמו לעלות למעלה. ופעמים אפילו בשעת התפלה אינו יכול לעלות למעלה ועובד ברחימו שלימה שלמטה. ומכח אלו שמדבר בדו"ר למטה. ומדבק עצמו בבורא ית' יש כח לעלות למעלה מכל הרקיעים. והכסאות והאופנים. והשרפים. ומדבר שם באותו עולם: יחשוב שהבורא ית' מכה"כ ושכינתו תמיד אצלו. והוא דק מן הדק. והוא אדון כל מעשים שבעולם. והוא יכול לעשות כל מה שאני חפץ. ולכן אינו יפה לו לבטוח רק בו ית': ויחשוב כמו שמסתכל על דברים גשמים. כן מסתכל בשכינה שהיא אצלו. וזה עבודה בקטנות:

ופעמים יכול להבחין שיש עוד כמה רקיעים עגולים. והוא עומד בנקודת הארץ הקטנה. וכל העולמות כאין נגד הבורא ית'. שהוא א"ס. והוא עשה לצמצום ופנה בעצמו מקום לברוא באותו מקום העולמות ואעפ"כ שהוא מבין כך בשכלו. מ"מ אינו יכול לעלות לעולמות העליונים וזו מרחוק ד' נראה לי שרואה את השי"ת מרחוק. אבל כשהוא עובד בגדלות הוא מחזק עצמו בכח גדול ועולה במחשבתו. ובוקע כל הרקיעים בפעם א' ועולה למעלה מהמלאכים והאופנים והשרפים והכסאות. וזו עבודה שלימה: ויהי' תמיד בשמחה ויחשוב ויאמין באמונה שלימה שהשכינה אצלו ושומרת אותו. והוא בבורא ית' והבורא בו בכל אבריו וכחותיו. והוא מסתכל על הבורא ית' והבורא ית' מסתכל בו. והבורא ית' יכול לעשות כל מה שהוא רוצה. אם רוצה מחריב העולמות ברגע א' ובורא אותם ברגע אחד. ובו ית' משורשים כל הטובות והדינים שיש בעולם. שבכל דבר יש שפעו והיותו ואין אני בוטח ומתירא רק ממנו ית':

בהתהלכך תנחה אותך וגומר ישתף בשכינה בהליכה ושכיבה וקימה דליה:

לא יעשה מצות חבילות חבילות: שאם יעשה מצוה חבילות לא יעשה אותם בשמחה. וכשמבין בפנימיות של כל מצוה כמה הוא גורם שפע בכל העולמות במצוה זו שהוא עושה. והוא עובד יותר בדביקות גדולה

כשקם בחצות ונופל עליו שינה ילך לכאן ולכאן בבית וישיר בשירות ויגביה קולו להסיר מעליו השינה: וילמוד הרבה שיעורים. ולא הכל בענין א' שיהיה נראה עליו כמשאוי רק ילמוד בהרבה ענינים:

לא יחשוב כמה הוצאה בבית כדי שישרה עליו הברכה בביתו: ויהיה האיש העיקר והיא לא תדע כלל ממספר המזון. ולא ינהוג הבית ע"י אשתו. שהאשה היא מצד הדין. וגם הוא תבטל אותו מכמה דברים. שרוצה לעשות לעבודתו ית' בדבר של ממון: ויהיה המשא ומתן בצנעה כדי שישרה עליו הברכה: ויחשוב כשהוא עולה למעלה שרצונו מסכים ומדבק עצמו בו ית'. ולא לירד למטה: ולפי דעתי פעמים אפילו שאינו רוצה להרים קולו בתפלה מחמת שאינו מבין גדלות הבורא ית'. ומדבק עצמו בו ית' יוצא ממנו קול גדול שלא בכוונה: פעמים שהוא עומד בכוונה גדולה והוא מזוכך מאוד. וכשיתחיל לזכך עצמו מאוד עוד בסגופים. יראה שיש בו עוד פסולת. כמו היין שנראה ברור מאוד בלי פסולת. אף שהוא מעורב עדיין עם מעט שמרים. וכשרוצה לברר עוד יוצאים בו עוד פסולת: יחשוב שבכל מקומות היו תחלה מלאים מאור א"ס. רק שצמצם עצמו. ופנה בו מקום לברוא העולמות באותו מקום רושם קדושה. וכל דבר שיש בעולם הכל הי' מתחלה בכוחו ית': וכשכועס לש"ש יחשוב שהוא כועס על הקליפות שיש באותו האיש שמסיתים אותו לעשות דברים רעים אלו. והוא מכניעם בכעס תחת הקדושה: קודם כל ליזהר בכל תנועות בעבודתו שיהי' בלתי פניה ח"ו. ולזה צריך התחכמות גדול. ועמוק עמוק מי ימצאנו. ע"כ אין ברירה רק להיות דבר זה לזכרון תמיד. ואל יסיח דעתו ממנו אפילו רגע א'. והוא דבר הפוסל בהיסח הדעת: זאת ועוד שנית ליזהר בטבילה בכל עת ולכוין בכוונה במקוה השייכה למקוה: והחוט המשולש לא במהרה ינתק להרחיק מעצבות. ויהיה לבו שמח בה' וכגון דא צריך להודיע להרגיל בחצות לילה ולכל הפחות יזהר להיות התפלה הן בקיץ הן בחורף קודם הנץ החמה דהיינו שיהיה רוב התפלה

עד

עד קרוב לקריעת שמש קודם הנץ החמה. והחילוק בין קודם הנץ לאחר הנץ כרחוק מזרח ממערב. כי אז עדיין יכול לבטל כל הדינים כי כשהחמה יוצאת אזי כל הכרוזים יוצאים. הן לטב הן לביש. וקודם שהכרוז יוצא יכולים לבטל וסימנך והוא כחתן יוצא מחופתו ישיש כגבור וכולי ואין נסתר מחמתו אל תקרי מחמתו אלא מחממו (מחימתו) כלומר כשכבר השמש יצא על הארץ אין נסתר מהדינים הבאים ממלאכי חמה. ע"כ אל יהא בעיניך קלה דבר זה כי גדול הוא. ובעש"ט היה מדקדק גדול ע"ז ולפעמים כשהיה עת שלא היה לו מנין. היה מתפלל ביחיד:

צוואה מריבעש"ט והנהגות ישרות. **א'** לא להניח שום יום בלא מצוה הן קלה או חמורה. כמשארז"ל הוי זהיר במצוה קלה וכו'. זהיר לשון והמשכילים יזהירו דהיינו שהנשמה תאיר ותזהיר ממצוה קלה כמו בחמורה. כי רחמנא לבא בעי והוא דבר גדול כי אז ידע שעשה פעולה ביום זה שברא מלאך א'. ואם יש מלאך מליץ אחד וגו' וסימנך שומר מצוה לא ידע דבר רע דהיינו כשאדם מקבל על עצמו דבר זה. אזי צריך להיות עומד על משמרתו אולי יזדמן לו מצוה. וזו שומר מלשון ואביו שמר את הדבר. אזי הסגולה שלא ידע דבר רע היינו שלא יבא לידי קרי הנקרא רע ח"ו וסימנך חסד אל כל היום דהיינו שבכל יום ויום. צריך לעשות חסד לאל יתברך: **ב'** לשמור שבת כהלכתו בכל דקדוקיה ופרטיה. וסימנך תשב אנוש עד דכא. תשב אותיות שבת אנוש אפילו עובד ע"ז כדור אנוש כו'. **ג'** לכל הפחות לדקדק בק"ש הנאמר פעמים בכל יום. לאומרה בלתי מחשבות זרות והוא דבר גדול לאין ערך ויש לי על דרך זה דרוש גדול אך מאפס הפנאי לא יכלתי. הגם באם שא"א להתפלל בלי מ"ז ירגיל עצמו בלי מ"ז בתחלה. וסימנך כל הקורא ק"ש מזיקים בדלים מזיקים היינו כל היזקות שבעולם. הן בגוף הן בנפש. הא לך ג' כללים כנגד תנ"ך והחוט המשולש לא במהרה ינתק. וגם יהיה לך פעולה בזה התפלה. כשתזכיר אותי יבא באותו שעה דמות דיוקנך לפני במחשבה. ואתפלל בעדך אך עיקר להתפלל בכוונת הלב:

ולפעמים כשמא שהשבוע מתגבר עליו היצה"ר ומראה לו כבדות גדול בתענית ואומר לו שלא יוכל לסבול. וצריך האדם להבין בשכלו שהיצה"ר מקנא אותו שלא יבא למדריגה. והוא מקטרג בו מאוד. וכשיהיה חכם בדעתו ויתגבר על היצר ויגרום באותו שעה דבר גדול למעלה כמו דאיתא בזוהר דא יקרא דקב"ה יתיר כד האי יצה"ר ס"א אתכפיא בשביל פולחנא. ג"כ מפני שיש ליצר חשק גדול לבטלו מתעניתו. והוא מתגבר עליו (אתכפיא) מאוד הס"א. ולפעמים ניתן רשות לצערו כדי לנסות אותו. אם יעמוד ויתגבר על היצה"ר. ואח"כ כשיגמור התענית לא ירגיש כלל באותו התענית. אותו הצער הגדול שהרגיש באותו שעה. ויבקש רחמים מהבורא ית' שיתן לו כח בעיניים שלא יתקלקלו מחמת התענית. ושפעם (צ"ל ולפעמים) צריך להסתכל לכאן ולכאן. כדי להדביק מחשבתו בבורא ית' מפני חומריות גופו שהוא מסך מבדיל על הנשמה. ידביק עצמו בבורא ית"ש ויבקש דבר מצרכי הבית או שיעשה דבר או ידבר באותו הדביקות אעפ"י שאינו צריך לעשות ולדבר. כדי להרגיל עצמו אפילו כשיעשה וידבר דברים גשמים. שתהיה מחשבתו דבוקה בו יתברך. ושיהיה רגיל בדביקות באותה שעה וזה כלל גדול. מ"מ יזכה לדביקות מחמת התבודדות מב"א. ומחמת שכותב רזי תורה ומחמת יחודים כידוע מהאריז"ל וכשיעשה יחודים. יחשוב באותה שעה בגדולתו ית' כפי כחו. וגם שיהיה זהיר לקום בחצות ולחבר יום ולילה:

בלל מה שאדם רואה ושומע וכל המאורעות כולם. הן באין להתעורר אותו. הן דבר אהבה או יראה והתפארות ונצוח והודיה והתקשרות והממשלה. ויש ב' אופנים או שבא לו בעת עבודתו המעשים שכבר עשה באים במחשבה לתקנם. או שבאים לצדיק אותיות מהשבירה וצריך הכל לעלות למעלה ויהיה כל מעשיו בדביקות להשי"ת וישגיח על הכל. וז"ש וידבר על העצים ועל אבנים שעל כל מה שראה אמר טעמים שמגיעים לעבודתו ית'. ופשיטא שכל כלי תשמישו בהם הנהגתו מלובש בהם והכל מלובש בהשגחתו ית' וזו לא בגבורת הסוס יחפץ שהסוס טפילה לרוכב והמדריגות

התחתונות

התחתונות הם טפלים ולא בשוקי האיש ירלה השוקים הם מדריגות תחתונות שבא לו לפעמים פחד מאיזה דבר שבאים לו אותיות מהסבירה ששייך ליראה. כדי לעורר לו יראה. ולא משום שיפחד מזה שלא לו ית'. רק רוצה ה' את יראיו וגו' שמיראה זו בא לאהבה. ד"מ איש חיל שבא לקראו אל המלך. וממנו אינו מתירא או לפעמים השליח בא בתנועות אהבה. וחכם הולך תיכף להמלך. ואינו מדבר עם השליח כלל. והשוטה התחיל עמו לשחק ולשחות ולהבל יגיעו כך כל הדברים הבאים לאדם הן יראה הן אהבה ילך למלך:

הקב"ה הוא חי החיים. והשכל לכל שכלם. ויש בו כל העולמות. ומדות ומבשרי אחזה אלהי. אדם מת אין לו שום תענוג מזווג והתפארות. וכל המדות. רק עיקר הוא החיות והשכל שבאדם. לו יש כל המדות:

זה חסד גדול. שאדם חי אחר התפלה. שלפי דרך הטבע היה לו למות מחמת שמפסיד כחו כי נותן בהתפלה. כל כחו מכח כוונת הגדלות שמכוין:

ריבש"ט אמר אדם שהוא קורא בתורה ורואה אורות התורה באותיות אעפ"י שאינו מבין הטעמים כראוי. כיון שקורא באהבה רבה וגדולה והתלהבות. אין השי"ת מדקדק עמו ואף שאין אומרם כראוי משל לתינוק שאביו אהבו מאוד ומבקש דבר מאביו אעפ"י שהוא מגמגם מאוד ואין אומרם כראוי אביו נהנה מאוד. וכן כשאדם אומר דברי תורה באהבה ויראה. השי"ת אוהבו מאוד ואין מדקדק אחריו. כשארז"ל ודגלו עלי אהבה אפילו ליגלוגו עלי אהבה. הבכיה הוא רעה מאוד. שאדם צריך לעבוד בשמחה. רק אם הבכיה היא מחמת שמחה הוא טובה מאוד. צריך אדם ללמוד. ולהרגיל את עצמו. שיתפלל אפילו הזמירות בקול נמוך. ויצעק בלחש. ויאמר הדבר בין בזמירות בין בלימוד בכל כחו כדכתיב כל עצמותי וכו' והצעקה שתהיה מחמת דביקות תהיה בלחש. כל אדם יכול לבא למדריגות של מסרע"ה בהזדככות ולא ממש כמשה. מדריגות משה אלא למעלה למעלה באצילות אל הנ"ל למשל אם נשמתו מעשיה דעשיה ממ"ל לעשיה שהוא מדריגה תחתונה: יכול לעלות לזכות עד שיבא למדריגות משה. בעשיה דעשיה וכן אם נשמתו מעולם אחר:

לפעמים אדם משמח א"ע שמרגיש בעצמו איזה מדריגה ויש להשפיל דעתו שיחשוב שאפשר שלא השיג רק לעשיה דעשיה. או אפי' לאצילות דעשיה. ויש כמה צדיקים שהשיגו לבריאה ולאצילות. צריך לילך ממדריגה למדריגה בתפלה. ולא יפסיד כל כחו בתחלת התפלה רק יתחיל במתון. ובאמצע התפלה ידבק עצמו בדבקות גדול אז יהיה יכול לומר אפילו במרוצה התיבות של התפלה. אע"פ שבתחלת התפלה אינו יכול להתפלל בדבקות. מ"מ יאמר התיבות בכוונה ויחזיק א"ע מעט מעט עד יעזור לו להתפלל בדבקות גדול. אינו יכול להתפלל כראוי אם אין לו אור מקיף אותו מכל צדדיו שירגיש אותו אור מקיף: כיון שהיא מוסר כל מחשבתו להבורא יתברך שהוא ית' שלח לו במחשבתו מה שהוא צריך לעשות. כמ"ש השלך על ה' יהבך והוא רוצה וחושק ומתאוה לאיזה דבר חסידות מסתמא הוא צריך לאותו דבר. והשי"ת שלח לו אותה מחשבה:

ריבעש"ט כשהוא דבוק בבורא ית' ונפל לו מחשבה מאיזה דבר. מסתמא הוא כך כמו שנופל במחשבתו. וזה רוח הקודש:

ריבעש"ט מכח התורה שלמד באותו יום ואח"כ מזדמן לו דבר לעשות ואינו יודע אם לעשות או לא. יכול להבין מכח אותו ענין שלמד איך יעשה. ובלבד שיהיה דבוק בהשי"ת אז יזמין לו השי"ת תמיד שידע מכח התורה. אבל אדם שהולך באקראי עם השי"ת אז הולך השי"ת עמו ג"כ באקראי. וגם אינו מזמין לו מלבושים ואכילות שיש בהם ניצוצות השייכים לשורש נשמתו לתקנם. כשרוצה להיות בהתבודדות צריך להיות עוד חבר א' אבל אחד הוא בסכנה. אלא יהיו שנים בחדר אחד. וכל אחד יתבודד בעצמו עם הבורא ית':

ולפעמים כשהוא דבוק יכול להתבודד עצמו אפילו בבית שיש ב"א פעמים שנופל אדם ממדריגתו מחמת עצמו שהשי"ת

שהשי"ת יודע שהוא צריך לכך . ולפעמים העולם גורמים שיפול אדם ממדריגתו. והירידה הוא לצורך עליה , כדי לבא למדריגה גדולה כמ"ש והוא יהגינו עלמות וכתיב וירד אברהם מצרימה ויעל אברהם ממצרים . אברהם הוא הנשמה ומצרים היא הקליפות . צריך לעשות מעשיו בהסתר שלבני אדם נראה שאינו חסידות רק קודם שיבא אל מדריגה גדולה צריך לעשות מעשיו בגלוי . שאל"כ אלא יעשה בגלוי כמו שעושים העולם . וירצה בפנימות להיות חסיד אפשר שיהיה נמשך אחר העולם ומתוך לשמה יבא שלא לשמה :

מתחלה כשירצה להתפלל. יהיה ביראה . שזה השער לכנוס לפניו יתברך ויאמר בלבו למי אני רוצה לדבק א"ע להבורא בדבורו העולמות ומהוה אותם. ומקיים אותם. ויתבונן בגדלותו וברוממותו ואח"כ יכול להיות בעולמות העליונים : פעמים אין אדם עובד רק בקטנות דהיינו שאינו נכנס בעולמות עליונים כלל רק שמחשב שמכה"כ. והוא קרוב אצלו והוא באותו שעה כמו קטן. שאין שכלו גדול רק מעט ומ"מ אף שהוא עובד בקטנות עובד בדבקו' גדול:

התפלה הוא זיווג עם השכינה וכמו שבתחלת הזיווג יש נענוע . כן צריך לנענע עצמו בתפלה בהתחלה . ואח"כ יכול לעמוד בלי נענוע . ויהא דבוק להשכינה בדביקות גדול. ומכח מה שמנענע עצמו . יכול לבא להתעוררות גדול שיחשוב למה אני מתנענע א"ע . כי מסתמא השכינה בוודאי עומדת לנגדי . ומכח זה יבוא להתלהבות גדול : כשיהיה בקטנות בדבקות גדול עם השכינה . ואח"כ ברגע א' תיכף כשיחשוב בעולם העליון הוא בעולמות עליונים שכ"מ שאדם מחשב שם הוא וא"כ (נ"ל ואם) לא היה בעולם העליון לא היה מחשב כלום : הדביקות הוא כשאומר תיבה הוא מאריך באותה תיבה הרבה שמחמת דביקות אינו רוצה לפרוד עצמו מהתיבה ולכך מאריך באותה התיבה. קודם השינה ישכב באימה וביראה וירגיש וירעד מאימת הבורא ית' ולא יבא לידי חטא כמ"ש רגזו ואל תחטאו : מי שהוא חכם אינו מבקש שאלות מאת המלך כמו שאחרים מבקשים שיתן להם המלך בקשתם . רק החכם מבקש מהמלך שיאמר לעבדיו . שיפתחו לו השערים ויכנוס לדבר עם המלך דבר א' כי אומר בלבו שזה שיזכה לדבר עם המלך הוא חשוב וטוב בעיניו מכל טוב שבעולם . וכיון שרואה המלך כך שהוא חשוב בעיניו כ"כ מכל הטובות והתענוגים שבעולם . אז גם המלך אוהבו מאוד וזו פי' הפסוק תפלה לעני כי יעטוף כלומר הוא מאחר ומעטף תפלתו ובקשתו שהם צרכיו . שגם שהוא עני וצריך מאוד עכ"ז הוא מעטיפו ואינו אומר בקשתו בפרטות רק מבקש ומתחנן שיפתחו לו כל שערי תפלה שישפך שיחו לפניו ית' כי זה יותר טוב הוא לו מכל הטובות שבעולם . כי זה לו חדוש גדול שאדם יכול לדבק עצמו בהשי"ת כי גופי כמה וכמה קליפות מפרידים בינו להשי"ת שאע"פ שמכה"כ מ"מ הוא מלובש בכמה דברים. ובדבור היוצא מפיו יהיה סותר כל המחיצות שמבדילות ומפרידים ויהיו דבריו דבוקים להשי"ת דהיינו שירגיש בעצמו שהוא מדבר עמו ית' כביכול. והלואי שיזכה בכל התפלה לדבר פסוק א' או ב' וג' תיבות להשי"ת בענין שזכרתי . לפעמים מטעה היצה"ר לאדם . ואמר לו שעבר עבירה גדולה . אע"פ שאינו אלא חומרא בעלמא או שאינו עבירה כלל וכוונתו שיהיה האדם בעצבות מכח זה ויבוטל בעצבותו מעבודת הבורא ית' וצריך האדם להבין הרמאות הזה ויאמר להיצה"ר איני משגיח על החומרא שאתה אומר. שכוונתך לבטלני מעבודתו ית' ושקר אתה דובר. וגם אם הוא קצת חטא יותר יהיה נ"ר לבוראי שלא אשגיח על החומרא שאתה אומר לי . לגרום לי עצבות בעבודתו . אדרבא אעבוד אותו בשמחה כי זה כלל גדול כי אין כוונתי לצורך עצמי רק לעשות נ"ר לפניו ית'. וא"כ אף שלא אשגיח על החומרא שאתה אומר . לא יקפיד הבורא עלי כי כל עיקר שאני איני משגיח הוא מחמת שלא אבטל בעבודתו ית'. ואיך אבטל מעבודתו אפילו רגע א' וזו כלל גדול בעבודת הבורא שיזהר מעצבות כל מה שיוכל : ריבש"ט אמר אע"פ שמתפלל שחרית ומוסף בשבת ויו"ט בדבקות מתפלל מנחה בלא דבקות כ"כ מחמת החולשה שנחלש גופו ומוחין. לא יאמר הרבה תהלים בדביקות קודם התפלה שלא

שלא יחלש גופו ולא יוכל אח"כ לומר העיקר. ר"ל חובת היום דהיינו זמירות וק"ש ותפלה בדבקות גדול. מחמת שהפסיד כחו קודם התפלה רק בתפלה יאמר העיקר בדבקות ואם יתן לו השי"ת עוד כח. יאמר תהלים ושיר השירים בדבקות: קודם נעילה ביוה"כ יאמר מחזור בקטנות כדי שיכול אח"כ להתפלל בדביקות גדול: כשהאדם במדרגה קטנה אז טוב יותר להתפלל מתוך הסדור. שמכח שרואה האותיות מתפלל בכוונה. אבל כשהוא דבוק יותר בעולם העליון אז יותר טוב לסגור עיניו. כדי שלא יבטל אותו הראיה מלהיות דבוק בעולם העליון:

הנשמה אמרה להרב שמה שזכה שנגלה אליו דברים עליונים. לא מפני שלמד הרבה מסכת ופוסקים רק משום תפלה שהיה מתפלל תמיד בכוונה גדולה. ומשם זכה למעלה עליונה. בדורותינו שאנו במעט מאוד מאוד צריך להניח בכל (פעם) מעט מהלימוד ולהתבודד מחשבתו ואף שמחמת זה יתבטל מלימודו. כי לא המדרש עיקר אלא המעשה וכמ"ש בגמרא דורות הראשונים שמסרו נפשם על קדושת השם. מגודל דביקתם נעשה להם נסים. ובדורות האחרונים אעפ"י שלמדו תורה יותר הרבה מהראשונים. לא זכו כ"כ לנסים. וקל וחומר בן בנו של קל וחומר אנחנו בדורות הללו שנתמעטו הלבבות מכל וכל ואם הראשונים כאנשים וכו'. פשיטא שההכרח לנו להתחזק ביראתו ואהבתו ית' בדביקות גדול. כשאדם יש לו חשק להתענות אז צריך לזהר שלא לבטלו מאותו דבר שהוא רוצה. אעפ"י שיודע שטוב יותר לעבוד השי"ת בשמחה בלי סגופים. כי הם גורמים עצבות. אבל מסתמא ידע איגש בנפשו שצריך להתענות. שעדיין לא תיקן נפשו כראוי וכן יש כמה וכמה דברים שזה צריך לדקדק ולהחמיר על עצמו חומרות וזה אין צריך לדקדק כ"כ. יחשוב קודם התפלה שהיא מוכן למות באותה התפלה. מחמת הכוונה ויש מכוונים כ"כ עד שעפ"י הטבע היה יכול למות בב' וג' תיבות שאומר לפניו ית' וכשיחשוב כך יאמרה ל"ל איזה פניה וגאוה באותה תפלה כיון שבדעתי אפילו למות אחר ב' וג' תיבות. ובאמת שהוא חסד גדול שהשי"ת נותן לו כח ומשלים התפלה והוא חי:

יש להט חרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים וכשאדם רוצה לדבק מחשבותיו בעולמות עליונים בבורא ית' אין מניחין אותו הקליפות. ואעפ"י שאינו יכול יחזיק א"ע בכל כחו פעמים הרבה בתפלה א'. וידבק עצמו בבורא ית"ש ויכנס בעולמות עליונים. ויחזיק עצמו באמונה שלימה שיאמין שמלא כל הארץ כבודו וזהו בהיותה בעולם העליון באמונה שלימה דכתיב וצדיק באמונתו יחיה וכן כשנופל ממדריגתו באותו שתפלה. יאמר התיבות בכוונה קטנה כפי שיוכל ואח"כ יחזיק א"ע לחזור למדריגתו אפילו כמה פעמים במדריגה אחד. ומתחלה ידבק הגוף של תיבה ואח"כ יתן בהתיבה הנשמה וצריך לעורר עצמו בתחלה בגוף שלו בכל כחו כדי שתאיר בו כח הנשמה כדאיתא בזוהר אעא דלא דליק יבטש בי' וינהור ואח"כ יוכל לעבוד במחשבה לבד בלי תנועת הגוף. ולפעמים כשאדם דבוק בעולם העליון בבורא ית' צריך לשמור עצמו שלא יעשה שום תנועה אפילו בגופו שלא יבטל הדביקות שלו. וא"א להתפלל בכוונה כ"א ע"י חיזוק. וצריך לבקש סיוע ועזר. יחשוב שטוב לו שהשי"ת יעזור לו שיכוין כמו חצי תפלה או רובה בכוונה גמורה ולבסוף כשיחלוש ויבטל הדביקות מה לעשות לו. יתפלל כפי יכולתו בכוונה קטנה עד סוף עלינו. ידבק מחשבתו למעלה ולא יאכל ולא ישתה יותר מדאי. רק להפריד עצמו מהגשמיות ולא יסתכל כלל בעניני עוה"ז ולא יחשוב בהם כלל כדי להפריד עצמו מהגשמיות כי בהסתכלות בעוה"ז נגשם א"ע. ואחז"ל ראיה מביא לידי זכירה ולידי תאוה וכתיב בעץ הדעת נחמד למראה וטוב למאכל שמחמת הראיה הוא נחמד ויחשוב שהוא מבני עולם העליון ולא יהיו חשובים אצלו כל בני אדם הדרים בעוה"ז כי כל העולם כולו הוא כגרגיר חרדל נגד עולם העליון. ולא יהיה שוה בעיניו אם יאהבו אותו אם ישנאהו כי אהבתם ושנאתם אינו כלום. וכן לא ישגיח כלל על תאות גופו המטונף שהוא גרעת משכא דחויא. ואיתא בזוהר דעבד רעותא במשכנא. ויחשוב שהוא עני וידבר תמיד בדברים רכים ותחנונים כמו עני ויתבודד תמיד במחשבתו עם השכינה שלא

יחשוב רק באהבה אותה תמיד. שהיא תדבק בו ויאמר תמיד מתי אזכה שישכון אור השכינה עמי. ואם יבא לו תאות עוה"ז ירחיק ממחשבתו ויבזה התאוה עד שיהיה שנאוי ומאוס אצלו וירגיז יצה"ט על יצה"ר ותאותיו ובזה יכניעם. ולא יהיה לו עצבות כלל. כשלא יהיה תאות עוה"ז אלא אדרבא ישמח מאד. שהוא זוכה להכניע תאותיו לשם כבוד הבורא ית"ש. כמשרז"ל ושמחים ביסורים ובזה כאשר לא ימשוך אחר תאותיו אפילו במחשבה. ויבזה אותם יכניע מאוד הקליפות כמו שכתוב בזוהר ובר לבב דלא אמשוך רעותיה ולבא בתר בני אדם:

לא במותו יקח הכל. פי' אדם שיש לו מאה אלף ועדיין מאסף ממון ומתאוה עוד יותר. ואם נגזר עליו שיהיה לו ר' אלף ותיכף ימות לא ירצה הסך הממון ולא המיתה. וזה לא במותו יקח הכל ר"ל עבור מיתתו לא ירצה ליקח אפילו מה שבעולם:

איזה גבור הכובש את יצרו. לשון איזה משמע שמדבר מב' בני אדם ושואל איזה מהן גבור והל"ל מי נקרא גבור הכובש כו' ועוד י"ל שמלשון הפסוק משמע איפכא שהכתוב אומר טוב ארך אפים מגבור שמשמע מי שהוא מאריך אף דהיינו הכובש את יצרו חשוב יותר מגבור. וי"ל דיש ב' מיני צדיקים א' שאין מניח היצה"ר לקרב אליו כלל. וקודם בואו מרחיקו מעליו. ויש צדיק שמניחו לבוא. אך כובשו שלא להסיתו לעבירה. למשל כשהיצה"ר מסיתו לחמדה אומר לו אעשה כדבריך שאלך אחר חמדה. אך אחר חמדה של מצוה. והולך ולומד תורה בחשק גדול ובחמדה גדולה וכן בכל דבר שמסיתו למדה רעה הוא לוקח אותו מדה לעבודת השם. אך מי הוא יותר משובח בודאי הצדיק הב'. והוא על דרך השכל. למשל אדם שישן בחנות לשמור הסחורה ולא היה הדלת בבריח חזק. ושמע באמצע הלילה שגנב בא ועושה תחבולה לפתוח הדלת וכאשר שמע זה היה ירא לנפשו. והתחיל לצעוק בקול גדול לב"ב שיבואו שירא מהגנב וברח הגנב. ומעשה כזה אירע לאיש אחר. ואותו אחר כששמע שגנב בא שתק כמו שאינו שומע וכשבא הגנב לחנות בפנים. תפס אותו ומסרו בנחושתיים. אבל לא היה רוצה לצעוק כדי שיברח הגנב. כי אמר בדעתו כשיברח הגנב. שמא יבא בלילה אחר. ושמא אהיה נרדם בשינה ולא אשמע. ויעשה גנב זה מה שלבו חפץ. אך אעשה לו דבר שלא יוסיף לגנוב עוד. כי בוודאי יפול עליו פחד שלא יתפסו אותו ויענש ביסורים קשים כבראשונה. והנמשל מובן מאליו. וזו פי' איזה גבור כלו' איזה מב' צדיקים הללו נקרא גבור הכובש את יצרו ולא זה שאין מניח לקרב אללו כלל שנאמר טוב ארך אפים מגבור ר"ל זה שמאריך אף היינו היצה"ר נקרא אף שהיצר תמיד אצלו. ועכ"ז הוא כובש אותו זה טוב ומשובח יותר מהצדיק הא' שאין מניחו לקרב אצלו כנ"ל. ומושל ברוחו ר"ל מי שהוא (מושל) על היצה"ר וכובש אותו הוא יותר טוב מלוכד עיר כי מי שהוא לוכד עיר בוודאי מגרש מתחלה. ואח"כ בא לעיר אבל זה אינו מגרש את היצה"ר רק כובשו:

אם אין אני לי מי לי כי צריך להיות בתפלה מופשט מגשמיות ואינו מרגיש במציאתו בעוה"ז. כלומר כשאני אבא למדריגה שלא אדע וארגיש כלל אם אין אני לי בעוה"ז או לאו בוודאי אין לי שום פחד ממ"ז. כי אז איזה מחשבות זרות קרוב אלי בהיותי מופשט מזה העולם. וזו מי לי ר"ל איזה מ"ז יבא לי אבל כשאני לעצמי ר"ל כשאני חושב עצמי לדבר יש במציאות זה העולם. אז אדרבא איני נחשב לכלום וז"ש מה אני ר"ל מה אני חשוב ומה עבודתי חשובה לפניו ית'. כי אז יבלבלו אותי מ"ז. והרי כמו שאיני בעוה"ז כי עיקר בריאת האדם בעוה"ז לעבודה. והרי אין אני יכול לעבוד עבודתו מחמת מ"ז המבלבלים אותו:

אמת חותמו של הקב"ה כי אותיות אמת הם ראשון ואחרון ואמצעי של הכ"ב אותיות. והוא סוד לרמוז שהקב"ה מלא כל עלמין מגו כל עלמין ובמחוץ כל עלמין ולית אתר פנוי מניה: כשמדבר בדביקות בעולם העליון ואין לו שום מ"ז ובא לו מחשבה כמו בנביאות. בוודאי יהי' כך והמחשבה הזאת בא מחמת הכרוזים שמכריזין למעלה על הדבר: ולפעמים ישמע כמו קול מדבר מחמת שידבק קול העליון בתפלתו וקול תורתו ישמע כמו

קול

קול אומר עתידות: וצריך לילך ממדריגה למדריגה. כשרוצה לעלות למעלה בתחלה צריך שיהיה במחשבתו לעלות רק לרקיע הראשון שהוא מהלך ת"ק שנה. וירחיב במחשבה הרקיע על כל הרוחות שלא יהיה נראה במחשבתו קצר וקטן רק ירחיב לכל הצדדים. וכיון שהוא עומד שם צריך לחזק במחשבתו לעלות למעלה יותר. ואח"כ עוד יותר למעלה. אבל בפ"א לא יוכל לעלות לכל הז' הרקיעים. רק ממדריגה למדריגה צריך לעלות. אבל באמצע התפלה כשדבק עצמו מתחלה כראוי יוכל לעלות לכל הז' רקיעים בפ"א. ובעלותו ממדריגה למדריגה כשבא לרקיע הראשון צריך לראות ב' דברים א' שלא יפול למטה וא' שיעלה למעלה. וכיון שהוא ממש במחשבתו ברקיע הראשון יכול לעלות עוד רקיע עד שיעלה בעולם המלאכים. ואח"כ בעולם הכסא ואח"כ ישאר בעולם האצילות. שם ידבק מחשבתו בבורא ית'. וכשרוצה לעלות מתחילה יראה כדמות אדם וכדמות כלבים שהם הקליפות שיש בכל עשי' וצריך לחזק עצמו ולא יתיירא. ולפעמים יכול לדבר למעלה בנשמתו לבד בלי גופו. שיפרוש עצמו מגופו וזו התפשטות הגשמיות. שאינו מרגיש במחשבתו כלל הרגשת הגוף וציור עוה"ז. רק ציור עולמות עליונים דהיינו המלאכים והשרפים. ואח"כ כשבא לעולם האצילות אינו מרגיש רק דק מן הדק דהיינו אצילתו ית' ושם ידע עתידות. ולפעמים גם בעולמות התחונים ידע ג"כ לעתידות שמכריזין כנ"ל ולפעמים באמצע ריבש"ט אמר בענין עובדא זו. כשאני מדבק במחשבתי בבורא ית' אני מניח הפה לדבר מה שירצה: כי אז הדברים הם בשורש העולם העליון בבורא ית'. שכל דבר יש לו שורש בספירה למעלה. גם לפעמים שב"א מדברים הרבה דברים בטילים ואני יושב ביניהם. אני מדבק עצמי בבורא ית' כראוי. ואני מקשר את כל דבריהם למעלה. בעת הלימוד כשמדבר צריך שלא לחשוב מחשבה אחרת רק (בכ"א ליתא מלת רק) דביקות הבורא ית'. ובעת הלימוד צריך לחשוב מחשבת הלימוד ומכח זה דבוק באלהות כראוי. וצריך בכל פעם לעסוק בתורה שהוא עץ חיים למחזיקים בה אבל כשמדבר רק דברים ויסמוך על הדביקות. יזהר מאוד שלא יפול לפעמים מהדביקות:

גם בדיבור יש בחי' קטנות וגדלות פעמים דבוק בבורא ית' בקטנות. ופעמים בגדלות. יכול אדם שהוא דבוק לבורא ית' כראוי להסתכל בכל דבר שהוא רואה ונראה שמסתכל על אותו דבר והוא אינו מסתכל רק על הבורא ית'. והעיקר שילך תמיד בשמחה ובפרט בעת הדיבור דבלא שמחה א"א להיות דבוק בבורא ית': מעלה גדולה כשאדם מחשב ומהרהר תמיד בלבו. שהוא אצל הבורא ית'. והוא מקיף אותו מכל צדדיו. ויהיה דבוק כ"כ שלא יהא צריך ליישב בכל פעם שהוא אצלו ית' רק שיראה הבורא ית' בעין שכלו. ושהוא ית' מקומו של עולם והכוונה שהרי היה קודם שנברא העולם. והעולם הוא העומד בבורא ית'. וא"כ צריך שיהי' דבוק כ"כ שעיקר ראייתו תהא בבורא ית'. וזה האדם זוכה שיפרדו הקליפות מעליו. והם המחשכים ומבדילים בינו ית' ובין האדם. ומסתימים עיני שכל האדם להסתכל בבורא ית'. ויחשוב שהבורא ית' א"ס מקיף כל העולמות ושפעו ית' שופע מלמעלה למטה ע"י צנורות מלמעלה למטה בכל העולמות. ואנו הולכים בבורא ית'. ואין אנו יכולים לעשות שום תנועה בלא שפעו וחיותו. וגם שיחשוב תמיד שהוא אצלו ית' כנ"ל. ואף שלפעמים יהיה בלא דביקות כ"כ ופעמים יהיה הוא בהתלהבות גדולה: פעמים עומד בתפלה ומתפלל בקטנות ואח"כ ברגע א' מאיר לו אור נשמתו ועולה לעולם העליון כמו אדם העולה בסולם כמ"ש שלח אורך ואמתך המה ינחוני. דהיינו אור העליון:

סגולה לבטל הדינים לומר שם אותו האים בתמניא אפי' ולכוין בפ' השמיני לספי' בינה. סוד התשובה. סוד היובל סוד המקוה: לומר קודם השינה ע' פ' אליהו. ולכוין בשם היולא. אתה גבור לעולם אדני בנקודות אלו: כשמדבר ד"ת ברבים יהיה כוונתו שיתכבד הקדושה ויתפרסם הקדושה כשאדם עובד תמיד את הבורא ית' בכל רגע. אין לו פנאי להתגאות ולאהוב הגאוה. ושאר

מדות

מדות הרעים: ישים עצמו כמו שאינו כדאיתא בגמ' על פסוק והחכמה מאין תמצא והכוונה שיחשוב כמו שאינו בעוה"ז ומה תועלת שיהי' חשוב בעיני ב"א: כשלומד צריך ליישב עצמו לפני מי הוא לומד שלפעמים מתרחק עצמו בלימודו מהבורא ית' לכך צריך ליישב עצמו בכל עת ובכל שעה: אם חושק לאיזה מצוה יראה וישתדל לעשותה ואל יבטל אותו היצה"ר לומר שהוא דבר שיוכל לבוא לידי יוהרא. אעפי"כ לא יבטלנו אך יזהר מאד אף שיבוא התפארות באמצע המעשה. ידחק אותו בחוזק ובהתלהבות ובוודאי שלבסוף יעשה לשמה ממש בלא שום התפארות. שמלא לשמה יבא לשמה ממש בלי שום התפארת וירבה במצות כל מה שיוכל והקב"ה יעזור לו שיהי' בלא פניה. אך יתחזק עצמו בכל יכלתו: בשיש הרבה עובדי כוכבים ומזלות באיזה מקום השכינה הוא בגלות שם דהיינו שהיא מתעלמת ומתלבשת תוך הקליפות ואינו מתגלה המ"ל ואז קשה מאוד שיהיה האמונה באדם שלימה. וכן לפעמים שאינו יכול להתפלל לא יאמין שהיום בוודאי לא יתפלל אלא יחזיק עצמו יותר ויפול עליו יראה יותר ויותר כי משל למלך שיצא למלחמה ומלבש א"ע ועיין לעיל ואז יהיה יכול להתפלל בכוונה יתירה. מכאן ואילך אינו ממורינו:

משל לשלשה ב"א שהלכו למדינת הים ליקח אבנים טובות ומרגליות. והדרך היה רחוק מאוד. ואחרי בואם. א' מהם לקח בעד כל הכסף שהיה בידו אבנים טובות ולא נשאר לו מעות כלל על הוצאות הדרך. והב' חשב בנפשו מה שצריך להוציא הוצאות הדרך דהיינו לחם ושאר מזונות ובגדים והשאר ומה שנשאר בידו אחר כל הוצאות קנה בעדם אבנים טובות והא' (נ"ל והג') היה חכם יותר וחשב אני אלך בבגדים פחותים וגם אקמץ בהוצאות וכל מה שיותר לי על קימוץ ההוצאות אקנה בעדם אבנים טובות וזה קנה יותר מב' הראשונים ואח"כ כשהלכו לביתם לא היה לראשון מעות כלל על ההוצאות כ"א האבנים טובות שקנה והיה רעב ללחם ולא היה במדינה שום מבין באבנים טובות והוכרח האיש ההוא ליתן כמה וכמה אבנים טובות בעד ככר לחם. והב' היה גם כן בדוחק גדול מפני שפיזר הרבה מעות על הוצאות הבגדים טובות ובשביל זה הוכרח גם הוא למכור כמה אבנים טובות בזול אך עכ"פ הביא הרבה לביתו מפני שהוא הכין לו מעות על הוצאות רק מחמת הפיזור נחסרו לו מזונות סמוך לביתו. אבל הג' לא הוצרך כלל למכור בדרך והביא לביתו כל האבנים טובות ונתעשר. והנמשל מובן כי השי"ת נתן לנו תורה ומצות ומע"ט להתעסק בהם. אך אמרו רז"ל טוב תורה עם דרך ארץ. ויש מי שעוסק בתורה ובמצות כל ימיו ואינו עוסק כלל בדרך ארץ ובפרנסת ביתו. והסוף הוכרח להיות נע ונד לשוט בשביל פרנסתו. והוצרך להוציא ולחסור כמה וכמה א"ט דהיינו תורה ומצות ומע"ט לבטלם מחמת טרדות הדרך ופשיטא שביטל מחדושים שהיה רגיל לחדש בכל יום ויום. והוא הנמשל לראשון. והב' שהיה עוסק בדרך ארץ אך מחמת שהיה מרבה בהוצאות ובהוצאות אנשי ביתו היה נטרד כל ימיו ולא היה יכול להביא לאותו עולם אשר שם ביתו האמיתי. הרבה אבנים טובות חדושי תורה ומצות. מחמת שהיה עסוק תמיד בהוצאות ביתו. אבל עכ"פ הביא יותר מן הראשון. אבל הג' היה נלבב וחכם הרואה את הנולד וקמץ בפרנסתו וגם לא רצה לפזר על בגדים טובים כי אמר אני כאן בעולם הזה סגר כאורח ועסק כל ימיו בתורה. ומצות ולא ביטל רק מה שהוא מן ההכרח וזה הביא לביתו אבנים טובות הרבה מאד:

עוד משל א' למלך שהיה לו יין טוב וחפר כמה חפירות וחדרים בתוך הקרקע וכל יין שהיה יותר טוב נתן בחדר יותר עמוק ואוצרותיו וגנזיו נתן עמוק הרבה מאד תחת כל החדרים והכריז מי שהוא יכול לבוא לאיזה חדר יקח לעצמו מן היין ויביא גם למלך מן היין ההוא ודעתו של המלך היה רק לנסות זריזות העבדים והכריז מי שיביא מן היין המשובח יותר שעומד בחדר יותר עמוק הוא יהיה זריז ונשכר ואם יזרז א"ע ויכנס תחת כל החדרים במקום האוצרות יקח לו מה שלבו חפץ. והנה הכת הראשונים נכנסו רק לחדר א' וכאשר רצו לכנוס לחדר הב' מחמת רתיחת היין שהיה חזק מאוד נתכבו הנרות ולא יכלו לכנוס והביאו אל המלך רק מהיין העליון וכאשר ראה

המלך

המלך עללותם מאד בהם וביינם. והכת הב' עשו תחבולות ולקחו יותר נרות מרובות ונכנס בחדר הב' אך בחדר הג' לא הועילו רוב הנרות הללו ולא יכלו לכנוס אל חדר הג' וכן הכת הג' לקחו נרות יותר עבים ונכנסו גם לחדר הג' ועכ"פ לא יכלו לכנוס. והיה שם חכמים ועשו נרות עבים ואבוקות כדי שלא יוכלו לכבותם אך קודם בואם לחדר שאוצרות מונחים התחילו הנרות לכבות מה עשו התייעצו ביניהם והסכימו והפשיטו בגדיהם והדליקו כי חשבו שבאם יזכו ויכלו לבוא לחדר שמונחים שם האוצרות יטלו מה שלבם חפץ. וכן עשו ועלתה בידם ולקחו משם מה שרצו. גם לקחו אבנים טובות להאיר להם בחזירתם וכראות המלך זריזותם שמח המלך מאוד. והנמשל מובן כי זה מצות עשה ובו תדבק וצריך אדם להיות לו חשק ותענוג והתלהבות להשי"ת לעבודתו. ולפעמים יש אדם שאין לו דביקות כ"כ חסר תשלום הענין

בשעת הזיווג צריך אדם להיות אין וזהו רבה גריש באקי שאפילו כזבוב לא חשיב עצמו כל שהמחשבה יותר עבה דהיינו מ"ז וגסה הניצוץ שבתוכו הוא יותר בהיר משל למלך שרצה שיעבדו אותו השליך ב' א"ט א' לארץ וא' לאשפה בוודאי אותו שהשליך לאשפה הוא מאיר יותר כי בלא"ה לא הי' יכולין למצוא אותו :

אוכל בכסף תשברו : כסף הוא לשון תאוה צריך לשבור התאוה ע"כ אינו ממורינו ז"ל :

לא רגל על לשונו. פי' כשמדבר דברים או לשון הרע אז הקול וההבל ההוא עולה ומקטרג עליו וכאשר האדם ההוא לומד אח"כ ד"ת והקול של ד"ת ג"כ עולה וההבל הראשון דוחה את השני מלעלות ומקטרג וזה לא רגל על לשונו ר"ל הצדיק אינו מלשין א"ע אבל הרשע מלשין למעלה על עצמו דהיינו דבור הרע הא' מלשין ומקטרג על לשונו של ד"ת שלמד אח"כ. זה הכלל מהמחשבה של עבירה נברא פנימיות דהיינו נשמה של המשחית ומגוף המעשה של עבירה נברא הגוף של המשחית. ונברא משחית הגוף ונשמה. ואם לא המעשה של מחשבה עדיין אז מחמם ר"ל החיצון הידוע את האדם בלילה ומשמש עמה ממש ונברא מזה גוף אל הנשמה וזה שאמרו רז"ל אל יהרהר אדם ביום :

לא יאמר אדם בשבת אתפלל בכוונה ולא בחול. שלא יהא כעבדים שעובדים את המלך כשהמלך עומד לפניהם מזדרזים בעבודה וכשאין עומד לפניהם אין מזדרזים בעבודה ואין זה עבד נאמן. אבל ידוע לו באמונה שרע לו בלא המלך ודוחה כל המשמורות עד שיבא להמלך. אע"פ שאינו יכול לדבר לפניו. ואין ראוי לבוא לפניו. אעפ"כ עשה לו רצונו כי רחמנות גדול עליו עד מאוד. לא יאמר אדם כשאוכל להתפלל בהתלהבות אתפלל ואם לאו לא אאנוס א"ע להתפלל כי אם אדרבא כמשל המלך כשבא למלחמה משנה את בגדיו אותם שהם קרובים למלכות מכירין את המלך בתנועותיו ואותם שאין קרובים למלך רואים כשהעם משמרים יותר במקום ההוא מסתמא שם המלך. כן הוא כשאינו יכול להתפלל משמרים את המלך שלא לגלות אותו לפניו וא"כ יחזיק א"ע יותר כי שלא המלך בכאן ומסתתרים אותו בפניו : צריך לרחם על השכינה שמדבר דיבורים ופורע אותם מהשי"ת דהטבעיות הוא כשמדבר שתיפול עליו יראה דהא עולם הדיבור הוא עולם היראה אמנם כשמדבר באהבה ויראה תפול עליו יראה וכשילך להלאה יבא בהתלהבות גדול :

אם מתאוה לאיזה עבירה ח"ו. יאמר הפסוק של העבירה ההוא בטעמים ובנקודות בדחילו ורחימו ואז תלך ממנו. ואם לאיזה מדה רעה מתאוה ח"ו אזי יאמר השם עממין הכנעני וכולי בכל כחו ומסתלק ממנו. ויקשר המדה הזאת להקב"ה כגון אם יש לו ח"ו אהבה רעה לא יאהב רק את ה' כל מגמתו יהי' לזה. ואם בכעס שהיא יראה רעה כמשך ממדת הגבורה יגבור על יצרו ויעשה בהמדה הזאת מרכבה להשי"ת וכששומע א' דורש בדו"ר אזי ידבק לדבריו מאוד ויהא אחדות עמו כדי דיבורו נעשה אצלו מחשבה ובזה תסתלק ממנו :

אמר המגיה. ת"ח א' אמר לי שהמאמר הנדפס לעיל דף נ"ל : מדת אל נגד קו (צ"ל קל וחומר) הרחמים (צ"ל

דקום

רחום) נגד גזרה שוה כי כשמשתלשל במדריגת הרחמנות אז הוא שוה לו :

וחיי צער תחיה אל תקרי תחיה אלא תחיה פי' בכל דבר יראה שיכוין לחיות הניצוצות שהם נתונים בתוך הקליפות שנפלו שם והיו בצער גדול שם תראה לחיותם ולהוציאם ולהעלותם משם :

(מצאתי כתוב) שמעתי מהר"ר גרשון לאצקיר מליפאווין

שאמר ששמע בעצמו מפי הרב המגיד מו"ה דוב ממעזריטש זצ"ל על הגמרא עירובין. דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב א"ל דביתהו ינקי דידך מה אעביד להו א"ל מי שלימו קורמי באגמא ופרש"י ז"ל בחד לישנא ירקות ובאידך לשנא נמי רך וקשה כיון שהוא מזון שע"י הדחק מה השיב לה כאלו כן הוא הסדר להתפרנס בזה (וכ"ת שכן הוא הסדר) מה אמרה ליה ומה יום מיומים ופירש הוא ז"ל בהקדם דברי רשב"א בקידושין (פ"ב) ראית מימיך חיה ועוף שיש להם אומנות ומתפרנסים שלא בצער וכו' איני דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי. וזהו ג"כ כונת הכתוב ונתתי עשב בשדך לבהמתך כיון שאני נותן עשב לבהמתך שלא נבראו אלא לשמשך. א"כ ודאי הדין נותן ואכלת ושבעת דרך שביעה שלא בצער כיון שנבראת לשמש את קונך אך השמר מהמניעה שלא יקופח פרנסתך וזהו השמרו לכם פן יפתה לבבכם וזהו תשובת ר"א לדביתהו שאמרה ליה ינקי דידך מה אעביד להו ואמר מי שלימו קורמי מי קא פסק פרנסה לבהמות ומכ"ש שגם אני אתפרנס שלא בצער. ומה זה שיש לי צער פרנסה ע"כ שהרעותי את מעשי. א"כ טוב ויפה שאלך לבי רב ללמוד ולתקן מעשי. ואתפרנס שלא בצער :

שמעתי בשם ר"י בעש"ט ע"ה זצוק"ל :

בגמרא מברכותיו של אותו רשע נראה מה שהיה בלבו לקלל והקשה מה נראה שהיה בלבו לקלל. ותירץ כי מה שאמר בברכותיו מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל. ואיתא בגמרא לא כאברהם שקראו הר ולא כיצחק שקראו שדה אלא כיעקב שקראו בית ופי' הגמרא שם לא כאברהם שקראו הר שנאמר הר תחרב. ולא כיצחק שקראו שדה שנאמר שדה תחרש. אבל לעתיד ב"ב יבנה בזכות יעקב שקראו בית. והקשה מפני מה לא נבנה בתחלה בזכות יעקב ולא תחרב. ותירץ כי איתא שפך חמתו על עצים ועל אבנים ואם נבנה בזכות יעקב ח"ו. לא השאיר לנו שריד. ואיתא מפני מה נקרא משכן שנתמשכנו שני פעמים. פי' לקחו המשכן משכון בעבור ישראל וזה פי' בגמרא מברכותיו וכולי פי' כך אמר בלעם מה טובו היו אוהליך היינו המשכן. יעקב פי' בזכות יעקב משכנותיך ישראל פי' א"כ היה המשכון ישראל והבן:

עוד פי' הגמרא עומדת בבל ורואה נבילה בארץ ישראל פי' אדם שאינו הגון נקרא בבל כי עומדים בשטותם הבלי עולם ואדם הצדיק נקרא ארץ ישראל זה פי' הגמ' עומדת בבבל פי' בשטותם ורואה על אדם כשר נבילה והיינו נבילה בארץ ישראל באדם כשר והבן:

עוד שמעתי אדם כי יקריב מכם קרבן לה' פי' האדם כאשר רוצה להוכיח את חבירו. בוודאי אין ראוי לו להוכיח או להורה לו דרך אשר לא הלך באותו דרך כמה פעמים עד שנעשה לו בירור כי נכון כי שמא ח"ו טעה בעבודה אך כאשר נתברר לו ועשה מעשים טובים ועלתה בידו. אז יש ללמד גם לחבירו דרך הנ"ל. וא"כ היא אז כאשר נתישן הדרך אצלו. הוא במדריגה למעלה ממנו פי' מן הדרך הנ"ל. וזה פי' אדם כי יקריב פי' שרוצה לקרב לעבודתו ב"ה. מכם פי' אדם מכם. קרבן לה' פי' בוודאי הוא יותר קרוב לה' מן הדרך אשר לומד אתכם והבן :

אמר המלבה"ד התולדות יצחק נכתב בסוף הכתבים. ואף שכבר נדפס. יראתי לשנות כי ממקום קדוש יהלך) :

איש הי' בארץ צפת תוב"ב שלמה שמו והיה האיש ההוא תם וישר וירא אלהים וסור מרע. ותמיד היה מתאחר בבית הכנסת ומתפלל ומתחנן לפני ה'. עד שפעם א' היה מתפלל כמנהגו בבהכ"נ נגלה לו אליהו ז"ל ואמר לו דע לך ששלחני ה' לבשרך. שהנה

אשתך

אשתך הרה וילדה לך בן . וקראת שמו יצחק והוא יוכל להושיע נפשות ישראל מיד הקליפות . וכמה נפשות אשר הם מגולגלים . ועל ידו יתגלה חכמת הקבלה על בוריו . וגם פי' הזוהר והתיקונים . וכל מיני חכמה אשר מעולם המה . לא נחסר ממנו והוא יקבץ נדחי ישראל הנפוצות בכל הארצות אם יהיה הדור רובו . (ראוי) ושמו יצא בכל הארץ . וגזירתו אשר יגזור בעליונים ותחתונים הוא יקום . לכן הזהר והשמר שלא תמול את הבן . עד שאבוא להיות סנדק של הילד . וככלותו לדבר דברים אלו נעלם ממנו . ויתמה האיש ההוא מן המראה אשר ראה . וישאר היום כולו בבית הכנסת ויתפלל אל ה' ויאמר בתפלתו . אנא ה' קיים נא הדבר אשר בשרתני ועל יעכב שום עון בדבר הזה אשר בשרתני . שגם כי קטן אנכי ואין בי זכות . למענך עשה ולא למעני . הלילה הלך לביתו . וסוד זה לא גלה אפילו לאשתו . ובכל יום אשר היה רואה בטן מלא היה בוכה מרוב שמחה . וימלאו ימיה ללדת ותלד בן ויתמלא הבית כולו אורה . וביום השמיני הוליכהו לבית הכנסת . למול אותו ואביו של הילד היה מסתכל סביבות הבהכ״נ לראות . האם לא בא אליהו ז״ל ולא ראה אותו והיה בצער גדול כי אנשי קהלתו היו אצים בו לאמר שבעל כשאו יחזיק את הילד . וימול המוהל והוא היה עושה עכבה לאמר שעדיין לא באו קרוביו וזה היה כמו חצי שעה ובראותו צרות האלה נפל על פניו ובכה בכיה גדולה ואמר בלבו מאחר שלא בא אליהו ז״ל בוודאי אין זה הילד אשר נתבשרתי בו בוודאי שאני חטאתי ועונותי הטו עלי זאת . ומנעוני הטוב . ובעודו בוכה והנה אליהו ז״ל בא לקראתו ויאמר לו אל תבכה עבד האל . קרב אל המזבח ועשה את עולתך הוא העולה כולה לה' . ושב על הכסא . והחזיק בבנך לעיני הקהל . ואני אשב בחיקך ואחזיק בידי הנער הנמול והעיכוב אשר נתעכבתי מלבא עד עתה הוא לנסותך האם תשמור את מצותי אם לא כשמוע האיש דברים אלו ישב על הכסא בשמחה . ואליהו ישב בחיקו וימול ולא ראה שום אדם רק הוא לבדו ותכל כל המלאכה ויולך את הנער לביתו לאמו

וקודם שהגיע הילד לאמו נתרפא המילה כתינוק הנמול כמה שנים . ויתמהו האנשים העומדים שם מאוד מאוד . ויגדל הילד ויגמלהו ויוליכהו לבית המדרש ללמוד . וילמד מכל התינוקות עד שהיה בן שמנה שנה היה מעיין בהלכה ובתלמוד ולא היה יכול בעל תורה לעמוד מפניו מרוב פלפולו . ובזמן שנפטר האב מן העולם ותאמר לו אמו הנה אנכי אלמנה ואין בידי לקנות לך ספרים אשר אתה צריך ועתה נלכה למצרים לבית דודך . שהוא עשיר גדולו ושם לא נחסר לך שום דבר ויאמר לאמו כל אשר תאמר אקיים . וירדו למצרים . ויעמוד בבית דודו ודודו קבלו בכבוד גדול והיה לו כבן וישלח ויקרא אחר הרב הגדול מו״ה בצלאל אשכנזי ויבקש ממנו שיהיה הנער תלמידו ויודה לו ובפרט ששמע גודל חכמתו והיה הנער עמו עד בן ט״ו שנים ואז היה גברה חכמתו על כל חכמי ארץ מצרים ואז נתן דודו את בתו לו לאשה ויעמוד כמרובה (נ״ל כמו ב') שנה והנה איש בא מצרימה בסחורה גדולה וילך לבהכ״נ להתפלל בתוך הבאים וישב כנגדו וספר כתיבת יד פתוח לפניו ויגש אליו הרב ר' יצחק אשכנזי וימצא בספר הזה סודות . גדולות . וישאל לאיש ההוא ויאמר מי אתה ומה מלאכתך . ומה כתוב בספר הזה . הגד נא לי ואל תכחש ממני . ויאמר האיש . אדוני מה אומר ומה אדבר והאלהים מצא עון עבדו ואין אני יודע בו אפי' אות אחת כי מן אנוסים אני ובשביל שראיתי כל בני הקהל יושבים ולכל אחד ספרו בידיו . ומפני הבושה לקחתי זה הספר . אבל אני איני יודע שום דבר מה שכתוב בו ויאמר לו הר״י מאחר שאינך יודע שום דבר מבר לי ועלי לשלם כל אשר תאמר . ויאמר לו האיש הזה המחוסר ממון אני שאמכור לך זה הספר אם תעשה לי דבר זה שתשתדל עם חמיך שיוותר לי המכס המגיע מכל הסחורה אתן לך זה הספר והרר״י חשק בספר הזה והשתדל עם חמיו ויתנהו לו . ובבוא זה הספר בידיו נתבודד בבית אחד בחצר שבע שנים והיה לומד בספר הזה והיה לוקח ספר הזוהר והיה מעיין בו בטרחא גדולה לפעמים היו אומרים לו בחלום שהבינה שהבין בספר הזוהר הוא כוונת רשב״י אבל יש סוד אחר עמוק ממנו

ולפעמים

ולפעמים היו אומרים לו בחלום שמה שהבין הוא כוונת כפי הנוסח אבל אינו כוונת רשב"י מפני הטעות שנפל בספרים ולפעמים היו אומרים לו בחלום שבכדי להבין מאמר זה צריך סגופים גדולים וקשים מן הראשונים. וכראותו כן יצא מן העיר ונתבודד ב' שנים בבית אחד סמוך לנהר נילוס. ובכל ע"ש שהיה הולך לביתו לא היה מסיח עם שום אדם אפילו עם אשתו אלא בהכרח גדול היה מדבר עמה בלשון הקודש וע"י מעשים אלו זכה לרוח הקודש. ונתגלה לו אליהו ז"ל ויאמר הנה בא שלחני ה' ללמוד לך כל ספר הזוהר וכל רז לא נעלם ממך לכן חזק ואמץ ואל תפסוק ממעשים טובים שאם כה תעשה תהיה כמלאך אלהים:

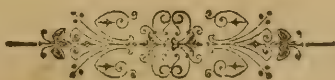
בשם האלהי מו"ה משה בר' נחמן מה שאמרו בגמרא הרי שפסקו רוב גשמים וכו' לבטל אי אפשר וכו' הרי שפסקו מועט גשמים וזכו הקב"ה מורידם בעתם (עי' תענית ח'. ורש"י איוב ל"ז י"ב בשינוי לשון) ואמר הוא זצ"ל שכן הוא הדרך בכל השפעות שכל בני ישראל מתפללים בר"ה על התשובה ופוסקים לכולם תשובה אלא שאם זכו ובאה להם התשובה בזמן הכשר ובאם לאו אזי יש להם הרהור תשובה במקומות המטונפים השי"ת יצילנו מכל זה ע"כ דברי קדשו:

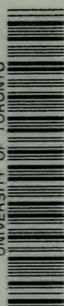
יחוד לזכירה יכוין באלו אותיות ובתגין שבהן ב"פ ויכוין שהם מצויירים לפניו התגין כמנין אהיה שהם כ"א תגין ויכוין להוריד שפע ממקור שהוא שם אהיה לזה המאור שהוא זה השם זגנזגאל (בכ"י איתא על כל אות מזה השם ג' תגין) שזה השם גימ' ק"א ומזה השם יכוין להוריד השפע למיכאל שעולה גימ' השם הנ"ל וממיכאל יכוין להוריד השפע למוח שלו עם בטישות ידו במצחו ב' פעמים הנקודות של זה השם עולה גימ' ק"א כמנין מיכאל עם השורש:

איש יהודי היה בשושן הבירה. כתיב במדרש משל לאחד שבא לבירה ושאל לאחד של מי זה הבירה אמר א' שלי הוא כך אברהם נגלה אליו ה' ואמר לו כל העולמות שלי הוא אפי' עולם השפל הכל הוא מהבורא וזה פי' איש יהודי היה בשושן הבירה אפילו בגשמיות היה עובד להבורא יתברך כי הכל מהבורא יתברך ואפשר לומר שזה פי' ומרדכי ידע את כל אשר נעשה ידע הוא לשון התחברות שהיה מחבר הכל להבורא ית' אפילו עולם העשיה שהוא עולם הגשמיות. על מקרא מגילה פי' ע"י הדבורים מתגלה ההארה:

צריך איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי פי' צריך שיהיה מבוסם באהבה של פורים ויעלה הכל להבורא יתברך אפי' הגשמיות כי הכל הוא מהבורא וזה הוא דלא ידע שיהיה הכל שוה בעיניו שיהיה עובד להבורא אפי' בארור המן שהוא הגשמיות:

אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' אלהי לעשות קטנה או גדולה. וקשה אם אין לעשות דבר קטן כ"ש גדול. ואמר הרב הקדוש ר' זוסיא זצ"ל דידוע דשם יהוה בשלימות הוא רחמים וכשאין השם שלם היינו י"ה הוא ושם אלהים הוא דין ושם אל הוא רחמים שנקרא חסד אל וימים האלו לא זעם השי"ת וזה אמר בלעם לא אוכל לעבור את פי ה' לעשות קטנה היינו משם הויה ב"ה לעשות **יה** או גדולה לעשות משם אל אלהים וזה אמר בלעם **הן** עם לבדד ישכון. ובגוים **לא** יתחשב כי אותיות הים משם אלהים גי' כ"ה ואמר הן אותיות הי"ם אלא עם ישראל לבדד ישכון ונשארו אותיות **אל** (שהיא חסד) אבל בגוים **לא** יתחשב עם הי"ם (והוי אלהים שהוא דין) כן יהי רצון:

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01483423 8